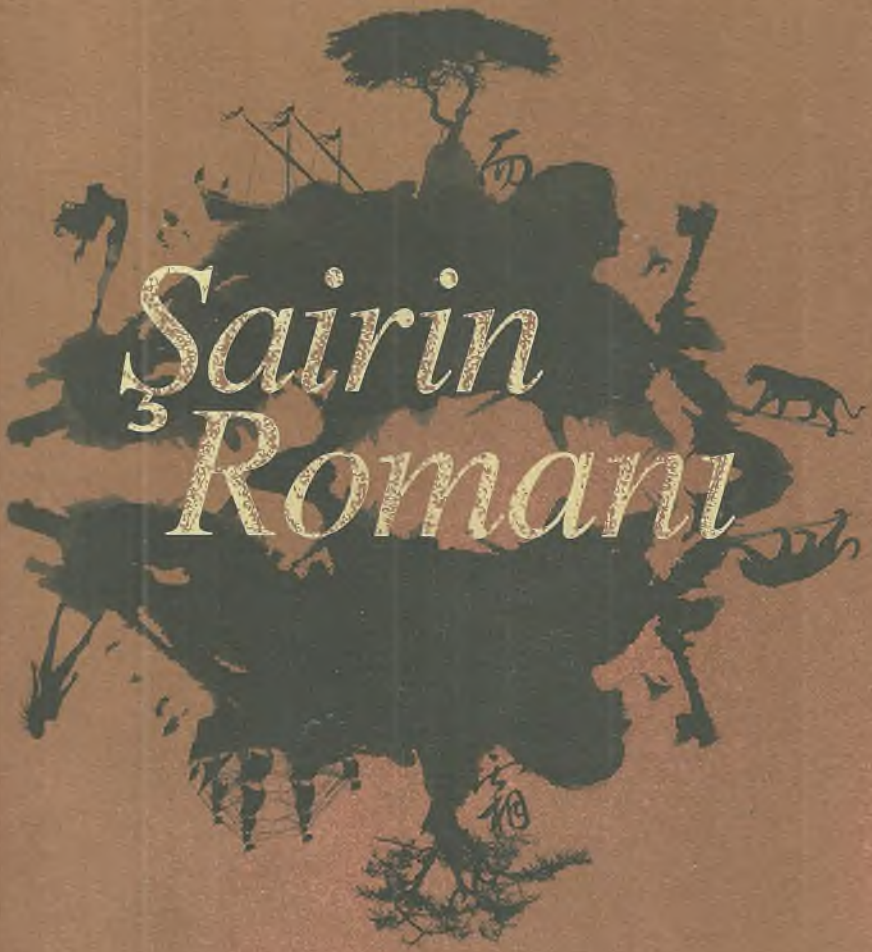
Murathan Mungan

Şairin Romanı

metis

Murathan Mungan

ŞAİRİN ROMANI

21 Nisan 1955 İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. İlkin çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve şiirleriyle görünen yazarın ilk kitabı 1980'de yayımlanan *Mahmud ile Yezida*'dır. Daha çok şiirleri, hikâyeleri, roman ve oyunlarıyla tanınan Murathan Mungan aynı zamanda radyo oyunu, film senaryosu ve şarkı sözü yazdı. Çeşitli alanlara dağılmış yirmi yıllık çalışmalarından yaptığı özel bir seçmeyi *Murathan '95*'te topladı. Şiirlerinden yapılan seçmeler Kürtçeye çevrildi: *Li Rojhilatê Dilê Min* (Kalbimin Doğusunda) ve 2007'de yayımlanan *Balgifa Mar* (Yılan Yastığı). Dünya edebiyatından öyküleri bir araya getirdiği seçkiler hazırladı; çeşitli yazı ve denemelerini kitaplaştırdı. 2000 öncesinde çıkardığı tüm şiir kitaplarını içeren *13+1* toplamından sonra 2002 yılında ilk romanı *Yüksek Topuklar* yayımlandı. 2005 yılı için hazırlanmış özel bir basım olan *Elli Parça*, Mungan'ın ileride kitap olarak yayımlanacak çalışma dosyalarından farklı türlerde parçalar içeriyor. Son kitabı *Kibrit Çöpleri* 2011 başında yayımlandı. Metis Yayınları, yazarın kitaplaştırdığı bütün çalışmaları bir külliyat olarak yayımlamaktadır.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Edebiyat
Şairin Romanı, Murathan Mungan

© Murathan Mungan, 2011
© Metis Yayınları, 2011

İlk Basım: Nisan 2011

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayanlar:
Müge Gürsoy Sökmen, Eylem Can

Grafik Tasarım: Hakkı Mısırlıoğlu

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı, İstanbul

ISBN-13: 978-975-342-808-8

Murathan Mungan

Şairin Romanı

metis

Şairin
Dönüşü

Koku

Açık denizde dev dalgalarla boğuştukları aylarca süren fırtınalı deniz yolculuğunun sonunda o sabah, Anakara'nın güneybatı körfezine özgü yumuşak rüzgârın o tanıdık kokusuyla uyandı. Kendine özgü bu sakız kokusuyla birlikte Bendag'ın kendisinden önce gömülü anılarını uyandırdı körfez rüzgârı; belleğinin kuytu derinliklerini uyandırdı. Güneybatı körfezinin sezdirmeden insanın içine işleyen meltemiydi bu. Bunca yıl başka hiçbir denizde, hiçbir körfezde karşılaşmadığı ve ne zamandır unutmuş olduğu belli belirsiz denebilecek bu incecik kokuyu, döndüğünde onu karşılayacak şeyler arasında saymak aklına bile gelmemişti. Çok uzaklardan erimiş bir tül gibi esen bu uçucu koku, yaşlandıkça iyice hafiflemiş olan uykusunu taze bir çay yaprakçığı gibi usulca açıverdi. Uyanmıştı ama gözlerini açmadan, yüzünde incecik bir tebessümle, kokuyu içine, ta içine derin derin çekti. Uzun zamandır yaşadığı hiçbir ânı aceleye getirmemeyi öğrenmişti. Gene öyle yaptı. Yaşadığı ânı derinleştirdi, uzattı, tadına vardı. Ne tuhaf! İnsanoğlunun yaşamda en geç keşfettiği şey şimdiki zamandı. İnsan içinde yaşadığı ânı derinleştirmeyi zamanla, yani zamanı azaldıkça öğreniyordu. Sonra açtı gözlerini. İçi huzur ve mutlulukla dolmuştu. Ne zamandır uyandığı en iyi sabahtı bu. Güneş ufuk çizgisinde uçuk kızıllığıyla kendini göstermeye başlamıştı. Denize vuran incecik altın teller kopkoyu bir lacivertliğin üzerinde kılcal çakımlarla titreşip duruyordu. Yelkenlerini dolduran cömert ve hafif rüzgârla körfezin durgun denizini yararak ilerliyordu kadırgaları; açık denizdeki nice fırtınaya bu sert mizacıyla dayanan kadırgaları... Küpeştenin üzeri taze bir çiy örtüsüyle kaplanmıştı, incecik bir cam gibi parlıyordu okyanus tuzuyla aşınmış tahtalar. Az ileride sıkı dokunmuş kalın örtülere sarınmış genç miçolar sırtlarını dayadıkları iri fıçılardan

azıcık yana kaykılmış, uykularını sürdürüyorlardı. Tatlı, huzur veren bir serinlik vardı havada. Belli, güzel bir gün olacaktı. Usulca yerinden kalktı. Kara henüz görünmüyordu. Ama bu rüzgâr, bu koku, karadan çok uzakta olmadıklarını söylüyordu ona, öğleye kalmadan varırlardı belki; ya da en geç öğle sırasında.

Kimseyi uyandırmamaya özen göstererek parmaklarının ucuna basa basa kadırganın burnuna kadar gitti. Hep gölge gibi yürürdü zaten. Bulunduğu her yerde varlığını silmeye çalışanlardandı. Sağlam çatırtılarla denizi yaran güçlü kadırganın iki yana savurduğu bembeyaz köpüklerin seyrine daldı. Binlerce kez seyrettiği, ama her seferinde yeniden hayranlık duyduğu bir manzaraydı bu. Doğanın mucizeleri hiç eskimiyordu. Doğa her zaman yeniydi. Bu sabah gibi, bu rüzgâr gibi, şu köpükler gibi. Doğaya ilişkin, kanıksadığımızı sandığımız en tanıdık imgeler bile her an yepyeni bir mucizeyle yenilenebilir; yepyeni bir görünüş, derinlik ve anlam kazanır; her şey birdenbire yerkürenin var olduğu ilk günkü kadar taze ve kullanılmamış oluverirdi. Doğa hiç bıkkınlık vermiyor, hiç usandırmıyor, her seferinde şaşırtmayı sürdürüyordu.

"İyi şiir doğa gibidir," derdi ilk ustası, "en çok kullanılan kelimelerle bile şaşırtmayı başarır." Onu şu aralar çok sık anımsıyordu. İnceden inceye ölmeye yaklaştığını hissettiğinden midir nedir, sık sık ilk ustasını düşünürken yakalıyordu kendini; ilk ustalar ilk aşklar gibidir, hiç unutulmazlar. Her yaşta hatırlanacak güzel deyişler, derin sözler bırakırlar ardındakilere, yetiştirmelerine. Her yeni deneyim, her yeni aydınlanma ânı, her önemli dönemeç onların çok eskiden söylemiş oldukları bir sözün yeniden günışığına çıkmasını sağlar. Yeniden görülmesini, görünmesini. Yeniden anlamlandırılmasını. Tıpkı toprak altından çıkan eski paralar gibi yeniden ışırlar. Su altından çıkan eski batıklar gibi çıkarıldıkları zamanın ruhuyla dolar, yeni anlamlar kazanırlar. Yıllara yayılmış deneyimlerin zenginleştirdiği bu çeşit düşünceler baktığı köpükler gibi hızla parlayıp sönerek geçiyordu aklından.

Sabahın serinliği içine işliyordu; şalına sarındı iyice. Dinginlik veren bir ürperti dolduruyordu içini. Haz veren, güzel bir üşümeydi bu. Dönüp uyuyanlara baktı yeniden. Körfezin sakız kokan meltemiyle tanıştığında şu miçoların yaşlarında olmalıydı. Denizi görmek için, deniz ikliminde yaşamak için inmişti Anakara'nın kuzeydoğu-

sundan güneybatısına aylarca süren bir yolculukla... Koskoca Anakara'yı bir ucundan diğer ucuna çaprazlamasına katetmişti. *İlk Yolculuk* şiirlerini o zaman yazmıştı. Çocuk denecek yaştaydı. Denizi görmeden büyümek istemiyordu. O zamanki ustası öyle istemiş, onu güneybatı körfezindeki o zamanlar küçücük, şirin bir kasaba olan, şimdiyse ünü denizaşırı ülkelerde bile sıkça anılan bu zengin liman şehrine, bir başka ustanın yanına göndermişti.

Eğilip üstü açılan bir miçonun üstünü örtüyor usulca. Başı öne düşmüş, azıcık öne kaykılmış bir diğerini uyandırmadan hafifçe doğrultuyor. Sabahları herkesten önce kalkmayı çok seviyor. Bunu hep sevdi; herkesin uykuda olduğu sabahın erken saatlerinde kalkmayı bir alışkanlık, bir tutum haline getirmeyi ilk ustası öğretmişti ona. "Şairlerin ortalığa hâkim olacakları saatler herkesin uykuda olduğu saatlerdir," derdi. "Geceyarısından sonradır ve sabahın ilk saatleridir. Herkesin uykuda olduğu saatleri kullanır şairler. Çünkü zaman hırsızıdırlar. Başkalarının zamanlarını çalarlar. Yeryüzünün saklı zamanlarını, uykulu zamanlarını kullanırlar. Herkesin ortak kullandığı saatlerde zaman zayıflar, güçsüz düşer. Çünkü paylaştırılmış, bölüştürülmüş, diri tutulmuştur; ışığın ve gölgenin oyunlarından mahrum bırakılmıştır; her şey çok aydınlıktır. Nesnelerin ve hayatın görünüşü çiğdir. Nesneler de gizlenir, esinler de... Kelimelerin yalnızca bir anlamı vardır gündelikte. Oysa, yerkürenin uykulu olduğu saatlerde doğa da, nesneler de kendilerini daha çabuk ele verirler. Zamanın daha som, günün daha zayıf olduğu saatleri kullan yeryüzüyle söyleşmek için. Sözcüklerin ilk günkü anıları en iyi öyle anımsanır, öyle anlaşılır."

İlk ustasının öldüğünü öğrendiğinde, bu sözlerin anlamını kavrayacak yaşa gelmişti; Zamanın bilgisiyle tanışmaya başlamıştı bile.

O, kadırganın burnunda bembeyaz köpüklerin seyrine dalmış, ömrüne dağılmış dağınık anıları, ilk ustasının bilgece sözleri ve ince ince esen körfez rüzgârı arasında savrulup dururken, ortalık yavaş yavaş hareketlenmeye; uyananlar, gemi adamları, küpeşteye, güverteye tek tek çıkmaya başlamıştı. Herkesin yüzünde uykulu bir aydınlık vardı. Körfezin yumuşak meltemi, hırçın denizleri aşarken, dev dalgalar, yırtıcı rüzgârlarla boğuşmaktan yüzleri kararmış, asık suratlı kavgacı denizcileri yumuşatmış; iklim, onlara kendi ruhunu vermeye

başlamıştı bile. Zaten güneybatının, iklimi gibi insanları da her zaman yumuşak, aydınlık ve ılımlıydı. Az sonra, uzun seferler sonrasında karaya çıkan her gemide görülen o telaşlı sevinç yaşanmaya başlayacaktı. Yelkenler sakinleşmiş, herkes yumuşamış, bütün yüzler ışımıştı. Bütün öfkeler, hırslar, kavgalar ve dargınlıklar unutulmuştu ya da öyle görünüyordu. Herkesin gözü, "Kara göründü!" diyebilmek ve ilk sevinç çığlığını atabilmek için ufuktaydı. Bir maymun kadar çevik ve becerikli miçolar sık sık seren direklerine tırmanıyor, ellerini gözlerine siper ederek boydan boya ufku tarıyorlardı.

Aylarca açık denizde yalnızca denizle değil, çağlayan şiddetinde yağmurlarla da boğuşarak çalkalanıp durmuşlardı. Uğradıkları limanlarda fazla eğleşememişler, korsan gemilerinin saldırı ve yağmasından korunmak için birkaç kez yolu uzatmak zorunda kalmışlardı. Ayrıca açık deniz onlara hiç iyi davranmamış; azgın dalgalar, dinmeyen fırtınalar ortasında tehlikeli sayılabilecek umutsuz geceler ve kor sıcağı alev dilli gündüzler yaşamışlardı. Anakara'yı hiç göremeden denizin ortasında ölüp gideceğini kaygıyla düşündüğü zamanları olmuştu Bendag'ın. Şimdiyse giderek artan, arttıkça da baş döndüren o sakız kokusuyla körfez rüzgârı, sanki artık bütün tehlikelerin geride kaldığını, bu yolculuğun sonuna geldiklerini, Anakara'ya ayak bastığı günü görebileceğini ve yurdunda huzur içinde ölebileceğini söylüyor ona. Hatta kendine bile açıkça dillendiremediği sinsi bir duygu, daha uzun yıllar yaşayabileceği umudunu için için besliyor. Az sonra geminin bordasına konan şaşkın bir Karakuşu da bunu doğruluyor. Hep kalabalıklar halinde uçan bu pembe-beyaz tüylü sevimli canlılara "Gemi Karşılayan" da denirdi. Sevimliliklerini şaşkın bakışlarından, şeker pembesi renklerinden, uçuşlarına bir paytaklık katan kocaman kanatlarından, bir kedi kadar meraklı oluşlarından ve o şirin sarsaklıklarından alırlar. Kadırganın bordasına konmuş şu Karakuşu daha yavruydu belli, yerküreyi ve denizi keşfetmenin bu tatlı şaşkınlığı ve merakıyla, anlaşılan diğer kuşların arasından koparak denize biraz fazla açılmış, bu kadırgayı görünce de konmadan edememişti. Onca yıl sonra yurduna dönen bu kocamış Bilge Şair'i, karaya, göğe ve denize gözlerini yeni açmış şu şaşkın Karakuşu yavrusunun karşılamasında kaderin sevimli ve gizli bir şakasını buldu Bendag.

Bu, son deniz yolculuğuydu onun. Bir daha denize açılmayacaktı,

bir daha hiçbir yere gitmeyecekti. Çok yıllar önce gönüllü olarak kendini Anakara'dan sürgün etmiş, bütün ömrünü yolculuklarla geçirmiş, yerkürenin birbirinden çok farklı çeşitli yerlerinde yaşamıştı. Artık yorulmuştu; yüz yaşına bastığında yaklaşan ölümünü sezmiş, kendi yurdunda ölmek istemiş, bu yolculuğa onun için çıkmıştı. Karaya çıktıktan sonra yurduna dönmek için, güneybatıdan kuzeydoğuya bütün Anakara'yı çaprazlamasına bir kez daha katedecekti, tıpkı yıllar öncesinde olduğu gibi. Kimse bilmiyordu ama bu, onun son şiiriydi.

Ve ani bir kararla şiiri bıraktıktan tam elli yıl sonra, bu yolculuğa çıkmasıyla birlikte yeniden şiir yazmaya başlamıştı; *Son Yolculuk* başlığı altında topladığı bu şiirleri eski ama güvenli bir yazı gizleme yöntemiyle, görünmez bir mürekkeple incecik parşömenlere, boş defter aralarına yazıyor, böylelikle yabancı gözlerden, kirli meraklardan gizlemiş oluyordu. Onları da kendisi gibi görünmez kılmak istemişti ve aslına bakılacak olursa, onları ne yapacağını henüz bilemiyordu. Şiire yeni başlayan duyguları ham, ruhu çalkantılı bir gencin taptaze mahcubiyetini duyuyordu yeniden. "Bazı mahcubiyetler, gecikmiş oldukları̇ndan, sahiplerini daha da mahcup ederler," diye geçiriyordu içinden. "Benimki de öyle. Adını Bilge Şair'e çıkaran bir büyük macerayı, kocamış bir şairin yeni bir başlangıcı mahvedebilir. Değer mi buna?"

Bilmiyor.

Ümma'nın rüyası

Bilge Şair Bendag'ın Anakara'ya adım attığı o ilk günün gecesinde, oradan çok uzakta, Anakara'nın ta diğer ucunda Ajnera'da yaşayan, yarı mecnun, yarı kâhin, yarı şair Ümma mavi bir rüya gördü. Onu rüyasından uyandıran şey, o güne kadar hiç duymadığı, tanımadığı tuhaf bir kokuydu. Çok uzaklardan kopup gelerek evine, odasına ve sonra burun deliklerinden sızarak içine ve ruhuna dolan, bütün varlığına dağılan bu kokuyla birlikte yüzüne incecik bir tebessüm yayıldı. Huzur veren, ruhu sakinleştiren, aklı dinlendiren sakız kokan bir rüzgârın, uzak bir körfez melteminin kokusuydu bu. Güneybatıdan esiyordu; lacivert bir denizin yumuşak ve uyumlu dalgalarının uzaktan uzağa duyulan sesinin eşlik ettiği bu koku, bir tütsü gibi bütün ruhunu doldurup varlığına yayıldıktan sonra usulca uyandırdı onu. Uyanırken dudaklarından kendiliğinden dökülüveren şu sözlerle Ümma bir kehanette bulunur gibi görüsünü dillendirdi:

"Bilge Şair Bendag döndü. Anakara'ya döndü, nihayet yurduna döndü."

Bu sözlerle birlikte gözlerini açtı. Onun bu görüsü hemen yayıldı. İnanmadılar. Kimse inanmadı.

"Bendag elli yıl önce öldü," dediler.

"Hayır," dedi, "Ölmedi, yaşıyor ve döndü. Elli yıl önce yalnızca şiiri bırakmıştı. Ama kendisi hayatta ve çok uzun yollardan sonra nihayet Anakara'ya döndü."

Onun bu kararlı sözlerini dikkate aldılar ama bunca saygın bir kâhin olmasına karşın, gene de bütün yürekleriyle inanmadılar. Kuşku payı bıraktılar. Ümma'nın kehanetleri zaman zaman yolunu şaşırıyor, dalgın dumanların ya da sahipsiz sislerin birbirine karışması gibi, havanın tekinsiz boşluğunda başka kehanetlere karışarak seçilmez olu-

yordu. Ümma'nın bütün zamanları aynı değildi; bu yüzden hiç olmayacak görünen kimi kehanetleri aynen söylediği gibi çıkmış, en imkânsız görünenler birebir gerçekleşerek herkesi hayretlere düşürmüş; kimi akla yatkın kehanetleri ise hiç gerçekleşmeyerek, gene aynı biçimde herkesi düş kırıklığına uğratmıştı. Bu yüzden, büyük çoğunluğu doğru çıkmakla birlikte onun kehanetleri ve görüleri bir tutarlılık içinde değildi. Kehanetlerinin doğruluğu hayatta ve kaderde süreklilik göstermiyordu.

Diğer kâhinler ve büyücüler bu durumu, Ümma'nın aynı zamanda şair olmasıyla açıklıyorlardı. "Şairlik, gücünü, kudretini bölüyor Ümma'nın," diyorlardı. "Benliğini bölüyor. Hükmettiği âlemleri birbirine karıştırıyor, birinin kapısından diğerine geçerken bazı güçler ardında kalıyor. Bu da zayıflatıyor onu. Ümma, şiir yazarak yanlış yapıyor. Hem unutmasın: Şiir, erkek işidir. Ümma, erkeklerin işini yapmaya kalkıyor, görünmez dengelere müdahale ediyor."

Ümma ve Lelalu, Anakara'nın en meşhur iki kadın şairiydi. Birbirinden uzak sayılabilecek iki ayrı şehirde, biri Ajnera'da, diğeri Micla'da yaşıyor; birbirlerini daha çok şiirlerinden tanıyorlardı. Bir seferinde Ümma, bir şiirini çok beğendiği Lelalu'ya takdir ifadesi olarak safir bir kolye göndermiş, Lelalu da ona topaz bir yüzükle karşılık vermişti. Bir yolculuk sırasında Lelalu, Ajnera'ya uğrayıp Ümma'yı ziyaret etmiş, hatta falına baktırmıştı. Bir küçük sandık dolusu ham akik ve mercan getirmişti Ümma'ya. Ümma'nın takı, taş, boncuk merakını herkes gibi Lelalu da biliyordu.

Anakara'da başka kadın şairler de vardı kuşkusuz, ama kadınların şairliği öteden beri hoş karşılanmadığı için, pek çok kadın daha yolun başında yılıyor, küsüyor, içe dönüyor, sürdürmüyor, yarım bırakıyordu. Koca Anakara'da yarım kalmış serüvenlerle kaplıydı şiirin kadın yolları.

Ümma, okuma yazma bilmiyordu. Şiirlerini öylesine bir içe doğuş halinde söylüyor, diğer kadınlar yüksek sesle tekrar ederek ezberlerine alıyorlardı. Ümma, bir zaman sonra bazı şiirlerini beğenmiyor, kadınlara, "Unutun bunu," diyordu. O, "Unutun!" deyince kendiliğinden unutuyorlardı.

"Bu kalsın, bu yaşasın, bu söylensin!" dedikleriyse kalıyor, yaşıyor, söyleniyor ve daha sonra bazı kadın yazıcılar tarafından kaleme alınarak saklanıyordu. Ümma okuma yazma bilmediği için diğer şairlerin şiirlerini de bu kadınlardan dinliyordu. Beş bin, hatta on bin şiiri ezbere bilen, her şiiri ve her şairi ruhuna göre okuyan sesi ve kalbi mahir okuyucu kadınlar vardı. Hatta bazıları tıpkı Ümma gibi okuma yazma bilmiyordu. Ama sanat ve edebiyat toplantılarının, şiir sohbetlerinin, çeşitli törenlerin, turnuvaların ve şenliklerin vazgeçilmez konuklarıydı bu okuyucu kadınlar. Bazı zenginlerin gösterişli şölenlerinde otuz-kırk okuyucu kadının bir ağızdan okudukları şiirler dinleyenlerde ürpertici etkiler bırakır, havaya buhur gibi yayılan şiir sözcüklerinin sihri iklimleri değiştirirdi.

Ümma okuma yazma öğrenmemişti; gözleri pek iyi görmüyordu; herhangi bir insan yüzüyle karşılaştırıldığında iki gözü arasındaki uzaklık fazlaydı, ona bir çeşit doğaüstü güç kazandıran bu özelliği, yüzüne bakanlarda hafif bir ürküntü yaratıyordu. Bu yüzden çoğu kişi onunla konuşurken gözlerini kaçırır, yüzüne, gözlerine fazla bakmadan konuşmaya çalışırdı. Aynı zamanda gözlerini belli bir noktada odaklamakta güçlük çekiyordu Ümma. Bu nedenle konuşurken nereye baktığını anlamanız olanaksızdı. Kehanetinin gücünü buradan aldığını söyleyenler vardı. Gerçekte gözlerinin iyi görmediği yeryüzünü ancak kalp gözünün yardımıyla görebiliyordu. Tekin değildi. Bu da biliniyordu. Doğumuna ilişkin kimi söylentiler yaygındı. Bunlar Ümma'nın da kulağına geliyor, ama o hiç üzerinde durmuyor, bu konuda kimseye herhangi bir açıklamada bulunma gereği hissetmiyordu. Yerküre üzerindeki her şeyi, her canlıyı yerküreye atılmış varlıklar olarak niteliyordu. "Öyle ya da böyle, hepimiz şu yerküreye atılmış varlıklarız," diyordu. "Ölerek birbirimize dönüşüyoruz, hepsi bu."

Bu mavi rüyayı gördüğü gece değerli ve uğurlu taşlardan yapılmış bütün takılarını, yani ünü bütün Anakara'ya yayılmış kolyelerini, gerdanlıklarını, bileziklerini, halhallarını, zincirlerini, iğnelerini, broşlarını, küpelerini, yüzüklerini, halkalarını takarak yatmıştı uykuya. Zaman zaman böyle yapardı Ümma, yılın ve ayın belli günlerinde, kimi gök ve yer takvimi dönümlerinde; kendi gücünü, kendi için bile bir tehlike olarak gördüğü bazı özel zamanlarda... Uykudayken serbest kalan ruhunun gövdesinden fazla uzaklaşmasını engellemek içindi

bu. Ruhunu kaybetmekten korkuyordu. Bütün o kutsal taşlar ve takılarla gövdesini bastırıyor, böylelikle ruhunu izinsiz uçuşlardan korumuş oluyordu. Üzerinde yüzlerce kolyenin ve taşın ağırlığıyla derin sularda uyuyordu.

O gece de öyle olmuştu. Ruhu masmavi bir denize gömülmüş ve oradan ışıklı bir rüyayla çıkmıştı.

"Ama sen hiç deniz görmedin ki!" dediler.

Bunu söyleyenler aklı toy kalmış kişilerdi. Rüyaları, gördüklerimiz sananlardı. Ümma gülümsedi onlara. Bilgece bir söz söyleyip onları susturmayı denemedi bile. Yalnızca gülümsedi.

Bendag'ın karası

Açık denizlerin tuzlu suyuyla aşınmış güverte tahtalarının üzerinde telaşlı adımlarla gidip gelen ayakların ince çıtırtısını duyuyor Bendag. Onca gürültü patırtı arasında tarazlı tahtaların ince gürültüsünü duymayı seçiyor kulakları. O çıtırtılarla birlikte açık denizlerin acı suyunun genzi kavuran tadını yeniden duyuyor damağında. Ne de olsa ayrıntıların tadıyla yaşadı bütün bir hayatı. Şimdi yeniden burada olmanın, kendine dönüş işareti diye seçtiği yolun sonuna geldiğini bilmenin sevince benzer ince sızısı yoklayıp duruyor içini. Güvertenin bir ucunda, ayak altında olmamak için çekildiği köşeden sakin gözlerle gemide yaşanan telaşı izliyor. O gürültülü telaş, o sevinçli karmaşa içindeyken bile, bir an göz göze geldiği hamarat miçolar birlikte başardıkları bir şeyin tadını çıkarırcasına ta gözlerinin içiyle gülümsüyorlar ona. "Yaşlılığın iyi yanı bu," diyor. "Kimsenin gözüne batmıyorsun artık. Kimse iş buyurmuyor sana. Bir şey ummuyor. Kimsenin rakibi değilsin. Kimse seni, kendi varlığı için bir tehlike saymıyor." Bunca zaman sonra kazanılmış bu ayrıcalığın keyfiyle sindiği köşeden etrafındaki kesintisiz hareketliliği izlemeyi sürdürüyor.

Top top kâğıtlar ve kumaşlar, karabiber, akbiber torbaları, uzak iklimlere özgü kurutulmuş otlar, zeytin ve yağ fıçıları, uzak şaraplar, yabancı denizlere ait tuzlanmış balık sandıkları... Depolar boşaltılıyor ilkin. Bir geminin deposunun boşaltılmasında şiire benzer bir sevinç var; yükü hafifleyen bir gemi hayatı sürdürüyor sanki. Hayatı onaylıyor, geride kalanları onaylıyor, zamanı onaylıyor. En önemlisi nice güçlüklerle başarılmış bir yolculuğu onaylıyor.

Gemiden çatma merdivenlerle inilen rıhtım çıkmasında paçaları dizlerine kadar kıvrılmış boşaltma işçilerinin, toprağa sağlam basan ayaklarını taşların artık incitemediği kıyı hamallarının birbirinden

ağır yükleri bir çırpıda sırtlanmaları yalnızca onlara ait değil, hayata ait bir sağlamlığı söylüyor sanki. Çocukça bir hissedişle, öldüğünde yerkürenin emin ellere kalacağına seviniyor. Hiçbir zaman sahip olmadığı yurt duygusuna benzer bir duyguyu elli yıl sonra şimdi hissetmesinde kadere ait buruk bir şaka buluyor.

Yolcular dağılmış meyve sepetlerinden saçılan sevinçli elmalar gibi dökülüyorlar gemiden aşağı. Bendag geminin güvertesinden, bir daha göremeyeceğini bildiği bu şenlikli sahneyi içine sindircesine uzun uzun seyrediyor. Kendini bir sürgün gibi oradan oraya savurduğu yıllar boyunca yerkürenin nice rıhtımında, nice uzak deniz limanında tanık olduğu bu ânın, kendisi için bir kez daha yinelenmeyeceğinin hüzünlü bilgisiyle bakıyor. Elmaları karartmadan bakıyor. Her şeye karşın güzel, dolu, iyi bir hayat sürdü. Bir gemi boşaltılırken yaşananların içine usul usul ince bir şiir sızdırdığını duyumsuyor; bir şiirin içindeki sözcüklerle gövdelenmek isteyen, bunun için dilini kamaştıran anlamları, kulağına fısıldanan esinli sesleri mor bir atsineğini kovalar gibi kovalıyor zihninden. Kendi zamanı içinde kamaşan şu ânın kendine özgü şiirini, kendi sözcükleri, kendi şiiriyle değiştirmek istemiyor Bendag, ama neredeyse kaçınılmaz bir biçimde kaç yıldır hep böyle oldu bu; hayatın şiirinin yoğunlaştığı anlarda hep kendi şiiri çıkagelerek hayatı ona yaşanmaz etti. Şiir, arada bir nöbeti tutan uykudaki hummaydı. O şiiri bıraktığı halde, şiir onun yakasını bırakmadı.

Durup son bir kez, hiçbir ayrıntısını gözden kaçırmamaya çalışarak, gemiden indirilen yükün telaşıyla renklenen rıhtımdan başlayıp tepelere doğru taraçalarla tırmanan kıyı şehrinin ancak bir gemiden görülebilecek olan halini seyrediyor. Biliyor ki bir daha hiçbir gemiden hiçbir kıyıya bakamayacak artık, ömrünün bir gemi bordasından son bakışı bu. Bu bilginin acıya ve üzüntüye dönüşmesine izin vermeyen ölçülü bir keder ve sızılı bir dinginlikle bakıyor. "Bendag, karasına döndü," diyor içinden. Neden sonra gemi kızakları için kurutulmuş kerestelerin istiflendiği köhne depoların eski yerinde durduğunu fark edip bazı şeylerin değişmemiş olmasına seviniyor.

Sonunda gemi adamları da birer birer terk etmeye başlıyorlar gemiyi; en son birkaç kişi kalana kadar orada, o gemi bordasında karasına bakıyor, döndüğü vatanına, ölmek için geldiği yurduna; uzak de-

nizlerin çağrısına artık kulak veremeyecek kadar yaşlandığını biliyor. "Buraya kadar," diyor içinden. "Buraya kadar. Gerisini kara halleder."

Biliyor ki ölmekten korkmayanlara yaşlılık kullanışlı bir özgürlük duygusu sağlar; o da bunu değerlendiriyor, her şeyin tadını çıkaran, her ayrıntının keyfine varan bir özgürlük duygusu bu. Zamanı iri taneli şaraplar gibi yudum yudum tadarak kullanıyor.

Birkaç parça eşyasını daha sonra almak üzere o da iniyor gemiden. Elveda der gibi, güç alır gibi, teşekkür eder gibi bütün avucuyla son bir kez uzak denizlerin tuzuyla tarazlanmış yorgun gövdesine dokunuyor geminin.

Her rıhtımın Elveda Kayası'ndan sevgilisini açık denizlere uğurlayanların kederle salladıkları eller geliyor gözünün önüne.

Nice zaman sonra toprağı ayak tabanlarında hissetmek diriltiyor onu, güçlendiriyor. Uzun hastalıklar sonrasında ilk kez ayağa kalkıldığında duyulan toprağa basma korkusuna benzer korkuyu çabucak savuşturup içinden, giderek hızlanmaya başlayan adımlarla şehrin ara sokaklarına dalıyor. Gövdenin, toprağa uyumlu eski alışkanlıkları, karada atılan ilk adımlardaki yalpalamanın üstesinden çabuk geliyor. Şehir meydanına yakın bir yerde yol üstüne kurulu bir açık hava kahvesinin alçak, hasır iskemlelerinden birine oturup bir bahar öğlesinin güneşli serinliğinin tadını çıkararak gelen geçeni, şehri, ilkgençliğini, anılarını seyrediyor.

İçinden, "Bendag döndün," diyor. "Dönmeyi başardın. Hem ömrün yetti buna, hem gücün. Artık ölebilirsin."

Surların önünde

Makrakamash Burnu'nu geçen yurdunu terk etmiş sayılır," derlerdi eskiden. Yıllar önce o burnu geçtiğinde anlamıştı her şeyi geride bıraktığını Bendag...

Söz verdiği üzere, o yıl herkes onu Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne beklerken, o kimselere bir şey demeden bir gemiye binip uzaklara, denizler ötesine açılmıştı.

O sıralar küçücük, kendi içine kapalı şirin bir sahil kasabası olan bu yerleşim biriminin şimdi nasıl uzun homurtulu, gürbüz bir şehre dönüştüğüne şaşarak yıllar öncesinden bildiği, tanıdığı sokaklar arasında sevinçle ilerliyor. Amacı, şehri öteki ucuna kadar katederek eski rıhtımın orada, eski imparatorluk zamanından kalma şehrin iç kalesinin duvarlarına asılan ipekli bezler üzerine yazılı şiir bayraklarını görmek! Ne zaman bir şehre gitse ilk işi kale duvarlarındaki şiir bayraklarını görüp okumaktır. Şehirleri şairlerinden tanır ilkin. Çocukken, ustası tarafından yola çıkarılmadan önce, uzun süre bu şehrin adının büyüsüyle yaşamıştı: Makrakamash.

Eski imparatorluk kalesinin bile neşeli bir görünüşü var. Asıl şehir, eskiden satrapların oturduğu yedi avlulu iç saraylarla birlikte burada inşa edilmişken, şimdi satrabın yeni kalesini daha korunaklı olan kuzey sahiline kurmuşlar.

Gemilerin yanaşamadığı yalçın kayalıklarla çevrili şehrin kuzey ucunda, sahili olmayan dik yamaçlı kayalıkların üzerine inşa edilmiş, yüksek burçlarında dalgalanan firuze bayrağında şehrin arması boğa başlı bir kuşun neredeyse bütün okyanusa kanat açtığı kunt bir kale bu. Bu yeni kalenin, güneşli havalarda bile kapalı, sisli görünüşü ona daha çok bir kuzey şehri havası veriyor.

Her çağ kendi arması, kendi bayrağı ve kendi işaretleriyle kendi kalesini kuruyor elbet.

Bendag eski imparatorluk kalesinin dış surlarını geçip iç kaleye ulaşırken ustasının sözleri çınlıyor kulaklarında: "Şiir, bir iç kale sanatıdır." Çocukken anlamadan hoşuna giden bu sözün içinde kendine bir yer bulması zaman almıştı. Kuşanmayı, saklanmayı, sakınmayı, korunmayı, geri çekilmeyi öğrendikçe... Dışımızı çevreleyen surlar başkalarını yanıltmak ya da uzak tutmak içindi.

Bendag surlara yaklaştıkça tıpkı eskiden olduğu gibi iç kalenin duvarları boyunca uzaktan bile seçilen şiir bayraklarının asılı olduğunu ve onların güneyden esen hafif bir meltemle usul usul dalgalandıklarını görüyor. Eskiye oranla daha büyük olan bu bayrakların şimdilerde daha dayanıklı bezlerden yapıldıkları belli; içlerini dolduran esintiyle şiştiklerinde eskiden olduğu gibi rüzgârda çırpınan dizeleri kalın dalgalanmalarla katlayıp yazılanları okunmaz etmiyor, tersine sabah gölünün üzerine düşen çiy taneciklerinin yumuşacık dokunuşlarının göl yüzeyini dalgalandırması gibi uçuşurcasına kanatlandırıyor. Kalenin içindeki küçük eğimli tepedeki kıl inceliğindeki şininma otlarının, kıvırcık yeşilliklerin üzerine sereserpe yayıldığınızda, o uzaklıktan bile görülebilecek kadar iri harflerle yazılmış şiirler bunlar; rüzgârda ürperir gibi dalgalandıklarında, anlam değiştiriyormuşçasına gövdelenip kımıldayan sözcükler, her seferinde bakanın dikkatini yeniden toplayarak şiiri bir kez daha okumasına, onu tazelenmiş gözlerle yeniden görmesine, böylelikle sakladığı diğer anlam katmanlarına ulaşmasına neden olur. Bunu kendi gençliğinden biliyor. O zamanki sevgilisiyle bu tepeye gelip şiirden, şaraptan, gençliklerinden ve birbirlerinden sarhoş olmuş bir halde şu cömert yeşilliklerin üzerine az serilip yayılmamışlardı! Sevgilisinin uzun, dalgalı saçlarının arasına girmiş incecik otları, yaprakları ayıklamayı severdi.

Bayraklar üzerinde önceden tanımadığı yeni imzalar çarpıyor gözüne. Yeni bulunmuş harf kalıplarıyla yazılmış genç, diri imzalar bunlar. Okunmayacak uzaklıkta bile sahibini tanıtan kaligrafik denebilecek farklı kalıplarla yazılmış bu yeni adlar, imzalar Bendag'a yaşamın sürekliliği konusunda ümit veriyor.

Özenli giysileri, pahalı ayakkabıları, kurumlu davranışlarından zengin oldukları hemen anlaşılan bazı gençler, arkadaşları ya da sev-

gilileriyle birlikte şiir bayraklarının önünde dalgın gözlerle geziniyor, kimi zaman bir resmi, bir Honraghan minyatürünü, ağaç ya da madeni kabartmalardan yapılma halk sanatına özgü geleneksel levhaları inceler gibi durup, geri çekilip, tekrar yaklaşarak tanıdık sözcükleri başka bir anlam evreni içinde yeniden keşfetmenin düşünceli pozlarını takınarak ilerliyorlar; bazen iç mintanlarından çıkardıkları kapakları altın simli ibrişimlerle düğümlenmiş küçük defterlere beğendikleri, sevdikleri şiirleri ince simis kalemlerle yazıyor, bazılarını ise oracıkta ezberleyiveriyorlar.

Eski sevgilisinin korağaç kabuğu hamurundan yapılma defteri geliyor gözünün önüne. Her şeyin daha az bulunduğu, her şeyin tutumlu kullanıldığı o zamanlar, hemen her çeşit atık maddeden kaynatılarak elde edilmiş ucuz kâğıt hamurları satılırdı çarşılarda; ipek defterlere, parşömenlere, ağartılmış katrandan ya da akkan ağacı reçinesinin kaynatılmasından elde edilen sıkı dokulu kâğıtlardan yapılmış pahalı defterlere parası yetmeyenler, çarşılardan alıp evlerindeki kâğıt teknelerinde kaynattıkları bu ucuz kâğıt hamurlarından kendilerine defterler biçerlerdi. Sevgilisi o küçük ve mahir elleriyle hem kendisine hem Bendag'a sayısız defter yapmıştı o sıralar. Bendag, en çok sırtları renkli ipliklerle sıkılanarak tutturulmuş kapaksız defterleri severdi. Onların acemiliklerini, naifliklerini, pürüzlü dokularını, işliklerde değil de evlerde yapıldıklarını söyleyen o kusurlu güzelliklerini severdi. Bunlar yazdığı şiirlerin kusurlarını da hoş gösteriyordu sanki. Üstelik kapaksız oldukları için kolayca katlanıp cebe sığabiliyorlardı. Ne yazık ki o defterlerin çoğu sonradan çalınmıştı. Kimi kayıp şiirleri o çalınan defterlerle birlikte unutuluşa karıştı. Sonradan birçoğunu rüyalarında anımsamaya çalıştı Bendag. Kayıp oldukları için yazdığı en güzel şiirler onlardır sandı. Hâlâ bazı rüyalarında o defterleri yeniden bulduğu olur. Deliler ve çocuklar gibi sevinir. Meğer çok yakında bir yerdeymişler. Hiç akıl etmediği bir yerde. Onları bulduğu yerler değişse de bütün rüyalarının motifi aynıdır: Yakınlarda bir yerde saklı kalmış kayıplar...

İlk kez bir şiirinin bu iç kale duvarına asıldığı günü aynı canlılıkla anımsıyor Bendag. Olmanın zaferini tatmıştı o gün. Bir kalenin burçlarına, gönderine bayrağını çekmekle eş bir zafer duygusuydu bu. O gün duyduğu coşkuyu, azalmış bir tekrarla yeniden yaşıyor; yü-

reğinde büyük bir hafiflikle, omuzlarında büyük bir ağırlığı aynı anda, aynı güçle hissetmişti. Şimdi ne yapacaktı? Hiçbir şeyin artık eskisi gibi olamayacağını biliyordu. O bayrağın artık oradan inmemesi gerekiyordu, bu bütün bir hayatı demekti. Hayatı neye değerdi? Bunu bilmiyordu.

Şiirinin burçlara çekildiği gün o bayrağın başında sabahlamıştı.

Bayraklara göz atarak duvar boyu ilerliyor, eski günlerden kalma tanıdık birkaç imza ve eski usta mührü görüyor bayraklar arasında. Bazılarının ölmemiş olduğuna seviniyor. Yanı sıra ünleri büyük denizler ötesine yayılmış, adlarını uzak diyarlarda duyurmayı başarmış şairlerin bilmediği yeni şiirleri dalgalanıyor. Önceden tanımadığı, adını hiç bilmediği bir dolu şair sıra sıra bayrak dalgalandırıyor. Gözleri doluyor Bendag'ın. Mutluluğu tanıyor. Yeni şairlerin varlığı, ömrünü boşa harcamadığı duygusunu beslemiştir hep. Bu kez de öyle oluyor.

"Akşam saatleri daha kalabalık olur," diyor arkasında biten orta yaşlarını epey geride bırakmış sayılabilecek bir kadın. "İş dönüşleri, pazar dönüşleri buraya şiir okuyup sıcak bir şeyler içmeye gelir şehrin ahalisi. Bu yıl çok güzel şiirler okuduk kale duvarlarında. Çok güzel. Çok verimli bir yıldı." İç çekiyor. Bendag kadının sesindeki mutluluktan hoşlanıyor.

Bendag'ın süren sessizliği üzerine ekleme gereği duyuyor kadın:

"Yabancısınız, belli."

"Nereden anladınız?" diyor Bendag.

"Yüzünüz, yabancı yüzü."

Bendag gülümsüyor, "Bazı yüzler öyledir. Ben burada yaşarken de yabancı sanırlardı beni."

Kadın daha geniş gülümsüyor.

"Ne zaman döndünüz peki?" diyor.

"Bugün," diyor Bendag.

"Bugün mü?" Kadının yüzüne ışıklı bir şaşkınlık yürüyor.

"Evet. Hatta biraz önce."

Kadının yüzünde birdenbire çoğalan soruların gölgesini gören Bendag, kadının yeni bir soru sormasına fırsat tanımadan ekliyor:

"Şurada, Kış Samuru Meydanı'nda bir şiir kahvesi vardı eskiden, gelirken baktım yerinde yok, ne oldu biliyor musunuz?"

"Ahh, görmüş olmalısınız, Kış Samuru Meydanı'na halıcılar taşındı. Şimdi, daha çok şehrin güneyinde, denize yakın Hallaçların Sonbaharı Meydanı'nı geçince eski hendeklerin olduğu yerde birbirinden güzel şiir kahveleri açıldı. Güneyin en iyi kahvelerinin çekildiği dibekçiler de oraya taşındı. Duydunuz mu bilmem, genç bir şair var şimdilerde Dehamar diye, *Dibekçilerin Türküsü* kitabında işte o meydanı, o şiir kahvelerini, o kahvelerin kış ve yaz gecelerini anlatıyor. Kimileri çok seviniyor, 'bizi bütün Anakara'ya ne güzel de tanıttı,' diye. Kimileri de üzülüyor. O kadar güzel anlatmış ki o kitabı okuduktan sonra büyük bir merakla Anakara'nın çeşitli yerlerinden kalkıp buraya gelenlere gördükleri her şey pek solgun geliyor, hayal kırıklığına uğruyorlar. Ama hangi büyük şiir, gerçeği soldurmaz ki? Şimdiki gençler çok şanslı, çok güzel yerler açıldı onlar için, birbirinden güzel otlar sarıyorlar, Anakara'nın bütün büyük şairleri oraya şiirlerini okumaya geliyor. Yarın gece de bir şiir sohbeti var. Siz de gelin isterseniz."

Kendini anlattıklarının neşesine kaptırmış kadının sözünü keserek, "Ne iş yapıyorsunuz siz?" diye soruyor kadına.

"Keçe eğiriyorum ben, bir keçe işliğinde çalışıyorum. Eskiden aba dokurdum, sıkıldım. Aslında hep dokumada çalıştım. Kim bilir, kaç kadırga dolusu aba taşınmıştır buradan büyük denizlerin ötesine! Onların içinde kaç tanesi benim elimin değdiği, benim tezgâhımın dokuduğudur?" Bir an durup içinde kabarmaya başlayan bir hüznü örter gibi soluklanıyor. "Denizler ötesindeki iklimi sert uzak ülkelere taşınan su ve rüzgâr geçirmez en iyi abaların bu kadar yumuşak iklimli bir yerde dokunması ne tuhaf değil mi?"

Kadının sesinde insanı yolculuğa, yolculuklara çağıran bir keder var. Doğduğu yerden hiç ayrılmamış insanların sesinde görülen tortulu bir keder bu.

"Sizin adınız nedir?" diyor kadın.

"Bendag."

Kadının yüzü bir anda soluyor.

"Bendag, ne kadar az bulunan bir isim."

Yüzünde asılı kalmış soru gölgesini fazla taşıyamıyor, kendi duygusuna güvensiz bir sesle ekliyor: "Bilge Şair Bendag mı yoksa?"

Kadının yüzüne yayılan merak, sorusunun cevabını Bendag'ın du-

daklarından duymaktan çok yüzünden okumaya çalışıyor.

Yüzünde beliren kararsız ifadeden kendini ele verdiğini düşünen Bendag, bu soru karşısında elli yılın birden titrediğini duyuyor. Şimdi vereceği yanıtın hayatındaki karşılığının tam tamına elli yıl olduğunu biliyor. Kendini hiç beklemediği bir anda tuzağa düşmüş ürkek bir hayvan gibi hissediyor. Nedendir bilinmez tartmak istiyor bu yılları, "Evet," diyor kadına. Kendine yönelik yıkıcı bir dürtüyle içini tartarak söylüyor: "Evet, benim." Söylediği an, yakıcı bir pişmanlıkla kavruluyor içi. Pişmanlığını geçiştirmek istercesine ekliyor sonra: "Ama ben unutulduğumu sanıyordum."

Bir süre kendine gelemiyor kadın. Sonra sayıklar gibi, "İnanmayacaksınız, inanmayacaksınız," diyor fısıltıyla, kuşağından ince ibrişimle dürülmüş bir parşömen çıkarıp Bendag'a uzatıyor. Bendag parşömendeki şiiri tanıyor, yıllar, çok yıllar önce yazdığı "İpliğin Cesareti" adlı şiiri bu. Emeğe ve nesneye övgüyü işlediği bir şiir.

"Öğle yemeğimi yerken denize bakarak bu şiirinizi okudum bugün, sizi düşündüm, ben de herkes gibi öldüğünüzü sanıyordum Büyük Bendag. Adağımdır: Her gün öğle yemeğinde bir şiir okurum denize karşı. Yıllardır hiç değişmez bu. Bugün bu şiirle sizin ruhunuzu çağırdım. Deniz bu kez çok cömert davrandı bana, sizi geri verdi," diyor.

Bendag gecikmiş bir panikle, "Burada olduğumu kimseye söylemezseniz sevinirim," diyor. "Böyle olacağını hiç düşünmemiştim. Hayret! Hiç düşünmemiştim!"

İç çeker gibi, "Unutulacağınızı mı sanmıştınız yoksa?" diyor kadın.

Bendag, vereceği her yanıtın başka bir tartışma kapısı aralayabileceğini sezip sessiz kalıyor, mahcup gülümsüyor.

"Şiirlerinize hiç mi inanmadınız büyük usta?" diyor kadın. "O şiirleri yazmış biri hiç unutulabilir mi? O şiirler kaç kişiye hayat verdi, kaç kişiyi şiire başlattı, kaç kişiye şiiri bıraktırdı, hiç düşündünüz mü? Ben çocuktum sizi okuduğumda." Gözleri Bendag'ın şiirlerinin içinden geçerek kendi çocukluğuna dalıyor.

Bendag şu an yaşadığının elli yıldır unutmuş olduğu bir ilişki biçimi olduğunu hatırlıyor. Kaçtı, saklandı. Sıradan, adsız, sansız biri olarak gezdi yeryüzünü hep. Bu ânı dağıtmak için kendini kimliksiz

biri yapana kadar geçtiği her yere bir parçasını bıraktı. Birden daldığı düşüncelerden silkinip kadına adını soruyor: "Sizin adınız ne peki?"

"Benim adım Ulsangeyma," diyor kadın. "Basit bir işçiyim ama bakmayın iyi bir şiir okuruyumdur. Şiir beni ilkin hayata, sonra yalnızlığıma, kayıplarıma katlanmaya alıştırdı, yaşlılığımı sevdirdi. Benden çok daha iyi bilirsiniz, yalnızlığın dağınık fırsatları vardır. Bugün size rastlamak hayatımın en büyük ödüllerinden biri oldu Bilge Şair Bendag." Bunları söylerken göğsünde ağlama isteği kabarıyor kadının. "Bana verdiğiniz sırrı nasıl saklayacağım şimdi, şehrin en büyük meydanına gidip burada olduğunuzu uluya uluya haykırmamak için zor tutuyorum kendimi."

Bendag kadının elindeki parşömene, iç cebinden çıkardığı ince simis kalemle bir dizesini yazıyor. Buraya ilk geldiği yıl yazdığı ilk şiirinden bir dize bu.

"Buradan aldığımı buraya veriyorum ben de," diyor kadına. "Ama gerçekten kimseye söz etmeyin benden."

Dizeyi tanıyan kadın anlıyor Bendag'ı, gözleri nemleniyor teşekkür ederken. Bendag'ın kendi el yazısıyla yazdığı bir dizenin sahibi olmayı nasıl taşıyacağını soruyor kendine. Coşkulu bir iç erinciyle birden fazla mutluluk çeşidinin harmanlanıp içini zenginleştirdiğini duyumsuyor.

Bu çeşit durumlarda eskiden hep yaptığı gibi birdenbire vedalaşarak çabuk adımlarla uzaklaşıyor kadının yanından Bendag. İçini hızla kaplayan dikenli huzursuzluğu anlamaya çalışıyor. Elli yıldır biriktirdiği bir sessizliğin, bir öğle sonrasında bir an içinde tükeniverdiği hissine kapılıyor. İçini önceden tanımadığı bir boşluk kuşatıyor. O unutulmayı seçmişti. Oysa daha karasına adım atar atmaz onu tanıyan bir keçe işçisi okuruyla burun buruna geldi ve bu durum dönüşünün hiç de düşündüğü gibi sorunsuz olmayacağını gösterdi ona. Yerküreden silmek istediği ününün gölgesi peşini bırakmayacaktı anlaşılan ve şu elli yıllık sürgüne biçtiği anlamı azaltıyordu. Birdenbire yarın akşam şiir kahvesinde de onu tanıyanlar çıkabileceğini, bundan böyle bütün gezintilerine ürkek adımlar ekleneceğini düşündü. Elli yıl sonra Anakara'da kendisi için bile isteye seçtiği kimliksizliğin özgürlüğünü yaşayamayacaktı demek. Öldü sanılmasını kullanabilir, dahası adını yalan söyleyebilirdi. Adını yalan söylemesini gerektir-

meyecek kadar uzaklarda hem kendi, hem hiç kimse olmanın mutluluğunu yaşamış; tanınma, bilinme tehlikesi olan yerlerdeyse yalanlara sığınmak zorunda kalmıştı.

Dışarılarda geçirdiği yıllar Anakara'yı kendi için yeni bir gurbet kılmamıştı demek. Anlaşılan Yerküre'nin çeşitli diyarlarında olduğu gibi Anakara'da da, başka bir adın gölgesi altında yolculuk etmekten başka umarı yoktu.

Uzun sürecek bir yolculukla kuzeybatıya,

tarih öncesi dönemlerden kalma dev yumurtaları andıran taşlarla döşeli yollardan geçerek anayurdu Eksularek'e çıkacaktı, doğduğu yerde ölmeye gidenlerin fazla seçenekleri yoktu belki de.

Yüz yaşını devirmiş bir adam olarak yetinmeyi yeniden öğrenecekti.

Uyku Hanı

Bendag yolların ağaçlı, gölgeli yerlerinden geze geze giderek şehrin doğu yakasındaki Uyku Hanı'na vardı. Ayak tabanlarında toprağı duymak hoşuna gidiyor, karayı özlemiş adımları yaşına karşın hayli çevik kalmış bedenini bir kez daha doğruluyor, Anakara içinde yapmayı düşündüğü uzun ve zahmetli yolculuk için ona şimdiden ümit veriyordu. Zaman zaman hızlanıp zaman zaman yavaşlayarak sanki uzun yol öncesi bedeninin tartımını gözden geçirerek kendini dinliyordu.

Çocukken bu şehre ilk geldiğinde ilk gecelediği yerdi orası, bu şehirde ilk uykusunu orada uyumuş, sonraları çeşitli nedenlerle birkaç kez kaldığı da olmuştu. Birbirinin eşi kare biçiminde küçük kubbeli odaları, etrafı nakışlı duvar nişleri, tahta kapaklarına sade bir üslupla kır ve deniz resimleri çizilmiş gömme dolapları, fazla süse kaçılmamış kemerli kapı ve pencereleri, dışarıdan tonozlara tırmanan gür sarmaşıkları, kokusu odalara sızan bahçe ve avlu çiçekleri, camlara vuran koyu gölgeli büyük ağaçları, bütün gün dallarda duran tembel kuşları ve birbirinden sevimli bahçe kedileri onda derin izler bırakmıştı. Mimarisiyle soylu, gösterişsizliğiyle alçakgönüllü bir hali vardı adı gibi kendi de uykulu bu hanın. Her zaman temiz, bakımlı, çiçekli sabunlarla yıkanmış keten örtülerin altında size derin uykular vadeden, ışığı yumuşak, huzuru hafif, sessiz, sakin bir yerdi. Döndüğünde orada kalmaya daha yolculuğu sırasında karar vermişti.

Hiç unutmuyor: Tozlu bir akşamüstüydü ilk geldiklerinde... Çarptıkça yüzlerini iğneleyen rüzgârda benekler halinde toz vardı; ağızlarını, burunlarını sıkı sıkıya kapatıp sokaklarda güçlükle yürümüş, kalacakları hanı bulmakta zorluk çekmişlerdi. "Şehrin dış bahçelerinin

başlangıcında doğu surlarına yakın bir yerdir," demişti tarif edenler. Geçtikleri sokaklarda pencere çengellerinden kurtulmuş pancurların çarpan sesi, rüzgârda çırpınan tenteler, kum taneleriyle pürüzlenen rüzgârın ıslığı kalmış kulaklarında. İçine dolan taş gibi ağır bir sıkıntıyla, bu şehrin mevsimi hep böyledir sanarak derin bir mutsuzluğa kapılmıştı o gün. Oysa bu şehirde yaşadığı süre içinde bir daha hiç öyle bir akşamüstü olmadı, bir daha hiç öyle tozlu bir rüzgâr görmedi. Ertesi gün dinlenmiş, yıkanmış, arınmış olarak emanet edileceği ustanın ellerine verilmek üzere yolculuk ağabeyi tarafından ilk gün işte bu hana götürülmüştü: "Uyku Hanı".

O gün hanın kapısına vardıklarında, akşamın ilk karanlığı çökmek üzereydi, rüzgâr nedense birdenbire dinmiş, hava iyice kapamıştı; kapının üzerindeki fener yeni yakılmıştı, insanı dalgınlaştıran sarı solgun bir ışık, hanın kemerli kapısını ve üzerindeki alınlıkta adının yazılı olduğu teneke levhayı aydınlatıyordu: "Uyku Hanı".

Işığın havaya yaydığı bu solgun sarı ve hanın uykulu adı, birdenbire Bendag'ın içinde doğru yerde olduğuna dair bir güven uyandırmıştı.

O gece sağlam, sert tahtalarla çatılmış alçak bir kerevet üzerinde, yumuşak bir yatakta, uyuduğunu bile hissetmeden rüyası olmayan derin bir uyku çektiğini anımsıyor Bendag. Bu şehrin ondaki ilk imgesi işte bu Uyku Hanı ve onun kapısının solgun sarı ışığı olmuştu.

Sarsılmaz bir sadakatle gözlerinde kalan bu ilk imgelere onun sonradan yazdığı birçok şiirde de rastlandığı söylenir. Bendag'ın kulaklarında zaman zaman ilk ustasının bu konuda söyledikleri, örneğin, büyüme yıllarımızda gözlerimizin gördüklerini başka türlü sakladığına, içimizin birçok şeyi bizden farklı hatırladığına ilişkin sözleri yankılanır.

Yüz yaşını devirdiği şu yaşlılık yıllarında ise, onca zaman sonra ölmeye yatmak üzere döndüğü Anakara'da, çıkacağı uzun yolculuğun başlangıcında, bu şehri bir kere daha terk etmeden önce yeniden bu handa kalmak, burada uyumak istedi. Döngü katetmeyi, katettiği döngüyü işaretlemeyi hep sevdi. Böyle yaparak sanki aynı ayak izlerine bu kez geri geri basarak başladığı yere dönmüş olacaktı. Yaşamında da, yazdıklarında da hep böyle oldu bu. Zamandan yazı, yazıdan zaman yaptı. Uyku Hanı'nın yolunu tuttuğunda bu düşüncelerin

kendisinde uyandırdığı ürpertiler ve bu sokakların hatırlattıklarıyla, yılların içinde sakladığı nice kayıp anı su yüzüne vuruyor, içini ve yüzünü dalgalandırıyordu.

Şehirde onca yeni konaklama yeri açıldığı halde, Uyku Hanı, sanki Bendag düş kırıklığına uğramasın, her şey hatırladığı gibi kalsın diye hiçbir değişikliğe uğramadan öylece beklemiş, aynı alçakgönüllü, içe kapalı, dingin halini koruyup saklamıştı. Zamanla aşınmış ahşap kapılar, pancurlar bile eski biçimlerine uygun olarak yenilenmişlerdi. Orta avludan ilk katın iç balkonlarına tırmanan yeşili gür arsız sarmaşıklar bile aynıydı sanki. Hanın genel görünüşü insanda gene aynı güven ve huzuru uyandırıyordu. İnsan sanki burada kimse ona ilişmeden sonsuza dek sükûnet içinde uyuyabilirdi.

Handa boş oda olmadığını söyledi asık suratlı hancı. Oysa eskiden bu büyük han tamamen dolu olmazdı hiç; zamanın burada değiştirdiği şey de bu olmuştu demek, büyüyen şehrin konukları buralara kadar taşmıştı.

Bendag yaşamı boyunca hiçbir konuda ısrarcı biri olmamıştı; bu yüzden hancının söyledikleri karşısında, üstelemeye çalışıp ikinci bir şans denemeyi düşünmedi bile. Ama yüzündeki keder ve hayal kırıklığı hancıyı etkilemiş olmalı ki Bendag'ın fazla bir şey söylemesine gerek kalmadan, "Bizim köşe dairelerimiz, iç içe iki odalıdır," dedi. "Üst katta güneyle doğuyu birleştiren iki odalı dairede bir adam kalıyor, hasta olduğunu sanıyorum, çünkü üç gündür yemeğe bile inmedi, sürekli uyuyor. Sana bir zararı olacağını sanmıyorum, eğer daireyi onunla paylaşmayı kabul edersen o odaların birinde kalabilirsin. Daire kapısı tektir ama içeride iki odayı birbirine bağlayan bir ara kapı daha vardır. İstersen geceleri ara kapıyı kapatabilirsin."

"Biliyorum," dedi Bendag, "Yıllar önce de kalmıştım bu handa. Benim için bir sakıncası yok, orada kalabilirim."

Adamın hasta olması bir anlamda işine gelmişti. Kısa süreliğine de olsa, bir han odasını paylaşmak durumunda olduğu kişinin canısıkıcı hikâyelerini dinlemek zorunda kalmayacaktı en azından.

"Adam güney odasında kalıyor, sen doğu odasında kalacaksın, dairenin giriş kapısı doğu odasına açılır, bu yüzden adam girip çıkarken ister istemez senin odandan geçecek."

"Önemli değil," dedi Bendag. "Zaten bir-iki gün daha kalıp Odragend'e doğru yola çıkacağım."

Odragend'in adını söylerken sesine o uzun yolu başarmışçasına bir genişlik gelmişti.

"Konaklama defterine adını yazmalıyım. Biliyorsundur, son zamanlarda işlenen cinayetler yüzünden kent polisi işleri sıkı tutuyor," dedi hancı.

Birdenbire adının ördüğü duvarın önünde hızla yükseldiğini hissetti Bendag. Bu öğleüzeri surlarda konuştuğu keçe işçisi kadının kendisini hemen tanıması altüst etmişti onu. Bir anda son elli yılını boşuna harcamış olduğu duygusuna kapılmış, bunun için kime, neye kızması gerektiğini bilememişti. Bu nedenle şimdi hancıya adını doğru söyleyip söylememek konusunda kararsız kalmıştı. Bir yol ağzında olduğunu hissediyordu.

Çantasının iç cebinden çıkarıp uzattığı ikinci kimlik belgesinin ad hanesinde "Shaunoarom" yazılıydı. Bu kadar tuhaf bir adın sahte olacağının kimsenin aklına gelmeyeceğini düşündü. Gözlerinin iyi seçmediği belli olan Hancı eğri büğrü bir yazıyla bu adı ve diğer bilgileri deftere aktarırken, belgenin kullanım tarihinin çoktan geçmiş olduğunu fark etmedi bile. Bendag bunu kimliği verirken son anda fark etmiş, ama duruma müdahale etmekte geç kalmıştı; bu yüzden hancı kimlik bilgilerini deftere geçirirken kaygı içinde beklemişti.

Orta avludan geniş basamaklı ahşap merdivenlerle ikinci katın geniş balkonuna çıkılıyordu. O zamanlar da ahşap basamakların gıcırdamaması dikkatini çekerdi Bendag'ın. Anlaşılan sessizlik ve huzur her bakımdan kollanıyordu burada. Odaların kemerli kapıları bu ortak balkona açılıyor, balkonsa bütün iç avluyu çepeçevre kuşatıyordu. Yaz sıcaklarında odasının önüne masa atıp bu balkonda oturmak, yukarıdan iç avluyu ve ortasındaki yakut renkli havuzu seyretmek isteyenler için üstü yayvan yapraklı ince ağaç dallarıyla kaplı sundurma yapılmıştı. Genellikle ağır hareket eden yeşil kanatlı, kırmızı gagalı, boncuk gözlü Sak güvercinlerinin zaman zaman kanat çırpmasından başka ses duyulmuyordu ortalıkta. Arada bir de gelen konukları küçümseyici gözlerle süzerek gösterişli biçimde kanat açan kibirli tavuskuşları gezinirdi.

Bendag odaya girdiğinde ilkin havadaki ağır kokuyu fark etti. Burnu her zaman iyi koku almış, üstelik geçen yıllar bu konudaki yeteneğini yıpratamamıştı. Buna karşın, bu ağır kokuya neyin neden olabileceği konusunda hiçbir fikri yoktu. Görünüşe bakılırsa, oda düzenli olarak havalandırılıyor gibiydi.

Hancının "doğu odası" dediği girişteki ilk oda aydınlıktı, ferahtı, sağ duvara yaslanmış olan yatak boştu, üzerinde kimsenin yatmamış olduğu, koyu pembe-uçuk kahverengi arası bir renkte ince çubuk çizgileri olan bürümcük dokuma yatak örtüsünün ağzının günlerdir açılmamış görünmesinden belliydi. Yatağın başucundaki ahşap kerevetin üzerinde bir yağ kandili, su testisi ve bakır bir kupadan başka hiçbir şey yoktu. İkinci odanın aralık duran kapısından içeri göz attığında bu odanın ilkine göre daha loş, daha karanlık olduğunu fark etti ve nedense oranın mağara kadar nemli olduğunu düşündü. Odanın güney bahçelerine bakan pencerelerine hemen bitişiğindeki kalın yapraklı büyük ağaçların koyu gölgeleri vuruyor, bu durum içerinin ışığını büsbütün yoksullaştırıyordu. Duvarın dibindeki yatakta yüzü duvara dönük yatan biri vardı. Hancının sözünü ettiği hasta adam olmalıydı bu. Bu odada daha da ağırlaşıyordu koku ama bu, hastalık kokusu değildi; daha başka bir şeydi. Daha koyu kıvam, daha tekinsiz bir şey. Bu odada sanki yılların kendisi kokuyordu.

Kapının eşiğinde durup içeri seslendi, yan odaya komşu geldiğini söylemek, durumu açıklamak, yatan adama bilgi vermek istedi. Odada ansızın ortaya çıkıveren bir yabancının, hasta yatmakta olan birini ürkütebileceğini düşünerek ilkin alçak sesle seslendi. Adam kımıldamadı bile, hancının söylediği gibi çok derin uyuyordu. Odaya girdi, ayaklarının ucuna basarak yatağın başucuna kadar geldi, adam hareketsiz yatıyor, ağır ağır soluyordu. "Bir şeye ihtiyacınız var mı?" diye seslenmek gereği duydu. Gene yanıt alamadı; belli iyice kendinden geçmiş olmalıydı; sonra usulca çıktı odadan. Gemide bıraktığı eşyalarını almak üzere rıhtıma indi.

Karaya ilk ayak bastığında vedalaşmasına karşın, kadırganın sönmüş hali içine dokundu. Yeniden vedalaşma gereği duydu. Uzun yıllar yoldaşlık ettiği ömrü azalmış yaşlı bir kediyi okşar gibi okşadı kadırganın tarazlanmış gövdesini.

Uyku Hanı'na döndüğünde, yan odadaki adamın bıraktığı gibi uyuduğunu gördü. Yalnızca başı yüzünün biraz daha görülmesini sağlayacak biçimde duvardan uzaklaşıp azıcık sağa kaykılmıştı. Aynı biçimde ağır ağır soluk alıyor, sanki uzun bir yolculuğa çıkmış ve kolay kolay dönmeyecekmişçesine uyuyordu. Yüzünde çocukluğu yarım kalmış adamlarda görülen bir yarılma vardı. "Yıllarca sızlamış bir yüz bu," dedi Bendag. "Dinmemiş bir yüz."

Yatağına dönüp uzandı. Pencerede görünen dolunay ona taptaze bir dinginlik duygusu verdi. Gece olmuş da el ayak çekildikten, herkes yattıktan sonra bir aile büyüğüyle, gittiği uzak diyarları, aradan geçen yılları, uzak maceraları konuşmaya başlıyormuş gibi hissetti kendini. Sanki döndüğü aile evinde gün boyu süren karşılama gürültüsü dinmiş, hasretler giderilmiş, şimdi baş başa kalıp huzur içinde bir konuşma yapıyorlardı. Bu dolunay, Bendag'ın bütün büyükleriydi: Annesi, babası, akrabaları, ustaları, yurduydu. Bu on üçüncü dolunay yerkürede bir tek Anakara'da görülürdü çünkü. Bu nedenle Anakara'da yerkürenin diğer bölgelerinden farklı olarak on üç dolunaylı yıl takvimi kullanılırdı. Ayrıca buradaki gökyüzünün yerkürenin diğer kara parçalarıyla paylaştığı dört dolunayı daha vardı ve her yıl yalnızca bir kez Anakara'da, Odragend'de gökyüzünde irili ufaklı on üç dolunay birden olur, her yer gümüş rengi bir gündüz aydınlığıyla ışırdı. Hiç kimsenin uyumadığı o gece doğanların bahtının çok açık olduğuna inanılırdı. Her bir dolunayın ayrı bir adı ve kısmeti vardı. Çocukluğunun ve ilkgençliğinin büyük ateşler yakılan ay şenliklerini özlemle andı Bendag. İstemediği halde gözleri doldu. İçinde yüz yaşının bile büyütemediği bir çocuk böyle zamanlarda varlığını hatırlatırdı.

Perdeyi çekmedi. Yattığı yerde dolunayla bakışarak uyumak istedi. Yalnızca buralı olan bu dolunayın gördükleri kendi gözlerine aksın, oradan ruhuna geçsin, o burada yokken olan bitenleri bir büyüğünden dinler gibi ondan öğrensin istedi. Huzur içinde derin bir iç geçirdi uykuya dalmadan önce. Herkesin zaman zaman hissettiği var olmanın mutluluğuydu bu. Sade mutluluğu. Uykuları kısalalı yıllar olmuştu. Kısa da olsa kesiksiz ve rahat bir uyku artık yetiyordu ona. Dolunayla bakışması umduğu kadar uzun sürmedi, uykuya nasıl geçtiğini anlamadı bile.

Geceyarısı yan odadan gelen inleme sesleriyle uyandı. Daldığı derin uykudan çıkması bir yana, nerede olduğunu algılaması bile uzun sürdü. Sesler yan odadan, hasta adamdan geliyordu, yardıma ihtiyacı olabileceğini düşünerek yerinden fırlayıp başucundaki yağ kandilinin kısık alevini harlandırdı. Adamın odasına girdi; aralık gözlerinden, boş bakışlarından yarı bilinçli bir halde olduğu anlaşılıyordu. Adamın başucundaki kandili yaktı. Çoğalan ışıkta merakla yüzüne baktı. Adam hummaya tutulmuş gibi sayıklıyordu: "Roasanayma..." Kendisi için hiçbir şey ifade etmeyen bu sözün ne anlama geldiğini bilmiyor, onda hiçbir çağrışım uyandırmıyordu. Roasanayma... Bir insan adı, bir kadın adı olamazdı. Bildiği yer yurt adlarından hiçbirine benzemiyordu. Duyduğu sözden emin olmak için kulağını adamın dudaklarına iyice yaklaştırarak dinledi: "Roasanayma..." Kurumuş dudaklarında ipliksi incelikte kirli beyaz çatlaklar belirmişti. Tam olarak açmaya çalıştığı gözlerle bir an Bendag sanki onun tanıdığı biriymiş gibi gülümseyerek baktı, hatta özlediği, uzun zamandır görmediği birini görmüş gibi şefkatle, tanıdık baktı; kim bilir kimi düşünerek kimi gördüğünü sanmıştı, gözlerinde beliren anlam sonra yine boşaldı; gözbebeklerinin bütün siyahı akıp gitmişçesine gözleri bembeyaz kaldı. Bebekleri eksilmiş gözlerinin kirli beyazlığında, kaybettiği bakışlarını arar gibi seğirip duran kanlı, ince damarlar atıyordu yalnızca. Bendag, haline acıdığı adamın alnında, boynunda biriken ekşimiş teri sildi.

Bir kupa içinde karıştırdığı şekerli suyu adamın ağzını güçlükle açarak içirmeyi başardı, şuurunu kaybetmiş haldeki adamın kana kana içtiğine bakılırsa gereksinimi olan şey tam da Bendag'ın akıl ettiği şekerli suydu. Suyu içirmek için adamın başını kucağına aldığında, adamın yüzünün duvara dönük olan diğer yarısında bir gözünün üstünden başlayıp ağzının kenarına dek inen derin bir yara izi olduğunu gördü. Bu iz yüzünü ikiye bölüyor gibiydi. Savaşta alınmış bir yaraya benzeyen bu iz belli ki yalnızca yüzünü değil, yaşamını da ikiye bölmüştü.

Yastığın terlememiş serin olan tersini çevirip adamın başını yerleştirdikten sonra üzerini yeniden sıkılayarak örttü. Tam oturduğu yatağın kenarından kalkmak üzereyken birden ayağı bir şeye takıldı, kalın bir deri parçasına benziyordu, eğilip baktığında yatağın altına

itilmiş deri bir çanta gördü. Yere azalarak düşen kandil ışığında rengi daha koyu gözüküyordu ağzı açılmış duran çantanın. Yeniden yatağın altındaki yerine itmek istedi. Ama onu durduran şey çantanın tok derisiydi. Nicedir nesli tükendiği söylenen taoma domuzunun derisinden yapılmışa benziyordu. Bu da Bendag'ın özel olarak ilgisini çekmişti. Bendag'ın her zaman nesnelere karşı büyük bir ilgisi olmuştu: Kâğıtlara, kumaşlara, derilere... Yazdığı şiire verdiği değer kadar, onun yazıldığı kâğıda da değer vermesi bundandı. Nesnelerin rengi, dokusu, görünüşü onu fazlasıyla büyülerdi. Bu yüzden çantayı eline alıp bakması, içinde neler olduğu merakından değil, çantaya dokunmak, taoma derisinden olup olmadığından emin olmak istemesindendi. Bu arada hasta ve sahipsiz olan bu adamın kim olduğuna ilişkin bir şeyler öğrenebilirse belki ona daha iyi yardımcı olabileceğini de hesapladı. Kendi de çok yıllar gönüllü bir sürgünde yaşadığı için kimsesiz ve sahipsiz bir yolcu olmanın, bir han köşesinde hasta düşmenin ne demek olduğunu iyi bilirdi.

Çantayı bulunduğu yerden sessizce alıp pencere kenarındaki masaya oturdu. Hayli eski olmalıydı bu çanta, sahiden de taoma derisindendi, kapağının tabaklanmamış olan iç yüzünde basılı bir mühür vardı ama okunmuyordu, ya kazınmıştı ya da tabaklanmadığı için zamanla tarazlanıp tiftiklenmiş olan yüzeyi sahibinin işareti yerine geçen mührü okunmaz etmişti. Uzun yollar ya da kışlar için gayet uygun olan çantanın içinde pek fazla bir şey yoktu; insanın boynuna çaprazlama asıp sırtına atacağı cinstendi. Taoma domuzlarının nicedir ortalıklarda olmadığına bakılırsa epey eskiden kalma olmalıydı. Adam bu çantayı eskiciler çarşısında bir dükkândan da almış olabilirdi. Çantanın dibinde el dikimi kaba kılıfı içinde uyuklayan iki tarafı keskin bir kama duruyordu. Kamanın bir tarafı öldürücü yaralar açmak için tırtıllıydı; kamanın yaralamak amaçlı değil öldürmek amaçlı kullanımları içindi bu. Belki de adam bu kamayı uzun yolculuklarda kendini korumak niyetiyle yanına almıştı. Bendag en tehlikeli yolculuklarda bile hiçbir zaman kesici, delici alet taşımamış, başkasının ölümünden hayat kazanmak istememişti. Çantanın içinde buruşmaya başlamış ne olduklarını ve ne işe yaradıklarını anlamadığı bitki yumruları gördü. Kabukları yer yer kararmış, çatlamış, tozlaşmıştı. Merakla eline alıp onları evirdi çevirdi, bir süre düşündü; mavi kamass

çiçeğinin yenebilir cinsinin yumruları olmalıydı bunlar. Gene de emin olamıyordu. Sonra korağaç kabuğu hamurundan yapılma küçük bir karton rulo, ibrişimle bağlanmış bir-iki parşömen, orta kalınlıkta bir sicim yumağı, ne tür bir belge olduğunu anlamadığı katlanmış birkaç kâğıt ve ayrı bir gözde ikisi küçük, ikisi orta boy olmak üzere dört-beş defter vardı. Küçük olanların biri kumaş kaplıydı ve hayli eski olduğu belliydi, kumaşın üzerinde yer alan kuş motifi onun için tamamen yabancı bir kuş türüydü; defterin sayfalarını şöyle bir karıştırdığında içinde küçük şiirler, özlü sözler ve şiir üzerine çeşitli notlar olduğunu gördü. Defterin yalnızca dörtte üçü dolu olup gerisi boş sayfalardı. Bu sararmış sayfalara bu kadar zamandır yazılmadığına bakılırsa özellikle boş bırakılmış, doldurulmamışa benziyordu. Diğer küçük defter de düzgün bir el yazısıyla ama okunması güç küçücük harflerle yarısına kadar doldurulmuştu; bir tür günlük olmalıydı. Büyük defterin cildi de çantanın olduğu gibi taoma derisindendi, iç ve dış yüzeyi özenle tabaklanıp cilalanmış, kapağına yalın, soylu bir motif işlenmişti. Bu motif de Bendag'ın gözlerine yabancıydı. Benim buralarda olmadığım zamanlarda türetilmiş yeni bir simge olmalı, diye geçirdi içinden, oysa defterin eskiliği, yıprak sayfaları, zamanın sindiği ağır kokusu bu varsayımını geçersiz kılıyordu. Belki birinin yahut bir topluluğun armasıydı. Buna hakkı olmadığını bildiği halde içindeki şiirlere göz atmaktan kendini alamadı. Bunu yaparken duyduğu mahcubiyetle, okumaktan aldığı suçlu zevk birbirine karışıyordu. Yakalanma korkusunun bulandırdığı bir zihinle aralardan rasgele okuduğu ilk birkaç küçük şiir büyüleyiciydi, altlarında imza yoktu; kime ait olduklarını bilmiyordu. Büyüsüne kapıldığı şiirlerin etkisiyle bir an başını kaldırıp yatağında her şeyden habersiz yatmakta olan adama hayranlıkla baktı. Bu şiirlerin sahibi olmalıydı; değilse bile bir tür saygıyı ve hayranlığı hak ediyordu. Şiirlerin kime ait oldukları bilinmese de sayfa sonlarında tek numaralılarda solda, çift numaralılarda sağda yer alan verev çizilmiş üzeri işli kılıç simgeleri belli ki birinin işareti, arması yerine geçiyordu. Bendag için tanıdık şiirler değildi bunlar, kulağına yabancı gelmeyen bir-ikisinin de kime ait olduklarını çıkaramamıştı. Hem ışık kıttı, gözleri tam görmüyordu, hem acele acele bakıyordu, telaşlıydı; yakalanmak korkusuyla dikkatini yeterince toparlayamıyordu. Uzaklarda geçirdiği yıllarda belleğindeki şiir dağar-

cığı iyice zayıflamış olmalıydı. Bir ara adam yattığı yerde doğrulur gibi kesik kesik öksürmeye başlayınca iyice telaşa kapıldı, hemen kapattı defteri, kaldığı yeri kaybetti, oysa hasta adam aynı derin baygınlığı içinde her şeyden habersiz uykusunu sürdürüyordu. Çantanın gözlerinde uzun yolculuklar için gerekli olabilecek birkaç ıvır zıvır daha vardı. Adamın kim olduğuna dair hiçbir belge bulamamıştı. Eski bir bilgiyi hatırladı: Taoma derisinin öteden beri çanta yapımında tercih edilmesinin bir nedeni de gizli gözler yapılmasına hayli elverişli olan dokusuydu. Daha ince bir deride herhangi bir kabartı kendini çabuk ele verirken taoma derisinin kendine özgü esnek kalınlığı, içindeki gizli gözleri en mahir ellerden bile saklardı. Mutlaka bu eski çantanın da gizli gözleri olmalıydı. Nitekim Bendag gözlerini kapatıp elini çantanın çeşitli yerlerinde gezdirmeye başladığında ilkin iki tane kandırıcı göz buldu. Kandırıcı gözler arayanı bulduğuna dair ikna edip caydırmak için dikilmiş yalancı gözlerdi, hatta daha inandırıcı olsun diye oraya az miktarda gümüş lira saklanır, böylelikle izinsiz ellerin bulduğuyla yetinip çantayı daha fazla kurcalamaması sağlanmaya çalışılırdı. Eğer bunlara kanmayıp ve yılmayıp devam edilirse sonunda gerçek gizli göze ulaşılırdı, nitekim Bendag sonunda elinin altında dokularının mıknatısa tutulmuş gibi titrediğini hissettiği kâğıtlar nedeniyle gizli gözü keşfetti; burada gerçekten de çeşitli kâğıtlar vardı ve bunların çoğu başka adlar ve bölgeler taşıyan kimlik belgeleriydi. Görünüşe bakılırsa dokuz ayrı kimlik taşıyordu adam. Kâğıtların dokusundaki eprimeye ve sarartılara bakılacak olursa, yılları yaşamış kâğıtlardı bunlar. Kimliklerin hepsi de gerçek mühürler taşıyordu, son derece inandırıcıydılar ve geçerlilik tarihleri özenle yenilenmişti. Bendag ürperdi. Yatağında hasta yatmakta olan bu adam tekin biri değildi belli. Kendine geldiğinde Bendag'ın çantasını karıştırmış olduğunu anlamamasını ümit etti. Tekrar kalkıp ona bakması gerekebilir düşüncesiyle adamın kandilini söndürmeyip alevini kısarak başucuna bıraktı. Aklında kaldığı kadarıyla her şeyi eski haline getirip adamın odasından çıkıp yatağına döndü. Tam odadan çıkarken hasta adam, ardından seslenir gibi yüksek sesle sayıkladı: "Roasanayma..."

Güney ışığı

Herkes söylerdi: "Bendag'ın şiirlerinde ışığın geçişlerini görmek mümkündür. Doğadaki kadar apaçıktır bu. An ertelenir. Bütün şiirlerinde an ertelenir. Böylelikle zaman sonsuzlaştırılır. Bunu yapan ışığın hızıdır. Işığı evcilleştirmeden kendinin kılmayı başarır."

Sözcükler kadar ışığı da öğrenmek gerektiğinin ilk ne zaman farkına vardı, kendi de bilmiyor. Her zaman ışıkla derdi olmuştu; bunu biliyor. Daha küçük bir çocukken bile ışığın sorunlarıyla çalkalanıp duran içi, ancak güney ışığına kavuştuğunda huzur bulmuştu. O zamanlar yalnızca küçük ve şirin bir sahil kasabası olan bu şehir, adı her yerden duyulan güney ışığının anayurduydu. Güney ışığı diye bir şey olduğunu, ilk kez bu şehrin adıyla birlikte duymuştu: Makrakamash. Güneşin tuhaf bir eğimle aydınlattığı güneyde, günün neredeyse her saatine gündoğumunun ya da günbatımının birbirinin içinde eriyen yumuşak renkleri ve tonları hâkimdi. Öğleüzerlerinin her yeri tepeden aydınlattığı çiğ ışık güneye hiç uğramazdı. Bu, Bendag'ın şiirine de yansımıştı. Geç sonbahar günlerinin ya da kış başlangıçlarının isli külünde bile bu yumuşak ışığın yol yol serpintileri görülürdü.

Herkes söylerdi: "Bendag şiirlerinde ham renkler kullanmaktan korkmaz," diye. "Çünkü o, usta bir ressam gibi renkleri ışığın ellerine teslim etmeyi bilir."

Defterlere bakmak için girdiği çarşı içindeki bu küçük dükkânda onu birdenbire bu ışıklı çağrışım yolculuğuna çıkaran şey, güneşin dükkânın kesme dilimli cam kapısında yarattığı ışık oyunları olmuştu. Bir çocukluk oyuncağıyla yıllar sonra sandık odasında karşılaşmak gibi sevimli bir şeydi bu. Bir tek burada, Makrakamash'ta, buranın güneşinde olan bir şey. Çocukluk günleri kadar uzak bir şey. Kapı camının görünüşüne hayranlıkla dalmış olan yüzüne camdaki günbatımının

cömert renkleri yansıyor, yüzündeki, yaşını söyleyen derin çizgileri yumuşatarak zamanı iade ediyordu.

Tavandan sarkan renk renk fener ışığı kâğıtları, salkımlı uçurtma saçakları hafif bir esintide hışırdayarak ileri geri salınıyor, dükkânın insanın içini yatıştıran müziğini oluşturuyordu.

Satıcının üzerinde sabitlenen bakışlarına karşın, bir şey söylemeden raflarda duran top top kâğıtlara hayranlıkla dalıp gitmişti Bendag. Anakara'nın ve yerkürenin hemen her bölgesinden, denizaşırı uzak kara parçalarından, kuzey adalarından getirtilmiş cins cins, top top, renk renk kâğıtlar, düzgün biçimde istif edilmiş olarak yer alıyordu raflarda. Kâğıtların dilsiz evreni Bendag'ı her zaman büyülemişti. Emeğin tarihine duyduğu hayranlıkta nesnelerin hakkı vardı.

Daha ilk günlerde, "Işığı gözetlemeyi biliyorsun," demişti ustası. "Bu iyiye işaret. Şiir, ışıktan doğar çünkü."

Bir ressamın dikkatiyle ışığı kollardı; ışığın yalnızca kâğıdın yüzeyine değil, nesnelerin, eşyaların, doğanın üzerine de nasıl düştüğüyle, şiirin bir iç sorunuyla ilgilenir gibi ilgilenirdi. Şiiri ta içinde duymak, şiir yazmak, ışıkla harfleri buluşturmak için günün çeşitli vakitlerini kollardı. Bu konuda dikkatinin bilenmesi için ustası onu, bir süreliğine bir ressamın yanına çırak vermişti. Başlarda, orada niçin bulunduğuna bir anlam veremeyerek tunç havanlarda bitkiler ezmiş, tahta kacaklarda toz karmış, madeni leğenlerde kil yoğurmuş; renkli kayaçları kırarak ufalamayı, ufaladığı taşları toz ve tebeşir haline getirerek ara renkler, ara tonlar bulmayı; maden filizlerinden boya elde etmeyi öğrenmişti. Has bir ressam gibi gündoğumuyla uyanıp günbatımıyla yatmayı âdet edinmesi o zamanlardan kalma bir alışkanlığıydı. Bu yüzden şiiri, ışığa ve renge bağımlı bir şiir oldu hep. Farklı ışık eğimlerinin hem nesneleri, hem ona bakan gözleri yenilediğini, bakış tazelediğini bir ressam kadar biliyordu artık. Bütün bunlar onun şiirine, resmin gücünü kattı. Ustası onu bir ressamın yanına çırak olarak gönderirken yanılmamıştı.

"Şairlerle ressamlara devlerin dikkati gerekir," derdi ustası. "Görünüşlerinin aksine tabiatın en zayıf canlıları devlerdir çünkü. İlk onlar silindiler yerküre üzerinden. Bu yüzden devler daha dikkatli olmalıdır. İyi bir dev, tavşan uykusuyla uyumalıdır. Çünkü hayat onu her an gafil avlayabilir."

Bunları söylerken ustasının yüzünde neşeli bir bulmacanın yanıtını bekleyen hınzırca bir ifade belirmişti. Böyle zamanlarda söylediklerinin ne kadarını ciddiye almak gerektiğini, ne kadarının bir dilbazlık olduğunu anlamak güçtü. Hayatta en çok ustasını özlemişti.

Bir süredir tezgâh üstüne yayıp durduğu çeşitli kâğıt toplarından birinin karşısında Bendag'm nihayet duraladığını gören satıcı, sabrının ödülünü aldığını gösteren bir gülümsemeyle gevşedikten sonra çok uzaklardan getirtilmiş olduğunu söylediği bu kâğıdın özelliklerini bir bir sayıp dökmeye başladı: Yerkürenin en yaşlı ağacı sayılan duralaba tomrukları rendelenmiş olan kâğıdın hamuruna, kahverengi köknar kökleriyle tatlı su yosunu lifleri katılmıştı. Bu yüzden kâğıdın hafif pürüzlü dokusu sürekli ışığa tutulmuş gibi içinden aydınlanıyordu. Bu kâğıtla, burada, akşamüstünün bu saatinde, güney ışığını olanca canlılığıyla anımsadığı bu dükkânın şu cam kapısının cömert renkleri yüzüne vururken karşılaşmış olmasının bir raslantı değil, yazgı olduğunu düşündü Bendag. Bu bir raslantıysa bile, bazen hayatın rastlantıları kaderin yerine karar verirdi. Görünen her şey yeniden şiire dönmesini söylüyordu. Öte yandan elli yıl sonra hangi başlangıç göze alınabilirdi ki? Görünmeyen mürekkeple gizli gizli yazdığı *Son Yolculuk* şiirlerinin koynundaki varlığı defterin saklandığı yeri ürpertti.

İçindeki şair hiçbir zaman ölmemiş ama Bendag onu, kendinden yapılma bir hapishanede kilit altına almıştı.

Önünde geniş bir tabaka halinde topu açılıveren kâğıdın üzerinde sağ elinin avucunu bir şifacı, bir büyücü gibi uzaktan şöyle bir gezdirdi Bendag. Kâğıdın yüzeyini zorlayarak dışarı taşmaya çalışan arı yoğunluğu avuçlarında hissetti. Avucunun içi ateşe tutmuş gibi ısınmıştı. Kâğıdın hamındaki kor çekirdek onu çağırıyordu. Kâğıtla kendisi arasında özel bir ilişki, bir gizli yol kurulmuştu. Kendisini ve sırlarını ona emanet edebileceğini anladı.

Ne zamandır kendisine hiç olmazsa bir defterlik kâğıt satmaya çalışan işbilir satıcının çabasını ve sabrını ödüllendirmek istercesine dört defterlik kâğıt kestirdi Bendag. Cilt ve mukavva kapak istemiyordu. Sırt bağcıklı, sağlam dikişli, cebe sığabilecek biçimde kolay katlanır olsun, yeter.

Sipariş verdiği defterler hazırlanırken kemik rengi keten perdelerin yarıya dek örttüğü dükkânın arka tarafındaki ellerinde tavas suyuna batırdıkları lagera taşıyla sayfa cilalayan genç çırakları seyretti. Yaptıkları işten hoşnut, şevkle çalışıyor, arada bir gayrete geldiklerini gösterircesine dişlerini altdudaklarına geçiriyorlardı. Dipte başka bir köşede diğer bir çırak işine gömülmüş başını bile kaldırmadan defter tezgâhına gerili sayfalara cetvel çekiyordu. Bendag'ın kendilerini seyrettiğini fark ettiklerinde, gür kirpikli iri siyah gözlerinde beliren şaşkınlığı takip eden mahcup bir gülümseyişle önlerine baktılar. Az sonra yeniden işlerinin dalgınlığı arasında kaybolmuşlardı. Bendag daha o an bu çocukların ellerindeki sayfalara gömülerek onun şiirindeki yerlerini aldıklarını hissetti. Bir gün o sayfalar üzerinde görünecek ve Bendag'a kendi şiirlerini yazdıracaklardı.

"Şiirin göğünde tesadüf kuşları uçar," derdi ustası.

Dükkândan çıktıktan sonra bir süre daha deftercilerin orada oyalandı. Giderken ardında bıraktığı şeylerin ne kadarının yerinde durduğuna dair beyhude bir duyguyu tazelemek istiyordu. Ardında bıraktığı yaşamı kendinden sonrakilere sağlam teslim etmek istercesine, zamanın götürdükleriyle koruduklarının son bir kez sayımını yapmak isteyen dikkatli gözlerle bakıyordu çevresine. Bir şair ölürken yerküreyi bulduğundan daha güzel, daha iyi bırakmak zorundadır, demezler miydi hep?

Ne zaman kâğıtçıları, deftercileri gezse yerkürenin yazılmak için var olduğunu düşünürdü Bendag. Yerküre sanki yalnızca yazılmak için vardı. O da bütün kendinden öncekiler gibi doymaz bir iştahla yerküreyi kâğıtlara, defterlere sığdırmaya çalışmıştı. Hâlâ çoğu dışarıda kalıyordu yerkürenin; bitmiyor, tükenmiyordu.

Toprak rengi, incecik bir ipekli parşömene sarılmış, içinde yeni kesilip biçilmiş taze kâğıt kokan defterlerin bulunduğu paketi koltuğunun altına sıkıştırıp hızlı adımlarla Hallaçların Sonbaharı Meydanı'na yöneldi. Adımlarındaki kararlılığı, yürüyüşündeki çevikliği gören, biraz uzaktan onu genç bir adam sanabilirdi.

Dün surların dibinde karşılaştığı keçe işçisi Ulsangeyma'mn söylediği kadar vardı; buralarda her şey çok değişmişti gerçekten. Armut biçimindeki Hallaçların Sonbaharı Meydanı yeniden düzenlenmiş, eskiden şehir molozlarının yığıldığı sağ taraftaki denize inen uçurum derinliğindeki kaya oyuğu tamamen kapatılarak geniş bir düzlük, bir oyun alanı haline getirilmişti. Yanı başındaki kayalıkların üzerinde güneybatı limanının çeşidi zengin balıklarıyla besili toraman kediler kendilerini tamamen güneşe bırakmış bir halde uzanmış usul kuyruk hareketleriyle keyif çatıyorlardı. Meydanın hemen bitimindeki kör hendeklerin yerine yarım ay biçiminde denize açılan sıra sıra camlı kahveler dizilmişti. Denizin görünüşünü kapatmasın diye bu kahvelerin ön ve arka tarafları tamamen camdan yapılmıştı. Böylelikle deniz manzarası engellenmemiş oluyor, meydanda dolaşanlarla kara tarafında yer alan dükkânlar da bulundukları yerden denizi görebiliyorlardı.

Kış akşamları düşünülerek kahvelerin ön ve arka tarafındaki bölmeler daha dar, ortadaki bölmeyse daha geniş tutulmuştu. Böylelikle yumuşak havalarda kahvenin bütün bölümlerinde oturulabilirken, kışları ve soğuklarda herkes ön ve arka bölümlerin korunaklı kıldığı orta bölmede üşümeden oturabilecekti. Her biri bir sırça köşke benziyordu bu kahvelerin; ilk rüzgârda dağılıverecekmiş gibi kırılgan bir görünüşleri vardı. Günün bu saatinde orada daha çok gençler göze çarpıyordu. Meydanın kara tarafında eskiden olduğu gibi hallaçlar yer alıyordu, yalnız şimdi onların iki yanına da dibekçiler eklenmişti. Ulsangeyma'nın sözünü ettiği güneyin en iyi kahvelerinin çekildiği dibekçiler olmalıydı bunlar. Ama gördüğü kadarıyla yalnızca kahve değildi çektikleri; çeşitli tohumlar dövüyor, taneli otlar öğütüyorlardı. Bütün dibekçilerin yola açılan kapı ağızlarında Dehamar'ın kitabı asılı duruyordu: *Dibekçilerin Türküsü.* Ulsangeyma'mn belirttiği gibi, tecimsel bir açgözlülükten çok kendilerini anlatan şaire bir saygı ifadesi olarak asılı durdukları belli oluyordu.

Pamuk, yün ve lohuma silkeleyen hallaçların tokaç sesleriyle, dibekçilerin tok havanlarda uğuldayan tokmak sesleri, birlikte olağanüstü bir tartım ve uyum oluşturarak mekâna kendi müziğini veriyordu. Dibekçilerden ya da hallaçlardan birinin, hep birlikte yakalanmış

olan bu genel ses akışını zaman zaman bozarak başka bir tartıma doğru ayak değiştirdiğini gösteren ataklarına diğerleri hemen karşılık veriyor, böylelikle havaya uyumunu veren bu seslerden adeta doğaçlama bir müzik ortaya çıkıyordu.

Bendag, Ulsangeyma'nm dediği gibi şimdiki gençlerin bazı bakımlardan çok daha şanslı olduğunu düşünerek geçip kahvelerden birine oturdu. Daha kalabalık olan ortadaki büyük kahveyi değil, daha sakin görünen yan kahvelerden birinin kuytu köşesini tercih etti. Akşamki şiir şöleninin ortadaki kahvede yapılacağı camlara asılmış duyurularda yazılıydı.

Burnun her iki ucundaki körfezde sakin ve görkemli bir umursamazlık içinde, direklerinde bayraklar, flamalar ve fenerler asılı dev kalyonlar demirlemişti. Bu uzaklıktan bakıldığında insanda oyuncak oldukları hissi uyandırıyorlardı.

Nicedir günde yalnızca bir kupa kahve içen Bendag, Güney Burnu deniziyle uzun uzun bakıştıktan sonra, günün ilk kahvesini söyledi: Guhmana tanelerinden süzülmüş, menenç otu karılmış koyu Besemya kahvesi.

Kahvesini daha ısmarlarken damağı kamaşmıştı.

Hallaçların sonbaharı

Her bir köşesinde özlemleriyle yüzleşircesine şehrin sokaklarını uzun uzun dolaşıp, günışığının tamamen silinmediği akşam başlangıcında yeniden meydana döndüğünde dört bir yana asılmış çeşitli renk ve boyda fenerlerin, püsküllerin, flamaların, bayrakların kamaştırdığı canlılık, gözlerini aldı Bendag'ın. Birdenbire kendini gerçek bir şenliğin ortasında buluvermişti. Hevesli adımlarla sahil tarafına yöneldi.

Gözlerinde kalmış eski bir dalgınlıkla baktığı mavisi kararmaya yüztutmuş deniz, nedense hiçbir kıyısını bilmediği yabancı bir deniz gibi duruyordu karşısında. Onun umursamaz sakinliğinde, ona burada olmadığı zamanları hatırlatan uzak, kapalı bir şey vardı. Hüzünlü bir şey. Birbirlerinin çocukluğunu bilenlerin yaşlılıkta karşılaşmasındaki burukluğu andırıyordu. Bir süre bu duygunun içinde dolaşmasına, ona geçmişi ince bir kederle hatırlatmasına izin verdi; ardından akşam deniziyle bakışmaktan vazgeçip ilgisini giderek canlanan kalabalığa ve şimdi içinde bulunduğu zamana yöneltti.

Önünden her geçişinde biraz daha kalabalıklaştığını gördüğü akşam şiir sohbetinin yapılacağı orta kahvenin camları içeride yanan tavan kandillerinden, tunç ayaklı, çok kollu lambaların güçlü alevlerinden ötürü ışıl ışıl parlıyor, adeta insanları içeri çağırıyordu. İnsan arasına karışmakta her zaman zorlanmış yabani yanı nedeniyle kalabalıkların varlığından hep ürküntü duymuş olan Bendag, bu akşam toplantısı için büsbütün kararsızdı. Bir an önce Uyku Hanı'na dönüp erkenden yatağa girmekle, kahveye dalıp bir köşede gençleri dinleyerek sessizce geceyi izlemek arasında kararsızlık çekiyordu. İkircimde kalmaktan, iki niyet arasında bölünmekten, kararsızlık çekmekten oldum olası hoşlanmazdı. Ama bu sefer onun kararsızlığını, ürküntüsü-

nü besleyen şey, dün şehrin surlarındayken Ulsangeyma tarafından tanınmış olmasıydı. Onu burada tanıyan başkaları da çıkabilirdi. Bir yanıyla güven uyandırmış olsa da bu keçe işçisi kadın coşkusuna yenilip başkalarına ondan söz etmiş olabilirdi. Daha içeri girdiği anda birtakım meraklı gözlerin ilgisiyle karşılaşabilir, dahası olanlar bununla da kalmayabilirdi. Şairliğine, şiirlerine gösterilen ilgiden, hayranlık ve takdir gösterilerinden her zaman mahcubiyet duymuş, öteden beri bu gibi durumlarda kalmaktan kaçınmıştı. Hele şu ilerlemiş yaşında buna hiç hali yoktu.

Üzerinde, uzun yolculuklarda eprimiş kapüşonlu abası vardı; kahveye girerken kapüşonun sahibinin yüzünü bir ölçüde de olsa gizleyen koruyuculuğuna sığınma gereği duydu. Bir süre çevresine bakındıysa da oturacak yer bulmakta zorlandı. Başlama zamanı yaklaşmış olsa gerek ki birdenbire içeri girenlerin sayısı artmış, onunla birlikte girenler alışkın hareketlerle kenar sedirlerine, birtakım boş iskemlelere çabucak yerleşirken o ayakta kalıvermişti. Boş görüp yöneldiği birkaç iskemlenin üzerine yerleştirilmiş kimi aba, torba ya da çantaların varlığından, oralarının da birileri için arkadaşları tarafından tutulmuş olduğu anlaşılıyordu. Bu sırada ön sıralarda bir yerde ayağa kalkıp ardına dönmüş, birini aranır gibi sağına soluna bakınıp duran Ulsangeyma gözüne ilişti. Ansızın bir ürperti, birdenbire parlayıveren bir alaz gibi içini yaladı. Kendini tuzağa düşmüş hissetti. Telaşı çoğalmış o gürültücü kalabalık içinde Bendag'ı gören Ulsangeyma'nınsa yüzü ışıdı. Göz göze geldiklerinde Ulsangeyma dudaklarının üzerine koyduğu işaretparmağıyla "Ses çıkarma!" işareti yaptıktan sonra yanındaki boş yeri onun için ayırmış olduğunu göstererek Bendag'ı yanına çağırdı. O işareti, "senden kimseye söz etmedim" anlamında güven vermek için kullandığını düşünen Bendag'ın tedirginliği azaldı. İçi rahatlamış bir halde gülümseyerek yanına gitti onun.

Kahvenin içinde liman esmeri genç bir delikanlı kalayı pırıl pırıl ışıyan kenarları renkli halkalarla süslenmiş askılı bir tepside, gelen konuklara dumanı üstünde ruvaş çayı dağıtıyordu. Ulsangeyma ile Bendag ellerini ısıtan kupalarda ruvaş çaylarını yudumlarken kısa cümlelerle sohbetettiler. Bendag'ın kuşkusunu, ürküntüsünü anlamış olan Ulsangeyma söz vermiş olduğu üzre kimseye ondan söz etmemiş olduğunu açıkça belirtme gereği duydu. Onu, hayranlığıyla rahatsız,

huzursuz etmemesi gerektiğini bildiğini, her bakımdan kendisine güvenebileceğini söyleyip şairin konuk olduğu bu şehirde gereksinimlerini karşılamak için elinden geleni yapmaya hazır olduğunu kibar bir dille bildirdi. Arkadaşlığını talep etmeden sevdiği şaire soylu bir alçakgönüllülükle yardım etmeye çalışan kadının bu olgun ve ölçülü tutumu Bendag'ta özel bir saygı uyandırdı. Öğle tatillerini şiir okumaya ayıran bir işçi kadının başka türlü olması beklenemezdi zaten.

Az sonra önlerindeki yükseltiye çıkan iki okumacı kalabalığın dalga dalga azalan uğultusu dinip sakin bir sesle gecenin ilk şiirlerini okumaya başladıklarında Anakara'ya dönmüş olduğunu idrak etti Bendag. İçini apansız dolduran bu mutluluğun ışığında, sanata özgü bir telaşın kuşattığı bu acemi heyecanı derinden derine özlemiş olduğunu; uzaktayken, dönüş yolundaykén Anakara'da kendisini bekleyeceğini sandığı şeylerin hepsini birden hayal edemediğini fark etti; çevresinde olup biten her şey ona kuvvetle gençliğini hatırlatıyordu. Neden birçok insanın hayatından söz ederken aslında gençliğinden söz ettiğini, şimdi içinde olanca alazıyla parlayıveren bu güçlü duyguların ışığında bir kez daha düşündü. Makrakamash onun gençliği demekti; yalnızca vatanına değil, gençliğine de dönmüştü Bendag.

Bu işte çok usta oldukları anlaşılan okumacılar hayli başarılı, seçilen şiirler güzeldi. Bendag yavaşça gevşemiş, üzeri darokran hasırıyla kaplı iskemlesine yayılmıştı, Ulsangeyma'nın yanındaki varlığı rahatlatmıştı onu. Ne zamandır bir kadının omuzuna değmemişti omuzları. Sevecen bir kadının sıradan bir temasının bile, insanda güven verici bir huzur uyandırdığını nicedir unutmuştu. Ulsangeyma'nın hoşuna giden şiir oldu mu, farkında olmaksızın iç çekmesi bile, kendiliğinden oluşan bu şefkat ve huzur havasına ekleniveriyordu.

Ardından biri çıkıp kısa bir konuşma yaptı. Her ne kadar sesindeki heves güçlüyse de, hiçbir şey karşısında değişmeyecek bir ses tonuyla, düzgün ama basmakalıp tümcelerle konuştuğu için, sözleri yaşamsallık kazanmıyordu ağzında. Altın çağın bir daha yazılması mümkün olmayan şiirlerinden, ilk kez icat edilen sözcüklerle yazılan büyücü şiirlerinde kilitli kalmış kadim anlamlardan umutsuz bir dille söz edip indi. Konuştukları hiçbir yere bağlanmıyordu.

"Böyleleri eskiden de vardı," dedi Bendag. "Bazen zaman hiç geçmemiş gibi oluyor."

Bir süre sonra okumacılardan biri aralarında bulunan genç bir şairi, kendi şiirlerini okuması için yanlarına çağırdı. Her halinden yaşının heyecanlarına sahip olmadığı anlaşılan bu genç adam yerinden kalkıp okumacılarm bulunduğu yükseltiye yürürken kahveyi dolduranların yüreklendirici alkışlarına karşın fazla sakindi; söz konusu olan kişi kendisi değilmiş gibi davranabiliyordu. Donuk bir kayıtsızlık içinde yerini aldığında Bendag bu genç adamın, şiir okurken yavaş yavaş değişeceğini, ona şiir yazdıran alazı ister istemez dışa vuracağını düşündü. Şiirin sihrinin, ara sıra hayata yaptığı böyle hoş sürprizler olurdu. İçinde bulundukları bu solgun ânın kendisini güçlendirecek tam da böyle bir sihre ihtiyacı vardı doğrusu. Oysa, genç adamın sesi neredeyse hiç tanımadığı duyguları anlatan başka birinin şiirlerini okuyormuşçasına yabancı ve uzaktı. Tuhaftır, sesinde yazdığı şiirlerin hikâyesi yoktu. Yalnızca gözleri değil, içi de okuduklarına yabancıydı sanki. Belki şiirleri değil ama, şiirleriyle kendisi arasındaki elle tutulur bu kaskatı uzaklık ilgisini çekmişti Bendag'm. Tasarlanmış, amaçlanmış bir mesafe değildi bu. Yalnızca böyleydi. Bazıları kendinden bu kadar uzak olabiliyordu.

Ara verildiğinde soluklanmak üzere kapı önüne çıktılar. Ulsangeyma becerikli parmaklarla kendisine ot sararken Bendag'ın ilgisini çeken bu durumu konuştular. Bendag ustasının durumu açıklayan bir sözünü aktardı Ulsangeyma'ya. "Bazı insanlar yaşadıkları bir deneyim sonucu bir kerede büyür ve ondan sonra bir daha büyümezler. Erken ustaların çoğu böyledir, kırkında-ellisinde ulaşmaları gereken olgunluktaki şiirlerini yirmili yaşlarında verdiklerinde hayatlarının geri kalanı zor geçer."

Ne zaman birine ustasının bir sözünü aktarsa, Bendag'm sesine fazladan bir saygı gelirdi. Gene öyle olmuştu.

"Ustanızın sözünden farklı olarak şiirlerine bakacak olursak bu genç adamın büyümüş olsa bile ustalaştığı söylenebilir mi Bilge Şair?" diye sordu Ulsangeyma.

"Genç yaşta fazla akıl bazen insanın yolunu erken kapatır," dedi Bendag. "Yaşamışlık fazlası mı, görmüşlük fazlası mı bilmiyorum, bu genç adamı erken yormuş. Yolculuğu kalmamış."

Ağzından neredeyse kendiliğinden dökülen bu son söz birden genç şairin durumuna niye bu kadar takılmış olduğunu fark ettirdi Bendag'a. Başkalarının maceraları üzerinden kendi yolculuğunu sınamaya, tartmaya başlamıştı. Bu, bir dirilik belirtisiydi. Onun hâlâ yolculuğu vardı. Belki de bu nedenle Uyku Hanı'na döndüğünde kendisi o an verdiği ani bir karar sansa da yolculuğunun geri kalanını yeni bir kimlikle sürdürmeye içinin gizlisinde karar vermişti. Yeni bir ad altında tamamlayacaktı yolunu. İnsan, yalnızca giderken değil, dönerken de kaçabilirdi.

Sardığı yeşilsuotundan derin bir duman çektikten sonra Ulsangeyma yolculuğunun bundan sonraki durağını sordu Bendag'a. "Odragend'e gideceğim," dedi Bendag. "On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ni kaçırmak istemiyorum." Durdu, uzak bir anıya kimsenin anlamayacağı bir gönderme yapar gibi, Ulsangeyma'nın duyup duymadığından emin olmadığı bir sesle, "Yıllar önce bir kez kaçırmıştım," dedi.

"Odragend'in adı bile insanı heyecanlandırmaya yetiyor," dedi Ulsangeyma. "Ne büyülü bir şehir! Birkaç kez gitmişliğim vardır benim de. Bu yılki şenlikler pek görkemli geçeceğe benzer."

İçini çekti Ulsangeyma. Bendag onun iç çekişlerini tanımaya başladığını düşündü.

Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde kendisini tanıyan birilerinin çıkma olasılığını hesaba katmıyor değil; öte yandan bunca yılın deneyimiyle donandığını da biliyor Bendag. Bir insan kalabalıklar arasında kendini saklamak istediğinde, görünürlüğün derinlerinde kaybolarak da yapabilir bunu. Hep orada durduğu halde, kimse farkına varmayabilir onun. Saklanmanın bir yolu da budur, en azından Bendag'ın en iyi bildiği yolu...

İkinci bölümde okumacıların eskilerden seçtiklerinin yanı sıra birkaç genç şair daha çıkıp kendi şiirlerini seslendirdi kalabalığa. İçlerinden birinin ciddi bir gelecek vaat ettiğini sezdi Bendag. Böyle durumlarda olduğu gibi zaman onun için genişleyip uzadı. Bu duygu, içinde artık kendisinin yer almadığı uzak bir zaman dilimini etinde, kanında, ruhunda duymasına neden oldu. İyi sanatın, iyi şiirin bir yardımı da buydu insana. Sizi sahip olmadığınız zamanlara taşırdı; yalnız geçmişe değil, geleceğe de...

Son olarak, saygı niyetine Dehamar'dan birkaç şiir okundu. Ulsangeyma, Bendag'ın kulağına eğilerek yakın bir geçmişte Dehamar'm uğradığı kanlı bir saldırı sonucu ölümden döndüğünü, bu saygı gösterisinin de bununla ilgili olduğunu açıklama gereği duydu. Ne yazık ki bu korkunç olay burada, Makrakamash'ta olmuştu. Bendag'm ilgisi uyandı; hancının kendisine sözünü ettiği cinayetlerle ilgili olmalıydı bu. Ulsangeyma, "Çok tatsız bir konu bu. Çirkin ayrıntılarla bu güzel akşamı bozmak istemem," diyerek, kötü bir büyüyü bir an önce uzaklaştırmak ister gibi çabuk çabuk konuşup konuyu kapattı.

Bendag gecenin daha sonrasındaki şiir sohbetine kalamayacak kadar yorgun hissediyordu kendini. Ulsangeyma, "Ben bir de kızılsuotu sarıp, şiir sohbetine kalacağım," diyerek onu uğurladı. Uğurlarken ertesi gün görüşeceklerini sanıyordu.

Oysa Uyku Hanı'na vardığında Bendag'm ilk işi yan odadaki hasta adama bakmak oldu. Bıraktığı gibi uyuyordu adam. Ateşi biraz düşmüş, terlemesi biraz kesilmiş gibiydi. Ona nohmaran yıldızı ve kekik otuyla karıştırdığı şekerli suyu içirirken özellikle uyandırmaya çalışsa da hasta adamın kendinden geçmiş baygın halini koruduğunu gördü. Yalnızca kirpikleri titriyordu. Böyle giderse bu yataktan sağ çıkamayacaktı. Bu durumda adamın çantasındaki kimliklere ihtiyacı kalmayabilir, iyileşse bile içlerinden birinin noksanlığını hemen fark etmeyebilirdi. Fark etse bile, Bendag'ın yüzünü hiç görmemiş, onu hiç tanımamıştı. Han defterine yazdırdığı uydurma adını Bendag bile ezberden söyleyemezdi. Bu kimliklerden hiç olmazsa biri onun işini kolaylaştırabilirdi.

Bendag o an yaşamı boyunca yapmamış olduğu bir şeyi yaptı, yatağın altından çıkardığı çantanın gizli bölmesindeki kimliklerden birini çaldı. Çocukluğu dahil olmak üzere bu onun yaşamındaki ilk hırsızlığıydı. Bunun için yüz bir yıl beklemişti demek. Bu duygunun kendisini bu denli heyecanlandırıp diriltmiş olmasına şaşırdı. Kimliklerin yenilenme tarihi en yakın olanı elindekiydi. Yolculuğuna yetecek kadar zaman tanıyordu kendisine. Birdenbire o an Bilge Şair Bendag'ı sonsuza kadar bu odada bırakmaya karar verdi. Kimlikte yazılı olan yeni adına baktı: Remzganan. Kendini yeni adıyla büyülemek ister gibi birkaç kez fısıltıyla tekrar etti: "Remzganan. Remzganan. Remzganan." Bu, ona iyi geldi. Birdenbire yeni bir hayat, yeni

bir başlangıç kazanmış gibi oldu. Eşyalarını geceden hazırlayıp sabahın erken saatinde Uyku Hanı'nı terk etti.

Uzun yola talimli sağrısı sağlam çatılı, çeşitli cinste koşuma hazır atların, irili ufaklı posta arabalarının durduğu şehrin çıkışındaki büyük meydanda ilk kalkacak olan posta arabası Makrakamash'ın kuzeyindeki Naburri şehrine gidiyordu.

Kestane dorusu atların çektiği posta arabasında, oturduğu pencere kenarında ısınmaya başlayan günün ilk rüzgârı Anakara'daki yolculuğunun başlamış olduğuna inandırdı onu.

Yolculukların sağlamasını, hep esintiler, rüzgârlar, tabiatın fısıltılarıyla yapmıştı. Rüzgârın sesini duymadan yolculuğuna inanamayanlardandı.

Anakara şimdi başlıyordu.

Sairin
Toprağı

Zeey ile Tagan

Cadebra'nın en ünlü evi olan beyaz evin girişindeki önkabul avlusunda karşılıklı duran yüksek arkalıklı mindersiz sedirlerde oturmuş çaktırmadan birbirlerini gözlüyor, birbirlerini kolluyorlar; her ikisi de dokuz yaşında...

Avluyu kuşatan hurma ağaçlarının, bodur bahçe palmiyelerinin kalın, etli yaprakları yüzlerinin bir yanını gölgede bırakıyor; bu durum merak kışkırtıcı bir tenhalık katıyor yüzlerine... İlgilenmiyormuş gibi görünseler de her fırsatta gözucuyla birbirlerini süzüyor, birbirleri hakkında ipucu yerine geçebilecek bir ayrıntı yakalamaya çalışıyorlar. Ellerinde çeşitli oyunlar oynadıkları tahta çubuklar var. Her ikisinin elindeki çubuk köklerindeki çizgilerin renkleri farklı. Demek o kadar da benzemiyorlar birbirlerine; bu iyiye işaret...

Bahçedeki fıskiyeli havuzun sesi duyuluyor. Şadırvanın çevresine arada bir konup kalkan yelpaze kanatlı adakkuşlarının kanat çırpışları, karanlık yeşili bitkilerin gölgesinde gezinen böceklerin incecik çıtırtıları bile duyuluyor oturdukları yerden. Huzurlu bir sessizliği var bu evin, bu avlunun... İnsanın ruhu yıkanıyor sanki, aklı dinleniyor, gönlü genişliyor. Her ikisi de birbirlerinden habersiz sakinleştiklerini, durulduklarını hissediyor, öte yandan kurnazca kullandıkları bu sessizlik sayesinde evin açık pencerelerinden avluya taşan alçak sesli konuşmalara kulak kabartıp içeride olan biteni anlamaya çalışıyorlar. Bu konuşmaların şimdi burada bekleyen kendileri hakkında olduğunu ve kaderlerini belirleyeceğini biliyorlar. Güya yalnızca ellerindeki çubuklarla ilgiliymiş gibi yaparak oyun oynuyor görünüyor, ikide bir ceplerini karıştırıp bir şeyler bulup çıkarıyor, sonra yeniden birbirleriyle göz göze gelmemeye çalışarak ayaklarını sallayıp sıkıntıyla etrafa bakıyorlar.

Birbirleriyle konuşmak, tanışmak, herhangi bir ilişki kurmak istemiyorlar. Belki de bir daha hiç bir araya gelmez, birbirlerini bir daha görmezler. Bu yüzden aralarında sonradan bu günün anısını saklayıp büyütecek bir şey geçmesini istemiyorlar. Birbirlerine ısınmadıkları ortada. Her ikisi de şu an kendi kardeşlerini düşünüyor olabilir; karşıda oturanı kendisini kardeşinden ayıran tehlikeli bir rakip olarak görüyor olabilir. Bunların hepsi mümkün. Çünkü ne zamandır ailelerinin kendileri için kapı kapı gezip çare aradıklarını biliyorlar.

İçerideki alçak sesli konuşmalar havuzun ve adakkuşlarının kanat seslerine karışarak bir süre daha devam ediyor, ardından kapı açılıyor; kısa boyuna göre hayli uzun olan etekleri yerleri süpüren, takınmaya çalıştığı bütün ciddi havalara karşın gülünç görünüşlü bir adam beliriyor kabul avlusunu iç ayvana bağlayan tonozlu kemerin altında. Satrap Fasuan'ın adamlarından biri bu. Satrapla birlikte buraya geldiklerinde yanları sıra büyük bir ciddiyetle yürüyen, ifadesiz yüzünde kâinatın sırlarını taşıdığına yürekten inanmış adamlardan biri...

"Gelin," diyor, "İçeri gelin çocuklar. Usta Moottah sizi görmek, tanımak istiyor."

Bu sözleri onlara büyük bir armağan veriyormuş gibi söylüyor.

Her ikisi de ilk hareketi karşısındakinden bekleyip usulca yerinden kalkıyor, adamın ardına takılıp içeri, Moottah ile Satrap Fasuan'ın konuştukları yüksek tavanlı kabul salonuna geçiyorlar.

Biri zeytin dalı esmeri, diğeri başak sarışını.

Birinin adı Zeey, diğerininki Tagan. İkisinin de öyküleri çok garip. Her ikisinin de aileleri çok şaşkın. Her ikisi de ikiz. Ve her ikisi de tıpatıp eşleri olan ikizlerine benziyorlar. Onları en yakınları bile ayırt edemiyor birbirlerinden. Gün günden tek bir bedenmiş gibi davranmaya başlayan ikizlerin, ikizlikleri kendileri için tehlikeli, başkaları için korkutucu bir beraberlik halini almaya başlayınca derin kaygılara kapılan aileleri, ikizleri birbirinden ayırmaya karar vermişler. Çünkü bu eşzamanlı duygu ve davranışları zamanla deliliğe varan birebirlik halini almaya başlamış. Aynı anda kalkıyor, aynı anda oturuyor, aynı anda aynı adımı atıyor, aynı anda aynı eli aynı biçimde kaldırıyor, aynı anda aynı şeyleri söylüyor olmaya başlamışlar. Başları bile aynı anda ağrıyor, çişleri bile aynı zamanda geliyormuş. Hekimler,

"Ayırın bunları birbirlerinden," demişler, "Böyle giderse birbirlerine köle olmuş ikizler haline gelirler. Varlıkları birbirleri için tehdit halini alır. Böyle ikizlerin hayatı da birbirlerini öldürmeleriyle son bulur ancak. Ev içinde terbiye etmeye kalkışmakla olacak bir iş değil bu, zorla ya da eğitim yoluyla da bir şey elde edemezsiniz. Bir an önce birbirlerinden ayırın. En iyi çare budur. Ayrılık başlangıçta zor gelir onlara, üzülürler, dem çekerler ama bir süre sonra varlıkları acı bir özgürlük kazanır. Derin bir baş dönmesi yaşarlar. Her çeşit özgürlüğün sahibi için ağrılı bir baş dönmesi zamanı vardır. Bırakın başları dönsün kendilerinden. İki kişilik yalnızlıkları tek kişilik yalnızlığa inene kadar yalnız kalsınlar. Zamanla ruhlarını tek başına tımar etmeyi öğrenirler. Büyümenin yaralarını sarmayı, iç kanamalarını tek başına dindirmeyi. Birbirlerinden sürgün edin onları. Birbirlerini görmesinler bir zaman. Kendi kendileriyle kalsınlar. Kendi bedenlerine yerleşsinler. Her biri diğerinde görmesin kendini, aynasız kalsınlar, yalnızca kendi sırlarıyla kaplansın suretleri. Yola düşen gölgelerini elinden tutup kaldırmayı öğrensinler."

Hekimler de, falcılar da, büyücüler, bakıcılar da, bir bir kapılarında gezdikleri kâhinler de böyle söylemişler. Sonunda çaresizliği büyüyen aileler birbirlerinden habersiz şehrin satrabı Fasuan'ın huzuruna çıkarak akıl danışmaya karar vermişler. Moottah'ın parlak bir öğrencisi ve gözdesi olan Satrap Fasuan, bir süre düşündükten sonra, neden bilinmez her ikizden tekinin Moottah'ın yanma çırak verilmesinin uygun olacağını söylemiş. Onları kendi eşlerinden ayırarak bu biçimde eşleştirmenin sorunlarına çare bulmakta bir yol olabileceğine karar vermiş. Bütün mesele Moottah'm da buna inanması ve Zeey ile Tagan'ı yanına alıp çıraklığına kabul etmesiymiş. İkisinin de benzer özellikleri varmış: Kendilerine özgü tuhaf bilicilikleri, uçurtma uçurmadaki yetenekleri, içe kapanışları, otların ve bulutların âlemlerine sokulmalarındaki tehlikeli hünerleri...

Hem yakınlardaki bir rüyasında Moottah'ı bir çift kanatla gökyüzünde yürürken görmüş. "Kanatlar da ikiz sayılmaz mı?" diye yorumlamış kendi rüyasını. Satrap Fasuan'ın ziyaretine sevinen Moottah, büyük kararını ilk kez ona açıklamış: "Önümüzdeki ay büyük bir yolculuğa çıkıyorum, ama çok büyük bir yolculuğa."

Ne zaman Moottah'm yanına gitse onun öğrencisi olduğu yıllardaki aynı heyecana kapılan Satrap Fasuan kulaklarına inanamamış, yıllardır sokağa hatta kapısının önüne bile çıkmayan Moottah'ın bütün Anakara'yı bir baştan bir başa gezip dolaşacağına inanmak çok güçmüş. Moottah yıllar sonra evinden çıkacak, ama ne çıkmak! Bir sokağa, şehrin bir meydanına, komşu bir kasabaya değil, koskoca bir Anakara'ya! "Yıllar sonra evinden çıkacak," denilmiş. Hem sadece bir sokağa çıkmak değil bu. Yalnızca Cadebra'dan çıkmak da değil! Bütün Anakara'yı gezmeye karar vermiş o; şehir şehir gezecek, konuşmalar yapacak, dersler verecek!

Şiir filozofu Moottah için onca şehre haber uçurulmuş. Bütün Anakara şimdi büyük Moottah'ı ve kutlu derslerini bekliyormuş. Her şehirde yalnızca birkaç gün kalacak ve bütün Anakara'yı baştan başa dolaşacakmış. "Kırk yaşımı geçtim," diyormuş, "Yalvaçlar, kâhinler, biliciler yaşını geçtim. Biriktirdiklerimi dağıtma zamanım geldi. Ben ölürsem bunları kim dağıtacak Anakara'ya?" Anakara'nın belki de bu en büyük şiir filozofunun, şiir ve hayat konusundaki dersleri Anakara'daki herkesi derin ve heyecanlı bir bekleyişle kuşatmış.

Moottah'ın evinden hiç çıkmayıp kitaplarına gömülmüş olarak yaşadığı nicedir biliniyordu. Yıllardır sokak yüzü görmemişti. Herkes aklını kaçırdığını sanmıştı başta, ama aklının herkesten daha çok başında olduğu her halinden belliydi. Yalnızca evinden çıkmıyordu artık, o kadar.

Ta o zamanlar söylemişti: "Bir ev yaptıracağım, tam hayallerimdeki gibi bir ev, tam düşlediğim, istediğim gibi geniş avlulu, büyük bahçeli beyaz bir ev. Bütün kalbimi koyacağım o eve, o evin temeline; harcına, dokusuna, taşına, duvarına, penceresine, ayvanına, avlusuna, havuzuna... Yalnızca taştan, kumdan, ahşaptan, demirden değil, dirilmiş bir hayalden yapılmış olacak evim. Tam istediğim gibi bir ev olacak. Tam düşündüğüm gibi bir ev. Ev bittiğindeyse evin içini tane tane döşemeye başlayacağım. Bütün zamanımı o evin döşenmesine ayıracağım. Bir masal kadar güzel bir ev olsun istiyorum. Yalın zevkler, soylu tutkular bir arada yaşıyor olsun o evde. Az eşya, çok boşluk, birkaç uğurlu işaret."

Gösteriş için değil kendi için güzel bir ev istiyordu Moottah. An-

latıyor, anlatıyor sonra her seferinde sözü aynı biçimde bağlıyordu: "İşte böyle bir evim olacak, tam da böyle... Evin döşenmesi tamamlandığında, bütün eksiklerini tamamladığımda artık bir daha evden hiç çıkmadan okuduğum kitaplarla bütün yerküreyi gezeceğim. Bütün kâinatı bir evde gezeceğim."

Nitekim boş bir hayal, bir fantazi sanılan bütün bu dediklerinin hepsini bir bir yaptı daha sonra. Her şey söylediği ve istediği gibi oldu. Kendine bir ev yaptırmış, içini gönlünce döşemiş, ardından da kendini bu eve hapsetmişti. Yıllar boyunca hiç çıkmadı evinden. Arka bahçesinin sundurması altında geçirdiği akşamüzerleri, avlusunda, ayvanında geçirdiği saatler dışında evin kalın duvarlarının ayırdığı sokakları, çarşıları hiç görmedi. İçinde yaşadığı şehir onun için yalnızca zaman zaman duyduğu uzak bir uğultuydu.

Moottah yaşamı boyunca bilginin, erdemin ardına düşmüş, güzelliğe değer veren ve ondan tat almayı bilen biri olarak yüksek duvarlar arasında saf bir yaşantı yaratmak istemişti. Kendini mükemmelleştirmek ona göre yaşamın temel amacıydı; insan evrenle ancak böyle bütünleşebilirdi.

Ankara'nın dört bir yanından insanlar akın etti onun bahçesinde büyük zakkum ağaçları, ayvan bitkileri, havuz gülleri, sünbülteberler arasında, yüksek duvarlar arkasında huzurlu bir yaşam sürdürdüğü evine; burç bayrağı kadar beyaz evine... Onun dudaklarından süzülen birkaç kelimede yaşam ve şiir uman insanlar hiç yalnız bırakmadılar onu kendi yalnızlıklarıyla...

Şimdi herkes yıllar sonra aldığı bu kararla birlikte Moottah'ın yol arkadaşlarının kimler olacağını çok merak ediyormuş. Bilindiği üzre Moottah uzun süre çırak tutmazmış yanında, "En tehlikeli şeydir kendini böyle çoğaltmak," dermiş her zaman. "Yanlış yapıyor diğerleri. Kendilerini, başkalarını öldürerek çoğaltıyorlar. Her çırak bir süre sonra, ustasının kör bir gölgesi oluyor, bir gölgenin silik hayatını yaşamaya başlıyor. Ustayı yaşatan şey bu değildir aslında. Yalnızca kötü ustalar böyle sanırlar. Çırakların, ustaların sesiyle konuşmasından ömür yapılmaz ne ustaya, ne çırağa. Kimse benim suretimi alsın istemem, benim sesimle konuşsun istemem, bu yüzden hiçbir çırağı uzun

süre tutmam yanımda, başka eşiklere, başka ocaklara gönderirim."

Satrap Fasuan, "Bu uzun yolculuk için kaç çırak alıyorsun yanına?" diye sormuş. "Hiç," demiş Moottah, "Hiç düşünmedim bile."

Önce gördüğü rüyayı anlatan Satrap Fasuan, sözü sonunda Zeey ile Tagan'a getirerek onları Moottah'm yanına katmak istemiş. "Yola çıktığını bilmiyordum onları senin yanma çırak vermek isterken, ama bu yol çok daha iyi onlar için, hem de iyi bir imtihan olacak."

"Uzun yolda çırak devşirmek zor olur," diye direnmiş başlarda Moottah, "Huyunu-husunu anlamak, terbiyesini sınamak için uzun yol doğru bir yer değildir kanımca," demiş.

Aslına bakılacak olursa Moottah kimseyi istemiyormuş yanma, ama bu ikizler ve ikizlerin tuhaf öyküleri ilgisini çekmiş. İki yarıdan yeni bir bütün yapmak gibi bilinmedik başkalıkta yepyeni bir hayat şiiri olabilirmiş bu. Moottah'a yoldaşlık edecek, hizmetlerini görecek, hem de derslerini dinleyip kendilerine bir gelecek biçecekler.

Satrap Fasuan'ın ısrarı üzerine onları bir kez olsun görmeyi kabul etmiş Moottah.

Zeey ile Tagan o öğle sonrasında etekleri yerleri süpüren bu gülünç görünüşlü adamın ardı sıra yürürken hiç de kendilerini kaderlerine doğru yürüyormuş gibi hissetmiyorlardı. Sanki bu ulaşılmaz bilge onları ustaca seçilmiş yanıltıcı birkaç soruyla başından savacak, onlar da akşamına ailelerine, bir an bile görmeden duramadıkları ikizlerinin yanına dönecek, bir süre sonra da her şey unutulup gidecekti.

Moottah onların zekâlarını, yeteneklerini, sezgilerini, sağduyularını ölçmüş; sorduğu sorulara aldığı uygun yanıtlar memnun etmiş onu. Kendisinin de beklemediği bir biçimde hem Zeey'e, hem Tagan'a içi ısınmış. "Tamam," demiş. "Görünüşe bakılırsa yanıma alabilirim onları, ama adı üstünde: 'Görünüşe bakılırsa'; bir zaman daha sınamam gerek. Onlar için de, kendim için de erken ve yanlış bir karar vermek istemiyorum." Dikkate alınması gereken bu tesadüflerin üst üste gelişinde kadere ait bir işaret, bir esrar, bir tılsım kıvılcımı bulmuş.

Aileleri çok sevinmiş bu işe. Bütün Anakara'yı baştan başa dolaşmak, şehir şehir gezmek kolay iş değil, bu arada ikizler birbirleriyle arkadaşlık eder, yerküreyi ve yaşamı birbirlerinde sınayarak anlayabilirler, ne de olsa sorunları birbirine benziyor. Birbirlerini anlamak-

la güçlük çekmezler, diye düşünüyorlarmış.

Ama Zeey ile Tagan başlangıçta birbirlerinden hiç hoşlanmamışlar, hatta günlerce konuşmadıkları olmuş, Moottah bile bu işe üzülmeye başlamış, bu ne kadar sürer acaba, diye içi içini kemiriyormuş. "Belki de yanlış bir şey yaptık," diyormuş. "Bu çocukların çıkmazı burada değil belki; içlerindeki düğüm benim yolumla çözülmez belki." Moottah'm bu kaygıları üzerine, "Biraz daha bekleyelim," diyormuş hem Satrap Fasuan, hem Zeey ile Tagan'ın aileleri, "Belki de yola çıktığınızda çözülecek her şey. Yolun çözmediği hiçbir şey yoktur," diye yeniden heveslendirmek istiyorlarmış Moottah'ı. "Belki öyledir ama, unutmayın ki her düğümün yolu ayrıdır. Onların düğümünü çözecek olan belki başka bir yerdedir, bizim yolumuza çıkmaz, ya da bizim yolumuz oraya düşmez... Bana çıkacağım bu yol için başlangıçta hiç düşünmediğim yeni bir dert armağan ettiniz."

Günlerini kendini ve onları sınamaya vermiş.

Bunun üzerine Zeey ile Tagan, bir süreliğine Moottah'ın beyaz evinde kalmaya başlamışlar.

Zeey içini solgun hissettiği bir gün birdenbire demiş: "Uykumda hep konuşurdum ben. Söylerlerdi, 'Uykunda konuşuyorsun,' diye. Ben konuşurken, ikiz kardeşim hiç konuşmuyormuş oysa; dinlemiyormuş bile beni. Bu durum çok ilgimi çekmişti. Ondan bağımsız yaptığım tek iş buydu: Uykuda konuşmak. Oysa uykumuz bile aynı anda gelirdi. Birdenbire uykumda konuşmanın bana tuhaf bir bağımsızlık verdiğini düşündüm. Bir çeşit özgürlüktü bu. Kilitli kaldığım ikizliğimden ancak uykumda konuşurken dışarı çıkabiliyordum demek. Sonra uyku tutmadığı kimi geceler güya uyuyormuşum da uykumda konuşuyormuşum gibi numara yapmaya başladım. Bunda başarılı olduğumu ve evdekileri kandırdığımı düşünüyor ve de bununla çok eğleniyordum. Her şeyimi bilen kardeşimin bile bilmediği bir sırra sahip olmuştum böylelikle.

"Bir gün babam, 'Zeey,' dedi, 'Yorma kendini, uyanık olduğunu biliyoruz. Hiçbir zaman da bu numarana inanmadık. Eğlenceni bozmak istemedik yalnızca. Sahiden uykudayken söylediklerin gibi konuşmuyorsun çünkü.'

"Birdenbire kendimi çok kötü hissettim. Çok utanmış, üzülmüş-

tüm. Başkalarını kandırmanın kötü bir şey olduğunu biliyordum elbet, ama beni üzen bu değildi. Demek ben yalnızca kendimi kandırmıştım. Ayrıca sandığım kadar akıllı da değilmişim! Bunu anlamak da hoşuma gitmemişti. Hem babamın söylediğine bakılırsa uykudayken başka türlü konuşuyormuşum... Nasıl konuşuyordum acaba? Uykudayken konuşan ben nasıl biriydim? Nasıl konuşan biri? Nasıl bir Zeey? Kendime ilişkin hiçbir zaman öğrenemeyeceğim bir yanımla karşı karşıya kaldığımı hissettim.

"Ertesi sabah babamın beni utandırmamak için bu konuyu açmamaya özen gösterdiğini gördüm. Oysa ben konuşmak istiyordum. O, konuyu açmayınca ben cesaretimi toplayıp sormak zorunda kaldım: 'Baba, uykumda nasıl konuşuyorum peki?' dedim. Gülümsedi. Başını öne eğip iki yana salladı. Duygularımı anlamıştı. 'Şiir gibi,' dedi. 'Çok güzel yazılmış bir şiir gibi.' İşte o zaman birdenbire gökyüzünden önüme bir altın anahtar düştüğünü hissettim. Elime aldım anahtarı, elimde altın tozlarından yapılma kelimelere dönüştüler. Bir sürü kelime bildiğimi ve bu kelimeleri yan yana getirmekle yeni anlam kapıları yapabildiğimi anladım. Şiirle uğraşacaktım. Kararımı vermiştim, bundan böyle şiirle uğraşacaktım. Kelimelerden yapılmış başka bir ikizim olacaktı benim ve herkes beni o, onu da ben sanacaktı."

Zeey'in konuşmasının başından beri bütün bunları yüzünde hafif bir gülümseme ve uzak bir ışımayla dinleyen Tagan, Zeey'in konuşması bitince güldü. Bunun üzerine, Moottah da Zeey de dönüp ona baktılar. "Ne tuhaf," dedi Tagan.

"Nedir o tuhaf olan?"

"Uykudayken yaptıkların, çünkü ben de çok benzer bir şey yapıyordum aslında."

"Yoksa sen de mi konuşuyordun?" diye sordu Zeey. Heyecanlanmıştı.

"Hayır," dedi Tagan. "Ben konuşmuyordum. Ben yürüyordum. Uykuda yürüyordum." Kendine inanmadıklarını düşündü bir an.

"Ben sahiden uykudayken yürüyormuşum, bazı geceler ailem ardım sıra sokaklara bile çıkıyormuş, tehlikeli duvar diplerinde geziniyormuşum, damlara çıkıyormuşum, yüksek köprülerin kenarlarında, derin su sarnıçlarının merdivenlerinde, şehre su dağıtan kanal boylarında dolaşıyormuşum, ben bütün bunları yaparken ikizim yatağında

mışıl mışıl uyuyormuş oysa. Ben de tıpkı sen gibi kardeşimden bağımsız yaptığım, yapabildiğim bu tek eylemi merak ediyordum. Ben de tıpkı sen gibi kimi uyku tutmayan geceler güya uykuda yürüyormuşum gibi yapmaya başladım. Bir oyundu bu benim için. Ailemin ne yapacağını görmek, azıcık da eğlenmek istiyordum. Uykusunda yürüyen beni taklit ederek onun nasıl biri olduğunu görmek, anlamak istiyordum. Bazı geceler ben önde, ailem arkada dolaşmaya başladık. Beni tutuyor, yavaşça yatağıma geri döndürüyorlardı. Benim için masum bir oyun, eğlenceli bir şakaydı hepsi bu. Kimseyi üzmek istemiyordum aslında. Günün birinde tıpkı senin baban gibi, benim babam da dedi ki: 'Bırak numara yapmayı Tagan. Uyumadığını biliyoruz. Yeter artık! Hadi dön yatağına yat çabuk! Hem artık kış geliyor, geceler soğudu. Senin yüzünden hepimiz hasta olacağız! Sen uykuda böyle yürümezsin.'

"İncinmiştim. Kendimin tanımadığım bir yanı, bana hep yabancı kalacaktı demek. Onu ele geçirememiştim. Ertesi sabah, ben de tıpkı senin yaşadığına benzer bir sıkıntıyla sordum: 'Uykudayken nasıl yürüyorum baba?' Bir an durdu, düşündü, kolayına tanımlayacağa benzemiyordu. Aslı ile taklidini neye göre ayırdığını tartmış olmalı kafasında. Sonra, 'Bir şiirin adımları gibi,' dedi. 'İç sesi gibi, gizli sözü gibi, saklı uyaklar gibi; tüy gibi yürüyorsun, gölgenin şiiri gibi. Yeni anlam kapılarının önünde ansızın beliren gümüş gölgeler gibi. Hem hafif, hem çok sağlam. Kökü toprakta adımların sekmesi, ayak değdirdiğin bulutların uçuşması gibi. Adımların değişiyor, uyanıkken attığın adımlar gibi değil adımların. Uçurumları ölçer gibi yürüyorsun. Akarsuyun üzerinde yürür gibi ışıklı yürüyorsun. Başka biri oluyorsun uykunda yürüdüğünde. Hem korkuyoruz senden, hem hayran oluyoruz.' O günden sonra bir daha hiç uykudayken yürüyormuşum gibi yapmadım. Ama ne tuhaf, bu olaydan sonra, daha da kötü bir şey oldu: Bir daha sahiden hiç uykudayken yürümemişim. Uykudaki adımlarım dinmişti."

"Ne tuhaf," diye iç çekti Zeey.

"Nedir tuhaf olan?" dedi Tagan.

"Ben de tıpkı senin gibi o günden sonra bir daha uykumda hiç konuşmamışım. Yakalanmamla birlikte benzersizliğim de ortadan kalkmıştı."

Hayatta aynı şeyi kaybetmiş insanların konuşmaya gerek duyurmayan ortak sızısıyla birbirlerine dolgun gözlerle baktılar bir süre.

"Bir şeyleri kaybetmiş olmalıyız," dedi Zeey. "Her deneyimin insana bir şey kazandırdığı söylenir bir de, ama demek ki bazı deneyimler kaybettirebiliyormuş!"

"Uykudaki ruhlarımızı kaybetmiştik, belki şiir bize onu yeniden geri verir," dedi Tagan.

"Belki," dedi Zeey.

Onların konuşmalarını hiç ses çıkarmadan, giderek içini kabartan saklı bir sevinçle dinleyen Moottah'ın yüzünde hınzır bir gülümseme vardı şimdi. Geleceğe gülümsüyordu. Biliyordu: Onları uykuları birleştirmişti artık. Kayıp ruhlarını birlikte arayacaklardı bundan böyle. Sonunda birbirleriyle konuşmuşlar hatta bir an için Moottah'ın varlığını bile unutmuşlardı; bu iyiye işaretti. Birbirleri için bir olanak olduklarını keşfetmişlerdi. Karşınızdakinin "ihtiyacı" olduğunuzu anlamak sevginin başlangıcıdır. "Yolculukta rahat edebilirim artık," diye içinden geçirdi Moottah. "Bunlar yalnızca birer ikiz değil, dokuz yaşında iki çocuk da değil, yüzyıllık bilgeler gibi konuştuklarına bakılırsa, ruhları yüz elli yaşında bunların... Çok gidip gelmişler..."

Moottah'a göre, aileler ikizlerinden yola çıkacak olanını seçerken yeni bir çift yaratmakta olduklarını bilemezlerdi elbet.

Moottah'ın yolculuğa çıkacağı haberi Cadebra'dan bütün Anakara'ya serpme kuşlar gibi dağıldı.

Seçilmiş çıraklar olarak Moottah'ın bir yanında zeytin dalı esmeri Zeey, bir yanında başak sarışını Tagan vardı. Satrap Fasuan, iç yüzünde Cadebra'lı atalarının kutlu mührünün kazılı olduğu bir yol çantası armağan etmişti Moottah'a.

Bütün Anakara'daki ilk büyük durakları Odragend olacaktı. Orada yapılacak olan On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne yetişeceklerdi.

Yol uykusu

Her ikisinin de ailesi yolculuklarının esenlikle geçip evlerine esenlikle dönmeleri için öküz derisinden yapılma, ağzı büzgülü rüzgâr torbası vermişlerdi sırtlarına. Oysa Moottah'ın nicedir beklenen yolculuğunun başladığı daha ilk gün Zeey ile Tagan ilk hayal kırıklıklarını yaşamış oldular. Aralarında kentin satrabının da bulunduğu büyük bir kalabalığın katıldığı görkemli ve şenlikli bir uğurlama töreninin ardından yaya olarak yola çıkmışlardı ki ulaştıkları ilk tepede, daha Cadebra'nın silueti arkalarında kaybolmamışken Moottah onlara durmaları gerektiğini, burada geceleyeceklerini söyledi.

Şaşkın bakışlar ve gönülsüz bir yavaşlıkla yaygılarını, örtülerini çıkarıp düşmüş omuzlarla yere oturdular. Batmakta olan akşam güneşini; önlerinde ufka dek uzanan, tozunu gündüzde bırakıp sakinleşmiş kavisli yolu; seyrelen ışıkla birlikte renkleri yoğunlaşarak esrarlı bir görünüş alan çevrelerindeki dökümlü tepeleri mahzunlaşan gözlerle izlediler. Onların şaşkınlığında yola çıkar çıkmaz durmuş olmaları kadar, manzara karşısında kendinden geçercesine sessizleşen Moottah'ın hayranlıkla büyülenmiş halinin etkisi de vardı. Daha önce hiç kimseyi bir manzara karşısında böyle seyrettiği tabiata teslim olmuş bir halde görmemişlerdi. Her kim olursa olsun, bir manzaraya bakarken ister istemez araya gündelik yaşamın dikkat dağıtan ayrıntıları girerdi. Oysa şimdi Moottah sanki tabiatla bir olup manzaraya karışıp gitmişti. Onun kaç yıldır evinden çıkmadığını hatırlamaları, şu an seyrettiği manzaranın görkemi kadar, tabiata olan hasretinin büyüklüğünün de bu durumda etkili olabileceği düşüncesi, şaşkınlıklarını bir ölçüde hafifletti. Bir süre sonra manzaraya onun gözleriyle bakmaya, onun hissettiklerini anlamaya çalıştılar. Yerküre onları kendisine ka-

tılmaya davet ediyordu. Şimdi hep birlikte başka bir âleme geçmiş gibi baktıkları manzaranın içindeydiler.

Daha sonra Moottah tane tane açıkladı onlara: "Biliyorum, şehirden çıkar çıkmaz konaklamış olmamıza şaşırdınız. İlk uykuyu, çok uzaklaşmadan şehrinizin yastığında uyumak atalarımızdan kalma, uğuruna inanılan çok eski bir gelenektir. İnsan çıktığı yolun uykusunu başında uyur. Yola baka baka uyur. Tamamına erdirebilsin diye uyur. Bir gün gönül erinciyle dönebilsin diye uyur. Döndüğünde her şeyi yerinde bulsun diye; kendi gittiği yoldan zenginleşmiş ama ruhu aynı kalmış olarak dönsün diye uyur. Yolunu uykuyla hafifletir; sağlamlaştırır. Toprağı dinlemektir bu. Doğup büyüdüğümüz toprağın içten içe gürüldeyen sesini ancak ona kulak dayadığımızda duyarız. Uzun zaman yurtlarından uzak kalmış körler kimse söylemese de, vardıkları yerin yurtları olduğunu kulaklarını dayadıkları topraktan tanırlar. İyi şairler, körlerin kulaklarına sahiptirler. Olmalıdırlar. Toprağı olmak, şair olmaya yetmez; kulağı da olmalıdır bir şairin. Nabzını duyar gibi duyabilmelidir Yerküre'de doğarken ilk nefesi aldığı toprağı... Hem sonra uyku yalnızca yola değil, sorunlara, sıkıntılara da mola vermek demektir. Başınıza tatsız bir şey geldiğinde hemen uyuyun çocuklar. Göreceksiniz, uykunuzda sıkıntınız hafiflemiş olur, sorununuz her ne ise üstesinden gelebilecek gücü uykunuz bağışlamıştır size."

Moottah'm bu sözleri Zeey ile Tagan'a, onları yalnızca yola, uykuya değil, hayata da hazırlıyormuş gibi geldi.

Bir süre sonra Zeey ile Tagan ikinci şaşkınlıklarını yaşadılar. Onlar tam yere uzanmış, solgunlaşmaya başlayan gökyüzünde beliren ilk yıldızları saymaya başlamışlardı ki bulundukları boz tepenin yamaçlarında yaklaşmakta olan kalabalığı, onların bulunduğu tepeye fazla sokulmadan, saygılı, ölçülü bir uzaklıkta durup kendileri gibi toprağa uzanan yüzlerce kişiyi gördüler. Şehir ahalisi onları ilk uykularında yalnız bırakmamış, bunca yıl baş yasladıkları toprağı, onları uzun yola uğurlayan toprağı onlarla birlikte dinlemeye gelmişlerdi; şimdi her biri yere serdiği şiltenin üzerinde bu yolculuğun uykusuna rüya veriyordu. Tepenin eşiğine serilmiş yüzlerce kişinin manzarayı kamaştıran varlığı içlerini ürpertti.

Zeey ile Tagan artık bir menkıbenin parçası olduklarını biliyorlardı. Önlerindeki yolun ne anlama geldiğini bütün benlikleriyle hissettikleri bu anda, sorumluluk duygusunun tam olarak ne olduğunu birer yetişkin gibi idrak ettiler; arkalarında artık bir kalabalık vardı. Onların yolculuğuna rüyasını veren, ruh ve güç katan, merak düşüren arkalarındaki kalabalığa, önlerinde uzayan yola ve karşılarındaki manzaraya bakan gözlerine büyümüş insanların bakışları gelmişti. Belki de bu yüzden birbirleriyle hiç konuşmadan o kalabalık içinde kendi ikiz kardeşlerini umutsuzca arayan gözleri, onların bu kalabalık içinde olmadığını, olamayacağını, hatta evde kilit altında tutulduklarını anladı ve bildi.

O sırada Tagan'ın eli pelerininin yakasını tutan madeni tokaya gitti kendiliğinden. Yola çıkmadan önce ikiz kardeşi, adının baş harfini taşıyan bu tokayı ona armağan etmiş, kendisinden bir parçanın yol boyu ona eşlik edeceğini söylemişti. "Ne zaman canın sıkılırsa bu tokayı tut, o an yanında olacağıma inan," demişti. "Ben hep yanında olacağım."

Şiir ve çömlek

Moottah'ın yıllar sonra Anakara'daki ilk toplantısını gerçekleştireceği yer, Cadebra'nın hemen kuzeybatısında, bir şehirden çok gelişkin bir kasabayı andıran Dohanara'ydı. Başlangıçta bunun, küçük bir akşamüstü toplantısı olması kararlaştırılmışsa da çevredeki irili ufaklı yerleşim bölgelerinden, başka şehirlerden bir gün öncesinden akın akın gelmeye başlayan insanlarla ortaya çıkan kalabalığın büyüklüğü nedeniyle toplantı yeri değiştirilmiş, eski meydandaki artık pek kullanılmayan yönetim merkezinin büyük avlusu kullanıma açılarak, hazırlıklar oraya kaydırılmıştı.

Dört bir yanını çevreleyen yüksek sütunlara, onları birbirine bağlayan geniş kavisli kemerlere asma yapraklarının, gür sarmaşıkların, arsız kıvırcık otlarının tırmandığı büyük avlunun ortasında bir çiçeğin taçyaprakları biçiminde yapılmış yakut renkli bir havuz yer alıyordu. Havuzun kenarına, Moottah'ın her yerden görülüp duyulması için bir yükselti yerleştirilmiş, onun üzerine de abanoz ağacından yapılma ayakları dışında her yeri eğimli kesimlenmiş zarif bir koltuk ve küçük bir masa konmuştu. Koltuğun enli kolçakları şelaleden dökülen su örneği bir eğim veriyor, yeni cilalanmış ahşabın kayganlığıysa bu duyguyu güçlendiriyordu. Havuzun üzerinde yüzen içi oyulmuş goanna kabaklarına yuvalanmış kandiller, havuzun yakut rengini ayin ateşleri gibi tutuşturuyordu. Sanki havuzun üzerinde yüzen içleri oyulurken kabukları alabildiğine inceltilip adeta saydam kılınmış goanna kabakları değil, ateşin kendisiydi.

Eski yapı ustalarının bin bir maharet, hüner ve incelikli hesaplarla duvarlara gömdüğü kuura toprağından yapılma testilerin ve revaklı avluyu çepeçevre kuşatan kemerlerin derin kubbelerinin sağladığı doğal akustik, sesi kolaylıkla dört yöne taşıyarak konuşulanların her

yerden duyulmasını sağlıyordu. Ayrıca kemerlerden sarkıtılan sacaran tellerinden yapılma saçaklar sesin dağılıp gitmemesi ya da boğulmaması içindi.

Zeey ile Tagan'ın birer çırak olarak hazırladıkları ilk masaydı bu. Belli etmemeye çalışsalar da, heyecanlı ve ivecen görünüyor, ortalıkta çabuk adımlarla koşuşturup duruyor, yanlış bir şey yapmamak için azami çaba harcıyorlardı. Boyunlarına asılı cilası yenilenmiş kapaklı tahta tablanın içindekileri bir bir çıkararak özenle masaya yerleştiriyor, ellerindeki ince tinil kumaşından bez parçasıyla kalem uçlarındaki mürekkep pıhtılarını temizliyor, yazılı olan ve olmayan parşömen kâğıtlarını bir düzen içinde ayrı ayrı istifliyorlardı. Çeşitli boyda kalemleri yan yana sıraladıktan sonra, biri deniz laciverdi, biri ateş kırmızısı olan iki mürekkep hokkasını da onların yanına yerleştirdiler. Moottah'ın suyu topraktan yapılma, ince bir cila olan nemayayla sırlanmış bardaktan içmeyi sevdiğini öğrenmişlerdi. Aynı biçimde topraktan yapılma altlığı bardağın üzerine ters kapatarak hazır hale getirdiler. Her ikisi de büyük adamların ciddiyetiyle yapıyorlardı işlerini ve pek belli etmeseler de kendilerini önemli hissetmelerine neden olan bu işleri yaparken bir yandan eğlenmeyi unutmuyorlardı. Üzerlerinde, yavaş yavaş avluda toplanmaya başlayan kalabalığın meraklı ve dikkatli gözleri biriktiğinde, en son bir demet kır çiçeğini küçük bir toprak vazoya yerleştirip, bir testi soğuk suyu masanın dibine bıraktılar. Kahverengiye çalan bozarmış pembe bürümcük masa örtüsünün üzerine düşen iki yaprakçığı toplayıp örtüyü son bir kez elinin tersiyle süpüren Zeey yükseltiden inerek, ustası seslendiği anda fırlamak üzere basamağın eşiğine ilişti.

Zamanından önce yükseltideki yerini alıp abanoz koltuğuna yerleşen Moottah, karşısında biriken kalabalığa göz gezdirirken bir yandan yılların neleri değiştirdiğini anlamaya çalışıyordu. Konuşmasına başlamadan önce bir süre sakin gözlerle seyircilerini seyretmek istemişti. Nasıl olsa o konuşmaya başladığında herkes onu izleyecek, o ise bütün dikkatini konuşmasına vermiş olacağından gözleri avareleşecekti. Sokakların, meydanların gündelik bilgisine uzak kaldığı bunca yıl, şehirlerde değişen şeyleri anlamakta güçlük çekmiş, aslına bakı-

lacak olursa pek de merak etmemişti. Her sürgünün insana öğrettiği şeyler vardı; o da bunca yıl kendi iç sürgününün bilgisine kapanarak kendini biriktirmeyi yeğlemişti. Şimdiyse birdenbire yeniden insan içine çıkarak el uzattığı yerkürenin kendisine ne kadar hazır olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sürgünden döneni herkes merak eder. Kendisine yönelen ilgide bu yirmi yıllık kapanmaya yönelik derin bir merak ve anlama çabası vardı. Öte yandan kendisi, dışarıda akan bu hayata ne kadar hazırdı? Bu da kendisi için bir merak konusuydu. Yirmi yıl sonra gönüllü hapsinden cayıp daha evinin kapısının önüne çıktığı anda beliren bu temel sorunun ardı sıra bütün Anakara'yı gezeceğini biliyordu.

Avluyu hıncahınç dolduran kalabalığın içinde, yaşadığı şehirden tanıdık yüzler olduğunu gördü; ardına düşüp buraya kadar gelmişlerdi ve şimdi onu hiç yalnız bırakmayacaklarını söylercesine bütün gözleriyle bakıyorlardı Moottah'a; dostça gülümsedi onlara. Hem onu nereye kadar takip edebilirlerdi ki? Yolun bir yerinden geriye döneceklerdi elbet. Sonra, öteden beri tanıdığı bazı şairler, şiir düşünürleri, okumacılar çarptı gözüne. Cadebra'daki kireç beyazı evinde onu defalarca ziyaret etmiş genç ve telaşlı şairler, avluyu dolduran kalabalık içindeki varlıklarını belli etmeye çalışıyor, selam vermek için Moottah'ın gözlerini yakalamaya çabalıyorlardı. Bir an hiçbir şey değişmemiş gibi geldi ona; sanki her şey dün kaldığı yerden aynı biçimde devam ediyormuş duygusu dipdiri bir kuvvetle yokladı içini. Değişmezliklerin insanda kimi zaman ümit, kimi zaman ümitsizlik uyandırdığını bilmiyor değildi. Zamanın en büyük aldatıcılığı, nelerin değişip nelerin değişmediğini insanlardan saklamaktaki hüneriydi; belki de değişenleri, değişmeyenler sayesinde gözlerden kaçırabiliyordu.

Vakti gelip Moottah konuşmaya başladığında, ortalığı derin bir sükûnet kapladı. Bir ayin öncesi sessizliği içindeymişçesine soluğunu tutmuş, tepeden tırnağa dikkat kesilmiş olan kalabalık, şimdi neredeyse hiç kımıldamadan, tek bir beden halinde dinlemekteydi onu. Moottah'ın kalabalıkları büyüleyen gücüne, Zeey ile Tagan ilk kez tanık oluyorlardı; çocuk göğüslerini kabartan bir gururla ve hayranlıkla ürpererek birbirlerine baktıklarında, Moottah'ı yalnızca bir usta gibi değil, bir baba gibi de sahiplenmeye başladıklarını; çıraklığın bir tür oğulluk demek olduğunu belli belirsiz anladılar. Aralarında oluş-

maya başlayan bağın yavaş yavaş ruhlarını ele geçiren gücünü benliklerinde hissettiler.

"En baştan başlamak gerek," dedi Moottah. "Topraktan." Tok ve pürüzsüz sesi bir anda bütün avluyu doldurmuştu. Bir süredir sessizce bakıştığı kalabalık, ağzını açtığı anda bütün dikkatiyle ona çivilenip kalmıştı. "Her ikisi de topraktan yapılmıştır," diye sürdürdü. "Şiir de, çömlek de topraktan yapılmıştır. Sonradan ateşle, suyla, havayla beslenmişlerdir. Ve de sınanmışlardır. Çöken uygarlıklardan her zaman iki şey kalır geriye: Şiir ve çömlek. Yerkürenin en eski tanıkları."

Sözcükler onun sesinde hacim kazanıyor, sanki havada birikiyor, herkesin anlamasını beklercesine hemen dağılıp gitmiyorlardı. Yıllar sonra kalabalıklar karşısındaki bu ilk konuşmasında ilk ve temel bilgilerle belleği tazelemek istediğini; bu yüzden topraktan başlamayı seçtiğini belirtiyor Moottah. Öğrenmelerimiz arttıkça ilk temel bilgileri yinelemekten duyulan mahcubiyetle gözden uzak tutulan bu çekirdek bilgilerin zamanla tamamen unutulduğundan söz ediyor.

"Bu yüzden bugünkü yalın bir konuşma olacak. Alabildiğine yalın şeylerden söz edeceğim. Bazı mevsimler bir günde gelir. Geç kalmış bir güzün aniden gelen ilk sabahında hissedebileceklerinizle dinleyin beni."

Avluda oturanların çoğu gibi Zeey ile Tagan da, Moottah'ın söylediklerini büyük bir ciddiyetle kucaklarındaki küçük deftere not almaya başlamışlardı. Konuşmasının geri kalanında Moottah, şiirin de çömlek gibi anayurdun toprağından yapıldığını, ama şiirin de çömlek gibi başka topraklarda, anakaranın ve yerkürenin her yanında kullanılabilir olması gerektiğini örneklerle vurguluyor.

"Şairin ayakları doğduğu topraklara sağlam basarken, sözlerini bütün yerküreye söyleyebilmelidir. Bazı çiçeklerin varlıklarını yalnızca yetiştikleri iklime borçlanmış olmaları elbette onların güzelliğini azaltmaz, ama başka iklimlerde yaşayamamaları varlıklarını eksiltir. Yalnızca kendi toprağında okunur, okunabilir olmak, iyi şiire yetmez. İyi şiir, doğduğu toprağın iklimini başka iklimlere dönüştürebilme gücüne, yeteneğine sahip olmalıdır. Şiir doğduğu yerlerin sesi, kokusudur. Kendi güneşini, kendi rüzgârını, kendi yağmurunu her yere taşır. Hem de gittiği yerin güneşi, rüzgârı, yağmuru olur. İyi şiir tıpkı

bir çömlek gibi, vücut bulduğu toprağını başka diyarlara taşıyabilmeli, oralarda da kullanılabilmelidir. Gündeliğin yalınlığında unutmayın: Şiir kullanışlı bir şeydir. Bir eşya gibi kullanışlı bir şey."

Konuşmasının ikinci bölümünde kendisine yöneltilen soruları yanıtladı Moottah. Hayatın ve şiirin karmaşık sorunları sanki onun açıklamalarıyla duruluyor, berraklaşıyor, kolaylaşıyordu. Bir süre sonra insanda her şeyin öğrenilebilir olduğu duygusu uyandırmayı başarıyor, anlattıklarıyla en kayıtsız kişilere bile merak kazandırmayı biliyordu.

Başta kararlaştırılandan çok daha uzun süren konuşması bittiğinde kalabalığın arasından ustalıkla sıyrılmayı başaran Dohanara'lı Tarkusyu geldi yanına Moottah'ın. Başta az kullanılan ya da hiç bilinmeyen sözcükler olmak üzere Anakara'daki her sözcüğü kayıt altına almak için dağ tepe demeden köy köy, kasaba kasaba dolaşan sözlükçülerin en bilineniydi o; en sabırlısı, en inatçısıydı. Kim bilir kaç sayfa, kaç cilt tutmuştu yıllardır Anakara'nın dört bir yanını, yazın sıcağına kışın soğuğuna aldırmadan gezerek bin bir zahmetle topladığı sözcükler... Daha ilk darbede dağılacakmış gibi duran ufak tefek, çelimsiz görünüşlü bedeninden eski zaman devlerinin, kara masal ejderlerinin güçlü, kararlı enerjisi yayılıyordu. Gözlerinde, gezdiği uzak yurtların bulutu, topladıklarını başını kaldırmadan yazıp durduğu sayfaların dalgınlığı vardı. Konuşma sonrasında kendisine yaklaşan insanlar arasında onu görünce Moottah'ın yüzü bambaşka bir aydınlıkla ışıdı. Zeey ile Tagan'la tanıştırırken, "Dohanara'lı Tarkusyu adını sakın unutmayın çocuklar," dedi. "Onun sözlüklerine çok ama çok ihtiyacınız olacak. Anakara'nın en önemli sözlükçüsüdür o! Sürekli yurdundan uzakta dağ tepe demeden gezmesine karşın, adının memleketiyle birlikte anılmasında kaderin derin şakalarından birini bulurum ben."

Daha çok Tarkusyu'nun kendisine söylenmiş bu söz üzerine hep birlikte gülümsediler. Moottah akşam yemeğinde mutlaka onunla birlikte olmak istediğini belirtti. "Belki bana hiçbir yerde durup kalmadan Dohanara'lı Tarkusyu olmanın sırrını anlatır," diyerek göz kırptı.

Bunun üzerine Tarkusyu da çocuklara dönerek, "Bakmayın siz, ustanız Moottah da bir ozandır çocuklar," dedi. "O, bir bilgi ozanıdır. Bilgiyi şiirleştirmek az iş değildir."

Sözlükçü

Moottah, Sözlükçü'nün hikâyesini, Zeey ile Tagan'a daha sonra anlatacaktı, yola çıktıklarında... Nedense Sözlükçü Tarkusyu onların pek ilgisini çekmiş, o geceden başlayarak ona ilişkin bir sürü şey sorup durmuşlardı.

Dohanara'lı Tarkusyu büyük bir aşkla bağlanıp evlendiği karısının erken yaşta gelen ölümünün ardından, ne yapacağını bilemeden kavrulduğu o çaresiz günlerde, acısını dindirmek, ruhunu sakinleştirmek için sözcük aramaya başlar. Dağarcığında var olan sözcükler acısını, ağrısını dindirmez; bulduğu sözcükler içini dillendirmeye yetmez; bir türlü diline, yerine, kendine sığamaz olur.

"Herkes şair olmak ister Anakara'da; ancak şair olamayanlar başka bir şey olur," demiş eski ustalar. Acısının tazeliği o kadar uzun sürer ki elindeki kelimeler yoksullaşır, anlamlar erir, onca istediği halde tek bir şiir bile yazamaz. Böylesi güçlü bir acıdan, bir ağrıdan sonra şiir yazabilmek için bu acının, bu ağrının başka bir şeye dönüşmeyi kabullenmesi gerekir çünkü; çıplak yaranın usulca ve ustaca dili giyinmeyi kabullenmesi gerekir. Uzun süren yasının, mateminin bilinen kelimelere sığmayan acısı gibi bir süre sonra kendisi de Dohanara'ya sığamaz olur. Kımıldamadan yaşayabilmesinin olanağı kalmadığını anlar. Kaderi yollara düşmesi için sağlam bir neden vermiştir eline, o da kaderinin ardından gidecek; başka, yeni, farklı, değişik sözcükler bulmak umuduyla yollara düşecektir. Çarenin olmadığı yerde, yol çaredir. Yeni sözcükler bulmak da bir tür şairliktir; maharet ister. Bunu kendine yol bilir. Bir hayat yolu.

Elenmiş sözcüklerden uzun yollar bırakır ardında; her gittiği yerde ellenmemiş, dillenmemiş sözcükler bulmak ister. Bu uğurda oradan oraya, köy köy, kasaba kasaba, şehir şehir bütün Anakara'yı gez-

meye başlar. En sarp yükseklerdeki dağ köylerinden, en dipsiz koyaklardaki uçurum saçağı yerleşim bölgelerine varana dek bir madenci sabrıyla dinmeden yorulmadan kazdığı belleklerden binlerce sözcük toplar heybesine. Geceleri yıldızlara gösterir onları, sulara söyler, ağaçlara kazır, ateşe üfler. Onlar sayesinde bir yabancı olup konuşur kendisiyle. Tabiatı onlarla keşfeder. Eski, yeni, bilinen, bilinmeyen, unutulmuş, uydurulmuş, dönüşmüş, sahipsiz kalmış, zamanla sesleri ya da anlamları değişmiş binlerce sözcük, ona, yoluna, yolculuğuna, acısına, ağrısına eşlik eder. Karısının aziz hatırası için bulduğu onca sözcük, dört yöne savrulan rüzgârlar gibi onunla birlikte yeniden Anakara'ya dağılıp saçılarak bundan böyle nice şiirde gövdelenecek, nice ağızda can bulacaktır. Dil altında, kül altında kalmış binlerce sözcüğe yeniden hayat vererek, karısını elinden alan ölümün elinden bir şeyler kurtardığına inanır. Giderek onca şairin şiirine sızarak yeniden hayat bulan bu sözcükler, Dohanara'lı Tarkusyu için karısının hatırası yerine geçmeye başlar. Bu nedenle, "Yazdığım değil ama yaptığım, bir şiirdi," der. "Bunun zamanla herkese faydası dokundu belki, ama ben yalnızca kendim için yaptım."

Doğum sırasında ölen karısı ardında topaç gibi bir oğlan çocuğu bırakmıştır ona. Dohanara'lı Tarkusyu'nun gözlerindeki nemdir o; hem kendi hem annesi yerine geçen özlemin nemidir.

O gece yemekte Moottah, oğlunu soruyor Tarkusyu'ya. Onun kendisi gibi sözlükçü olmasını istediği oğlunu, daha çocuk yaşlarında atının terkisine atıp ordan oraya gezdirdiğini anımsıyor. Epey büyümüş olmalıydı artık.

"Ne demezsin," diyor Tarkusyu. "Omzuma değdi boyu. Ama aslına bakacak olursan benim değil, senin oğlun olmalıymış o."

Gülümseyerek "Hangi bakımdan?" diye soruyor Moottah.

"Asıl Dohanara'lı olan o çünkü. Evden çıktığı yok. Bütün pençeleriyle toprağa tutkun. Kaç kez yanıma almak istedim; yalnızca oğlum değil, yoldaşım olsun istedim. Yolu, yolculuğu sevmiyor. Oysa benim bütün arzum, onun işimi sürdürecek bir oğul olması."

"Bütün babalar bunu ister," diyor Moottah. "Oğullarının bir hayatı olduğunu, onların kendi arzuları, kendi istekleri olduğunu unuturlar."

"Bunda ne kötülük var?" diye soruyor Tarkusyu. "Demirciler ocaklarını bırakacak oğullar yetiştirmezler mi?"

"Ama bazen oğullarına değil, çıraklarına bırakırlar ocaklarını. Ateşi kimin diri tutacağına bağlı değil midir bu?"

Tarkusyu susup başını öte yana çeviriyor, kendi için bile belirsiz olan bir şeyler hayal ettiği anlaşılıyor.

Moottah bir süre onun kendi sessizliğini yaşamasını bekledikten sonra kaldığı yerden sürdürüyor: "Sen kendi arzularının ardından gidiyorsun, o da kendi seçimlerinin ardından gidecek. Kendi hayatını ödünç veremezsin ona."

"Söylediklerinde aklıma yatan şeyler var elbet, ama gönlüm kabullenemiyor işte. Gönül istiyor ki oğlum da benim yolumdan, benim izimden gitsin, benim kaldığım yerden sürdürsün adımı, yolumu... Bak şimdiden kaç cildi buldu derleyip topladığım sözlükler. Onların günün birinde yarım kalmalarını istemiyorum."

"Hiçbir şey yarım kalmaz merak etme. Bir gün bir tamamlayan çıkar mutlaka. Yalnız bu kişi oğlun olmayabilir. Bazen işimizden evlat ediniriz. Hiç tanımadığımız biri çıkar kaldığımız yerden sürdürerek bizi, evladımız olur."

Tarkusyu sanki görmediği uzaklara gülümsüyor.

"Peki oğlun neleri seviyor?" diye soruyor Moottah. Laf olsun diye sorulmuş bir soru değil bu, sesinde sahici bir merak var.

"İçinin bir yanı bana küs. Hissediyorum bunu. Onu yalnız bıraktığımı düşünüyor. Bu konuda haklı. Onu yalnız bıraktım. Annesi onu doğururken öldüğü için ondan kaçtığımı düşünüyor. Bu konudaysa ne kadar haklı, ne kadar haksız, bilemiyorum. Bence o, benim yaptığım işi beyhude çıkarmak için özellikle ilgilenmiyor sözlükçülükle. Beni cezalandırmak istiyor."

"Peki o neyle ilgileniyor?"

"Çok konuşan bir çocuk değil. Açıkçası onu tanıdığımı bile söyleyemem. Her gelişimde onu biraz daha değişmiş, ne bileyim, sanki bu sefer de başka biri olmuş gibi buluyorum. Ama bu yalnızca benim uzaklarda olmamla ilgili bir şey değil sanki. Çocuklar yavaş yavaş farklı bir kişi olmaya başladıklarını yakınları, büyükleri bilsin istemiyorlar galiba. Gördüğüm ve anladığım kadarıyla o kelimelerle değil, sayılarla ilgileniyor. Matematiği şimdiden çok güçlü."

"Bu da iyi bir şey, en azından tutkuları olduğunu gösterir."

"Sonra gökbilime meraklı, yıldızların hareketlerine, yıldızların sayısal değerlerine."

"Eh bu da iyi bir şey, belki yıldızlarda yazılı olan kaderini o herkesten önce görmüştür."

Genişleyerek yüzüne yayılan bir aydınlıkla birlikte, "Seninle konuşurken hayat olağanlaşıyor," diyor Tarkusyu. "Her şey yerli yerine oturuyor."

Bu kez başını eğip sessizce gülümseyen Moottah oluyor.

Tarkusyu, evine yaptığı ziyaretler sırasında Moottah'ın yüzünde, yirmi yıl boyunca onu eve kilitleyen şeyin ne olduğuna ilişkin en ufak bir ipucu göremediği gibi, şimdi yirmi yıl sonra birdenbire onu Anakara'ya vuran şeyin ne olduğunu da göremiyor. Her şey Moottah'ın içinde sessizce olup bitiyor, dışarıdan hiçbir şey görünmüyor. Her zaman kapalı bir kutu Moottah. Okunaksız. Çok üstüne varıldığında kabuğuna çekilip insanın yüzüne suyun altından bakarcasına uzak, donuk gözlerle bakıyor.

"Ben her bir kelimenin ardı sıra dağ tepe gezerken, yirmi yıldır evinden çıkmayan ve yalnızca kelimelerin arasında gezip dolaşan dostum Moottah'a."

Dohanara'lı Tarkusyu, son kitabını Moottah'a böyle adamıştı.

Anakara'da konuşulan ölü ya da unutulmuş en eski dillerden bu yana en geniş tarama çalışmasını içeren bu kitaba harcanan gözle görülür emek, okuyanı adeta sahibinin varoluşuna özel bir saygıya çağırıyordu. Uzun ve zahmetli bir çabadan sonra derleyip çoğalttığı hayli hacimli bu kitabı, Moottah'a bizzat kendisi götürüp elden teslim etmek istemişti. Kitabın ithaf sayfasını görmek, Moottah'ı duygulandırmış; gözleri mutlulukla ışımıştı. Tarkusyu, salt bu ânı görmek için gittiği onca yoldan geri dönmüş, koltuğunun altında kitabıyla, güneşin yeni yeni gülmeye başladığı pusarık bir bahar sabahı onun Cadebra'daki beyaz evinin kapısını çalmıştı. Uzun zahmetlerin bunun gibi kısacak mutluluk anlarının hatırına yaşandığını öğrenecek kadar gezmiş, görmüş, bilmişti.

O günden sonraki ilk görüşmeleriydi bu. Moottah, bu nedenle bir kez daha teşekkür ediyor kitap için. Bu zaman içinde kitabı uzun uzun inceleyecek zamanı olmuştu. Bir süre daha kitaptan konuştuktan sonra konu Tarkusyu'nun son yıllarda özel bir merak ve ilgiyle el attığı gizli dillere geldi. Tarkusyu, artık insanların pek yaşamadığı rakımı yüksek dağlar üstüne kurulu Nehanunu harabelerini gezerken, birdenbire imparatorluklar zamanından kalma haberci şifrelerine ilgi duymaya başlamıştı. Bu şifrelerin esası, gizli dillerden kalma bazı gramer kurallarına dayanıyor, çokyönlü yerine koyma yöntemiyle oluşturulmuş matematiksel bir düzenekle işliyordu. Birbirinin yerine kullanılan alfabelerin her birinin iç işleyişi söz konusuydu onlarda. Nehanunu şifrecileri, bilinen kelimeler ve bilinen dillerle hiç bilinmeyen bir şey yapmayı becermişlerdi. Bütün bunlar için elbette çok kelime bilmek gerekiyordu; yani Dohanara'lı Tarkusyu'nun en iyi bildiği şeyi... Birdenbire bu düşünce onu heyecanlandırmış, yıllardır topladığı kelimelerin artık kendine yetmediğine, bu kelimelerle şiir yapamadığına göre, başka bir şey yapmanın zamanı geldiğine inanmıştı. Yıllardır heybesine topladığı kelimeler elinin altındaydı ama, şimdi bunları bir araya getiren düzenekleri kavramak gerekiyordu artık. Bu nedenle Dohanara'lı Tarkusyu olarak bir zamandır şehir şehir kelime toplamayı sürdürürken, bir yandan da dilleri var eden bu düzenekleri keşfetmenin hayalini kuruyordu. Her dilin kendi iç matematiğini ortaya çıkartacak, dolayısıyla dillerin yapısını kavramayı kolaylaştıracak bir tasnif düzeneği yaratmaya çabalıyordu. Nicedir en büyük düşü, bu olmaya başlamıştı.

Öte yandan Tarkusyu her bir dili diğerinin içine hapsederek, birinden diğerine ancak şifre ile geçit veren "Kafes" adını verdiği yeni bir dil düzeneği üzerinde çalışıyor, bunu gerçekleştirmenin hayalini kuruyordu.

Toprak altında bulunmuş kimi eski şiir levhalarında rastlandığı gibi, bazı şiirlerin içinde şifre serilerinin mevcut olduğunu düşünüyor, bunları bulup çıkarmaya çalışıyordu. Zamanında kendi şiirlerini adeta gizli dillere rakip görmeye başlamış olan Nehanunu'lu şairler, şiirlerini kil levhalara yazdırdıktan sonra onları toprağa gömmeye başlamışlardı. Böylelikle topraktan aldıklarını toprağa geri veriyor,

yazdıklarını şimdiki zamana değil, geleceğe emanet ediyorlardı.

"Sen bu gece şiir ve çömlekten söz ederken, birden aklım o şiir levhalarına gitti," diyor Tarkusyu. "Her şey topraktan geliyor ve toprağa dönüyor aslında."

Dohanara'lı Tarkusyu, geçmişten kalmış gizli diller üzerine yoğun biçimde çalışmaya başladığında kendince birçok yöntem geliştirmiş, ama her birinin işleyişi bir süre sonra dağılıp çürüğe çıkmıştı. Zaman zaman ümitsizliğe kapılıyor gibi olsa da yılmıyor, karısının hayali her daim elinden tutuyordu onun. Kimi zamanlar gidip Nehanunu harabelerinin yüksek tavanlı, çok sütunlu hazine odasında uykuya yatmıştı. Eski zaman kâhinlerinin, bulucularının ruhlarının geceleri o hazine odasında uyuduğu, o odada uyuyan konukların rüyalarına gelerek onlara kadim zamanlardan kalma birçok kelime fısıldadıkları söylenirdi. Dohanara'lı Tarkusyu rüyasına bırakılan kelimeler arasında bu eski şifrelerin gizlerine ait anahtarlar bulacağını ümit ediyordu.

Örneğin, nicedir kendini karmaşık bir labirent olan Nooqaan dilinin beş basamaklı gruplar halindeki dizilerini çözmeye vermişti. Harf esasına değil, hece esasına dayanan kunt bir yazı kullanıyorlardı. İnsan ağzının çıkartabildiği açık, kapalı, kısa, uzun bütün sesleri işaretleyebildikleri zengin bir hece alfabesi geliştirmişlerdi. Nooqaan dilinin neredeyse bütün kelimelerini toplayıp bir araya getirebilmiş olan Tarkusyu, şimdilerde dil kalıplarının matematiksel olarak yeniden yapılandırılmasının peşindeydi. Ama asıl sırrın dönüp dönüp başına çöreklendiği şifreleme esasında yattığını düşünüyordu. Bu çalışmaların hemen değilse bile günün birinde mutlaka sonuçlanacağına inanıyordu.

"Şifrelere dikkat et," diyor Moottah. "Akıl oyunlarının hangi çeşidi olursa olsun, kâinatın ve insanlığın birçok gizini berraklaştırırken, bir yandan da tabiatı ve yaşamı yeniden bulandıran tuzaklar kurabilir insana. Akıl, asıl kendisine oyun oynamaya başladığında tehlikeli olmaya başlar. Bir bilgi olarak bunu biliyorsundur elbet, ama bunun ne zaman kendi gerçeğin haline geldiğini fark etmeyebilirsin bile. Hatta kurallarını bildiğin bu oyunun, seni çoktan teslim almış olduğunu dahi göremeyebilirsin. Meselelerin çözümünde harcadığın dikkatten

çok daha fazlasını, kendi aklının sana kurabileceği tuzaklardan korunmak konusunda harcayabilirsin. Zekânın sahibine yük olmaya başladığı bu çeşit durumlara dikkat et, derim."

Yüzünde giderek güçlenen bir gülümsemeyle Moottah'ın sözlerini dinlemiş, kendinden yana kaygılanmamasını vaat edercesine başını sallıyor Tarkusyu.

Zeey ile Tagan bütün bu konuşmalar boyunca kendilerini heyecanlandıran şeyin ne olduğunu anlamadan merakla dinlemişler, akılları onlara gizli hazinelerin anahtarlarını hatırlatan o şifrelerde kalmıştı. Bütün çocuklar gibi onlar da esrarlı hikâyelere büyülü bir merakla bağlıydılar.

"Bu büyük yolculuğunda büyük konaklama nerede?" diye soruyor Tarkusyu,

"Odragend'de," diyor Moottah.

"On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne denk getiriyorsundur herhalde."

"Yirmi yıl sonra görmek istediklerim arasında bir de bu var tabii."

Sonra ikisi de kısa bir dalgınlık ânının bulutuna giriyorlar. Az sonra Tarkusyu içini çekerek, "Ne tuhaf," diyor. "Bir gün senin de benim gibi dağ tepe gezmek isteyeceğini hiç düşünmemiştim." Sesinde sahici bir hayret tınlıyor.

"Bir gün hepimizin sırası gelir," diyor Moottah.

"Neye?" diye soruyor Tarkusyu.

"Diğerinin yerini almaya." Aynı anda gülmeye başlıyorlar.

"Odragend! Ne zamandır görmedim ben de. Ne tuhaf, bunca yıldır geziyorum hâlâ alışamadım," diyor Tarkusyu.

"Neye?"

"Hiçbir yeri özlemeden her yeri özlemeye."

Sonra ellerini başının arkasında kenetleyerek, "Siz Odragend'deyken, ben uzaklarda olacağım," diye ekliyor. Gözleri çoktan yola çıkmış gibi boşluğa bakıyor şimdi. "Dargın Göller'e gidiyorum bu sefer, su dilleri beni bekliyor. Perilerin fısıltısı."

İrili ufaklı yüzlerce gölün yan yana durduğu, bütün yıl yalnızca tek bir mevsimi yaşayan, perileriyle ünlü Dargın Göller'i, Anakara'

nın uzak kuzey masallarını andıran bu sisler içindeki bölgesini hayal ediyor Moottah. Nehanunu'lar talan ettikten sonra orada da pek az insan yaşar olmuştu. Geriye yalnızca perilerin ve göllerin kaldığı söyleniyordu.

Gece yatmadan önce, kucaklaşıp birbirlerine yolculukları için iyi dilekler dileyip ayrılıyorlar. Yaşamlarını yolla kutsamışların her zaman iyi dileklere ihtiyacı vardı.

Ertesi sabah Moottah, Zeey ile Tagan'a, "Onu her gördüklerinde 'Söyle bakalım Dohanara'lı Tarkusyu, çok gezen mi bilir, çok okuyan mı?' diye sorarlarmış. O da her seferinde, 'Her ikisi de...' dermiş. 'Ama bana soracak olursanız, en iyisi okuyarak gezmektir,' diye de eklermiş," diyor. "Bizim de okuya okuya gezmemizin zamanı geldi çocuklar. Hadi yola düşelim."

Zeey ile Tagan çoğaltma gereği duyuyorlar:

"Yola, değil yollara."

Şairin Kuyusu

Moottah bir süre düşündükten sonra Zeey ile Tagan'ın ilk görmeleri gereken yerin Şairin Kuyusu olduğuna karar vermişti. Dolayısıyla, yolu uzatmak pahasına da olsa kuzeye doğru geniş bir yay çizerek, birbirlerinin omuzlarına başlarını yaslıyormuş gibi yan yana sıralanmış bir dizi tepeden oluşan Kızıltavşan Tepeleri'ni aşmış, sonunda Şairin Kuyusu'nun bulunduğu çifte göller vahasına ulaşan ince kumlu yolların çatalına varmışlardı.

Yol ağızlarına, bilmeyenlerin yollarını yitirmemeleri için olsa gerek, boyalı işaret taşlarının konmuş olduğunu gördüler.

Moottah, "Hayret! Bunlar eskiden yoktu. İnsanlar eskiden kaybolmaktan bu kadar korkmazlardı," dedi içinden. "Kaybolmanın insanı zenginleştiren serüvenlerine olanak tanırlardı; yazık, bazı şeyleri kaybolmadan öğrenemez ki insan!" diye hayıflandı.

Zeey ile Tagan'ın uykulu gölgeleri, önü sıra kumlu lekeler gibi uzarken ömrünün çeşitli zamanlarında bu kuyuya yapmış olduğu ziyaretleri tül gibi anımsıyor şimdi. Yola çıkarken bu yolculuğun anılarını diriltteceğini hesaplamıştı, ama her şeyi bütün ayrıntılarıyla bu kadar canlı anımsıyor olması gene de şaşırtıyor onu. Bir yanda bunca unutkan olan insanoğlu, bir yanda belleğin acımasız gücü kimi durumları açıklamakta kişiyi çaresiz bırakıyor.

Çok yıllar önce yeniyetmelik dönemlerinde, buraya ilk kez yakın arkadaşı Serhenas ile birlikte geldiklerinde kuyu, şiirin derin gizi gibi görünmüştü gözüne. Sanki onu görmek, şiirin bütün gizini ele geçirmeye yetecekti. Moottah'ı o sıralar şiirden çok Serhenas ilgilendiriyordu. Günleri onu hoşnut edecek şeyleri yapmakla geçiyordu; ken-

dini bütünüyle onun ellerine ve yönetimine bırakmıştı. Nitekim, bu yolculuğa da daha çok Serhenas'ın gönlü olsun diye çıkılmıştı. Serhenas onun için aklın, gücün, kararlılığın, ne istediğini bilmenin temsilcisiydi. Önder niteliği baskındı; bu nedenle arkadaşlarını kendindeki yönetme arzusunu doyuracak kişilerden seçerdi. Moottah o zamanlar atacağı her adım için ona danışır; onun şaşmaz olduğuna inandığı sağduyusuna güvenirdi.

O yıllarda daha güneyde, toprak damlı yüz-iki yüz evden oluşan, küçük bir kasabada oturuyorlardı. Sonbaharı uzun, kışı kısa, yumuşak iklimli bir yerleşim bölgesiydi orası. Çocukluğunun geçtiği kuzeyin uzun kışlarından sonra burası iyi gelmişti. Çoğu yerleşim bölgesinin satraplara bağlanmadığı, daha çok birbirinden bağımsız yaşayan küçük köylerin ve kasabaların bulunduğu sulak, verimli bir bölgenin tam ortasında yer alıyordu kasabaları. Doksan yaşını geçtiği halde herkesin unuttuğu şeyleri anımsayan, gördüğü hiçbir yüzü, yaşadığı hiçbir olayı unutmayan güleç yüzlü yaşlı bir kadın yönetiyordu kasabayı. Yüzü kırış kırış olmuş, dişleri dökülmüş, bedeni kavrulmuş, bir tek sesi genç kalmıştı. Pırıl pırıl, dipdiri bir sesle tıpkı bir genç kız gibi konuşur, kendini ilk kez dinleyenleri hayrete düşürürdü. Ne zengini, ne yoksulu vardı yaşadıkları kasabanın. Orada insanlar az çalışır, güzel dinlenir, gerektiği kadarıyla yetinmeyi bilirdi. Onu mutlu eden şeylerin ne olduğunu bir türlü anımsayamamakla birlikte, çocukluktan yeniyetmeliğe geçtiği günlerini hep mutlulukla andı Moottah. Yumuşak, dingin, gülümseyen bir toyluk... Daha ne ister insan? Herkesin birbirine saygılı bir sessizlikle davrandığı, herkesin birbirinin yardımına koşup her şeylerini bölüştüğü bir yerdi. Moottah da oranın insanlarına benzemişti.

Arkadaşı Serhenas ise tutkuluydu, ateşliydi, belki Moottah'ı çeken de buydu; o, diğerlerine benzemiyordu, şair olup olamayacağını bir an önce bilmek istiyordu; zamanı çok azmış gibi, bir şeylere bir an önce karar vermesi gerekiyormuş gibi yaşıyordu hayatını. Aceleciliği, telaşı herkesi yoruyordu. Moottah, onun şiirlerinin ilk dinleyicisi olmuştu her zaman. O ne yazsa beğeniyordu. Bu yüzden de Serhenas bu yolculuğa mutlaka birlikte çıkmaları gerektiğini söylediğinde, bir an bile düşünmeden kabul etti, büyüklerinden izin alıp hazırlıklara başladı. Uzun sapa yollar aştıktan, birkaç kez yollarda kaybolduktan

sonra, kuyunun karşısına geçip durduklarında, birdenbire Serhenas kuyudan korktu ve gerisin geri döndüler.

Moottah kuyunun korkulu gücünü, Serhenas'm korkusuyla tanıdı ilk kez. Şiirin, şairin hayatı için aynı zamanda korkulması gereken bir şey olduğunu ilk o zaman anladı. Serhenas sesini ve sözünü kuyudan saklamış, aceleci davrandığını, kendiyle yüzleşmeye hazır olmadan erken bir yolculuğa çıktığını anlamıştı. Kendi gözündeki imgesinin yara almasına tahammül edemeyeceğini, olası bir hayal kırıklığıyla karşılaşması durumunda kendini onaracak bir iç gücü olmadığını kuyuyla göz göze geldiği ilk anda bütün varlığıyla hissetmişti. Gücünü toparlayıp bir gün mutlaka daha güçlü olarak geri dönmek umudu ve kararlılığıyla hemen orayı terk etti. İlkin buralara kadar boşuna gelmiş olduklarını düşündülerse de Serhenas, kendisi için gerekli olan temel bir şeyi bu yolculukta öğrendiğini kabul ederek o kadar da boşa gelmediklerini söylemişti Moottah'a.

Yolculukları uzun, geri dönüşleriyse pek kısa sürmüştü.

Serhenas'ın hızlı davranıp erken yaşadığı güçlü hayal kırıklığına karşın Moottah, kendisinin bilmediği ama Serhenas'm kuyudan öğrendiği bir şeyin onu birdenbire büyüttüğünü hissetmişti. Nice sonra bunun adını, insanın içinin hazır olmadığı bir şeyle yüzleşme korkusu, diye koyduğunda ise Serhenas yanında yoktu artık.

Havanın iyice ısınmaya başladığını hissediyor Moottah. Güneşi arkalarına almış olmalarına karşın terliyor. Toprağın çoraklaşmaya başlaması kuyuya yaklaştıklarını söylüyor. Her şey anımsadığı gibiydi. Az sonra kireç beyazı çıplaklığındaki Boz Tepeler'in yumuşak eğimli yokuşunu tırmanacaklar, ardından ansızın önlerinde geniş, yeşili kararmış etli bir yaprak gibi açılan vahanın içinden geçerek, içlerinde yerkürenin en derin kuyularından birinin bulunduğu söylenen kuyular bölgesine varacaklardı.

Hem vahada, hem vahayı kuşatan irili ufaklı tepelerde onlarca kuyunun bulunduğu çalılıklar, bodur ağaççıklarla, yüksek otlarla kaplı sık dokulu bir bölgeydi burası. Kandıran Kuyular bölgesi adını, çok eskiden şairlerin yanlış kuyulara seslenerek kendilerini kandırdıkları ve böylelikle kendileri için yalancı şairlik ömrü çaldıkları söylentilerinden almıştı. Hem doğayı, hem insanları kandıran hileci bölge ola-

rak bilinirdi burası. Kandıran Kuyular kuşaklar boyu kim bilir kaç şairi, kaç kulağı kandırmıştı?

Moottah boyalı taşlarla döşenmiş yolun, yolcuları yanlış kuyulardan uzak tuttuğunu ve dosdoğru az ilerideki kayaları kınalı tepeye doğru yönelttiğini görüyor. Her şeyin anımsadığı gibi olduğunu görmenin güveniyle birlikte, buralara gelmediği ya da evinden çıkmadığı dönemlerde, doğanın bu parçasının insan eliyle bütünüyle işaretlendiğini fark ediyor.

"İnsanoğlu bütün doğayı işaretleri altına alıyor. Gösteriyor onları. Ya da onların kendisini göstermesine izin veriyor, onlara dil tanıyor. Böyle giderse yakında bütün bir yerküre işaretlenmiş olacak demek ki," diyor. "Bütün yerküre bir işaretler imparatorluğu olacak!"

Kızıl ve yeşil kınalı kayalıkların bulunduğu yumuşak eğimli alçak tepenin eşiğine vardıklarında, onlarca kişiden oluşan bir kalabalık çarpıyor gözüne. Çoğu koyu renk harmaniler kuşanmış, başları ya şalla örtülü, ya çeşitli bölgelere özgü rengi, kesimi farklı başlıklar takmış, koltuklarının altında, içinde mutlaka kendilerine ait yazılı şiir sayfalarının bulunduğu sedefağacı kabuklarından yapılma kalın kâğıt kapları taşıyorlar, kiminin boynunda ahşaptan, kiminin deriden kalemlikleri ve mürekkep sadakları asılı, yansısı ta bulutlara vuran ışıklı gözleri, yerkürenin gizlerine ve güzelliğine açık pırıl pırıl gençler bunlar.

Moottah'ın içi ışıyor gördüklerinden.

Zeey ile Tagan'ın ilerideki kalabalığı görmesiyle birlikte dikkatleri diriliyor, neredeyse kendiliğinden hızlanan adımlarından, günler süren yalnızlıktan sonra, birdenbire karşılarına çıkan şu kalabalığa bir an önce karışmak arzusunun telaşı okunuyor.

Tepenin eşiğine dizilmiş gibi duran kayalara eğilip taşlara tükürerek, avuçlarına kına kazıyan gençler dikkatlerini çekiyor ilkin, aynı anda bir ağızdan soruyorlar:

"Ne yapıyor bunlar?"

Moottah'ın beklediği soru bu.

"Bu bölgenin kayalarının doğal dokusu kınalıdır, kızıl ve yeşil kınalı. Her şair tükürüğüyle bu kınaları ıslattıktan sonra, sağ avucunun içine, kalem tutan baş ve işaretparmağına sürererek kına yakar, şiirin

esin perilerine bir saygı gösterisidir bu. Bu kınalar uzun zaman çıkmaz insanın elinden. Şaire güç verir; eski, hoş bir gelenektir. Yalnızca genç şairler değil çoğu kez yaşlı şairler de, zaman zaman buraya gelerek saygılarını sunar, bu kınalarla güçlerini tazelerler. Gençliklerini tazelerler."

Zeey ile Tagan şiirlerin çoğu kez kızıl ve yeşil mürekkeple yazılıyor olmasının bununla bir ilgisi olup olmadığını soruyorlar artık iyiden iyiye ustaları belledikleri Moottah'a. Onların bu dikkatinden memnun, gülümsüyor Moottah, "Güzel dikkat," diyor, "Merak çiçeğiniz doğru ışığa güzel açılıyor. Evet, bir ilgisi var elbet bunların, eski inanışlara göre, kızıl ve yeşil mürekkeplerin büyüsüyle yazanlar, bu kayaların kınasını yardıma çağırıp yeni ve taze esinler dilemiş oluyorlar böylelikle. Yerkürenin bilinen en büyük kara parçasında yaşadığımızı unutmayın, Anakara'nın dört bir yöresi bu çeşit inanışlarla doludur; örneğin kuzey denizlerinde gri, güney denizlerinde mavi mürekkeple yazılır denizci şiirleri. Yaban dağlarda vurdukları hayvanın kanıyla yazılır avcı şiirleri. Anakara'nın doğusundaki, yazları uzun süren Uçsuz Esenlik Bozkırları'nda, içlerinde mürekkep kaynayan kazanların uzun zaman sarı sıcak tüttüğü bilinir. Yaşamları boyunca yalnızca kömürsiyahıyla yazan şairler olduğu gibi, her şiirini ayrı bir mürekkeple yazan şairler de olmuştur. Bazı şairlerin kendi şiirlerini mürekkeplerinin renkleriyle dönemselleştirdikleri söylenir; örneğin, erken yaşta bilgelik katına erişmiş Bendag'ın şiirlerini, mor dönem şiirleri, erguvan dönem şiirleri, kül dönem şiirleri diye çeşitli dönemlere ayırır bazıları. Ama unutmayın ki bütün bunlar yalnızca şiirin büyüsüdür, doğası değil! İnanışlar, işin doğasına hizmet eden kutlu oyunlar olarak kaldığında anlam taşırlar, kör inançlara ve tapınılan doğrulara dönüştüklerinde değil! Şiirin kanı, mürekkep değildir. Çünkü iyi şiir, her çeşit mürekkeple yazılabilir. Mürekkep yalnızca elimizin altındaki doğrulardır. Kimileri yerkürenin başka kara parçalarında, örneğin Koyu Kurşun Sular ötesindeki pek az ulaşılabilen başka karalarında, insanlar tarafından görünmez mürekkeplerin bulunmuş olduğunu söylüyorlar. Bu görünmez mürekkeplerle yazılanlar, ancak özel bir işlemle görülür hale getirilebiliyormuş. Kıskanç şairler; yazdıklarının yabancı gözlerce okunmasını istemeyenler, ya da onları bir süre herkesten gizlemek isteyenler kullanıyormuş bu görünmez mürekkeple-

ri. Saklı mürekkeple yazılmış sayfalar, çıplak göze boş bir kâğıt olarak gözüküyormuş yalnızca."

Moottah görünmez mürekkep düşüncesinin çocukları heyecanlandırdığını, dikkatlerini dirilttiğini görüyor. "Oyun ve merak oldukça, hayatın şiiri de olacak, ne güzel!" diye geçiriyor içinden.

Konuşa konuşa çıktıkları tepenin birinci eşiğine vardıklarında kınası kuru bir kaya bulup ellerini, avuçlarını, Moottah'm gösterdiği gibi tükrükleyerek kınalamaya başlıyorlar. Zeey ile Tagan, aralarında ilkin renk pazarlığı yapıyorsa da daha sonra her biri, elinin birini diğerinin renginden yapmaya karar vererek anlaşıyorlar. Moottah da onlara uyarak, bir elini yeşil, diğerini kızıla boyayarak kınalandıkları kayanın dibine oturup soluklanıyor, güneşe tuttukları avuçlarındaki, kalem tutan yazı parmaklarındaki kınaların kurumasını bekliyorlar bir süre. Tepeyi tırmanırken yanlarından geçen gençler, iki yanında iki ay parçası çocukla aynı güneşte kına kurutan bu gümüş saçlı adama bakıp sevinçle gülümsüyorlar.

"Ağzım kurudu," diyor Zeey.

Tagan, "Benim de," diyor.

Olanca tükürüklerini kayalara kullanmış olduklarından kuruyan dudaklarını kuşaklarından çözdükleri mataradan içtikleri suyla ıslatıyorlar. Şifalı olduğu söylenen, nice sayrılığı iyileştirmede hekimler ve büyücülerce kullanılan Dokuz Boğum Pınarları'nda doldurmuş oldukları mataralarındaki suyun ne yazık ki sonuna geldiğini görüyorlar. Yerin dokuz boğum altından gelen su, mataralarının içinde bile pınar tazeliğini koruyor.

Çıraklarının kana kana içtiği suyun ağızlarının kenarından süzüldüğünü gören Moottah, gülümseyerek, "Dikkat edin susuzluk da, kuyular gibi kandırabilir insanı," diyor. Her ikisi de mataralarını ağızlarından çekip ilkin Moottah'a, sonra birbirlerine bakarak bu sözden bir şey anlamadıklarını belli ediyorlar. Moottah kafalarını karıştırmamak için, "Şaka yaptım," diyor. "Her manalı görünen sözde ille de bir anlam aramayın! Bu gerçeği benden çok kötü şairlerden öğreneceksiniz zamanla," diyor.

Yerlerinden doğrulup tazelenmiş bir güçle tepeyi tırmanıp sonunda Şairin Kuyusu'na varıyorlar.

Moottah yola çıkarken Zeey ile Tagan'a, "İlk göreceğiniz yerler-

den biridir orası. Kuyunun gerçeğiyle erken yüzleşmeniz gerek," demişti.

Bir süre durup uzaktan bakıyorlar. Çünkü, kuyunun başında biri var. Kuyunun ağzına iyice eğilmiş, başını içeri sarkıtmış sanki kuyuyla konuşuyor. Kuyu ağzının çevresine, sarı, beyaz kireç taşlarıyla geniş bir halka yapılmış, kuyunun başında biri dururken kimse o halkanın içine girmiyor, kuyunun başındakinden en az kırk dirsek uzaklıkta durup saygıyla sıralarını bekliyorlar. Kuyunun adabı bu.

Şairin Kuyusu'nun geçmişi ta yeşil kanlı devlerin, kırmızı dilli ejderhaların yaşadıkları söylenen zamanlardan kalma eski ve kutlu bir söylenceye dayanıyormuş. Her genç şair, kendine, şiirine inandığı gün geldiğinde bu kuyunun başına varıp şiirini okuyormuş kuyuya, kendi sesini bırakıyormuş. Şiirinde kendi sesini bulmuşsa eğer, kuyu şiiri şairin kendi sesiyle geri yankılıyor, böylelikle onun şairliğini tanımış oluyormuş; yok şairin şiirinde, hâlâ başka şairlerin sesi duyuluyorsa eğer, bu kez de onların sesiyle yankılayarak, şairin kendi sesini henüz bulamamış olduğunu söylemiş oluyormuş.

"Böyle durumlarda şair döner yeniden ya kendi sesini bulmaya, ya da başkalarının sesiyle birlikte şiiri de ardında bırakmaya," diye açıklamasını sürdürüyor Moottah.

Kuyuya şiirini okuyan şairin yanında kimse olmuyor o sırada, kimse duymuyor onların ne konuştuklarını, herkes kendi kuyusuyla baş başa kalıyor orada.

Kimse, şiiri kendi sesiyle yankılanmayan şairlerin mahcubiyetine tanık olmak istemez; onların hayal kırıklığını, kızaran yüzlerini, dağılan bakışlarını, boyunlarını büken hüznü, kimi zaman içlerini kavuran utancı görmek istemez. Bu yüzden de kuyunun ağzında şairi kendi yazgısıyla baş başa bırakır, söylenenleri duyamayacağı bir uzaklıktan saygılı bir sessizlik içinde yorumsuz gözlerle izler.

Daha çok ilkbahar ve sohbaharları olmakla birlikte, kuyunun ziyaretinin mevsimi yoktur, şairlerin mevsimsiz törenlerine benzer.

Kuyunun uçsuz derinliği içine bırakılan her şeyi saklamaya yeter. Gizler, gizemler, sözler, şiirler, ufak taşlar ve diğerleri...

Moottah, kuyu ağzının boşalmasını beklerken alçak sesle bunları anlatıyor çıraklarına.

"Yerkürenin en derin kuyusu olduğu söylenir," diyor. "Bazen su-

ları yükselir. Gene de kendi yüzü görünmez insanın. Kuyu suyunun yüzeyinde, yüz yıllardır ona bakan yüzlerden kalan bir tek yüz vardır. Hiçbir insana benzemeyen suyun yüzü."

Kuyu ağzı teker teker boşalırken kuyruk ilerliyor. Sıra onlara geldiğinde Moottah, Zeey ile Tagan'ın yüzlerini suya bırakıyor, ikisi de kuyunun çevresinden kendi elleriyle topladıkları kutlu dilek taşlarından atıyorlar kuyunun içine; gözlerini yumarak içlerinden birer dilek diliyor, birbirlerine dileklerini söylemiyorlar.

Moottah, çocukları yanından uzaklaştırıp yalnız kaldığında elindeki ufak taşları Serhenas için bırakıyor. Çıraklarından sakladığı gözlerinden iki damla ağır yaş sessizce yanaklarına süzülürken, "Ahh Serhenas," diyor, "Bilmişsin meğer, gerçekten de pek azmış zamanın, kendi sesini duyamadan ayrıldın aramızdan, yerküre toprağından, hayatımdan."

Genç yaşta sebepsiz yere kapıldığı derin bir yeis ve mutsuzluk sonrasında birlikte büyüdükleri kasabadan ayrılan Serhenas'ın Anakara'nın kuzeydoğusunda konuçlanan Yeşilalaylar komutanı Settu' nun emrine girdiğini, asker-şair olarak onca cenk ve meydan gezdiğini, dağ kabilelerinden biriyle girişilen büyük bir cenk sırasında aldığı öldürücü yaralardan kurtarılamayarak genç yaşta öldüğünü, parmaklarının ucundan süzülen taşlarla birlikte bir kez daha aynı acıyla anıyor. "Sana kalbimden bir mezar yaptım Serhenas," diyor. "Senin uykunu uyuyorum yıllardır."

Serhenas'ın genç ömründe bu kuyuya bir kez daha gelemediğini çok iyi biliyor Moottah. Bunu bilmek her seferinde aynı acıyı veriyor ona. Can dostu Serhenas'ın yarım kalan hayatının yarım kalmış yolculuğunu, bir gün onun için kendisinin tamamlayacağını düşünüyor. Onun kimilerince kayıp olduğu söylenen şiirleri bulunduğunda... Kendini kandırmak pahasına da olsa o kayıp şiirlerin eski bir define gibi günün birinde mutlaka bulunacağına inanıyor.

Her gelişinde onun için bıraktığı küçük taşların, kendi kalbinin kuyusunda da birikerek yankı bulduğunu bir yemin gibi biliyor. "Yerkürede en güzel fısıldanan ad seninki," diyerek onun adını eğilip bütün yüreğiyle kuyuya fısıldıyor:

"Serhenaass..."

Kar

Çocukluğum çevresi derin ve uçsuz uçurumlarla kaplı kuzeydeki yüksek tepelerin üzerindeki düzlüklerde yer alan küçük, sakin bir köyde geçti. Yumak yumak sis bulutlarına hep yukarıdan bakan o köyde her mevsim aynı serinliği ve aynı güneşi koruduğundan, gökyüzüne komşu evlerde oturan yanık tenli insanlar yazı da kışı da ürpererek yaşarlardı. Herkesin omuzunu, kalınlığı mevsimine göre değişen sıkı dokunmuş çeşitli şallar örterdi. Orayı her düşündüğümde etekleri yerleri süpürürken, omuzlarındaki şalın uçlarını göğüslerinde ya da koltuk altlarında kavuşturarak köyün daracık yollarında çabuk adımlarla yürüyen insanlar geliyor gözlerimin önüne. Çoğunun yüzleri ve anıları uçmuş ama şal uçlarını tutan elleri, yerleri süpüren eteklerin uçuşması, aynı canlılıklarını koruyorlar belleğimde.

"Ahh, bir de kar kızağım tabii!.. O köyde herkesin bir kar kızağı vardı ve herkese daha küçük bir çocukken kızak kayması öğretilirdi. Çoğunlukla su çekmez koanak ağacının sağlam, dayanıklı gövdesinden yapılan bu kızaklar, çift kuyruklu Toagonas çakallarının yağlı kuyruklarıyla ovulur, cilalanırdı. Herkesin kızağının bir de adı olur, böylelikle kimsenin kızağı ve kaderi birbirine karışmazdı. Benim kızağımın da bir adı vardı. Hiçbir anlamı olmayan bir sözcük. Yalnızca bir ad. Kimseninkiyle karıştırılmaması için bulunmuş bir ad.

"Okulumuz nedense köyün yamacındaki büyük kayalıkların üzerine kurulmuştu. Zemini taş döşeli geniş bir avlusu ve yüksek ağaçları olan büyük bir bahçesi vardı.

"Uzun sürmüş bir kıştı, hiç unutmuyorum. Böyle amansız soğuklarda çocukları sıcak tutacağını bildikleri için annelerin çorbalara hardal tohumu kattığı uzun kışlardandı. Okulun avlusu göğsümüze kadar çıkan üzeri lekesiz, kalın bir karla kaplanmıştı. Kar yalnızca

evleri, sokakları değil sesleri de örtmüştü. Neredeyse hiçbir şey duyulmuyor, kar bütün sesleri yutuyordu.

"Herkes evlere kapanmıştı. Kar küreyicileri köyün sokaklarında devriyeler gibi sabah akşam durmaksızın geziyor, az önce önünü açtıkları kapıların az sonra hiç kürelenmemiş gibi yeniden karla kaplanmış olduğunu görerek ümitsizliğe kapılıyorlardı. Kendi köyümüzdekilerin dışında gezgin kar küreyicileri de neredeyse bütün kışı bizim köyde geçirmiş; karların kapadığı yollar yüzünden yoluna devam edemeyen handa mahsur kalmış birkaç yolcu da o kış köyümüzde kar küreyiciliğine başlamıştı.

"Bazı böyle büyük kışları vardır insan hayatının; yıllar geçse de unutulmaz. Anılarımız onlarla anlamlanır, derinleşir. Çocukluğumuzu saklı tutar. O kış benim için öyleydi.

"Ayaklarına yabangeyiği derisinden yapılmış, topuğu kabaralı, demir kancalı özel ayakkabılar giyen kar küreyicileri herkesin kapısının önünü açar, yolları temizler, küreledikleri karları el ya da omuz arabalarıyla uçurumların başına kadar taşıyıp aşağı yuvarlarlardı. O kış herkes uçurumların karla doldurulabileceğine inanmaya başlamıştı. Biz söz dinlemez haşarı çocuklar havanın azıcık yumuşar gibi olduğu sabahlarda karlara bata çıka uçurum başına gider, şaşkınlık ve sevinç içinde uçurumdaki kar yüksekliğinin o gün nereye kadar gelmiş olduğuna bakarak tahminlerde bulunurduk. Bütün uçurum karlarla doldurulup köyümüzle aynı düzeye geldiğinde doğa mucizelerinden birini gerçekleştirmiş olacaktı sanki.

"Hiç eksilmeden günlerce yağdı kar.

"Gene de uçurum doymak bilmiyordu.

"O kış çok az gidebildik okula. Çok az evden dışarı çıkabildik.

"Zehiri avluda rüzgâra verildikten sonra içeri alınan, kora dönüşmüş küçük kömürcüklerin tepeleme doldurduğu orta mangallarının üzeri kalın, büyük yorganlarla örtülür, evdeki herkes içine girip omuzbaşına kadar çektiği yorgana sımsıkı sarılıp ayaklarını uzatarak ısınmaya çalışırdı. Yoksulluğa borçlanılmış sıradan mutluluklardı onlar. Ne kadar süreceği bilinmeyen uzun kışlarda odunluğu tamamen boşaltmamak için büyük ocağı daha az yakmak, el altındaki her cins yakacağı tutumlu kullanmak gerekiyordu. Karanlığı uzun o gecelerde dışarıda umutsuz bir kış bütün sessizliğiyle hüküm sürerken, bizler

birbirimize sokulur, arkası ertesi gün getirilecek olan bol maceralı, heyecanlı hikâyeler dinler, birbirimizi eğlendirecek fıkralar anlatır, kar ve kış üzerine şiirler okur, sonra birbirimizden habersiz usulca uykuya dalardık. Son cümleler taneleri kopup dağılmış kolyeler gibi rüyalarımıza saçılırdı.

"Yağışların seyrelmeye başladığı günlerde yeniden okula başladık.

"Köyümüze uzak ve yabancı yerlerden gelmiş bir öğretmenimiz vardı. Gözleri hep dalgın bakan bu genç kadın Sohar ormanlarının akkanağaçları gibi hülyalı, incecik bir dala benzerdi. Solgun teniyle köyün içinde hemen ayırt edilse de bir süre sonra teni bizimkilere benzemeye başlamıştı. Köyümüzde sık yinelenen bir atasözüdür: 'Güneş herkese doğar.' Çok güzel bilmeceler bilirdi. Aklı derinleştiren bilmecelerdi onunkiler. Şiirin aynı zamanda bir matematik olduğunu ilk ondan duymuştum. Bir keresinde 'Şiirinde müziğin zekâsı olan şairleri sevdiğini' söylemişti.

"Bir öğleden sonraydı, öğretmenimiz hepimizi dışarı çıkardı. Bu kış çok ders yitirmiş olduğumuzdan söz ederek hepimizi okulun avlusuna topladı. Herkes akşama kadar bir tane kardan adam yapacak, böylelikle hem biz eğlenmiş, hem avlumuz kardan temizlenmiş olacaktı. Yitirilmiş dersleri telafi etmek için tuhaf bir yoldu doğrusu, ama kimse bunun üzerinde durmadı, çünkü bu fikir oyun meraklısı bütün çocukların hoşuna gitmişti. Hemen kar süpürgeleri, kovalar, küçük kar kürekleri ve el arabaları çıktı ortaya. Yılsonu eğlencelerinden, hasat oyunlarından artakalmış hemen hepsi eprimiş, tarazlanmış, bozulmuş şapkalar bulup buluşturduk okulumuzun deposundan. Kardan adamlarımıza mangal kömürlerinden gözler, ağaçsoğanından burunlar yaptık; eski bez parçalarından, çaputlardan atkılar, şallar doladık boyunlarına. Akşama kadar herkesin bir kardan adamı olacaktı okulun avlusunda. Herkes birbirine kar taşımada yardım edebilirdi, ama kardan adamını şekillendirmek konusunda kimse kimseden yardım almamalı; herkes yalnızca kendi kardan adamını yapmalıydı. Bugünkü dersimiz buydu: 'Büyüyünce nasıl biri olmak istiyorsanız, kardan adamınızı öyle yapın,' dedi öğretmenimiz. Bu söz birdenbire kardan adam yapmayı, yalnızca bir oyun olmaktan çıkarıp, yaptığımız işe bir ciddiyet boyutu kazandırdı. Kardan adam artık hayatımız-

la ilgili bir şeymiş gibi gelmiş olmalı ki bize, sözleşmiş gibi birdenbire sessizleştik, gözucuyla birbirimizin kardan adamlarını inceleyerek kendimizinkini farklılaştırıp güzelleştirmeye çalıştık. Bir süre başımızda durduktan sonra içeri geçen öğretmenimiz bizi pencereden izlemeye başladı.

"Annemler kendi aralarında, onun yaşında genç bir kadının neden yurdundan uzakta, böyle bir dağ köyünde öğretmenlik yapmayı seçtiğini, hangi hayal kırıklığının onu buralara sürgün etmiş olduğunu konuşur, herkesle ölçülü, nazik ve mesafeli ilişkiler kuran bu genç kadının ardında bıraktığı hayat hikâyesini merak ederdi. En mutlu olduğu zamanlarda bile yüzündeki kırık gülümseme, özellikle bahar başlarında çıkıp tek başına kırlarda dolaşması, cebinden hiç eksik etmediği küçük defterine sürekli bir şeyler karalaması, insanlarla pek az görüşüp ahbaplık etmesi ona duyulan merakı büsbütün artırıyordu. Göğsünde çapraz kavuşturduğu kollarıyla şalını sıkılayarak pencereden bizi seyreden öğretmenimize bakarken bunları düşünüyordum. Neden bilmem, sanki hikâyesini hiç bilmediğim öğretmenimi o köyde en çok ben anlıyordum.

"Kardan adamını bitiren herkes yavaş yavaş içeri geçmiş, taş zemini yer yer görünmeye başlamış avluda benden başka kimse kalmamıştı. İnsana ürperti veren rüya gibi bir görünüştü bu. Birdenbire okulun geniş avlusu dağınık düzen duran onlarca kardan adamla kaplanmıştı, onların arasında saygılı bir sessizlikle dolaştım bir süre. Yokluğumun fark edilmeyeceğini düşünerek tek başıma kaldığım avluda bir süre daha oyalandım. Az önce arkadaşlarımın yanında apaçık gözlerle rahatça bakamadığım kardan adamların yüzlerine, gövdelerine tek tek ve dikkatle baktım.

"Bazı kardan adamlar pek üstünkörü yapılmışlardı. Kolları, bacakları bile belli değildi, öyle dümdüz aşağı iniyorlardı sadece. Kimileri özenle başlayıp sonra savsaklamışlar, kendi kardan adamlarını yarı yolda bırakmışlardı. Kimileri, özellikle diğerlerininkinden çok daha büyük, çok daha uzun yapmaya çalışmış; kimileri fazla özendikleri, kimileriyse hiç özenmedikleri için aynı sonuca ulaşarak ortaya hiçbir şeye benzemeyen şekilsiz birtakım adamlar çıkarmışlardı. Kimileri kardan adamlarını aceleye getirmişlerdi. Belli ki bunlar geleceklerini de aceleye getireceklerdi ileride. İçim zamanla dolmuştu

sanki. Öğretmenimizin, kıstırıldığımız kışa rağmen bize bir gelecek duygusu kazandırmaya çalıştığını belli belirsiz sezmiş olmalıyım ki her bir kardan adamda arkadaşlarımın geleceğini görmeye çalışırcasına dönüp hepsine tek tek dikkatle bakmayı sürdürdüm. Birdenbire yıllar sonra hepimizin bambaşka yerlere savrulacağını düşünerek onlardan şimdi ayrılmışım gibi içim sızladı.

"Ben öyle dalıp gitmişken, birdenbire ardımda beliriveren öğretmenimizin sesini duydum:

"'Sen neden içeri geçmiyorsun Moottah?'

"'Dersimi çalışıyorum öğretmenim,' dedim. 'Arkadaşlarımın geleceğini görmeye çalışıyorum.'

"Yanıtım çok hoşuna gitmişti. Gülümsedi. Kar gibi aydınlık bir gülümseyişle gülümsedi. Bütün gün pencere önünde durup dışarıyı seyretmesinin ödülünü benim yanıtımla almıştı sanki.

"'Aferin,' dedi. 'Dersini iyi anlamışsın. Senin ruhunun şiiri var. Onu iyi korumaya bak!'

"Biraz daha yaklaşıp gözlerimin içine baktı.

"'Geleceğimizi yapan şey, yazgımızdan, bize tanınan olanaklardan, karşımıza çıkan fırsatlardan çok, ruhumuzun şiiridir Moottah. Bizde olan bir şeydir. Anlıyor musun?'

"'Ya güneş çıkıp karlar eriyince ne olacağız öğretmenim?' dedim.

"'O zamana kadar çoktan kendimiz olmuş oluruz zaten Moottah. Olmadıysak da hayatın içinde erir gideriz. Her kış bir gün biter.'

"Kış uzun sürdü. Karlar çabuk erimedi. Herkes kendi kardan adamı üzerinde bir süre daha hırsla çalıştı.

"Öğrenmek isteyenler, bu dersten öğreneceklerini öğrendi. Öğrenmeyenlere ise, sonraları, 'O kış öğretmenimiz bize avluyu süpürtmek için hepimize birer tane kardan adam yaptırmıştı,' deyip gülüşerek anlatacakları sade bir anı kaldı. Eskilerin dediği gibi, 'Güneş herkese doğar' ama, herkes eriyen kardan aynı dersleri çıkarmaz."

Zeey, Moottah'm anlattığı hikâyenin bittiğini anlamıştı.

Şimdi yaşadıkları sessizlikten değil, Moottah'ın hikâyelerini bitirirken son cümlesine kattığı sesinin tınısından anlamıştı. Her hikâyenin sonuna geldiğinde Moottah'ın sesi son cümleye özgü bambaşka bir tını kazanır, adeta hikâyenin biteceğini haber verirdi.

"Ben hiç kar görmedim," dedi Zeey. "Bizim oralara hiç yağmaz."

Tagan, "Ben de," dedi. "Ben de hiç görmedim, ama çok güzel anlattın usta. Ben karı ilk kez bu gece görmüş oldum."

Moottah birdenbire hiç kar görmemiş çocuklara bir kar hikâyesi anlatmış olduğunu şaşkınlıkla fark etti. Şaşkınlıktan Tagan'a incelikli övgüsü için teşekkür bile edemedi.

Dikkatle yüzlerine baktı. Etrafını aldıkları ateşin yalazları yüzlerinde merakın uyandırdığı başka bir parlaklıkla ışıyordu.

"Geri dönüş yolunda kuzeye çıktığımızda göreceksiniz," dedi. "Kar güzeldir. Doğayı yeniler. Bizi yeniler. Anılarımızı yeniler. Öğretmenimin o sözünü hiç unutamam: Her kış bir gün biter."

Zeey de Tagan da gece uykuya daldıklarında karın düşlerine yağmasını dileyip sessizce ateşin başına serilmiş şiltelerine uzandılar.

Moottah, "Kar Körü," dedi. "Güzel bir şiir adı olurdu. Karın kör ettiği bir adam, yıllar sonra hiç kar görmemiş birilerine karı anlatırken gözleri açılıyor. Bildiklerimiz, yaşadıklarımız, öğrendiklerimiz, duygularımız, sızılarımız bir başkasına ne kadar anlatılabilir ki? Üstelik şiirin bir amacı da gösterirken gizlemek değil midir? Doğada olmayan dil bizde niye olsun ki?"

Kendi kendine söylediği sözler olarak kalmıştı bunlar. Zeey de Tagan da hemen uyuyuvermişlerdi çünkü.

"Eminim, kara kavuşmak için erken koştular uykuya," dedi Moottah.

Boz Tepeler, Kızıltavşan Tepeleri, Kandıran Kuyular, Çifte Göller Vahası arkalarında kalmış, Şafak Kapıları adı verilen yüksek dağ geçitlerini aşmış, Kuakuttara Sıradağları'nın ilkinin eteğinde kamp kurmuşlardı. Çocukları en çok eğlendiren şeylerden biri, çevreden topladıkları çalıçırpıyla kamp ateşi yakmaktı.

Üzerlerini örten abayı iyice sıkılayıp ateşe birkaç kalın dal parçası ve iri bir kütük attıktan sonra o da uzanıp uykuya daldı.

Mavi kamass çiçeği

Moottah, Kuakuttara Sıradağları'nın sonuncusunu aşıp Kuano Burnu'nu döndüklerinde karşılarına masmavi bir mucize gibi uçsuz bucaksız mavi kamass çiçeği ovasının çıkacağını biliyordu.

Bunu Zeey ile Tagan'a söylememiş, onların bu mucizeye apansız yakalanmalarını ve gördükleri karşısında duyacakları şaşkınlık ve hayranlığı hazırlıksız duygularla yaşamalarını istemişti. Çocukluğunun hiç unutamadığı bir anısının orada, onu bütün tazeliğiyle bekliyor olduğunu düşünmek ve bu ânı Zeey ve Tagan'la paylaşacağını bilmek hoşuna gidiyor, şimdiden içini kamaştırıyordu. Yaptığı takvim hesabı onu yanıltmıyorsa mavi kamass çiçeğinin tam mevsimiydi.

Daha o küçücük bir çocukken, babası güneye yaptıkları bir yolculuk sırasında yolu uzatmak pahasına onu buraya, bu ovaya getirmiş, küçük Moottah'ın bu mavi büyüyü görüp yaşamasını, bu deneyimin unutulmaz anısıyla birlikte büyümesini istemişti. Nitekim çocukken yaşadığı bu tansıklı maceradan aklında kalan bulanık imgeleri sonraki yıllarda okudukları, dinledikleri beslemiş, diri tutmuştu. Babası, o gün küçük Moottah'la mavi kamass çiçeği ovasının ortasında saklambaç oynamış; baba oğul özellikle giydikleri mavi giysiler yüzünden o mavilik denizinde birbirlerini bulmakta zorluk çekmenin kışkırtıcı keyfini tatmış, gün batana dek çiçeklerin arasında koşuşturup bitkin düşene kadar eğlenmişlerdi. Moottah için babasının kahkahalarında bu ovanın yankısı kaldı hep. Cadebra'daki evinde kimi geceler kulaklarında babasının yankıyan kahkahalarıyla uyanıp gözünü odasının bildik karanlığına açtığında, şimdi kalkıp yola çıksa babasını bu ovada bulacağını hissetmenin umutsuzluğu, bunun nasıl boş bir hayal olduğunu bilmenin sızısı, her seferinde adeta babası yeni ölmüş bir çocuğun taze acısını uyandırırdı içinde. Yıllar önce ölmüş olanların hiç

ölmediklerinin anlaşıldığı böyle anlar, hayata sızılı bir kesinlik kazandırırdı.

Düşünüyor da, buraya, bu ovaya gelmesi bile yıllar aldı.

"Hayatta ne çok şey yıllar alıyor," dedi kendine Moottah.

Kuano Burnu'na yaklaştıkça hem Zeey ile Tagan'ın duyacağı heyecan adına, hem de çocukluğunun bir parçasını bulacağı ümidiyle sabırsızlanıyordu Moottah. O gün bu ovada yalnızca kendisi çocukluğunu bırakmamış, aynı zamanda babası da kendi çocukluğunu bulmuştu. Nitekim Kuano Burnu'nun yamaçlara doğru iyice kelleşen çıplak eğimli son tepeciğini de dönüp birdenbire ova karşılarına masmavi dalgalı bir göl gibi çıkıverdiğinde Moottah, Zeey ile Tagan'ı unutup kendi şaşkınlığının ve hayranlığının esrikliğine teslim oldu. Yol boyu içini bunca hazırlamasına karşın ova, Moottah'a ilk kez gördüğü zamanki heyecanı ve çocukluğunu geri verdi.

Çocukken çok büyük diye anımsadığımız bahçeleri, evleri, avluları, yıllar sonra ziyaret ettiğimizde çoğu kez çocukluk imgelemimizin bizi yanıltmış olduğunu görür, gördüklerimiz karşısında hayal kırıklığına kapılırız. Hiçbir şey bizim hatırladığımız ve sandığımız kadar büyük ya da geniş değildir. Bizi yanıltan çocukluktur, diye düşünürüz. Belki de büyümemiş çocukların hayatları boyunca yanılmaları bu yüzdendir.

Oysa bu kez Moottah için tam tersi olmuştu. Ova Moottah'm anımsadığından çok daha büyük, çok daha geniş ve çok daha uçsuz bucaksızdı. Güneşin yumuşak ışığının, çiçeklerin mavisini yalazlandıran çakımların, usul bir esintide bile giderek büyüyen dalgalanmalarla birbirine bağlanarak ovanın üzerinden akar gibi ufka doğru kesintisiz ışık yolları oluşturmasını görmek soluk kesiciydi. Gördüklerinden büyülenmenin hareketsizliğiyle neredeyse soluklarını bile tutmuş olarak bir süre hiç ses çıkarmadan mavi kamass çiçeği ovasını seyreden Zeey ile Tagan, neden sonra Moottah'ın yüzüne merakla büyümüş gözler ve soru soran bakışlarla döndüklerinde onun yüzündeki ifadeden burayı ilk kez görmemiş olduğunu anladılar.

Moottah gözünü ovadan ayırmadan onlara, düşündüklerini doğrular biçimde hınzırca gülümseyerek karşılık verdi. Konuşmadan anlaştıkları böyle anların çoğalmış olması artık birbirlerini iyi tanımaya

başladıklarının işaretiydi.

Zeey de Tagann da birbirlerine bir şey söylemedikleri halde aynı şeyi düşündüler: Bulundukları yamacın, uçurtma uçurmadaki hünerlerini en iyi sergileyebilecekleri yerlerden biri olduğunu... Sonra hep birlikte uçar adım tepeden aşağı ovaya inerek masmavi köpürmüş kamass çiçeklerinin arasına daldılar.

Uzun yola çıkanların yaşadıkları çeşitli zorluklara karşın eninde sonunda karşılarına masal anları çıkacağını söylerdi Moottah. İşte bu, o masal anlarından biri olmalıydı. Bu büyülü ânın tadını çıkarmalı, kendilerini bu masal içinde kaybolmaya bırakmalıydılar.

Çiçeklerin mavisine yeterince bulandıktan sonra bir ara dinlenmek için oturduklarında, Moottah onlara mavi kamass çiçeğinin hikâyesini anlattı.

Onların yurdunda yetişmeyen, daha önce hiç görmedikleri, duymadıkları bir çiçek türüydü bu. Şimdi ellerinde bir masal meyvesi gibi tuttukları bu çiçeğe daha sonra yeniden içine dönecekleri başka bir zamanın derinliğinden hayranlık dolu gözlerle bakıyorlardı.

"Bunlar yalnızca çiçek değildir, bu çiçeklerin içinde yenilebilecek olanlar vardır," dedi Moottah. "Yenilebilecek olanlar çiçek açınca işaretlenir ve yaz sonunda iyice gelişip serpildikleri zaman topraktan çıkarılıp toplanırlar. İnsanlar topladıkları mavi kamass yumrularını toprakta geniş bir çukur açıp bu çukurun tabanını ve kenarlarını yassı taşlarla döşeyerek ve içinde ateş yakarak kaynatırlar. Taşlar nar gibi kızarınca ateşin korları dışarı alınır ve çukura dallar, yapraklar, otlar döşenir. Sonra bu çukura iki çuval kadar tutan mavi kamass yumrusu doldurulur, çukurun üstü dallar, yapraklar, otlarla ve toprakla örtüldükten sonra ince bir sopayla üstten bir delik açılır ve çukurun içi suyla doldurularak yumrular bu çukurda bütün gün kaynatılır. İyice kaynatıldıktan sonra çıkarılan yumruların kabuğu soyulur ve yassı tavalara yayılıp pişirilirler. Bu yumrular daha fazla kaynatılıp küspe haline de getirilebilir. Şekerli bir tadı ve kokusu vardır bu yumruların, burada yaşayan insanlar eskiden yemeklerini bununla tatlandırırlardı."

"Neden bildiğimiz şekerle tatlandırmıyorlar yemeklerini," diye sordu Zeey.

"O zamanlar buralarda şeker yoktu," dedi Moottah. "Burada yaşayanlar şekeri tanımıyorlardı. Hiç şeker görmemişlerdi. Tıpkı sizin bu

çiçeği daha önce hiç görmediğiniz gibi. Yerkürenin her yerinde aynı bitkiler, aynı meyveler yetişmiyor ki... Gemiler, kadırgalar, yollar, kervanlar bunun için var. Yolculuklar yerküreyi birbirine yaklaştırır. İnsanları birbirine yaklaştırır. İnsanı kendine yaklaştırır."

Susup bir süre çocukların sessizliğini tarttıktan sonra, "Bunu size niye anlatmış olabilirim?" diye sordu.

Zeey de Tagan da bilmediklerini gösterircesine omuz silktiler.

Öyle dilsiz bir güzelliğin ortasındaydılar ki sanki hiçbir şey bilmeseler de olurdu. Sessizlik anlarında gökyüzünün soluğu hissediliyordu sanki.

"Bunları bilmek sizde nasıl bir duygu bıraktı peki?" diye üsteledi Moottah.

Her zaman verecek bir yanıtları bulunan çocuklar, bu kez bilmediklerini gösterircesine dudak büktüler.

"Peki, hoşunuza gitti mi?"

Sevinçle, "Evet" anlamında baş salladılar.

"Peki, hoşunuza giden şeyler arasında en çok neye benziyor?" diye sordu.

Bir an durduktan sonra ikisi birden, "Şiire," dediler.

Moottah mutluluk dolu geniş bir soluk aldı.

"Evet, istediğim yanıt buydu," dedi. "Anlattıklarımdan bir şiir tadı, bir şiir duygusu almanızı istemiştim. Bu doğanın şiiridir çünkü. Doğa şiirini böyle yazar. Doğanın şiirini yazmaya çalışan şair bunu sözcüklere ve kendi diline çevirir. Şiirin kendisi bir çeviridir.

"Yumru bu çiçeğin kökünde, toprak altında, gözlerden saklı, kendi giziyle kapalı öylece durur. Hangi mavi kamass çiçeği yumrusunun neler yapılarak yenebileceğini, ondan nasıl yararlanabileceğini ise insanoğlu bulmuştur. Emeğin şiiridir bu.

"Doğada sözcük yoktur derim ya hep, evet doğada sözcük yoktur, ama doğada şiir vardır. İnsan doğada olmayan bir şeyin yardımıyla doğada olan bir şeyi yeniden yapar, yaratır. İşte size bir şiir tanımı daha. Bu tanımı da çiçek kurutur gibi diğerlerinin arasına koyup saklayın."

Moottah'ın söylediklerini dinledikten sonra Zeey ile Tagan gözlerini tam bir teslimiyetle uçsuz bucaksız mavi kamass çiçeği ovasının ufka dek uzanan dalgın güzelliğine bıraktılar. Kısacık bir zaman parçasında birkaç renk değiştiriveren bir gökyüzü altında uzun süre hiç

konuşmadan, otların kımıltısını, çiçeklerin dalgalanmasını, renklerin sesini dinlediler. Mavinin sesini bugüne kadar daha çok sulardan dinlemişlerdi, bu kez bambaşka bir maviliğin sesi akıyordu yanı başlarından.

Bir çocukluk anısıyla buluşma sonrasında duyulan o tuhaf iç dinginliği, belirsiz bir başlangıcı yeniden işaretlemenin kusurlu mutluluğu ve zamanın giderilemezliğini bir kez daha fark etmenin hüznüyle oturduğu yerden kalkan Moottah, çocuklara "Gidelim artık," dediğinde renkler sönmüş, tabiat çekilmiş, gün tamamen batmak üzereydi. Zeey ile Tagan oturdukları yerden devinip bir türlü kalkamıyorlardı; derin mutluluk sonralarında yaşanan huzurlu bir yas havası çökmüştü üzerlerine.

"Akşamüstleri, günbatımları neden hem güzel, hem kederlidir usta?" dedi Tagan.

"Çünkü her şeyin bir sonu olduğunu hatırlatırlar," dedi Moottah.

Mavisi büsbütün koyulaşmış ova sanki uyuklamaya başlamıştı ve Moottah ayağa kalkarken yaşamanın, sadece yaşamanın tek başına bir mutluluk olduğunun tepeden tırnağa hissedildiği anların insan hayatına ne kadar az paylaştırıldığını ve bunların çoğunun doğa ile bütünleştiğimiz kısa zaman parçaları olduğunu düşündü. Yerküreye sırtını dönüp kendini yıllarca evine kapatmış, dört duvar arasında yaşamış biri olarak bunları düşündü. İçi mutluluk diye adlandırabileceği bir dinginlikle dolmuş, mavi kamass çiçeği kendini seyredenlere doğasını vermişti.

Bir çiçeğin, yalnızca bir çiçeğin, bütün bir hayatı ele geçirdiği kutlu anlardan biriydi.

Ovadan ayrılmadan önce, yerkürenin yalnızlaşan manzarasında üçü de hiçbir şey söylemeden, hatta hiç kımıldamadan bir süre batan güne karşı el ele tutuşmak ihtiyacı hissettiler.

Yol bilgisi

Yollar, konaklamalar, şehirler boyu ordan oraya akıp giden günlerde öğrendikleri şeyler çoğalıyordu Zeey ile Tagan'ın. Yolculuğun, yalnızca yayan ya da atlı arabalarla yol katetmek, o şehirden bu şehire gitmek anlamına gelmediğini yavaş yavaş anlamaya başlıyorlar. Bir dağın öte yanına geçmek için etrafından dolanmak yerine bir kısmını zamanın, bir kısmını insanların oyduğu bir tünelin nemli karanlığının içinden geçtikleri oluyor bazen. Bir daralıp bir genişleyen, bazı yerlerde dirsek yaparak bükülen tünelin küflü duvarlarına dokunmanın ürpertisi, az ilerde belirsiz bir yere damlayan suyun sesi ya da karanlıkta kendisi görülmeyen kuşların birdenbire kanat çırpmaya başlaması, ansızın ortaya çıkan, kaynağı belirsiz bir esintinin ellerindeki meşaleyi söndürmesi gibi olaylar korkuyla karışık bir heyecan uyandırıyor onlarda. Yolculuğun böyle tekinsiz anlarında zaman zaman ürküye kapılsalar da, gene de yolun bir yerinde karşılarına tırnaklarından fincan, kaburgakemiklerinden kâse yapılan masal canlılarından birinin çıkmasını umuyorlar. Birinin ormanda kaçarken ardında bıraktığı bir ağaç dalına takılmış görünmezlik pelerinini, bir taşın altına, bir ağaç kovuğuna saklanmış kayıp büyüler kitabını ya da bilinmeyen mağaralardaki saklı hazinelere açılan bir geçidin kayalıklar arasına saklanmış gizli kapısını bulmayı hayal ettikleri de oluyor. Onlar için zaman zaman sıkıcılaşan bu uzun yolculuğu kendi gözlerinde taçlandıracak mucizevi hikâyeler beklentisi içinde oldukları Moottah'ın gözünden kaçmıyor. Moottah ise asıl olağanüstülüğün görünende gizlendiğini, insan emeğinde saklandığını anlatmaya, göstermeye çalışıyor onlara. "Göz önünde olduklarına bakmayın, tabiat ve emek en büyük sırdır," diyor. "Nazik bir kalp, cömert bir ruh yaşarken kullanılan bolca sihir demektir."

Yol boyu karşılarına çıkan menzil taşlarının üzerine ait oldukları bölgenin simgesi sayılan ağaç yaprağının arına olarak işlenmiş olduğunu görüyorlar. Her kentin bölgesi kendi ağacıyla işaretleniyor. Moottah ağır tekerlekli arabaların eze eze düzleştirdiği anayolların kenarlarına, kavşaklara, sapaklara belli aralıklarla dizili menzil taşlarının öneminden söz ediyor onlara. Bunun üzerine geçtikleri yolların menzil taşlarını, uzunluk birimleri, yön belirtgeleriyle birlikte defterlerine özenle kaydediyorlar. Yolculuklarının sonunda nasıl bir toplama ulaşacakları onlar için de artık bir merak ve ilgi konusu olmaya başlıyor.

Zaman zaman yolda yanlarından hızla koşarak geçip giden soluk soluğa bir gencin yakın mesafelerdeki yerleşim bölgelerine haber taşıyan koşuculardan biri olduğunu, bunların aynı zamanda her yıl sonu yapılan turnuvalara bölgelerini temsilen katılmak üzere seçilip eğitildiklerini öğreniyorlar. Moottah'ın demesine bakılırsa eski bir inanış gereği ayaklarına tüy, örümcek ağı ve sarmaşık büyüsü yapılmış koşucular, tırmanıcılar, patika arayıcıları gündelik yaşam içinde hem böyle yararlı işlerde çalışıyor, hem de büyük turnuvalar için hazırlanıyorlarınış. Yanlarından şimşek hızıyla geçip giden atlı posta tatarları ise yalnızca rüzgârda uçuşan gözalıcı bir pelerin olarak kalıyor akıllarında. Moottah, ancak Smna ırmağının kutlu sularından geçen atların böyle kanatlanmış gibi koşabildiğini söylüyor onlara. Smna' nın gümüş suları ayağı kendisine değen atları kanatlandırırmış.

"Tırmanıcı"nın tam olarak ne anlama geldiğini sorduklarındaysa, "Tırmanmayı bilmek, civardaki patikaları tanımak büyümenin bir parçasıdır," diyor Moottah. "Yüksek yaylalarda büyüyen çocuklar bunu iyi bilir, bu onların eğitim alanına girer; tırmanmak önce evin önündeki ağaçla başlar, sonra civardaki keçiyolları, patikalar, yamaçlar, biraz daha uzaktaki tepe, dağ diye devam eder..." Durup hayatlarında devam edip giden bir şeylere gülümser gibi hep birlikte kendilerini var eden tabiatın enginliğine gülümsüyorlar.

Tagan kendisinin de çok iyi bir koşucu olduğunu, kaçtı mı kimselerin onu yakalayamadığını söylüyor. "Belki uykumda yürüdüğüm için böyledir bu," diye ekleme gereği duyuyor. "Biraz daha büyüyünce, ben de turnuvalara katılırım belki."

Demir kabaralı büyük tekerlekleri arkalarında derin izler bırakan, geçtikleri her yeri toza-dumana bulayan, üzerlerine birer arma gibi ait oldukları şehrin temel imgeleri resmedilmiş posta arabalarını tanıyorlar geçtikleri yollarda. Her birinin üzerinde kendi şehrinin ana meydanı, sokakları, evleri, çarşıları, subaşları, anıtları, yontuları, dikilitaşları, çeşmeleri, oyun alanları, kırları, çiçekleri, kuşları capcanlı renkler ve kıvrak çizgilerle resmedilmiş olarak görülüyor. Kimi tek, kimi çift katlı bu gösterişli posta arabalarına rastlayalı beri en büyük eğlenceleri, yanlarından geçen arabanın hangi şehre ait olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini tahmin etmek oluyor. Yolculuklarının buraya kadarki kısmında arkalarında bıraktıkları kimi kentleri bu arabalarla hatırlıyor, henüz görmedikleriniyse kendilerinden önce arabalarından tanıyıp bilmiş oluyorlar. Süs olsun diye yapıldığını sandıkları tekerlere çakılı demir kabaraların, arabanın dengesini sağlayıp devrilmesini engellemek için olduğunu duyunca, ele geçirilmez sanılan büyüklerin evrenine ait bir sır daha keşfetmiş olmanın gururuyla seviniyorlar.

Yol kenarlarında durup enezleşmiş tarlalarda üst üste yığılı zararlı otlardan, anızlardan, kurumuş bitkilerden, suyu çekilmiş fışkınlardan tepeler oluşturup sonra bunları adeta nefesiyle tutuşturan, ateşi yönetmekte ustalaşmış bitki yakıcılarını seyrediyor, tabiatı küstürmeyen bir hünere sahip olmayı gerektiren bitki yakıcılığının başlı başına bir iş olduğunu öğreniyorlar.

Ta uzaktan bile görülüp seçilebilen başlarındaki yüksek tepelikli, geniş kenarlı hasır şapkalarıyla yayıldıkları çayırların düzünde sığırları için yonca toplayan köylüleri, ip tezgâhları için kenevir tarlalarında ot bükenleri, yaşlı çınarların köklerine düğümlenmiş uzun hasırotlarını söküp desteleyenleri, ekili sebze ve bitkiler için tehlike oluşturan zararlı ayrıkotlarını yolanları, incecik iplere iğde, alıç, süs biberi dizenleri, havanlarda tohum dövenleri, fırınlanmış toprak kaplara nemaya sırrı sürenleri, ince uçlu bıçaklarla goanna kabakları oyanları, yol kenarına sıralanmış tezgâhlarda hünerli elleriyle söğüt dallarından ördükleri irili ufaklı sepetleri ya da dokuma işlerini satan yaşamla barışık güleryüzlü köy kadınlarını görüyorlar. Onlardan ayaküstü rezene ve akçakavak dallarından taç yapmayı, mantarların zehirli olanlarıyla olmayanlarını nasıl ayıracaklarını öğreniyor; ateşbö-

ceklerinin eşzamanlı olarak yanıp sönmesindeki ışığın sırrına ya da her bitkiye her meyveye ayrı zaman biçen mevsimlerin döngüsüne akıl yetirmeye çalışıyorlar.

Öğle sıcağında ekin yüklü tarlaların yanı başında yürürken, tarlada çalışanların ellerinde havalanan tırpanların güneşi yansıtan kavsinin arada bir gözlerini kamaştırmasını bir oyun belliyor, güneş onlarla saklambaç oynuyormuş gibi şenleniyorlar. Akşamın rüzgârı, çamur dolu nehir ağızlarının kokusunu ta uzaklara taşırken sığdan balçık çıkarıp arabalara yükleyenlerin, balçığın ağır ve yapışkan tabiatıyla giriştikleri zorlu mücadelenin seyrine dalıyorlar. Kalabalık nüfuslu yerleşim bölgelerinin azıcık dışındaki pis kokulu yağhanelerin ya da kızılağaçtan yapılma koca göbekli şarap fıçılarının yuvarlana yuvarlana istiflendiği asık suratlı depoların önünden geçip yeniden kırlara açıldıkları da oluyor. Alçak tepelerin eteklerinde kimi yabani adaçayı otlarıyla ısıya karşı yalıtılmış, kimi sıkıştırılmış saman balyalarından inşa edilmiş kır evlerinin şirin görünüşlerinin vaat ettiği bacası dumanlı mutluluk hayallerine kapılıyorlar. Dağların bağrında yaralı bir ejderin ağzı gibi açılmış büyük oyukların maden ocaklarına indiğini; göl kıyılarında rastlanan, üzerlerine güneş vurduğunda insanın gözünü yakan beyaz kıymıkların civardaki tuz ocaklarına işaret ettiğini artık biliyorlar.

Konakladıkları yerlerde kireç yakmaktan tahta kesmeye birçok konuda el becerilerini ilerlettikleri gibi, düzenli olarak aritmetik ve dilbilgisi çalışıyor; çantalarından eksik etmedikleri dip rengi farklı tahta çubuklar ya da fiske taşlarıyla çeşitli oyunlar oynamayı ihmal etmiyorlar. Yol boyu arkadaş oldukları çiğdem yüzlü çocuklara uçurtma uçurmadaki maharetlerini gösterip, onların hayranlık dolu bakışları altında kendilerine gurur payı çıkarıyorlar. Gökyüzü her yumaklandığında isteyene bulut bilmeceleri çözmeyi öğretiyorlar.

Tagan'ın dediği gibi, o kaçmaya başladığında kimse onu yakalayamıyor. Moottah onun bir tazı yavrusu gibi çevik ve hızlı olduğunu söylüyor.

Yüksek otlar, kamışlar, insan boyuna varmış sazlar arasında yol aldıkları; dallarından su damlayan yaprakları terlemiş ağaçların altından at sırtında geçtikleri de oluyor. Moottah durup parmak uçlarıyla suyunu aldığı yaprakların başında tabiatın sırrına ait bir şey hatırla-

mış gibi, "Bazen şiir yazılmaz, şiir uyandırılır. Taze yağmur sonrası yapraklarda kalan su nasıl hiç umulmadık bir şeyi uyandırırsa, öyle..." diyor.

Sessiz, nemli, serin orman içlerinde sesini duyup da kendisini göremedikleri dereleri dinlemeyi öğreniyorlar. "Ruhumuzun önemli bir parçası ormanlarda saklıdır. Ormanı unutan kendinden uzaklaşır," diyor Moottah. Yayvan dallı yüksek ağaçların tepesine kurulmuş gözetleme kulelerinde tabiatı koruyan orman gözcülerini saygı ve hayranlıkla selamlıyorlar.

Sessizlikte kulak kabarttıkları doğa, bazı dağların yüreğinde akan sıcak lavların kükremesinin uzaktan uzağa duyulabildiğini öğretiyor onlara; toprak üstünde bir gözeye, bir pınara ulaşana dek yerin altında iç çeker gibi akan saklı suların izini sürmeyi öğreniyor kulakları. Tabiatı dinlemeyi böyle öğreniyorlar. Tanıdıkça otun, bitkinin, çiçeğin çürürken taşta, toprakta bıraktığı izleri tek tek tanıyorlar.

Yerin altından cevap yerine geçecek bir yankı beklercesine bir ayağını toprağa iyice bastırarak olduğu yerde yaylanan Moottah'm, şimdi üzerinde durdukları yerde geçmişten kalma toprakaltı saraylarının bulunduğunu söylediği oluyor. Ustalarına öykünen Zeey ile Tagan'ın gözlerini kapatıp yeraltında olduğunu varsaydıkları gömülü sarayları hayal etmek ya da uzandıkları toprağa kulak dayayıp oradan gelebilecek bir sese ümit bağlamak hoşlarına gidiyor.

Yol kenarlarındaki fundalıklarda kimi zaman bir geyiğin sekmesi, bir tavşan, yabandomuzu ya da tilkinin ani hareketi arada bir ürkmelerine neden oluyorsa da zamanla buna da alışıyorlar. Yayvan dallı çamların yükseklerinde daldan dala atlayarak gezerken kozalak kabuklarını çatırdatan, aşağıda nemli toprağın üstüne ince rayihalı çam iğneleri yağdıran kırmızı kürklü sincapların varlığını; rüzgârın düşürdüğü ya da dalların silkelediği meyveleri ağaç eteklerinden toplayıp yemenin keyfini; itüzümlerinin arasında dolaşan iri arılardan sakınıp korunmayı bir yol bilgisi olarak keşfediyorlar.

"İnsanların yüzüne değil, tabiata baka baka felsefeci olunur," diyen Moottah'ın yerküreye başka gözlerle baktığını, onda bambaşka şeyler gördüğünü çocuk kalpleriyle bir kez daha seziyorlar. Toprağa, göğe, suya, ağaca, ota, çiçeğe, her çeşit canlıya ilişkin onca şey bilen Moottah'm tabiata olan bu derin bağlılığını gördükçe, böyle birinin

kendisini yıllarca evinin yüksek duvarları arasına nasıl kapatabildiğine bir kez daha şaşırıyor, bunun şimdi idrak edemeseler de büyüdükleri zaman anlayabilecekleri bir şey olduğu kanısına varıyorlar.

Hem onlara göre, Moottah'ın hayvanlarla arasında kendilerinin hiçbir zaman anlayamayacağı gizemli bir bağ olmalı. Üstelik bu düşünceye Moottah'ın değil, yolda karşılarına çıkan çeşitli hayvanların davranışlarını gördükçe kapılıyorlar. Sanki Moottah'la onlar birbirlerini çok eskiden beri tanıyorlarmış; başka bir âlemden, başka bir zamandan, başka bir hayattan... Buradaki her karşılaşmalarında ortak bir sırrı saklar gibi bir an durup, kaçamak bakışıp hiçbir şey söylemeden geçiyor gibiler. Belki de bu nedenle, yollarda yırtıcı hayvanların saldırısına uğrayabilecekleri korkusunu daha ilk günlerde yenmiş olduklarına inanıyorlar. Koyu yapraklı çatallı dallar arasında yalnızca gözleri görülüp hırıltıları duyulan vahşi tuaranaglar bile Moottah'ın varlığını sezince uzaktan geçip gidiyorlar.

"Hayvanlardan yayılan o olağanüstü kendiliğindenlik, o doğallık duygusu!" diyor Moottah. "Bakın hiçbir insan bunu taklit edemez. Hiçbir sanat, o kadar doğal olamaz. Yalnızca hayvanlar o kadar saf ve doğaldır, insanoğluysa bir yapımdır. Biz de iyi bir yapım olmak için elimizden geldiği kadar çok şey öğreniyor, öğretiyoruz, değil mi çocuklar? Bakın hayvanlar yaşamlarına anlam aramazlar, varoluşlarını sorgulamazlar. Bütün bunlar bizim cezamızdır. Hadi cezamızı güzelleştirelim. İnsanı tabiata şiir bağlar. Tabiatı ancak şiirle anlayabilir, kendimizi tabiata ancak şiirle bağışlatabiliriz."

Her konaklama yerinin yunağında geçtikleri yolların tozundan, toprağından yunup yıkanarak, is karası çamaşır kazanlarında uzun uzun kaynatılıp kükürt buharıyla ağartılmış sakız akı iç çamaşırları giyiyorlar. Bu sırada Moottah, mutlaka her konuşma öncesi yaptığı gibi sepetinde gümüş usturalar, hoş kokulu kremler, lavanta şişeleri taşıyan usta bir berberin maharetli ellerine emanet etmiş oluyor yüzünü. Yanına varıp onun buharı üzerinde sıcak bezlerle yumuşatılan yüzünde, kendi yüzlerinin sakallı geleceğini görmeye çalışıyorlar.

Yol yorgunluğunu en çok hissettikleri zamanlarda Cadebra'dan çıktıklarında ailelerinin sırtlarına vurduğu rüzgâr torbasının mesafeleri kısalttığına, yolu esenlediğine inanmak istiyorlar. Bu yol yorgunu

akşamlarda Moottah, bir yandan sardunya yapraklarıyla doldurulmuş kıl keseyle ayaklarını ovup parmak aralarını temizlerken, öte yandan onlara sardunya yapraklarının kan dolaşımını güçlendirdiğinden ve koku giderici özelliklerinden söz etmeyi ihmal etmiyor. Bunun yanı sıra ayak tırnaklarını sandal ağacıyla cilalamanın, tırnaklardaki boynuzsu maddenin direncini nasıl artırdığını anlatıyor. Ne de olsa uzun yolda taban tepmek kolay iş değil şu zavallı ayaklar için! Ardından onlara mevsimine ve yoluna göre giyilen çarık, çizme yahut dağ ayakkabılarını her konaklamada yabankazı yağıyla yumuşatıp parlatmanın önemini hatırlatıyor.

Çocukların kendilerine sürekli bir şeyler öğretilmesinden sıkıldığını anladığı zamanlar, "Bilmek, hayatta kalmaktır," diyor. "Unutmayın, ne kadar çok şey bilirseniz yaşama şansınız artar. Hem sonra öğrenmeyi bir sanat, bir yaşama biçimi haline getirmeniz gerekir, bunun sırrıysa, öğrenmenin aynı zamanda bir haz, bir zevk olduğunu anlamaktan geçer. Öğrenmenin hazzı olmadan insan tamamlanmaz. Bakın çevremizdeki birçok insanın yarım kalması bu yüzdendir."

Moottah'ın yüreğiyle aslında bir çocuk olduğunu gördükleri kimi durumlarda onunla aralarında gizli bir akranlık olduğuna kanaat getirip daha çok seviyorlar onu. Hatta bazen kendi aralarında "Çocukadam" diye söz ediyorlar ondan. Zeey ile Tagan'a göre, Moottah çok şey bilse de tıpkı bir çocuk gibi yüreğiyle hissediyordu; ama bunu ona söylemek ayıp olacaktı.

Moottah'ın, kendilerini yola kaptırmış önü sıra giden Zeey ile Tagan'ın arkalarından bakakaldığı oluyor bazen; uzun yolda kararlı adımlar atmak, azıcık çalımlı bir yürüyüş kazandırmış onlara; sanki yürüdükçe erkekleşiyorlar... Bir süredir birlikte uyum içinde hareket etmekten doğan bir esenlik duygusuyla artık bir ikili olmanın tadına vardıkları anlaşılıyor. Bahar yüzü görmüş nehirler gibi kendi bedenlerinden taşıyorlar.

Vardıkları her yerde Moottah'ın masasını düzenleyip, konuşma öncesinde bulundukları mekânın iki yanında alıç ağacından meşaleler tutmak, konuşmanın başlayacağını bildirir biçimde eldeki tahta çekici sac levhaya vurup çıkan uzun titreşimlerin dinmesini beklemek gibi ritüellerin tadını çıkarmayı çabucak öğrenivermişlerdi.

Yol boyu ne çok şey görmüş, dinlemiş, öğrenmiş olsalar da bir süre sonra Zeey ile Tagan için bu yolculuğun bütün anlamı, kuzeyin soğuk dağlarına çıktıklarında görecekleri kar ve Odragend'de onları bekleyen İmparator Oreganu'nun kızılkum taşından yapılma asker heykelleriydi. Dizboyu yükselen bir karda kendi kızaklarıyla kayacakları günü hayal ediyorlardı, bir de Moottah'ın kendi boylarında olduğunu söylediği asker heykellerinin arasında dolaşacakları günü...

Kalbe yakışan

Boğumlanmış karaçalı, kamış köklerinin kaya çatlaklarının arasına girerek tutunduğu, çatlak aralarını dolduran çamur harçlarının doğal basamaklarla eşik yaptığı nehir kıyısındaydılar.

Önlerine çıkan çağla yeşili renginde akan bol köpüklü nehri sal ile geçeceklerini öğrenmek, Zeey ile Tagan'a yepyeni bir macera çağrısı gibi geldi. Nehrin adı Anydra imiş. Kıyıda durup karşı yakaya, nehrin üstünde gidip gelen, üzeri insan, hayvan ve çeşitli eşya yüklü farklı boylardaki rengârenk sallara heyecanla bakıyorlar. Nehrin genişliğinin üzerine köprü kurmaya izin vermediğini söylüyor Moottah. Bulundukları yakaya doğru gelen en yakındaki salın üzerinde, ön tarafta ayakta duran iri kıyım genç adamın ne yaptığını merak ediyorlar. Birer pençeyi andıran kaba eldivenleriyle iki yakayı birbirine bağlayan makaraların üzerine gerilen tele tutunarak salın akıntıya kapılmasını önlediğini, iki yana bağlı kürekleri çeken diğerlerinin yardımıyla da sala yol aldırdığını öğreniyorlar. Karşıya geçmek için ötekilere göre biraz daha büyük görünen bu salın kıyıya ulaşmasını, yükünü tamamen indirmesini sabırsız gözlerle bekliyorlar.

Önce karşı kıyıdan getirdiği yolcularını ve yükünü boşaltıp bu tarafta yeniden yüklenen sal, bu kez karşı tarafa doğru yol almaya başladığında, çocukların kabına sığmayan coşkulu hallerini seyretmek Moottah'ı neşelendiriyor. Dalmış, sevecen gözlerle onları izliyor bir süre, ardından yeri geldiğini düşünerek ip ve tekerleğin insanlığı uygarlaştıran en önemli iki buluş olduğundan söz açıyor.

O saydıkça bir bir öğreniyorlar: Şu gördükleri sallara suya karşı koyma ve manevra gücünü kazandıran şey, tomrukları birbirine bağlayıp onlara yekpare gövde kazandıran iplerin sağlamlığıymış meğer. Bitkilerin doğal liflerinden yapılırmış bu ipler. Hem nehir sallarıyla

deniz salları da farklıymış. Örneğin muz, palmiye ve uzakkaracevizi ağaçlarının lifleri tuzlu suya dayanıklı olduğu için özellikle deniz sallarında kullanılırmış. Kaba ve sert olmalarına karşın daha hafif oldukları, suda daha kolay manevra yapabildikleri için tercih edilirmiş bunlar. Zeey ile Tagan, anlatılanları dikkatle dinlemeye çalışsalar da bir süre sonra bakışları, köpürüp duran suda dalgınlaşıyor, nehrin akıntısında çalkalanan salın ninnisine kapılıp adeta gözleri açık uyumaya başlıyorlar. Ustalarının sesi uzaklardan geliyormuş gibi giderek buğulanıyor.

Karşı yakaya geçtikten sonra bindikleri, üzerine nakşedilmiş resimlerden Serehudra kentine ait olduğu anlaşılan posta arabalarının birinde, tentesi sonuna dek açık pencerenin iki yanında karşılıklı oturmuş dışarıyı seyrediyor, üzeri pamuklanmış ovalardan ağaçtaki her dala, gökte uçan her kuşa varasıya gördükleri hemen her şey hakkında ileri geri yorum yapıyorlar. Yüksek vadilerde birbirlerinden bağımsız nice küçük kasabanın, köyün, irili ufaklı yerleşim bölgesinin olduğunu görüp oralarda yaşanan hayatlar hakkında hayaller kurup, hikâyeler uyduruyorlar.

Bir süre sessiz yol aldıktan sonra önlerini kesercesine birdenbire karşılarına çıkan ve hemen ardından dirsek yapıp yanı başlarında kendilerine eşlik eden ikinci bir yol gibi akmaya başlayan akarsuyu soruyorlar Moottah'a. Rengi hep bulanık aktığı, tepelerden bakıldığında güneşte kurumuş bir kemiği andırdığı için "Kemik Nehri" denirmiş bu suya. Az ileride karşılarına çıkacak olan, bu nehrin üzerine kurulmuş Tereddüt Köprüsü'nden geçerek gireceklermiş varmak istedikleri Udbera kentine...

"On yetenek yedi sanat okulları" adı altında insan zihninin ve yaratıcılığının çeşitli yönlerinin sınandığı okullarıyla ünlü Udbera'da, kentin konuk evlerinden ya da hanlarından birinde değil, Moottah'ın nicedir görmediği eski bir arkadaşının evinde kalacaklarmış. Ustalarının bu arkadaşını özlediği ve buraya gelmekten ötürü sevindiği her halinden belli oluyor. Onun terzi olduğunu söylediğinde Zeey ile Tagan ustalarının bir terziyi niye bu kadar önemsediğini anlamıyor, bu terzinin belki de görünmez pelerinler, insanı havada uçuran yelekler, gerektiğinde ceplerinden sihirli nesneler çıkan giysiler dikebilen biri

olduğunu düşünüyor, daha doğrusu öyle olmasını ümit ediyorlar.

Zeey ile Tagan, az ilerideki yüksek sarısabır ağaçlarına tünemiş şu kısa kanatlı kuşları ilk kez gördüklerini söylüyorlar Moottah'a. "İyi ki gösterdiniz, bir tek bu bölgeye özgü gölge kuşlarıdır bunlar," diyor gülümseyerek. "Sayıları azdır, ama uzun yaşarlar. Bunların en genci bile atalarınızın atalarının atasını tanır. Sabırlı, sakin, bilgedir Gölge Kuşu. Anakara'da çok kimse bilmez, hakkında yazılanlara bakarak kimileri onu şairlerin uydurduğu hayali bir kuş sanır. Neden 'Gölge Kuşu' dendiğine gelince, kanatlarının gölgesi toprağa düştüğünde hiçbir insan o gölgeye basamazmış. Gölgeleri tabiatın bilinmez güçleri tarafından kutsanmıştır onların, güneş üstlerine vurduğunda elbet toprağa düşer gölgeleri, ama hiçbir insan ayağı çiğneyemez! En atik ayak, en çevik adım bile gölge kuşunun kanadının toprağa benekler gibi düşen kutlu gölgesine basamanıştır bugüne dek. Gölge kuşlarının gölgesine basacağım diye uğraşıp kendi etrafında çırpına çırpma dönerek çıldıranlar olmuştur."

Sarısabır ağaçlarının sağlam dallarında dalgın bir huzur içinde umursamadıkları zamanı seyreden gölge kuşlarını geride bırakıp yollarına devanı ediyorlar.

İlkin, yüksek bir dağın üzerinde adeta bıçakla kesilmiş gibi biçimli, oranlı bir düzlüğün üzerine kurulmuş Udbera kentinin masalsı uzun kuleleri görünüyor, ardından onları nehrin öte yakasına geçirecek olan Tereddüt Köprüsü... Adının, Udbera'ya doğru yola çıkanların bir daha geri dönmeyeceğine inanılan zamanlardan kalma eski bir hikâyesi varmış. Zamanla ölenler, unutanlar ve buraları terk edip gidenlerle birlikte hikâyeyi birbirine bağlayan parçalar kaybolmuş, şimdi kimse hikâyenin tamamını bilmiyor, vaktiyle bilenler de artık hatırlamıyormuş.

"Udbera öteden beri sırtoplayıcılarının kenti diye bilinir," diye anlatmaya başlıyor Moottah: "Eskiden köy köy gezen sırtoplayıcıları varmış, nedense çoğu cüce olurmuş bunların, gezdikleri yerlerdeki insanların sırlarını toplayıp kalın defterlere yazar, sonra sırtlayıp Udbera'ya getirirlermiş. Yazılı sırların bazısı bu köprüden geçerken tereddüte düşer kendiliğinden silinirmiş yazılı olduğu defterin sayfalarından. Kasreina Yolu'nu tırmanıp Udbera'ya varan defterlerin çoğu

sayfası boş çıkarmış bu yüzden. Bu, Tereddüt Köprüsü'nün adına ilişkin anlatılan rivayetlerden yalnızca biridir," diye bağlıyor sözünü. "Buranın ahalisinin, insanoğlunun unutma gücünü 'kasreina' diye adlandırması bu yüzdendir. Kederlerini geride bırakmak, yaşamını kaldığı yerden sürdürmek isteyen insanlara öteden beri Kasreina Yolu'nu tırmanması söylenir."

Onca kayıp parçayla hikâyesi hiçbir yere bağlanmayan bu yedi gözlü köprüyü geçtikten bir süre sonra Udbera'ya çıkan, iki yanını görkemli kaya bahçelerinin süslediği Kasreina Yolu'nu tırmanıyorlar. Zeey'in dişleri kamaşarak "Aa, bakın incir çıkmış!" demesi üzerine, "Güneşin kayalıklardaki sert yansımasından ötürü burada incirler erken olur," diyor Moottah, "Tıpkı güney rüzgârı alan adaların üzümlerinin erken dolgunlaşması gibi," diye ilintilendiriyor sözünü. Çocukların tabiatın nabzını dinlemeye yatkın oluşları, buna gösterdikleri özel dikkat hoşnut ediyor onu.

"Gözleriniz yeryüzünün yemişleri üstünde olsun çocuklar," diyor. "Tabiattaki her şeyi onlar bilir. Topraktan yetişenlere her şeyi sorabilirsiniz."

Yüksek çatıları dimdik göğe yükselen bitişik düzen evleri, her biri ayrı renge boyanmış duvarları, pencereleri ve kapılarıyla adeta göze görülmeyip varlığı hissedilen büyülü bir kalkan bütün kenti kuşatıyor sanki. Udbera'nın kesme taş döşeli dar sokaklarından geçip Terzi Liuv'un altıgen zemin planında inşa edilmiş, nerdeyse bir han büyüklüğündeki evine varıyorlar.

Onları kapıda karşılayanlar önce elleriyle havaya tuhaf bir şekil çiziyorlar, bu onların selamlama biçimleriymiş. "Seni tanıdım, seni kabul ettim, seni hayat dairemin içine alıyorum, kendimi senin yerine koymaya hazırım" anlamlarına geliyormuş. "Eski bir gelenekten kısaltılarak alınmış bir selamlaşma biçimidir bu," diyor Moottah. "Şu gördüğünüz kısaltılmış hali, tamamını yapmaya kalksalar sabaha kadar kapıda dikiliyor olurduk." Gelen konukları içeri alırken, gene âdet olduğu üzre tütsü kapları içinde civanperçemi yakıp etraflarında gezdiriyorlar.

Bu büyük evin yüksek tavanlı girişinin iki yanında işlikler var, içerideki raflarda üst üste dizilmiş top top kumaşlar, çeşitli dikiş ve

biçki gereçleri gözüküyor. Topuklarını tıkırdatarak yürüyen iki kadın gülüşerek çıkıyorlar içeriden. Girişteki orta masasının üzerinde bekletilmiş kiraz ağacının tahtasında pişirilmiş taze çörekler ve içinde mevsim meyvelerinden yapılmış şerbetler olan buğusu üstünde testiler duruyor. İşliğin bir kenarında Zeey ile Tagan yaşında çocuklar yağbalığından elde edildiği ve uzun ömürlü olduğu bilinen ağır kıvamlı bir yağı kandil haznelerine boşaltıyorlar. Yeni gelenlere bakmak için başlarını kaldırdıklarında merak dolu gözleri iri, kara, sakin.

Buyur edildikleri üst katın sahanlığında, kerevetin üzerinde oynarken yere düşürdüğü güvercin kanı gibi kıpkırmızı bir ibrişim yumağının peşinden atlayıp onu ortalara kadar patileriyle yuvarladıktan sonra hızla içeri kaçan karbeyazı bir kedi en sevimli haliyle karşılıyor onları. Tepesindeki üçgen alınlığı altınsuyu rengine boyalı bir kapının açılmasıyla ortaya çıkan Terzi Liuv, kollarını iki yana coşkuyla açarak karşılıyor kaç gündür heyecanla beklediği konuklarını; Moottah' la hasret giderircesine uzun uzun kucaklaşıyorlar. Ardından vitraylı camların renk eleğinden geçen ışığın, geniş duvarlarını desenlediği konuklar için ayrılmış ışık salonuna geçiyorlar. Zeey ile Tagan kendilerine gösterilen Darokran hasırından yapılma iskemlelere bacaklarını ayak bileklerinde çaprazlayarak oturup konuşulanlara kulak kesiliyorlar.

Zeey ile Tagan'ın sohbet ilerledikçe fark edecekleri gibi, geçmiş pişmanlıklarından söz ederken sık sık "Bir daha yaparsam gök beni terk etsin!" diye yemin ediyor Terzi Liuv. Karısı da "Gök seninle uğraşmaz, onun çok işi var," diyerek her seferinde sözünü boşa çıkarıyor onun. Yüzünün insanda güven uyandıran ışıltılı bir dolgunluğu var Liuv'un; Zeey ile Tagan görür görmez sevmeye karar veriyorlar onu. Sonraki günlerde onun "Gök beni terk etsin," diye başlayan yeminini dillerine pelesenk ediyorlar.

Öncelikle Moottah'ın tutulmuş boynu, ağrıyan omuzları için taze yabani mercanköşkten lapa yaptırıyor Liuv. İçlerini ferahlatsın diye soğutulmuş testilerde ikram ettikleri üzümsuyuna burada "kütüksuyu" denmesi Zeey ile Tagan'm dikkatini çekiyor. Az sonra konuklara hoş geldin dercesine, evin her bir köşesinden ayrı sevimlilikte meraklı kediler tek tek çıkmaya başlıyor. Arka avludaki taraçası mimozalar-

la kaplı bahçede tembel tembel gezinen yelpaze kanatlı adakkuşları ikisine de Cadebra'yı hatırlatıyor. Orayı her hatırladığında Tagan'ın eli, kendiliğinden pelerininin tokasına gidiyor.

Odalarına dinlenmeye çekildiklerinde, Terzi Liuv'dan, onunla yeni-yetmelik yıllarına dayanan arkadaşlığından söz ediyor Moottah. Yıllar boyunca Anakara'nın çeşitli bölgelerinde yaşayıp birbirinden farklı işlerde çalıştıktan sonra buraya yerleşmeye karar vermiş olan Liuv, kendisini şair olarak yetiştirmek için yıllarca uğraşıp onca emek verdikten sonra bir gün her şeyi bırakıp terzi olmuş.

"Bazılarının bunca yıl ısrarla şiir yazabiliyor olmasında, şair tabiatlarının gereğinden ve yeteneklerinin dayatmasından çok inat, hırs ve hayatla didişme gücü vardır. Benim ne o kadar inadım, ne de didişecek gücüm vardı," diyecekti Moottah'a o gece yemek sonrasında bir köşeye çekildiklerinde... "Eski bir sözdür, bilirsin. 'Kendilerini hayal etmeye, kim olduklarını bilmeye ve buna karar vermeye cüret ettiler,' denmiştir. Ben de bunu yaptım. Bıraktım. Tuhaftır yıllardır aradığım huzuru şiiri bırakınca buldum. Kendim oldum çünkü, ben şair değildim. Kendime zorla bir şair elbisesi dikmeye çalışıyordum. Kumaşı kötü bir şiire makastarlık yapmaktansa, halis bir terzi olmayı seçtim."

Moottah'a göre, yanıldığını görmüş birinin hayata karşı edindiği kuşkulu ve hoşgörülü tutum kendiliğinden yerleşmişti ona. Yumuşamıştı. Eskiden tanıdığı Liuv'a göre biraz başka, ama daha hoş bir insan olmuştu. Yanlış konuda inat etmekte ısrarcı olan insanların, yalnızca zaman değil, anlam harcadığını da bilirdi Moottah, var olmanın ve yaşamanın başka fırsatlara açılan anlamlarını...

"Hayatın sıradan rastlantıları bazen kaderin yerine karar verir," diyecekti o gece Liuv. "Bir gün yolda giderken yerde bulduğum bir terzi yüksüğü bütün hayatımı değiştirdi. Yerde, çamur içinde, efsanelerden kalma sihirli bir güç yüzüğü gibi pırıl pırıl parlıyor, sanki bütün gücüyle ışıyarak bana bir şey söylemeye çalışıyordu. Çocukken terzi yamaklığı yapmıştım, birden orada yarım bıraktığım bir kaderin beni beklediğini anladım. Bilirsin insan hakikatlerinin geleneği vardır, faydasız hatıralar vardır, zamanın cömertliği vardır."

Moottah'ın, ona bu konudaki hırsıyla nasıl baş ettiğini sorması

üzerine, "Hırslarımıza hâkim olmak konusunda bizi iki şey eğitir," demişti Liuv. "Yaş ve yenilgi... ama bunların gene de herkese değil, öğrenmeye açık insanlara yararı vardır, yoksa kimilerine ne yaşadığı yılların, ne uğradığı yenilgilerin bir şey öğretemediğini sen benden daha iyi bilirsin... Bir de sır vereyim sana," dedi. "Şiiri bırakınca daha iyi bir şiir okuru, şiir dinleyicisi oldum."

Bunun üzerine uzun uzun gülüşüyorlar.

Moottah geçmişten tanıdıkları birilerini soruyordu Liuv'a, "Kendi demesiyle dağ kahvelerinde şiir okumak için fazla yaşlıymış artık, hayvan sırtlarında yol tepeceği yılları da geride bırakmış, köşesine çekilip mevsimlerin değişimini seyrediyormuş." Karşılarında geçmekte olan bir mevsim varmış gibi her ikisi de iç çekiyorlar.

Sonra bir başkasından söz açılıyor. Liuv'un bu kişiyi sevmediği hem sesinin değişen tınısından, hem sözlerinden belli oluyor: "Onun yaşındaki bir şairin en çok gereksindiği şeye, belirsizliğin bilgeliğine sahip değildi," diyor. "Hayatı öylesine çiğ bir ışıkta görüyor, onu kavramak için öyle katı sözcüklerkullanıyordu ki şiirin ana kapısının ona hiç açılmayacağı ta başından belliydi. Üstelik yazık ki o kendi sığlığını, yaşama özgü yalınlık, sadelik, doğallık sanıyordu."

Onlar çekildikleri köşede baş başa verip hasret giderirken az ötelerinde oturan Zeey ile Tagan da gece boyu konuştuklarına kulak kabartmışlardı. Genç yaşta ölen eski bir arkadaşlarından hâlâ kanayan ortak bir acıyla söz ettikleri gözlerinden kaçmamıştı. Serhenas adlı bu arkadaşlarının erken ölümünün her ikisini de ne denli yaralamış olduğu belliydi. Sonra Moottah, evinden hiç çıkmadığı yıllarda doldurduğu sayısız defterden söz açmış, "Bütün Anakara'yı, hatta yerküreyi oturduğum yerden gezmiş gibiyim," dedikten sonra Sözlükçü Tarkusyu ile Dohanara'daki karşılaşmalarından söz etmiş, onunla konuştuklarını aktarmıştı. Liuv, "Kendini kapatmanın tek bir çeşidi yoktur," diyerek kesmişti sözünü onun, ardından Tarkusyu için nedense hüzünlü bir sesle, "Acısının hapishanesine kapatmış kendini bir kez, diyar diyar gezse ne çıkar?" diye eklemişti. "Sürekli bir şeyleri tasnif etmenin de bir çeşit hapishane olduğu düşünülebilir, değil mi?"

Liuv bir ara Moottah'ı bırakıp çocuklarla ilgilenmiş, Zeey ile Tagan'ın bir sorusu üzerine "Çocuklukta yaşadığı her şeyin nedenini bil-

mez insan, örneğin biz çocukken büyüklerimiz yüzümüze tarhun otu sürerlerdi, nedenini, niyesini bilmezdik. Diğer öğrenmelerimiz gibi bu da kendiliğindendir, yalnızca kabullenirsin," demişti. "Yıllarca her kış yüzüme tarhun otu sürdüm, meğer soğuk algınlığına karşı birebirmiş," dedikten sonra ekliyor: "Ama onlardan öğrenip yüzümüze sürdüğümüz her şey doğru olmayabilir. Yüzümüze ve aklımıza sürdüklerimize dikkat etmeliyiz."

Çocukları sevecen gözlerle bir süre süzdükten sonra Moattah'a dönen Liuv, "İnsan yetiştirmek ne kadar kıymetli bir şey değil mi," diyor. "Dilerim kaybolmazlar."

Liuv'un yemek yapmaya meraklı karısı, akşam yemeğine hem Moottah'ın sevdiğini söylediği, içine kuru bakla, ağaçsoğanı, kereviz, pirinç, yeşil zeytin ve ince kıyılmış cereseh otu katılmış sebze yemekleri yapmış, hem de Zeey ile Tagan'ı sevindirecek tatlı, tuzlu şeyler hazırlamıştı.

Moottah önceki kentlerde olduğu gibi halka açık bir mekânda tek bir konuşma yapmayacaktı Udbera'da; burada "Açık ev toplantısı" dedikleri tarzda olacaktı insanlarla buluşması; Liuv'un evine gün boyu gelip gidenler ona merak ettikleri, konuşmak, tartışmak istedikleri şeyleri soracaklardı. Liuv'un "Kış odalarından yaz odalarına geçilir burada," dediği, ince kanatlı kapıları iç avluya açılan, evin yüksek tavanlı geniş salonunu hazırlamışlardı bu iş için. Nitekim ertesi gün gelip gidenlerin çokluğu nedeniyle Liuv'un karısı, elinde sukabağından yapılmış bir kepçeyle çukur tabaklara dağıttığı sulu yulaf lapasına sürekli biraz daha su ekleyerek çoğaltmak zorunda kalacaktı.

O gün konuşmasına gene çömlek ile şiir ilişkisinden söz ederek başladığında, Moottah'ın aynı şeyleri söyleyeceğini sanan Zeey ile Tagan, konuşma ilerledikçe ustalarının benzer konular, izlekler, eğretilemeler etrafında gezse de anlattıklarını her seferinde çeşitlendirip zenginleştirdiğini fark ettiler. Bu konuyu sonradan ona açtıklarında, "Benim sürekli dinleyicilerim olarak sizin sıkılmanızı hiç istemem doğrusu," diyecekti. "Çünkü benim için siz bir ölçüsünüz. Gittiği her yerde hep aynı şeyleri anlatan biri olmak tehlikesine karşı, sis çanlarımsınız benim. Unutmayın, bizi diri tutacak şeylerden biri de, varlığını hep üzerimizde hissedeceğimiz gözlerin esenleyici dikkatidir.

Onlar bizi takip ettikçe kendimizi yenileme ihtiyacı duyarız."

Zeey ile Tagan'ın ilgisini çeken, Moottah'ın Dohanara'daki konuşmasında olmayan birkaç önemli ayrıntının Udbera'da anlattıklarına eklenmiş olmasıydı:

"Eskinin büyük çömlek ustaları, kusursuz bir iş çıkardıkları halde, belleğin ve yaratıcılığın çömlekte tutsak kalmasını engellemek için en sonunda kesik bir çizgi bırakırlarmış çömleğin üstünde. Bazen devamlılığımızı sağlayan şey kusurdur. Yahut kusuru göze almak," demiş, sonra da aynı hammaddeden üretildikleri halde fırınlandıkları sırada bazı çömleklerin kırmızı, bazılarının siyah olabilmesindeki sırra dikkat çekmişti. "Tabiat, aynı topraktan, aynı ateşten, aynı anda iki ayrı renkte çömlek armağan ederken insana, bize bütün sırlarının henüz ele geçirilemediğini söyler."

Yollarının bundan sonrasında ne zaman, tezgâhının başında istediği rengi elde etmek için ezip toz haline getirdiği taşları, mineralleri parlatılmış porselenlere süren bir çömlekçi görseler Moottah'ın sözlerini hatırlayacaklardı.

Evin sokulgan kedileri için gün doğmuştu, her biri Moottah'ı dinlemeye gelenlerden birinin kucağına çöreklenip akşama dek kendilerini okşatmış, Moottah'ın sesinin ritmine göre bir sağa bir sola kuyruk oynatmış, sıkıldıkça da birbirleriyle yer değiştirip durmuşlardı.

Moottah, Udbera'da öğrenmeye, bilmeye, anlamaya susamış insanlar, kendilerini bir an önce gerçekleştirme tutkusuyla kıvranan gençler arasında bulmuştu kendini. Çoğu "On yetenek yedi sanat okulları"nın öğrencileriydi. Kuşluk vaktinden başlayıp gecenin geç saatlerine dek tüm gün bıkmadan, yorulmadan bir sohbet havasında sorularını yanıtlamıştı gelip gidenlerin. Sonraları derlenip toplanıp bir araya getirilecek ve bir kitapta yer alacak sözlerini, o sırada herkes harıl harıl defterlerine kaydediyordu:

"Yalnızca şairler için değil, bütün yaratıcı sanatçılar için dürüstlük, zekâ ve enerji gerekir, eğer ilkine sahip değilsen, diğer ikisi seni yok eder," diye yanıtlamıştı sorulardan birini.

"İşin güç yanlarından biri, kendi yarattıklarınızı yönetmektir," demişti bir diğerine.

"Örneğin, okyanusun fırtınasını, fırtınaya tutulmuş gibi değil de

durulukla anlatırsan, okyanus da, fırtına da senin olur. Çalkalanması gereken, betimlediğin okyanus olmalı, kalemin değil."

Şiire devam edip etmemek konusunda kararsızlık çekenlere ne gibi bir öğüdü olabileceğini soran birini, "Tabiatın koruyucusu olan şairler evrensel bellekle yaşayan kişilerdir, algıları yalnızca kendi zamanlarına kilitli olanların şairliği sadece bir çalışkanlıktır; verimleri kısa ömürlü olacak, sahibini ödülsüz koyacak bir çalışkanlık," diye yanıtlamıştı.

Şiirin herkese ulaşma gücü hakkındaki bir soru üzerine, "Ne kadar iyi şair olursanız olun, şiirinizin herkesin ruhuna, aklına, kalbine dokunmayabileceğini baştan kabul etmelisiniz. Hem bu, her zaman şiirinizin suçu olmayabilir. Kendilerine ait hayali olmayanlar, sizinkileri de göremeyebilirler. Her şeyi kendinizden bilmeyin," demişti.

"İnsanın her zaman kendisine yön verecek bir iç sesi olmalıdır. Güçlü değerler sisteminden kaynaklanan iç ses, insanın davranışları zamanla değişse de mizacının değişmesine izin vermez, onu hep dik ve sağlam tutar."

"Mayası şair olarak doğmuş birinin kelimeleri uzun süre karanlıkta kalamaz. Hiçbir güç kelimelerini uzun süre bağlayamaz onların."

"Kullandıkları kelimeler aynı da olsa şairler, onlara kendi zamanlarını verirler."

"Sadece erdem sahibi olmak yetmez, erdeminde ustalaşmak gerekir."

Ara verip iki yanı yasemin çiçekli taş saksılarla çevrili iç avluya dinlenmeye çekildiği sırada yanına gelen Liuv, "Akışı hiç değişmeyen güçlü ve sakin bir nehir gibisin Moottah," dedi. "Her zaman iyi bir konuşmacı olduğunu biliyordum elbet; sözcükler senin dilinde görünmez güçleri biçimlendiren sıcak lavlar gibi akıyor. Ama bugün başka bir şey daha gördüm. Şefkatle yanıtlıyorsun herkesi. Toyluklarını, bazen çiğliklerini, hatta yordam bilmezliklerini bile kolluyorsun. Yanıtlarında bilgiçlik değil, şefkat olduğunu görmek eski bir dostun olarak gönendirdi beni. Her zaman olduğu gibi gene kalbine yakışanı yapıyorsun."

Naburri'nin çay evleri

Makrakamash'tan Naburri'ye doğru yola çıkan kestane dorusu atların çektiği büyük posta arabasının penceresinden dalgın gözlerle dışarıya bakarken Bendag'ın en çok düşündüğü şey nedense deniz oldu. Güneşin olanca cömertliği altında ışıyan uçsuz bucaksız bu açık deniz görüntüsü yol boyu gitmek bilmedi gözlerinden.

Açık denizin insanı zamandan kurtardığını bilirdi; geçmişten, gelecekten... Zaman, karadır ve şimdi Bendag karadaydı. Zamanın içinde. Açık denizde varmak istediğin yer yalnızca bir hayalin adı olabilir; bir başlangıcın umudu, ayak bastıktan sonrasının atılacak adımları, toprakta yaratılacak anlam işaretleri... Açık denizde adım yoktur. Bir anlam bulmak da gerekmez. İnsan havada asılı kalır denizin üzerinde. Yol alan gemilerdir, kadırgalardır. Denizde kendini yaşsız hisseder insan; zamansız. Bendag'a tıpkı iflah olmaz bir denizci gibi kendini en çok denizdeyken rahat hissettiren duygu bununla ilgili olmalıydı. Uzak diyarlardan gelen zeytinyağı fıçılarının, yol boyu adalardan toplanan tuzlanmış balık sandıklarının, akbiber çuvallarının, mumlanmış pazenlerle sıkı sıkıya kaplanarak paketlenmiş top kumaşların doklara indirilişini seyrettiği, hiçbir işe yaramayan bir merakla hepsini tek tek saydığı başıboş günler geride kalmıştı.

O artık yolculuk etmiyor, dönüyordu.

Naburri yolunun gözleri oyalayan renkli, alçak tepeleri; sarı düğünçiçekleriyle beneklenmiş kırlar, tepelerden yol kenarlarına dek inen makilikler, rüzgârı bile sarhoş eden bereketli üzüm bağları; küçük sulaklıklardan geçerken, sık aralıklarla dizilmiş uzun kavakların parmaklık çekilmiş sanısı uyandıran büyüleyici görünüşüne karşın, içinde bir yerin, artık geri dönemeyeceğini iyi bildiği bir yerinin denizde

kaldığını duyuyordu. Sanki Makrakamash'a ayak bastığında değil asıl Anakara'nın içinde yolculuğa çıktığında deniz bitmişti. Durumu ilk kez bu şiddette idrak ediyordu. İçinin sızlamasına engel olamadı. Kendi seçimlerimizin sonucunda olup bitenler rasgele başımıza gelenlerden daha çok sızlatır içimizi. İnsanın kendi karşısındaki çaresizliği diğer çaresizliklere benzemez. Bu sızının da arabanın penceresinden rüzgâra verilmesi gerektiğini düşündü. Anıların bellekte uyandırdıklarına içinin katlanmayı bilmesi gerekiyordu. Yolculuğunun esenliği için gerekliydi bu.

Yol boyu yanından geçtikleri dinlendirici manzaranın gözlerini ve zihnini oyalamasına, kendini dalgınlaştırmasına izin verdi; bunca koyu yeşilin uyuşturduğu gözleri bir zaman sonra Nabur düzlüklerinin açıklığına çıktıklarında, kendiliğinden kapanıvermişti. Uykusunda artık kendisini göremediği denizin sesini duyuyordu. Sanki dalgaların gözleri de kendininkiler gibi kapalıydı. Birbirlerini ancak gözleri kapalıyken terk edebilen sevgililer gibi yavaş yavaş birbirlerinden uzaklaştıklarını hissediyor, geri çekilip uzaklaşan dalgaların hışıltısı ova rüzgârının ıslığıyla yer değiştiriyordu. Arada bir atların sırtına inen püskül kamçının rüzgâra karışan sesi uykusunu bölmese arabada olduğunu bile unutacaktı.

Bir zaman sonra Nabur düzlükleri de arkada kalmıştı.

Öteden beri bilindiği gibi, her şehrin girişinde şehrin yolcusuna sorduğu bir soru ya da bilmece, söylediği kutlu bir söz ya da giz saklı bir şiir vardır. Şehrin surlarını ayakta tutan bunlardır aslında.

Reçineleri ve doğal tuzları karıştırarak yapılmış orta boy bir dikilitaş duruyordu Naburri'nin girişindeki meydanda. Görkemden ve gösterişten özel olarak kaçınılmış; sadeliğe yaslanan soylu, sakin bir havası vardı. Bu, dikilitaşın olduğundan çok daha eski sanılmasına yol açıyor, üzerinde yazılanları okumak için insanları özel bir saygı ve dikkate çağırıyordu. "Yolunu, ruhunu, uykunu bil" diye başlıyordu karaçivi harfleriyle yazılmış yazıt. Bendag, yaşamını zaten bunları bilmeye adadığını düşündü; buralardan gittikten kaç yıl sonra şimdi yazılanları tekrar okumak için yaklaştığı dikilitaşın önünde, içinden ekleme gereği duydu: "Ama yolum bitiyor!"

Bunu söylediği anda içinin ansızın uyanıveren bir kederle sızladığını hissetti. Kendi kendine bile olsa duygu gösterişlerinden hoşlanmaz, şimdi olduğu gibi bunlara ancak hazırlıksız yakalanırdı. Sahteleşmekten korkardı. Ömrünü harflere vermiş biri olarak biliyordu ki yazı, eli kalem tutan herkese, içtenliğin en çabuk sahteleşen şey olduğunu öğretir.

Dikilitaşın üzerindeki kitabede yazılanların tümünü okumadan içinde uyanan bu sızıyı da savuşturup yoluna devam etti. Yolculuğu daha yeni başlamıştı ve her gördüğünün içini bu kadar çalkalandırmasına izin vermemeliydi.

Naburri Çarşısı'nda eskiden sıra sıra şekerciler vardı. En çok onların yerinde durmasını istiyordu. Herkes gibi o da bilirdi ki şekerciler, bitmeyen çocukluktur. Gülümsedi.

Adımlarını çabuklaştıran bu duyguyla şekercilerin oraya vardığında içi ışıdı: Katlanarak iki yana toplanmış ahşap kepenklerin ortaya çıkardığı camlara dizilmiş sıra sıra kavanozlarda bekleyen rengârenk şekerlerle hepsi yerinde duruyordu. Güneş saati biçiminde yapılmış, her gözü ayrı bir renge ayrılmış macun şekeri tepsilerinin yanında doğada hiçbir mavinin bu kadar mavi, hiçbir kırmızının bu kadar kırmızı olmadığı incecik parşömenlere sarılı çubuk şekerler sıralanıyor, hepsi de insana dudak yalatıyordu.

İçine, Bendag'ın en sevdiği ağızda çabuk eriyen tarçın kırmızısı taş şekerlerin konduğu, camları yeşillenmiş bu kavanozlar bile o günlerden kalmaydı sanki. Bütün gün insanın ağzında karanfilli bir tat bırakan, içine öğütülmüş ceviz ve guhmana taneleri katılan bu taş şekerlerden küçük bir külah sardırdı kendine. Işığını esirgemeyen, ama yakmayan bir güneş ortalığa huzur veriyor, meydan çınarlarının yüksek dallarına tünemiş serçelerin cıvıltısı bile bu dingin havayı bozmaya yetmiyordu.

Naburri'nin şiir meydanında durup güneşin sarartmayı beceremediği sateketen bezlere altın yaldızlı dok simlerle işlenen şiirleri tek tek ve dikkatle okudu. Bir kasaba meydanının gündelik yaşantısına uygun, günü şenlendiren, yüreği ferahlatan, içinde kır havası esen uçarı şiirlerdi bunlar. Giriş kapısının iki yanında çift renkli berber şeritleri asılı olan köşedeki o berber de duruyordu yerinde. Önündeki

sarı hasır kanepelere yayılmış süsüne düşkün bazı gençler tırnaklarını sandal ağacıyla cilalatıyor, varlıklarından duydukları hoşnutluğun ışıttığı bir mutlulukla ve dipdiri bir neşe içinde birbirleriyle yarenlik ediyorlardı. Altında durdukları, güneşten dokusu seyrelmiş gölgelik, yüzlerine vuran güneş ışığını süzmeye yetmiyor, hatta içinde yaşadıkları âna sonsuzluk duygusu katan bir resim derinliği veriyordu.

Gün ilerledikçe, meydanı çevreleyen açık hava kahvelerinin yüzünden gülücük eksik olmayan çalışanları gelip gidenler için sürekli dükkân önlerine yeni iskemleler çıkartıp duruyorlardı. İnsanın içini yumuşatan bu erinç ve dinginlik havası Bendag'ta bu iskemlelerden birine çöküp ömrünün sonuna kadar orada oturabileceği duygusu uyandırdı. Yılların yorgunluğunun tadı bile yaşama sevinciyle çıkıyordu demek. Hayatın bir anlık yoğunluğunun güzelliğiydi bu! İnsanın, zamanı telaşsız anlarda keşfettiğini çoktandır anlamıştı. Gürültülerin, kaygıların, koşturmaların olmadığı anlardı asıl hayat. Yaşadığına duyduğu şükranla derin bir soluk aldı. Sadece yaşamış olmak için bile değerdi! Niyeydi kelimelerle kazanılmak istenen ölümsüzlük imtiyazının ardında harcanmış onca yıl, mürekkebin tükettiği bir ömür? Yazıya harcadığı zamanlara dair hiçbir pişmanlık duymadan, yakınmadan, hayıflanmadan düşündü bunları. Sonuçta her şey olması gerektiği gibi oluyordu hayatta; üst yanı yine düşünceler ve kelimelerdi, yazılı ya da yazısız...

Bütün bir öğleyi tadını çıkardığı bir tembellikle geçirdi. Naburri'nin dış mahallelerine doğru kasabanın bitip kırlık alanların başladığı yerlerde sıra sıra dizili, dik çatıları ağaç çırpılarıyla sıkılaştırılmış, gölgeler ve çiçekler içindeki çay evlerinden birine girdiğinde akşamüstü olmuş, bütün gün dolaşıp durduğu için üzerine yeniden o tanıdık yorgunluk çökmüştü.

Burası, Naburri'nin çay evleriyle ünlü bir bölgesiydi. Burada çaylar her müşterinin damak zevkine göre farklı harmanlarda özel olarak hazırlanırdı. Yalnızca güneşin yüzünü gösterdiği yaz bahar aylarında değil, her mevsim gözde yerleriydi.

Mor pavlownia yapraklarıyla taçlanmış bir kapıdan başını eğerek içeri girdi Bendag. İnsanı boyun eğmeye, alçakgönüllü olmaya çağıran eski çay evi geleneklerine uygun olarak kapı alçak yapılmıştı. Bekletilmiş kiraz ağacından kesilen odun ateşinin küllerinin ağır ağır

soluduğu ocakta demlenen çayların birbirine karışan incecik dumanı ve rayihası ortalığı tüllendirerek içeriye bir ayin ve adak sunağı havası veriyor, tıpkı güneşe ve göğe adanmış eski tapınakların tütsü odalarında olduğu gibi, havada kıvamlanan duman insanın bakışlarını bulandırıyordu.

Girdikten sonra bir süre gözlerinin loşluğa alışmasını bekledi; ardından kendini eski gelenekle selamlayarak karşılayan, uzun etekleri yerleri süpüren, yaşından beklenmeyen bir çeviklikle hareket eden yaşlı bir kadının yol göstericiliğinde ev içinden geçip arka bahçeye çıktı.

Çay evlerinin arka bahçelerinde her biri ayrı bir bitki ve çiçekle sarmalanıp çatısı geniş tutulmuş gösterişli kameriyeler olur; kameriyeler arasında belli aralıklar bırakılarak her biri kendi mahremiyet bölgesi içinde konumlanırdı. Geniş bir alana yayılan bu özenli bahçenin kalın gövdeli ağaçlarını birbirine bağlayan hamaklarda uyuklayanlar, kitap okuyanlar ya da hiçbir şey yapmaksızın yalnızca nazlı nazlı sallananlar vardı. Bendag, ilkin gözüne manolyalı kameriyeyi kestirdiyse de oranın kabına sığamayan gürültücü gençlerle dolu olduğunu gördü. Aslında kameriyelerin hemen hepsi dolu sayılırdı; en dipteki gül ağacıyla sarmalanmış en küçük olanında ise, yalnızca üç masa vardı ve birinde başında yüzünün yarısına dek inen kukuletasıyla oturan gizemli görünüşlü bir genç adam önündeki deftere dalıp gitmiş, hararetli hararetli bir şeyler yazmaktaydı.

Yaşlı kadınla birlikte gene de en uygun yerin orası olduğuna karar veren bakışlarla anlaşıp oraya doğru yöneldiler.

Kameriyeye varana kadar onları fark etmeyen kukuletalı genç adam uykusundan uyandırılmış gibi başım aniden kaldırdığında Bendag'la göz göze geldi. O an gözlerinde beliren korku ifadesi fark edilmeyecek gibi değildi; ardından hemen toparladı kendini, selamlaşırcasına hafifçe gülümsediler birbirlerine. Bendag genç adamın gözlerinde belirip kaybolan ürküntüye bir anlam veremediyse de bu tepkisini o an yazdıklarına fazla dalıp gitmiş olmasına bağladı.

Oysa genç şair Dehamar, Makrakamash'ta uğradığı ağır saldırıdan sonra yaklaşan her adımdan, karşısına aniden çıkan herkesten ürker olmuştu. Son ânâ kadar çay evi görevlisi kadınla, yaşlı bir adamın bur-

nunun dibine kadar sokulduklarını fark etmemiş, birdenbire başucunda bitiverdiklerindeyse bir an için ürkmüş, ardından adamın zararsız görünüşü içini rahatlatmıştı. Öte yandan kendini bu denli işine kaptırmış olmasının, başka yer ve zamanda onu nasıl korunmasız, tehlikeye açık bir hale getirebileceğini fark etmiş olmak tadını kaçırmıştı. Hiç beklemediği bir anda apansız avlanabileceğini görmüştü.

Sık sık kendisinin de yaptığı gibi kukuletasının kovuğuna çekilip tek başına iç âlemine kapanmış görünen bu genç adamla aynı kameriyenin altında karşı karşıya oturmalarının onu rahatsız edebileceğini düşünen Bendag, oturmadan önce iskemlesinin yerini değiştirdi. Genç adam başını kaldırıp baktığında en fazla yandan görebilecekti kendisini. Kim bilir belki de yazgının kendi kendini dokuyan ince ipleri bu iki şairi, dingin bir akşamüstü daha sonra olacaklar için aynı kameriyenin altında sessizce buluşturuvermişti.

Oturduğunda gömülmüş zamanı yeniden günışığına çıkaran toprağın koyu ve güçlü uyuşukluğunu bütün varlığıyla etinde duydu Bendag. Ardından yorgunluğu hatırlattı kendini. Dizleri, eklemleri sızlıyor; sırtı, boynu, eti tek tek ağrıyordu. Yıllar önce Makrakamash'ta yaşadığı sıralarda arada bir gelip gittiği Naburri'nin önceden bildiği yerlerini yeniden görmek istemiş, hiçbir yeri atlamamak gayretiyle gün boyu, ağzında gençlik zamanlarından kalma bir tatla gezip dolaşmıştı.

Çimleri yeni biçilmiş bahçenin kokusunu derin soluklarla içine çekti. Taze ot kokusunu hiçbir şeye değişmezdi. Doğada hiçbir koku bu kadar diri değildi. Sonra bulunduğu kameriyeyi sarmalayan renk renk güllerin kokusu diğerlerininkini bastırıyor olsa da, bahçedeki çiçekleri gözlerini kapatıp tek tek ayırt etmeye çalıştı. Yaşamdaki tüm zorlukları, hatta ihtiyarlığı bile yumuşatan bir huzur vardı bu çay evlerinde. Buralara ilk geldiğinde varlığını hissettiği bu huzurun adını ancak şimdi koyabildiğini düşündü Bendag. Kendi de yaşlı biri olduğunda... Burnu eskisi kadar iyi koku alıyor, gözleri eskisi kadar iyi görüyor olsa da artık yaşlı biri sayılırdı. Üstelik o, çoğu yaşıtları gibi şifa kaplıcalarındaki gençleştirme tedavilerinden de geçmemişti.

Kendine suhave ve yasemin yaprakçıkları karılarak tütsülenmiş heghang çayı ısmarlayıp bir süre çevreyi tasasız gözlerle seyrettikten sonra iç cebinden Makrakamash'ta kestirdiği defterlerden birini çı-

kardı ve usulca yazmaya koyuldu. Ama önce kendini bütün düşüncelerden azade kılarak tertemiz bir yürekle yemin eder gibi elini defterin üzerine koyup bekledi bir süre. Defterin sayfalarının kalbindeki ışığı kabul etmesini diledi. Sonra usulca açıp sayfaların içine üfledi. Aldığı her nefesin nasıl bir kıymet olduğunu biliyordu; varoluşumuzun kıymetiydi nefes. Yeni bir deftere başlamanın verdiği tazelik duygusuyla harfleri incitmekten ürkercesine yazmaya başladığında, yıllardır bıraktı sandığı şiirin, içinin tükenmemiş yerlerini nasıl derinden ürpertip harekete geçirdiğini hissetti. Boş sayfaya düşen yalnızca iki sözcük bile onu bir anda çocukluğuna kadar geri götürmeye yetmişti. Üzerimizdeki her şeyi kazdıktan sonra ulaştığımız o delinmez kayaç: Çocukluk... Şiir ile çocukluk arasındaki kopmaz ilişkinin, insanı şair yaptığına her zaman inanmıştı. Kendi kısa sürse de ömrü uzundu çocukluğun.

Her yeni deftere başladığında duyduğu, çocukluğundan kalma o tanıdık heyecanla ilk sayfayı doldurmaya başladı. Elinin altından rasgele akıp giden sözcüklerle büyü çağırır gibi şiiri çağırıyordu. Suyun altından toplanan su taşlarıyla, mercanlar, kızıl inciler, pembe yenginlerle kolye yapmaya benzettiği bu oyun, onun şiir yazma yöntemlerinden biriydi yalnızca. Işık ve sözcüklerle büyük bir resim öncesi desen çalışır gibiydi. *Son Yolculuk* şiirleri için önünde Naburri sayfası açılmıştı artık. Bugün meydandaki berberin önünde tırnaklarını sandal ağacıyla cilalatan kaygısız gençlerin havaya yayılan dirimselliklerinde zamanı yeniden tartmasına neden olan, onu şiire kışkırtan güçlü, yoğun bir şey vardı. Küçük kasabaların birkaç ev içi, birkaç dükkân, birkaç meydanla sınırlı gündeliğinin, hayatı hafifleten sıradan hikâyeleri, büyük yolculuklarda dağılıp giderdi. Büyük yolculuklar efsanelere, menkıbelere komşuydu. Sanki bütün onlar hayattan sonrasına kalacak şiirler için yaşanırdı. Büyük yolculuklar, büyük kopmaları göze alan yalnızlar içindi. Hep öyle olmuştu. Sanki kasabalarda, şehirlerde oturup alçakgönüllü, sıradan bir yaşam sürdürenler hayatı yaşıyor, Bendag gibi bir yere tutunamayan şairler de hiç sahip olmadıkları ya da dışına sürüldükleri hayatı oradan oraya savrularak şiire ve sanata dönüştürüyorlardı.

Şimdi elinin altındaki sayfaya rasgele serpiştirilmiş birer büyü nesnesi gibi duran sözcüklere bakarken ilk dizeyi yazmak için orada-

ki ışığı hatırlamaya çalışıyordu. Bugün altında oturdukları gölgelikten gençlerin üzerine vuran o saf ışığı... Şiir yazmak için gereksinim duyduğu şey tıpkı bir ressam gibi ışıktı; ilk gençliğinden beri böyleydi bu. Günışığına yeni çıkmış gibi parıldayan bu sözcüklere hayat verecek, yeniden görülmelerini sağlayacak olan o ışık... İlk ustası hep söylemez miydi, "Karanlığın şiiri bile ışıkla yazılır," diye.

Başını kaldırdığında aynı kameriyeyi paylaştığı genç adamın üzerine toplanmış bakışlarını hissetti Bendag. Belli ki bu kez önündeki deftere dalıp giden kendisi olmuştu. İfadesi çocuksulaşmış olan genç adamın konuşmak için uygun bir an kollayan tedirgin bir hali vardı.

Bu kadar yakınına geldiği halde kendisini tanımamış olduğuna bakarak yaşlı adamın zararsız bir yabancı olduğuna karar veren Dehamar'ın içi rahatlamıştı. Kaç gündür tıkılıp kaldığı bu küçük kasabada iyice sıkılmıştı. Bu yabancıyla biraz yarenlik edebilir, ilgisiz şeylerden konuşarak biraz olsun sıkıntısını hafifletebilirdi. Gözlediği kadarıyla, defterine kapandığında çevresiyle ilişkisini tamamen kesip sonra bir anda yeniden bulunduğu zamana ve yere geri dönebilme becerisine bakılırsa, yazının içinden geçmişliği vardı bu yaşlı adamın. Bu yoğunlaşma gücüne ancak yazı yazmada ustalaşmış kişilerde rastlanırdı. Belli ki yazı tutkusunu tanıyor, yazıdan büyülenmeyi biliyordu.

Dehamar'ın bir süredir ona ilişkin yürüttüğü tahminlerle yoğunlaşan ilgisi, yaşlı adamın üzerinde toplanmıştı. Yakaladığı ilk fırsatta, "Merhaba," dedi sakınımlı bir sesle.

Genç adamın halindeki kendi gençliğini hatırlatan uzak bir şeyin çağrısına kapılarak, "Merhaba," diye karşılık verdi Bendag da... İkisi de kendilerini buluşturan şeyin ne olduğunu bilmemekle birlikte, varlıklarından gönülleri şenlenmişti.

İkinci çayını içerken delikanlıyı masasına buyur etti Bendag. Havadan sudan konuşmaya başladılar.

Bendag, "Adınız ne?" diye sorduğunda Dehamar yaşlı adamın kendisini tanımadığından iyice emin oldu. Gün günden artan ünü nedeniyle her zaman karşısına çıkmayan bu fırsatı değerlendirmekten duyacağı hınzırca bir oyun arzusuyla adı ve işi konusunda yalan söyledi

ona. Bir yandan da yüzü bilgeliğin ışığıyla yıkanmış, hilesiz gözlerle bakan bu adama yalan söylediği için duyduğu mahcubiyetle utancını hafifletecek, yalanını bağışlatacak küçük kurnazlıklar arıyordu kendi içinde. Olur a, yalanı yakalanırsa ününün gölgesinde kurulmuş ilişkilerden sıkıldığını, eskisi gibi kendiliğinden gelişen saf bir dostluk ilişkisini özlediğini söyleyebilirdi. Hoş büsbütün yalan da değildi bu. Yahut yakın bir tarihte öldürülmeye kalkışıldığı için sakınımlı davranmak zorunda kaldığından söz edebilirdi. Kısacası bunlara benzer bir sürü şey sayarak sıyrılabilirdi işin içinden. Şimdilik bildiği, çocukça bir keyifle, karşısına çıkan bu fırsatın tadını çıkarmak istediğiydi. Bendag ise Anakara'da sık rastlanan sıradan bir adla tanıttı kendini. Yaşamına ilişkin anlattığıysa hiçbir özelliği olmayan, hatta can sıkıcı bir hikâyeydi: Hep buralardan uzakta yaşamıştı ve şimdi memleketine geri dönüyordu. Defterine yazdıklarına gelince, önemli şeyler değildi, bazen gezi notları alıyor, ileride bir gün oyalanmak amacıyla yazmayı tasarladığı anıları için belleğini yokluyor, hatırladıklarını kâğıda döküyordu. "İleride bir gün" derken içinden gülümsemişti Bendag; hayali de olsa onun yaşında birinin bunları söyleyebilmesi ümitsizcesine dokunaklıydı.

Bir zaman sonra konu ister istemez şiire geldiğinde ikisi de sıradan insanlarmış gibi konuşmakta güçlük çektiler. Bendag, insanın tutkuyla bağlandığı bir şeyden söz ederken kendini eleverdiğini biliyordu. Kişi bu konuda dilini tutmayı başarsa bile, yüzünden geçen bir ışık, sesine yansıyan bir dolgunluk, bedeni başka türlü canlandıran coşkunun fazladan bir hareketi, onun bu konu hakkında sıradan insanlardan daha bilgili; sevgi ve tutku sahibi biri olduğunu hissettirirdi karşı tarafa. Geçmişte buna benzer şeyler yaşamış olmanın deneyimiyle Bendag kendini gizlemek konusunda Dehamar'a göre daha ustalaşmış olsa da, her ikisinin de şiir seven sıradan birer okur olarak konuşmaya çalışırken çektikleri güçlük belli oluyordu.

Anakara'daki kuş cinsleri hakkında araştırmalar yaptığından söz ediyordu Dehamar. Bu tamamıyla o an aklına gelmiş bir düşünceydi. Kuşlar konusunda bildikleri herkesinki kadardı aslında. Anakara'nın değişik yerlerinde mevsimine göre konaklayan kuşları incelemek üzere uzun tutulmuş bir yolculuğa çıktığını, şimdiyse yolunun buraya düştüğünü anlatıyordu. Bendag gezmenlere, sürgünlere, nedenli ya

da nedensiz kendini yola, uzağa vuranlara duyduğu yakınlıkla hayli bakışlı bu genç adamın anlattıklarını ilgiyle dinledi.

Dehamar fazla bilmediği bir konu hakkında konuşurken hayal gücüne fazla yaslanmanın sonucu olsa gerek sözcüklerle öyle resimler çizmeye, öyle izlenimler dillendirmeye başladı ki oturdukları kameriyeye birdenbire kimsenin bilmediği kuşlar gelip konar oldu; rüzgârlar mevsimlere göre değişti, yapraklar yeniden yeşillendi, güller yeniden açtı. Her çiçek kendini tek tek rayihasıyla tanıttı. Anakara'nın bütün kuşları göklerden gelen bir işaretle aynı anda havalanıp bilinmeyen bir yöne doğru uçuyorlardı. Kuşların tekinsiz tabiatında ayakları yerden kesilmişti.

Kendi anlattıklarının sırrına kapılmış gibi, "Onca gök görmüş kuşların bildiğini, kim bilebilir?" dedi Dehamar.

"Bir şair gibi söz ediyorsunuz kuşlardan," dedi Bendag. "Sözcükleri kullanmanızda bir şairin tavrı var." Sesinde bir ima yoktu; içtenlikle yapılmış bir saptamaydı yalnızca.

Dehamar bir kuş gibi yakalanmıştı kendi kurduğu tuzağa.

Zaman kazanmak için, "Ne gibi?" diye sordu.

"Şairler yabani hayvan terbiyecilerine benzerler. Onlar da hayvanların hem yabani doğalarını koruyup, hem onlara sözlerini geçirir, kendi şiirleri için ehlileştirirler," dedi.

"Siz de bir şair gibi fark ediyorsunuz," dedi Dehamar.

"Yaşımdandır delikanlı," dedi. "Yaşamım boyunca okuduğum şiir sayısı sizin kaç yaşınız eder bir düşünsenize."

Dehamar'a yetmedi bu kadarı; dahasını kurcalamak istediyse de Bendag, yalan söylemek ve hayatlar uydurmak konusunda çok daha deneyimli ve ustaydı. "Ben de yıllarca madenlerde çalıştım," dedi. "Yerin altından nice taş çıkardım, şairliğe benziyor bu yanıyla değil mi, dilin altına gömülü olan sözcükleri çıkartıyor, onlardan yeni bir hayat yapıyor, başka bir evren kuruyorsunuz. Madencilerin yaptıkları işte saklı bir şiir görürüm ben. Onlar bunun farkında olmayabilir. Ama tabiata el attığınız, onu değiştirdiğiniz anda, farkında olmadığınız bir şiiri kendiliğinden yazmaya başlamışsınız demektir. Bence şair buradaki şiiri gören, fark eden, ama görmekle, fark etmekle kalmayıp aynı zamanda şiir olarak da dile getirebilen kişidir. Ben yalnızca fark ediyorum delikanlı. Şair olmak için daha fazlası gerekiyor."

Dehamar'ın yüzünde onu kendisinin şair olmadığına ikna etmiş olduğunun ifadesini aradı Bendag. Galiba başarmıştı.

Sonrasında, anlattıkça kendini ele vereceğinden çekinen Dehamar daha çok Bendag'ı konuşturmaya çalıştı. Onun gezip gördüğü yerlerden, yaptığı yolculuklardan, çalıştığı işlerden, tanıdığı kişilerden söz etmesini istedi. Oysa Bendag her zamanki gibi dolgun sessizliklerin hacim kazandırdığı az sayıda sözcükle tutumlu konuşmayı beceriyordu.

İkisinin de kendileri olarak yapmadıkları bu konuşma, bir biçimde hafifletmişti onları. Zamanı, hayatı askıya alan takma adların, yalan hayatların, sorumsuzluğun uçarı neşesinin hafifliğiydi bu. Uydurdukları hikâyelerin sahte kahramanları olmak her ikisine de iyi gelmişti. Ardından bir süre sessiz gözlerle çevreyi izlediler, diğer kameriyelerden gelen seslere kulak kabarttılar.

Kendisinin yaşlılığında onun gençliğinde aynı yalnızlık hali vardı sanki. Bu ânı sevdi Bendag. Diri bir dikkatle yaşadığı şu kısacık andaki yoğunluk yaşamını hakikileştirmişti birden. Hayatı canında, kanında hissetti. İyi geldi bu ona.

Bahçeye giren uzun boylu, iri yapılı bir adam önce bir süredir kapı ağzında dikilip sık sık bu kameriyeye bakışlar atan bir başka adamla göz göze geldi, ona ne anlama geldiği anlaşılmayan bir baş hareketi yaptıktan sonra kararlı adımlarla Bendag ile Dehamar'a doğru yürümeye başladı. Kameriyeye yaklaşmakta olan bu ürkütücü görünüşlü adamı Dehamar'ın tanıdığı anlaşılıyordu. Bendag, "Görünüşleri kuşku uyandıran bu adamlarla böyle bir delikanlının ne işi olabilir," diye geçirdi aklından.

Gelenlerin kendisine gerçek adıyla seslendikleri anda yakalanacağını, kimliğinin açığa çıkacağını düşünerek telaşa kapılan Dehamar ise, Bendag'a yalan söylediği için şimdiden bağışlanma dileyen suçlu gözlerle bakarken, Bendag bu genç adamın gizlediği şeylerin, kukuletasının altına sığmayacak kadar önemli olduğunu kavradı. Ama sonuçta tüm bunların kendisi için fazla bir önemi yoktu; kısaca vedalaşıp birbirlerine iyi yolculuklar dilediler. Dehamar, yaşlı adamın adını hatırlamadığını fark etti, tam ayrılmak üzere el sıkışırken yeniden sormaya da çekindi.

Bendag "Bir şair değilse bile, en azından şiir yazdığını herkesten saklayan biri bu genç adam," dedi içinden. "Kuşlar konusunda ne çok yalan söyledi. Deniz kuşları ile kara kuşları arasındaki ayrımı bilmiyor örneğin. Olsun! Hem deniz kuşları ile kara kuşlarının arasındaki ayrımı kaç kişi bilir ki? Oakuna kuşlarını duymuş bir yerlerden, ama onların yalnızca kış ülkelerinde barındığını sanıyor. Karlı, buzlu havalarla anıyor onları hep. Yalnızca nehir boylarında yaşayan Suavana kuşları tek renklidir, o ise çeşitli renklerinden söz ediyor. Bunun gibi bir sürü şey. Ama o kadar güzel yalan söylüyor ki dinlemeden edemiyor insan. Dilinin ışığı var bu genç adamın. Kelimelerin kendi aydınlığıyla yetinmiyor. Onları köpürtüyor, başkalaştırıyor. Hâlâ olmamışsa bile günün birinde mutlaka şair olmalı bu delikanlı, yoksa yazık olur. Onu korumaya, kollamaya iri kıyım adamlar tuttuklarına bakılırsa, babası zengin, güçlü biri olmalı ve o da önemli bir ailenin hayal gücü geniş, dikkafalı, başına hep dert açan sorunlu oğlu. Her neyse."

Birbirlerini yalanlarıyla uğurlarken nasıl olsa bir daha karşılaşmayacaklarını düşünmüşlerdi. Kaderin onları bir süre sonra, tuhaf koşullarda yeniden bir araya getireceğinden ve içinde yaşadıkları şu ânın asıl o zaman önem kazanacağından habersiz vedalaştılar.

Dehamar gittikten sonra bir süre gül kameriyesinin altında yalnız kalmanın tadını çıkardı Bendag.

İnen akşamla birlikte bahçenin gölgeleri zamana karışmış, tabiat kendi hüznüne kapanmaya başlamıştı.

Bendag birdenbire şiiri için gereken ışığı yakaladığını fark etti. Bugün meydanda, berberin önündeki gençlerin yüzüne vuran o süzülmüş ışıkla az önce giden genç adamın sırtına vuran günün sönen ışığı, aynı ömrün iki parçasıymış gibi birbirine karışıyor. İki farklı ışık, bir kararan bahçe, bir gül kameriyesinin altında söyleştiği yabancı bir genç adam ve onun geniş hayal gücüyle beslenmiş tatlı yalanları, Bendag'a bu akşamüstünün ve Naburri'de bir çay evinin şiirini bağışladı. Oracıkta yazıverdi şiirini. Gün tamamen söndüğünde şiir de bitmişti.

Ustasının hep dediği gibi: "Yeter ki siz şiir yazmayı bilin, gerisine hayat hep yardım eder," diye fısıldadı bahçenin yiten ışıktaki seçilmez görünüşüne. "Bazı şiirler akşamla biter."

Sat
Leylalari

Gaveleana menekşesi

Bir erkek olduğu halde aynı elma ağacının dallarında çamaşır kurutmanın önemini biliyor Gamenn; bunun kadınlar için ne ifade ettiğini, kendi aralarında bir tür kardeşlik bağı sayıldığını biliyor. Bölgenin halk şarkılarının birinde, bir nedenle incinmiş olan kadının diğerine şöyle sitem ettiğini anımsıyor: "Aynı elma ağacının dallarında çamaşır kurutmadık mı seninle?"

Başta Ajnera olmak üzere bu bölgenin kadınları arasındaki dayanışma ve kardeşlik duygularına başka yerlerde –en azından bu yoğunlukta– rastlanmadığını düşünüyor. Buranın kadınlarında toprağın gücüne benzeyen bir şey var. Onları bir arada tutan güçlü bir şey.

Sık örgülü yayvan dalları dört bir yana uzanan, gölgesi geniş, boyu kısa, kendi büyük ağaçların örttüğü bahçe kapısının ağzında durup Ümma'yı sorduğunda, "Arka bahçede çamaşır asıyor," demişlerdi ön kapının eşiğine oturup bulaşıcı bir neşe içinde güneşe karşı yün ve lohuma eğirerek gülüşen kadınlar...

Evin yan tarafından dolaşıp arka bahçeye çıktığında görüyor onları: Ümma'nın yanında ve karşısında dağınık düzen sıralanmış yere sağlam basan bir dizi kadın, aralarındaki sarsılmaz bağı vurgulayan güçlü kollarıyla sıktıkları çamaşırları kuvvetle silkeleyip elma ağaçlarının dallarına seriyorlar. Kendi işlerine dalıp gitmişler, hiç konuşmuyorlar. Yüzlerinden, yalnızca bir işi değil, bir dinginliği paylaşmanın sade mutluluğu okunuyor. Belki bu yüzden ortalığı yakmadan ısıtan pusarık öğle güneşi, kadınların her birinin yüzünde ağacının altında durdukları elmalar gibi diri, dipdiri ışıyor.

Sırtı dönük duran Ümma ardında beliren birinin yaklaşan adımlarını hissederek elindeki işi bırakıyor bir an, yüzünü dönmeden omuz başından hafifçe dönüp "Kimsin?" diye sesleniyor.

"Benim, Gamenn."

Ümma gene dönmeden "Hoş geldin," diyor. "Sundurmanın altına, gölgeliğe geç, orda bekle biraz, testide elma şerbeti var, serin serin iç. Az sonra gelirim yanına."

Yıllardır belinde kılıç taşımanın verdiği alışkanlıkla yürürken sağ kolu hafif arkaya doğru sallanıyor Gamenn'in, yürüyüşüne çalım katan bu edayı seyretmekten hoşlanan kadınlar dönüp ardından bakıyorlar onun.

Bir çocuk uysallığıyla Ümma'nın dediklerini yapıyor Gamenn. Sabahın erkeninde sulanmış bahçenin nemini yitirmemiş kokusu içini serinletiyor. İleride yabaniüvez salkımlarının kırmızısı geniş bahçenin yeşilini beneklendiriyor. Yeni mevsimle birlikte gelen tertemiz yıkanmış bir gök altında başıboş dolaşan bulutlar bahçeye inecekmiş gibi geliyor Gamenn'e...

O her zamanki gibi burada bulunmaktan hoşnut, Ümma'nın varlığından, bu bahçenin neminden güven duyuyor. Bir kafese sardırılmış yabaniasmaların gölgesindeki uzun kerevetlerden birine yığılır gibi bırakıyor kendini; yorgun bir adam gibi değil, haşarı bir çocuk gibi bırakıyor. Az ötedeki dalında duran üzümlerin puslu teni çekirdeğini gösterecek kadar saydamlaşmamış daha. Donuk ve diri bir dolgunluk içindeler. Üzüm salkımlarındaki tane taneliğin mucizesi her zaman gözünü almıştır Gamenn'in. Tabiat olacakları beklemeyi öğretir insana. Bir süre hiçbir şey düşünmeden, iş yapan kadınları izleyerek dalıp gitmek içini yatıştırıyor onun. Her zaman insanda hafif bir tedirginlik uyandıran tekinsiz Ümma bile çamaşır silkeleyip seren şu mutlu ve çalışkan kadın kalabalığı arasında yumuşak huylu sıradan bir kadın gibi resme karışıp gidiyor.

Tarçın ve öğütülmüş guhmana taneleriyle karılmış serin elma şerbeti içini ferahlatıyor Gamenn'in; gününü tazeliyor. Masanın üzerinde, sık örgülü yayvan hasır kaplar içinde duran kuruyemişlerden birkaç tane alıp avucuna, oyalanıyor. Kafasının içinde dönüp duran soruların burgacına kapılmış olduğundan parmaklarının arasında döndürüp durduğu kuruyemişlerin dağılıp ufalandığını fark etmiyor bir süre. Gözlerini dalgınlaştıran içindeki şu diri tedirginlik olmasa bu sundurmanın altına, kerevetin yün, pamuk ve lohuma yumaklarıyla

kabartılmış yumuşak minderine uzanıp kendilerini ellerindeki işe kaptırmış bu becerikli kadınları keyifle seyrederek derin ve güzel bir uykuya dalabilirdi. Alışkın, becerikli hareketlerle gürültüsüz iş yapan şu kadınları yalnızca seyretmek bile Gamenn'i dinlendirmeye yetiyor. Kadınları her zaman sevdiğini, hatta bazen gereğinden fazla sevdiğini düşünüyor. İşini ve yalnızlığını her şeyden çok sevmeseydi, bu zaafının ona yanlış seçimler yaptırabileceğini düşündüğü zamanlar çok olmuştur. İnce bir esintiyle birlikte birden arka sıradaki son tarhta sıra sıra dizili duran gaveleana menekşesinin kokusunu alıyor, Gamenn'in düşündüklerini doğrularcasına renkleri gibi acı mor kokuyorlar. Gaveleana menekşesi ancak kadınların elinden su içen doğanın sihirli çiçeklerinden biri. Yağmur suyuyla besleniyor ama bir tek erkeklere kokuyor. Bugüne kadar hiçbir kadına kokmadığı biliniyor. Tıpkı hiçbir erkeğin elinden su içmediği gibi. Gamenn böyle durumlarda bir kez daha tabiatı anlamaya çalışmak yerine kabul etmek gerektiğine inanıyor. Belki de gaveleana menekşesi bize bu gerçeği hatırlatmak için vardır. Onun kokusunda erkeğin zihnini uyuşturan, ağzında esritici bir tat bırakan sihirli bir giz olduğunu düşünüyor. Birden epeydir bir kadınla birlikte olmadığı düşüyor aklına. Güneşe karşı geriniyor.

Az sonra kollarını iki yana açа açа Ümma geliyor yanına. Eteği ve elbisesinin kol ağızları, silkeleyip serdiği çamaşırların nemini taşıyor.

Yakınma dinlemeye hazır bir hava içinde, "Ne var gene Gamenn? Gene ne oldu?" diye soruyor. Sesinin tonunda bıkkınlıktan çok anaç bir hoşgörünün izleri var.

Ümma yaramaz bir çocuğu sever gibi seviyor Gamenn'i, ama onun ardı arkası kesilmeyen sorularından, üst üste açtırdığı fallardan, ikide bir baktırıp durduğu bakılardan yılmış durumda; nicedir bu durumdan pek hoşlanmıyor. Gamenn'e zaman zaman bu konuda yaptığı yardımlardan, adını tam olarak koyamadığı bir nedenden ötürü rahatsızlık duyuyor. Üstelik ona bir erkek olarak ilgi duymadığı halde, hayatında bir erkek olmayışının noksanlığını niye bu kadar hatırlattığını açıklayamıyor. Onun kendisi için ne ifade ettiğini hiçbir zaman tam olarak bilemediği gibi, yanındayken duyduğu mutluluğa da bir neden bulamıyor. Olacakların bin bir türlüsünü önceden gören gözle-

ri kimi durumlarda kendi içine bu kadar kör olabiliyor.

Ümma'nın kendi hakkında kapılıp gittiği düşüncelerden habersiz olan Gamenn, "Yakında On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri başlayacak Odragend'de," diyor.

Sesinde yumak yumak sıkıntı var.

Ümma başını sallıyor.

"Önümüzdeki hafta Odragend'e doğru yola çıkacağım."

Bir an susuyor, yüzüne koyu bir bulut iniyor, sesi tarazlanıyor.

"Güneyden kötü haberler geliyor Ümma. Geçtiğimiz yıl birkaç kentte üst üste birkaç şair daha öldürüldü. Kısa bir süre önce Makrakamash'ta genç şair Dehamar saldırıya uğradı, bugüne dek katilin elinden yaralı olarak kurtulmayı başarmış tek kişi o. Dolayısıyla bugüne dek katili gören elimizdeki tek görgü tanığı da o. Dehamar'ın On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne katılmak üzere Odragend'e doğru yola çıkacak olduğunun bilgisi geldi. Katil yarım kalmış işini bu kez tamamlamak isteyebilir. Bu şenliklerle cinayetler arasında bir bağlantı olduğunu sanıyoruz."

Burada durup derin bir soluk alıyor. Ümma'nın ne anlama geldiğini iyi bildiği derin bir soluk...

"Kan kokusu alıyorum Ümma. Bu kez her zamankinden çok daha fazla kan kokusu alıyorum."

Ümma ne zaman Odragend adı geçse Gamenn'in yüreğinin nasıl titrediğini, her seferinde nasıl derin bir soluk alma ihtiyacı hissettiğini öteden beri bildiği için anlayış ve şefkatle bakıyor Gamenn'in tedirginliğin bulutlarının kapladığı yüzüne. Atlı takip polislerinin, sabit şehir polislerinden çok daha zorlu bir yaşam sürdürdüğünü biliyor Ümma; bu yüzden de altmışının eşiğine gelmiş bu adamın hâlâ kanı yirmili yaşların heyecanıyla köpüren, mesleğe yeni başlamış genç bir delikanlı gibi at sırtında o şehirden bu şehire bir ömür sürerek suçlu avına çıkmasına saygı duyuyor. Gamenn tarazlanan sesini temizledikten sonra, asıl sormak istediği soruya geliyor:

"Şu sıralar rüyalarında gördüğün bir şey var mı?"

Sesinde bıkkın bir umut, gözlerinde yardım uman çocuk bakışları var.

Ümma'nın rüyalarından, bakılarından, kehanetlerinden bir ipucu umuyor. Günün birinde onun kehanetlerinden ya da rüyalarından sü-

zülüp gelen bir haberin, vereceği bir ipucunun bütün gizi çözmeye yeteceğini sanıyor.

Ümma elindeki testiden kendine elma şerbeti doldururken, Gamenn'in sorusuna karşılık olarak başını ümitsizce iki yana sallıyor. "Ya senin rüyaların ne âlemde Gamenn? Hem bu konuda sen benden daha çok rüya görüyorsun!" diyor.

Gamenn'in gördüğü rüyalardan ötürü adeta bir tür suçluluk duygusuna kapıldığını biliyor. Nicedir, katilin gözlerinin, onun rüyalarını ele geçirdiğini düşünüyorsa da bundan söz etmekten kaçınıyor.

Bir seferinde Ümma'ya sormuştu: "Neden ben olayları hep katilin gözünden görüyorum rüyalarımda?"

"Cinayeti çözebilmek için bütün gün olayları katilin gözünden görmeye, onun neler düşünebileceğini tahmin etmeye çalışıyorsun da ondan. Geceleri de rüyanı alıyor bu durum. Bundan daha doğal ne olabilir ki?"

Her seferinde Gamenn'in yüzünde tam olarak ikna olmamışlığın güvensiz gölgesi asılı kalıyor.

"Kendim işliyormuşum gibi acı çekiyorum o cinayetleri seyrederken... Ayırt edemiyorum. Gören göz benim ama bıçağı sallayan el benim mi? Sanki başkasının gözlerini ödünç almışım. Ya da bir başkası benim gözlerimi kullanıyor öldürmek için. Azap içinde uyanıyorum her seferinde. Sanki gözlerim değil de kendim olsaydım orada, kimse ölmezdi, diye."

Her seferinde bu konuda Gamenn'i yatıştırmakta zorluk çekiyor Ümma. Birkaç kez ona uzun uzun rüyaların cinslerinden söz etmek gereği duymuştu. "Senin gördüklerin gündüz birikenlerin rüyası," diyordu. "Kehanet rüyası, gelecek rüyası, gaipten işaret taşıyan rüzgâr rüyaları değil, içini ferah tut; kafanı çok taktığın için düşlerin oyun ediyor sana, gündüz sen onları yoruyorsun, gece onlar seni. Gözlerin, açıkken de kapalıyken de yorgun düşüyor gördüklerinden. Göz dediğinin de sabrı vardır."

Söylediklerinde tam doğru olmayan, en azından sakladığı şeyler vardı Ümma'nın. Gamenn'in gördüğü onca sıradan rüyanın yanı sıra, bazılarının sahiden gaipten işaretler taşıyan kehanet rüyaları olduğunu seziyordu. Ama bunların hiçbiri arı değildi. Rüya kordonları birbi-

rine dolaşarak saflıklarını kirletiyor, bu yüzden bilinen rüya cinslerinden hiçbirine tam olarak dahil olamıyorlardı. Gündüzden kalma olayların kılık değiştirmiş parçacıklarıyla gelecekten haber işareti taşıyanlar aynı rüyada iç içe geçerek Gamenn'in aklını, gözünü iyice bulandırıyordu. Ümma da Gamenn'i kendine azap veren kuşkularından korumak uğruna, gördüklerinin yalnızca gündüz birikenlerin sancısını taşıyan zihin yorgunu rüyalar olduğunu söylüyor, içlerinden bazılarının kehanet gücü taşıyabileceğine ilişkin kuşkularındansa hiç söz etmiyordu. Biliyordu ki Gamenn, gece rüyalarını gündüz kaldıramayanlardandı. Bu konudaki düşüncelerini apaçık dile getirdiğinde, onun rüyalarıyla başa çıkmakta, gördüklerini taşımakta zorlanacağını biliyordu. Rüyalarının karşısında güçsüzdü erkekler. Çoğunun rüya görmeyi reddetmesi bundandı.

Gamenn ellerini bacaklarının arasında birleştirerek, bir süre daha asmaların gölgesinde sessizce oturdu. Bu, onun çaresizlik ifadesiydi. Ellerini birleştiren görünmez kelepçeyi çözecek şeyi arıyordu.

"Yola çıkmadan mutlaka bana uğra," dedi Ümma, Gamenn'i uğurlarken.

"Sana üzerine kadim zaman şiirleri okunmuş uzun yol taşları, uzaktayken korunma tılsımları vereceğim. Yolunu kolaylaştırırlar."

Birden Gamenn daha şimdiden uzaktaymış gibi içi şefkatle doldu Ümma'nın.

Atlı geceler

Uykusuz gecelerin yalnızlığında olgunlaşan kederleri at sırtında yol alanlardan daha iyi kim bilebilir?

Gamenn'e göre gecelerin kendi içinde ne çok çeşidi olduğunu herkes bilmez. Örneğin bazı gecelerin adeta kibri vardır; nedenini bir tek kendinin bildiği. Sonra ayın perçemini kısa kestiği geceler olur; ışığı kıt ya da adımı çabuk... Bulutuna göre hatırladıkça ürperen gözenekleri geçmiş gecelerin... Böyle zamanlarda ruhunda seğirenin ne olduğunu kim tam olarak bilebilir ki? Şimdi içinde yol aldığı geceyse başka, bambaşka...

"Atlı geceler" adını verdiği bu gecelerin ömrünün ne çok zamanını kapladığını düşünüyor Gamenn. Bir gece hayvanı gibi ıssız doğanın ortasında geceler boyu yol aldığı bu uzun zamanlar hayatında ne çok yer tutmuş!

İçini, içinden geçtiği gecenin yıldızları basmış; geçmişte kurt, ağaç, dağ, su kültleri arasında uyuduğu geceler hızla geçiyor aklından.

Hava çok güzeldi. Yıldızlara isim verir gibi bakıyordu gökyüzüne. Gene ıssız doğanın ortasında at sırtında bir başına yol alıyor; yalnızca yola, kıra, manzaraya değil, her zerresini huzurlu bir mutlulukla içinde duyduğu kâinata karışarak eriyor gibiydi. Böyle zamanlardaki ruh halini, "Bir ot gibi, bir dal gibi, bir böcek gibi mutluyum," diye dile getirirdi. Tabiatı anlamamızı sağlayan şeyin onun bize verdiği huzur ve mutluluk olduğunu anlayacak kadar tabiatın koynunda, onunla iç içe, baş başa kaldığı uzun vakitler geçirmişti. Gerçekten de böyle zamanlarda ruhunun zenginleştiğini; otu, dalı, böceği, tıpkı bir insanı anlar gibi anladığını hissediyor, içi genişliyordu.

Ortalığı gün aydınlığına boğmuş, binlerce şiirde yapılan benzetmede olduğu gibi her şeyi gümüş rengine boyamış olan ay şimdi tam tepedeydi ve kenarındaki ufak yenik olmasa rahatlıkla dolunay sanılabilecek kadar yuvarlaktı. Şu an huzurlu bir dalgınlıkla içinde kaybolduğu ufka kadar uzanan manzara öteden beri ay şairlerinin pek sevdiği bir konuydu. Böyle zamanlarda hep aklına düşen Bilge Şair Bendag'ın "Ayda Kaybolmuş Adamlar" şiirini anımsadı gene. Ümma bu şiiri ne güzel okurdu! Kaç yaşındaydı bu şiiri ilk duyduğunda? Az sözle çok şey anlatmanın, bir şey söylemiyor görünüp derinden yürek burkmanın başyapıtıydı o! Kendi için yazılmışçasına ruhunu tanıdık bir sızıyla kavuran bu şiiri her okuduğunda ya da birinden dinlediğinde ağlamamak için kendini güç tutar, her dizenin, her sözcüğün ta iliklerinde titreştiğini duyardı. Üstelik, bu şiirde onu bunca kederlendiren şeyin ne olduğunu hiçbir zaman tam olarak anlamamıştı. Bunca yıl sonra bile. Şiirlere ömrünü veren belki de buydu.

Bir tür "ayda kaybolmuş adamlar"dan sayılabilecek olan atlı polisler öteden beri ikili gruplar halinde dolaştığı halde Gamenn, çoğu kez güvenlik yönetimindeki üstlerini kızdırmak pahasına da olsa tek gezmeyi severdi. O, her zaman yalnızlığını her şeyin üstünde tutmayı bildi; yalnızlığın öğrettiklerinin insanların öğrettiklerinden fazla olduğuna inandı. Anakara'nın uçsuz bucaksız yollarında yalnız dolaşma izni her atlı polise verilmezdi ve bu durum kimselerin hoşuna gitmese de o mesleğindeki başarılarının getirdiği ayrıcalıklı konumundan yararlanıyordu. Yanına verilecek ikinci kişinin büyük bölümü yollarda geçecek uzun takiplerde uyum sağlayabilecek biri olmasının her zaman mümkün olmadığını geçmiş deneyimlerinden biliyor; bu nedenle yanına daimi birini almak yerine vardığı yerlerdeki güvenlik noktalarından kısa mesafeler için bir eşlikçiyle yedeklenmek daha çok işine geliyordu. Hem uzun yollarda çoğu kez hiç hesapta olmayan şeyler nedeniyle yakın arkadaş sanılan kişilerle bile olmadık sorunlar yaşanabiliyor, hatta sağlam sandığınız dostluklar bile bir anda çözülüp gidebiliyordu.

Atının iki yanından sarkan vahşi tuaranag postundan yapılma heybesinde fazla bir şeyi yoktu Gamenn'in. Yetinmeyi bilen, hayatı tutumlu kullanan biri olarak yalnızca kendine en gerekli olacak şeyle-

ri taşımakta ustalaşmıştı. Hayatta hiçbir konuda fazla yük almak istemezdi. Her gittiği yerde bulunmaması olasılığına karşı, asla vazgeçemediği bir-iki şeyin dışında sıradan gereksinimlerini vardığı konaklama yerlerinde karşılamayı yeğlerdi. Her sabah sıcak süt –ya da bulamadığında sıcak su– kâsesine boca etmekten vazgeçemediği yaban yulafı tohumu ile çorbasına, yoğurduna kattığı karaketen tohumlarını ne olur ne olmaz diye her daim heybesinde bulundurur, bir de çorbalara, yemeklere serptiği cereseh otunun ekşi, kekre tadından asla vazgeçemezdi.

Gamenn yol boyu düşünüyordu da kendisinin olmayan yıllarda yaşlanmış gibiydi; sanki bir başkasının zamanı kullanılmış o da kendini birdenbire şu yaşında buluvermişti. Yaşını hiç göstermeyen sağlıklı, dinç ve zinde bir görünüşü vardı oysa. Çöl polisliği yaptığı sıralarda vücuduna dayanıklılık kazandıran nice zorlu sporda ustalaşmış, kendini sağlamlaştırmasını bilmişti.

Çocukluğundan bu yana ilgi alanı hep bilinmezler olmuştu. Büyüdükçe kâinatın bilinmezleri yerini yavaş yavaş gündelik hayatın bulmacalarına bırakmaya başlamış ve bunları anlayıp çözmeye giderek artan bir merakla yönelmişti. Belki de bu yüzden sonunda atlı polisliği seçti. Atlı polislikte hem bilinmezler vardı, hem de yol. O, kaderinin farkında olan insanlardandı.

Gökyüzünde en küçük bir sis saçağının, ince bir bulut parçasının bile olmadığı, yıldızları usul usul ışıyan kadife serinliğinde sakin bir geceydi şimdi içinde yol aldığı. Bu temiz havayı solumak yalnızca ciğerlerini değil, tüm bedenini tazeliyor gibiydi. Bütün soylu atlar gibi tartımını hiç bozmayan adımlarla yol alan vakur atı Sys'in nal seslerinden ve zaman zaman duyulan cırcırböceklerinden, ötleğen ya da yusufçuk ötüşlerinden başka ses duyulmuyordu ortalıkta. Kohragandt'a kadar yalnız gidecek, oradaki güvenlik noktasında ikinci bir atlı polisle yedeklenip yolunu sürdürecekti. Daha Odragend'e çok yolu vardı. Orada Makrakamash'ta genç şair Dehamar'a yapılan saldırı nedeniyle tutulan raporları inceleyecek, yapılan araştırmaları gözden geçirecekti. Katil ilk kez bir saldırısını cinayetle sonuçlandıramamış, ilk kez bir kurbanını elinden kaçırmıştı ve Gamenn, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri nedeniyle Odragend'e gelme olasılığından söz edilen Dehamar'la

yüz yüze görüşmenin bir yolunu bulacaktı.

Heybesinde duran Ümma'nın verdiği okunmuş uzun yol taşlarını, uzaktayken korunma tılsımlarını atının sağrısını okşar gibi heybenin üstünden okşadı. Onların yolunu kolaylaştıracağına inanıyordu. Bizler hayatımızı alabildiğine zorlaştırırken, bilinmezler hayatımızı kolaylaştırırdı. Vücudumuzun yaraları olduğu gibi kaderimizin de yaraları vardı. Onlara da şifa gerekti. Kaderinin farkında olmak, kaderinin yaralarının da farkında olmayı gerektiriyordu. Aklından bunları geçirirken, yalnız yüzü değil ruhu da ayın gümüşüne bulanmışçasına bir gülümseme yayıldı yüzüne.

Anakara'nın en gözde, en güvenilir soruşturma polislerindendi Gamenn. Onun yerinde kim olsa atlı polisliği bırakıp büyük şehir merkezlerinden birinde yerleşik bir masa başı görevini kabul eder, rahatlığı seçerdi. O ise, istemek şöyle dursun bundan hep kaçınmıştı. Anakara'nın birçok bölgesinden çözüme ulaştırılamamış zor vakaları sonunda ona getirirlerdi. Bu da gururunu okşuyor, kendini daha yararlı hissetmesine neden oluyordu.

Mesleğindeki ilk başarısını Anakara'nın bazı şehirlerinden taşıyıcı çocukları kaçıran gizli bir tarikatı ele geçirmekle kazanmıştı. Söz konusu bu tarikat, müritlerini Anakara'yı dolaşarak ruhları yıkanıp yeniden yerküreye gönderildiğini düşündükleri taşıyıcı çocukları arayıp bulmakla görevlendirmişti. Bu çocukların ruhlarında unutmanın sularından geçerken tamamen yıkanıp silinmemiş kayıtlı bilgiler olduğuna; bu saklı bilgilerin yerküreye özgü gündelik bilgi edinme alışkanlıklarıyla kirlenip kaybolmadan ortaya çıkarılması için çocukların özel ayinler yoluyla konuşturulması gerektiğine inanıyorlardı. "Taşıyıcı çocuk" diye adlandırılan bu çocuklar bilgilerinin de, yerküredeki görevlerinin de farkında değildiler. Öteki âlemlere ait her şey onların körpe dimağlarında saklıydı ve bunları zaman zaman anlaşılmaz sözcüklerle, büyüklerin anlamadıkları bir dille, farkında olmaksızın ifade ediyorlardı. Bu çocukların zaman zaman bilinmeyen bir dilde konuşmaları, kimselerin anlamadığı sözcükler kullanmaları sakladıkları gizlerin işaretiydi. Tarikat bilgeleri ise çok ciddiye aldıkları bu şifreli dili kaçırdıkları çocukların ağzından özel ayinlerde çözmeye çalışıyorlardı. Her çocuk, taşıyıcı çocuk değildi elbet. Kimileri yalnızca

çocuktu. Onlar unutmanın sularından tamamen yıkanarak çıktıkları için geldikleri âlemlere ait hiçbir şeyi hatırlamıyor, buraya oradan hiçbir bilgi taşıyamıyorlardı. Taşıyıcı olanlar geçitte kalanlardı; tam olarak ne öteki tarafta kalabilmiş, ne buraya geçebilmişlerdi. Üç yaşından sonra oraya ait bütün bildikleri yerkürenin öğrettiklerinin enkazı altında kalacağından, bir daha o bilgilere saf ve temiz olarak asla ulaşılamayacağına inanıldığı için çocukların üç yaşını geçirmeden tarikat müritleri tarafından kaçırılmaları ve ayin soruşturmasından geçirilmeleri gerekiyordu. Hangi çocuğun yalnızca çocuk, hangi çocuğun taşıyıcı olduğunu ise ancak bulucular anlar, onları ancak tarikatın çeşitli aşamalarından geçerek ehlileşmiş olan deneyimli bulucular tanırdı. Bu nedenle tarikat, tüm Anakara'ya bulucular salmış ve onlar taşıyıcı olduklarına inandıkları çocukları birer birer kaçırmaya başlamışlardı. Bu çocukların hepsinin tarikatın merkezi sayılan, Anakara'nın orta batısında sakin, sıradan, gösterişsiz, hatta birçok kişiye göre sıkıcı bir yerleşim birimi olan Sogranam kentindeki bir yeraltı tapınağında toplandığını o sıralar kimse bilmiyordu. Bu yeraltı tapınağında özel odalarda kilit altında tutulan taşıyıcı çocuklar teker teker sorgu ayinlerine alınıyor, tarikat bilgelerinin yönlendirmeleriyle konuşturulmaya çalışılıyor, dahası buna zorlanıyorlardı.

Kaçırılıp bir daha haber alınamayan çocuklarla ilgili, defalarca çıkmaza uğramış olan bu soruşturma sonunda Gamenn'e verildiğinde, önce çocukların kaçırıldıkları şehirlerden gelen polis raporlarını tek tek okuyup uzun uzun inceledi. Sanki elindeki sayfalara biraz daha bakarsa, olan biten kâğıtların arkasında bütün çıplaklığıyla belirivereceğmiş gibi saydamlaşmış gözlerle raporları uzun uzun inceler, çevresindekilerin anlam veremediği bir dikkat ve sabırla döne döne okurdu. Tek tek bölgeleri dolaşıp her bir çocuğun bağlı bulunduğu küçük ev ve o küçük evin bağlı bulunduğu büyük evle yeniden konuşmanın bir anlamı olduğunu sanmıyordu; bölge güvenliğinin bu işi defalarca yapmış olduğundan emindi. Tek tek her birinin hikâyesini iyice sindirene kadar raporları defalarca okuduktan sonra, bölgenin haritası üzerinde çalışmaya başladı. O bölgede çalınarak kaçırılmış çocuk şikâyetinin gelmediği tek şehir nedense Sogranam'dı. İlkin bu durum dikkatini çekti Gamenn'in. Uzakları işaret eden parmaklardan her zaman kuşku duyardı. Bu nedenle bu soruşturmayı üzerine aldı-

ğında, herkes bu yol meraklısı atlı polisi günler geceler boyu at sırtında yol tepecek sanırken o büyük bir gizlilik içinde gidip soruşturma karargâhını Sogranam kentinde kurdu ve neredeyse masasından kalkmadan bütün soruşturmayı oradan yönlendirip yönetti. Nedense bu olayların düğümünün burada çözüleceğine dair derin bir önsezi uyanmıştı içinde. Her zaman içinin sesine güvenmişti. Nitekim, şehrin bütün giriş çıkışlarına yerleştirilmiş gözcü polislerin verdiği raporlar birbirini tutuyor, kuşkulu kişiler gözlenip, kuşkulu atlı arabalar tek tek saptanarak izleniyordu.

Soruşturmanın başlangıç aşaması sayılabilecek günlerin birinde Gamenn'in kendisinden yardım istediği Haritacı Kaa, Gamenn'in masasının üzerinde serili duran haritaya uzun uzun baktıktan sonra haritanın üzerinde bir anagram keşfettiğini söylediğinde ilkin çok şaşırdı Gamenn; bu hiç beklemediği bir şeydi. Haritacı Kaa keşfini anlatırken, mesele bir anda tamamen çözülmüş gibi geldi Gamenn'e. Harita üzerinde kaçırılan çocukların bulunduğu şehirlerden Sogranam'a doğru birer çizgi çekildiğinde, ortaya altıgen köşeli bir yıldız çıkıyor ve Sogranam bu yıldızın tam ortasında yer alıyordu; bir söylentiye göre varlığından kuşku duyulan gizli bir tarikatın simgesi olan altıgen köşeli yıldızdı bu. Eylemlerini işaretlendirerek kendilerini bununla malik kılıyorlardı. "İşaretlendirdiğiniz, kaderiniz olur" düşüncesi, Anakara'da kadim zamanlardan kalma köklü, eski bir inançtı. Her anagram kendi kaderimizden ördüğümüz bir kafesti ve bize kendi evrenimizi kurma izni veriyordu. "Kafesler önemlidir," demişti Kaa. "Yaşam içinde görünen ve görünmeyen kafeslerle çevrilmişizdir."

Altıgen yıldızın her köşesi tamamlandığına göre, anlaşılan Sogranam'da işleri bitmişti ve tarikat Anakara'nın başka bir yerine taşınarak, yeni bir altıgen yıldız oluşturmaya, bu sefer de orayı işaretlemeye başlayacak, böylelikle zamanla tüm Anakara'nın kaderini ele geçirmeye çalışacaklardı. Onların Sogranam'dan kaçmalarına zaman tanımadan harekete geçmeye karar verdiler.

Takibe alınan kuşkulu kişiler ve pencereleri sıkı sıkıya kapalı atlı arabalar sonunda Sogranam'daki tarikatın kalbine; kimselerin yolunu, izini bilmediği yeraltı sarayının gizli kapısına götürdü onları. Tapınak, bir deri bir kemik uğursuz suhuma kuşları tarafından korunuyordu. Daha hiçbiri kanadını çırpamadan, bölgedeki yabancıların

varlığını bildiren uğursuz çığlığını atamadan oldukları yerde oklandılar. Gamenn vardıkları saray kapısının alınlığında altıgen köşeli yıldızı gördüğü an bu işi halletmiş olduğuna inandı. Haklıydı. Burasıydı. Aradıkları buradaydı. Diliyordu ki kaçırılan çocuklar da sağ salim burada olsunlar. Ne yazık ki hepsi sağ değildi.

Bu olay bir anda onu bütün Anakara'da kahraman yapmaya yetti; zaten Gamenn'in en duyarlı olduğu konu içinde çocukların olduğu hikâyeler, olaylardı. Yıllar önce vahşice öldürülen ve cesedinden yalnızca bir parça bulunan kardeşinin sızısı her seferinde ilk günkü şiddetiyle içindeki yemine düğümleniyordu.

O gün Sogranam'da yeraltı sarayından kurtardığı çocuklara gözyaşları içinde tek tek sarılırken, kardeşinin anısını kucaklıyor gibiydi Gamenn.

Bunca yıl kaybetmek korkusundan ötürü, çocuk sahibi olmaya kalkışmamıştı bile. Öldürülen kardeşiyle birlikte bütün çocukluğundan ve babalık hakkından vazgeçmişti.

Kehribar kırmak

Gece gümüşü kadar beyaz okaliptüsler arasından geçerek ilerliyor Gamenn. Sonra her şeye bir rüya duygusu veren uçsuzluk içinde geniş bir düzlüğe çıkıyor. Belirsiz bir ufka doğru uzanan rüya beyazı bu simli aydınlıkta her şey bambaşka görünüyor gözüne ve sihirli bir yalnızlık içindeki kendi varoluşu bile yeniden keşfetmesi gereken başka bir anlam boyutu kazanıyor. Yaşadığından, var olduğundan emin olmak istercesine bir an durduruyor atını. Tabiat, sanki kendi rüyasını gördürüyor ona. İnsan yaşamında bağışlanmış anlar vardır. Onlardan birinin içinde olduğunu düşünüyor. Varlığını tepeden tırnağa ürperten kaynağını bilmediği tansıklı bir heyecana, nedensiz bir sevince kapılarak sabaha kadar dipdiri bir güçle at sürüyor. Her şeyin zaten bir rüyaya benzemesi uykuyu uzak tutuyor gözlerinden. Kaç zamandır at sırtında hep aynı duruşu kollayan vücudu, bu nedenle yorgunluğun biçimini almıyor.

Bazı ırmakları geçmek kutsaldır. Bu düşünceyle güneybatıya yöneliyor; azıcık yolunu uzatıp suları her mevsim sakin akan Smna ırmağından geçmeye karar veriyor. Atının ayaklarına bulaşan ırmak sularının yolunu da yıkayacağına; geçtiği, geçeceği yolları suçlarından arındıracağına inanıyor. Bu çeşit inanışların gerçeklikte bir gücünün olup olmamasının Gamenn için bir önemi yok; yalnızca inanmış olmanın bile, gerçeği değiştirmeye yeteceğini, var olanı iyileştireceğini düşünüyor. "Gerçek dediğin, inandıklarımızdan yapılır zamanla" sözünü anımsadığı Bilge Şair Bendag'ın dediği gibi, "Yerküre var olduğu için değil, biz inandığımız için var," diyor yüksek sesle Smna ırmağını geçerken. Andığı sözler geçtiği sulara karışsın istiyor.

Atının ayaklarından süzülen, ırmağın adıyla ve ay ışığıyla yıkanmış suların yolunu şimdiden kısalttığını düşünüyor. Smna'yı geride

bıraktığı an, birdenbire yolunu hızlandırmak istercesine ardında biten rüzgâr içini dalgalandırıyor. "Rüzgâr ayak izlerini silmek için de eser." Kime ait olduğunu anımsamadığı, belleğini yurt tutmuş dizelerden biri de bu. Şimdi rüzgârla hatırına geldi. "Belki de rüzgârı çıkaran hatırladığım bu dizeydi," diye gülümsüyor içinden. Kelimelerden büyü yapılabildiğine göre, bazen öylesine söylenivermiş sözler, neden biz farkında olmadan büyü yerine geçip yazgımızı çiçeklendirmesin ki?

Rüzgâr hızlanıp atının önüne geçiyor.

Sabah, tam hesapladığı gibi, gün doğarken giriyor Kohragandt'a. Bütün şehir uykudayken. En sevdiği şey buydu. Bir şehre uyurken girmek. Atalarından kalma kök benliğe yerleşmiş bir fetih duygusu mu bu?.. bilmiyor. Ama bu durumun, kendine iyi bir başlangıç duygusu sağladığından emin. Sabah gün doğmadan başladığı şehirlerde kendini daha iyi, daha güvende hissediyor. Sokaklar henüz akmaya başlamamış, gündeliğin dağınık hikâyeleriyle meydanlar kalabalıklaşmamış, hayat tekrarlar ve rastlantılarla saçaklanmamışken. Pazarlara tezgâhlar kurulmamış, balkonlara çamaşırlar asılmamışken. Şehir henüz sessizliğin elindeyken. Sabah nemiyle kabaran saksı çiçeklerinin, balkon arsızı gür sarmaşıkların kokusunun ortalığı sardığı, şehrin sarısabır rengi taş döşeli sokaklarında, atının usul ve kendinden emin adımlarıyla Güvenlik Merkezi'ne doğru ilerlerken, burayı hep sevmiş olduğunu düşünüyor. Ekmek fırınlarından yükselen günün ilk ekmeğinin buğusu hayatın başladığını söylüyor ona. Her şehrin ekmek kokusu farklıdır; biliyor.

Kente adını veren Kohragandt sözü, artık kimselerin bilmediği bir ölü dilden kalma... "Kehribar kırmak" anlamına gelen "Kohra gagandt" sözünün zamanla kısaltılmış hali bu. Sırlarla dolu bu büyük vadide, linyit katmanları arasında geniş maden yataklarına dönüşmüş kehribara ilişkin bugün bile hâlâ nice efsane söylenir. Efsaneleri, insanların değil taşların, madenlerin yaşattığına ilişkin inanışlar, halk arasında hâlâ geniş kabul görür. "Ruhlar taş kesmeseydi, Yerküre olmazdı," diyorlar. "Ruhlar görülmek için taş oldular. Şimdi biz onların rüyasını görüyoruz."

Kaç bin yıl önce iki kozalaklı ağaçların reçinesine yapışıp kalan eklembacaklıların içinde taşıllaştıkları kehribar tanelerini boyunlarına uğurluk diye asanların, istedikleri her konuda çekim gücü edindiklerine inanılır Kohragandt'ta. Özellikle, aşk ve güç söz konusu olduğunda, içinde zamanın dondurduğu bir böceğin bulunduğu sarı kehribar tanesini üzerinde taşıyan herhangi bir uğurluk sahibinin tıpkı güçlü bir çekimtaşı gibi insanları kendisine çektiği söylenir.

Sonra, Kohragandt'a gelişlerinde hep önemli insanlarla tanışmış olduğunu düşünüyorGamenn. Bunların tümü raslantı olabilir mi? Yoksa şehrin sırlarından biri de bu mu? Bu kentin özel güçler ve yeteneklerle donanmış kişileri kendine çekip barındırması. Her biri farklı kişilikte, her biri çokrenkli, her biri kendi uğraşında ayrı bir öneme sahip bu insanların, burada yaşıyor, yaşamlarını burada sürdürüyor olması bir raslantı olabilir mi?

Örneğin, koca Anakara'yı avucunun içi gibi bilen Haritacı Kaa'yı burada tanımıştı ilk. Şehrin eteklerinde sıcak, şifalı sularıyla ünlü sedef sütunlu, ametist taşından yapılma mor kubbeli kaplıcaya gittiği gün Kaa'nın, yumurta biçimindeki orta havuzunun fokurdayan sularının içinden çırılçıplak, ama ayakparmaklarının ucundan kulak memelerine varana dek vücudunun her yanını kaplayan dövmelerle giyinmiş olarak çıktığını gördüğünde bir eski zaman canlısıyla karşılaşmışçasına yaşadığı şaşkınlığı, şimdi gene aynı tazeliğiyle içinde duyuyor. Onun, o gün, o haliyle ejderha kanında yıkanarak kendini yaralanmaz kılan eski masal kahramanlarını andırdığını düşündürmüş olduğunu anımsıyor.

Sonra, her zaman yüreğinin en yumuşak yeriyle andığı dilsiz Horad'a duyduğu sevgi ve şefkat yokluyor içini. Belki de dilsiz olduğu için fazla kullanmak zorunda hissettiği yüzünün hareketli çizgilerinin yumuşak bir zenginliği vardı. Onun, yerküreyi katman katman okumaya yeminli iri gözlerini, şu an capcanlı bakışıyorlarmış gibi hatırlıyor. Gözlerine büyük gelen bakışları en dalgın zamanında bile başka insanlarda görülmeyen bir dikkatle ışırdı.

Sonra, hınzır zekâlı ünlü sayıbilim bilgini Qkhanyus'u da burada tanımış olduğunu hatırlatıyor kendisine. Her üçü de özel yeteneklerle donatılmış seçilmiş insanlardı ve bu özel yetenekleriyle kazandıkları başarılar sayesinde ünleri Anakara'nın dört bir yanına dağılmıştı.

Yalnızca bir bilgin değil, aynı zamanda bir bilge olan Qkhanyus ile tanıştığı gün önündeki bir kâğıttan okur gibi söylediği şu sözleri hiç unutmamıştı:

"Bizi serseme çeviren rastlantıların, farklılıkların, uyumsuzlukların ardında, yalın, tutarlı ve uyumlu bir düzenin bulunduğunu ve günün birinde birinin ya da birilerinin çıkıp bunu keşfedeceğini umarız. Bu düzeni bize sayıların göstermesini ister, bunu ancak sayılarla kanıtlarsak doğrulanacağına inanırız. Oysa sayılar yalnızca kendilerini gösterirler. Sayılar işaret ettiklerinden daha fazlası olmadıkları halde, insanlar onlardan daha fazlasını göstermesini isterler hep."

Bu sözleri söylemesinin nedeni, o sıralar içinde bulundukları yoğun tartışmalardı. Kadim metinlere şifreli sayılama düzenleriyle gömülüp gizlendiği varsayılan kehanetlere ilişkin iddialı savlar öne sürülüyor, yorumlar yapılıyordu. Genellikle kutsal bilinen, eski zamanlardan kalma bazı metinlere sayısal denklemlerin uygulanması sonucunda şifrelenmiş kehanet işaretleri bulduklarını varsayan, çoğu gözünü şöhret ve iktidar hırsı bürümüş şarlatanların ortalığı kapladığı hararetli günlerde yapılmış uzun bir konuşmadan anımsadıklarıydı bunlar.

Qkhanyus bu çeşit sayısal denklemler, hiçbir kutsallık niteliği olmayan metinlere uygulandığında da benzer sonuçlara ulaşılabileceğini iddia etmiş; bu amaçla, çok yıl önce genç yaşta katıldığı bir cenk sırasında ölmüş olan asker şairlerden Novagan'ın *Kum Saati* adlı kitabına uyguladığı bir denklem sonucu, kitabın sürekli 19 sayısını verdiğini, Anakara'nın geçmişindeki kimi tarihlerle 19 sayısı arasında işaret sayılabilecek bir dolu ilişki denklemi kurulabileceğini örnekleriyle kanıtlamış, bu nedenle Novagan'ın *Kum Saati* adlı şiir kitabının da gelecekten haber veren bir kutsal metin sayılıp sayılamayacağını alaycı bir dille sormuştu. Ona göre bütün bunlar şiir ile matematik arasındaki şaşmaz ve zorunlu ilişkinin istismarından kaynaklanıyordu. Tabii en başta kendilerine kutlu biliciler süsü veren şifreciler, kehanet okuyucuları olmak üzere birçok kişi rüyalarını bozan, oyuncaklarını elinden alan Qkhanyus'tan şiddetle nefret etmişlerdi.

Aslında metnin sakladığı gizlere ilişkin merakların sistematize etmeye çalıştığı bu durum bölgede yeni bir şey değildi ve ardında yıllar yılı biriken ciddi bir içrek gelenek oluşturmuştu.

Kohragandt'ta ruhun daha özgür olduğuna, yerküreyi biçimleyen temel güçlerin, büyük titreşimlerin kol gezdiğine inanılırdı. Başlangıcı çok gerilere, ta kuruluş zamanlarına kadar giden bir kadim gizemler vadisiydi burası ve "sarı rüya" adını verdikleri kehribar yatakları kadar toprak altından çıkartılan ve gökçe sırlar barındırdıklarına inanılan şiir levhalarıyla da ünlüydü. Yüksek harda fırınlanmadan önce zamana dayanıklılığı artsın diye hamuruna zigornad tozu karılmış bu kil levhaların tarihi de birkaç yüzyıl öncesine kadar gidiyordu. İmparatorluklar ve büyük savaşlar zamanlarından kalma, içinde sayılama kuralları ve şifreleme sistemleriyle ilgili nice bilginin barındığı bir tür düzenek kurulmuştu bu levhalarda. Şifrelerini çözebildiğiniz levhaları kendi aralarında doğru olarak numaralandırıp sıraya koyabildiğinizde, geçmişi yorumlayan, geleceğe ışık tutan kehanet metinleri elde edildiğine inanılıyordu. Birçok insan ömrünü bu levhaların sırrını çözmeye adamış, ulaşabildikleri sınırlı bilgilerin ümitsizliği içinde yaşlanıp ölmüşlerdi.

Gamenn ne zaman Kohragandt'tan geçse, her seferinde yeni açılan gömülere rastlar, yeni bir kazının yapıldığını, yeni levhaların çıkarılmakta olduğunu görürdü. Toprak altında bulunmuş levhaların güne çıkarılışı, doğanın ve tarihin iç içe geçen ürpertisini teninde duymak gibiydi. Sanki biri hayat, biri ömürdür ve birbirinin içinden geçerek güne çıkarken her ikisi de zamanı, adeta paralel evrenlerin kesiştiği, insan gözünün göremediği bir teğet çizgisinde ürpertir. Orada bir an başka bir âlemin kapıları açılıp kapanır. Bir kazı çalışmasına rastgelindiğinde kazıyı yapanların o anki heyecanlarını görmek bile âlemleri birbirine açan bu sihirli ürpertiyi kendi teninizde duymanıza yeter.

Kehribar verniğiyle cilalanmış bu kil tabletlerin kendisi kadar barındırdıkları gizler de zamana karşı dayanıklı çıkmış, birçoğu kendini ele vermeden, ölü bir dilin hem sağdan sola, hem aşağıdan yukarıya dizilebilen zengin ve konuşkan harflerine gömdükleri gizleri konusunda suskunluklarını yüzlerce yıl koruyabilmişlerdir. Bulundukları yerden çıkartılıp, tozları silkelenip, zamanın hasarları onarılıp üzerleri temizlendikten sonra Şehir Tarihi Müzesi'nin avlularında yeniden güneş ışığının giz kavuran çıplaklığına bırakılan nice dilsiz levhaya her yıl yüzlerce yenisinin eklendiğini görüyordu Gamenn. Sırlar ve ölüler, yerküreyi kendileriyle çoğaltıyordu.

Kohragandt'ın tarihsel gizemine yakışacak bir kader cilvesiyle olsa gerek, tabletlerin çoğunun dilini çözen, anlamlarını zamanın elinden alan kendisi de bir dilsiz olan Horad oldu. Yeraltını, yerküreye bir dilsiz dillendirdi.

Gerçek adının ne olduğu bilinmiyordu. Horad, dağ dillerinde "yılkı atı" anlamına gelen eski bir sözcüktü. Onun, zalim dağ yasalarıyla yaşayan ve kusurlu çocukları yaşatmayan dağ kabilelerinden birinden gelme olduğu tahmin ediliyordu. Horad adını, çok küçükken dilsiz olduğu anlaşılınca, onu, büyük yılkı ovasında yılkıya bırakılan atlarla birlikte ölüme terk eden zalim ana-babasına ve kabile geleneğine borçluydu. Aylarca ne yiyip içtiği, nasıl korunup hayatta kalmayı başardığı hiç bilinmemiş, sonunda onu üstü başı perişan, yarı vahşileşmiş bir halde bir ağaç kovuğunda ağlarken bulan bir dağ çobanı tarafından büyütülmüştü. Bir süre Aoi Sağlık Yurdu'nda sağaltılarak bakım görmüş, içi mümkün olduğunca onarılmış; kilitlenmiş olan gövdesi çözülmüş, dil öğrenme yeteneği keşfedilince özel gözetim altında temel eğitim almış, ruhu ulaşabildiği uygun bir sükûnet eşiğine geldiğinde de yaşamının geri kalanını sürdürmesi için Kohragandt'taki Çocuklar Evi'ne gönderilmişti. Yerküre'nin diline lal olan Horad, her yıl bildiği ölü dillere bir yenisini daha ekleyerek, ölüme terk edildiği ovadan, ölümün unutulmuş dillerini öğrenmiş olarak geri dönmüştü. Bugün yalnızca Kohragandt'taki değil, Anakara'nın birçok bölgesindeki yazıtları, kitabeleri, ölü metinleri okuyup sökmede en yetkin kişi olarak bilinen Horad'ın aynı zamanda yılkıya bırakılan yaşlı, kimsesiz atları barındırdığı küçük bir çiftlik kurduğunu öğrendiğinde Gamenn'in içi sızlamıştı. Horad'ınki kadar acılı ve kimsesiz olmasa da herkesin kendi çocukluğunu korumasının yollarının farklı olduğunu biliyordu. Bir keresinde "Çoğu kişi farkında bile olmadan kendi çocukluğunu başkalarından korur," demişti Lelalu. "Ancak böyle kendimizin yetişkini oluruz."

Gamenn içinde çocuk geçen her hikâyede olduğu gibi bu hikâyede de yarasının sızladığını hissediyor; Horad'ı, onun yılkı ovasında ölüme terk edilmiş çocukluğuna duyduğu ölçüsüz bir şefkat ve merhametle seviyor; onun yaralı çocukluğunu kurtarmak adına yaptıklarına derin bir saygı duyuyordu. Şimdi Horad'ı bir kez daha görebileceğini düşünerek yolunun Kohragandt'tan geçtiğine seviniyor.

Horad dilsiz olmasına karşın, benliğinin derinliklerinde varlığım sürdüren bir ses olduğuna, hatta bunun evrenin sesiyle aynı olduğuna, evrenin var olduğu ilk zamanlardan beri bu sesin herkesin içinde tınladığına inanıyordu. Kendisinin ses tellerinde titreşip ses olarak gövdelenmese de oradaydı, vardı. "Belki bana yerküredeki bunca kapalı harfi, sırlı yazıyı, toprağın belleğine gömülenleri buldurup çözdüren odur," diyordu. "Doğrudan kulağıma değilse bile ruhuma fısıldıyordur. Ben bunca yıl yalnızca binlerce tablet üzerinde çalışmadım; o sesi duymaya, dinlemeye, söylediklerini anlamaya da çalıştım. Asıl başarım çözdüğüm diller, tabletler değil, o sesi duyabilmiş olmamdır."

Kapıldığı çağrışımla olsa gerek Horad'ı düşünürken, Gamenn birden uzaktaki arkadaşı Marangoz'u özlediğini fark ediyor. Ona adıyla değil, hep "Marangoz" diye seslenirdi. Şu soruşturmanın bitiminde bir süre kafa dinlemek ve dinlenmek için Marangoz'un yanına gidip, onun huzurlu varlığının gölgesinde vakit geçirmek istiyor. Hiçbir şey yapmadan, onunla yan yana dostluktan doğan bir sessizlik içinde oturmayı özlemişti.

Gamenn, Marangoz'la ilgili düşüncelere, anılara dalmış olarak kentin Güvenlik Merkezi'ne geldiğinde, geceden kalma yorgun nöbetçilerle oturup bir büyük kupa koyu kıvam Besemya kahvesi içiyor. Nerede olursa olsun atı Sys'i hep taze otla beslemek gerektiğini bilirdi. Güvenlik Merkezi'nin bakıcılarına ilkin bunu tembihledi, ardından atının derisinin mutlaka suda dinlendirilmiş söğüt yapraklarıyla serinletilmesini istedi. Gelirken burnunda asılı kalmış taze ekmek kokusu, şimdi kahve kupasının yanındaki, içinde keçi peyniri topları, yabani dağ zeytinleri ve üzerlerine kekik, pul biber, cereseh tohumu serpilmiş domates dilimleri bulunan yayvan bir toprak kaptan yükseliyordu. Gece boyu at sürdüğü halde ne bir yorgunluk belirtisi gösteriyor, ne uykusuzluk hissediyordu. Suları kutlu Smna ırmağını geçen atının ayaklarından kendi ayaklarına geçen bir güç, ayakta tutuyor olmalıydı bedenini. Onu birkaç gündür burada bekleyen güneyden gelen soruşturma raporlarını yanına alıp konuk evinde kendisine ayrılmış olan odasına çekildi. Sürekli aynı bilgilerin tekrarlanıp durduğu raporlarda fazla bir şey bulacağını sanmıyordu. Yolun bundan sonrasında kendisine eşlik edecek, buraya yeni atandığı söylenen polis yama-

ğınm işbaşı yapmasını beklemeden çıkmış; itiraz istemez bir sesle onu konuk evine, yanına göndermelerini söylemekle yetinmişti. Aslına bakılacak olursa kim olduğuyla pek ilgili değildi, yalnızca onun uzun yolda kafa şişirmeyen biri olmasını ümit ediyordu.

Elimizde ne var?

"Elimizde ne var peki," dedi Gamenn karşısında oturan adama. "Neler biliyoruz bir bakalım."

Akşama doğru konuk evinin ona ayrılan odasında, gündüz mü gece mi olduğunu belirsizleştiren bir zamansızlıkta, nerede olduğunu bile unutturan derin bir uykudan gözlerini açtığında kendisini günlerdir uyuyormuş gibi dinlenmiş ve dinç hissetmiş; konuk evi çalışanlarından birinin sessizce getirip başucuna bıraktığı, hâlâ bekletildiği kuyunun soğuğunu boncuk boncuk buğularla üzerinde taşıyan bir küçük testi yogasuayı kafasına dikip ferahlamıştı. Yogasuanın damağı karıncalandıran hafif ekşimsi tadı bütün duyularını ve dikkatini diriltterek onu günün geri kalanı için yenilemiş, taze bir güç vermişti.

Şimdi odanın ortasındaki geniş masanın karşılıklı iki ucuna oturmuş, güneyden gelen soruşturma raporlarını okuyor, önlerindeki kâğıtları, belgeleri, olay yerine ilişkin çizimleri, mahir eller tarafından çizilmiş temsili resimleri tek tek gözden geçiriyor, bazen de yeni tanışan insanların temkinli bakışlarıyla birbirlerini süzüyorlardı.

Arka bahçedeki dogana ağaçlarının her biri el büyüklüğünde kahve kızılı yapraklarının arasından süzülerek pencereden vuran ikindi güneşinin, odadaki bütün sert hatları, çizgileri, köşeleri yumuşatarak eşyalar arasında yarattığı dinginlik ve uyum, Gamenn'e de bir iç huzuru sağlamış olmalı ki gördüğü andan itibaren hoşlanmadığı adama yeterince kızamıyordu.

Kapıyı açtığında karşısında duran budala görünüşü adamın Kohragandt Güvenlik Merkezi'nin yanına yardımcı olarak verdiği atlı polis olabileceği bin yıl kalsa aklına gelmezdi. Şekilsiz denebilecek hantal

bir vücudu vardı; tahıl çuvalı bolluğundaki pantolonunun üstünden hem deri, hem sicimle urgan gibi örgülenmiş enli bir kemerle tutturmaya çalıştığı iri göbeği söz dinlemiyordu. Atlı polis olabilmek için hayli kısa boyluydu, attan çok bir katırın sırtına yakışan şu haliyle güneşin kalan aklını da kavurduğu ensesi mendilli değirmenci yamaklarını andırıyor; düşük kaşlarının üzgün bir ifade kattığı değirmi yüzü, kâğıt boyalarla kırmızıya boyanmış gibi duran sarkık yanaklarıyla bir atlı polisten çok Aoi'nin güz sonu şenliklerindeki soytarılara ya da Dimoned hasat oyunlarındaki güldürücü tiplere benziyordu. Hep bağışlanmayı ve hoşgörülmeyi dileyen bakışlarla sevimli görünmeye çalışan, büyük ihtimalle de çok konuşup çok soru soran hevesli insanlardan biri olmalıydı. Ona dışarıdan bakan biri neden atlı polis olmak istediğine asla akıl erdiremezdi. Belki de babasının zoruyla polis olmaya yönlendirilmiş, kendine seçilmiş bir hayatı yaşamak zorunda kalmış bir talihsizdi. Daha tanıştıkları an Gamenn ondan hoşlanmamış, onun kendini sevdirme stratejisi olarak benimsediği bütün o göze girme gayretlerinin, körü körüne hayranlık gösterilerinin uzun yolda kendisini nasıl yoracağını şimdiden kestirerek içini sıkıntı basmıştı. Ama yapacak fazla bir şey yoktu. Aslında onun gibi yalnızlığa alışmış birinin yanına kimi verseler hoşlanmayacağını, onda mutlaka canını sıkacak bir kusur bulacağını tahmin etmek güç değildi.

Gamenn ona adını sorduğunda, nedense heyecanlanmış, kekeleyerek, "Pepqemok," demişti. Sonra heyecanının nedeni anlaşıldı: Babası, yerküreye kendinden bir tane daha ikram etme gereği duymuş ve oğluna da kendi adını vermişti. Gamenn'e kalırsa talihsizliği, bu gülünç adı almasıyla başlamış olmalıydı. Tahmin ettiği gibi, Pepqemok bir an önce Gamenn tarafından onay görmek, kabullenilmek istiyor; bu nedenle fazlasıyla iyi, sevimli, uyumlu görünmeye çalışıyor; gereksiz yere birçok soru soruyor, ama verilen cevapları pek de dinler görünmüyordu. Dahası, ilk sorusu yanıtlanırken, içinden ikinci sorusunu hazırlıyor gibiydi. Azıcık sussa şu toparlak varlığı yerküreden silinivererecekti sanki.

Gamenn insan ilişkilerinin çoğunun ilk izlenimlerle çatıldığını bilecek kadar yaşadığı halde, Pepqemok hakkında gene de erken karar vermek istemiyordu.

Gamenn'in hafifçe öne kaykılıp masayı iki ucundan kavrayarak

yönelttiği "Elimizde ne var?" sorusunu bir sınav ciddiyetiyle ele alan Pepqemok, uzun süreceğini sandığı açıklamaları sırasında konuşurken tıkanmamak için önce derin bir soluk aldı. Dersini ne kadar iyi çalıştığını göstermesinin zamanı gelmişti sanki. Böyle zamanlar için yedekte beklettiği daha tok bir sesle konuşuyor gibiydi.

"Önce elimizdeki son ipucundan başlayalım. Bir ad var elimizde: Remzganan. Ne zamandır bu cinayetlere ilişkin kuşkulu kişiler listesinde yer alan bu ad uzun bir süredir ortalıkta görünmüyordu. Birkaç kez yakayı eleverecek gibi olmuş ama her seferinde elimizden kurtulmuştu. Sonra, uzun sayılabilecek bir süre hiçbir yerde rastlamadık izine..."

Gamenn, Pepqemok'un sesindeki yapay ciddiyet bir yana, "Biz" diye başlayan cümlelerini gülünç buldu. Ne zaman bu soruşturmanın bir parçası olmuştu da, "biz"li cümleler kuruyordu?

"Onun öldüğünü düşünenler çıktı, çünkü bir süre boyunca hiç cinayet işlenmemişti. Derken yeniden cinayetler başladı. Ama bu cinayetler sırasında bulunduğu yerlerde anılan kuşkulu adlar arasında Remzganan'a rastlanmadı."

Gamenn, önceden hazırlayıp ezberlediği belli olan bu cümlelerle kendini anlattığı hikâyeye fazla kaptırarak ayrıntılarda kaybolmaya başlayan Pepqemok'un sözünü kesti: "Nerede ortaya çıkmış şimdi peki?"

Havaya kattığını düşündüğü esrarı, kısa da olsa bir süre daha sürdürmek gereğini duyan Pepqemok, yüzüne müphem bir ifade vermeye çalışarak, "Elimizdeki bu belgede onun son olarak Naburri'de bir handa kaldığı belirtilmiş. Farklı kimlikler taşıdığını, farklı adlarla ortaya çıktığını düşünüyoruz." Cümlesinin sonunda altdudağını ısırarak, bu görüşün yaratacağı etkiyi görmeye çalıştı.

"Bu yeni bir şey değil."

"Ne yeni bir şey değil?"

Pepqemok'un birdenbire boşalan yüzüne bakılacak olursa Gamenn'in ne demek istediğini sahiden anlamamıştı.

"Aynı adı uzun bir süre kullanmadığı, başka kimliklerle ortaya çıktığı... Bunlar bilinmeyen şeyler değil; yalnızca bu kimlikler arasında bağlantı kurmakta zorlanıyoruz, değil mi?"

Pepqemok'un yüzünde asılı kalan şaşkınlık ifadesinin silinmedi-

ğini gören Gamenn sürdürme gereği duydu: "Hep aynı kimlikleri kullanmak gibi budalaca açıklar veren birinin, nasıl olup da bu kadar iyi tasarlanmış cinayetler işlediğine akıl erdirebilsek sorun da ortadan kalkacak zaten."

Gamenn az önce sözü geçen Naburri'yi gözünün önüne getirmeye çalıştı. Çok yıl önce birkaç kez gitmişti oraya; ünlü çay evlerinin ıtırlı kokusu kalmış aklında. Bahçe hamakları. Yaprak asmaları. Kameriyeler. Sonra esenlik dolu huzurlu bir akşamüzerinin solgun anısı... Bir ağaç altında günbatımını birlikte seyrettikleri ufak tefek kadının omuzuna dolanmış koluna düşen bakırlaşmış güz yaprakları... O sakin görünüşlü kadınla baş başa bahçeyi dinleyerek geçirdiği uzak bir günden kalan anıların içinde bir süre tatlı bir sızıyla dolaşmasına izin verdi. Sonra sessizce iç çekip yeniden önündeki kâğıtlara döndü.

Gamenn, kafa karıştırıcı bir dolu ayrıntının arasında kaybolup gittiğini düşündüğü bu davayı aydınlatacak temel bir soruya yanıt arıyordu: Çeşitli aralıklarla cinayet işleyen bir seri katil miydi karşılarındaki, yoksa farklı kişilerce işlenen birbirinin taklidi kopya cinayetlerle mi karşı karşıyaydılar? Bazı cinayetler aynı katilin imzasını taşırken, bazıları farklılıklar gösterdiği için nedense ortada birden fazla kişi olduğunu akla getiriyordu. Anakara'nın tarihinde belli aralıklarla işlenen suç ve cinayetler, kendi aralarında gösterdikleri şaşırtıcı benzerliklerle aynı katilin elinden çıkma bir zincirleme cinayetler görüntüsü veriyor, öte yandan cinayet işleme biçimleriyle ayrılıklar gösteriyordu. Öncelikle bu durumun üzerine gitmek, iyi bir strateji, sonuca ulaşmak konusunda iyi bir başlangıç noktası olabilir miydi? Bilmiyordu...

Farklı şehirlerde aynı biçimde işlenen cinayetleri birbirine bağlayan yalnızca tek bir katilin varlığı Gamenn'e nedense daha akla uygun geliyordu. Eğer bu konuda yanılmıyorsa cinayet biçimlerindeki tutarsızlıklara bakılacak olduğunda, bölünmüş benlikli, parçalanmış kişilikli, tutarsız bir katille karşı karşıya olmalıydılar. Nasıl biri olabilirdi bu? Neden şairleri öldürüyordu? Anakara'daki zincirleme cinayetlerin tarihinde ilk kez kurban olarak şairler seçilmişti. Örneğin bir dönem yalnızca demircileri öldüren bir katil yakalanmıştı. Öldürdüğü demircilerin ateş cinleriyle işbirliği içinde olduğuna, yerküreyi bir plan dahilinde yakarak yok etmeyi düşündüklerine inanıyordu. Şimdi de şairler öldürülüyordu. Bu cinnetin bir anlamı, bir nedeni olma-

lıydı. Ama nasıl bir anlamdı bu? Dahası katil, bir şair olabilir miydi? Bu konuyu açtığı hınzır zekâlı bir şair arkadaşı, "Katil, şair çıkarsa hiç şaşırma," demişti. "Katil olmak için gereken özelliklere, şair olmak için gerekenlerden daha çok sahip olan nice şair tanıdım şu ömrümde."

Gamenn hınzırca edilmiş bu sözü yeni duymuş gibi aynı tazelikle gülümsedi.

Gamenn'e göre şimdilik yapılması gereken, ta en başından bilinen ilk şair cinayetlerinden başlayarak başarısız bir girişim olarak kalan o malum Dehamar saldırısına varana dek tümünü bir tarih ve mantık zinciri içinde alt alta sıralamak, bunlar arasında bağlantı kurulabilecek olan genel çizgileri ortaya çıkarmaktı.

Eline aldığı kâğıt ruloda hangi şairin, hangi zamanda, hangi biçimde öldürüldüğünü belirten bir zaman çizgelgesi ve tek tek şehir adları sıralıydı. Masanın üzerine yaydı.

"Her cinayette şehre ait bir hikâye vardır, değil mi?" diye sordu alçak sesle. Bu soruyu Pepqemok'tan çok kendine sormuş gibiydi. Şehir adlarının her biri, alt alta sıralanmış olmaları nedeniyle ayrı bir hikâye vaat ediyordu sanki. Defalarca okumuş olduğu raporlardan belleğinde yer etmiş geçmiş cinayetlere ilişkin bilgileri yardıma çağırdı. Aralarında kurulabilecek önemsiz görünen bir bağ, sıradan bir ayrıntı, yani böyle durumlarda gözden kaçması en mümkün olan herhangi bir şey, tümünün birbirine bağlanmasını sağlayarak onları sonuca götürebilirdi.

Temel bir ipucu haritasına ihtiyacı vardı, cinayetler arasında bağlantı kurabileceği iç delilleri bulup çıkarmaya yarayacak sağlam bir anahtar bulguya... Önündeki kâğıt yığınından böyle bir ipucu çıkacağına ilişkin bir umut taşımamasına karşın ısrarla tek tek inceliyordu hepsini.

Şimdi önüne çektiği dosya katilin burada, Kohragandt'ta işlemiş olduğu cinayete aitti. Bu cinayetin ayrıntılarını neredeyse ezbere biliyordu Gamenn. Çıplak bir arazide, şiir levhalarının bulunduğu bir höyüğün yanında uykusunda parçalanarak doğranmış olan şair Govae, aynı zamanda ölü diller üzerine çalışan bir dilimbilimciydi. Katil cesedi doğradıktan sonra parçalarını çeşitli levhaların üzerine gelişigü-

zel serpiştirip gitmişti. Govae'nin ölümü en çok yakın arkadaşı ve zaman zaman ölü diller üzerine birlikte çalıştığı Horad'ı üzmüştü. Yıldızsız bir gecede, herkesin uykuda olduğu bir zamanda işlenmiş olan bu cinayetin tanığı yoktu. Höyük nöbetçilerinden biri sabaha karşı uzaklaşan bir karaltı gördüğünü, ama onun sakin yürüyüşüne bakarak içlerinden biri olduğunu düşünüp kuşkulanmadığını söylemişti. Gerçi karaltının yürüyüşünde bir tuhaflık sezmişti ama, ne olduğunu tam olarak bilemiyordu.

Bu sırada cinayetin sırrını çözmüş gibi önündeki kâğıt tomarı arasından bulup çıkardığı bir raporu heyecanla Gamenn'e uzatıyor Pepqemok. "Nedir bu?"

"Remzganan'ın Naburri'de bulunduğu sırada, Dehamar da Naburri'de saklanıyormuş." Sonra yüzüne derin bir mana ifadesi katmak ümidiyle sol kaşını havaya kaldırarak: "Bir tesadüf olabilir mi bu?" dedi.

Gamenn durdu, Naburri'den gelen raporda kayda değer bir bilgi yoktu. Pepqemok ısrarlı bakışlarla bir şey söylemesini bekliyordu ama, Gamenn aklından geçen her şeyi söylememenin önemini, dahası gereğini bilen polislerdendi.

"Yarım kalmış cinayetini tamamlamak istemiş olamaz mı?" diye üsteledi Pepqemok. "Bildiğiniz gibi yarım kalmış bir cinayet, katilleri daha çok kızıştırır... intikam arzusu, takip duygusu..."

"Öyleyse bile, bir kez daha başaramamış demektir," diye sözünü kesti Gamenn.

"Dehamar iyi korunuyormuş Naburri'de. Kent satrabının özel adamları koruyormuş onu." Bunu söylerken Dehamar'ın kömürkalemle çizilmiş birkaç portresinin bulunduğu dosyayı Gamenn'e uzattı.

Gamenn, Dehamar'ı hiç görmemiş olduğunu düşündü. Yaşından çok daha genç görünüyordu elindeki çizimlerde. Bakışlarını yalazlandıran ve yaşına fazla gelen bir zekâ, bu çizimlerden bile belli oluyordu. Odragend'e, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne geleceği söylenen Dehamar'la orada, sağ olarak karşılaşmayı ümit ediyordu.

Gamenn önlerine yayılmış kâğıtlara, dosyalara bir an umutsuz gözlerle baktıktan sonra içini çekti. Açık söylemek gerekirse ellerinde pek fazla bir şey yoktu.

Bir akşam yemeği

Kohragandt tepelerinde, arkası sarp bir uçuruma açılan ıssız bir koruluğun tam yamacındaydı Qkhanyus'un evi; büyük kayalıkların başladığı yerde tekinsiz bir dengenin üstünde yalnızca Kohragandt'a değil, ana vadiye açılan tüm yamaçlara birden bakıyordu. Durup pencereden dışarı şöyle bir baktığında evin görünmez kanatları olduğuna, her an havalanıp uçabileceği hissine kapılıyordu insan.

Gamenn tılsımına tutulmuş gibi daldığı manzaranın ürperticiliğinden bakışlarını güçlükle alıp ardına dönerken yüksek sesle, "Dağ şairlerinden biri ne demiş: 'Vadiye bakan yamaçların gözleri vahşi olur.' Bu sözün ne demek istediği en çok bu evde anlaşılıyor sanki," diyor. Daha alçak sesle söylerse manzaranın gücünden sözlerinin duyulmayacağı hissine kapılmış olmalı.

Akşam yemeğinde Qkhanyus'un konuğuydu Gamenn. Onun önerisiyle hem günbatımının bu evden görünen muhteşem manzarasını kaçırmamak, hem ötekiler gelmeden fazladan laflamak için herkesten önce davranıp biraz erken gelmişti. Bunun eski arkadaşlar arasında özel bir akşam olduğunu söyleyerek Pepqemok'u kentte bırakmıştı.

Zemini iyi perdahlanmış damarlı sarı mermerden yapılma; iki yanını tarçın rengi yontuların, kabartmaların, içinde dev yapraklı yabani çiçeklerin yetiştiği irili ufaklı küplerin ve duvarlara yaslanmış toprakaltı buluntusu şair levhalarının süslediği geniş, görkemli bir tonozun altından, gölgeli bir serinlik içinden geçilerek giriliyordu Qkhanyus'un bu kartal yuvası evine. Dışarısı ne kadar sıcak olursa olsun, evin içi huzurlu serinliğiyle karşılardı gelenleri; daha kapıda yorgunluklarını alıp sakinleştirirdi.

Hafif bir rüzgârın vadinin içinde şöyle bir gezinmesi bile eski masallardaki fırtına ejderlerinin güçlü ıslığına dönüşüveriyordu evin

içinde. Bir süre bu ıslığı dinleyen Gamenn adeta çocukça denebilecek bir merakla "Çalışırken sayılarla arana girmiyor mu bu sesler, dikkatini dağıtıp kafanı karıştırmıyor mu?" diye soruyor Qkhanyus'a.

Bu akşam konuklarıyla baş başa olmak istemiş, karısı dahil olmak üzere ev ahalisinden kimseyi salona istememiş olan Qkhanyus, konuğunun kupasına Dyusenge şarabını boşaltırken gülümsüyor, "İnan, duymuyorum bile," diyor. Sonra Gamenn'i de gülümsetmek istercesine, "İçimdeki fırtınanın sesini bastırıyorlar hiç olmazsa," diye ekliyor. Salonun bir yanında duran, üzerinde ahşap baskı gravürlerin yer aldığı üç kanatlı paravanlara bakan Gamenn, Qkhanyus'un yanıtını dinlerken bir yandan dikkati gözlerle bu gravürleri inceliyor.

Qkhanyus, Gamenn'in akşamki yemeğe gelmelerini istediğini bildiği Horad ve Haritacı Kaa'yı da çağırmıştı, şimdi içkilerini yudumlayarak onları beklerken, bir dilbilimci, bir haritacı, bir matematikçi ve bir atlı soruşturma polisinin bir araya gelmesinden oluşan bu ilginç dörtlünün sohbetiyle akşamın hayli renkli geçeceğinden emindiler.

İçlerinde en genci Horad'dı. Dilsiz olan Horad eski buluşmalarında olduğu gibi bazen el kol işaretleriyle, bazen de ötekileri dinlerken sözlerini kesmemek için önündeki parşömenlere çabuk çabuk yazdığı notlarla katılacaktı sohbete ve Gamenn'in tahmininee her zamanki gibi erkenden uykusu geldiği için, herkesten önce ayaklanıp yatmaya gidecekti.

Zihni sürekli soyut matematiğin derin problemlerine odaklandığından gündelik yaşamın ıvır zıvırı hep ayakbağıymış gibi gelmişti Qkhanyus'a. Aslına bakılacak olursa tam bir yaşama beceriksiziydi; yerçekimi kanunlarının kendisini sersem ettiğinden yakınır dururdu. Gün boyu sayılara, denklemlere daldığı sisli bir hayal âleminde dolaşır, bedeni sanki toprağa ilişkin ağırlık problemlerini çoktan aşmışçasına her şeyi parmak ucuyla tutar; bu yüzden elinden hep bir şeyler düşürür, sık sık bir yerlere takılıp tökezlerdi. Kendisinin bu durumdan pek bir şikâyeti yoktu; ona kalırsa sevimli bir dalgınlık içinde yaşayıp gidiyor ve karısının anaç bir atmaca gibi ona kol kanat geren varlığı bütün bu gündelik engellerin, süfli ıvır zıvırın yükünü hafifletiyordu.

Bütün hayatı eviydi Qkhanyus'un. Matematiğin gücünü sayıların kesinliğinden alan saflığında huzur bulan biriydi. Evden çıkmaktan

fazla hoşlanmaz, bıraksalar gün boyu çalışma masasının başından kalkmak istemezdi. Kafası düşüncelerle dolu, masasının üzerindeki kâğıt ağırlığı olarak kullandığı kehribar külçelerini bir elinden diğerine aktararak uzun zamanlar geçirirdi. Vahşi bir uçurumla bakışan bu kartal yuvası evden dışarıdaki geniş manzaraya bile havanın boşluğuna gizli formüllerle çizilip saklanmış olan yerküre ile gökkubbe arasındaki sırların matematiksel karşılıklarını günün birinde bulup hesaplayabilecekmiş gibi bakardı. Yıldızların bile boyun eğdiği evrenin katı yasalarının, kutsanmış örümceğin bir boşluğa dokuduğu ağını önceden görüp hayal etmesi gibi kendi gözlerinin önünde canlanmasını isterdi. Dışarıda, gökyüzünün atlasında görünmez çizgilerle saklı olduğuna inandığı bu bağları, yıllardır karşısında durduğu halde bir türlü göremediği için kendine kızar, aymazlığına diş bilerdi. O da diğer gafiller gibi gözünün önünde duran bir şeyi görmüyordu işte! Masasının başucundaki kitaplıkta cilt cilt duran kitapları adeta kemirircesine okur; sayfaları eprimiş sözlükleri defalarca karıştırır, insan zekâsının harfler sayılar arasında kurduğu şifreli oyunlara, karmaşık kurgulara dalıp giderdi. Kohragandt'taki birçok işaret levhasına gömülü denklem onun bu kilit tanımaz merakı, bilip öğrenme iştahı sayesinde çözülüvermişti. "Gerçeklik asla bütün sırlarını ele vermez, levhaları çözmeye başlayan bunu baştan kabullenmelidir," derdi öğrencilerine. "Sen gerçeklikten payına düşeni kurtarmalısın."

Qkhanyus'un yıllardır inanç ve inatla sürdürdüğü dillerin yapılandırılması üzerine araştırmaları nihayet sonuç vermişti ve bu yıl Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne katılarak çalışmalarının kesinleştirdiği sonuçlarını ve bulduğu modellendirme biçimini herkese açıklayacaktı.

Buluşundan Gamenn'e coşkuyla söz ediyor; sık sık oturduğu yerden fırlayıp ayağa kalkıyor; anlattıklarının sarhoşluğuna iyice kapıldığı anlarda, bu büyük konuşma yarın olacakmış gibi dizginleyemediği bir heyecanla evin içinde hızlı adımlarla dolaşıp duruyor Qkhanyus. Bir tilkininkini andıran kehribar rengi gözleri ışıl ışıl parlıyor konuşurken. Bu gözlerin Kohragandt'ta yaşayan birine pek yakıştığını düşünüyor Gamenn.

Onun hızlı düşünen, apansız esinlere açık bir kafası olduğunu biliyor. Kabına sığmayan coşkulu hareketlerini, konuşmasındaki sıçra-

malı akışı izlemek bir süre sonra insanı yoruyorsa da, onunla vakit geçirmenin kendine özgü bir keyfi olduğu yadsınamaz.

Qkhanyus ayrıca Gamenn'in de o tarihlerde Odragend'de olacağına, kendisini dinlemeye gelebileceğine seviniyor. Bunun yaşamının en önemli konuşması olduğunu ekliyor sözlerine, "Bu konuşmanın birazını kendim için yapacaksam, birazını da babam için yapacağım," diyor.

Karşılaştıkları her seferinde Qkhanyus'un dehasında büyümeyi reddeden afacan bir çocuğun hınzırlığını, sınır tanımaz taşkınlığını görüyor Gamenn; onun sayılar ve sırlar âlemine ait bildiği onca muammayı oyuna dönüştürüp hafifleten çocuksu yanlarından, haşarı bir oğlan çocuğunu andıran hallerinden hoşlandığını düşünüyor. Qkhanyus'u yalnızca büyük bir matematikçi olarak değil, bir çocuk olarak da sevdiğini düşünüyor. Kohragandt Yüksek Bilgi Evi'nde verdiği derslerde öğrencileri hayli eğleniyor olmalı onun bu neşeli, dalgın, taşkın, bazen şuursuzluğa varan hareketlerinden. Zaten Qkhanyus'un kendisi her fırsatta söylerdi: "Bakmayın sayıların asık suratlı görünüşlerine, matematik şenbilimdir," diye.

Gamenn'den sonra eve ilk gelen, ne zamandır görmediği Haritacı Kaa oluyor; bakıyor da, diriliğinden, enerjisinden hiçbir şey yitirmemiş Kaa. O ağır bedenini eski günlerde olduğu gibi görkemle taşıyıp hâlâ yer titreten sağlam adımlarla dimdik yürüyor. Anakara'yı baştan aşağı gezdiği yolların yorgunluğu, bedeninden değilse bile ışığı azalmaya yüztutmuş bakışlarından okunuyor sadece. Vücudunu koruyan dövmeleri, bakışlarını aynı ölçüde koruyamamış besbelli; ne de olsa hayat bazı şeyleri sahibinden habersiz teslim alıyor. Onu yıllar önce ilk kez mor kubbeli kaplıcada, yumurta biçimindeki orta havuzunun fokurdayan sularının içinden çıkarken gördüğü o gün, üzerinden süzülen sularla hamamın mermer zemininde sağlam adımlarla ilerlerken hem suda hem karada yaşayabilen hayvansı bir üstünlükle donatılmış gibiydi. Şimdiyse çoktan karaya alışmış, istese de sulara dönemezmiş görünüyor...

Gamenn onu tanıdığında vücudundaki dövmeler boynuna kadar çıkmış, çenesine dayanmıştı. Eski bir dövme inancına göre, ten sahibinin geleceği görmesi için vücutta bir boş yer bırakmak gerekirdi, o

da yüzünü boşluk olarak bıraktı. "Anakara'da öleceğim yerin haritası yüzüme çizilsin, yüzüm söylesin öldüğüm yeri," diye boş bıraktığı yüzünü bekletiyordu. Sağlam çatılmış geniş omuzlarının üzerindeki alımlı, uzun boynunun iki yanında uçları kıvrımlı yapraklar, ölüm sarmaşığı gibi boynuna dolanmış, yüzüne yürüyecekleri günü bekliyorlar şimdi.

Gamenn, Haritacı Kaa, Qkhanyus'un çılgın babasından söz ediyorlar bir süre, onun sönmez bir tutkuyla yıllar yılı dağ tepe gezip tükettiği ömründen. Qkhanyus "Çok isterdim hayatta olmasını," diyor. "Bugünleri görmesini. Odragend'e gelip beni dinlemesini."

Gamenn, akşamın son gelen konuğu Horad'm, ruhunda derin hasar bırakmış olan acıklı hayat hikâyesini, onu her gördüğünde gizliden gizliye hatırlamadan edemiyor. Belleğinde onunla ilgili bilgiler ister istemez kımıldıyor. Yolunun bundan sonrasında uğrayacağı kentlerden biri olanAoi'de, ruh sağaltıcılarıyla, rüya terbiyecileriyle ünlü, bir zamanlar Horad'ı iyileştirmiş olan "Sağlık Yurdu" var. Horad her zamanki gibi bu akşam da gecikmiş olarak geldiğinde, Gamenn bir ara söz açıp bu konuda ondan bilgi almayı düşünmüş, ama sonradan böyle bir gecede Horad'a o günleri yeniden hatırlatmanın pek hoş kaçmayacağına karar vermişti.

Akşamın ilerleyen saatleri, ömürlerini yerkürenin, evrenin ve insanın sırlarını öğrenmeye adamış bu kişilerin kendi ilgi ve bilgi alanlarına ilişkin anlattıkları hikâyeler; renkli bilmeceler gibi birbirlerine sordukları sorular, duruma göre aldıkları zekice, ustalıklı ya da şen yanıtlarla köpükleniyor. Konuşmalar ilerledikçe kimi zaman birlikte çalışsalar da Qkhanyus ile Horad'ın kimi matematiksel esaslara ilişkin görüşlerinde farklılıklar olduğunu anlıyor Gamenn.

Qkhanyus, dil ile matematik arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşan çalışmalarıyla ilgili olarak konuşurken, matematiksel hamleler esası üzerine yükselen ses tekrarlarının, daha sonra yeni şiir atılımlarının önünü açan dil kalıplarının ortaya çıkmasına neden olduğundan söz ediyor coşkuyla. Büyüler, özellikle çağırma ve kovma büyülerinde en ham halde kullanılan ses tekrarlarının dil, matematik ve müzik arasındaki temel anahtarları oluşturduğunu söylüyor. Ardından masada gülüşmelere neden olan tuhaf sesler çıkararak söylediklerini ör-

neklemeye çalışıyor. Ona göre, birçok dilde şiir sözcüğünün hem yasa, hem ezgi anlamına gelmesi bir raslantı olamaz. Şiirin, gündelik konuşma dilinden çok önce bulunduğunu hatırlatıyor. Bir soyutlama olarak şiir, gündelik dilin bulunuşundan sonra ortaya çıkmış, bu nedenle sonradan damıtılmış bir şey değil. İlk kutlu metinlerin şiirli bir dille yazılması da bir rastlantı sayılamaz. İlk tekerlemeler, ninniler, çağırma ya da kovma büyülerini hatırlamak yeter... Dilin ilk varoluş biçimi şiir aslında. Ona kalırsa, şimdilerde şairlerin yeniden elde etmeye çalıştıkları da bu saflık işte! Bir kez yitirdikleri ve bir daha hiçbir zaman erişemeyecekleri bir katışıksızlığın peşindeler. "İnsan önce vardı, sonra dil geldi, bu nedenle dil gelmeden önceki kendimizin varlığını hissediyor, ama hatırlamıyoruz."

Haritacı Kaa'nın doğa dengelerine ilişkin bir sorusu üzerine, "Matematik doğanın dilidir; bizimle böyle iletişim kurar," diyor Qkhanyus. "Sözcükler gibi rakamlar da doğada yoktur, ama doğanın düzeninde matematik vardır. Bize düşen rakamlar yoluyla düzenin işleyişini bulmaktır. Doğayı, evreni anlamamızı sağlayan şey, aynı yasalarla kurulmuş olan zekâmızın işleyiş biçimidir."

Gamenn, bir noksanı tamamlamak ister gibi ekliyor: "Gene de aklın kurallarına çok teslim olmamak gerek. Bizim yanılgımız, tüm evreni aklımıza sığdırmaya çalışmamız bence. Aklımızla açıklayabildiklerimizin tüm evreni anlamaya yeteceğini sanıyoruz."

Matematikten konuşurken duyduğu zevkin, Qkhanyus'un bütün varlığını kamaştırdığı görülüyor. Gamenn, kendisini bir şeye adamış insanlarda görülen bu derin tutku halini tanıyor. Uğruna vazgeçmiş oldukları şeyler sayesinde kazanmış oldukları ne varsa, bir varoluş ödülüne dönüşür onlarda. Gamenn, şimdi bir akşam yemeğini paylaştığı masadaki bu ışıklı insanları birebir tanımış olduğu, onlar arasında bulunduğu için kendini bir kez daha şanslı hissedip göneniyor.

Konu levhalardaki saklı sırlara geldiğinde, insan zekâsının ürettiği bir bilmecenin, gene insan zekâsıyla çözülebileceği üzerine konuşuyorlar. Asıl zahmet bilmecenin nasıl çalıştığını anlayana kadardı. Bunun yolu da şifreyi ele verecek dil yapılarını çözmekten geçiyordu. Qkhanyus'un üzerinde yıllardır çalıştığı, şimdilerde sonuçlandırmış olduğu ve bu yıl Odragend'de açıklayacağı matematiksel esaslara göre yapılandırdığı bu konuya ilişkin yeni çözüm modelleriydi.

Konuşmalara bir macera tadı getirmek istercesine şiir sanatındaki ilk büyük yenilikleri getiren şiirleri casusların yazdığından söz açıyor Haritacı Kaa. O zamanlar gizlice bilgi ulaştırmak, haber iletmek için kullanılan ilkel bir dil düzeneği, sonradan şiir sanatında önemli gelişmelere yol açıyor. Büyük imparatorluklar zamanında casusların, çaşıtların bir haberleşme aracı olarak kullandıkları bu şiirlerin, daha sonra "içrek şiir" diye nitelendirilecek kapalı anlamlar, anıştırmalar, istiareler içeren bir türe dönüştüğünden söz ediyorlar. Bu şiirlerde görülen çift değişkenli kodlar üzerindeki simgeler okunarak önemli matematiksel problemlerin çözülmüş olduğunu örnekliyor Qkhanyus. İki ruhlu insanların, iki benlikli casusların, dilin çift anlamlı düzeneklerini kurmalarında, varoluşun karanlık bir şakasını bulduğunu söylüyor. Saklanmak, hayattaki diğer saklanmaları da beraberinde getiriyor ona göre. Asıl önemlisi, günün birinde eline geçtikleri yabancı gözlerin tehdidine karşı bu levhalara kafa karıştırmak, yön şaşırtmak için gömülmüş olan sahte sembolleri ayıklayabilmekmiş. Sahte sembollerse apayrı bir konu!

"Sembolleri anlamak için onları içeriden görmek gerekir," diyor Horad. "Dışarıdan bakmak ama içeriden görmek; işin sırrı buradadır. Çünkü semboller mantıksal dizgelerin ilk unsurudur."

Gamenn, buraya gelirken yol boyu gördüğü yeni kazılardan, yeni gömülerin sayıca çokluğundan söz açıyor. Toprak altından hâlâ levhalar çıkabiliyor olmasına şaşırdığını ekliyor. "Toprağın tükenmezliği," diye yazıyor Horad önündeki kâğıda. Yazdığını onaylarcasına başını sallıyor. "Toprak her anlamda tükenmezdir."

Eski zamanlarda bazı defineler, altın, gümüş, sakka ve değerli taşlardan oluşan hazinelerin yerlerini belirten tarifler, güya şiirmiş süsü verilen levhalara gömülüyormuş. Geçmişte yapılan ilk kazıların çoğu şiir aşkından değil, define tutkusundanmış! Hep birlikte gülüyorlar. Ama bu yolla Kohragandt zaman içinde epey şiir eleştirmeni kazanmış! Yeniden kahkahalar yükseliyor masadan. Casusları, define avcılarını, şairleri buluşturan topraktan yapılma bu kadim tekniğin tarihine hep birlikte kadeh kaldırıyorlar.

Bazı levhalar çifte çapraz sistemiyle çözülüyor; bazı şifreler tek bir levhanın içinde yer alırken, bazılarının mesajlarıysa birbirlerinin referanslarıyla ilerleyerek belli bir devamlılık içinde konumlanıyor-

muş. "Levhalar arasında devrilim ya da yer değiştirme esasıyla basamaklandırarak ilerleme kaydetmek de mümkündür," diye özellikle belirtmek gereği duyuyor Qkhanyus. Sonra devrilim ve yer değiştirme esasının ne olduğunu açıklamaya koyuluyor. Birden kendilerini bütün bir casusluk tarihinin karanlık dolantıları içinde buluyorlar. Aynı konuların çevresinde dönüp duran konuşmalar, ilerleyen gece ve gevşeten içkiyle birlikte zihinleri yorulmuş, söylenenleri anlamakta güçlük çekmeye başlamışlardı. Buna karşın aynı zevkle konuşmayı sürdürüyorlar.

Kilidi güçlü bazı dillerin nasıl çözüldüğünden söz edilirken Horad dilsiz alfabesiyle elini kolunu konuşturuyor: "Bazı dillerin bazı harfler konusunda harf tercihleri vardır," diyor. "Örneğin § harfini her bin sözcüğün beş yüz doksanında kullanıyorsanız, şifre çözümünün ilk basamağını sağlamışsınız demektir. Dilin ayırt edici yapıları, özellikleri ortaya çıktıkça şifreler bir bir kırılmaya başlar, kodlar çözülür."

§ harfini önündeki kâğıda kocaman çizerken, ilk resmini yaparken dili ağzından taşan bir çocuğun sevimliliğiyle gülümsüyor masadakilere.

Bu uzun açıklamaların çoğu, konuya en uzak kişi olduğunu düşündükleri Gamenn'e yapılıyor elbet.

Qkhanyus ile Horad bir süredir bazı levhaların üzerinde birlikte çalışıyor, yıl hesaplamada kullanılan meton çevrimine göre tabletleri tarihlendiriyorlarmış. Obsidiyen taş levhaların ayna yerine kullanıldığı çağlardan kalmış bu levhalar, bugüne kadar bilinen en karmaşık dilmiş.

Parmaklarını konuşturarak "Dili çözmek bir şey değil, ayna gibi parlayan o levhaların göz kamaştıran yansımaları kör edecek bizi," diyor Horad. "Dilsiz olduğum yetmezmiş gibi bir de kör olacağım!" Masadakiler bu kıyıcı özalay karşısında gülüp gülmemek arasında bir an bocalıyor.

"Bir de sarı aynalar var tabii... Bazı tabletlerin herhangi birinde yazılanların okunabilmesi için tersinden gösteren sarı aynalar kullanılıyormuş. Bunlar üzerine tutuldukları tabletleri, parşömenleri düzünden gösteren saydam yüzeylermiş.

"Keşke hayatımızın üzerine tutulduğunda da, içini gösteren sarı aynalar olsaydı," diyor Gamenn. Konuşmaların bu noktasında konu

Gamenn'in ilgilendiği cinayetlere gelip eldeki verilerin yetersizliği, yapılan soruşturmaların uğradığı çıkmazlar, sonuç alınamayan araştırmalardan konuşulmaya başlandığında, kendisini birden önemsiz biri gibi hissediyor Gamenn.

İşlenen cinayetler arasına bazen uzun aralar girdiğinden, katilin bu kuluçka dönemlerinde ne yaptığı, nasıl bir hayat sürdüğü, onu neyin yeniden harekete geçirdiği konusundaki sorulara karşılık aradığından söz ediyor.

"Temel anahtar neden sadece şairleri öldürdüğünde saklı," diyor Qkhanyus. "Öldüreceği şairleri rasgele seçmiş olabilir, ama belli ki şairleri öldürmesi rasgele bir seçim değil."

"Doğru," diyor Gamenn. "Şairler çeşitli yaş gruplarından, hatta içlerinden bazılarının başarılı bir şair olduğu bile söylenemez. Sanki ölmeleri yalnızca bir gereklilik."

"Cinayetlerin işlendiği yerlere bakıldığında, dağınık bir harita çıkıyor ortaya," diyor Haritacı Kaa. "Şaşırtmaca vermek için mi, cinayetleri bütün Anakara'ya yaymak için mi, yakalanmak korkusuyla sık sık yer değiştirdiği için mi? Bunu anlamak önemli bir ipucu olabilir."

Konuşulanları dikkatle dinleyen Horad, "Sadece şairlerle ilgili değil, yolculuklarla ilgili de olabilir bu cinayetler," diye görüş belirtiyor. "Katil için sadece şiir değil, yolculuklar da ölüm getiriyordur belki."

"Benim de dikkatimi çekti bu durum," diyor Gamenn. "Örneğin, hiçbir zaman aynı kentte ikinci bir cinayet işlenmemiş. Sanki her kent bir ölü vererek sırasını savıyor."

"Bence dağınık düzen de olsa kafasında katetmeyi planladığı bir harita var," diyor Kaa.

"Eylemini tanıyan, ama eylemiyle ne söylemek istediğini bilmeyen aklı dağınık birinin işi olabilir mi?" diyor Qkhanyus. "Bu kadar tutarsızlığın bir aradalığını açıklayabilecek temel bir önerme gelmiyor aklıma çünkü."

"Bir katilin şifresini çözmek hepsinden zor, değil mi?" diyor Gamenn.

Hep birlikte gülüyorlar.

Gamenn, yakın bir tarihte katili yakalayacak bile olsa, şimdi kapılmış olduğu bu önemsizlik duygusunun pençesinden kurtulamayacağını düşünüyor. Kendisine her zaman yardım etmeye hazır olduklarını bildiği bu güçlü ve yardımsever insanlar arasında, akşamın başında hiç hissetmediği bir yabancılığın, vadiye birdenbire inen karanlık gibi üstüne çöktüğü duygusuna kapılıyor. Karanlığın merkezi insan benliğinin ötesindeki bir yeri temsil ediyor sanki. İçini, neye, kime olduğunu bilmediği bir küslük duygusu ele geçiriyor. Bu tanıdık küslük, çocukluğunun en güçlü duygusu! Ne zaman birileriyle yoğun kardeşlik duygularına kapılsa, bağrında saklanan akrebin kuyruğu yeniden küslüğün zehrini akıtır içine. Yaşanılan ânı zehirler, Gamenn'i diğerlerinin arasından öteler; gene böyle şeyler oluyor içinde. Bütün gece bir masada sevdiği kişilerle oturdu, tek eksiği uzaklardaki Marangoz'du. Yeniden derin bir özlemle anıyor Marangoz'un kardeşliğini.

Gecenin sonunda Gamenn, hafif çakırkeyf bir halde konuk evine dönmek üzere kapıya çıktığında, Pepqemok'u, atının başında kendisini bekler halde buluyor. Çağrılmadığı halde buraya kadar gelmiş, gecenin sonunda Gamenn'in dışarı çıkmasını bekliyor. Aferin umar gibi değil, davranışını açıklamak ister gibi, şu sarp dağ yamacından kente inerken hele biraz da sarhoşsa yalnız kalmaması gerektiğini düşündüğünü söylüyor Gamenn'e. Başka zaman olsa, kendisi için pek de fazla bir şey ifade etmeyeceğini bildiği bu ince davranış, nedensiz yere herkese, her şeye birdenbire yabancılık hissettiği bu gecenin yıldızsız karanlığında iyi geliyor Gamenn'e. Yüreğinin kendisinin bile unuttuğu bir yerindeki saklı yara usulca sarılıyor sanki. Gene de Pepqemok'a davranışından hoşlanmış olduğunu fazla belli etmemeye çalışarak, hiçbir şey söylemeden, onun dizgin elde hazır tuttuğu atına biniyor. Sys, sahibine "hoş geldin" dercesine hafifçe kişneyip yelesini sallıyor.

Atının yönünü çevirdiğinde Pepqemok'a değilse de o an üzerine sanki çocukluğunun tozyıldızlarını döken karanlığın sütüne gülümsüyor.

Güvercinin kaybolan kolyesi

Hanımellerinin bahçe duvarını aşıp yola taşan kokusu daha köşeyi dönmeden burnunuza çarpmaya başlayınca, anlardınız Lelalu'nun evine yaklaşmakta olduğunuzu. Şehrin azıcık dışındaydı. Parmağının yeşili, elinin sihirli kudreti sayesinde bahçesinde yetişmeyen çiçek ve bitki çeşidi nerdeyse yoktu. En huysuz çiçekler, endirençli kökler, en narin yaprakçıklar bile onun ellerinde hayat bulur, bu iklimde yaşaması mümkün olmayan uzak ülkelerin inatçı bitkilerini yeşertmeyi, en yer beğenmeyen, çabuk küsen, mevsim şaşırtan somurtkan çiçeklerini bile açtırmayı başarırdı. Bir de alçakgönüllü limonluğunda, en nadir yetişen türlerine varasıya öyle bir orkide koleksiyonu vardı ki meraklıları Anakara'nın dört bir yanından kopup bunları görmeye buraya, Micla'ya gelirlerdi.

Hanımeli çardağının altında yüksek arkalıklı beyazlatılmış hasır koltuğunda oturmuş, her zamanki gibi kucağında, içinde her renkten çeşitli ipliklerin, ibrişimlerin bulunduğu üzeri kuş motifli tahta kutusu duruyor, işlek parmaklarının arasında görünmesiyle kaybolması bir olan incecik ipliklerle tığ işi oyalar örüyordu. Bunun kendisini dinlendirdiğini söylerdi. "Doğa bizi elimizle kutsamış," derdi. "Hiçbir canlının sahip olmadığı maharetteki eli vermiş bize. Elimizin hakkını vermeliyiz," diye ekledikten sonra, bugüne dek yaptıklarından hoşnut olduğu ellerini, övünçle ödüllendirir gibi birbirine sürterek dolu dolu gülümser, sonra o an hangi işi yapıyorsa kaldığı yerden aynı keyifle sürdürürdü.

Her çeşit güvercinin keyifle guruldayıp kanat çırptığı arka bahçedeki güvercinliğinde, Anakara'nm en uzak köşesine bile bir uçumda gidip dönebilen akıllı güvercinleri vardı Lelalu'nun; bu merak ve yetenek ona babasından miras kalmıştı. Bütün çocukluğu, kuşların dili-

ni konuştuğuna inanılan babasının posta güvercini yetiştirmek üzere görev yaptığı Anakara'nın farklı bölgelerindeki çeşitli güvercin çiftliklerinde geçmiş, onların gurultularını annesinin ninnilerinden önce tanımış, Anakara'nın her çeşit güverciniyle kardeş büyümüştü.

Genç kızlığa yeni adım attığı günlerde herkesten gizli yazmaya başladığı şiirlerini posta güvercinleriyle dört bir yana yollamaya başlamış, böylelikle bir anda bütün Anakara'nın dikkatini üzerine çekmeyi bilmişti. Gökyüzünü kaplayan kanatlanmış şiirleri süzülerek yere iniyor, çeşitli şehirlerdeki posta kutularına konuyor, oradan ruhlara, belleklere, hayatlara dağılıyordu. Böylelikle daha kimse onu tanımadan şiirleri okunup, sevilip, bilinmiş oldu. Sahibinin kim olduğunu bilmedikleri bu şiirlerden, herkes uzun süre "güvercinlerin taşıdığı şiirler" diye söz etti. Şiirlerine gizem, şairliğine efsane katan bu masalsı durum nedeniyle Lelalu'nun adı uzun süre güvercinlerle birlikte anıldı.

Gamenn, yolunun üzerinde uğramayı düşündüğü birkaç şehre, bu güvercinlikten mesaj göndermek için gelmişti Lelalu'nun yanma. Onun posta güvercinleri asla yollarını şaşırmaz, kaybolmazlardı. Gamenn'e kalırsa onları döndüren şey, yön bulmadaki ustalıklarından çok Lelalu'nun güzelliğinden fazla uzak kalamıyor oluşlarıydı.

Evin arka bahçesinde, sıra sıra dizilmiş süt beyazına boyalı kutu gibi evlerinde yüzlerce güvercin kabarmış göğüsleriyle keyif içinde guruldayıp kanat çırpıyor, göğü köpürtüyorlardı. Lelalu yetiştirdiği güvercinlerin güzelliğiyle olduğu kadar, zekâlarıyla da övünürdü. Ne zaman bahçeye çıksa, iğne başı gözlerinden bile akıl okunan bir güvercin gelip ya omuzuna ya bileğine konar, o bahçeyi gezerken bilge bir masal kuşu gibi Lelalu'ya eşlik ederdi. Babası gibi kuşların dilinden anlayıp anlamadığını soran meraklılara, "Onların kendi dili yoktur," derdi. "Onların konuştuğu da bizim dilimizdir. Onların sizinle değil, sizin onlarla konuşmayı öğrenmeniz gerekir."

Daha ilk geldiğinde Lelalu'nun da tıpkı Ümma gibi bahçesindeki çiçek tarhlarında morun bütün çeşitlerinde gaveleana menekşesi yetiştirdiğini fark etmişti Gamenn. Morun kendi içinde ton farklarıyla bu kadar çeşitlenebildiğini ilk bu çiçeklerde fark etti. Gaveleana menekşesinin güvercinlere kokup kokmadığını merak ederdi hep. Bu çi-

çeğin kokusu kuşlarda da insanlarda olduğu gibi kadın, erkek ayrımı yapıyor muydu? Lelalu güvercinlerin cinselliğinin de insanlar gibi gelişkin ve karmaşık olduğunu söylemekle yetinirdi. "Bedenimizin enerjisiyle ruhlarımızın enerjisini karıştırmamak gerekir," diye eklerdi. "Bedenimizin enerjisi adını çabuk koyar, ama cinselliğimizin enerjisi başıboş dolaşır. Ancak çekimine kapılacağı bedeni bulduğunda yeniden bedenlenir."

Gamenn bu sözlerle güvercinlerin cinselliği arasında doğrudan bir bağ kuramaz, ama insan ruhunun karanlık yollarına açılan tartışmalardan her zaman uzak durmayı seçen biri olarak konuyu uzatmak istemezdi.

Güçlü kadınlara hep saygıyla karışık bir zaafı olmuştu Gamenn' in; her yola çıktığında bir bahaneyle bu şehre, Micla'ya uğramak, Lelalu'nun dirim fışkıran enerjisine, geçmek bilmeyen güzelliğine bakmak; onun elinden çay içmek iyi geliyordu. Lelalu'nun bedeni, ruhunu görünür kılıyordu adeta: Cildi, Ceneda porselenleri kadar saydam ve pürüzsüz, gözlerinin rengi Gomaba gölleri kadar duruydu. Gür kirpikleri, ruhunu apaçık söyleyen bakışlarını asla gölgelemezdi. Cildinin yıllar karşısındaki direncini, şekeri az suda kaynatılmış yabani bitki kökleri çiğnemeyi sevmesiyle açıklıyorlardı. Bu bitkilerin ne olduğu ise herkes için bir sırdı. Kadınlara özgü, kurnazlıkla saklanan bir sır olsaydı çoktan ortaya çıkar, öğrenilirdi elbet, ama galiba insanlar bu güzelliğin bitki köklerine borçlanılmış olmasını daha anlamlı buluyor; bu nedenle gizin sürmesini istiyor, bu bitkilerin neler olduklarının saklı kalması fikrini seviyorlardı.

Gamenn ona baktıkça Lelalu'nun iyi bir şair olmasa da, değil Anakara'nın, bütün yerkürenin onu hep güzel bir kadın olarak hatırlayacağını düşünürdü. Belki de bir kadının hayatta en çok sahip olmak istediği şeye sahipti o: Her yaşta güzel olmaya ve güzel kalmaya... Doğa, her bakımdan ona cömert davranmış, bir dolu yeteneğinin yanı sıra bir de böyle geçmek bilmeyen bir güzellik bağışlamıştı. Gamenn her fırsatta yaptığı gibi Lelalu'nun güzelliğinden sayıklar gibi söz etmeyi seviyordu.

Üzerinde gene etekleri fırdolayı dantelli –ve çoğu kez olduğu gibi ham ipekten– kemik rengi bir giysi olan Lelalu, verandada oturan ko-

nuğu Gamenn'e, kapaklı sepetin içinden meyveler, kuruyemiş ve yabanyulafından yapılmış hafif çörekler çıkardı. Günün bu saatinde hafif şeyler yemenin önemine hep inanmıştı. Üzerinde hâlâ sabah yağmurunun serinliğini taşıyan havanın yumuşak ılıklığının tadını çıkararak çaylarını, kâğıt inceliğindeki mineli porselen fincanlarda sessizlik içinde içtiler. Koyu gölgeler içindeki verandaya kendi gürültüsüyle düşen bir yaprağa, önlerinden hızla uçarak geçen bir çulluk kuşunun telaşına ve ne zamandır görmedikleri birbirlerinin yüzüne, sessizlik içinde yaşanılan andaki huzurun tadını çıkararak baktılar.

Lelalu bir ara Gamenn'e, Ümma'nın ünü buralara kadar gelen rüyasının akıbetini sordu; Bendag'ın Anakara'ya döndüğünü görmüş olduğu rüyasını... Duyulduktan sonra birçok yerde olduğu gibi burada da herkes günlerce bunu konuşmuştu. Bu, bir kehanet rüyası mıydı?

Gamenn gülümsedi. "Ümma da bazen sıradan insanlar gibi sadece rüya görüyor olsa gerek," dedi. "Onun bu kehanetini doğrulayan hiçbir haber, hiçbir işaret gelmedi Anakara'nın hiçbir yerinden."

"Neyse ki Bendag'ın şiirleri hiç gitmedi hayatımızdan," dedi Lelalu. "Keşke ne kadar sevildiğini, hiç unutulmadığım görebilseydi büyük usta. Ölmediyse bile, ölmüş kadar uzağa gitmiş demek ki..."

Onu yâd etmek için Lelalu'nun sabahın bu huzurlu saatinde esenlik dolu sakin bir sesle okuduğu Bendag'ın birkaç şiirinden sonra, arka bahçeye geçtiler.

Gamenn yazdığı ince parşömen kâğıtlarını güvercinlerin ayaklarına dolayıp düğümleyen Lelalu'nun alışkın, maharetli parmaklarını hayranlıkla seyre dalmış, dolgun sesiyle anlattıklarını dinlemeye vermişti kendini. Bu ince, uzun parmakların tığ işlemesinde, çiçek budamasında, kalem tutmasında, güvercin ayaklarına posta bağlamasında, elinin her bir hareketinde içinde yaşanılan âna bir sırça kırılganlığı kazandıran ayrı bir zarafet ve incelik vardı. Doğanın bir tek bize armağan ettiğini söylediği, sadece seyrederken bile hayranlık uyandıran biçimli ellerinin hakkını verdiğini düşünüyordu onun. Bunu apaçık söylemek istediyse de, onu ölçüsü kaçmış iltifatlara boğmaktan çekindi.

Gidecekleri yere göre eğitilmişti güvercinler, her şehrin güvercini ayrıydı. Aradıkları arasında yuvasında bulamadığı birini, güvercin çeşmesinin başında su içerken buldu Lelalu. Suyunu bitirmesini bek-

ledikten sonra kanatlarını okşayarak usulca bileğinin üstüne aldı. Aoi'ye gidecek olan cin bakışlı, mor gagalı boz güvercindi bu.

Gamenn'e göre Lelalu'ya bir kadın olarak sadece hayran olunabilir, o ancak uzaktan sevilebilirdi. Nedense onu hiçbir zaman bir eş, bir sevgili, bir anne olarak gözünün önüne getirememiş; gündelik hayatın yorgunluğu içinde ağır ağır tükenen saygın bir aile kadını olarak hayal edememişti. Belki de ergenliği uzun sürmüş erkekler için ideal bir ilk gençlik aşkı modeliydi. İnsan ona duyduğu tensel ilgiyi değil dışavurmak, kendine bile söylerken mahcup olabilirdi. Birden aslında onun sandığından daha yalnız olabileceğini düşündü. Güç, güzellik ve akıl, sanılanın tersine insanı yalnızlaştırırdı.

Gamenn, Ümma'nın selamlarını getirdiğini söylerken, Lelalu'nun yüzüne ışıklı bir gülümseyiş yayıldı. "Ona bir armağanım var," dedi. "Gerçi henüz tamamlamadım. Ama dönerken buraya uğrayacaksan, ona götürmeni isteyeceğim senden. Sen dönene kadar da biter zaten."

Gamenn coşkuyla, "Evet," dedi. "Ne demek? Tabii götürürüm."

Bir kez daha, üstelik kendinin yarattığı bir neden dışında Lelalu'yu görebileceği için şimdiden seviniyordu. "Nedir bu armağan? Merak ettim."

Bir giz yaratmaya çalışır gibi değil de, neredeyse kendiliğinden yüzüne yayılan hınzır bir gülümsemeyle, "Güvercinin kaybolan kolyesi," dedi Lelalu. Yüzündeki ince gülümseyiş hem mağrur, hem alçakgönüllü diye betimlenebilirdi. "Ona armağanım işte bu!"

Gamenn'in hâlâ anlamaz gözlerle bakması üzerine açıklama gereği duydu: "Bir kolye bu." Gamenn hâlâ susuyordu. "Ama sıradan bir kolye değil."

"Nasıl bir kolye yani?"

Gamenn bir çocuk gibi sormuştu. Lelalu güldü ve daha ayrıntılı bir açıklama yapmanın gereğini anlamış olarak önce derin bir soluk aldı:

"Anakara'nın dört bir yanından toplanmış olan ve her birinin ayrı bir gücü temsil ettiğine inanılan bazı özel taşlar, uğur ve kader sayılarına göre belli bir düzen içinde, her biri ayrı renkteki tığ işi iplere sıralanır, bu ipler farklı kademelendirmelerle birbirinin içinden geçirilir, taşların aralarına atılan büyü düğümleriyle de yazgıları birbirine bağlanmış olur. Bir diğer taş sırası için aynı ipi kullanmadan, sıralamayı

bozmadan, uğur ve kader sayısını değiştirmeden kolyeyi dizip tamamlamak güçtür. Bazen yıllar alır. Hem dizilecek taşları bulması da güçtür. Çünkü daha önce hiç kullanılmamış olmaları gerekir bu taşların. Hiçbir hayatın hatırasını, hiçbir büyünün hafızasını taşımıyor olmaları gerekir. Her taş tabiattan koptuğu gibi gelip yerleşmelidir kolyedeki yerine. Kolyenin sol ortasına düşecek dagameyist taşıysa bu taşlar içinde bulunması en imkânsız olanıdır. Kaç yıldır aratıyordum onu bu kolye için, bir bilsen! Neyse sonunda Dargın Göller Bölgesi'ndeki ücra bir kanyondan bulup getirdiler de kolyeyi tamamlayabileceğim artık."

Dinlediklerinden sersemlemiş gibi derin bir soluk alıp "Ne zor işmiş ya," dedi Gamenn hayranlıkla.

Lelalu övünür gibi değil, iç çeker gibi, "Biliyor musun, bazen bu kolyeyi yapmak insanın yirmi-otuz yılını alır," dedi.

"Peki neden 'güvercinin kaybolan kolyesi' diyorlar buna?"

"Bin bir zahmetle yirmi-otuz yılda dizdiğin kolye, bir anda dağılıp gidebilir de ondan," dedi Lelalu. "Hangi ipin ne zaman kopacağını, gidip de dönmeyen güvercinlerin nerede kaybolduklarını kim bilebilir?"

Bu sözlerle ağırlaşan bir sessizlik oldu aralarında. Birdenbire havaya yayılan keder duygusunu yumuşatmak istercesine, "Anlaşılan Ümma çok sevinecek," dedi Gamenn.

"Kim ondan daha çok taşların kardeşliğini hak ediyor ki?" derken sahiden soruyordu Lelalu: "Taşların dilini biraz da ondan ve onun şiirlerinden öğrenmedik mi biz? Sevdiklerimizi sevindirmek hepimizin işi olmalı, değil mi?"

Lelalu'nun dalgınlaşan sesinde birbirlerine toprağın gücü ve ağırbaşlı bir kardeşlikle bağlanmış insanların vakarı vardı.

Gamenn daldığı derinlikte düşünüyordu: Ümma ve Lelalu. Yalnızca şiirleri nedeniyle değil, sahip oldukları maharetleriyle de ilk gençlik yıllarında aralarında güçlü bir rekabet olan bu iki kadın zamanla kendi şiirleri ve hayatları içinde olgunlaşmış, gençlik hırslarının yükünü omuzlarından erken indirmeyi bilip dayanışmanın ve başarılarını paylaşmanın keyfini sürmeye bırakmışlardı kendilerini. Zaten Anakara'da yolları kadınlara kapalı olan şiirin sarp erkek ortamında bir de birbirleriyle yarışarak, kendilerini ve maceralarını erkenden tüketme-

nin kimseye bir yararı olmayacağını çabuk fark etmişlerdi. Ayrıca kendilerinden sonraki birçok kadın şair için bunun bir örnek tutum olmasını ummuşlardı. Bunu başarmış olmak Ümma için pek güç değildi aslında; o hem gaipler âleminin kendine açık kapılarından geçebilmek için sahip olduğu ruh terbiyesi gereği, hem de yaşadığı bölgede her zaman var olan köklü kadın kardeşliğiyle büyümüş olmaktan ötürü edindiği kalp cömertliğiyle bu çeşit duygulara hep açık olmuştu. Lelalu'ya ise aklı, yetenekleri, güzelliği yardım etti. Ona cömert davranan hayata karşı o da cömert davranmayı bildi. Böylelikle, kendi özgürlüklerini ve birbirlerinin dostluğunu kazandılar. Birbirlerinin hayatlarına ve şiirlerine merhamet ve adaletle yaklaşmayı öğrendiler.

Lelalu'nun yanından içini her zamankinden daha güçlenmiş hissederek ayrılan Gamenn tam vedalaşacağı sırada Lelalu, "Odragend'e gideceğini biliyorum Gamenn," diyerek küçük bir sandıktan çıkardığı deri bir keseyi Gamenn'in eline tutuşturdu. Bilerek son âna bırakılmış bir hareketti bu. Kesenin içinde Gamenn'in kardeşinin Odragend'deki mezarına götürmesi için yaptığı taşlar, boncuklar, kumaş parçaları ve kurutulmuş çiçeklerden oluşan bir andaç vardı. "Al bunu, yol boyu göğsünün üstüne koy," dedi. "Teninin kokusu sinsin bu andaca. Bırak kardeşin göğsünün kokusuyla uyusun. Kalbinin atışlarını duysun."

Duygularını her zaman denetleyebilmesini bilen Gamenn hiç beklemediği bir anda gelen bu incelikli davranış karşısında gözlerine yürüyen yaşlara engel olamadı. Lelalu, ânında başını çevirip başka bir işle meşgul göründü. Onun, kendisini böyle görmek istemeyeceğini tahmin edebiliyordu. Gamenn güçlükle bastırılmış bir sesle teşekkür ederken kadınları boşuna sevmediğini düşündü. Kadınlar, insanın kalbine dokunmaktan korkmuyorlardı.

Verandaya çıktığında, bakmak için çıkardığı, seyrek dokulu kum rengi telis bezine sarılı andacı, gerisin geri kesesine koyduktan sonra, boynundaki deri uğurluğa geçirip göğsünün üstüne, kalbine yakın yerleştirdi. Orada, kalbinin tam üstündeki kesede, kardeşinin çini mürekkeple çizilmiş resmi bulunan bir parşömen yıllardır bir yemin gibi asılı duruyordu.

Aoi

Üzerlerinde abanoz ve akağaçtan yapılma gösterişli satranç tahtalarının durduğu yan yana dizili masalar arasında gezinirken tek tek her masaya alıcı bakışlarla göz atıyor Gamenn.

Oyun tahtalarının hemen yanı başındaki sehpalarda, hamlesini bekleyen temkinli ellerin arada bir uzandığı, çoğunun üstünde dumanı tüten çeşitli içeceklerle dolu geniş kulplu iri kupalar bulunuyor. Zaman zaman dudaklara götürülüp bir yudum bile alınmadan gerisin geri yerine konan kupalar, sahiplerinin hamlesine kilitlenmiş dalgınlığını söylüyor bakan gözlere... Bu tanıdık dalgınlığa gülümsüyor Gamenn. Bunca kapılıp gitmenin çekirdeğindeki tutkuyu tanıyor: Satranca gönül veren zihinlerin tutkusu bu...

Üzerinde bulunduğu sokağın neredeyse yarısını kaplayacak kadar derinlemesine uzayıp giden kahvenin, biri sokağa diğeri avluya bakan iki yanındaki geniş, yüksek ve sivri kemerli pencerelerinden içeri vuran gür ışıkta, buraya önceki gelişlerinden tanıdığı, bildiği aşina bir yüz arıyor. Başları önde, ellerini çenelerine yaslamış, kiminde çatılmış kaşlar, kiminde derinleşen alın çizgileri biçiminde ifadesini bulan, birkaç hamle sonrasının olasılık hesaplarına kilitlenmiş düşünceli halleriyle nerede olursanız olun hemen tanıyacağınız satranç oyuncularının arasında dikkatli adımlarla dolaşıyor.

Ortalığa satranç kahvelerinin bilinen meş'um sessizliği çökmüş; genel olarak diğer oyun kahvelerinde pek görülmeyen bir sessizlik çeşidi bu; çünkü Gamenn'in de iyi bildiği gibi satranç oyuncularının zihnin derinliklerine çekilen kendilerine özgü gizemli bir suskunlukları vardır. Hatta gündelik yaşamlarında rasgele anlardaki suskunlukları bile sıradan bir dalgınlıktan çok, gizem barındıran bu satranç sessizliğinden beslenir.

İki yandan vuran gür ışığın havadaki en küçük toz zerresini bile görünür kıldığı bu tozanlı, bulutsu aydınlıkta çeşitli yaş gruplarından insanların oturduğu masalardaki dalgın yüzler, kendine kapanmış hamlelerin bir sonraki bilinmezine kilitlenmiş bir dikkatle harelenip bir süre sonra birbirine benzemeye başlıyor. Şimdi yalnızca oynadıkları oyunun kurallarıyla biçimlenen varlıkları, içinde bulundukları ânı dışarıdan bakan gözlere bir sır derinliğiyle anlamlandırıyor. Bunca yıldır yaşamın hamleleriyle oyunun hamleleri arasında bir ilişki olduğu varsayımıyla kurulup dağılan hikâyelerin içinden bir de kendileri geçmek isteyen toy heveslilerle, yaşamın bütün oyunları boşa çıkardığını bilen yaşam kurdu olmuş orta yaşlılar arasındaki fark, her yerde olduğu gibi burada da ilk bakışta ayırt edilebiliyor. Bir kaplanın gururunu söyleyen çapraz adımlarla masaları arşınlayan Gamenn bu düşünceler içinde dolaşıp iyi bir parti için bir eş, dişine göre bir av aramayı sürdürüyor.

Gamenn ve artık resmi yardımcısı sayılan Pepqemok, Aoi'ye vardıktan, Güvenlik Merkezi'nde geçirdikleri birkaç zorunlu ve sıkıcı saatten sonra, Gamenn bir an önce Pepqemok'tan kurtulup zihnini boşaltmak için soluğu buranın ünlü satranç kahvelerinden birinde almak istemişti. Yolu hangi şehre düşerse düşsün, mutlaka bir-iki parti çevirebileceği bir oyun kahvesi bulup orada vakit geçirmeyi severdi; şimdi kahvenin ortalık yerinde gezinip dişine uygun bir rakip ararken önünden geçtiği masalardaki oyuncuların bir hamle sonrasına ilişkin zihinlerinden geçen ışığı yakalıyor, bazen de başını aniden kaldıran birinin gözlerindeki o bildik ışığa kendisi yakalanıyor. Ancak oyun kahvelerinde rastlanan av tadındaki bu anları seviyor. Böyle anlarda göz göze gelenlerin yüzü, çoğu kez ne anlama geldiğini kendilerinin de bilmedikleri bir gülümsemeyle aydınlanıyor.

Nihayet eski bir tanışını bulup kapandığı ilk partiyi henüz bitirmemişti ki kurtulduğunu sandığı Pepqemok olanca gövdesiyle yanı başında bitiveriyor Gamenn'in. Bu kez satranca ilişkin bitmek tükenmek bilmeyen sorular sormaktan Gamenn'in azıcık sert çıkan uyarılarıyla vazgeçmiş olsa da masadaki gereksiz varlığıyla Gamenn'in canını sıkmayı sürdürüyor.

Onun amacını anlamıştı Gamenn: Pepqemok, bir kent sonrasına kadar eşlik edecek yakın mesafe yol polisi olmayı değil, Gamenn'le ta Odragand'e, bu soruşturmanın kalbine uzanan o uzun yolu paylaşmak istiyordu. Davayı kesin sonuca götürmesi olası görünen bu yolculuktaki her hamlenin içinde etkin olarak yer almayı hayal ediyor ve bu niyetle sürekli kendini Gamenn'e beğendirmeye, sevdirmeye çalışıyordu. Fazladan her gayret gösterisinde olduğu gibi bütün numaralarının geri teptiğini, bu beyhude çabaların Gamenn'in keyfini kaçırmaktan başka bir işe yaramadığını fark edemiyordu.

Gamenn, "Joqisu diye bir şey duydun mu Pepqemok?" diye sordu.

Pepqemok boş gözlerle başını iki yana salladı. "Joqisu estetize edilmiş bir dövüş sanatıdır," dedi. "Mutlaka bilmen, izlemen gerek. Biliyorsun, Aoi bir oyunlar kentidir. Şimdi mutlaka bir joqisu gösterisine git, bilgilen, hatta bizzat katılarak uzun yolda bize gereken birkaç numara öğreniver."

Önce Gamenn'in şaka yaptığını sanan Pepqemok işin hiç de öyle olmadığını anlayınca, oturduğu yerden kalkmasını gerektiren her durumda gösterdiği hoşnutsuzluk ifadesiyle doğrulup joqisu gösterilerinin yapıldığı söylenen oyun çadırlarına yollanıyor. Giderken, anlamadığı bir nedenle oradan uzaklaştırılmış olduğunu düşünüyor. Joqisu öğrenip ne yapacak? O bir atlı polis, bir dövüş ustası değil! Gamenn düpedüz başından savmıştı onu. Anlaşılan Gamenn'in kendisinden uzak tutmak için başvurduğu bütün bu huysuzluklara çaresiz bir süre daha katlanacaktı. Başka türlü Odragend'e gidemeyeceği açıktı çünkü. Gamenn'in kendisini sevmemekteki inadını kıracak bir yol bulmalıydı. Bunun joqisu öğrenmek olmadığını biliyordu. Üstelik düşünerek bulunacak bir şey de değildi, kader bunu bir fırsat olarak karşısına çıkarsın istiyordu.

Üst üste aldığı iki parti Gamenn'in keyfini yerine getirmiş, sandalyesinden kalkmadan kendisine keyif niyetine bir kupa daha ruvaş çayı söylemişti. Rakibinin üçüncü parti önerisini geri çevirdi. "Kimseyi üç kez üzmek istemem," dedi. Rakibi bu ince alaydan hiç hoşlanmadığı halde olgunlukla gülümsüyormuş gibi yaptı. Aslında tekli rakamlar, Gamenn'in şans çarkı için iyi değildi. Oyunu kazanırsa 4'e ta-

mamlamak ister, kaybederse 2-1'lik bir sonuç, içinde bir noksanlık duygusu uyandırarak onu tedirgin ederdi. Ne de olsa şans çarkını dön düren sayıların tılsımlı haresiydi.

Masadan kalkıp uyuşmuş bacaklarını sağa sola doğru bir-iki hareketle esnettikten sonra konuk evine yollanmak üzere sokağa çıktı.

Satranç kahvesinden çıktıktan sonra şehrin içinde şöyle bir dolaşmak, yolları, meydanları, kanalları dolduran kalabalığın neşesinden payını almak istedi Gamenn. Satrancın, insanı zihnin labirentlerine çeken sisli hesap oyunlarından sonra sokakların gürültüsü iyi gelecekti ona.

Önceki gelişlerinden de biliyordu: Anakara'nın en renkli, en ışıklı, en çılgın kenti diye bilinen Aoi'nin sokakları her zaman taşkın insanlarla dolu olup, yaşam burada her an doğaçlama bir gösteri gibi akardı. Geçirdiği onca kaygılı günden sonra Gamenn, bugünün kendisi için mutlu bir gün olmasını kararlaştırmıştı.

Başkalaşım kayaçlarının bol bulunduğu bir bölgede kurulduğu için belirsiz güçler tarafından yönetildiğine, tekin olmadığına inanılan bu gizemli kent hakkında sayısız efsane vardı. Aslında burası bir oyunlar kentiydi. Binlerce yıldır büyü, ayin, tören, oyun ile iç içe geçmiş tılsımlı bir gösteri tarihinden geliyordu. Konularına ya da temalarına göre yılın çeşitli mevsimlerinde düzenlenen farklı şenlikler nedeniyle her yıl Anakara'nın dört bir yanından binlerce gezmen gelirdi buraya. Kent ahalisinin geçim kaynağı büyük ölçüde bu oyunlar ve şenliklerdi.

Ayrıca canbazlar, hokkabazlar, dansçılar, gözbağcılar, ateş yutanlar, dövüş sanatçıları, kılıç-kama oyuncuları, kuklacılar, ip toplayıcıları, hünerbazlar, akrobatlar, ışık bükücüleri, gölge oyuncuları, sessizliği biçimlendirenler, zaman katlayıcıları, su dansçıları, göçebe oyuncular, mevsim hasatçıları, yağmurcular, bahçe büyücüleri, yıl yenileyicileri gibi çok çeşitli oyun dallarında oyuncu eğitip yetiştiren oyun, hüner ve tılsım okulları vardı. Bu okulların belki de en eskisi hepsinin atası sayılan ve eskisi kadar rağbet görmeyen Sır Okulları'ydı. Yaşamın, insanın, Anakara'nın sırlarına ermenin yolları araştırılırdı burada. Bir zamanlar köy köy dolaşıp gezen ve insanların sırlarını toplayan Udbera'lı sırtopl'ayıcılardan yolu Aoi'ye düşenler kurmuş bu okulları.

Gamenn, Kohragandt'ta Qkhanyus'un evindeki gece sır, şifre, gizem üzerine konuştuklarını sanki her şeyin üzerinden çok zaman geçmiş gibi bir duyguyla hatırladı.

Birden az ileride kentin orta meydanına kurulmakta olan buhar topuyla çalışan mekanik araçlar, kaldıraçlar, taşıma halatları, akslar, eş ağırlıklar dikkatini çekiyor Gamenn'in; belli ki akşama bir gösteri hazırlanıyor burada. Gördüğü bu mekanik düzen Marangoz'u hatırlatıyor ona. Bütün bunları asıl onun görmesi gerektiğini düşünüp hayıflanıyor, ama o gezip dolaşmayı sevmeyen, Eddnabari'den burnunu dışarı çıkarmayan biri!

Birden karnının acıktığını hissediyor. Köşe başındaki satıcıdan yabanmersinli, bademli kekle, böğürtlen şerbeti alıyor. Bu sırada önünden geçip giden alımlı kadınlara azıcık başka gözle bakıyor.

Birçok kişiye göre Aoi, Anakara'nın birçok yerinde yaşayan oyuncuların, toplulukların başkenti sayılırdı. Kentin yerli halkının yanı sıra başka yerlerden de eğitim amacıyla Aoi'ye gelip gidenler, bazen yerleşip kalanlar olduğunu biliyor Gamenn. Burada sıkı bir eğitimden geçerek yetişen oyuncuların bir bölümü sonradan Anakara'nın dört bir yanına dağılır, çeşitli bölgelerdeki oyun evlerinden çağrılar alır, gezici topluluklar, kumpanyalarla mevsimine göre değişen, farklı yöreleri kapsayan uzun turnelere çıkarlardı. Bu turnelerin her biri kendi başına bir maceraydı. Yıllar önce ilgi duyduğu oyuncu bir kadını bu turneler nedeniyle kaybettiği geliyor aklına Gamenn'in.

Farklı hünerlerin, marifetlerin, güçlerin ve yeteneklerin sergilendiği bu rengârenk gösterilerin yanı sıra, ağırbaşlı şiirsel metinlerin sahnelendiği gösterişli, görkemli tiyatro oyunları ya da "gülmelik" dedikleri hafif, eğlenceli şaka oyunları da kentin gösteri dağarcığının vazgeçilmezleri arasındaydı.

Anakara'nın genç nüfusu en kalabalık kentlerinden biri olan Aoi' de her gün bir karnaval gibi yaşanıyor. Herhangi bir cemaate kabul edilmek için gereken ant içme törenlerinden geçmek ya da özel cüppeler giymek gerekmiyor burada. Yaşamak, sadece yaşıyor olmak bile oyuna katılmak demek. Aoi'de herkes hem bireyolarak bir kimseydi, hem de istediği an herhangi bir topluluğun parçası olup bir aidiyet kazanabilirdi. Burada isteseniz de "hiçkimse" olamazdınız. İnsanın en çok haz alma hakkını kışkırtıyordu Aoi'nin oyunları. Yerküre tanı-

dık, bildik halinden çıkıyor, sürprizlerle rastlantıların, kendiliğindenliğin, her an her şeyi değiştirebileceği çılgın bir karnavala dönüştürüyordu tüm bir yaşamı. Kısaca Aoi hayatımızdaki rastlantı ve haz payını kutsayan bir kentti; belki de bu yüzden hep genç kalmış bir kentti. En genç kent. Ayrıca Gamenn'e göre Anakara'nın en güzel kadınları burada yaşıyordu.

Ahalisinin en büyük özelliği, kendilerini farklı anlayışta giyim tarzları, renkler, çizgiler, işaretler, takılarla ifade etmedeki gözüpekliğiydi. Neredeyse kimse kimseye benzemiyordu burada. Herkes ne isterse ona giyer, onu takardı. Gamenn tam da bu konuyla ilgili düşüncelere dalmış yürürken, ellerinde yelpazeler, parıldaklar, şimşir toplar, sihirbaz değneklerini andıran çubuklar tutan, kimi yüzlerine örümcek ağını andıran peçeler takmış, kimi tenlerine kandıran tozu serpmiş yadırganası bir giyim çeşitliliği içindeki kızlar, erkekler hızla geçip gidiyorlar yanından. Kimin kız, kimin erkek olduğu bile ilk bakışta anlaşılmıyor. Anakara'nın başka hiçbir yerinde buradaki renkli insan görüntülerine, hayal gücünün sınırlarına yolculuk edilen türlü çeşitli çılgınlıklara rastlanmaz. Bu nedenle kapıları, pencereleri kendi gizine kilitli Sır Okulları'ndan kalma asık suratlı eski binaların önünden geçerken bile, Aoi'nin tam bir çeşitlilik, çılgınlık ve rahatlık kenti olduğunu bir kez daha anlarsınız. Kentin bu çokrenkli karmaşasının Aoi'deki güvenlik görevlilerinin işlerini hayli zorlaştırdığını düşünerek, bir tür ödeşme duygusuyla talihine gülümsedi Gamenn.

Yalnızca insanların değil sokaklar, yapılar, meydanlar, köprüler, taklar, dev çadırların da kentin bu zengin ve gösterişli süsleme çılgınlığından payını aldığı belli. Duvar resimleri, balkon süslemeleri, payandalar, kemerli alınlıklar, sarmaşıklarla kaplı teraslar; sivri, yuvarlak kubbeli ya da düz çatılar, pul pul kurşun kaplı kuleler, dev sütunlar, heykeller, dikilitaşlar, çeşmeler; balkondan balkona gerilen iplere asılı çeşitli bayraklar, flamalar, rengârenk balonlar, kâğıt fenerler hepsi dev bir sokak gösterisinin parçası burada. Koca kent hemen her mevsim panayır alanı sanki. Bu nedenle Gamenn biliyor ki Aoi'de insan günün herhangi bir saatinde sokakta rasgele yürürken karşısına çıkan birinin, herhangi bir sokak gösterisinin parçası mı, yoksa sahiden yalnızca yoldan geçen biri mi olduğunu anlamaz bile. Her an hiç haberiniz olmayan bir oyuna katılacakmış ya da zaten bir süredir

onun bir parçasıymışınız da siz bilmiyormuşsunuz gibi avlanmış hissedersiniz kendinizi.

Kendisi düpedüz bir açık sahne olan Aoi'de isteseniz de yaşama küsemezsiniz. Çünkü o her an sizi yeni bir oyuna çağırabilir.

Her seferinde bu kenti ilk kez görmüş gibi aynı şaşkınlıkla ve yüzüne yayılmış toparlayamadığı bir tebessümle seyrediyor çevresini Gamenn. Adımları birçok yolun kesiştiği, göbeği sekizgen kesimli geniş bir meydana çıkarıyor onu. Başını kaldırıp yukarı baktığında, çatısı düz yüksek binaları birbirine bağlayan köprülerden kentin dev flamasının sallandığını görüyor. "Gökyüzü köprüleri" denen üstü açık ya da kapalı bu köprülerin üzerinden bazen çaprazındaki iki binayı birbirine bağlayan bir ikinci köprü de geçebiliyor. İnsanlar sokağa inmeden bir binadan diğerine bu hava köprülerinden geçerek gidebiliyorlar. Geçmişte kentin flamasıyla ilgili söylenenleri hatırlıyor Gamenn: Halkın, kentin ruhunu temsil ettiğine inandığı kayın ağacı yaprağı yer alır flamada. Yeşil renk onlar için kutsal bir değer taşır; bu nedenle Aoi'deki her çeşit oyun sahnesinde yeşil perde kullanılır, yeni doğan çocuklar yeşil örtüyle kundaklanıp verilir annelerinin kucağına, ölenler de gene yeşil örtülerle kefenlenerek toprağa verilirler. Ölülerin tabutları mutlaka kayın ağacının tahtasından yapılır. Yeşil her çeşit kutsamanın rengidir. Ölüm oyunun dışında değildir; Aoi'de oyun öldükten sonra da sürer.

Gamenn bu düşüncelere dalmış giderken yan yollardan birinde kaybolduğunu fark ediyor birden; az sonra kendisini kentin Doğu Kapısı'na yakın küçük meydanlardan birinde buluyor. Meydanı çevreleyen sütunlara, köşe binaların duvarlarına asılmış gösterişli şiir bayraklarına bakıyor. Usta bileklerin hattından çıkmış harflerle yazılmış bu şiirlerden birkaçının Dehamar'a ait olduğunu görünce içi parlıyor ansızın. Anakara'nın bir yerinde mutlaka karşısına çıkacağına nicedir hazırlıklı olduğu Dehamar'ın şiirini durup bambaşka gözlerle okuyor şimdi. Oyunlar kenti Aoi'nin havasına sinmiş tılsımın gözlerine oyun edip edemeyeceğini sınarcasına okumaya çalışıyor Dehamar'ın şiirlerini. Bu şiirlerde katili kışkırtan bir şey olup olmadığını anlamaya çalışıyor. Öldürülen diğer şairlerin şiirlerini de bu gözle okuduğunu, ama ipucu yerine geçebilecek herhangi bir şey bulamadığını düşünü-

yor. "Şiir okumak, bütün olasılıkları hesap etmek değil midir," diye geçiriyor içinden, "Ben de bunu yapıyorum."

Katili harekete geçiren şeyin yazılan şiirlerle bir ilgisi olmadığı konusundaki kanısı bir kez daha güçlenmiş oluyor.

Yüksek binaların altındaki geniş kavisli kemerin kuytu serinliğinden geçip yeniden güneşe çıkıyor. Soğan kubbeli kent yönetim binalarının firuze rengi mozaikleri günün bu saatinde gökyüzüne başka bir mavilikle yansıyor.

Kentin içinden geçen su kanalları boyunca yürüyor bir süre. Kanalda kanolar, irili ufaklı kayıklar, sevimli sandallar göz okşayan devinimlerle bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlar.

Eski zaman sultanları gibi giyinmiş iriyarı biri, saltanat süsleri ve armalarıyla donatılmış saltanat kayığının ipek sayebanından dışarı uzattığı elini sulara daldırıp çıkarıyor, kanal boyunda gezip dolaşanları, hükmetmeyi bilenlerin vakarıyla selamlıyor. Herkes bulunduğu mekânı kendi gösteri alanı haline getirip, kendi zamanını kurup başkalarının gözlerine kendi hayallerini oynuyor.

Kanalların iki yanını birbirine bağlayan kemeri yüksek kavisli, gösterişli köprülerden birinin üzerinde durup bir süre aşağıda akıp giden firuze renkli suyu, her biri farklı süslerle donatılmış sandalları bir renk ve hareket cümbüşünün uyuşturup dalgınlaştırdığı gözlerle seyrediyor. Kendisini her şeyin dışında ve bütün sorunlardan uzakta hissediyor şu an. Kısa bir süre için de olsa oyun bahçesindeki çocuğun saf, masum, sorumsuz, her şeyden azade dalgınlığına gömülüyor. Bu kısa mola iyi geliyor ona. Her ne kadar hayat ile oyun arasındaki ayrımın hiçbir anlamının olmadığı Aoi'de bu pek mümkün değilmiş görünse de, bu büyük oyun parkından çıkıp artık hayata geri dönebilirmiş gibi geliyor şimdi. Biliyor ki o, şu an kendisini adeta bir rüyanın içinde geziyormuş gibi hoşnut hissederken bir yerlerde birileri şairleri öldürüyor.

Konuk evine döndüğünde çiriş dokulu kemik rengi şık bir zarf içinde süslü bir davetiye bekliyor Gamenn'i. Bu davetiye akşamki bir oyun gösterisi için; öncesinde Aoi kenti oyun evleri sorumlusu ve Aoi Şenlikleri düzenleme kurulu başkanı Dynn ile bir görüşme yapacaktı. Dynn aynı zamanda ünlü bir oyuncuydu. Onu geçmiş yıllarda birkaç

oyunda seyretmişliği vardı Gamenn'in. Gözünü iktidar hırsı bürümüş tutkulu imparatorları, kıskançlık cinayeti işleyen kocaları, haris âşıkları, kana susamış savaşçıları başarıyla canlandırdığı bazı oyunlarını anımsıyor onun.

Az sonra kapıya "Akşam için bana ihtiyacınız var mı?" diye sormaya gelen Pepqemok'un bir gözünün morarmış, diğerininse şişmiş olması onun, bugün Gamenn'in satranç kahvesinde ettiği sözleri fazla ciddiye alıp joqisu gösterisini izlemekle yetinmemiş olduğunu gösteriyor. Kendisini Gamenn'e sevdirmekte fazlasıyla kararlı olduğu belli. Joqisu oyunundaki başarısızlığının yüzünden okunduğunun bilgisiyle boynunu hafifçe yana eğmiş, göbeğinin üzerinde kavuşturduğu elleriyle azıcık mahcup, biraz ezik duruyor kapının ağzında. Birden Gamenn adamın bu saf haline acıyor. Pepqemok farkında olmadan kendisinin asla akıl edemeyeceği bir şey sayesinde Gamenn'in kalbinin kapısını aralamayı becermiş olduğunu fark etmiyor. Gamenn ancak merhamet duyduğunda sevebilen biri.

"Akşam için sana ihtiyacım yok, ama Rüya Terbiyecileri'nin bulunduğu Sağlık Yurdu'na gidip yarın için alınmış randevumuzu onaylatırsan sevinirim," diyor. "Yurdun yöneticisi Kuyuhera ile mutlaka görüşmem gerekiyor."

Bunun davayla ne gibi bir ilgisi olduğunu anlamayan Pepqemok'un yüzündeki ifadeden Gamenn'in aklından geçenleri hiçbir zaman bilemeyeceği okunuyor.

Gamenn ise yüzündeki her anlama gelebilecek belirsiz gülümsemeyi hınzırca bir süre askıda tutuyor.

Sakka taşı hakikat

Dönüp "Bunlar altın mı?" diye soruyor Gamenn. "Onlar altın değil," diyor Aoi Şenlikleri Yöneticisi Başkan Dynn. "Orpimentin taşından elde edilmiş bir cins boya. Altına çok benzediği için bir dönem nice simyacıyı kışkırtmış bir bileşen. Oyunlarda, şenliklerde altın niyetine kullanıyoruz. Haklısınız, bunların altın olduğuna inanıp çalmaya kalkışan hırsızların sayısının çokluğuna bakılırsa hayli inandırıcı oldukları söylenebilir. Ama iyi oyunlar da böyle değil midir zaten, asıllarının yerini tutmaz mı?"

Birlikte bir sorunu hallet miş gibi karşılıklı gülümsüyorlar.

"Ya şu topaz yüzük?" diyor Gamenn.

"O da gerçek topaz değil," diyor Dynn. "Sarı topazın ısıtılmasıyla elde edilmiş bir taklit yalnızca. Hepsini tek tek saymadan iyisi mi ben söyleyeyim, bu odada gördüğünüz tek hakiki şey, parmağımda gördüğünüz şu sakka taşı yüzüktür..."

Gamenn bu söz üzerine yüzüne yerleşen gülümsemeyle Başkan Dynn'un odasında camlı dolap içinde sergilenen gözalıcı taşlara, takılara, asalara, içki kupalarına, keskin süsü verilmiş silahlara, mızrak uçlarına, kemerlere, birbirinden gözalıcı çeşitli aksesuarlara çocukça denebilecek saf bir merakla göz gezdirmeye başlıyor. Odası da üstü başı gibi çok süslü ve gösterişli Başkan Dynn'un. Duvarda tek bir boş yer yok, her yere mutlaka bir şeyler asılmış. Çeşitli renk ve biçimdeki flamalar, masklar arasında birkaç yaban hayvanı kafası bile var. Her şey hep göz önünde olsun, herkes görsün istenmiş gibi.

Yüzüklerle bezenmiş parmaklarını bitiştirmekte güçlük çektiği belli oluyor Başkan Dynn'un. Yürürken kendini geriye atarak daha görünür kılmaya çalıştığı başlı başına bir güç simgesi olan gerdanlığı, kabuşon kesimli kame taşlarıyla bezenmiş. Gamenn, bu kendine düş-

kün adamın sabahları özel banyosunda çeşitli pudralar ve esans yağlarıyla kendini şımartarak uzun zamanlar geçirdiği hissine kapılıyor.

Rasgele söz açmak istercesine "Aoi her zamanki gibi çok hareketli," diyor.

Başkan Dynn sesine çadır çığırtkanlarının tonunu vererek "Bütün Aoi olanca hızı, coşkusuyla Odragend'e hazırlanıyor, gösteriler başlıyor," diyor masasının başına geçerken, yeterince eğlendirici olduğuna dair kanaat getirdikten sonra yeniden değiştirip olağanlaştırıyor sesini: "Nedense bu yıl her zamankinden çok daha fazla başvuru var, sayılarını tahmin bile edemezsiniz. Her grubun sayısız talebi, isteği var. Başa çıkılır gibi değil, bu yıl ne yapacağız, bilmiyorum inanın! Her neyse oyunlardan söz açılınca, kendimi kaybedip gereksiz ayrıntılara girerim hep. Sizin konunuza gelelim. Tam olarak ne öğrenmek istiyorduruz?"

Gamenn ilk kez özel yaşamı içinde gördüğü Dynn'un ani duygu değişikliği gösteren hayli tuhaf biri olduğu kanısına varıyor. Masasının üzeri de odanın abartılı havasından nasibini almış: Kalın kesme camdan yapılma gösterişli mürekkep hokkaları, gözalıcı renklere boyanmış kaztüyü kalemler, üst üste istiflenmiş çeşitli renklerde parşömenler, nohut rengi kalın kâğıtlar ve her bir haznesinde ayrı renkte mumların yer aldığı dokuz kollu iki şamdan ilk bakışta dikkat çekiyor.

Kendisine gösterilen kolçakları altınsuyuyla boyanmış taht benzeri gösterişli koltuğa oturuyor Gamenn. Bir yabancıya verilebilecek üstünkörü bilgiler düzeyinde şair cinayetlerini kabaca özetledikten sonra Dynn'a, "Aoi, cinayet ya da saldırının olmadığı birkaç şehirden biri," diyor. "Öncelikle bu durum dikkatimi çekti."

Yıllar önce taşıyıcı çocuk cinayetlerinde karşılaştığı benzer durum aklına düştüğünden beri kafasını kurcalayan bir şey bu Gamenn'in. Nitekim o olayla ilgili araştırmaların sonucunda çocukların kaçırılmadığı tek yer olan Sogranam kenti aynı zamanda cinayetlerin merkezi çıkmıştı. Birden gözlerinin önüne Sogranam'ın bir deri bir kemik uğursuz suhuma kuşları geliyor. Kaçırılmış çocukları kurtarmak üzere tapınak kapısına vardıklarında hiçbiri kanadını çırpmadan, yabancıların varlığını bildiren uğursuz çığlıklarını atamadan oldukları yerde oklanıp safdışı edilmişlerdi.

Elinde bronz dökme at heykelciğiyle oynarken hafifçe büzülmüş

dudaklarla, "Yalnızca sezgileriniz mi böyle söylüyor?" diyor Dynn.

Gamenn, bu soruda hafif bir alaycılık olup olmadığından emin olamıyor. "Hayır, yalnızca sezgilerim değil, bulgularımız da böyle söylüyor. İzini sürdüğümüz bazı şüpheli kimliklerin, belli zamanlarda Aoi'de kaldığını saptadık. Tarihlere baktığımızda bazı olayların öncesi ya da sonrası nedense hep burada Aoi'de düğümleniyor. Bir de bu sabah buradaki Güvenlik Merkezi'nden elimize geçen şu belge beni size getirdi."

Başkan Dynn eline aldığı hayli eprimiş kâğıttaki bilgilere göz atıyor, alt alta sıralanmış birtakım adlarla yanlarında numaralar yazılı. "Bunlar sahte mi demek oluyor?" diyor.

"Hayır, bu adların hepsi gerçek. Bunlar çeşitli kentlerden toplanmış kayıp kimlikler listesi. Çoğu çalınmış. Sahiplerinin çoğunun da izi bulunamamış."

"Bu zamana kadar niye ortaya çıkmamışlar peki?"

Gamenn ikinci bir kâğıt çıkarıp Dynn'a gösteriyor. "Burada peşine düştüğümüz katilin kullandığı çeşitli kimliklerdeki adlar yazılı, elinizdeki listeyle karşılaştırdığımızda çoğunun eşleştiğini görüyoruz." Gamenn bir süre susuyor, verdiği bilgileri Dynn'un sindirip bunlar üzerine düşünmesini bekliyor. "Bir şey daha var: Aoi'deki kayıp kimliklerdeki adların bir bölümüne Rüya Terbiyecileri'nin kayıtları arasında da rastlandı. Sağlık Yurdu yöneticileri kayıpları zamanında bildirmemişler. Bu da iz sürmemizi epey güçleştiren bir durum tabii."

"Ah sormayın, orada bütün kimlikler birbirine karışıyor zaten," diyor Dynn. Sesinde açık bir alaysama var. "Vardığınız sonuç ne peki?"

"Kesin bir sonuca varmak için henüz erken, ama ilk ağızda katilin bir oyuncu olabileceği düşüncesi geliyor aklıma. Onun için buradayım zaten. Onun için size geldim."

"Bu fikir çok ürpertici. Aramızda böyle birinin gezip dolaşabiliyor olması... Ya da sizin böyle düşünebilmeniz." Bir süre kaygılanmış gibi içine kapanıyor. "Yoo, hayır kabul edilebilir bir şey değil."

"Katiller sıradan insanlardır Başkan Dynn," diyor Gamenn. "Sıradanlık ürkütücüdür. Büyük canavarlar orada saklanır."

"Peki, ruhu bu kadar sayrılanmış biri nasıl oyunculuk yapabilir ki, nasıl oynayabilir?"

Hafife almak sırası bu kez kendisine gelmiş gibi yüzünde alaycı lığı perdelemeye gerek görmeyen bir ifadeyle "Onu bilemem, o da sizin işiniz," diyor Gamenn. "Ayrıca oyuncuların Anakara'yı gezmek, her yere rahatlıkla girip çıkmak konusunda hiçbir güçlükle karşılaşmayacakları düşünülürse, bu hiç de akla uzak bir olasılık değil."

"Olmaz öyle şey!" diyor Dynn. "Örneğin, siz benim bir katil olduğumu düşünebilir misiniz?"

"Ben herkesin her şey olabileceğini düşünürüm. Bu meslekte kimseye inanma lüksüm yoktur."

Dynn'un bu olasılığın ürpertisini teninde duyduğu hissediliyor; üzerindeki taşlar kamaşıyor sanki.

"Peki, güveninizi kazanmak için ne yapmak gerekir?"

"Güven, kazanılan bir şey değil, inşa edilen bir şeydir Başkan Dynn. Her neyse, yarın Rüya Terbiyecileri'ne gideceğim. Katilin orayla doğrudan olmasa da dolaylı bir ilişkisi olabilir. Demin söylediğim gibi sezgilerim bana nedense onun işlediği her cinayetten sonra dönüp buraya, Aoi'ye gelen biri olduğunu söylüyor."

Birdenbire aşırı ciddileşerek "Sezgilerinize göre bu kişi nasıl biri olabilir peki?" diyor Dynn.

Gamenn duralıyor; bir yanıtı olmadığından değil. Adaleti sağlamak, suçluları yakalamak, kötülüğü engellemek için polis olmuş birinin meslek yaşamı boyunca en çok öğrendiği şey insanların karanlık sırlarının akıl almaz ölçüsü, suç işleme yetenekleri ve sınırsız zalimlikleriydi. Gerisinde yılların hikâyesi birikmiş kapılardan birini aralayıp Dynn'a uzun uzun bir şeyler anlatmaya kalkışsa, anlar mıydı? Bundan emin değildi.

Derin bir göğüs geçirip "Bilinmez ki," diyor Gamenn. "İnsan denen muamma bilinebilse her şey ne kolay olurdu, değil mi? Siz de bir oyuncu olarak onca farklı karakteri konuk edip ağırladınız bedeninizde. Bu sorunun yanıtını siz verebiliyor musunuz?"

Gamenn hatırlıyordu: Şimdi karşısında her ne kadar bir ânı diğerini tutmayan sevimsiz görünüşlü bir adam olarak dursa da Dynn birçok oyunda yaralı ruhları, sinsi yaradılışlı katilleri, eski zamanların delirmiş imparatorlarını başarıyla canlandırmıştı. Oyunların çoğunun sonunda da ölürdü. Bu işi bilenler tarafından ölmeyi oynamanın çok zor olduğu, ama Dynn'un çok iyi öldüğü söylenirdi. Gamenn ise

ne kadar iyi ölü taklidi yaparsa yapsın, en iyi oyuncunun bile ölümün verdiği o tükenmişlik ifadesini canlandıramadığını düşünürdü. Ölümün canlandırılabilecek bir şey olmadığına inanırdı çünkü. İşi gereği çok ölü görmüştü. Hatta pek seyrek rastlamış olsa da kimi ölülerin yüzünden silinmek bilmeyen hayatiyet ifadesi karşısında o cesedin yeterince ölü olmadığından kuşkuya kapıldığı bile olmuştu.

Dynn, Gamenn'in saydığı o oyunları ve rolleri gülümseyerek hatırlıyor. Başarılı olmasında, kişisel yeteneklerinin dışında halk arasında öteden beri "Arık ülke" diye anılan Cathay'lı olmasının bir etkisi olduğuna dikkat çekiyor; doğu dağlarının uzağında adeta bir masal ülkesi olan Cathay'da doğmuş, ilk eğitimini orada almış olduğunu anlatıyor. Yıllardır Cathay ile hiçbir ilişkisi kalmadığı halde, oralı olmanın insana gizemli bir konum kazandıran niteliklerini kendisinin de taşıyor olduğunun düşünülmesini ister, hemen her konuşmasında konuyu bir biçimde Cathay'a getirmeye bakardı.

Ayrıca azıcık mahcup bir ifadeyle o dönemlerde rolünü çalışırken, ruh sağaltıcılarının, Rüya Terbiyecileri'nin tuttuğu defterlerden yararlandığını söylüyorGamenn'e. Geçmişte kalmış bazı güçlü anıların yüzüne vuran gölgesi birden ifadesini yumuşatıyor Dynn'un. Rüya terbiyecilerinin çeşitli sağaltma yöntemleriyle insan ruhunun en karanlık noktalarına kadar inebildiklerinden söz ederken bir oyuncu olarak bunun bilincin iç deneylerinden çok daha önemli olduğunu belirtiyor. "Her rolle birlikte eski öğrendiklerimi unuturum," diyor, "İnsan yenilerine başka türlü yer açamaz yoksa." Bir oyuncu olarak o sıralar öğrendiklerinden pek bir şey hatırlamıyor oluşunu böyle açıklıyor. "Bir dönem üst üste delirenlere, intihar edenlere, azılı katillere ait o kadar çok rüya ve sağaltma defteri okumuştum ki ben de yavaş yavaş kendimi kaybediyorum sandım." Kapıldığı şu içtenlik ânının güçlü akıntısında özel bir deneyimini anlatacakmış gibi olduğu anda, birdenbire vazgeçiyor. Ondaki bu ani değişiklik Gamenn'in gözünden kaçmamakla birlikte üstelemiyor; Dynn aklına yeni gelmiş eski bir muammadan söz eder gibi "Ölümün bir rüyası var mıdır, varsa kendi rüyasını nasıl hatırlar," diyerek asıl bunları merak ettiğini söylüyor. Sonra "Af edersiniz," diyor. "Gene kendi hayallerime kapıldım. Biz sanatçılar kendimizle o kadar doluyuz ki her fırsatta sözü kendimize getirmeye bayılıyoruz."

"Katiller de kendileriyle çok doludurlar," diyor Gamenn. "Kendilerini unutmamak için cinayet işlerler." Sonra ekleme gereği duyuyor: "... ve unutturmamak için. Neyse, yarın size uygun bir saatte gelsem bana şu konuştuklarımızın ışığında oyuncular, topluluklar hakkında daha etraflıca bilgi verebilir misiniz? Açıkçası tam olarak ne aradığımı bilmiyorum, ama işin düğümlerinden en azından birinin burada, Aoi'de çözüleceğini kuvvetle tahmin ediyorum. Araştırmaların bir yerinde nasıl kullanacağımı önceden bilmediğim bir anahtar bulacağım sanki, sonra onun uyabileceği bir kilit aramaya başlayacağım. En iyi biçimde ancak bu benzetmeyle özetleyebilirim durumumu size."

Daha önceden düşünmesi gereken bir şeymiş gibi, "Asıl soru, neden sadece şairleri öldürüyor?" diyor Dynn.

"Öyle ya, sanki şairler kendilerini yeterince öldürmüyorlarmış gibi!"

Birden ikisi de gevşeyip bu espriye gereğinden fazla gülüyorlar.

Gamenn'i gördüğü andan itibaren içinde erteleyip durduğu soruyu daha fazla beklemek istemiyor Dynn: "Daha önce bir yerde karşılaşmış mıydık sizinle?"

"Hayır, sanmıyorum," diyor Gamenn. "Tanıdık mı geldim?"

"Evet, ama çıkaramadım, her neyse, oyuna geç kalmayın," diyor Başkan Dynn. "Çok başarılı, ilginç bir gösteri, azıcık erken gitmenizde yarar var. Kapıda sizi gösterinin yapıldığı Oyun Küresi'ne götürecek bir görevli hazır bekliyor. Ayrıca orada da kapıda karşılayacaklar sizi. İyi seyirler!"

İkisi de aynı anda ayaklanıyorlar.

Bağ oyunları

Aoi'nin en eski yerleşim bölgelerinden birinde yer alan Oyun Küresi ortasından kesilip toprağa kapaklanmış bir portakalı andırıyor; binanın kabuklu yüzeyi bu benzetmeyi büsbütün güçlendiriyor. Bu kabuksu yüzeyin her bir gözeneğinden gökler âleminin ışığı içeri sızsın istenmiş.

Burayı tanımlarken şiirsel bir anıştırmayla "Hangi kâhin küresinden çıkabilir dışarı," demişti Dynn. Onun sözünü ettiği görevlilerden biri, yüzünde konuk ağırlamaya alışkın ısmarlama bir gülümseme, davranışlarında gösterişli bir saygıyla kapıda karşılıyor Gamenn'i. Kentte yeni yapılmış bu binanın geniş kemerli giriş kapısının tek, çıkış kapılarınmsa onlarca olduğunu duymuşluğu var Gamenn'in. Tek bir ana kapıdan içeri girildikten sonra onlarca kapıyla gösteri salonuna açılan, duvarları sesleri emen bazaltik taşlarla kaplı yüksek tavanlı geniş bir galeriye çıkılıyor. Kubbeyi ayakta tutan mağara sarkıtlarını andıran gösterişli sütunlar arasında ilerliyor. Bu sütunlar arasında geçimsiz boşluklar yok, tam ve kesin bir uyum gözetilmiş. Bütün bunların, mimari bir gösterişten öte, oyun sanatlarının ruhuna ilişkin birer simge değer taşıdığını söylemişti konuşmaları sırasında Dynn. Sanatın bütün işaretleri varoluşumuzun bütünlüğünü, evrenle uyumunu hatırlatmak içindi. Topluca izlendiği, hemen herkeste ortak bir etki uyandırdığı halde aynı oyun her kişide farklı değişimlere yol açar; farklı duygular, düşünceler, iç zenginlikleri yaratırdı. Her birimizi diğerinden farklı kılan aynı zamanda algılamalarımızın farklılığıydı. Ona göre, binanın mimarisinin söylemeye çalıştığı şeylerden biri buydu. Dynn'un sözleriyle karşılaştırır gibi yenilenmiş gözlerle bakıyor şimdi çevresine Gamenn. Mimari incelikler Gamenn'i her za-

man büyülemişti; atlı polis olmasaydı eğer mimar olmak isteyeceğini düşündüğü zamanlar olurdu.

Oyun öncesinde seyircilerin büyük bir bölümü galeride ayaküstü laflayıp oyalanmayı seçtiği halde, o içeri girip kendisine gösterilen önlerde bir yere oturuyor.

Bir yükselti üzerindeki oyun alanı perdeyle kapanmamış, yalnızca tepede Aoi kentine bir saygı ifadesi olarak perde başı olduğu düşünülmesi istenmiş etekleri fırfırlı yeşil bir tente sallanıyor açık alanın üstünde. Yeşil kutsanıyor.

İyi aydınlatılmış gösteri alanının çeşitli yerlerinde rasgele serpiştirilmiş gibi duran iki kanatlı paravanlar göz alıyor. Her kanat kendi içinde alt alta sıralanmış yedi dikdörtgen parçaya bölünmüş. Her parçanın üzerine çizilmiş olan resim, bir öncekinin devamı, bir sonrakinin öncesi gibi tasarlanmış, en azından görenlerin üzerinde böyle bir süreklilik izlenimi bırakması amaçlanmış. Her kanadı kendi içinde tek bir resim olarak düşünmek de mümkün, iki kanadın yan yanalığında ortaya çıkan daha büyük bir resmin parçası olarak görmek de... Baktıkça anlamlandırılmayı bekleyen bu paravanların yalnızca dekor parçası değil, aynı zamanda başlı başına birer resim, bir sanat eseri olduğu anlaşılıyor. Oyun alanının perdesiz ve bunca aydınlık oluşunun bir nedeni de seyircilere bu resimleri görme, belleklerine alma ve üzerlerine düşünme, yorumlama frsatı vermek için yeterli zamanı tanımak olmalı.

Az sonra oyunun başlayacağını haber veren tek çalgılı ağır ezgili bir müzik başladı. Taştan yapılma bu tok sesli müzik aletinin sesini epeydir duymamıştı Gamenn. Bunca zaman sonra bu sesi duymak iyi geldi ona. Unuttuklarını hatırlamak insanı gençleştirirdi. Sonra sırayla katılan diğer çalgılarla zenginleşip yükselen tuhaf ezgili bir müzik sinsi örümcekler gibi yayılmaya başladı salona.

Nuzeyn denilen, eşyaların ruhlarını anlatan resimler belirdi oyun alanının üzerinde, seyircilerin arasında... Nesnelerin, eşyaların hatta kavramların ruhları olduğuna inanılırdı Aoi'de; bu nedenle Nuzeynler aynı zamanda yüz kazanmış birer ruh sayılırdı. Hiçbir dilde var olmayan, ama var oldukları sayılan harflerle yukarıdan aşağıya kaligrafik bir düzen içinde çizilen bu resimlerden örneğin biri, Hırs'ın ruhu ol-

duğunu söylerken, bir diğeri Sandalye'nin ruhu olduğunu söyleyebilirdi. İnanışa göre, yerkürede her yeni yapılan sandalye kendi varoluşuyla birlikte artık bir ruha sahip olurdu. İnsan elinin bulduğu her şey bir ruh kazanırdı. Unutkanlığın ruhu da olabilirdi bu, bir masanın ruhu da... Kıskançlığın, hasedin, tamahın ruhları en çabuk çoğalanlardı. İnsandan insana çabuk adım gezip kolay bulaşan, ondan ona dolaşmayı seven ruhlardan sayılır, daha çok koyu ve karanlık çizgilerle ifade edilirlerdi.

Nuzeynlerin işaret ettiği gibi gündelik yaşantıda somut ile soyut olanın hızla yer değiştirmesinde her şey mümkündü. Oyun alanının üzerindeki paravan resimlerin çift kanatlı olarak tasarlanmaları bile görünen ve görünmeyen âlemleri birbirine bağlayan gizli kapıların göz önündeki işaretleriydi. Tasarı ile tesadüf kardeşti. Yaşadıklarımızın içinde gizli geçitler vardı. Bunları görebilmek için kendimizde gömülü duran gözleri açabilmemiz yeterdi; sanat, felsefe, bilgi, ahlak, erdem ve şiir bunun içindi. Bu yaklaşım Aoi'deki gösterilerin çoğunun kurucu ögesi, temel felsefesiydi. Hiçbir seyirlik oyun yalnızca bir oyun sayılmaz, yaşamın işleyişini imleyen daha büyük bir anlama çalışırdı.

Nuzeynlerin ardından ortaya çıkan dansçılar gerek oyun alanında, gerek seyircilerin arasında oradan oraya yer değiştirerek sözsüz bir önoyun sergiliyor, resimlerde çizili olanların hikâyesini yaptıkları dansla bedenlerine aktarıp seyirciye bir de bu yolla göstermiş oluyorlar. Zaman zaman üzerlerinde uçan bu iş için eğitilmiş örümcekkuşlarının ansızın beliren varlıkları ve uçarken kanatlarının çıkardığı tuhaf sesler gösteriye ürperti katıyor. Yelpaze dansına, kılıç dansına doğrudan benzemiyor yaptıkları, ama Gamenn'in gördüğü kadarıyla öteden beri güç tasarlayıcısı olarak bilinen kadim danslardan temel izler taşıyor. Gösteri alanındaki her bir figürün kendinden taşan enerjisi, insanın gövdesinin sınırlarında bitmediğini söylüyor seyredenlere. Bir cisim olarak insan bedeninin görünen katılığıyla görünmeyen akışkanlığı ancak böyle esinle yüklü danslarda ortaya çıkıp, bir varlık, bir cisim olarak insan üzerine yeniden düşündürüyor.

Oyunun anlatıcısı, elinde ceviz ağacından bir asa tutan güzel yüzlü, masum görünüşlü küçük bir çocuktu. Ruhu yüz yaşında doğmuş kut-

lu çocuklar gibi bilgece konuşuyor, olup bitenleri kısa ve özlü sözler le dillendirip yorumluyordu. Onun kırılgan masumluğu ve sesindeki çocukça hamlıkla sözlerindeki felsefi ağırlığın ürpertici çelişkisinde zaman ve varoluş titreşiyordu adeta.

"İzlemenin ilkeleri izleyeni değiştirir," diyordu.

"İzleyen, izlenenin strateji ve taktiklerini hesaplamaya çalışırken, izlenen de aynı hesapları yapar. Birbirlerini giyinmeye başlarlar, yazgılarını kesiştiren matematik hesaplamaların gizi, kişiliklerinde saklıdır aslında. Eski söz ustalarının dediği gibi, 'İnsanın kaderi, karakteridir'. Aralarında incecik bir zar vardır yalnızca."

Ardından gelen kalın bir örtüyü andıran sessizlik bu sözlerin seyirciler tarafından alımlanıp sindirilmesini beklemek için besbelli. Sesi her ne kadar çocuk sesi olsa da, konuşma tonu çok şey görmüş geçirmiş, yılların durulttuğu bilgeleri andırıyor, bu da içeriğinden bağımsız olarak söylediklerine bambaşka ve ürpertici bir ağırlık kazandırıyordu.

Kısa bir süreliğine her yer koyu bir karanlığa gömüldükten sonra aynı taş çalgıdan yükselen tekdüze müziğin eşliğinde karanlıklardan çıkan iki gölge, boşluğu dalgalandırırcasına beliriyor oyun alanının üzerinde. Onlar, varlıkların iç benliklerini görünür hale getirmeyi amaçlayan gölge danslarını anıştıran bir sahne düzeni içinde tartımlı devinimlerle birbirlerine doğru ilerlerken, yoğunlaşan ışık ve gölge yardımıyla oyun alanı bir hacim ve dolgunluk kazanmaya başlıyor. Üzerlerinde yerlere kadar uzayan dikimi sade, toprak rengi zamansız giysiler var. Eski savaş stratejilerindeki ateş ve taş hamlelerini andıran temkinli devinimler ve ayak hareketleriyle yaklaşıyorlar birbirlerine. Zamanın içinde sıçrar gibi hem karanlığın, hem tarihin içinden geliyor gibiler. Sanki bir şeyler değişecek, sanki bir şeyleri değiştirecekler.

Her ikisinin de giysilerinin saklısında kısa kılıçlar taşıdığı belli. Başlangıçta açıkça söylemeyip yalnızca sezdiren, kılıçla kavganın bir satranç oyunu gibi düzenlendiği akıl oyununa dönüşmüş bu tür sahne gösterilerini öteden beri severdi Gamenn. Bundan sonrasında seyredeceklerine ilişkin yürüttüğü tahminlerle ümitlenip keyifleniyor.

Gelip durdular. İki figürün arkasında boşluğun belirsizliğiyle yüklenmiş alan derinliği, bundan sonra olacakları hazırlıyor sanki. Her bi-

ri kendi alanı içinde, ama ortak bir eylemi çağrıştıran paralel davranışlarda bulunuyor.

"Bir insan yaşamı boyunca, en eski anısını arar," diye yeniden söze başladı Anlatıcı Çocuk. O anlatırken kendi alanlarının sınırlarını zorlayan iki figür seyircilerin göremediği belki de var olmayan bir labirentin karmaşık yollarında ne olduğunu bilmedikleri bir şeyi arıyor gibiler; kendilerini birbirlerinde tanıyacaklarmışçasına adımlıyorlar aralarındaki yolu. Birbirlerine hem isteyerek hem istemeyerek yaklaşıyorlar.

Elinde tuttuğu erik ağacı dalıyla durduğu yerdeki kumlu toprağa amaçsızca bir şeyler çizen anlatıcı çocuğun tartımlı sözleri eski zamanların otuz üç heceli kalıpla yazılan ham çağ şiirlerine benziyor. Kuru, yabanıl, ürpertici.

Avcıların dağa giderken yaptıkları büyülerin oluşturduğu sisi andırır bulutsu bir tozan ağı beliriyor oyun alanındaki iki figürün üzerinde. Sonrasında zaman zaman kaybolup yeniden beliriyor. Bu sis, seyredenlerin efsanelerden bildiği gibi tarafsız kötülüğün tarafsız cezalandırıcısıydı. Sis her şeyi yutardı. İnsan bazen kendi yarattığı siste kaybolurdu. Sis, bütün büyüme hikâyelerinde kahramanın karşısına çıkan önemli engellerden, şaşırtmacalardan biriydi ve yaşamda olduğu gibi şimdi oyun alanında sık sık biçim ve hacim değiştirerek oyuncusundan seyircisine herkesi yanıltmayı sürdürüyor.

Sis sonrasının tazelenmiş gözleriyle her şey farklı görünürdü insana. Sisin örtücü gerçeği, asıl gerçeği ortaya çıkarmak, onun görünmesini sağlamak için bir ara perdeydi. Şu an sadece sis ve ses var gösteri alanında. Bazen sisi seslendiren, bazen onunla çatışan ses birdenbire susunca sis birdenbire dağılıyor. Müzik aniden susuyor.

Oyun boyunca geride, yarı gölgede tek sıra halinde bellerine kadar toprağa gömülmüş duran kadınların hiç sözü yok. Dilsiz bir koroyu andırıyorlar. Kendilerinin tenhasında varoluşlarının başını bekler gibiler. Uzun, gür saçları çözülü, ama alınları çatkılı, –birinin dışında– hepsinin gözleri bağlı duruyorlar.

Koronun iki ucunda yer alan iki kadın aynı anda el kol hareketleriyle biçimlenen dilsiz alfabesiyle son derece hızlı bir şekilde anlatmaya başlıyor. Kahramanı farklı iki ayrı yaşamdan alınmış olduğu anlaşılan olaylar, öyküler sıralıyorlar. Kendi kahramanlarının yaşamın-

daki dönemeçlerden, verdikleri sınavlardan, başlarına gelen önemli olaylardan, karar anlarından, bir yol ağzında yapmak zorunda kaldıkları seçimlerden ve bunların yaşamlarındaki sonuçlarından gözle takip edilemeyecek kadar hızlı hareketlerle söz ediyorlar. Hayata ve kadere yetişmek ister gibi hızlı hareket ediyorlar.

Kadınların her biri anlattığı öykünün bir yerine geldiğinde yavaşlayarak sırasını yanındakine devrediyor, diğeri aldığı yerden hızlanarak sürdürüyor. Böylelikle birinden diğerine çoğalıp zenginleşen öykülerle vücut bulan kahramanların yaşamı, tek sıra halinde dizilmiş koronun ortasına doğru hız ve yavaşlığın yer değiştiren temposu içinde ilerliyor. Elleri, kolları, parmakları, bütün kasları birer sözcük kesilmiş dilsizleştirilmiş kadınların. Anlatıcı çocuğun dediği gibi: Harf, bedendi. Anlatı ilerledikçe olaylarda sözü edilen iki kahramanın, bizim oyun alanında gördüğümüz birbirlerine doğru yaklaşmakta olan bu iki figür; anlatılanlarınsa onların yaşamöykülerinden parçalar olduğu anlaşılıyor. İki uçtan başlayan öyküleri ortada çarpışırcasına buluşmuş ve anlatma sırası tam ortadaki gözleri bağlı olmayan tek kadına geldiğinde, bu kadının seyirciyle aynı seyir ânını paylaşan bir şimdiki zaman unsuru olarak seçildiği anlaşılmış oluyor. Diğer kadınların tersine saçlarının bağlı oluşu, onun kendi zamanıyla bağlanmış olduğunu gösteriyor. İçinde yaşadığı zamanla kıskıvrak bağlanmış. Öte yandan anlattıklarının bizim gördüklerimiz olması gerekirken, hiç de öyle olmuyor, o bambaşka bir hikâye anlatarak bizi gördüklerimizden kuşkuya düşürüyor. Söylediklerinin ne kadarının gerçek olduğunu bilmemiz gerekmiyor.

Elinde bu kez kiraz ağacından bir asa tutan Anlatıcı Çocuk oyunun burasında, "İçinde yaşanılan ânı kendi zamanının sözcükleriyle nesneleştiren anlatıda gerçeklere haksızlık edilmesi çok mümkündür," diyerek bu çelişkili duruma açıklık getiriyor. "Hem bazı gerçekler, tarih boyunca dilsizleştirilmiş kadınların işaretlerinde saklanır. O sırada siz nereye bakıyordunuz?"

Birbirlerine doğru ilerledikçe toprak rengi giysilerinin üzerinde gittikçe büyüyen lekeler oluşmuştu figürlerin. Dışavurulmaya başlayan bir belirsizliğin kendisine bir ad, bir sebep, bir gerekçe bulmak istemesinin simgesel belirtileriydi bunlar. Giysileri ve arayışları bulanık-

laşmıştı. Sanki birçok kimliğin içinden geçmiş de şimdi ilk kimliğine geri dönme arzusu içindeymiş gibiydi her ikisinin de kendi kaskatı kalıpları içinde çırpınıp duran varlıkları...

Anlatıcısı çocuk olan, az sözün yer aldığı bu oyunda, eski av ve avcı oyunlarının ruhunu yansıtan bir şeyler olduğunu düşündü Gamenn. Mekânın ve zamanın belirsizleştirildiği stilize edilmiş bir takipte, bu figürlerin karşılarına çıkan engeller, gecikmeler, karşılaşıp yeniden kaçmalara ilişkin durumlar, olaylar, insan yaşamının çeşitli evrelerini simgeleştirecek biçimde, ortak belleği kışkırtan güçlü imalarla donatılmış, bütün bunları düşündüren anlam katmanlarıyla güçlendirilmişti. Bu hoşuna gitti. O anlamaktan çok, hissetmeyi seviyordu.

Birdenbire bir sihir gösterisi gibi kaynağı belirsiz bir ışığın aydınlattığı giysilerinin altında saklı duran kısa kılıçların çelik parıltısı, kişilerin niyetlerini açığa vurucasına güneş ışığı gibi aydınlatıyor ortalığı. Seyircilerin gözleri kamaşmıştı sahiplerinin de içini kamaştıran bu kılıçların yoğun varlığından... Her ikisi de hamle zamanını kollayan sinsi ve kurnaz bir ruh haliyle karşı karşıyalar şimdi ve apaçık bakışıyorlar. Söylenenlerden çok söylenmeyenlerin varlığını hissettirdiği sisli hikâyelerindeki boşlukları, seyirciler kendi hikâyeleri, deneyimleri, çıkarsamaları ve hayalleriyle dolduracaklar. Anlatıcı Çocuk bu kez kuma değil toprağa çiziyor: Böyle durumlarda her görüntü sonsuz sayıda gücül görüntü barındırır. Gözlerinizle değil, anlamlandırdıklarınızla görürdünüz. Oyunun yapmaya çalıştığı şey de bu olmalıydı. Anlamlandırma ile aydınlanma arasındaki ilişkiye dikkat çekiyordu. Beden, harfti.

Yıllarca yakın dövüş çalışmış biri olarak Gamenn sahnede yapılan ilk hamleyi tanıdı; kırlangıcın kuyruk hareketinden esinlenen güçlü bir kılıç tekniğiyle dövüşmeyi öteden beri iyi bilirdi. Onlar birbirlerinin çevresinde pars adımlarıyla dönüp biri diğerini gafil avlamaya çalışırken, birdenbire bir kırmızı balık beliriyor havada. Bir mucize gibi beliriyor. Belli ki usta bir gözbağcının marifetiydi bu; oyun alanının tam ortasında, havada bir kırmızı balık yüzüyor, üstelik suyun içindeymiş izlenimi uyandıran bir kayganlıkta pul pul ışıyordu. Soluk kesen güzellikteki bu kırmızı balık bazen ikisinin arasına girip bir anlığına dikkatlerini dağıtıyor, bazen başlarının çevresinde dolaşıyor, aslında onlara ve seyredenlere yaşama ilişkin başka şeyle-

ri hatırlatmaya çalışıyor olmalıydı.

Güçleri eşit figürlerin mücadelesi de uzun sürerdi. Oyun alanındaki hemen her şey tek tek eskimeye, gösteri alanı yoksullaşmaya başlarken, birbirleriyle baş başa kalan iki figürün arasındaki sinsi takip de açık bir kovalamaca şeklini alıyor. Oyunun burasında Gamenn ilk dövüş ustasının sözlerini anımsıyor: "Düşmanını en az kendin kadar tanıyacak ve düşmanının seni en az kendisi kadar tanıdığını sanmasını sağlayacaksın. Hep bir adım önde olmalısın. Yalnızca hamlede değil, sezgide de..."

Arkadaki figür, sırtı dönük olarak önde gidene yetişip saklısından çıkardığı kısa kılıçla tam onun başını uçurmaya hazırlanıyordu ki öndekinin uzun ve zamansız giysisinin içinden çıkan bir yeni figür, arkadakinin hamlesini savuşturuyor. Salondaki herkesin bir anda soluğu kesilmişti. Önde giden arkasında olup bitene dönüp bakmamıştı bile. Yüzünde yoluna sorunsuz devam ettiğini sanan dalgın sayılabilecek bir ifade vardı. Bir yolda olmalıydılar. Bir an durup bir ses duymuş gibi çevreyi dinlemiş, sonra aniden kendi ekseni etrafında dönüp arkadaki figürle yüz yüze gelmeye çalışmıştı. Çocuk masallarında, ormanda ardından geldiğine inandığı hayaleti aniden dönüp avlamaya çalışanları hatırlatıyordu bu hamle. Tam bu sırada bu kez de arkadaki figürün uzun ve zamansız giysisinin içinden çıkan bir diğer figür aralarına girerek öndekinin arkada kalanı görmesini engelliyor. Arkadaki figür kendi içinden çıkmışçasına karşısında bitiveren bu figürü görmüyor, ama varlığını hissediyor gibi kuşkulu, kaygılı gözlerle bulunduğu yere bakıyor. Birdenbire dört figür olmuşlardı. Her biri, ötekinin içinden çıkan ikinci figürü görebilirken kendi içinden çıkanı göremiyor. Toprağına leke düşmüş, rengi değişmiş uzun ve zamansız giysileri içinde kendisini tek, diğerini iki kişi sanıyor. Kimse karşısında görünenin kaç kişi olduğunu bilmiyor.

Anlatıcı Çocuk bu sırada benliğin, bir körlük çeşidi olduğundan; insanın kabuğu soyulunca ortaya çıkan gölgelerin bağ oyunlarından söz ediyor: Görünmez bağların sahiplerine ettikleri oyunlar tükenmezdi. Yaşam bağ oyunlarından oluşuyordu. Her şeyin birbirine bağlı olduğunu söyleyen bağ oyunlarından. Hayat bir bağlılık yemini idi. Oyun ve seyir alanının duvarlarını kaplayan meşaleler bu sözdeki ironiyi güçlendirmek istercesine birdenbire kahkaha atar gibi güçlü alev-

lerle parlıyorlar seyircinin üstüne doğru. Bu artık ateşin de oyuna katıldığını gösteriyor. "Unutmayın yerküre beş unsurdan oluşur: Ateş, su, hava, toprak ve boşluk," diye öğretilmişti hayat onlara ve şimdi bu oyun onlara bir gösteri yoluyla bunu hatırlatıyordu. "İlk dört unsur beşincisinin içinde öğrenilir," diyerek Anlatıcı Çocuk sözlerini boşluğa bağladı. "Yaşamın birçok sırrı öteki boşluktan gelir."

Başlangıçta iki kişilerken seyircilerin gözleri önünde, birdenbire dört kişi olmuş oyuncular aynı giysinin içinde, arkadakiler yüz yüze, öndekiler sırt sırta durarak bir süre katılmışçasma donakaldıktan sonra seyircilerin bundan sonrasını izlemekte zorlandıkları bir hızla havada uçarak daireler çizen bedenleriyle birbirlerinin içinden geçercesine tutuştukları cenk dansını sürdürüyorlar. Yerçekimi yasalarını adımlayan ikili cenk dansı, şimdi gökyasalarını adımlayan dörtlü cenge dönüşmüştü ama bu kez değişen hamle sıralarına göre taraflar hem diğeriyle, hem de aynı giysinin zarfı içindeki kendilerinin ikinci figürleriyle dövüşüyor. Önceden bilinen benzer örneklerden yola çıkarak yaptıkları bu dansın sonu hakkında tahmin yürütmek zordu. Bedenin sınırlarını yeniden tanımlayan bu dans, seyirciye tanınan öngörme imkânlarını boşa çıkaran stratejik sürprizler içeriyordu: Saldırı, geri çekilme, atağa geçme, kesin dönüş, son darbe hamlelerinin sonunda kesin bir sonuca gitmek yerine sis, bütün gösteri alanını ele geçirmiş, böyle bir oyunun galibinin olamayacağını söyler gibi her şeyi yutup geleceği belirsiz bırakmıştı. Zaman zaman sisin içinde dolaştığı görülen kırmızı balığın varlığı, yaşamın bir yerlerde sürdüğünü, sürdürüldüğünü söyler gibi bir görünüp bir kayboluyordu. Oyun, günsönümünü haber veren ışık azalmaları gibi vermediği yanıtlar ve çoğalttığı sorularla yavaş yavaş koyulaşarak, insanlığın ortak kederine ait duygular uyandırarak bitti. Sonsuzluğun ayartıcı yokluğunda her şey yeni başlıyordu sanki.

Oyun sonrası alkışların seyreldiği sıra tam yerinden kalkacak gibi olduğunda birdenbire arka taraflardan öne doğru esen ölüm soğuğu bir ayaz hissetti ensesinde Gamenn. Bir soğuk hava tüneline yakalanmış gibiydi. Rüzgâr olamazdı bu. Bir anda insanın kanına kadar işleyen bu küflü soğuk, tabiatın soluğu olamazdı. Uğursuz bir işaret gibi ortaya çıkan ölüler diyarının karanlık nemini taşıyan bu tekinsiz nefes te-

peden tırnağa bütün varlığını ürpertmişti. Onu iliklerine kadar üşüten bu soğuğun varlığı âlemlerin birbirine açılan kapısını aralayan bir hayaletin geçişini andırıyordu. Gamenn "salonun arka taraflarından" diye yuvarlak bir sözle tarif etmenin yetmeyeceği, bilinmeyen bir karanlıktan kopup gelen bu esintinin şu anda aynı salonda kendisiyle birlikte oyunu seyreden katile ait olduğunu hissetti. Aklı, yüreği, sezgisi değil adeta vücuduydu bunu ona söyleyen. Uyuşur gibi karıncalanıyordu teni. Aradığı o katil bu salondaydı. Aynı havayı soluyor, aynı oyunu seyrediyor, belki de şu an sinsi, delici bakışlarla varlığından haberdar olduğu Gamenn'i alay eder gibi seyrediyordu.

Gamenn vücudunda seğiren ilk korku ve ürperti dalgasını atlattıktan sonra olanca kararlılığıyla yerinden fırladı; denetlemekte güçlük çektiği bir merakla çevredeki herkesin yüzüne gördüğü anda kimin katil olduğunu anlayacakmış gibi delici gözlerle bakmaya başladı. O seyirciler arasında çabuk adımlarla ilerledikçe ölüm soğuğu da dışarıya, galeriye açılan çıkış kapılarına doğru geriliyordu. Gösteri salonundan çıkıp galeriye vardığında hızla binanın çıkış kapılarına yöneldi Gamenn. Salonu boşaltan kalabalık onlarca kapıya dağılıp bölündüğü için kendisine yol gösteren o karanlık soğuk da hafifleyip dağıldı; hangi seyirci grubunun ardından gideceğini bilemedi. Olduğu yerde durup sakinleşmeye çalıştı. Galerinin basamaklarında öylece kalakalmış, harcadığı dikkatten iyice kısılmış vaşak bakışlarıyla etrafta ipucu yerine geçebilecek bir şey görmeye, kuşkulu bir hareket yakalamaya çalışıyordu.

Aradığı katilin varlığını aynı mekânda hissettiği böylesi durumları daha önce de yaşamış, ama hiç bu kadar korkmamıştı. Onu asıl korkutan, neden korktuğunu anlamamış olmasıydı. Sanki asıl korkusu bunu anlayacak olmaktı.

Oyun binasının dışındaki kalabalık arasında, basamakları tedirginliğin hızlandırdığı çabuk adımlarla inen biri, kukuletasını başına çekip bir an durdu; kendisini takip eder gibi ardından esen ölüm soğuğu esintiden nihayet kurtulmuş olduğuna hükmetti. Vücudu eski ısısına döndü. Daha önce de birçok yerden, birçok biçimde kaçmışlığı vardı ama hiç bu kadar korkmamıştı. Önceki korkularına benzemeyen yabancı bir korkuydu bu. Anlamadan korkmuştu ve bu çok korkutucuy-

du. Onu ardından kovalayan bu esintide yıllar önce henüz bir çocukken yaşadığı ve yıllardır unuttuğu eski bir korkuyu hatırlatan ölümcül derecede şiddetli bir şeyin belirsiz anısı vardı.

Eğer ertesi gün hatırlayabilirse, bu korkusunu mutlaka Sağlık Yurdu'ndakilerden birine anlatmalıydı.

Rüya Terbiyecileri

Gamenn Rüya Terbiyecileri'ni görmeye giderken Pepqemok'u yanına alıp almamak konusunda uzun boylu bir ikircim yaşamadı. Nasıl olsa onun orada göreceklerini anlama, yorumlama yeteneğine sahip olmadığını, bu nedenle canını uzun boylu sıkacak bir sorun çıkarmayacağını düşünüyordu. Ayrıca Pepqemok'un bönlüğünün bazen eğlendirici olabildiğini keşfettiğinden beri bu çeşit fırsatları hınzırca değerlendirmekten de kaçınmıyordu.

Pepqemok yolda "Biliyor musunuz, ben hiç rüya görmem," dedi.

"Neden hiç şaşırmadım acaba?" diye kinayeli bir yanıt verdi Gamenn.

Bunun bir soru olmaktan çok alaycı bir ima olduğunu sezen Pepqemok kuru bir sesle, "Orada ne bulmayı ümit ediyoruz acaba," diye konuyu başka yere çekmeye çalıştı. Az önceki imayı anladığı ama üzerinde durmayıp geçiştirmek istediği belliydi. Önemsenmemek Pepqemok'un çocukluğundan beri yabancısı olmadığı bir şeydi. Gamenn'se yaşamı boyunca adam yerine konmamış kişilerin kendilerine göre geliştirdikleri savunma biçimleri olabileceğini hesaba katmıyordu. Ne de olsa yaşamı boyunca önemsenmiş, ciddiye alınmış şanslı kişilerdendi o.

Yolun sonrasında Gamenn nedenini kendisinin de anlamadığı bir konuşma ihtiyacı içinde Aoi'nin öteden beri en önemli kurumlarından biri olan sağlık yurtlarından, bunların toplumsal yaşamdaki öneminden söz etti Pepqemok'a. Konuştukça açılmış, sesine hafif bir ders verme tonu gelmişti.

Şehrin çıkışındaki büyük korulukta, hafif eğimli bir tepeye konumlanmış geniş ağaçlıklı arazinin ortasında yer alan ve tümüne birden "Sağlık Yurdu" denilen büyük, huzurlu binalarda ruh sağaltıcıla-

rı, Rüya Terbiyecileri, otacılar yaşar, kendilerine ihtiyaç duyan insan lara çeşitli konularda yardım ederlerdi.

Sağlık Yurdu'na varmaya çok az yolları kalmıştı ki birdenbire şid detli bir sağanak indirdi. Havanın kapanması, yavaş yavaş bulutların toplanması gibi bir hazırlığa gerek duymadan habersiz bastıran yağ murda kapüşonlarını başlarına geçirip önlerini görmeye çalıştılar. Kovanından boşalmış arılar gibi iniyordu iri yağmur taneleri. Balçık kıvamındaki çamur uzun konçlu çizmelerinin tabanlarından yukarı lara doğru yürümeye, adımlarını ağırlaştırmaya başlamıştı. Zaman kazanmak için saptıkları kestirme patika, her an adımlarını yutmaya hazır tekinsiz bir bataklık kesilmişti önlerinde. Pepqemok düzgün yürümekte güçlük çekiyor, ellerini iki yana açarak denge tutturmaya çalışıyordu. Sonunda çimenli bir düzlüğe vardılar.

Sağlık Yurdu'nun giriş kapısındaki sayvanın altında bekleyen bir gölge korunduğu yerden çıkıp kendilerine doğru yaklaştıkça yağmurun sık örgüsü aralandı, sonradan adının Jink olduğunu öğrendikleri genç adamın yüzü göründü. Yurdun yöneticisi Kuyuhera'nın odasına kadar onlara eşlik etmekle görevlendirilmişti. Yüzünde ışığı cömert bir tebessüm, hareketlerinde insana güven veren saydam bir hafiflik, davranışlarında esneklik ve nezaket vardı. Yol göstermek amacıyla yarım adım önlerinde adeta yere basmadan yürüyor gibiydi.

Girişteki dört yanı camla kaplı yüksek kubbeli iç avluda büyük bir masa çevresinde yarım ay biçiminde dizilmiş, rahat koltuklara yayılmış birörnek giysiler içinde kadınlı erkekli bir grup insan gördüler. İlk bakışta öldürücü bir kederin pençesinde kıvranan, ruhları sakatlanmış kişiler gibi görünmeseler de hallerinde tuhaf bir esriklik vardı. Kendine özgü tartım taşıyan törensi bir hava içinde önlerindeki masaya uzanıp doğruluyor, masanın üzerinde sıralı duran sıkıştırılmış talaş ve bambu liflerinden yapılma yayvan kaplardan aldıkları soma yapraklarını çiğniyorlardı. Tabakları tepeleme dolduran bu dalcıkları yapraklarından alışkın hareketlerle sıyırıp soyarken bir ayinin gereklerini yerine getiriyor gibiydiler. Esrimenin solgunlaştırdığı yüzlerinde ortak bir dalgınlık, ama bakışlarında her birinin kendi iç âlemine kapanmış olmasının farklılığı vardı.

Pepqemok, "Bunlar ne çiğniyorlar?" diye sorarken sesinin yüksek çıktığını fark etmedi. Başını döndürmediği halde Gamenn'in azarla-

yüzü bakışını üzerinde hissetti.

"Moksha bitkisinden yardım alıyorlar," dedi onlara yol göstermekle görevli Jink. "Gerçeğin üzerindeki örtüyü kaldıran bitkilerin yapraklarını çiğnemek eski bir alışkanlıktır. Gözümüzü, aklımızı ve ruhumuzu zenginleştiren soma yaprakları bize algı kapıları açar. Bizi evren karşısında sakinleştirir." Az ileride "Işık Havuzu" dedikleri her bir yandan ışık alan piramit biçimindeki cam bölmedekileri göstererek, "Burada da kirlenmiş olan algılarını yıkıyorlar," dedi Jink. Camdan dışarıda belirsiz bir yeri gösterir gibi geniş bir el hareketiyle, "Bulunduğumuz binanın arka tarafına düşen bu geniş arazide de 'İyileştirme Bahçeleri' bulunuyor. Açıkçası ben hepimizin bu bahçelere ihtiyacı olduğunu düşünenlerdenim. En azından yılın önemli bir bölümünde..." Gamenn bu söze gülümserken, Jink'in ciddi, ağırbaşlı görünüşünün aksine mizah duygusuna sahip biri olduğunu düşündü. Kapı arkasında yerin altından gelen uğultulara benzeyen seslerin duyulduğu bir odanın önünden geçerken "Burası yankı odası," dedi Jink. "İnsanların geçmişin sesini dinlemeye çekildikleri yankı odası."

Bina içindeki geçeneklerde, galerilerde, kemerli, kemersiz geçitlerde yol alırken önünden geçtikleri kimi aralık, kimi kapalı duran kapıların ardından birbirinden farklı sesler işitiliyordu. Bu kapıların ardından, kimi zaman içeride oyun oynanıyormuşçasına yüksek sesli teatral konuşmalar, histerik kahkahalar, bir yaylı ya da vurmalı çalgının alçalıp yükselen sesi, belirsiz bir güce adanmış yakarıları andıran arınma, arındırma ezgileri, içeride topluca yapılan bir alıştırmada aynı anda havaya kalkan ellerin, iki yana açılan bacakların ya da hep bir ağızdan verilen solukların kapıdan dışarı taşan sesleri çarpıyor kulaklarına...

Odasına vardıklarında ruh sağaltıcılarının, Rüya Terbiyecileri'nin piri sayılan Sağlık Yurdu'nun yöneticisi Wynmock'lu Kuyehara ayağa kalkarak karşıladı onları. Üstündeki giysi yas günlerinde bir ölünün ardından giydikleri teselli cüppesine benziyordu. Ölçülü, ama ısmarlama olmayan hareketlerindeki zarafet, yüzündeki insanı ânında sakinleştiren tebessüm, başkalarının üzerinde kolaylıkla kurduğu güçlü etkinin dikkat çeken ilk belirtileri olarak sayılabilirdi. Kuyuhera ile karşılaşınca Pepqemok'un bile yüzüne ne olduğunu bilmediği bir güce teslim olmanın huzurlu, kayıtsız ifadesi yayılmıştı.

Konukların geliş maksatlarını dikkatle dinledikten sonra tane tane konuşmaya başlayan Kuyuhera'nın sesinde, ağzından çıkan her sözcüğün anlamını tamamlayan sihirli bir güç vardı adeta. O konuşurken, söylediklerinin öneminden bağımsız bir tını, tılsım kazanıyordu sesi. Bu görüşmeyle ilgili olarak Gamenn'le aralarında yakın tarihli birkaç yazışma geçtiğini hatırlıyor.

Kuyuhera, "Yüzünüz hiç yabancı gelmiyor," diyor Gamenn'e. "Daha önce buraya hiç gelmiş miydiniz?" "Hayır," diyor Gamenn. "Burayı öteden beri bilirim, ama ilk kez geliyorum."

Birlikte ruvaş çayı içerek genel bir sohbet havası içinde burada yapılan işlerden söz ediyorlar bir süre. Kuyuhera'nın Sağlık Yurdu'nda yapılanlar hakkındaki sıkıcı ayrıntılarda kaybolmayan özlü konuşmasını ilgiyle dinleyip bilgileniyorlar. Bugüne kadar burada kaç insanın içinin hasarlarını onarıp, ruhunu güçlendirip korkularını yenerek yeniden yaşamına döndüğünü dinliyorlar Kuyuhera'dan. "Hiç iyileşmeyecek yaralar için yapılacak bir şey yoktur," diyor Kuyuhera. "Onların ıstıraplarını hafifletebiliriz yalnızca."

Gelirken duydukları, kapıların arkasında atılan canhıraş çığlıkların nedenini soruyor Gamenn. "Yerine geçme ayinlerinde sık rastlanan bir durumdur," diyor Kuyuhera. "Onlardan birine rastlamış olmalısınız."

Anlattığına göre kadim oyunların temel motifi olan "yerine geçme ayinleri" başlangıçta bir tören unsuru olarak ortaya çıkmış, zaman içinde bir ruh sağaltma yöntemi olarak kullanılır olmuş, bu alanda yetkinleşen uzmanlarını yetiştirmişti. Sahipsiz kalmış, kötü muamele görmüş çocuklar, saldırıya uğramış çaresiz kadınlar, savaş mecnunları ve çeşitli nedenlerle mağdur olmuş, ruhu hasar görmüş kişiler burada çoğu eskiden şamanlık yapmış deneyimli yöneticilerin gözetiminde sağaltılıyor, yeniden yaşamla barıştırılmaya çalışılıyordu.

Bugüne kadar hakkında bazı şeyler duyduğu ama tekniği konusunda pek bir şey bilmediği şu yerine geçme ayinlerinin tam olarak nasıl yapıldığını soran Gamenn'i yanıtlamayı hiç sıkılmadan, aynı sükûnetle sürdürüyor Kuyuhera.

Bu ayinlerde kurban diye nitelendirilen kişinin korku, kaygı, sıkıntılarından arınmasını sağlamak için geliştirdikleri çeşitli tekniklerle kurbanı bir süreliğine saldırganının yerine geçiriyor, böylelikle

düşmanını tanımasını, anlamasını, hatta bağışlamasını sağlamaya çalışıyorlarmış. Kuyuhera'ya göre, her türden kurbanın özgürlüğü, celladını bağışlamasına bağlıydı.

Gamenn dudaklarını kısıp başını sallayarak, "Tehlikeli oyunlar," diyor.

"Tehlikenin içinden geçmeden uğradığınız tehlikeyi atlatamazsınız," diyor Kuyuhera. Bu söz üzerine Gamenn birden katilin gözünden gördüğü cinayet rüyalarını hatırlıyor. Kendisinin de bilmeden yaptığı bu muydu acaba? Onun yerine mi geçmeye çalışıyordu? Buna benzer bir şeyi Ümma da söylememiş miydi?

Rüya Terbiyecileri'ne gelince, onlar da rüyasının yükünü taşıyamayan, uykusunda yorulan, ruhu kararan, uykuda gördükleriyle boğuşan insanları kendi rüyalarıyla tanıştırıyor; insanın ham doğasının dili olduğuna inandıkları rüyayı sahipleri için terbiye ediyorlarmış. Onlara göre rüya başlı başına bir dildi, içimizdeki yabancı dil; onu öğrenmek, terbiye etmek, yaşamımızı yönlendirmek için onları kullanmayı öğrenmek gerekiyordu.

Gamenn bir kez daha, üstelik bu kez daha şiddetli bir biçimde Kuyuhera'ya gördüğü rüyalardan söz etme arzusu duyuyor. Bu konuda danıştığı Ümma'nın kendisine her şeyi söylemediğinden, en azından bazı şeyleri sakladığından kuşkulanıyor. Belki de buraya çok daha önce, hem de tek başına gelmeliydi. Ama içini tutan bir şeyin ağırlığı tüm bunları Kuyuhera ile konuşmaktan onu alıkoyuyor.

Bunun yerine sesine kuru ve tarafsız bir hava vererek rüyaların taşıdığı işaretlerin kehanet gücüne ne kadar güvenilebileceğini soruyor Kuyuhera'ya. Alacağı herhangi bir yanıtın bu konuda önceden vermiş olduğu kararı değiştiremeyeceğini sezdiren, kendinden emin erkeksi bir ton bu; her şeyi akıl ve mantıkla çözmeye çalışan serinkanlı, serin bakışlı erkeklerin kuşkucu tavrıyla öylesine soruluvermiş gibi çıkıyor sesi...

Bu konularda Ümma'nın karşısında bir çocuk teslimiyetiyle kendisini bırakırken nedense Kuyuhera'nın karşısında kuşkulu, mesafeli bir tavır takınmayı seçtiğini fark ediyor Gamenn. Kendisinde yakaladığı bu çelişkinin Kuyuhera'nın erkek olmasıyla bir ilgisi olup olmadığını düşünüyor. Konu ne olursa olsun, erkeklerin karşılaşmalarında adı konmamış gizli bir rekabetin kuralları işliyor sanki. Kaşlarının al-

tından şöyle bir bakarak karşıdakini tartmak, erkekler arasında ilk ve temel davranış ne de olsa...

"Rüyalarımız kendimize sorduğumuz resimli bilmecelerdir," diyor Kuyuhera. Ardından başını pencereye, sağnağı dinmeyen yağmura çevirerek "Cevabının bizde saklı olduğundan habersiz olmayı seçtiğimiz için ya hatırlamayız onları, ya tabir edemeyiz." Gözleri birden uzaklara gitmiş, yüzüne çocuk gülümseyişi gelmişti. "Benim geldiğim yer olan Wynmock eskiden rüyaların atasının uyuduğu yer olarak bilinirmiş. Hâlâ yerküredeki her insanın gördüğü rüyaların geceleri oradan çıkıp geldiğine inanılır. Rüyaların atası, bütün bir insanlık tarihini rüya olarak görmüş orada. Belki de bizim hayat diye yaşadığımız onun bir rüyasıdır yalnızca. Çok önceleri gördüğü, belki de çoktan unuttuğu bir rüya..."

Başını pencereye çevirmesiyle yüzünde hacim kazanan ışıkta belirginleşen gözlerinde güneş yüzü görmemiş bitkilerin solgunluğu var; bu opak ışıkta Kuyuhera'nın gözlerinin renginin yeşil mi, gri mi olduğuna karar veremiyor Gamenn.

Bir süredir konuşulanları kafasında bir yere oturtmaya çalışırken kaybolduğunu hisseden Pepqemok kendisinden söz ederek konuya dahil olmak gereği duyuyor. "Ben hiç rüya görmem," diyor. Sesi gereğinden fazla yüksek çıkıyor gene.

Kuyuhera bunun yabancısı olmadığı bir durum olduğunu belirten bir gülümsemeyle, "Rüya görmeyenler içinin dilsizidir," diyor. "Diliniz tutulmuş sizin, bir an önce çözmeye bakın."

Pepqemok dönüp bu durumda ne yapması gerektiğini sorarcasına Gamenn'e bakıyor.

"Kim bilir rüyalar üzerine bu çeşit konuşmaları kaç kez yapmışsınızdır. Sizi dinlemek güzel ve bilgilendirici, ama gene de fazla zamanınızı almak istemeyiz," diyerek buraya gelmesinin asıl amacı olan bazı kişilere ait bilgileri kimden alabileceğini, Rüya Terbiyecileri'nin defterlerine nasıl ulaşabileceğini soruyor Gamenn.

"O kadar çok defter var ki," diyor Kuyuhera. "Ne aradığınızı bilmeniz gerek!"

Gamenn, Rüya Terbiyecileri'nin kayıp olduğunu bildirdikleri ve katille eşleşen kimliklerdeki adlar üzerine kayıtlı defterleri görmek istediğini belirtiyor. En azından şimdilik bu kişilere ait defterleri göz-

den geçirmesi gerektiğini söylüyor.

Belli etmemeye çalışsa da Kuyuhera'nın yüzünden bu durumdan hiç hoşlanmadığını gösteren kalın bir bulut geçiyor.

Gamenn'in verdiği listedeki adlara göz atarken defterlerin nemlenmemesi için güneş alan odaların doğu güneşine bakan tarafta olduğunu söylüyor Kuyuhera. Rüya terbiyesinden ya da ruh sağaltımından geçmiş kişiler hakkında tuttukları defterler doğu odalarında özenle saklanır, her biri tarihlendirilip kayıt altına alınırmış.

"Jink size defterleri nasıl okuyacağınızı gösterir. Bazılarını okumak kolaydır, günlük biçiminde yazılmıştır, ama bazılarında yer alan notlar özel bir yöntemle yazılmıştır. Rüya terbiyesindeki tekniklerde, sağaltma yöntemlerinde zamanla önemli gelişmeler oldu. Dolayısıyla tutulan defterlerdeki usuller de değişti. Tam olarak ne aradığınızı bilmiyorum, ama zaman kazanmak istiyorsanız öncelikle ne aradığınıza karar vermelisiniz."

"Görünce tanıyacağım bir şeyi arıyorum sanki. Önceden bilmediğim ama varlığını sezdiğim bir şeyi..."

Kuyuhera bu kez daha geniş bir gülümsemeyle, daha uzun bakıyor Gamenn'e.

"Ne zaman akla, ne zaman sezgiye saklanıyorsunuz?" diyor. Sorusundaki ima gözlerinin rengini keskinleştiriyor sanki. Bu durum üzerine Gamenn az önce rüyalarını açıp açmamak konusunda aklından geçenleri, buna ilişkin yaşadığı ikircimi hatırlayarak Kuyuhera'nın insanın düşüncelerini okumakta da usta, ürkütücü bir yeteneğin sahibi olup olmadığını düşünüyor.

Jink onları doğu odalarına götürdüğünde, gördükleri karşısında şaşkınlığa kapılıyor Gamenn. Bu defterleri değil okumak, yalnızca şöyle bir karıştırmak için bile aylarca burada kapalı kalmak gerektiğini hesaplıyor içinden. Duvarlar tavana dek yükselen defter dolu raflarla çepeçevre kuşatıldığı gibi ortada yatay ve dikey koridorlar oluşturacak biçimde mekâna yerleştirilmiş iki yanı açık rafların bulunduğu ahşap kuleler de gene tavana dek yükseliyor. Sıkı bir düzen içinde yerleştirildikleri raflarda, kalın sicimlerle bağlanıp sırtları okunacak biçimde üst üste titizlikle istif edilmiş defterlerin türlerine, niteliklerine göre ayrımlandırıldığı anlaşılıyor.

Bu kulelerin arasına üzerleri iyi aydınlatılmış geniş, uzun masalar yerleştirilmiş. Masaların bazılarında oturmuş büyük bir ciddiyet için de bu defterleri okuyanlar var. Düş dalgını gözlerinde başkalarının hayatlarına ve hikâyelerine duydukları derin merak okunuyor. "Kendilerini rüya terbiyecisi, ruh sağaltıcısı olarak yetiştirmek isteyen kişiler bunlar," diye bir açıklama getirme gereği duyuyor Jink. "Bunları dikkatle okumak, onların eğitimlerinin bir parçası. Öncekilerin rüyaları ve defterleriyle zenginleştiriyorlar kendilerini. Uygulamalardaki farklı yöntemleri karşılaştırıyor, teknik öğreniyor, böylelikle birikim kazanıyorlar." Şu son sözler denetleme gereği duymadığı bir şefkatle çıkıyor ağzından. Jink'in iyi yürekli bir insana benzediğini düşünüyor Gamenn.

Pepqemok defter kulelerinin arasındaki geçitlerde şaşkın gezinirken Gamenn, Kuyuhera'nın önerisi üzerine ilk Rüya Terbiyecileri'nin ustası sayılan DoXsa'nın defterlerine göz atıyor, "Onlar birer gerçek sanat yapıtıdır," demişti Kuyuhera bu defterlerden söz ederken. "Sizin soruşturmanıza doğrudan bir yararı olmayabilir okuyacaklarınızın, ama sırf zevk amacıyla olsun şöyle bir göz atıverin! Yalnızca bizler değil tüm Anakara DoXsa'nın yaptıklarına çok şey borçludur. O, rüyalarımızı karanlığın elinden kurtardı."

DoXsa notlarını yazdığı defterlerde, şimdilerde artık pek kullanılmayan ağaç unu mürekkebi kullandığı için, yazılanları okumakta güçlük çekiyor Gamenn. DoXsa'nın defterlerinin sayfaları bakışımlı bir düzen içeriyor. Sağ sayfada yapılan görüşmeler rüya sahibinin anlattıkları ayrıntılarıyla aktarılıyor, sol sayfadaysa rüya terbiyecisinin izlenimleri, notları, görüşleri; bazen apaçık bazen de dolayımlı bir biçimde ifade edilmiş saptamaları kimi simgeler, işaretlerle birlikte yer alıyor.

İlk defterlerinden birinde şöyle yazıyordu DoXsa: "On dördüncü ayın on ikinci gününün kaplan saatindeyiz. Bugün, Soamu Jage bana bir rüyasını anlattı. Hatırlamakta değil, ifade etmekte güçlük çekiyordu. 'Bu olağandır,' dedim. 'Ben anlatmaya çalışırken rüyam kaçıyor,' dedi. 'Kelime bulduğumda rüyam soluyor, benim gördüğüm rüya olmuyor artık o. Dil, rüyamla arama giriyor. Kullandığım kelimelere inanıp rüyamı değiştiriyorum, hatta ihanet ediyorum sanki; kendimi ve rüyamı yanıltıyorum kelimelere döktüğümde.'"

Soamu Jage adı Gamenn'e tanıdık gelmiş ama birdenbire çıkara mamıştı. Defterin tarihine bakılırsa şimdiye çoktan ölmüş olmalıydı Soamu Jage; ama bu adın ona tanıdık gelmesinin, belleğinde ölü bir noktayı birdenbire titreştirmesinin nedeni ne olabilirdi? Aslında işinin büyüsüne fazla kapıldığı zamanlar kendi kendisini yanıltmaya eğilimli olduğunu biliyor Gamenn. Mesleğine özgü bir aşırılıktı bu. Bir esrara aşırı yoğunlaşmanın getirdiği bir esriklik haliydi; böyle zamanlarda her harf, her im, her yüz, her durum büyük ve gizemli bir planın parçasıymış gibi gelirdi insana. Onu polisliğe hazırlayan ustaların dediği gibi, "Gerçeklik duygusunun zaafa uğradığı böyle hallerde, akıl başka bir yerden ışık düşürmelidir içinde bulunduğu duruma," diyerek kendini mantığın sularına çekmeye bakardı.

Gamenn'in Kuyuhera'ya uzattığı listedeki adların hepsinin rüya defteri yoktu. Bu adların sahipleri rüya terbiyesinden geçmemiş ya da buraya başka bir nedenle gelmiş, başka cins bir sağaltmadan geçmiş olabilirlerdi.

Bir süredir ortalıkta görünmeyen Pepqemok yüzünde muzaffer bir edayla sırtlarında "Remzganan" yazan birkaç defter getirip önüne bırakıyor Gamenn'in.

Defterleri gören Jink, Remzganan'ı hatırladığını söylüyor. Aydınlık yüzlü ama karanlık ruhlu biriymiş. Uzun bir süre burada kalmış, burada kalanların çoğu gibi yurtta çeşitli işlerde çalışmıştı. Kimliğinin çalınmış olduğu, o öldüğünde anlaşılmış. "Ne zaman oldu bu?" diyor Gamenn.

Son deftere, onunla ilgili tutulan son kayıtlara bakıyorlar. İlk rüyasının kaydı ise "Su ayına karşılık düşen günlerdi," diye başlıyor, daha ilk cümlesi bile eski bir tarihlendirme sistemine işaret ediyor. Şimdiki takvimde bunun neye karşılık düştüğünü içinden hesaplamaya çalışırken, "Öleli epey olmuş," diyor Gamenn. "Dehamar'a saldırı da, Naburri'deki adına yapılmış han kaydı da bundan çok sonra oldu. Hem fizik güç gerektiren bu cinayetler için Remzganan yeterince genç sayılmaz."

"Katilin Remzganan olmadığını neredeyse biliyorduk, değil mi?" diyor Pepqemok, bir başarıyı paylaşıyormuş edasıyla. "Fakat o öldüğü halde kimlik tarihlendirmesi nasıl yenilenmiş?"

Gamenn, "Katille arasındaki bağı onun rüya defterlerinden çıka-

ramayabiliriz. Ama en azından aynı tarihlerde burada birlikte olduklarını biliyoruz," diyor. Jink'e dönüp "Remzganan buradayken, burada olanları saptayabileceğimiz düzenli kayıtlarınız var mı?" diye soruyor.

"Kayıtlar düzenlidir, ama çok kişi gelip gider buraya, hem aradığınız kişi, Remzganan'ın kimliğini çaldıktan sonra da hiçbir şey yapmamış gibi gene buraya gelip gitmiş olamaz mı?"

"İşin en zor yanı budur: Katilin yerine düşünmek. Ne yapıp yapmayacağını hesaplamak. Yani yerine geçmek. Sayrılanmış kafalar bunlar. Ne yapacakları her zaman belli olmuyor. Gene de katil buraya birkaç kez gelmişse, ki ben öyle sanıyorum, bir tek burada gerçek kimliğini kullanıyordur."

Bunun üzerine "Gerçek kimliği bile olmayabilir," diyor Pepqemok. "Kendisini burada başka yerden çaldığı bir kimlikle tanıtmış olabilir pekâlâ."

"Hatta sayrılığının derecesine göre kendisinin kim olduğunu bile bilmiyor olabilir," diye ekliyor Jink.

Pepqemok'un işe yarar bir şey söylediğini görmek hoşuna gidiyor Gamenn'in. "Her şey mümkün," diyor. "Biz gene de bu adlara kayıtlı defterlere bir bakalım, bu kişiler arasında ortak bir zaman çizelgesi çıkartmaya çalışalım."

"Çoğul kimlik olasılığını gözardı etmemek gerek," diye sürdürüyor Jink. "Sağaltım sırasında fazla çiğnedikleri soma yaprakları, ışık havuzları, iyileştirme bahçeleri, rüyalarının terbiye edilmesi sırasında yaşadıkları sarsıntılar, yarılmalar, çeşitli sağaltım tekniklerinin istenmeyen sonuçları bazen geçici kimlikler kazandırır onlara. Kendilerini bir başkası sanarak olağan yaşantılarına döndüklerine inanırlar. Aslında kendi içlerinde kayıptırlar. Ne zaman geri dönecekleriyse hiç belli olmaz."

Gamenn bu sözlerin başından beri katille ilgili sezgileriyle örtüştüğünü düşünüyorsa da bir şey söylemiyor. Pepqemok kafasının iyice karıştığına ve böyle durumlarda hep yaptığı gibi bir şey söylememesi gerektiğine karar veriyor.

Jink bir süredir söyleyip söylememek konusunda kararsızlık çektiği bir konuyu yalnız kaldıklarında Gamenn'e açma gereği duyuyor: "Şimdi size anlatacaklarımdan Kuyuhera'ya asla söz etmemelisiniz.

Duyarsa beni burada asla barındırmaz. Ne yazık ki geçmişte bazı ter biyecilerin yanlış teknik uygulamalarının sakat bıraktığı, kendisine geri dönemeyen vak'alar oldu. Örneğin bir zamanlar burada Khora diye gözükara, fazla aceleci bir sağaltman vardı, o da Kuyuhera gibi Wynmock'luydu, yeni teknikler denemekten, uyguladığı yöntemlerde risk almaktan çekinmezdi, kurban ve mağdur konumundaki bazı hastalar için uygulanan yerdeğiştirme ayinleri sırasında birkaç kişiyi geri getiremedi. Zavallılar 'o olmak' ile 'onu anlamak' arasındaki sınırda yarılıp kayboldular. Bütün bunlar yetmezmiş gibi yönetimden izinsiz olarak ortak rüya havuzu diye herkesi birbirine bağlayan tehlikeli bir yöntem denedi. Orada herkes birbirinin rüyasına sızabiliyor, hatta yönetebiliyordu. Bu çeşit zararı hesaplanmamış uygulamaların tekrarı üzerine Khora buradan acilen uzaklaştırıldı, giderken bazı defterleri ve belgeleri yanında götürdüğü söyleniyor, pekâlâ sizin aradıklarınız da onların içinde olabilir."

"Nerede bu Khora şimdi peki?" diye sözünü kesiyor Gamenn.

"Bir ara Kırmızı Kent'te yaşadığı söyleniyordu, aslına bakılırsa yıllardır nerede olduğu bilinmiyor. Çabalarınıza duyduğum saygıdan, yardım etmek istediğimden söyledim size bunları; yoksa Kuyuhera bunlardan söz edilmesinden hiç hoşlanmaz, dediğim gibi bunları size anlattığımı asla bilmemeli; ben bir şey söylemedim, siz de bir şey duymadınız."

Gösterişsiz bir yardımseverlikle söylüyor bunları. Jink'in anlattıkları Gamenn'in gözünde, çevrelerini kuşatan defterlerin önemini bir ölçüde azaltıp heves kırıcı olduysa da gereken araştırmayı aynı titizlikle sürdürmekten yılmıyorlar. Eriyip tükenen kandillerin ışığında defterlerin başında geçirdikleri saatler sonrasında sabah gün ışırken gitmek üzere dışarı çıktıklarında ellerinde pek fazla bir şey olmadığını görüyor Gamenn. Kimliği çalınan adlara ait bazı insanların rüyalarını, ruh sağaltım notlarını okumak, ipucu yerine geçecek bir şey bulmalarına yaramamıştı. Jink doğru söylemişti, kimliği çalınmış olan kişilerin burada bulundukları zaman içinde buraya girip çıkanların sayısı, araştırma sırasında belirli adlar çevresinde yoğunlaşmalarını olanaksızlaştıracak kadar fazlaydı. Gene de ellerindeki adlar etrafında kaba bir çizelge çıkarmayı başarmışlardı. Bu çizelgenin bir örneğini Jink'e

verdiler, onlar gittikten sonra onlar adına bu araştırmayı sürdürecek, bir gelişme olduğu takdirde onlara bildirecekti. En önemlisi araştırmaları sırasında tesadüfen ikinci bir Remzganan keşfetmişlerdi. Daha genç bir Remzganan. Fakat ne yazık ki hakkında hiçbir kayda değer bilgiye ulaşamamışlardı. Jink bu kişiyi hiç hatırlamadığı gibi, kaydı yapılmış birine ilişkin başka bilgiye rastlanmamış olmasına da şaşırmıştı.

Dünkü sağanak, ağaçları yapraklarından hoyratça soymuş, dallar görünür ölçüde çıplaklaşmıştı. Gece boyu devam eden sağanak dinmişti ama, gökyüzüne bakılırsa yağmur kesilmiş gibi değil de takviye edilmeyi bekler gibiydi. Binanın önünde uzun etekli kalın abaları içinde, kaşlarına kadar indirdikleri kukuletaları nedeniyle yüzleri görünmeyen birkaç kişi ellerindeki uzun süpürgelerle, rüzgârın sundurmanın altına, taşlığa yığdığı yaprakları süpürüyorlardı. Her birinin halinde incinmiş insanlara özgü bir ürkeklik vardı. Jink, bunların bu sabah erkenden geldiklerini söyledi. "Mevsimlik gönüllü, deriz bunlara. Sıkıntılarının çeşidine göre hem yardım alırlar buradan, hem de yurttaki çeşitli işlerde çalışıp ortaklaşmaya yardım ederler. Sağlık Yurdu her bakımdan bir kardeşlik ve paylaşma yurdudur."

Kendileriyle birlikte sabaha kadar uyumadan çalışan Jink'le vedalaşıp hızlı adımlarla mevsimlik gönüllülerin yanlarından geçip gidiyorlar.

Daha yeni uzaklaşmışlardı ki Gamenn dün gece Oyun Küresi'ndeki ölüm ürpertisini andıran soğuk rüzgârı ardında bir çift bakış olarak hissediyor, insanı iliklerine kadar üşüten bir esinti bu... Birdenbire olduğu yerde duruyor, sonra yavaş yavaş ardına dönüp bakıyor. Gözleri, avına kilitlenmiş bir pars gibi kendiliğinden kısılıyor. Hiçbir zaman tam olarak anlaşılmayan bir şeyi vücudunun her zerresinde duymak! Şu anda yaşadığı şeyin tam da bu olduğunu düşünüyor. Bedeni kendisine yabancılaşıyor. Geride, Sağlık Yurdu'nun kapısında bıraktıkları elleri süpürgeli o birkaç kişinin taşlıkta birikip gölet oluşturan suyu aynı sakin hareketlerle ince demir dilimli mazgallara yönlendirdiğini görüyor. Görünürde bir fevkaladelik yok. Ama ne olduğunu bilmediği, hiç anlamadığı bir nedenle birdenbire çok korktuğunu hissediyor Gamenn. Birinden değil, bir şeyden korkuyor; ne olduğunu

bilmediği bir şeyden. Aklına hemen o kukuletalardan birinin altında katilin saklanmış olabileceği düşüyor. Dün akşam yaşadığı duygunun devamı bu. Sonra bu durumun üzerinde yoğunlaştığı konunun, esrarına kapıldığı olayın, sabaha kadar zihnini yoran imgelerin gerçeklik duygusunu zaafa uğrattığı anlardan biri olduğuna hükmederek geriye dönüp kararlı adımlarla yoluna devam ediyor.

Onlar gözden kaybolurken taşlıktaki mevsimlik gönüllülerden biri elindeki süpürgeyi yere fırlatıp bir şeyden canı yanmış gibi başındaki kukuletayı açıyor. Birdenbire ortaya çıkan sert bir esinti vuruyor yüzüne. Yüzü sızlıyor. Yüzünü bir yara gibi sızlatan şeyin bu esinti olup olmadığını bilmiyor. O şeyin sadece yüzünü değil içinde, çok derinde bir yeri de sızlattığını hissediyor. Ne olduğunu bilmiyor. Birdenbire taşıyamayacağı kadar büyük bir acıya maruz kalmış savunmasız bir çocuk gibi koşa koşa içeri girip bodrum katının ışığı kıt bir köşesine saklanıyor, kukuletasını yeniden başına çekip iyice içine gömülüyor; yüzünü, yarasını, kendini saklıyor, dizleri üstüne çöküp sırtını duvara yaslayıp kendi kendini yatıştırırcasına öne arkaya "Soğuk... sızlamak... Roasanayma.... Roasanaayma..." diye inleyerek salınırken birdenbire başında Kuyuhera bitiveriyor, "Ne oldu sana evladım?" diyor şefkatli bir sesle. "İnlemen koridorun ta öteki ucundan duyuluyor."

Istırap labirentine kapatılmış bir cezalı gibi kıvranan bu kişinin kukuletasının altında kaybolmuş yüzünü görmediği için onun kim olduğunu anlamıyor Kuyuhera; karanlığın kimliksizliğinde fısıldananların daha etkili olabileceği düşüncesiyle zavallının muazzep ruhunu yatıştıracağına inandığı şifalı sözler mırıldanıyor ona. Az sonra inlemesi yavaş yavaş azalıp sonra hepten kesiliyor. Kuyuhera'nın yerkürenin çekirdeğinden beslenen titreşimlerle yüklü eli, verdiği şifanın etkisini sürdürmek istercesine bir süre daha kukuletasının altında kaybolmuş bu adamın başında öylece kalıyor. Her ikisi de etraflarını kuşatan kaskatı sessizliğin bir parçası olana kadar kımıldamadan duruyorlar.

Gençlik Dağları

Ak keçi kılından yapılma sağlam torbasının içine son bir kez göz atıp bitki ve kök sarmaya yarayacak ince kumaş şeritleri, uzun yolda açlığını yatıştıracak kanna otu demetini, yaralara-berelere, kanamaya karşı iyi gelen seherotu ve dövülmüş tohumlardan yapılma macun kesesini gözden geçirdi.

Ayrılacağı sabah, belindeki çifte bükülmüş kenevirden yapılma ip kuşağı kalça kemiğinin üstüne gelecek biçimde iyice yerleştirip "Naburri'den bir sonraki şehre yürüyerek gitmek istiyorum," dedi Bendag kaldığı konuk evinin sahibine. "Yolumun üzerinde ilk olarak Llasa var. Oradaki düzlükler, gür çayırlar, ketum koruluklar aklımda kaldığı gibi mi hâlâ, görmek istiyorum." Yalnız kaldığındaysa eksilmeyen bir hevesle kendi başına sürdürdü konuşmasını: "Yol boyu belki birkaç ceylanla da bakışırım. Hem pek de uzak sayılmaz buraya. Kırların havasını solumak, ormanların içinden geçmek, nehir boylarında yürümek istiyorum. Anakara'da bunları rahatlıkla yapabileceğim en uygun yer burası. Llasa. Ufku bakış yoran büyük düzlüğün kenti! Tabiatın en uzun yatay çizgisi Llasa! Gökyüzü hiçbir yerde o kadar uçsuz bucaksız değildir. İnsan orada başka türlü nefes alır sanki."

Övgü kıvamındaki bu sözleri sesini dolgunlaştıran bir özlemle çoktan unutulmuş eski bir şiiri okur gibi söyledi. Sonra eğilip güven tazelemek isteyen alıcı gözlerle, ayaklarına, bacaklarına, dizlerine baktı. Dizkapaklarının kemikleri azıcık fırlamış da olsa ayakları da, bacakları da sağlam ve dinç görünüşleriyle daha çok yol gidebileceğe benziyordu. Bir tazı kadar ince kemikliydi Bendag. Gururla gülümsedi. Porsukağacından yapılma bir uzun yol asası edinmişti kendine, onları tanıştırır gibi bir bacaklarına bir asasına baktı.

"Tabiat, bedenin yorgunluğunu oyalamayı bilir," derdi her zaman.

Uzun yollarda bunca yıl yalnızca bedenine değil, tabiatın bu oyalayıcı gücüne de güvenmişti. Sonra çıktığı beş yol ağzı meydanda dönüp Naburri'nin yumağı çözülmemiş sabah sisindeki ıssız sokaklarına, henüz uykusunu açmamış kepenklerine, perdesi kapalı pencerelerine baktı. Bir yeri terk ederken orayı bir daha belki hiç göremeyeceğinin hüzünlü bilgisi yokladı içini. Buranın güzel havasını unutmamak, hatta yanında götürmek ister gibi derin derin içine çekti.

Yıllar yılı "Kim bilir bir daha ne zaman görürüm buraları" duygusuyla gezilmiş onca kentten, hatıralarını bir gün tekrarlamayı umduğu onca uzak memleketten sonra bunun artık son yolculuk olduğunun bilgisi, bu acı bilgi bugüne dek bellediği ve yılların alışkanlığıyla yinelediği yol ezberlerinin tümünü bozmuştu. Anakara'dan uzakta yolculuk ettiği ve şimdi bir daha asla dönemeyeceğini bildiği geçmişte ve denizlerin ötesinde kalmış uzak kentleri renkleri, sesleri, kokularıyla bir bir geçirdi içinden... Koyaklara, akarsu ağızlarına, sarp kayalıkların tepesine, uçsuz düzlüklerin ortasına kurulmuş şimdi her biri masal uzaklığında nice kent görüp gezmişti bunca zaman. Bir zamanlar bağımsız devletler olmanın gururlu anısını hâlâ taşıyan irili ufaklı birçok kentin sokaklarından tarihin içinden geçer gibi geçip gitmişti. Kimi gökyüzüne komşu sarp kayalıkların üzerine kale gibi inşa edilmiş güneş sarısı taşkentlerdi; kimi denizden esen yelin sokaklarına tuz yığdığı beyaz kentler... Gökyüzüne saçılmış serpme yıldızlar gibi yerküre üzerinde sular ve denizlerin böldüğü çeşitli kara parçalarına kendi hikâyeleriyle dağılmış Raissa, Clarice, Leonia, Zoe, Bauci, Eusapia, Zemrude, Trude, Leandra, Adelma gibi hatıraları hâlâ içini ışıtan kentlerin adlarını sayıklar gibi andıkça, her biri geçmişin gölgesinden kendi renkleri, sesleri, kokularıyla çıkıp geliyor, geçmişi tazeliyorlardı.

Gizlice yazmakta olduğu kitaba verdiği –belki de birçok kişiye sıradan ya da yavan gelecek olan– *Son Yolculuk* adını, kendini yaşamla doğrulayan bu ince kederin haklılığıyla bir kez daha sevdi. Biliyordu ki her anlamda son yolculuğuydu bu; insan böyle yolculukları iki kez yapmaz!

Yolunun bundan sonrasında geçtiği her yerde doğa kendini bütünüyle ona açarken belki de bu acı bilginin diriltici etkisiyle, unutmamak için not alır gibi bakacaktı gördüğü her şeye; yorgun belleğine

kazımak istercesine bütün dikkati, bütün gözleriyle... Nitekim geçtiği yollarda görünen hemen her şey hem yolunu uzatıyor, hem Bendag'ın doğduğu topraklara geri dönmek için hissettiği sabırsızlığa teslim oluyor gibiydi.

"Yerküre yazılmak için vardır," dememiş miydi ilk ustası? "Biz yazmasak, o hiç olmayacakmış gibi gelmiyorsa bize, ne önemi var onun da, yazmanın da..."

Kentten ayrılıp Naburri'yi solgun bir kent silueti olarak arkada bırakan ilk tepenin üzerine çıktığında bir son bakış arzusuyla omuzunun üstünden dönüp ardına baktı Bendag; kendi hüznüne yenilmemeye çalışan duru gözlerle baktı. Sabahın ilk moru ile kızarıp şafak pembesiyle köpüklenen bu alçak tepenin üzerinde birden kendini zamanın sararttığı, kırığı bol çizgilerle gölgelendirilmiş eski zaman gravürlerinden birinin içindeymiş gibi hissetti. O gravürlerde yola düşmüş olarak resmedilen yaşlı adamların, ermiş figürlerinin arka planında her zaman bir kent vardır. Damları, kuleleri, değirmenleri, kubbeleri; alçak surları çevreleyen ve uzaktan belli belirsiz seçilen geniş kemerleriyle solgun bir kent silueti şu ya da bu nedenle kendini yola vurmuş ermişleri, şairleri, yalnızları, sürülmüşleri uğurlar... Bunca yıl nice han duvarında, nice şehir kahvesinde asılı gördüğü bu gravürler Bendag'a bir yol, bir yolcu, ya da kendini yola vurma betiminden çok, seçilmiş bir yalnızlığın resmi gibi gelmiştir hep. Seçilmiş bir yalnızlığın acı gücü başka hiçbir şeye benzemez, ancak bir resme saklanarak anlatılırdı. Bir resmi dokunaklı kılan, onun betimlediği ya da betimler göründüğü değil, işaret ettiği şey değil miydi çoğu kez? Tıpkı iyi şiirlerde olduğu gibi. Herkesin gözü önünde durduğu halde okunmadan anlaşılmayacak olan yalnızlıklar gibi. Düşünüyordu: Ham yalnızlık ile işlenmiş yalnızlığın arasındaki ayrımı gönüllü sürgünlerden ve gönül kırgını şairlerden daha iyi kim bilebilirdi ki! Gravürlerdeki yalnızlar kadar yalnızdı.

Şimdi adeta bir gravürün içinden aşıp gittiği o tepe de ardında kalmış, indiği düzde yeniden hızlanan çevik adımlarla yola düşmüştü. Birçok kişinin aksine o akşamları bile yol almaktan çekinmez, yüreğin dalgınlaşmasına bir an bile izin vermeyen ürkütücü seslerin, kendisi gibi

uykusu kaçmış ağaçların arasından geçmekten; yoluna ağ geren sis yumaklarını aralamaktan; gecenin karşısına çıkartabileceği karanlık tesadüflerden korkmazdı. Hem Llasa düzlüklerine gün doğmadan varmış olmak istiyordu; böylelikle her biri farklı renkte kuyruklara sahip oldukları için doğanın mucizelerinden biri sayılan, orayı yurt tutmuş seherkuşlarının o ünlü gündoğumu ötüşlerini kaçırmamış olacaktı. O, sırtını bir ağaca yaslayıp gündoğumuyla birlikte ışığın olgunlaşmasını beklerken, Büyükayı, Yedi Yıldız Llasa göklerinde kuzeyden doğuya doğru inerdi. Hiçbir yerde gökyüzü Llasa'da olduğu kadar tam ve kusursuz bir kubbeyi andırmaz; sesler hiçbir yerde öyle gök katları aralanır gibi kutsal bir çınlayışla yankılanmazdı. Seherkuşlarının ötüşünün bu kubbedeki insanın içini titreten o göksel yankısını ölmeden önce bir kez daha duymak, kulakları uyuşana kadar dinlemek istiyordu.

Bol yumaklı bulutların gölgelendirdiği pusarık öğle güneşinin altında, gözleri köpükler içinde sürüklenen kütüklerde, nehrin kavsini izleyerek suyun domuran yerine doğru yol alıyordu Bendag. Biliyordu: Kenevir ilmekleriyle birbirine bağlanan asma köprülerin altından akan bereketli nehirlerde sürüklenen kütükler nice evin çatısını ayakta tutacak direk olur, nice evinse kışlık yakacağı... Hangi sahile çıkarlarsa orası kaderleri ve hayatlarıdır artık. Ya ev, ya ateş.

Yaşamında yokluğunu çektiği biriyle konuşur gibi "Bir insan, en çok kendi hayatını bilir," diye geçirdi içinden. "Ne öğrenirse öğrensin, en çok kendi hayatını. Değil mi ki bedenimize hapsolmuşuz, her şeyimizle bir hapistir bu. Başkalarıyla paylaştığımızı sandığımız düşüncelerimiz bile yalnızca bizimdir. Evde ya da ateşte."

Nehrin içinde sürüklenen kütükleri bu düşüncelerle izliyor; evini ateşe vermiş, yollara düşmüş bir gezginin zamanı ölçen yurtsuz adımlarıyla yürüyordu nehrin geniş ağızlı kavsini. Kimi zaman su kenarlarına kurulmuş, iyice pişirilse bile acılığını yitirmeyen pelitlerin, söğüt dallarına dizilmiş alabalıkların durduğu balıkçı tezgâhlarının önünden gülümseyerek geçiyordu.

Hakkında sıkça yazılıp söylendiği gibi her zaman evsizliğin şiiri olmuştu onunki. Kendini sokaklara, başka kentlere, denizaşırı topraklara vurması evlere, ev içi hayatlara inançsızlığından değildi; o

yerkürenin kendisini bile evi gibi hissedememişti ki hiç! Tedirginliğinin bir kabuğu yoktu. Çırılçıplak bir tedirginlikti onunki. İnsanın içini çizen saydam bir cam; her adımında etinde kımıldadığını duyduğu kesici bir aletin, göğüs kafesinin içinde öylece duran varlığı... İyi şiir yazıyor olması onu yalnızca sakinleştirmiş, ama iyileştirmemişti. Belki de şiirin böyle bir gücü yoktu; en azından sahibine yoktu. Yerküredeki yabancılığına her an acıtıcı bir çıplaklıkla tanıklık eden savunmasız gözlerle bakıyordu çevresinde olup bitenlere... Yaşamda her şeyin geçici olduğunu bilmenin varoluş kederini sürekli diri tutan o umarsızlık bilinciyle, yerküredeki her şeyi dolgun bir yürekle cömertçe, sabırla, karşılıksız seviyor ve sonra yaşamın ona görmeyi armağan ettiği ne varsa yerküreye yeniden şiir olarak geri veriyordu. Kendi yaşamında erken barıştığı, artık varlığının kopmaz bir parçası haline gelen geçiciliğe ilişkin bu farkındalık hüznü belli anlarda yüzünde zamanın dışına çıkmış bir gülümseyiş olarak beliriyordu. O, zamana gülümsüyordu.

İlk ustası, "Ölümü o kadar erken keşfetmişsin ki, korkuyorum senden," demişti çok yıl önce. Bendag ise kendi farkında olmadığı bu keşfin o kadar içindeydi ki bu sözlere yıllarca hak ettiği anlamı veremedi.

Yol üstüne, yolculuk üstüne edilmiş ne çok söz olduğunu düşünüyor şimdi. "Uzak dediğin önce içinde birikir insanın, sonrası yalnızca yoldur," denirdi. "Yola rehber olmadan önce, yolun rehberliğine açık olmak gerekir," denirdi. "Yol düşüncelerle hafifler. Çıktığımız yol, içimizde de uzar gider. Yol bizi derinleştirir. Kendimiz bir yol oluruz," denirdi.

Kimilerine göre yolun sardığı yaralar, yurdu olanların yaralarıdır. Bir yerden bir yere giderken alınan yaralara ise başka yollar çare olur... Bendag, kendisinin bir yurdu olmadığını anladığında, yurt yaralarıyla yol yaralarını ayırmayı öğrenmiş şifasız bir yolcu olarak çoktandır yollara vurmuştu kendini. Kaybolmayı seviyordu. Belki bulacak bir kendi bile yoktu, ama kendini arar gibi kaybolmayı seviyordu. Belki de şiiri, bu yüzden sahici, güçlü ve bir biçimde uzaktı. Her yere uzak. Öte yandan hep yanı başımızda.

Özellikle son zamanlarda bazen ilk ustasının bir zamanlar Bendag'ta keşfetmiş olduğu her şeyi kendisine söyleyip söylemediğini merak etmeye başlamıştı. Sanki ustası zamanında söylediklerinden çok daha fazlasını onda görmüş, ama bunların tümünü dillendirmiş olmaktan –belki de genç Bendag'ı ürkütmemek için– kaçınmıştı. Bu konuya ilişkin içinde hiç solmayan merak Anakara'ya dönmeye karar vermesiyle daha da artmış; bu da galiba ilk ustasını ve onun sözlerini yol boyu sıkça düşünmesine, anmasına neden olmuştu. Nereye gitse içinde nicedir bir iç sese dönüşmüş ustasıyla konuşuyordu; yaşadıklarını sürekli onun sesiyle paylaşma, onun söylediklerileyle anlamlandırma gereği duyuyor; bunun da bir tür yoldaşlık çeşidi olduğunu düşünüyordu. "Ustaların gölgesi uzun olur," diyerek zamanında onu uyaran ustası bütün iyi ustalar gibi onu çıktığı hiçbir yolda yalnız bırakmamıştı.

"Ölülerimiz, yaşayan bir parçamızdır biz yaşadıkça," diye geçiriyor içinden Bendag. "Ne yazık, ben öldüğümde, ustam da ölmüş olacak!"

Düşündüğü gibi olmuş, yol boyu tartımlı biçimde yürüdükçe hem zihni açılmıştı, hem adımları... Yıllardır kendi kendiyle konuşmanın alışkanlığıyla kulaklarında bazen ustasının, bazen kendisinin, bazen başkalarının sözleri uğulduyordu. Kendi kendine mırıldandığı sözlerin sihriyle rüzgârın biçimini alan uğultulu ağaçların, nemin kalınlaştırdığı sis bulutlarının arasından ruhu ve bedeni ayrılarak geçiyordu sanki.

Yorulduğunda bir ağaç altına oturup kahverengi ve hüzün verici köknarların dalgınlığını seyretti. Havalanırken dallarına kondukları ağaçları uyandıran turnaların uçuşunu izledi. Tabiatın kendisine öğrettiklerinin hâlâ tükenmediğini düşünüyordu. Tabiat, kendini tekrar ederken bile büyük bir bilgelikle kendini tekrar etmemeyi beceriyordu. Kendi şiirlerinin de hep böyle olmasını istememiş miydi? Hep aynı şeyi yazıp hiç kendini tekrar etmemek! Ne büyük bir ümitti bu! Daha gençken şiirlerinin bunu becerebildiğine inanıyordu, ama artık bundan emin değildi. Artık hiçbir şeyden emin değildi. Şiirleri de gençliği kadar uzak geliyordu şimdi ona. Hepsini hatırlıyor ama çoğunu artık tanımıyordu bile.

Köpürdükçe beyazlayan çağlayan sularıyla değirmen kanatlarını döndüren asma kanallardan geçti. Yüksekten dökülen suların havaya kattığı taze serinlik ve içini yapraklandıran bir sevinçle ormanın içinde yürürken, geçmişte içinde yürüdüğü, oyun oynadığı, kaybolduğu; mantar, kozalak, çalı çırpı topladığı, geniş gövdeli ağaçlarına ilk şiirlerini yazdığı bütün ormanları yâd ediyor; her yaprağın, her dalın anısıyla ilk orman nemini, ilk orman yeşilini anımsayabildiği bebeklik günlerinin ilk çağrışımlarına kadar geri gidiyordu. Ormanda kaybolmak neden bütün çocuk masallarının ana izleğidir; insan bunu yaşlandığında, yani kendinin ormanına kavuştuğunda anlıyordu. Belki de bütün bir hayat buraya, günün birinde bir orman kuytusuna gelmek için yaşanıyordu.

Çabuk adımlarla yanlarından geçerken hindibağ toplayıcıları başlarını kaldırıp meraklı gözlerle bakıyorlardı ona. Koltuğunun altına birkaç demet hindibağ veren gönlü açık köylülerle vedalaşırken yüreğinde gurbete yeni çıkmış birinin toy sızısını duyuyordu yeniden. Yaşama sevincinin aynı zamanda hüzün verdiği bu anlarda yerküre çok daha tanıdık geliyordu Bendag'a. Çok sevinmenin kendine özgü bir burukluğu olduğunu her zaman yakından tanıyıp bilmişti. Bir dönüş yoluna ise en çok bu duygunun eşlik ettiğini yol boyu ilerledikçe daha çok kavrayacaktı.

Yunak taşına çömelmiş kadınların vuruşu sağlam tokaçlarla çamaşır yıkadığı köy evlerinde soluklanıp başını kocamış bir ıhlamur ağacının beklediği kuyu başlarında serinliyor, çocukluğunun ninnilerini çağıran çıkrık seslerinin iniltisini dinliyordu. Avluda yapağı yıkayan kadınlar ve adamlar hafif seslerle kendi aralarında konuşurlarken, o bir çardağın duldasında sakin gözlerle göğe bakıyordu.

Kimi kadınların ırmak boylarında ölülerinin çamaşırlarını yıkadıklarını yalnızca yüzünü dökmüş kederlerinden, hareketlerindeki törensi yastan değil, sungu sabunlarına katılmış mavikumtaşlarının renginden ve köpüklerin ıtırlı kokusundan da anlıyordu.

Geçtiği yollarda pancar ya da mısır tarlası, böğürtlen çalılıkları, eğreltiotları, kumzambakları, yabanisümbüler, muşmula, ahlat, avişen, komaçiçekleri ya da zanzalak ağacı olduğunu yazıyordu defterine. İleride bir şiire damıtılabilecek gelişigüzel gözlemlerini, büyük

bir resim öncesi desen çalışır gibi karalamaları andıran sözcüklerle betimliyordu. Hoşuna giden adları, deyişleri yazıyordu tek tek: Yedi yıldız otu, Sesli kum dağı, Tozano'nun iç çeken mağaraları, İp gölgesi ikindi. Her biri yeryüzünü ayrı ayrı adlandıran birer şiirmiş gibi, her sözcüğü tutkuyla yazıyor, sözcükleri karşısına alıp bir süre taraf-sız gözlerle bakıyordu onlara. "Sözcüklerin aynasına bakmayı bilmeyenlerin yazdığı şiirden ne olacak?" derdi ustası. "Buna gözü olmayanın, şiire kalemi mi olur?"

En ufak esintide denizler gibi dalgalanan gür çayırlardan geçip kelleşmiş kırların benek benek açıldığı kuru toprak yerlere geldiğinde, cebinden çıkardığı dişleri dökülmüş bir tarakla güneşe karşı adak adar gibi yıllarca rengini koruduktan sonra artık sadece kıra kesmiş uzun saçlarını taradı. Elini her geçirdiğinde parmaklarının arasında ve avuçlarında gençlik yıllarının dirimini duyduğu saçları rengi ağarmış da olsa o günlerdeki kadar gür ve sağlamdı.

Gençlik Dağları'ndan, Llasa düzlüklerinden önceki son büyük tepe olan Moramu'nun yüksek fundalıklarla çevrili taraçalarını tırmandıktan sonra başlayan Büyü Ormanları'nın kenarındaki geniş açıklıklara vardığında ufukta işaret ateşleri yakılan zirvesi karlı dağların, uzak tepelerin duman diliyle kekeliyordu o da... Dumana dil veren dağ kabilelerinin adsız sansız şairleri bulutlar gibi tek tek geçiyordu içinden... gözlerinin önünden... belleğinden... Gençlik Dağları'nda yakılan merak ateşinin dumanı hiçbir mevsimin göğünde dağılmadan bugüne kadar geldiğine göre Bendag'ın yokluğunda onların şiiri dağdan düze inmiş, irili ufaklı şehirlere dağılabilmiş miydi? Merak ediyordu. Yoksa duman da yıpranır, solar, yiterdi.

Anakara'nın belki de en güzel sıradağ adıydı: Gençlik Dağları! Yıllar önce şiirini yazdığı bu dağların adını gençken de baş döndüren bir hüzünle andığını ayrımsadı. Belki de gençliğin bu kadar çabuk geçeceğini erkenden bilenlerden olduğu içindi bu. İnsan, bu gerçeği bildiğinde yaşlanıyordu asıl, bunu anlamak için yılların geçmesi gerekmiyordu.

Bu düşünceler eşliğinde yumuşak bir eğimle çıktığı yol kenarında hafif bir çöküntüden başka bir şey olmayan sığ bir mezarın yanında duraladı; içinde vaktiyle insan olan bir iskelet yatıyordu. Üstü açılmış

toprağın buraya neden döndüğünü hatırlatmak için bu insan kalıntısını kendisine göstermiş olduğunu düşündü Bendag. Tapınırcasına seyrine kapıldığı tabiat öteki yüzünü göstermek istemiş olmalıydı.

Büyü Ormanları'nın bitiminde birdenbire taze yapılmış bir büyü gibi soluk kesici görüntüsüyle sis şelaleleri çıktı karşısına. Gençlik Dağları'nın yükseklerinden görkemli bir sadelik ve sükûnet içinde dökülen sis şelaleleri, Gençlik Dağları'nm eteğine geldiğini söylüyor şimdi Bendag'a... Dağ yamacındaki sisin kundağına sarmalanmış uykulu ağaçları, hiç zaman geçmemişçesine giderken bıraktığı uykuda buluyor... Üstü söğüt dallarıyla kemerlenmiş sessiz bir nehir akıyor az ötede.

Dinlenmek için uygun bir yer bulup çöküyor, porsukağacından yapılma asasını göz önünde bir yere koyarken, taşa gömülmüş asalar, toprağa çakılmış kılıçlar, ağaca saklanmış mızraklar devrinin kutlu efsanelerini anımsıyor; o efsanelerdeki asanın yol aldıran gücüne inanmak istiyor. Avucunun dokunuşuyla onu memleketi Eksularek'e taşıyacak büyülü bir asa hayal ediyor.

Bir süre hiçbir şey düşünmemeye çalışarak tamamen tabiata teslim olmuş bir halde etrafı dinliyor. Birden az ilerideki yağlı, gür çalılıkların arasında belli belirsiz bir leke gibi, ancak kımıldadıkça fark edilen, giderek kendisinin bulunduğu yere yavaş yavaş yaklaşmakta olan bir siluet çarpıyor gözüne; yaklaştıkça onun ufak tefek, çelimsiz görünüşlü bir kadın olduğu anlaşılıyor. Keşfedilmemiş topraklardaki tuhaf hakikatleri arar gibi otların, çalıların, çiçeklerin, dalların arasında garip hareketlerle dolaşan kadın yanı başına geldiğinde, hiçbir giriş cümlesi kurma gereği duymadan, az önce yarım bıraktığı bir söyleşiye kaldığı yerden devam ediyormuşçasına konuşmaya başlıyor Bendag'la. Beline sardığı kuşağa astığı farklı boylardaki torbalarda yabani orkideler, çayır hanımelileri, beyaz aksırık otu; küçük kesecikIerdeyse biberiye ve lavanta rayihası varmış. "Şifalı otların uçucu rayihası kalıcı iyilikler bırakır insan vücudunda," diyor. "Hem kış kuzey kapılarına dayanmadan tabiatı derlemek gerek."

Kendisini bu siste; otlar, dallar arasında bir anda karşısında görünce afalladığını söyleyen Bendag'ın şaşkınlığına bir anlam veremediğini belirtiyor. "Niye şaşırıyorsunuz ki buradaki varlığıma," diyor,

"Unuttunuz mu tabiatın başını kadınlar bekler. Otlardan, köklerden, çiçek ve bitkilerden söz ediyoruz değil mi? Hem söyler misiniz bana, benim gibi bir kadına Gençlik Dağları'nın eteklerinde değil de, nerede rastlayacaktınız?" Sonra gülerek cebinden, susam ve cereseh otuyla kavrulmuş bir avuç tahıl ve tohum tanesi çıkarıp aralarında pay ediyor. Anlattıklarına bakılırsa kadim bilgilerle donanmış; otların, bitkilerin, tohumların dilinden anlayan bir otacıymış, adı Sahremina'ymış. Yüz yaşını çoktan devirdiği halde hâlâ dağlardaymış. Civardan topladıklarını kuşağındaki farklı torbalara tek tek özenle yerleştirirken, buradaki bitki örtüsünün çeşitliliğinden; her mevsimin otunun, çiçeğinin, bitkisinin ne denli farklı olduğundan söz ediyor. Çenesiyle gösterir gibi geniş bir baş hareketiyle çevreyi tarayıp, otu, çiçeği, bitkisi, ağacı bunca konuşkan olan tabiatın, kendisinin nasıl bu kadar dilsiz olabildiğine duyduğu şaşkınlığı yıllardır yenemediğini söylüyor. Kendince yüklü kıymet biçtiği bu sözü daha önceleri başkalarına da yüzlerce kez söylemiş olduğu belli; ama her seferinde tazelenmiş bir hayranlıkla bunu yeniden dillendirmekten keyif aldığı anlaşılıyor.

"Ben de yanınıza varana dek fark etmemiştim varlığınızı," diyor Bendag'a. "Anlaşılan siz de saklanmayı iyi bilenlerdensiniz."

Bendag geçmişte bir gönül ilişkisi yaşadığı, şimdiyse aklında yalnızca gülüşü, uzun ve gür saçları kalmış bir kadının, "Kendini o kadar saklamışsın ki, bazen hayatta olduğun bile belli olmuyor," dediğini hatırlıyor. Gülümsemişti o zaman. Şimdiyse başka gülümsüyor.

"Çocukken yeni tanıdığım insanlara dilsiz numarası yapmayı severdim," diyor Bendag. "Foyam ortaya çıkana kadar başarıyla sürdürürdüm bu oyunu. Dilsiz olmak hoşuma giderdi. Dilsizliğin yoksunluğunu canlandırırdım, sahip olduğum dilin içten içe sevincini yaşayarak... taklit ettiğim dilsizliğe güç ve enerji katardı bu sevinç. Daha doğrusu başkası olmak hoşuma giderdi. Çocukken bile kendimi uzun zaman gizlemeyi becerdiğim olmuştur."

"Kendinizden bu kadar mı kaçmak istiyorsunuz?" diyor Sahremina. Sonra iki elini başına götürüp bir düzene koymak ister gibi değil de havalandırır gibi, çalılığa dönmüş saçlarını karıştırıyor.

Yolunun bundan sonrasını soran Sahremina'ya, Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne yetişmek istediğini söylüyor Bendag. Eski bir anının birden parlayan sevinciyle, "Yıllar önce ilk kez

Çağlayan Gümüşü Yılı'nda gitmiştim ben de," diyor Sahremina. Sesi hatırladıklarının gücüyle sızlıyormuş gibi... "Eski takvimlerde yılların adı vardı, her yıla ayrı bir ad verilirdi. Ne güzeldi yılların adı. 'Ay Bükülmesi Yılı'nda doğanlar zamanda sıçramayı bilirler,' denirdi. 'Başak Dalgını Yılı'nda doğanların sabrında, hayatı iyileştirme gücü vardır,' denirdi. Sonra kocam Uçsuz Akşam Solgunluğu Yılı'nda ansızın ölüp gitti."

Benliğine yerleşmeye çalışan bir hüznü kovalar gibi elini toprağa sertçe vurarak, "Ölmenin en iyi yanı ne biliyor musunuz?" diyor Sahremina. Sesine başka cins bir heves gelmiş şimdi: "Kemiklerimiz dinlenir en azından. Yaşamboyu bizi ve dertlerimizi taşımış olan kemiklerimiz."

Her ne kadar dağ eteklerine doğru indikçe incelmeye başlasa da belli bir yoğunluğu koruyor sis; tamamen çözülüp uçmuyor. Artık eskisi gibi güçlü olmadığını, örneğin siste soluk almakta zorlanmaya başladığını anlatıyor Sahremina. "Sis güzeldir gene de, sis havanın şiiridir, değil mi?" diyor, ardından gündelik şeylerden söz etmenin rahatlığıyla geyiklerin kurutulmuş erbezlerinden, yabani üvez salkımları arasına saklanmış yarasa tılsımlarından, tabiatın sonsuz yardımlarından dem vuruyor. Bendag yeni öğrendiği kasıkbağı otu, etkesen ipi gibi bitki adlarını ve ilk kez bu hoşsohbet kadının ağzından duyduğu birkaç atasözünü, "Kurdun dişini kan kamaştırır," gibi yöresel deyişleri keyifle kaydediyor defterine.

Civardaki gençleştirme çiftliklerinin, sağlık yurtlarının çoğunun otları, bitkileri, tozları, merhemleri, macunları kendisinden aldığını söyleyen Sahremina, onu yukarılarda bir yeri işaret ederek göstermeye çalıştığı köyüne davet ediyorsa da Bendag yüksek yaylalardaki o köye tırmanmanın kendisine hayli zaman kaybettireceğinden, seherkuşlarının gündoğumu ötüşlerini dinlemek için Llasa düzlüklerine yetişmesi gerektiğinden dem vurarak bu nazik daveti geri çeviriyor. Bu söz üzerine hoşnutlukla gülümseyen Sahremina, "İşte tam benim anlayabileceğim bir gerekçe," diyor. "Tabiat çağırdığında herkes susmalı." Çıkınından çıkardığı çuhaçiçeği ve söğüt kabuğundan yaptığını söylediği merhemden veriyor ona. "Bu her şeye iyi gelir," diyor. Ardından yol yorgunluğunu ve baş ağrısını almaya birebir olduğunu söylediği, çeşitli otlardan karılmış bir topak macun yutturuyor ona.

Az sonra yaşından beklenmeyen bir çeviklikle yerinden kalkıp dost çalı esenliyor Bendag'ı; ayrılıyor.

Bendag, Sahremina'nın köyüne gitmek için ağır ağır tırmanmaya başladığı patika yolda arkasından bakakalmışken Sahremina aniden ardına dönerek, "Hangi yıl doğduğunu bilmiyorum ama, sakın hemen ölmeyi düşünme," diyor Bendag'a. "Unutma! Gençlik Dağları'ndan bir daha geçiyorsun! Hem daha kanın susmamış senin."

Büyülü bir buyruk almışçasına o an, doğduğu topraklara vardığında ölmeye yatmak istemediğini anlıyor Bendag. Nerdeyse öncesiz bir bilgiyle; güneşin, günü orta yerinden bir bıçakla kesmesi gibi anlıyor bunu; daha doğrusu bir süredir kendi biliyormuş da kavraması için ona birinin yüksek sesle söylemesi gerekiyormuş gibi anlıyor.

Orada, Gençlik Dağları'nın eteklerinde kendisini ölmekten vazgeçirten şeyin ne olduğunu tam olarak bilmese de yolun bundan sonrasının anlamının tamamen değiştiğini artık biliyor.

Ağzında toprağı yeniden dirilten tohum tadıyla yola düşüyor.

Karşısına çıkan küçük, şirin bir bağ köyünün konuk evinin avlusundaki incir ve musarama ağacının dinlendirici gölgesinde soluklanıp, sundukları haşhaşlı ve kuru üzümlü çörekle karnını doyurup, buz gibi bir testi yogasua ile serinleyip, yere serdikleri solmuş desenlerinde uyku cini motiflerinin kim bilir kaç zamanın rüyasını gördüğü bir Serquvaa kilimi üzerinde kısa, ama derin bir uyku çekiyor; bu mola yolunun geri kalanı için tazelenmiş bir güç veriyor ona.

Gözlerini açtığında yolu birdenbire kısalmış gibi gelmişti. Her iyi uyunmuş uykudan sonra böyle olurdu. Ya da bu kez uzandığı kilimde, dizlerine başını koyup uyuduğu Uyku Cinleri'nin marifeti olmalıydı bu. Ona kendi uykularının benzersiz huzurunu armağan etmişlerdi.

Eskiden çok rüya görürdü. Rüya yorgunu gözlerinin artık çoraklaştığını düşünüyordu. Eskiden, yalnızca derin uykularda değil, arada bir kestirmek için öylesine uzanıverdiği kısa mola uykularında bile uzun, ayrıntılı, hatta temel imgeleri değişmeden kendini hep aynı biçimde yineleyen zengin rüyalar görürdü.

"Rüyamda, önce uzun bir süre, kuyunun yer aldığı tepenin çevresinde kararsız adımlarla dönüp duruyorum. Hatta özellikle uzağından geçiyorum. Yolculuğumun başından beri ona doğru olduğunu bildiğim halde güya oradan geçiyormuş, hatta onun farkında değilmişim, önemsemiyormuşum gibi yapıyorum. Sonra birdenbire kararlı adımlarla ona yöneldiğimde, bu kez de tepeye çıkan yolu bir türlü bulamıyorum. Bir kuyunun içinden çıkmışçasına beni sırılsıklam ter içinde bırakan nice çabalamadan sonra nihayet Şairin Kuyusu'nun başına varmayı başardığımda bu kez de sesim çıkmıyor. Ağzımı her açışımda sözcükler güneşte kalmış kâğıtlar gibi ağarıp, uğursuz kuşlar gibi ürküyle kanatlanıp benden uzağa uçuyorlar, onların bir daha hiç dönmeyeceklerini, beni sonsuza dek terk ettiklerini bilmenin kederiyle arkalarından bakakalıyorum. Sesler ve sözcükler, öksüz ve yetim bırakarak beni, sesimi, içimi, birer birer terk ediyorlar. Onları geri çağırmak için ağzımı her açışımda bu kez geri kalan sözcükler de uçmaya başlıyor. Her konuşma çabam, her ağzımı açma gayretim kayıplarımı çoğaltıyor yalnızca; sesimi yoksullaştırıyor. Bunun üzerine suyun içinde nefesimi tutar gibi ağzımı sımsıkı kapalı tutmaya, içimde kaç sözcük kaldığını hesap etmeye çalışıyorum. Soluğum kesilecekmiş gibi olduğu halde ben içimin tükenip tükenmediğini, sesimin nereye gittiğini, sözcüklerin nereye uçtuğunu merak ediyorum. Ağzımı her açışımda kanatlanıp giden sözcüklerin arkalarında bıraktığı boşluğu hayatımın geri kalanında neyle dolduracağımı merak ederek kederleniyorum. Bununla da bitmiyor: Bir süre sonra yitirdiğim her sözcüğün, yerküredeki karşılığının da silindiğini ya da benim artık onları görmemeye başladığımı fark ediyorum. Örneğin 'tepe' sözcüğü ağzımdan uçup bir tepenin ardında kaybolduğunda tepeyi de görmemeye başlıyorum artık. 'Ağaç' sözcüğünü yitirdikten sonra yolumun üstündeki tek tek ağaçlar da siste yutulmuş gibi görünmez oluyorlar. Böyle böyle yeryüzü gitgide azalıyor, eksiliyor, ıssızlaşıyor, uçsuzlaşan bir boşlukta kaybolmaya doğru gidiyor. Ben, gitgide daha çok korkuyorum. Bu kez bilerek 'çöl' diyorum, 'Çöl zaten boştur, nereye kaybolabilir ki?' diyorum gene içimden. Ağzımdan çıkan 'çöl' sözcüğü, çölde bir seraba karışıp kaybolduktan sonra, geriye bu kez de ancak körlerin görebileceği bir beyazlık kalıyor. Kalın, tok, koyu bir beyazlık. Kör değilseniz bile, kör edici bir beyazlık kaplıyor bütün uf-

kumuzu. Bir boşluk sandığımız çölün aslında bir hacmi, bir yoğunluğu olduğunu böyle anlıyorum. Sonunda bu beyazlığın acıtıcı körlüğüne daha fazla dayanamayıp uyanıyorum gözlerimi sımsıkı yumduğum bu rüyadan. Yatağımda doğrulur doğrulmaz, bir hummaya tutulmuş gibi öne arkaya salınarak adımı sayıklıyorum yüksek sesle. Bakıyorum, hiçbir yere gitmemişim, orada, öylece duruyorum. Adım, tutuyor beni.

"Ben, Bendag.

"Kaybolmamışım. Kim bilir belki de o gün karar verdim bundan böyle adımı insanlardan saklamaya."

Sözünün burasında, "Peki bu rüyada sizi en çok korkutan neydi?" demişti Kuyuhera.

"Şairliğimden hiç kuşkuya düşmedim. Daha ilk gittiğimde, Şairin Kuyusu bana sesimi vermişti. Korkusunu hiç çekmedim. Buna karşın boyluk kâbuslarımın başlıcası Şairin Kuyusu'na ilişkin ara ara kendini tekrar eden bu kara rüyalardı işte. Sesini verip adını onamış bile olsa her şairin korkulu gündüz rüyası olmayı sürdürür Şairin Kuyusu. Ama bu korku her şairin gece rüyasında şairine göre kılık değiştirir, farklı görülür. Ben şiirle içime seslendim hep; korkularıma seslendim; bu rüyalarda gördüğüm, her ne kadar Şairin Kuyusu idiyse de ben hep kendi kuyumdan korktum."

"Peki çok rüya görür müsünüz?" diye sormuştu Kuyuhera.

"Uykuda gördüklerimden çok daha fazla rüyam vardır benim," diye yanıtlamıştı o zaman Bendag. Şimdi düşünüyordu da belki insanın ömrünü uzatan, rüyalarının çokluğuydu.

Yıllar önce yolu Aoi'ye düştüğünde, bir sohbet sırasında kendisine rüyalarıyla ilgili soru soran Wynmock'lu Kuyuhera'yı böyle yanıtlamıştı.

Uzun bir süredir artık rüya görmediği, yalnızca gördüğü rüyaları anımsadığı, bedeninin ve ruhunun denizle kara arasına sıkıştığı şu son dönemde bir zamanlar rüyaları hakkında söylediklerini anımsıyor. Gözlerini ovuşturuyor. Sonra yetinmeyip gördüklerini yenilemek istercesine bir kez daha ovuşturuyor. Karada gördüğü rüyalarla, denizde gördüğü rüyaları karşılaştırıyor.

Bir rüya gibi açık deniz... Orada, gözlerinde duruyor.

Gördüklerimizi unuturuz belki, ama gözlerimiz hiçbir yere git-

mez. Yıllar sonra onun hatırladıklarıyla bizim hatırladıklarımız bazen aynı bile olmaz. Göz, sadece o an yanıltmaz, bazen yıllar sonra da yanıltabilir insanı.

Kara akik, deniz kabukları, tuz ve zift satan; su mermeri, fildişi, abanoz taşıyan gemilerde çalışmıştı yıllarca. Tahtaları yılların suyunu emip ağırlaşmış, manevra kabiliyetini çoktan yitirmiş eski, köhne gemilerde canını kaybetmek pahasına uzak ve derin sulara açılmışlığı vardı. Açık deniz gemicilerinden ne çok şey öğrendiğini düşünüyor şimdi. Gemicilerin bildiği hayat başka türlü bir hayattı. Bunu insan karada, fırtınalı kış akşamlarının fener ışığıyla aydınlatılmış balıkçı kahvelerinde, yapacak bir şey bulamayan sefersiz kalmış denizcilerin can sıkıntısıyla anlattıklarından ya da denizi tükenmiş, sesi tarazlı, kocamış deniz adamlarının usandırıcı tekrarların eprittiği birörnek hikâyelerinden öğrenemezdi. Karaya çıkan hikâyeler ölürdü. Balıklar gibi ölürlerdi. Suyun hikâyeleri suda yaşardı; kendileri çıksa, ruhları karaya çıkmazdı bu hikâyelerin. Orada kalırdı. Denizin ortasında. Karaya çıkanları geri çağırırlardı.

Bu ancak açık denizde, günler süren bir fırtına sonrasına benzeyen sükûnetin yanıltıcı ümitsizliğinde, kederini içinde tutamayan bir denizcinin yok yere çıkardığı bir kavgadan öğrenilebilirdi. Ya da nice uykusuz gecenin sonrasında bordada uyuyakalmış birinin sayıklamalarından. Bir zamanlar can yoldaşıyken aniden birbirine düşman kesilenlerin bir gemiye sığdırmak zorunda kaldıkları güç savaşlarından. Yalnızca yelken toplayıp ağ yamayan; küpeşte tahtalarını fırçalayıp denizin ortasında bile göze batmadan yaşamayı başaranların geri çekilmişliklerindeki sessiz utkudan. Varlıklarına, yaşadıklarına inanmak için ancak denizin tehdit edici şiddetine gerek duyan has deniz adamlarının suya yazgılı bağımlılıklarından. Hem karaya kırgın, hem deniz küsü olan reddedilmişlerin, itilmişlerin, savrulmuşların vargüçleriyle çektikleri kürekle bütünleşen kemikli ellerinden. Şimdi anlamını yitiren bir hiçhayal uğruna zamanında gözünü, bacağını, kolunu kaptırmışların suskunluğun seyrelttiği yüzlerinden. Hayat hep uzaklardadır sanan maceracı ruhların geleceğe ve ufka kilitlenmiş kör bakışlarından. Aynı denize ağ salan kaderi farklı hayatların sahiplerinin yüzüne, sesine aynı fark payıyla işleyen kazançlarından... ya da kayıplarından... Şimdilik atlatılmış görünen bir tehlike-

nin yüzleştirdiği korkunun armağan ettiği kâbuslarla başa çıkamayan genç tayfanın bakışlarına erken sinen bir an önce karaya dönme tutkusundan. Bir gemiye sığdırılamayacak kadar çok oldukları halde gene de bir gemiye sığdırılabilen sayıma gelmez nice batık ayrıntıdan.... Öğrenilebilirlerdi.

Bendag gemilerde insanların daha çok görülür olduğunu keşfetmişti. Karada saklanacak yer çoktu.

Gene de yaşama ilişkin birçok şeyi denizlerde öğrenmişti. İki kara arası hayata mola verir gibi açıldığı denizlerde.

Açık deniz yolcuları hep bir gün bir şişe bulmayı ümit ederler, içine mektup konmuş bir şişe. Denizin onlara bu hikâyeyi armağan etmesini isterler. Nitekim bir şişe bulunduğunda, bulan kişiye bu kadar ait olan başka hiçbir yazı çeşidi yoktur. Ne kitaplar, ne kitabeler, ne levhalar, okuyana bu kadar ait olmaz. Galiba Bendag şişenin içindeki mektup değil, şişenin kendisi olmak istemişti. Bunu karada değil, açık denizin ortasında anladı. Çok sonra. Denizin yurtsuzluğuyla kendi yurtsuzluğu arasında bir ilişki kurduktan sonra. O da denizler gibi hep yabancı kıyılara uğruyor ve hiçbir kıyıda kalamıyordu.

İçindeki mektubu silmiş, yalnızca denizler ortasında başıboş dolaşan avare bir şişe olmayı seçmişti. Bunun nedenini kendine de tam olarak açıklayabildiği söylenemezdi. Daha doğrusu bu durum açıklama getirilmesi gereken bir sorunmuş gibi görünmemişti gözüne. Evet, Anakara'ya döndüğünü anladıkları anda neden çekip gittiğini soracaklardı ona, biliyordu. Neden her şeyi terk etmişti? Hâlâ tam bir cevabı yoktu. Söylenebilecek birçok şey, art arda sıralandığında bir cevap yerine geçebilir miydi, bundan da emin değildi. Kendine de çok sorduğu olmuştu bunu. Bir dolu yanıt üretmişti, ama hiçbiri onu bütünüyle ikna etmeye yetmemişti.

Kendi adının büyüklüğü altında gün günden Anakara'yı kaplayarak büyüyen şöhretinin gölgesinde, insanlar yalnızca onun şiirlerini değil yazgısını da takip ediyor gibiydiler artık. Herkesin gözleriyle anbean takip ettiği bir yazgıyı, hayat diye yaşamaya başlamış ve bunu istememişti. Bu bir cevap sayılabilirdi belki ama gerçeğin kendisine yetmiyordu; ya da tamamına... Eskiden Anakara'da gittiği yeni bir şehir, bazen yeni öğrendiği bir iş, ona yepyeni bir başlangıç duygusu verebiliyordu. Oysa zamanla bütün Anakara'yı kaplayan ünü, ona gi-

decek bir yer bırakmamaya başlamıştı. Sevilen, bunca onaylanmış bir şair olmanın yalnızlaştırıcı gücü, iç sürgününü kendisinin bile farkında olmadığı kadar erken başlatmıştı belki. Anakara'nın dışında bir yerde kendine yeni bir hayat var mı diye bakmaya gitti ve bir daha dönmedi. Onun için en fazla bu söylenebilirdi. Birdenbire hiç kimse olmak istemişti. Bunu biliyordu. Adının gölgesinde hayatı silinmiş bir beden olmaktan yorulduğunu hissediyor, şiirlerinin altındaki imzanın gün günden hayatı yerine geçerek onu yaşamın dışına ittiğini hissediyordu. Katlanamadığı neydi? Biri olmak mı? Arkadaşlarının eskimesi mi? Zaten hiçbir zaman arkadaşı olmamıştı ki! Yalnızca içinde yaşanılan günlerin paylaşıldığı geçici dostluklardı hepsi. Başlangıçta herkes birbiri için yenidir, meraklar ve anlatılacaklar henüz tüketilmemiştir. Yeni bir dostluğun başlangıcı sayılabilecek kadar güneşli geçer günler. Yürekler tazelikle ışır. Sonra, yaşam yeniden tanıdık, bildik yüzüyle çıkagelir. Bir süre sonra insan hayal kırıklıklarını hayatın gerçeği sanmaya başlar. Oysa hayatın gerçeği diye bir şey yoktur. Anlar vardır yalnızca. Hiçbir sürekliliği olmayan anlar. Kıstırıldığını hissettiği kendi zamanından çıkmak için o anları bütün bir yerküreye dağıtmak istemişti belki de. Bunun için yollara vurmuştu kendini. Çünkü biliyordu: Hayat kısa olabilir, ama anlar sonsuzdur.

Bir keresinde şöyle dediğini anımsıyor: "Yakınlarıma anlatacaklarım tükenmişse, yazacaklarım da tükenmiş demektir. İnsan kendinin eskidiğini tek başına anlamaz ki, yanındakilerle birlikte anlar." Yakınında sandıkları yakınları değildi, anlatacaklarıysa artık ne onlar için yeniydi, ne kendisi için. Bendag bunu fark ettiğinde arkasına bakmadan kaçtı. Ardında bıraktığı Bilge Şair Bendag'ın burada geri kalan ömrünü merak bile etmedi. Ta ki kaç yıl sonra Makrakamash'ta kendini tanıyan Ulsangeyma adlı o keçe işçisi kadın karşısına çıkana kadar. Bunlar aklından geçerken birden Ulsangeyma'yı bir uzak akraba gibi düşündüğünü fark etti. Elli yıl sonrasının Bendag'ının kim olduğunu, nasıl biri olduğunu bir tek o biliyordu şimdi koca Anakara'da. Kuşağından çıkardığı parşömendeki şiiri titremesine mani olamadığı ellerle uzatıp imzalatmıştı Bendag'a. Bu imzanın elli yıl sonrası için yapılan bir sözleşmeye atılan imza olduğunu düşünüyordu şimdi. Kendini ele vermişti. İçinde sinsi bir güç, bunca yıl saklanmış olan kendisini ele vermişti. Elli yıl boyunca kaçtığınız bir yanınız,

birdenbire ortaya çıkıp, "Evet, ben Bendag'ım," demişti. O kara uykulardan uyandığında yatağında sıtmaya tutulmuşçasma öne arkaya sallanırken adını söyler gibi söylemişti. Şimdi bundan pişmanlık duyuyordu. Bir insan en çok kendinden korkarken, nereye kaçabilirdi ki? Buraya döndükten sonra ansızın ortadan kayboluşunun, hatta şiirlerinin değerinin çoktan geçmişin dedikoduları arasına karışmış olduğunu fark etmişti. Hakkında yaratılan efsane şiirlerinin etrafına tansıklı bir ayla örmüştü. Artık saf bir yürekle okunamayacak kadar tarihle örtülmüştü üzerleri. Sanki hiçbiri artık kendisinin değildi.

Uzaktan parapetleri işlemeli asma köprüler görünür olmaya başlamıştı. Kente yaklaştığının ilk işaretleriydi bunlar. Nitekim şehrin biraz dışına çıkmak, kırlara açılmak, koruluklarda gezinmek için nehir yolunu seçip azıcık uzaklaşmış kayıklar, yakınlarda süren hareketli bir şehir hayatının habercileri gibiydiler. Dahası, yaklaştıkça nehirden geçen ışıklı kanolarda uzaktan duyulan hafif konuşmaları, neşeli sesleriyle genç âşıklar yaşamın bir yerlerde ısrarla sürdüğünü haber veriyorlardı. Bunu bilmek iyi geliyordu Bendag'a.

Ani uçuşlarla yol kenarındaki koruluklara dalıp çıkan; akşam inmeden konacakları dalları, tünekleri beğenmeye çalışan yaramaz kuşların bulut dağıtan telaşlarını gözlüyordu şimdi. Kuşların hareketlerini dikkatle izlemenin çevikleştirdiği bakışlarla, onlara ağaçlar arasında saklanacak bir kuytu bakınıyordu o da...

Anakara'ya doğru yola çıktığı denizdeyken, ölmek için yurduna döndüğünü biliyordu Bendag. İç içe geçmiş denizleri bu duyguyla geçmişti.

Şimdi karadaydı ve birdenbire ölmek istemediğini anlamıştı.

İçinin köklerinde bir yer ölmekten vazgeçmişti.

Başını kaldırıp gökyüzüne baktığında tepesinde gördüğü bulutun onu Gençlik Dağları'ndan bu yana takip ettiğini düşündü. Durup baktı; bütün ömrüne gülümser gibi gülümsedi.

Böyle giderse Llasa düzlüklerine gün doğmadan varmış, seherkuşlarının o ünlü gündoğumu ötüşlerini kaçırmamış, insanın içini titreten, ruhuna işleyen o göksel yankıyı son bir kez işitmiş olacaktı. Hele daha erken varmayı başarabilirse belki Büyükayı'nın, Yedi Yıldız'ın kuzeyden doğuya yavaş yavaş inişlerini bile görebilirdi.

Boşluk ve kapılar

Bir yolcu, yolda her şeyi görmez," dedi Moottah. "Yolu her şeyde görür. Her şey bir yoldur çünkü."
Sonra bu sözlerin Zeey ve Tagan için fazla kaçmış olabileceğini düşünüp söylediklerini unutturmak istercesine başlarını okşadı onların. Son zamanlarda bunu sık yapmaya başlamıştı. Yola devam ettiler.

Moottah'ın önü sıra yürüyen Zeey ile Tagan'ın küçük ama kararlı adımları bu yolculuğa neşeli bir ciddiyet havası kazandırıyor; her dönemeçte gelecek duygusunu besleyen, yolculuğun amacının solgunlaşmasına izin vermeyen taze bir anlam katıyordu. Moottah, bu yolculukta en gereksindiği şeyin –başlangıçta kolay olmasa da– bacaklarını açmak; yirmi yıldır evinin, avlusunun duvarları arasına kısıtlanmış adımlarını Anakara'nın uçsuz topraklarına göre esnetmek olduğunu biliyordu. Bu nedenle birbirine yakın şehirleri, yerleşim birimlerini arabayla ya da at sırtında katetmek yerine yürümeyi yeğlemişlerdi.

Bir zaman sonra ikisi birden sordular: "Bu insanlar ne yapıyorlar?"

Zeey ile Tagan'm aynı anda parmakla işaret ettikleri yere çevirdi başını Moottah.

Az ileride ormanın ağzındaki düzlükte kadınlı erkekli küçük bir topluluk kocamış bir ağacın çevresinde el ele tutuşarak geniş bir halka oluşturmuş usul sesle şarkı söylüyor, zaman zaman tıpkı bir insanla yarenlik eder gibi ağaçla konuşuyorlardı. Sesleri kederli, dansları neşeliydi. Arada bir durup oldukları yerde iki yana yaylanarak salınıyor, bu tartımlı hareketi birkaç kez yineledikten sonra yeniden ağacın çevresini dönüyorlardı. Aynı yönde birkaç kez döndükten sonra aniden durup bu kez ters yönde dönmeye başlıyor, sanki bununla ağaca

ya da tabiata şaşırtmaca veriyorlardı. Şarkılarının bir yerinde ağacın çevresinde oluşturdukları halkayı omuz omuza vererek küçültüp hep birlikte ağaca yakınlaşıyor, sonra kollarını iki yana açarak geri çekilirken yeniden genişleyen halkayla birbirlerinden ve ağaçtan uzaklaşıyorlardı.

Eddnabari'ye yaklaştıklarının ilk işaretiydi bu. Çevreyi kuşatan geniş bitki örtüsüne yayılmış ceviz, abanoz, armut, elma, şimşir, sedir ve gül ağaçlarıyla ünlü korulukları, ormanlık arazileri başlamıştı Eddnabari'nin. Ağacın çevresindekilerin yöreye özgü canlı renkler, gösterişli motifler taşıyan giysileri de bunu söylüyordu.

Moottah hızla o tarafa doğru yöneldi, Zeey ile Tagan da yetişmeye çalışan ivecen adımlarla ardından gitti.

Ağacı kuşatan dairenin ortasında dört kişi ellerindeki testereyi bir ayin dansını andıran tartımlı hareketlerle birbirlerine devrederek ağacı kesiyormuş gibi yapıyor, ağacın ruhundan bu kocamış ağacın gövdesini kesmeleri için izin istiyorlardı. Sözler, şarkılar, dans bunun içindi.

Moottah ağacı kuşatan kalabalığa doğru yaklaşırken, Zeey ile Tagan'a her canlının bir ruhu olduğundan ve ağacın ruhundan izin isteyen bu ayini yapmadan ormanda tek bir ağaç bile kesemeyen yöre ahalisinin kadim inançlarından söz etti. Gövdesini tamamlamış olan ağacın ruhunu da serbest bırakması gerekiyordu.

"Ağacın ölümüne şiir bağışlar bu ayin," dedi. "Ağaca kesilmekle ölmeyeceğini söyler."

Büyük bir taşın üstüne oturup hep birlikte ağacın tartımlı hareketlerle kesilmesini seyrettiler.

Söyledikleri şarkıların kederi, yaptıkları dansın neşesi artmıştı.

Devrilen ağacı gövdesinin çatlamış kabuklarından soyup kuru yapraklarından, suyu çekilmiş yorgun dallarından temizleyen kalabalığı arkalarında bırakarak yeniden yola koyulduklarında Zeey ile Tagan arkalarından esen rüzgâr bile denemeyecek serin, yeşil esintinin kesilen ağacın peşlerine takılan soluğu olup olamayacağını düşündüler; ancak gülünç olmak korkusuyla birbirlerine bir şey demediler.

Hedeflerindeki köye yaklaşıyorlardı. Eddnabari çoktan bir şehir büyüklüğüne ulaşmış olmasına karşın, hâlâ "köy" adıyla anılan çok eski yerleşim birimlerinden biriydi. Sık yeşillikler içinde kaybolmuş dalgın bir hali vardı. Bölgenin iklimine özgü çabuk toplanıp çabuk dağılan bulutların getirdiği hızlı yağmurlar vadinin yeşilini beslemişti. Birbirinden kopuk görünen alçak tepecikler üzerinde, bir yolun dönemecinde birdenbire önünüzde bir tabiat şakası gibi açılıveren vadilerde hatta yol kenarlarında bile dağınık düzen sıralanmış evleri nedeniyle bir yerleşim bütünlüğü göstermiyordu burası. Evlerin aralarındaki geniş bahçeler, bağlar, sık ağaçlar nedeniyle tek bir yerleşim biriminden çok, birinin bittiği yerde diğerinin başladığı yan yana dizilmiş köyler gibi duruyor, doğal olarak Eddnabari'nin de ne zaman başlayıp nerede bittiği pek anlaşılmıyordu.

Ama köylerin sınırlarını her yerde olduğu gibi burada da köpekler bekliyor; yaklaşan yabancılara, yoldan geçenlere gür sesleriyle havlıyorlardı. Kuzey tilkilerini andıran, dağ kurdu iriliğindeki görünüşleri ve bağırgan halleriyle gözkorkutucu görünseler de Moottah bu boncuk gözlü boz köpeklerin çocuklar kadar oyunbaz ve şakacı olduklarını Serhenas ile birlikte ovanın düzünde oynadıkları günlerden biliyordu. Kendini yollara vurduğundan beri Serhenas'ı sıklıkla andığını kederle fark etti.

Onları köy sınırında bekleyen bu azman köpekler ordusuyla karşılaştıklarında Zeey ile Tagan'a sakinleştirici bir sesle korkmamalarını söyleme gereği duydu. Nitekim yanlarına vardıklarında, gelenlerin kokusundan onların iyi konuklar olduklarını anlamış bulunan köpekler kamçı karası kuyruklarını sallayarak şakalaşmaya, etraflarında dönmeye başlamışlardı bile. Sonra uzun bir günün sonunda soluklanır gibi hep birlikte yol kenarına oturdular. Akşam serinliğinin habercisi yumuşak bir rüzgârın dalgalandırdığı önlerinde uzayıp giden büyük, engin çayıra bakmaya başladılar. Köpeklerin bu sevimli, söz dinler halleri, bazılarının başlarını Zeey ile Tagan'm dizlerine dayaması çocukların çok hoşuna gitmişti. Bir köpeğin başını okşayarak ağır ağır biten günü uğurlamanın keyfini yaşıyorlardı.

Moottah, "manzaraya tutulmak" diye adlandırdığı bu dalgınlıkta hep yaptığı gibi gene çocukluk anılarına gömüldü:

O zamanlar köyün hemen çıkışında akşamüstünün üzgün yüzlü

köpekleri ovalara dalmış bakarlardı. Sanki artık orada değilmiş gibi bakarlardı. Bir çocuk zamanı onlardan öğrenir; çoğunlukla büyüyünce unuttuğu ayrıntılardan... İçinin kendinden habersiz neler öğrendiğinin farkında olmadan... Zeey ile Tagan da şimdi baktıkları birdenbire sessizleşen bu manzaranın dalgın öğrenmelerinden geçiyorlardı. Moottah yılların kıvam kazandırdığı huzurlu bir kederle onların çocuksu dalgınlığına baktı. Serhenas da böyle dalıp gider, sonra yüzü yumuşamış olarak dönerdi gittiği ufuklardan. Serhenas'ın bütün gün arkaları sıra dolanıp duran köpeğinin adını hatırlamaya çalıştı Moottah. Unutmuştu. Bazı şeyler gene de unutuluyordu demek! Yüreğin vefasının hafızaya yetmediği oluyordu. Büyük çayırın yeşili koyulaşmış, üzerlerine tatlı bir mahmurluk çökmüştü. Gün tamamen sönmeden köye girmeleri gerektiğini hatırlayıp gönülsüzce ayaklandılar. Yeniden yola koyulduklarında bir süre onlara eşlik eden köpekler giderek teker teker arkalarında kalmaya başladı. Nedense bu mevsimde bozaran bir zümrütü andıran Eddnabari ona çocukluğunun bir bölümünü geçirdiği o köyü hatırlatmakla kalmamış, aynı zamanda geçmişe gömülmüş nice saklı anıyı olanca canlılığıyla diriltmişti. Her yolculuğun aynı zamanda içe yolculuk olduğunu söyleyen bütün eski bilgeleri andı Moottah. Onu büyüten şeylerin yüreğini ısıtan anısıyla göğsü kabardı; sızılı bir mutluluktu bu. Yaşadığını, var olduğunu bilmenin bu sevinçli hüznünü tanırdı. Şu an varlığını tepeden tırnağa kamaştıran bu duygular, var olmaya şükran duymanın bir çeşidiydi. Doğanın bir parçası olduğumuzu anladığımız, içimizi engin bir huzurla dolduran bu kutlu anlarda varoluşumuz bir kıymet kazanır, hızına kapılıp geçtiğimiz günlerin içinden başka bir âlemin açıklığına çıkılırdı. Bazen bunun için, bir yol kenarında durup kısa da olsa sahibi olduğumuz zaman parçasını bütün benliğimizle baktığımız tabiata teslim etmek yetiyordu. Olgunluğun kazandırdıklarının keyfini sürmeyi bilmeliydi insan. Bir zamanlar bilmeden içinden geçilenleri, sonraları bilerek geçmeyi öğrenmeliydi. Ama ne yazık ki çoğu kez bunun tadını çıkarmayı öğrenmeye başladığında, yaşamın önemli bölümü de geçip gitmiş oluyordu.

Kendini yıllar yılı evine boşuna kapatmamıştı. Belki de kendini kilit altına alarak içindeki zamanı durdurmak istemişti.

Moottah, Zeey ve Tagan, vadiye indikçe rengi iyice kararan Edd-

nabari'nin yeşillikleri içinde gözden kaybolduklarında sesleri artık uzakta kalan köpekler, yalnız kaldıkları giderek ıssızlaşan manzarayı bakıp yeniden havlamaya başladılar.

Eddnabari'nin orta yerinde kareye yakın dikdörtgen zemin üzerinde yükselen, direkleri, kirişleri kızılağaçtan yapılma, tabanı ve duvarları meşe kaplı, yüksek tavanlı okuma salonundaydılar. Işığı büyüten sırça fanuslarda yanan tütsülü çıralar ortalığı kızılağaçlara özgü yalımlı bir renkle aydınlatıyordu. Dört bir yanında dizili okuma odalarına açılan kapıların sıralandığı asma kat balkonuna dört koldan bağlanan, sesi emen yumuşak dokulu kilimler döşenmiş ahşap merdivenlerle inip çıkılıyordu. Moottah'ı dinlemeye gelenlere salonun yetmeyeceği düşünüldüğü için bu asma kat balkonuna hasır iskemleler, alçak arkalıklı sıralar yerleştirilmişti. Balkon parmaklıklarına dirseklerini, çenelerini dayamış gürültücü gençler Moottah'ın konuşmaya başlamasını beklerken bir yandan da salondakileri seyrediyor, şenlikli bir hava içinde aşağıda kalabalık arasındaki tanışlarıyla el kol işaretiyle haberleşiyorlardı.

Zeey ile Tagan her zamanki düzen içinde konuşma masasını hazırlamış, sonra bulunmaları gereken köşeye, üzerlerine azıcık büyük gelen bir vakarla çekilip beklemeye başlamışlardı. Hızlı not almakta işi ilerlettiklerinden ikisinin de elinde artık yeni defterleri vardı. Büyük adam bakışlarıyla bakıyorlardı çevredeki kalabalığa.

O geceki söyleşisine konu aldığı örnekle Moottah, insanın sırlarla dolu bir varlık olduğundan söz etti.

Bir tarihte at sırtından düşen bir şair geçirdiği şiddetli beyin sarsıntısından sonra, küçük harf yazıyı tamamen unutmuştu. Belleğinden ve beyninden bütünüyle boşalmış bu harfleri artık ne tanıyor ne de onlarla okuyup yazabiliyordu. Sanki sonsuza dek silinip gitmişlerdi belleğinden. Artık yalnızca büyük harf yazıları tanıyabiliyor, yeni şiirlerini ancak büyük harflerle yazabiliyordu. Bu yüzden attan düştükten sonraki şiirlerinin tümü büyük harf yazılıp aynen öyle çoğaltılmış ve bu dönem şiirleri sonradan "Şairin büyük harf dönemi" diye adlandırılmıştı. İşin tuhafı, şiirlerinin doğasında hiçbir değişiklik olmamıştı; eskisine göre ne daha iyi, ne daha kötüydüler. Oysa böyle

büyük değişimler içeren sarsıcı olaylardan sonra genellikle köklü değişiklikler beklenirdi insanların yazdıklarında, yaptıklarında. Bu kazadan sonra yeniden yazı öğrenmesi de imkânsızlaşmıştı şairin. Sanki bir el, beyninin bütün kapılarını sonsuza dek kapatmıştı. Konu üzerine kafa yoran hiç kimse bunun nedenini, niyesini bilemedi; olanlara bir açıklama getirip bir anlam veremedi. Yalnızca böyleydi, böyle olmuştu. Bazı sırlar bilinmezlikleriyle kalırlar. Bu da öyle kaldı. Kimi durumlarda yaşamı olduğu gibi kabullenmek gerekir. Her insanın ömründe, kendinden önceki insanların anlamadıklarını anlamanın mutluluğu ve anlaşılmasını kendinden sonraki insanlara devredecekleri bilinmezliklerin kederi vardı. Biz her ne kadar öyle sansak da yaşam günün birinde birilerinin çıkıp tek tek çözeceği sırların bir toplamı değildi. Bütün sırları çözüldüğünde anlaşılıp kapağı kapatılacak okunmuş bir kitap değildi yaşam; yarım kalmış bilmeceleri, hiçbir zaman açıklığa kavuşmamış muammaları, çözülemeyen sırları ve olanca karmaşasıyla da yaşamdı. Bir planı varsa da bunlar bizim zihnimizin anlayamayacağı, algılayamayacağı bağlantılar bütünlüğüne ve aklımızın kavrayamayacağı bir iç tutarlılığa sahipti. Söyleşisinde uzun uzadıya bunları dillendirdi Moottah. "Anlamaya çalışmaktan vazgeçmeden yaşamı kabullenmek; belki de asıl başarılması gereken budur," dedi. İşte bu nedenle o şairin de beyninde kaybettiği küçük harflerin nereye gittiği belki hiçbir zaman bilinemeyecekti.

"Bizler de kendi yaşamlarımızda göze görünmeyen birçok küçük harf kaybederek sürdürürüz yaşamımızı. Bir gece karanlıkta tek başımızayken kendimize alçak sesle söylediğimiz kayıpları hayatımızın... Bir düşünsenize ne kadar çoktur! Başka türlü ayakta kalınmaz. Hatırladıklarımızla değil, asıl hatırlamadıklarımızla başa çıkmakta zorlanırız," diyerek hafifçe iç geçirip sözlerini bitirdi.

"Peki ya küçük harflerin ardında bıraktığı boşlukla nasıl başa çıkabilmiş o şair?" diye sordu kalabalığın içinden biri.

"Boşluk ondan önce de vardı," dedi Moottah. "Boşluk hep vardır. Boşluk bir tür yoğunluktur aslında. Biz içini göremediğimiz için boşluk diyoruz ona. Burada şiire gelelim: Her şiirde sözcüklerin dolduramadığı bir boşluk vardır. En kusursuz şiirde bile var olan bu boşluğu yalnızca şairin kendisi bilir. Boşluk denen bu gizden bir tane daha, bir tane daha şiir yazar, boşluğu dolduracak şey bir başka şiirdir sanır. Şi-

irler yalnızca birbirlerinin boşluklarını doldururlar oysa. Temel giz orada durur. Olduğu gibi durur; onca tıraşlandığı halde hiç tıraşlanmamış bir elmas gibi durur. Bütün sükûneti, ele geçirilmezliği, vazgeçilmezliği, ışıltısı ve direnciyle durur... Serüveni sürdüren de budur. İmkânsızlığa direnen insanoğlu hayali... Küçük harflerin kaybolup gittiği o boşluğu sözünü ettiğimiz şair bilmiyor, geçirdiği kazayla birlikte o küçük harfleri hiç tanımamış gibi oldu; onun boşluğunu biz tanıyor, biz boşluk diyoruz onunkine. Üstelik bizim de olan bitenler konusunda hiçbir fikrimiz yok. Hangi taraf daha boşlukta dersiniz?"

Gecenin sonrasında başka konulardan da söz ettiği halde herkes yalnızca bu büyük harf şiir örneklemesinden konuştu. Dinleyiciler arasındaki birkaç muzip kadın bundan böyle her yıl bugün Moottah'ın bu söyleşisini anmak için büyük harf şeklinde zencefilli, tarçınlı, damla sakızlı çörekler yapıp dağıtacaklarını söyledi. Gece bu hayali çöreklerin ağızlarda bıraktığı şekerli neşe içinde bitti.

Ertesi gün Zeey ile Tagan'a kapılarıyla ünlü evlerini, sokaklarını göstermek için Eddnabari içinde uzun bir gezi önerdi Moottah. Onların kente özelliğini veren bu kapıları mutlaka yakından görmeleri, tanımaları ve öykülerini dinlemeleri gerekiyordu.

Meydanlardan başlayıp tepelere tırmanan, vadilere inen yollara, dar sokaklara, ara geçitlere, en sapa köşelere varasıya sürdürdükleri bu Eddnabari gezisi sırasında Zeey ile Tagan önlerine çıkan bütün kapıları, pencere kepenklerini, çarşı içlerindeki dolap kapaklarını, dikkatle kısılan gözler ve ince bir merakla bilenen bakışlarla uzun uzadıya incelediler. Bir süre suskunluğunu koruyan ustaları Moottah anlatmaya başladığında, söyleyeceklerinin kafalarında doğru bir yere oturması için şimdi harcadıkları dikkate gereksinim duyacaklarını biliyorlardı. Bugüne değin geçtikleri yerlerde hep böyle yapmıştı ustaları: Onların, öncelikli bilgilere sahip olmadan saf gözlerle bakmasını, kendilerince gözlem biriktirmesini bekliyor, gerektiğini düşündüğü bir yerde birden konuşmaya, anlatmaya başlıyordu. Bu kez de öyle oldu. İlkin çocuklara ne görmüş olduklarını; dikkatlerini çeken şeyleri, nelere takıldıklarını, hangi ayrıntıları yakaladıklarını sordu; sonra gördüklerini bütünüyle tarif etmelerini söyledi onlara; ardından kendi konuşmaya başladı.

"Üzerlerinde farklı ahşap parçaların geometrik bir düzen içinde yer aldığı bu kabartma kapılara 'Künd Kapılar' denir çocuklar," dedi. "Artık kullanılmayan ölü bir dilde 'bir işin ustalığı, kurnazlığı' anlamına gelirmiş 'künd' sözü. Sonraları 'kavramak' anlamında da kullanılır olmuş. Ama bugün biz 'künd' denince, şu kapılarda, kepenklerde, kapaklarda gördüğünüz son derece ustalık, titizlik ve hesap gerektiren bu ahşap bezeme sanatını anlıyoruz. 'Neden bu kadar süslü bu kapılar?' dediniz az önce değil mi? Evet, ilk bakışta salt süsleme amaçlı olduğu sanılsa da ortaya çıkış nedeni bu değildir. Ama sonradan, aynı zamanda bir süs değeri de kazanmıştır. Bu hep böyle olur. İnsanoğlunun elinin ve emeğinin değdiği birçok şeyde olduğu gibi ihtiyaçtan doğan bazı şeyler zamanla başka anlamlar, başka değerler kazanır, hatta yeni ihtiyaçlar yaratırlar. Başlangıcını belki de sıradan bir yoksullık bilgisine borçlu olan bu künd kapılar zamanla bir zanaat ustalığı örneği olarak gündelik yaşama kendi şiirini katmaya, güzelduyumuzu okşayan kendi hayatını yaşamaya başlar.

"Bakın çocuklar, ağaçlar kesilmekle ölmezler. Bir odun parçası, bir tahta haline geldiklerinde bile ısı ve nem oranlarından etkilenerek genişleyebilir, şişebilir, büzülebilirler. Buna marangozlukta 'ağacın çalışması' denir. Bu bölgenin mevsimleri çok değişken, iklimi çok kararsızdır. Isı ve nem oranı hızla değişir. Ani yükselişler ve düşüşler görülür. Tek bir ağacın tahtasından yapılan kapıların, pencere kepenklerinin, zamana ve iklime dayanıksızlığı, zamanında çoğu yoksul olan bu insanları farklı ağaçların tahtalarının bir araya getirilmesinden yapılan bu kapıları bulmaya yönlendirmiş olabilir. Böylelikle tutumlu bir davranışla hem artmış tahtalardan yararlanmış, küçük parçaları ziyan olmaktan kurtarmış, hem de daha dayanıklı kapılara sahip olmuşlardır. Künd kapılarda ceviz, abanoz, armut, elma, şimşir, sedir ve gül ağaçları kullanılır. Bu ağaçların hepsini geçtiğimiz yollardan tanıyorsunuz, değil mi? Bunlar huyları ve tabiatları farklı ağaçlardır elbet, tabii ısıya ve neme dayanıklılık ölçüleri de... Ama künd kapılar, aynı zamanda farklılıkların bir arada yaşamasının, evrenin sembolü olduğuna işaret eder. Eddnabari'nin inanç ve yaşayış sisteminde bütün karşıtlıklar ve farklılıklar ayrılmaz bir bütündür. Her ağacın tahtası bir diğerinin zaafını telafi eder, onun dayanıksızlığının ziyanlarını gidermeye yarar. Bütünün ömrü böyle korunur. Bu aynı zamanda hayatın tarifi-

dir. Bunu bilmek, bir kapıyı yalnızca bir eve, bir sokağa değil bütün bir hayata açar."

Zeey ile Tagan'ın kapılara bakan gözlerinin değişmiş, bakışlarının derinleşmiş olduğunu fark etti Moottah. Şimdi kapılara saygıyla dokunan elleri, zamanı aşan bir derinlik içinde bu bilgileri kavramaya, sınamaya çalışıyor gibiydi.

"Şu kapılar arasında fark görüyor musunuz?" diye sordu Moottah, az ötedeki iki evin kapısını işaret ederek.

Doğru yanıt vermelerini beklemiyor, yalnızca yeni bir konunun kapısını açarken dikkatlerini bilemeye çalışıyordu.

"Künd kapıların hakikisi olduğu gibi zamanla sahtesi de yapıldı. Bakın örneğin şu gördüğünüz avlunun kapısı, hakiki olanıdır. Ahşap bir iskeletin üzerine dikkatle yerleştirilen, kenarları yuvalı dişi ahşap parçaların birbirlerine kenetlenmesiyle oluşturulmuştur. Bunlarda parçaları bir arada tutmak için çivi ya da reçine zamkı gibi yapıştırıcılar kullanmaya gerek duyulmaz. Aynı ağaçta büyümüş dalların kardeşliğiyle iç içe geçerler. Bundan böyle ortak sürdürecekleri bir hayat için tam bir uyum içinde birbirine kenetlenen bu parçalar arasında hava boşluğu kalmadığından ve biçimler arasındaki açılarla, köşeler birbirleriyle tam olarak öpüştüğünden bu parçaların zaman içinde yerinden oynaması, düşmesi mümkün değildir. Ağaçtan sanki kapı değil yeni bir ağaç yapılmıştır. Değişen ısı ve nem oranlarıyla ağacın çalışmasını engelleyen bu kadim yapım tekniği künd kapıların uzun ömürlü olmasına yarar; değil mevsimler, yıllar boyu şişmeden, düşmeden, dökülmeden yaşamalarını sağlar. Az önce Tagan, neden kapıların üzerindeki süslemelerin hepsinin geometrik desenler olduğunu sordu değil mi? Dikkatli bir gözlem, yerinde bir soru! Bu son derece titizlik ve hesap gerektiren teknikte, açıların birbirini tamamlayabilmesi için, süslemeler zorunlu olarak geometrik desenlerden seçilir. Bu nedenle daha çok altıgenler, sekizgenler, yıldız motifleri kullanılır. Gerçi zamanla kapıların üzerindeki bu geometrik desenlere, irili ufaklı yıldız motiflerine bakarak, bunların dizilim ve sıralamasında gökyüzü hareketleriyle yerküre arasında şifrelenmiş ilişkiler olduğuna değgin kehanetler geliştirilmeye çalışılmışsa da, işin aslı budur çocuklar."

Sonra sustu Moottah. Birdenbire sustu. Bir yerlerde bir kapı açılıp kapanmış, insanın içini üşütecek kadar derine işleyen bir rüzgâr es-

mişti sanki. Zaman dalgalandırarak insanı içinde yaşanılan ânın dışına çıkaran ürperti verici bu esintileri evde kapalı kaldığı yıllarda unutmuş gibiydi. İçinden kendiyle konuştu: "Kapımı sokağa kapattım yirmi yıl boyunca, hayatın yüzüne. Şimdi çocuklara kapılardan söz ediyorum, ne tuhaf! İnsan ne tuhaf! Hayat ne tuhaf! Çekip çıktığımız, bir daha dönüp dönmeyeceğimizi bilmediğimiz kapıları hayatımızın... ne tuhaf!"

Bir süre hiç konuşmadı. Çocukları az önce anlattığı bu yeni, taze bilgilerle baş başa bıraktı.

Sokaklar ve kapılar yormuştu onları. Yorulmuşlardı. Bir süre sessiz adımlarla hiç konuşmadan amaçsız yürüdüler.

Vardıkları küçük meydanın göbeğindeki, sivri kubbeli çatısı ve çevresini kuşatan çubuklu parmaklıklarıyla daha çok bir kanarya kafesini andıran, dört bir yanını kuşatan pencelerinden vuran ışıkta şeker gibi gülümseyen pastaevine vardıklarında Moottah, Zeey ile Tagan'a, "Eddnabari'nin pastalarından yemeden gidilmez buradan," dedi. Sonra hınzırca ekledi: "Bugün çok yorulduk. Bilirsiniz, tatlılar sona saklanır."

Zeey ile Tagan kendilerine, içinde böğürtlen, ağaççileği ve tomgurg üzümü bulunan kreması bol pastalardan istedilerse de Moottah'ın yediği, buraya özgü kavrulmuş irmik ve sarıkiraz şurubuyla yapılan nehveram helvasından da tatmadan edemediler.

Moottah'ın sorusu üzerine, nehveram helvasına bu gevrek tadı veren şeyin piştikten sonra yağlı kâğıtlarda dinlendirilmesi olduğunu söyleyen Pastacı kimselere vermediği bu sırrı Moottah'a armağan ediyormuş havasındaydı.

Konuşurken kibarlık olsun diye sözlerinin arasına eski sözcükler serpiştirmekten hoşlanan, Moottah'ı ve şimdiden "muhterem" çıraklarını pastaevlerinde ağırlamaktan büyük şeref duyduklarını söyleyen, yüzü yaptığı pastalar gibi pembe-beyaz olan bu kırmızı yanaklı, koca göbekli Pastacı, Moottah'tan, dükkân ressamının onların bir resmini çizmesine izin vermesini rica etti. Soğuk bakışlı çekik gözlerine ve beyaza yakın tenine bakılacak olursa kuzeydoğu adalarından gelmişe benzeyen ressamın dizine yerleştirdiği ahşap tabla üstündeki bir parşömene çabuk fırça darbeleriyle çini mürekkebi resimleri çizilme-

ye başladı. Pencerelerden süzülen ışığın yüzlerinde hiçbir gölgeye izin vermediği opak bir aydınlıkta, arkada eğreltiotları, gardenyalar, mimozalar, küpeçiçekleri; önde Moottah ve dizlerinin iki yanında yeni gülümsemeye başlamış iki çiçek gibi Zeey ile Tagan, bileği kıvrak, fırçası hafif bir pastaevi ressamının elçabukluğuyla hızlı, ama gene de bir minyatür zarafetindeki çizgileriyle bir parşömen üstüne resmedildiler.

Bu resmi gururla duvarına asacağını söyleyen Pastacı, onlar gitmeden resmin bir kopyasını daha yaptırıp Moottah'a armağan ederken Zeey ile Tagan'a da yolluk olarak içinde öğütülmüş ceviz, tarçın ve guhmana taneleriyle yapılan taş şekerlerin bulunduğu renkli külahlardan sardırdı.

Birdenbire heyecanla fark etmişlerdi ki onların birlikte çizildikleri ilk resimleriydi bu: Ustaları Moottah ve onun dizinin dibinde oturan Zeey ile Tagan... Aynı duyguyu, aynı anda yaşayan ikizler gibi dönüp birbirlerine şefkat ve kardeşlikle gülümsediler. Bu onların, birbirlerinin ikizi olmaya başladıklarını ta derinden anladıkları anlardan biriydi. Zeey ile Tagan, Moottah'm bilmediği bir şeyi bütün varlıklarıyla biliyorlardı şimdi: İkiz olmanın özel gücünü ve bunun kavrandığı sihirli anları...

Moottah'ın çırağı olmaktan duydukları gururu belgeleyen bu resmin bulunduğu parşömeni sırayla koyunlarında taşımak üzere özenle dürüp bir ibrişimle bağladılar. Konakladıkları geceler yol ateşlerinde açıp bakacak, belki o sırada Eddnabari'nin künd kapılarını ya da kanarya kafesine benzeyen pastaevinin şekerlemelerini konuşacaklardı. Ne demişti ustaları: "Yol hatıralarla uzardı."

Akşam inip de konuk evine çekildiklerinde, "Bütün gün kapılardan söz etmem boşuna değildi," dedi Moottah. "İnsan elinin, emeğinin bir tek şiiri yoktur. Bunu bir kez daha göresiniz istedim. Künd kapıların hakikilerinden söz ettim size bugün uzun uzadıya. Bir de sahteleri var. Kolayına yapılanları. Tamamen yapıştırma ve çakma esasıyla yapılan bu taklit künd kapılar daha az ustalık, daha az maharet ve daha az hüner ister elbet. Yapımı daha kaba ve kolaydır. Motifler ve geometrik kafesleri oluşturan kirişler, ahşap zemine çiviyle çakılarak ya da yapıştırılarak yerleştirilir. İlk bakışta hakiki künd kapılardan ayırt

edilmesi güçtür onların, ehil olmayan gözler fark etmez bile. Öte yandan bu kabalığın ve kolaycılığın bedeli olarak kafes içindeki parçaların zamanla dökülmesi, ahşap parçaların bitişme yerlerindeki hava boşluklarının genişleyip şişmesi sonucunda bu sahte kapıları zamanın ellerine erken teslim etmesi kaçınılmazdır. Kapılarda düşme, eklem yerlerinde sökülme başlar. Bir taklidi, aslına yaklaştıran ilk günlerin ihtişamı sönüp gittiğinde zamanın kemirdiği ahşap parçalarıyla patır patır dökülen tahtalar kalır geriye.

"Şimdi bütün bu anlattıklarımı hayata ve şiire taşıyın bakalım. Şiiri var eden parçaları bir künd kapı yapı yapar gibi, yeniden söküp takın. Bir yapıyı var eden parça ile bütün ilişkisini, şiirin kendi hakikati içinde, kendiyle tartın! Hakiki şairlerin soyağaçlarından, geçmiş mirasın tahtalarından devşirdikleriyle kendilerine taklit kapılar çatanları gözden geçirin! Biliyorum, bugünden yarına yapılacak iş değil bu verdiğim zorlu ödev, ama sanat yapıtlarıyla kapılar arasında böyle künd bir ilişki olduğunu, bugünden sonra daha çok hatırlayın. İki parça arasında kalmış önemsiz görünen küçük bir hava boşluğundan zamanla içinde kaybolacağınız kendi boşluğunuzu yaratabileceğinizi hiç unutmayın! Boşluk üzerine boşuna konuşmadım o kadar. Kendi boşluğunuzla yüzleşmeden varlığınızı dolduramazsınız. Şiir bizim kendimiz olmaya açılan kapımızdır. Ama bazen kendi kapımızı yüzümüze kapatırız. Kim olursanız, ne olursanız, nasıl olursanız olun, ama kendinize girip çıktığınız bir kapınız olsun çocuklar. Az olun, ama hakiki olun! Bir gün kendi kapınızı çalacak yüzünüz olsun!"

Gölge

Serhenas

Eski zamanlarda şair kavimleri içinde birbirine düşman birçok kavim bulunurdu. Birbirlerinin kelimelerini öldürürlerdi. Birbirlerini kelimelerle öldürürlerdi. Sonra yetinmezler, meydan savaşlarında birbirlerine cana susamış çala kılıçlarla saldırır, yağlı palalar sallar; gözlerini bile kırpmadan düşman belledikleri nin gövdelerinden havanın boşluğuna imzasını kanla attıkları kelleler, bacaklar, kollar koparıp alırlardı.

"Savaş meydanlarında öldüren, katilden saymazdı kendini. Başkalarının gözünde de katil sayılmazdı. 'Meydana çıkmanın hukuku,' diye bakarlardı ovalarda üst üste yığılan ölülere; 'Kanın şiiri,' diye bakarlardı ovanın kızıl kırmızısına... Cenk şairi olmaya karar verdiğinde mürekkebin kan olur Serhenas. Kelimelerin kan olur. İçin buna hazır mı? Kendi kanını seyreltmeden, başkasının kanını akıtabilir misin?"

Böyle yazmıştı Moottah ona gönderdiği eski tarihli bir mektupta. Serhenas bu uyarı tonundan ve içinde yazılanlardan hoşlanmamakla birlikte mektubu nedense uzun süre saklama gereği duymuştu. Bazı mektuplar vicdan yerine geçer.

Kendini pek haklı hissetmese de yüreğinin saklısında bir yer belli belirsiz gücenmişti Moottah'a. Ne zamandır görüşmemişlerdi; hatta Serhenas kendisinin de tam olarak bilmediği bir nedenle bundan özellikle kaçınıyordu. Ama ne zaman yeni bir şiir yazacak olsa, "Bunu Moottah okusa acaba ne der?" diye düşünmeden edemiyordu. Yazdığı her dizenin üzerinden Moottah uzak ve dilsiz gözlerle kendisine bakıyor gibiydi. Araya giren bunca yıldan sonra Moottah'ın karşısına çıkmak için tamamlanmayı bekliyordu sanki. "Tamamlanmak"tan ne anlaması gerektiğini bilmiyordu ya, sanki daha zamanı gelmemişti, bir

şeyler henüz olgunlaşmamıştı hayatında ve şiirinde. Biraz daha yolu vardı. Şairin Kuyusu'nun başından kaçtığı günden beri Moottah'tan da kaçıyordu.

Tereddüt, Serhenas'ın sevdiği bir duygu değildi ve ne yazık ki bir zamandır Moottah ile arasında üzerinden geçemediği bir Tereddüt Köprüsü vardı adeta. Yazdıklarıyla, söylediklerıyle Anakara'nın bir uçtan diğerine birçok yerinde güçlü bir yankı bulan Moottah'ın görüşlerinin gün günden nasıl gelişip olgunlaştığını uzaktan uzağa izliyor, geçmişte kalmış bir dostu olarak onun başarılarından gurur duyuyor, ama bütün bunlar karşılaşmalarını biraz daha geciktirmesine, ertelemesine neden oluyordu. Moottah'ın karşısına çıkmak için şiirinin hazır olması, içindeki şairin tamamlanması gerekiyordu sanki. Henüz bir yeniyetmeyken Şairin Kuyusu'nun başından kaçırdığı sesinin tek tanığının karşısına ancak sesi hazır olduğunda çıkabilirdi.

Düşmanlarının, yabancıların ruhunu okumasına izin vermeyen kilitli bir bedeni vardı Serhenas'ın. Bu yüzden iyi bir savaşçıydı. Bir savaşı göz ucuyla kazanacak kadar ustalaşmış, Settu'nun ordusuna kabul edilene kadar altmış kadar kayıtlı döğüşten galip çıkmıştı. Vücudunda, ucu hançere dayanan gençlik serseriliklerinden kalma yara izleri vardı. Bütünüyle kendisine ait zamanlarda karargâh civarında bir mağaraya çekilip bilgelik kitabı yazan eski ustaların yaşam yolunda izlenmesi gereken yöntemleri, deneyimleri anlatan özlü ve güzel sözler içeren kitaplarını mırıldana mırıldana okumayı seviyordu. Dağlara gömülü kutlu mağaraların birinde büyülü bir uykuya dalıp günü geldiğinde kötülüklerle savaşmak üzere uyandırılmayı bekleyen seçilmiş bir savaşçı gibi hissediyordu kendini. Ruhu koyu gölgeli kuytu mağara köşelerinde dinleniyor, bedeni güneşin çiğ ışığı altındaki meydanlarda dövüşüyordu. Mağaralar ve meydanlar arasında ikiye bölünmüştü aklı, ruhu, yaşamı... Mağaradan meydanlara her dönüşünde etinde hayata yeni atılan birinin dizginlenemez ihtirası seğiriyordu. Onun için hırs hırs olmaktan, kılıç kılıç olmaktan, ölüm ölüm olmaktan çıkana kadar bunları yaşayıp, tanıyıp, anlayıp aşmayı amaçlamıştı.

"Kılıcında tüm yerkürenin kanı olabilir, ama bir tek kadının, bir tek çocuğun gözyaşı olmamalı," diyen Serhenas'ın annesi, o daha çok genç-

ken kabzası üzerine yemin ettirdiği kılıcının hiçbir kadına kalkmayacağına dair söz almıştı Serhenas'ın ağzından. "Savaşçılarla, çapulcuları ayıran kadınların, çocukların kanıdır unutma!" demişti annesi. "İnsanı insandan kan ayırır."

Anakara'nın değişik bölgelerinde irili ufaklı ordularda çeşitli görevler aldıktan sonra yetkin bir cengâver olarak Yeşilalaylar'a katıldığında içinin olgunlaştığını, yaşamının parlak yıllarının varlığını ışıtmaya başladığını duyumsuyordu Serhenas. Tepeden tırnağa kendi gücüyle dolu biri olarak artık birçok şeye hazırdı. At kılı püsküllü yüksek miğferi, geniş omuzlarından ince beline inen demir göğüslüğü, konçları baldırlarına kadar uzanan çizmeleriyle ortalıkta dolaşan cenk şairlerinin en görkemlisiydi o. Baldırlarından yukarı vuran sahtiyan çizmeleri yanakları açıkta kalan kalçalarını iyice dirileştiriyor, attığı her adımla hem bastığı zemin titriyor, hem sıkı eti dalgalanıyordu. Bindiği boz renkli Kohandra atının sağrısı kadar diriydi bindiği atın üzerinde yayılan gergin kalçaları... O at sırtında ufka doğru giderken ardından bakanlar atıyla onun birbirine kaynaşmış bir tek canlı olduğuna yemin edebilirlerdi. Gürz kaldıran, mızrak fırlatan, kılıç sallayan tunç kadar sağlam eli, damarlı kolları, bakır gibi şavkıyan gergin pazuları göz kamaştırır, bütün varlığından dirim fışkırırdı. Aydınlık bir esmerlikti onunki; gülümsediğinde ya da mahcup olduğunda esmerliği ışırdı.

Toyluk zamanlarında Adabeylerinden birinin yanında çalışmıştı bir süre. Denizin ortasında yumuşak iklimli bir adada kısılı kalmak, dalgalarla bakışarak dalgınlaşmak, gecenin yıldızlı atlasında sahile uzanıp uzun parmaklarıyla kıvrımlarını kavradığı bir kavkıdan sesler dinleyerek uzak hayaller kurmak Serhenas'a göre işler değildi. O, savrulmak isteyen biriydi; oradan oraya savrulmak, yollarda kaybolmak, beklenmeyene kapılmak isteyen biri... Serhenas'a göre hiçbir erkek kaybolmadan kendini bulamazdı. Kanını tutuşturacak hakiki maceralara atılmak, fırtınalara kapılmak arzusuyla dolduğu o yıllarda her seferinde biraz daha uzağa açılırsa, savrulmanın teninde patlayan rüzgârında varlığını daha çok hissedecek, yaşadığını daha çok anlayacaktı sanki. Bilinmezler ve gizlerle dolu yaşamın açık kitabını okumak istercesine Anakara'yı boydan boya gezmeye başladığı; ne kadar çok avarelik ederse hayatı o kadar yakından tanıyacağını, içinin ve

şairliğinin çoğalıp gövereceğini sandığı; gözünü budaktan sakınmadığı ilkgençlik yıllarıydı... Köyünden, ailesinden, başta Moottah olmak üzere bütün arkadaşlarından kopmuştu; yaşamına anlamını verecek olan şeyin oradan oraya gezmek, amaçsızca dolaşmak olduğuna inanıyordu. Yokluklar, sıkıntılar çektiği, aç ve yorgun saman ya da yonga yığınlarının üzerinde uyuduğu akşamlar olduğu gibi, defterine, "Geceleri herkes uyuduktan sonra belirli bir varlığa dönüşen lambaların yağ kokusunu bir uyuyan varlık gibi duyardım," diye yazdığı yüksek tavanlı han odalarında kaldığı da olmuştu... Gene de yazgısının büyüklüğünün farkına varamayacak kadar kendini küçük hayatlara hapsetmiş insanlardan olmak istemediğini söylüyordu. "İnsan gerçek yazgısını ancak başıboşlukta, kendiliğindenlikte yaşar," diyordu. İnsanoğlunun yoluna kendince hedefler koymasının, onu gerçek yazgısından uzaklaştırdığı kanısındaydı. Yaşam gelişigüzellikteydi. Rasgelelik tek gerçekti. Tesadüflerin matematiği yoktu. Yaşam ona göre doğuştan kör birinin yanlış imgelerle donanmış kayıp rüyasına benziyordu. Yaşam, bilinmezlikleriyle, hesaplanamazlığıyla, ele geçirilemez yanlarıyla güzeldi. Yolunun kesiştiği tesadüflerde karşısına çıkabilecek felaketler de, mutluluklar da kardeşti. O günlerde şöyle yazmıştı defterine: "Her tesadüfte elimizden kaçan dokunulabilir bir lütuf vardır, onu ancak daha sonra görebiliriz. Hatta kimi zaman çok daha sonra."

Varlığından büyülü bir çekim yayılan Serhenas'a gittiği yerlerde tanışıp ahbap olduğu insanların çoğunun kanı çabucak ısınır, o buradan hiçbir yere ayrılmasın, gitmesin isterlerdi. Gidecekse de uğradığı şehirlerden birinde, Serhenas'ın yazgısının karşısına onu Anakara'da böyle başıboş dolaşmaktan vazgeçirtecek, olduğu yere bağlayacak kız ya da erkek bir sevgili çıkartmasını dilerlerdi. Serhenas gibi avare gönüllü birini dizginleyecek tek şeyin aşk olduğuna inanan saf gönüllü insanlardı bunlar. O ise mevsim dönümlerini izler gibi yalnızlığının biçim değiştirmesini izliyordu.

Söz sanatlarıyla sihir sanatlarının iç içe geçtiği yerlerde doğup büyümüş, saklanmış kelimeleri bulmakta ve olmadık biçimlerde bir araya getirmekte hünerli şairlerle tanışmıştı. Şiirlerini elinde kristal tutarak yazan biri vardı içlerinde, yüzü bir şairden çok bir şifacının yüzünü andırıyordu. "Kristalin ruhu ve aklı vardır," demişti. "Şiirin

kâinatla olan yakın ilişkisini unutuyorlar, kötü şiirler hakikatle olan bağımızı zedeleyen yanlış çevirilerdir. Ruhun miktarı sabit değildir. Ruhun büyüyüp küçülebileceğini görmelisin. Sonuna kadar şair kalmayı başaranlar niye bu kadar azdır sanıyorsun?"

Serhenas yol boyu karşısına çıkan yaşamın bilgeleştirdiği insanlarla tanıştıkça kendini şanslı biri olarak görüyordu. İnsanlar hayatımıza bir amaç için mi girerler, diye düşünüyordu böyle zamanlarda. Değer böyleyse rastlantı diye bir şey yoktur değil mi?

Her yeniliğin çığır açacağı sanılan o toyluk zamanlarında ilginçlik olsun diye gezip dolaştığı yerlerde öğrendiği eski kabile dillerinin hantal sözcüklerinden şiirler yazmayı denemişti. İçinde bilinen anlamda akıl yürütmenin olmadığı yerküredeki o ilk yabanıl sözlerdeki ham şiirle yetinen, neredeyse ilkel denebilecek bir şiir evreni kurmaya çalışmıştı. Oysa üzerinde didinip durduğu o eski, hantal sözcüklerden taş gibi ağır, anlamını sızdırmak şöyle dursun yerinden bile kımıldamayan kaskatı şiirler çıkmıştı ortaya. Gene de bunların kendine göre gizemli sayılabilecek eğlendirici, tuhaf yanları vardı. Bu ağır şiirleri hafifletmeye çalışırken, bir yeraltı suyunun toprak üstüne çıkmaya çalışması gibi şiirin iç geçeneklerini keşfetmeye başlamış; tıpkı yaşamda olduğu gibi sadeliğe ulaşmak için çok karmaşık yollardan geçmek gerektiğini anlamıştı.

Öğrenerek yazdıklarıyla, yazdıkça öğrendikleri içinde değişe tokuşa kendi zamanını katediyor, hem sözcükleri hem ruhunu damıtmayı öğreniyordu. Şiirin bir yük indirme sanatı olduğunu, erken yaşta sırtlandığı o hantal sözcüklerin ağırlığı ve vazgeçmenin gücü öğretmişti ona. Bunca zaman gittiği yollardan yeni öğrenmelerle başkalaşmış, güçlenmiş adımlarla geri geliyordu.

Bir zaman sonra içinin olgunlaştığına iyice ikna oldu; kendisini yaşam içinde pişmiş hissediyor, şiirlerini Moottah'a göstermenin, artık onun fikrini almanın zamanının yaklaştığını düşünüyordu. Günü geldiğinde Şairin Kuyusu'na değil, doğrudan Moottah'a gidecekti.

Moottah'ın beğenip sevdiğine Şairin Kuyusu zaten ses verirdi.

Kagemusha

Yeşilalaylar komutanı Settu'nun oğlu Agabu'nun kaderi bir bakıma daha doğduğu gün belli olmuştu. Gök gözlü atalarının geldiği Necit yerlilerinin dağ dillerinde "Agabu", "baba" demekti. Oğlunun adını "baba" koyan birinin "babalığının" çetinliği konusunda az çok fikir verici bir durumdu bu.

Agabu'nun büyüme yaşları, sıradan bir neferken dahi gözünü komutanlığa dikmiş hırslı babasının ordu içinde hızla yükselme yaşlarıyla atbaşı gitti. Bu yüzden Agabu daha çocukluğundan başlayarak hayatı ister istemez bir askeri strateji tekniği olarak görüp, değişen durumlara göre yürürlüğe konan taktik hesapları olarak tasarlamayı öğrendi. Hayatın hamlelerinde hep bir askeri adım ve düzen; insan ilişkilerinde hep bir ast üst esasına dayanan hiyerarşi gözetti. Böylece Agabu'nun kişiliğinin temel özellikleri, hayat görüşü, insanlara davranışı bahçesinde büyüdüğü orduevinin gündelik yaşantısına göre belirlenmiş; kaderi ve kişiliği böyle çizilmiş oldu. Bir komutan oğlu olarak sürekli emretmeyi ve imtiyazlardan yararlanmayı her zaman en doğal hakkı bildi. Bütün yeryüzünü bahçesinde büyüdüğü bir orduevi gibi gördü; nazının çekildiği, şımarıklıklarının hoşgörüldüğü, isteklerinin yerine getirildiği bir büyük orduevi. Yerküredeki herkes onun gözünde ona ve emellerine ulaşmasına hizmetle yükümlü birer emir eriydi adeta.

Baldırında yara izi taşıyan savaşçılar arasında büyüyen bir çocuğun, büyürken belindeki kılıcın kabzasını bırakmadan yürümeyi, mızrak uçlarının döküldüğü demirhanelerin kokusunu solumayı öğrenmesi kaçınılmazdı.

Kanlı savaşlar döneminde Yeşilalaylar gezici bir ordu idi. Ordunun çoğunluğunu dağ köylerinden devşirilmiş genç delikanlılar, kira-

lık askerler, macera ruhuyla dolu serseriler, adını ve geçmişini unut-turmaya çalışan sürgünler ya da arkalarında bıraktıkları suçlar nedeniyle peşine atlı polis takılmış olan kaçaklar, azılı firarlar, suçlular oluşturur; bu sonuncular ordunun pis ve kirli işlerinde kullanıldıkları için foyaları ortaya çıkana kadar ordu içindeki varlıklarına ve aşırılıklarına göz yumulurdu.

Yeşilalaylar kendisini kiralayan şehirlerin, yerleşkelerin ya da eyaletlerin çıkarlarını ve sınırlarını gözetmekle yükümlüydü ve kaderin tuhaf cilvesi gereği, birçok kez çoğunun geldiği yoksulu bol dağ köyleriyle çarpışmak zorunda kalırdı. Hiçbir duygudaşlık kurmadığı dağ köylülerine hınçla saldırırken sanki yalnızca onlara değil, hatırlamak istemediği yoksul geçmişine de saldırmış olurdu.

Yeşilalaylar'ın komutanı Settu yaşamı boyunca çok düşman edindiği ve kendisinden önceki hiçbir komutanın eceliyle ölmediğini bildiği için, daha pek önemli sayılmayacak küçük bir müfrezeye komutanlık ettiği zamanlarda bile kendinin bir benzerini "kagemusha" olarakçevresinde bulundurmaya başlamıştı. Yükselen rütbesiyle birlikte komuta ettiği bölükler büyümüş, kagemushalarının da sayısı ve kalitesi artmaya başlamıştı. Fener alayları şenliklerinin makyajcıları bu kagemushaların ufak tefek açıklarını, çeşitli tozlar, kök boyalar, maden filizlerinden elde edilen yardımcı malzemeler marifetiyle kapatarak kagemushaları birebir Settu'ya benzetmeyi beceriyorlardı. Oğlu Agabu bile onlar arasından hangisinin babası olduğunu anlamıyordu. Agabu'nun en büyük işkencesi buydu. Babası daha o ufacık bir çocukken, oğlunu huzura çağırtır, kagemushaların arasına gizlenerek içlerinden hangisinin babası olduğunu anlamasını isterdi. Agabu için işkenceye benzeyen zorlu bir sınavdı bu. Bilememek, bulamamak, babasını tanıyamamak utancıyla o kadar çok terlerdi ki bütün terbezlerinin çocukken kuruduğu, bu yüzden büyüdüğünde artık hiç terlemediği söylenir. Agabu'nun hemen teşhis ettiği kagemushalar başarısızlıkları nedeniyle işlerinden kovulur ya da duruma göre daha önemsiz bir göreve verilirlerdi. Çocuk aklıyla kendi farkında değildi ama, Agabu'nun babasını teşhis edememesinin asıl nedeni kagemushaların ya da şenlik makyajcılarının başarısızlığından çok, babasının kagemushalar arasında kendisini gizleme becerisiydi. Çünkü, kagemushaların hepsi babasına benzemeye çalışırken, babası kagemushalarına benze-

meye çalışarak yanıltıyordu onu. Çocukluğu büyük sıkıntılar ve yoksulluklar içinde geçmiş olan Settu ezikliği iyi tanıyor ve oğlu daha kabul salonuna girdiği anda bakışlarına çocuk olduğu zamanlardan bildiği o köylü ezikliğini yerleştirerek her zaman hükmeden yüzünü, buyurmaya alışkın edasını rolünün gerektiği ölçüde geri çekmeyi biliyordu. Agabu'nun babasında hiç görmediği, tanımadığı tamamen yabancı gözler, bakışlardı bunlar. Agabu'yu şaşırtıp yanıltan babasının kendisinin bilmediği zamanlarına sığınan yüzü ve davranışlarıydı. Çevresinde bir daire oluşturarak dönenip duran bir örnek giyimli kagemushalar arasında hangisinin gerçek babası olduğunu anlamak için ter dökerken, karşısında dizili duranları babasının hükümran duruşu, buyurgan bakışları, ödünsüz tutumuyla ölçüp biçiyor, buna göre karar vermeye çalışıyordu. Kagemushaların hepsi Agabu'yu kandırmak için alabildiğine böbürlenerek azametle durmaya, acımasız ve zalimce bakmaya çalışırken, babası Settu yüzünü ve gövdesini onların abartılarına göre kısıp, davranışlarını yeniden ayarlayabiliyordu.

Çevresini kuşatıp onu soluksuz bırakan iktidarın yüzleriydi bunlar. Her yüz kendine kagemusha idi.

Adı bile "baba" olan bir çocuk olarak Agabu, bu sınavların hiçbirinde babasını teşhis edememenin burukluğu ve yenikliğiyle bir orduevinde, görünmez bir baba ve birbirinin aynı onlarca kagemusha arasında büyümeye, babası gibi yiğit bir cengâver olmaya çalışıyordu. Çocukluğu boyunca alay içinde gezerken, çoğu kez "baba" diyerek demir püsküllü etekliğine yapıştığı kişiler babası çıkmamıştı. Zaman zaman bunca baba arasında bir tek babası bile olmadığını düşünerek kederleniyor, kendini birinin çocuğu olmaktan çok koca bir ordunun evlatlığı gibi hissediyordu.

Zalimliği, gaddarlığı, acımasızlığıyla ünlü Settu uzun yaşamasını kagemushalarına borçlandı; kazandığı güçlü düşmanlar nedeniyle daha başkomutan bile olmadan birkaç kagemushası çeşitli saldırı girişimlerinde kurban olmuştu bile.

Agabu, büyüdükçe babasının yönergeleri doğrultusunda düzenli bir eğitim görerek askeri yeteneklerini geliştirmekle birlikte, kimi zaman açık, kimi zaman gizlice babasının bilgi ve ilgi sahibi olmadığı alanlara yönelerek, kendine yaşamda ayrı varoluş alanları açmaya çalıştı. "Settu'nun oğlu" olmanın altında öylesine eziliyordu ki o yükün

altından bir asker olarak kalkamayacağını daha erken yaşlarda anlamış, kendine başka yollar aramaya başlamıştı. Bu nedenle söz sanatları ve yazı tarihiyle uğraştığını, şiir yazdığını uzun süre babasından gizledi. Bu, onun için hazırlık dönemiydi. Kendini başka biri yapmaya hazırlanıyordu.

O sıralar en büyük meraklarından biri savaş günlükleri okumaktı. İç ceplerine sığacak biçimde kesilmiş, sayfa sırtları, açık denizlerin en büyük balıklarından biri olan ohorazolarm bağırsaklarından elde edilen şeffaf ipliklerle sımsıkı tutturulmuş sağlam defterlerdi bunlar. Savaşın da bir sanat olduğu esası üzerine yükselen; kanın, şiddetin, kavganın, mertliğin kutsandığı bu günlükler Agabu'nun damarlarındaki kanı kamaştırıyor, onu hayalini kurduğu gelecekteki savaşlara hazırlıyordu. Ne de olsa babası Settu oğlu ilerde kendi yerini alsın istiyordu.

Kızıl günbatımlarında her tarafı yaralı ve ölülerin kaplamış olduğu kana boyanmış savaş meydanlarını betimleyen, şiddeti, gücü, yiğitliği ve ölümü güzelleyen cönk şiirleri yazdı. Yeşilalaylar arasında çok sayıda asker-şair bulunduğunu ve bunların alabildiğine hürmet gördüğünü biliyordu. Savaşkanlığı, vurup kırıcılığı öven, hak ve adalet uğruna meydanlarda ölen askerlerin şerefli geçmişlerini ve cengâverliklerini, dağ köylerine ya da düşman şehirlerine yaptıkları baskınları anlatan şiddetin ve vahşetin yüceltildiği kısa ve kesik koşuklu ezberlemesi kolay dörtlüklerden oluşan çoğu kez birörnek denebilecek uzun şiirler yazıyorlardı. Kan, şiddet ve vahşet bu şiirlerde bir üslup içinde sanatsal bir meşruiyet kazanıyor; kan ve ölüm üzerine kurulu savaş sanatı bu şiirlerde bir söz sanatına dönüşüyordu. Bir bakıma her şey ölmeyi ve öldürmeyi kolaylaştırmak ve meşrulaştırmak içindi.

Agabu'nun yavaş yavaş ortaya çıkardığı şiirlerinin bu türe yeni bir tat, farklı bir soluk, canlılık ve tazelik getirdiği görüldü. Daha önemlisi o, bu şiirlere insan unsurunu, ruhun tekilliğini, kişiselliği, askerlerin kana susamışlığına trajik bir boyut katmayı bilmişti. Bazı yüksek rütbeli askerlerin bu şiirleri sağda solda övmesi, bu övgülerin babasının kulağına gitmesi Agabu'yu alabildiğine hoşnut etmiş, coşturmuştu. Bunun kendi varlığını kanıtlamak için ciddi bir olanak olduğunu böylelikle keşfetti ve kendine bir varoluş alanı olarak seçtiği şiir sanatının en büyük komutanı olmayı kafasına koydu. Cönknamelerin

yarıştığı savaş şiirleri turnuvasında aldığı birkaç birincilik, şimdiden yolunun açık olduğunu söylüyordu.

Genç bir asker şair olan Novagan en büyük rakibiydi o sıralar. *Kum Saati* adlı kitabı elden ele dolaşıyor, ezberlere yerleşiyordu. Agabu'nun çevresini kuşatan şakşakçılar ne derlerse desinler içinde bir yer, Novagan'ın şiirlerinin kendisininkilerden daha güzel ve usta işi olduğunu söylüyor; bunu bilmek ruhunu kemiriyor, uykularını kaçırıyor ve bir başkasının kendisinden daha iyi olması fikrine katlanamıyordu. Novagan'ın yazdıklarında ne denli kusur bulmaya kalksa da sanatsal adalet duygusu kendini kandırmasına izin vermiyor; şiir zevki ve kültürü, yeteneğinden çok daha büyük olan bütün hırslı şairler gibi, Agabu da kendi yazdıklarıyla benliğini doyuramıyor, içini ikna edemiyor, şair vicdanını yatıştıramıyordu. Sanki yazan gözleri ayrı, okuyan gözleri ayrıydı ve kendi yazdıkları bir türlü bu ikisini buluşturamıyordu.

Bunun yarattığı öfkeyle gündelik yaşamında başkalarını yoksayan alaycı bir edaya sığınıyor, onlardan ve yaptıklarından zehirli bir dille söz ediyor, ezici bir kibirle hemen herkesi küçümsüyordu. Çevresine onun her yazdığına kayıtsız şartsız hayranlık duyan, kibrini besleyen vasat yetenekteki insanları topluyor, onlar arasında öne çıkmanın gururuyla kendi benliğini doyurmaya, varlığını onaylamaya çalışıyordu. Yeşilalaylar içinde kendine adeta şiirle ve güzel sanatlarla uğraşan insanlardan oluşan ikinci bir garnizon kurmuştu. Varlıklarına gereksinim duyduğu çevresindeki bu insanları aslında için için küçümsüyor, onaylarına ve alkışlarına gereksindiği insanlarsa, ondan ve şiirlerinden uzak durmayı yeğliyorlardı. Zevkine ve kültürüne güvendiği, hayranlıklarına talip olduğu bu insanları bir intikam gibi kazanacağı günlerin hayalini kuruyordu.

Daha yeniyetmeyken yaşadığı garnizon hayatı içinde oluşturmuş olduğu yaşam formülü çok basitti: Kendi güç alanında, kendisi için hiçbir zaman rakip olmayacak, fazla öne çıkmayacak, ama malzemesi pek de kötü olmayan ikincil figürler bulundurarak hayat içindeki yerini sağlama almak... Kendi güç alanında diğerlerinin varlığı ise yalnızca Agabu'nun kendisine ve iktidarına vurgu yapmak içindi.

Novagan'ın bir çapulcu saldırısında ani ve erken ölümü sırasında

duyduğu baş döndürücü sevinçle birlikte içinin en karanlık, kötücül yanıyla yüzleşmiş oldu. Bu uğurda yapamayacağı hiçbir şey olmadığını böylece anlamış oldu. Novagan'ı insan olarak severdi. Genç bir asker olarak da gelecek vaat ettiğini biliyordu. Ama Novagan'ın ünü gün günden yayılan şiirleri Agabu'yu gölgeliyordu. Yaşadığı bu şiddetli ikilem ve gizli suçluluk nedeniyle Novagan'ın ardından yazdığı duygulu ağıt belki de onun en samimi şiirlerinden biridir. Agabu'nun amacına giden yolda Novagan'ın varlığıyla oluşturduğu engelin ortadan kalkmasına duyduğu muhabbet, sanki onun şiirlerine duyduğu yakınlıkmış gibi anlaşılmıştı. O duygulu ağıta gücünü veren, bir ölünün ardından duyulan üzüntü ile tam olarak ne olduğu anlaşılmayan belirsiz bir durumun yarattığı sevincin arasındaki gerilimin, insanoğlunda zıtların birliği, hayatın çelişik bütünlüğü konusunda köklü ve karmaşık bir duygu uyandırmasıydı.

Novagan'ın ölümüyle yolunun tamamen açılmış olduğu hissine kapılarak bir süre kendini rakipsiz hisseden Agabu, tam kendi biricikliğinin sarhoşluğunu yaşarken, Novagan'dan çok daha güçlü bir rakip olduğuna inandığı Serhenas'ın şiirlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte gerçek anlamda bozguna uğramıştı.

Serhenas'ın herkesçe bilinen ilk şiirleri parlak değildi, bu nedenle o kendi içinde güçlü bir ikircim yaşamış, kendine ve şiirine olan güvenini yitirmişse de, kimselere göstermeden, ortalığa çıkarmadan yıllardır gizli gizli şiir yazmayı sürdürmüştü. Kimselerin okumadığı ama Agabu'nun bildiği bu gizli şiirlerdi işte. Aralarında kurulan arkadaşlığa, dostluğa inanıp, görüşlerini öğrenmek için şiirlerini Agabu'ya göstermişti Serhenas. Bu şiirlerin saklı varlığı ikisi arasında bir sır bağı, bir mahremiyet alanı oluşturmuştu. Bütün o kendini beğenmiş, kibirli hallerine karşın şiirlerinden hiçbir zaman emin olmayan Serhenas, onları bir tek kendine yakın hissettiği; şiir zevkine, kültürüne, bilgisine güvendiği Agabu'ya okuyor, bu konuda söylediklerini ciddiye alıyordu. Agabu ise ona şiirlerini yazması için, daha çok dağ oymaklarının avcı şairlerinin kutlu bilip itibar ettiği taoma domuzunun derisinden defterler kestirip armağan etti.

Öte yandan Agabu kendi içinde bir kavga sürdürüyordu. Bir süre Serhenas'ı kendi yazdığı şiirlerle yenmeye çalıştıktan sonra bunu beceremeyeceğini anlayınca, Novagan'ın ölüm biçiminden aldığı il-

hamla onu ortadan kaldırma fikri yavaş yavaş kafasına yerleşti. Bunu vakit geçirmeden bir an önce yapmalıydı; çünkü Serhenas'ın sabırsızlandığını hissediyor, onun yazdıklarını başkalarıyla paylaşma arzusunu gemlemekte zorlandığını görüyordu. Agabu'dan aldığı ilk onayda bu şiirleri Moottah'a göndereceğini biliyordu. Bütün yazdıkları sanki Moottah beğensin diyeydi. Bu nedenle Serhenas'a sakin, yatıştırıcı bir sesle, "Bence biraz daha dinlendirmelisin şiirlerini," diyordu. "Bırak biraz daha demlensin, kendini bulsun; kendi fazlalıklarını, eksiklerini sana kendileri söylesin, bunca zaman beklemiş, bekletmişsin onları, biraz daha sabretmende ne zarar var? Bütün bunları senin iyiliğin için söylüyorum."

Serhenas'ın bazı yanlarının kendisine çok benzediğini keşfeden Agabu onun coşkulu ve gösterişe meraklı yapısı gereği, eğer beğendiğini söylerse, bu şiirleri hemen ortaya çıkaracağını bildiğinden Serhenas'ın şiirlerine olan güvensizliğini alttan alta zerketmeyi bildiği zehirli kuşkularla besleyerek bu gizlilik durumunun bir süre daha sürmesini sağladı. Onun şiirleri hakkında hiçbir zaman heves kırıcı olmadı, apaçık olumsuz görüş belirtmedi; tersine şiir yazmayı sürdürmesi konusunda teşvik etti, destek olmaya çalıştı, bunu onu kolluyormuş gibi görünen ağabeyce bir tutumla yapmayı başarmıştı. Bütün bu süre içinde tek dileği ve ümidi Serhenas'ın şiirlerinin giderek kötülemeye, sıradanlaşmaya başlamasıydı; bunu yürekten diliyordu; çünkü eğer böyle olursa hem kendi rahatlayıp mutlu olacak, hem Serhenas'ın hayatı kurtulacaktı. Gerçekten onu öldürmek istemiyordu çünkü. Ölmemek Serhenas'ın elindeydi, ama o bunu bilmiyordu.

Serhenas şiirlerinde tökezlemediği, gün günden kötülemediği, kendini tekrara düşmediği gibi, tersine beklenmedik bir hızla gelişiyor; kendi içinde her geçen gün ciddi bir aşama gösteriyor, yazdıkları gün günden çok daha fazla ışıyıp parıldıyordu. İlerleyen zaman içinde şiiri olağanüstü bir güç kazanmış, savaş meydanlarının kızıl bir destanı andıran toplu ölümlerinden, insan tekinin ve ruhunun bilinmez derinliklerine ulaşan büyüleyici bir açılım göstermişti. Onun şiirleriyle birlikte, birörnek askerler, savaş efsaneleriyle örülü değerler ve deyişler arasında insan teki, bütün karmaşası, yalnızlığı, çaresizliği içinde trajik bir derinlik ve boyut kazanmıştı. Birebir onlardan söz etmediğinde bile, nerede varoluşun ürpertisine kapıldığını, nerede sevgilisi-

ne kavuşmak için yanıp tutuştuğunu, nerede düşmanının kanına susamışçasına saldırıya geçtiğini anlıyordunuz. Düşmanını kendisi, kendisini düşmanı gibi anlatmayı başaran ilk asker şair olmuştu. Serhenas'ın şiirlerinde müthiş bir başkası olabilme ve yer değiştirebilme gücü vardı.

Bardağı taşıran son damla, Serhenas'ın, Agabu'nun bir vakitler dost sohbetinde kendisine anlattığı birkaç anı kırıntısından yola çıkarak Agabu'ya ithafen yazdığı "Kagemusha" adlı şiiri oldu.

Çoğu zaman olduğu gibi herkes yattıktan sonra Agabu'nun karargâhtaki aynı anda yanan yüzlerce mumun duvarlarda tek bir gölge bırakmayacak kadar aydınlattığı yüksek tavanlı odasında baş başa kalmışlar; ince bir esinti sivri kemerli yüksek pencereleri bayrak gibi kaplayan kurumuş kan rengi kadife perdeleri usulca dalgalandırıp hışırdatırken Serhenas bu şiirini okumuştu Agabu'ya.

Agabu dinlediği bu şiirin daha ilk dizelerinde büyülenmiş, içinin aleve tutulmuş pervane gibi çaresizlik ve hayranlık içinde titrediğini, yok oluşa doğru ilerlediğini, yavaş yavaş eriyen bir mum gibi tükendiğini hissetmişti. Varlığının her noktasında yoğun bir acı, utanç, hayranlık duymuştu. Bir tek şiirin bütün hayatını elinden aldığı duygusuna kapılmış, kendi hayalleri pek değersiz, o güne kadar yazmış olduğu bütün şiirler pek zavallıca karalanmış şeyler olarak görünmüştü gözüne. Kendisini ufalmış, küçülmüş, aşağılanmış hissediyordu.

Çocukluğu boyunca yaşadığı onca acı, sızı, çaresizlik, çelişki, ikilem ve bunca yıl içini zehirleyen nice karmaşık duygu şimdi bir başkasının kaleminden dökülen kelimelerde, bir başkasının şiirinde vücut bulmuştu. Büyük bir haksızlıktı bu! Adalet duygusu bir kez daha incinmişti. Asıl kendisinin yazması gereken şiiri karşısında duran kaba görünüşlü bu ova köylüsü yazmıştı, bir de geçmiş karşısına hiçbir şey olmamış gibi utanmadan okuyordu.

Sözünü ettiklerinin hiçbirini yaşamamış olan biri, bütün bunları nasıl bilebilir; nasıl bu yoğunlukta hissedip bu derinlikte yazabilirdi? Agabu'nun bunca yıl yaşayıp da adını hâlâ koymayı başaramadığı onca duygu, onca belirsizlik nasıl bu kadar güzel ifade edilebilirdi? İnsanın içini titreten bir duyarlılık, ruha dokunan bir soyluluk, varoluşun mahcubiyetini duyuran bir sadelik içinde gözünün içine baka baka çocukluğunu, acılarını, hayatını çalıyordu ondan. Agabu daha o

anda içinin, hayatında hiç duymadığı kadar kin, nefret ve kötülükle dolduğunu hissetti. Kendi kötülüğünden dehşete düşüp ürperdi. Bu büyük adaletsizlik ve haksızlık karşısında yapabileceği tek şey sadece kötülük olabilirdi artık. Sanki yaşamdaki bütün değerli ve güzel şeyler paylaştırılmış, ona yalnızca parlak bir zekânın ve derin bir hıncın beslediği kör kötülük kalmıştı. Serhenas, ondan tek bir güzel söz duyabilmek için bütün dikkatiyle ve onaylanmaya muhtaç çocuk bakışlarıyla ona yönelmişken o yüzünü tamamen kapatmış, hiçbir duygusunu ele vermeyen kilitli bir ifadeyle, kısık bakışlarla, ölçülü bir uzaklık içinde şiiri dinliyordu. Bir yandan düşünüyordu: Bu şiiri yazabilen biri, bu şiirin okunduğu kişinin kendisini öldürebileceğini nasıl olur da düşünemezdi? Ağzından tane tane zehir gibi dökülen bu şiirin, kâğıt tutan elinde iki tarafı keskin bir kama olup doğrudan karşısındakinin kalbine yöneldiğini nasıl anlamazdı? Bunları hiç hesap edemediğine göre, yaratıcılığın körlüğü içinde olmalıydı. Kendi sahip olduğu yeteneğe başkalarının da sahip olduğunu sanan iyimser bir budala olmalıydı. Yeteneğine saygı ya da hayranlık duyabilirdi ama, onun düpedüz bir ahmak, bir budala, aşağılanası bir aptal olduğu ortadaydı. Kendi sonunu hazırladığının farkında değildi. Serhenas'a duyduğu öfke, kızgınlık ve kin yağmur görmüş toprak gibi içini kabartıp duruyordu.

Serhenas bu şiiri okumak için en doğru insanı seçmişti. Çünkü, bu şiiri en iyi anlayabilecek, değerlendirebilecek, hakkını verebilecek kişi yalnızca yaşadıklarından ötürü değil, edebiyat zevki, bilgisi, görgüsü nedeniyle de sahiden Agabu idi. Serhenas bu şiiri okumak için en yanlış insanı seçmişti. Çünkü, bu şiir yüzünden öldürülecekti.

Agabu askeri düzenle işleyen kafasının içinde şiirin gerçek komutanının Serhenas, kendisininse sıradan bir kagemusha olduğunu anladığı o an elinden gelecek olan tek şeyin onu bir an önce ortadan kaldırmak olduğuna karar verdi. Şiirin adsız sansız bir kagemushası olarak yok olup gitmektense entrikayla da olsa şiirin yeni ustası olmak istiyordu.

Bazı mumların sönmesiyle ışığı azalan duvarlarda kalın, tekinsiz gölgeler oluşmuştu. Her esintide içeri doğru dalgalanan kadife perdelerin kanatlarıyla birlikte Agabu'nun yüzünden bir karanlık gölge daha geçiyordu.

Serhenas "Ne o pek beğenmemiş gibisin," diye kaygıyla sorduğunda Agabu durumu sadeleştirmeye çalışarak, sıradan bir dalgınlıktan sıyrılır gibi, "Yoo, bence güzel olmuş, ama yeniden gözden geçirmen gereken yerler olduğunu düşünüyorum sadece," diyebildi. "Öncelikle bana ithaf edilmiş olduğu için teşekkür ederim. Bu, beni duygulandırdı. Gerçekten duygulandırdı. Ama sırf benim için yazılmış diye bir şiirin kusurlarını görmezlikten gelemem değil mi? Bu bana da, sana da, dostluğumuza da yakışmaz."

Bir süre sustu, dışarıdan bakıldığında uygun sözler aradığı düşünülebilirdi, oysa gerçekte kızgınlığını yenmeye, öfkesini bastırmaya çalışıyor, içinin biraz daha sakinleşmesini bekliyordu. "Kagemusha' lık durumu, şiir için iyi bir metafor elbet, ama dışarıdan biri olarak yazdığın belli oluyor. Bilmeyenler uyanmaz belki, ama bilenleri ikna etmekte güçlük çekersin."

Bunun ne büyük bir yalan olduğunu biliyordu söylerken. Üstelik şiirde yaratıcılığın, yaşamışlık ya da yaşanmışlıkla o denli birebir ilişkisi olmadığını da herkesten iyi biliyordu. Öte yandan, kendisinin şu an söylediği yalanı ne denli inanıyormuş gibi söylediğine şaşırarak kendisine özel bir hayranlık duyuyordu Agabu. Duygularını, yüzünü, içini saklamayı babasından öğrenmişti besbelli. Her yüzün ilkin kendine kagemusha olmasını babasına, onun kirli hünerlerine borçlanmış olmalıydı. Çocukluğundan itibaren bütün çektikleri ve katlandıkları, onu şiirin ustası yapmaya yetmemişti belki, ama sonunda bir entrika, yalan ve hile ustası olmuştu işte. İstediği hayat bu değildi elbet. Ama madem hayatta kendisine ayrılan yer buydu, bu rolü sonuna kadar oynamaktan çekinmeyecekti artık. Sanatın vermediğini hayattan almasını bilirdi o! Zorbalık yalnızca bir güç kullanma tekniği değil, sahip olunan bir ruh haliydi demek. Ruhundaki zorbalığı ilk kez bu kadar derinden fark ediyordu.

İçinin kendine bile yabancı bilmedik yerlerinden bunca nefret, kin ve öfke lavları püskürüp dururken o soğukkanlılığını koruyarak, tane tane sözcüklerle ne olağanüstü bir şiir yazdığının farkında olmayan şu ova köylüsünü yazdığının eksiklerine, noksanlarına inandırmayı başarıyordu. O konuştukça Serhenas'ın gözlerindeki ışık azalıyor, omuzları düşüyordu; az önce şiiri okurkenki sesindeki ateş tamamen sönmüştü. Dışarıya taşırmamaya çalıştığı bir bozgunu yaşıyor-

du. Dudakları kendiliğinden bir çocuğunki gibi büzülüvermişti.

Agabu, "Bu gece bu şiire biraz daha bakıp yarın daha etraflıca konuşalım istersen," diyerek Serhenas'ın elinden kapar gibi aldı şiiri ve o gittikten sonra bütün mumlar sönene, şafağın solgun ışıkları perdelerin aşınmış kenarlarından içeri sızana kadar defalarca okudu; her defasında duyduğu hayranlık bir kat daha arttı. Sahibine göstereme diği hayranlık kendi kendini boğdu. Ağlamak istiyordu, çocuklar gibi sarsıla sarsıla ağlamak; ağlasa, ağlayabilse belki öldürmeyecekti Serhenas'ı. Bütün çocukluğunu mutsuz etmiş, kendisini babasız etmiş kagemushalar şimdi intikam alır gibi etrafını almış, "Hadi bu sefer de içimizden bir şair seç," der gibi alaycı bir gösterişle kendisine bakıyorlar gibiydi.

Yalnızca birkaç gün sonraydı. Bir dağ kabilesiyle girdikleri bir cenkte Agabu'nun sadık adamlarından biri, önceden planladıkları gibi başı bağlı kabile ölülerinin birinden çaldığı kıyafeti kuytu bir ağaç altında giyinip düşman kılığında Serhenas'a arkadan saldırarak öldürdü. Serhenas'ın ölümü Novagan'ın ölümüne benzemiş, bu benzerlik herkesi inandırmıştı. Olay yerinden yalnızca birkaç adım ötedeki Agabu ise, silah ve şiir arkadaşının katilini ânında oracıkta öldürerek onun intikamını alan bir komutan olarak saygı topladı. Düşman kılığına girmiş ve yüzünü tanınmaz edecek kadar parçaladığı kendi adamının sırrıyla ölmesiyle birlikte hem suçu ortadan kalkmış, hem de Serhenas'ın gizli gizli şiirlerini yazdığı defterler ona kalmış oldu.

Gücüne fazla güvenen bütün hükümranların tedbirsizliğiyle ya da neye olduğunu bilmediği bir sadakat duygusuyla o defterleri ortadan kaldırmak yerine, saklamak istedi. Onları, üzerine Honraghan minyatürlerinden alınma kabartmalar kakılmış gümüş kabaralı abanoz bir sandığa kilitledi; sandığın anahtarını boynundaki savaş muskalarının, uzak tılsımlarının, yılan dişlerinin, leopar pençesinin arasına asarak sonsuza kilitlemiş oldu.

Bir süre sonra "Kagemusha" adlı şiir kendi imzasıyla Samarakad Surları'nın duvarlarında dalgalandığında Agabu adı bütün Anakara'da fırtına gibi esti. Bir tek günde asker şairlerin en büyüğü olarak anılmaya başlamıştı.

"Babam bugünleri görmeliydi," dedi. "Oğlunun adının surlarda dalgalandığını görmeliydi."

Yazık ki babası Settu çok uzak olmayan bir tarihte yirmi yıllık kagemushası tarafından bir cinnet ânında öldürülmüştü.

Kabuktaki zehir

Adını ilk duyduğunda Zeheyra'ya, "Ne anlama geliyor?" diye sormuştu Agabu. Yüzünü örten tül peçenin ardından, gözlerini yerden kaldırmadan "Eski çöl kavimlerine ait unutulup gitmiş ölü bir dilden kalma bu ad," demişti Zeheyra. Sonra sesinden hiç eksik olmayan masal buğusuyla şiir söyler gibi bu adın hikâyesini anlatmıştı: "Çekirdeğindeki yaşama gücünü korumak uğruna kendisine dokunulduğunda, ânında kabuğunu zehirli kılan bir taşa verilen admış. Eski çöl kavimlerinden birinin adı Zeheyra olan bir kadın sultanı varmış; günün birinde kabuğunu zehirli kılmayı unuttuğundan dokunmasına izin verdiği elin sahibi karanlık bir ruh tarafından yaşama gücü çalınmış. O günden sonra kabukla taş, taşla zehir yer değiştirmiş."

"Bu kadın sultana kabuğunu zehirli kılmayı unutturan neymiş?" diye soruyor Agabu. Sesinde duymak istediği yanıtın arzusu titreşiyor. İşte o zaman içinde pas lekeleri gibi kahverengi benekler olan bakır yeşili gözlerini yerden kaldırıp "Aşk," diye yanıtlıyor Zeheyra. Sakınımsız gözlerinde insanı aşka ve zehire davet eden, yıllardır hikâyesini arayan tutkulu bir kalbin arzusu okunuyor.

Bakıştıkları ânın içinde tutsak kalmış gibi gözlerini başka bir yöne çevirememiş, varlıklarının masallardaki gibi birbirine kilitlendiği elmas ışıltısındaki o kısa zaman parçası içinde her ikisi de kaderlerine hükmedecek bir başlangıcın eşiğinde olduklarını, bundan sonraki hayatlarının isteseler de artık aynı kalamayacağını daha doğdukları anda içlerine yerleştirilmiş kutlu bir bilginin farkına varır gibi derinden hissetmişlerdi. Karşılaştıkları ânın üzerinde kaderlerine hükmeden bir yıldız parlıyordu sanki. Bu nedenle o günden birkaç ay sonra evlendiklerinde her ikisi de yalnızca birbirlerine kavuşmanın değil, adeta yıllar öncesinden kararlaştırılmış gizemli bir buyruğu yerine

getirmenin de yürek ferahlığı ve hoşnutluğu içindeydiler.

Agabu kadınları her zaman küçümsemiş, hor görmüş, aşağılamış ama onlarsız da yapamamıştı. Kadınların varlığına yalnızca cinsel doyum nedeniyle katlanıyor, yatıp kalkıp işi bittikten sonra çevresinde onların varlığına tahammül edemiyor, ânında yatağından toz olsunlar istiyordu. Bunun yerine erkek arkadaşlarıyla bir orta minderi etrafında toplanıp savaşlardan, silahlardan, avdan, atlardan, şiirden konuşmaktan daha çok hoşlanıyordu. Kadınlar onun için doğanın kusurlu yaratıklarıydı. Onlar yalnızca yatıp kalkmak, çocuk doğurmak ve hizmet etmek içindi. Hele bir kadına âşık olmak demek, bir erkeğin başta askeri gücü olmak üzere bütün varlığını tüketmesi demekti. Bu nedenle Zeheyra'ya tutulduğunu kabullenmekte de, daha sonra evlilik kararı almakta da içi hayli zorlanmıştı.

Agabu, Zeheyra'nın iri taşlı, gözalıcı yüzüklerle süslediği ince, uzun, kalem gibi parmakları olduğunu fark etmişti. "Peki ya büyüklerin sana niye böyle zehirli bir ad koymuşlar?" diye sormuştu tanıştıkları o ilk gün.

"Kaybolmayayım diye," demişti Zeheyra. "Taştaki zehir insana yolunu buldurur."

Agabu, "Peki ya senin zehirin kabuğunda mıdır, doğanda mı?" diye sorduğundaysa, "Dokunmadan kimse bilemez," diye yanıtlamıştı Zeheyra. "Ben bile kendime dokunduğumda anlamıyorum."

Agabu altüst olmuştu o gün. İlkin Zeheyra'nın çarpıcı güzelliğinden, sonra aklından, zekâsından, kendini ifade etme gücünden çok etkilenmişti. O güne kadar tanıdığı kadınlara hiç benzemiyordu. Çevresindeki herkesi etkisi altına alan yaratıcı gücü, atak zekâsı, kendine olan güveni, bilgisi, görgüsü, zarafeti onu hayli şaşırtıp hayran bırakmıştı. İlk kez bir kadınla yalnızca yatıp kalkmanın değil, birlikte bir hikâye yaşamanın ne demek olduğunu hayal etmeye başlamıştı.

Dolgun, biçimli göğüslerini çatalına dek gözler önüne seren açık yakalı bir elbise giymişti Zeheyra; bedeni kumaşın gizli ışığıyla aydınlanıyor, Agabu gözlerini alamıyordu. Zeheyra'nın gerdanını süsleyen kolyenin taşlarında yosunlu akikteki yapraksı desen kabüşon kesimle güzelleştirilerek ortaya çıkarılmıştı, bu yapraklar bakan gözlere şimdi süslediği gerdanda yeşermiş olduğu hissi verecek kadar can-

lıydı. Kolyeyi zenginleştirmek için aralarına serpiştirilmiş kantaşından yapılma kame mücevherlerse gösterişli gerdanını daha çarpıcı kılıyordu.

Biraz iri görünüşlü, yanık teninin ışıttığı baharatlı güzelliğiyle fazla gösterişli bir kadındı Zeheyra.

Uzun boyu, geniş omuzları, boynunun kuğuyu andıran uzunluğunu iyice ortaya çıkaran yakut taneli salkım küpeleri; her biri dişiliğin dirimiyle parıl parıl ışıyan bilek kalınlığında saç örüklerinin üstünden su gibi akarak ilkin omuzlarına, sonra ince beline dolanan üzeri serpme simle nakışlanmış dolama şalı ve yüzünün yarısını gölgede bırakan üzerine dövme gümüş serpilmiş peçesiyle salona girip yükselti üzerindeki yerini aldığında salondaki diğer erkekler gibi Agabu'nun da soluğu kesilmişti. Öte yandan varlığı, elinde olmayan nedenlerden ötürü kendinden taşıyormuş gibi mahcup bir ifadeyle, kapladığı yerden geri durmaya çalışıyor görünüyordu Zeheyra. Ancak kadın ruhuna eğitimli gözler onun bütün bu gösterişli, kendinden emin, vakur halinin altında mahcup, kırılgan; kendini bütün varlığıyla verme gücünden, ruhundaki kapılıp gitme arzusundan korkan bir kız çocuğunun saklanmış olduğunu görürdü. Yüzünün hikâyesi vardı; sert ve keskin hatları, kemerli burnu nedeniyle yaşından daha büyük gösterdiği gibi, ona bakanlarda anıların, deneyimlerin olgunlaştırdığı bir güç taşıdığı yanılsaması uyandırabiliyordu. Agabu belki de ilk bakışta onun güzelliğinden çok varlığından taşan bu güce kapılmıştı. Kendi eril gücüne karşılık düşen dişil bir güçtü bu. Birbirlerinin dengiydiler. Bu kadının tek başına varlığı bile karşı konulmaz bir iktidardı; yanına yakışacaktı.

Az sonra Zeheyra kalını çok kalın, incesi çok ince olan geniş ses aralığının bütün perdelerini ve hacmini kullanarak şehirlerine konuk gelmiş hayranı olduğu şair Agabu'nun şiirlerini onun huzurunda seslendirdiğinde, herkesin soluğu bir kez daha kesildi. En çok da Agabu'nun. Bu şiirler onun sesinde yeniden yazılmış gibi olmuşlardı. Daha o gün Agabu bu sesi duymadan uzun süre duramayacağını çok derininde bir yerde hissedip ürperdi. İlk kez, varlığının bir kadın tarafından ele geçirilebileceği tehlikesinin ne demek olduğunu anlamıştı.

Anakara'nın en zengin kentlerinden biri olan Sohara'da ticaretle uğraşan, kervan sahibi varlıklı bir ailenin kızı olmasına karşın Zehey-

ta şiire olan düşkünlüğü nedeniyle kendini okumacı olarak yetiştirmişti. Genç yaşına karşın yirmi bin şiiri ezbere okuyabiliyordu. Çoğu kez tek başına, bazen kadınlar korosuyla birlikte özel gecelerde, şenliklerde, şiir turnuvalarında, kutlu günlerde kalabalıklar karşısında şiir seslendiriyordu. Yalnızca yaşadığı şehrin değil, bölgenin en iyi, en aranan okumacılarından biriydi. İlk gençlik yıllarında kendi de şiir yazmaya çalışmış ama zekâsı, bilgisi ve içgüdüleri kendisine okuduğu, hayranı olduğu şairler kadar iyi olmadığını, olamayacağını bir iç ses olarak söyleyince kendini tamamen bir okumacı olarak yetiştirmeye, sıradan bir şair olmaktansa, iyi bir okumacı olmaya karar vermişti. Eline aldığı her şiirin hemen ruhunu eline geçirir, imgelerini kavrar, ayrıntılarını ve renklerini keşfedip sesini bulur, kalbinde ve ruhunda çalkaladıktan sonra yerküreye geri söylerdi.

Agabu çekimine bir kor gibi kapıldığı Zeheyra'dan kurtulmak istercesine birkaç gün sonra apar topar terk ettiği Sohara'ya kısa bir süre sonra beş bölük ordu ile kararlı bir biçimde geri dönüp, şehrin satrabına Zeheyra ile evlenmek istediğini söyleyerek, ondan arabuluculuk yapmasını istedi. O sesi duymadan hiçbir şey yapamadığı günler, sabahlara kadar uyuyamadığı zifir karası geceler geçirmiş, bunun nasıl bir akkor azap olduğunu etiyle tanımıştı ve artık bu sessizliğe daha fazla katlanamayacağını biliyordu. Zeheyra'sız hayat ses vermiyordu ona. Agabu, hayatında ilk defa bir kadını sevmişti.

İkinci defa bir kadını sevdiğindeyse bu her şeyin, herkesin sonu olacaktı.

Çift kılıçlar

Özel eşyaları arasında rastlanmamıştı; Serhenas'ın ölümünden sonra bazı silah arkadaşlarının onu gizli gizli yazarken gördüğünü söyledikleri defterler kayıptı ve bütün aramalara karşın bulunamadı. Onun ölümünden ve defterlerin akıbetinden Agabu'nun sorumlu olabileceği ise kimsenin aklına gelmedi. Sonra her şey unutuldu.

Agabu yüklü bir define ele geçirmiş, ganimetlerinin başını bekleyen sinsi bir harami gibi göze batmadan koşulları kollamayı; sabırlı ve temkinli davranmayı; kan, ihanet, cinayet ve entrikayla ele geçirmiş olduğu bu gizli serveti gözlerden saklamayı; onu var eden her bir mücevher değerindeki şiirleri bir anda ortaya çıkarmayıp yavaş yavaş zamana yayarak kendinin malı, şairliğinin zengin macerası kılmayı başaracak kadar hesaplı ve serinkanlı olmayı biliyordu. Bir kenara yığdığı malları uygun koşullar ve zaman aralıklarıyla elden çıkaran savaş zengini tacirler kadar kalp olmuş bir kalp ve soğuk bir kan taşıyordu.

Başlangıçtaki düşüncesi bir yandan Serhenas'm şiirlerini kendi şiirleriymiş gibi tek tek ortaya çıkarırken, öte yandan şiir yazmayı sürdürmek, kendi şairliğinin önünü açmaktı. Oysa çok geçmeden kabul etmek zorunda kaldığı gerçek şuydu ki ne yaparsa yapsın yazdıkları Serhenas'ınkilerin yanında solgun birer gölge gibi kalıyor, onların görkemli derinliği karşısında cılızlıkları kendini büsbütün ele veriyordu. Ne zaman masanın başına otursa Serhenas'ın gölgesi kaleminin üzerine vuruyor ve eli kilitleniyordu.

Kendi şiiri ile Serhenas'ınkiler arasında yumuşak bir geçiş noktası aradığı, ortak bir ses ve uyum, ortak bir düzen tutturmaya çalıştığı girişimleri ise başarısızlıkla sonuçlanmış, bu uğurdaki karalamaları

ne kendininkilere ne Serhenas'ınkilere benzeyen tuhaf melezlemeler olduklarıyla kalmışlardı.

Daha sonra kendi gözünde küçülmek pahasına da olsa bir süre acemice Serhenas'ın şiirlerini taklit etmeye, onun ruhunu, üslubunu yakalamaya çalışmışsa da bunda başarısız olduğunu gördükten sonra ısrarcı olmayıp insanlarda kuşku uyandırarak kendini ateşe atacak bu çeşit kumarlara kalkışmaktansa, Serhenas'tan kalan defterlerdeki şiirleri son derece tutumlu bir biçimde zamana yayarak ilerlemenin, herkesin önünde bir macerayı katediyor görünmenin daha akıllıca olduğuna karar vermiş, kalemini gömerek şiirlerinden ve şairliğinden tamamen vazgeçmişti.

Altına kendi imzasını atarak sahiplendiği Serhenas'ın şiirleri ile kendi hayat yolunu tamamen kapatmış oldu; böylelikle ölü bir şairin şiirleri, yaşayan bir şairin hayatını lanetli bir intikam gibi ele geçirmişti. İçindeki şair, Serhenas ile birlikte ölmüştü aslında. Ününü parlatarak hayatını kararan o uğursuz "Kagemusha" başlıklı şiirini taşıyan bayrağın Samarakad Surları'nın duvarlarında dalgalandığı günden bu yana herkes Agabu'nun şiirlerinde yepyeni bir dönemin başladığını söylerken, o, artık bir daha kendi şiirlerine dönemeyeceğini anlamış bulunuyor, böyle bir şeye kalkıştığı takdirde bunun şairliğinde vardığı noktadan bir geriye düşüş olarak değerlendirilerek itibar kaybı yaşayacağı korkusunu taşıyordu. Ne yazık ki ona, vahşice katlettirdiği Serhenas'ın yarıda bıraktığı hayatını sefil bir kagemusha gibi sürdürmek kalmıştı.

Zeheyra ile evlenip Samarakad yakınlarındaki Balına Gölü kıyısındaki küçük bir kaleyi andıran taş evlerine yerleştiklerinde Agabu'nun elinde Serhenas'ın defterlerdeki mirastan yalnızca beş-on şiir kalmış, daha şimdiden ondan sonraki suskunluğunu insanlara nasıl açıklayacağını kara kara düşünmeye başlamıştı. Çaresi yok, o gün geldiğinde, herkese şiiri bıraktığını duyuracaktı.

Serhenas'ın toyluk dönemlerinden arkadaşı Moottah'a ithaf etmiş olduğu şiir, belki de hayatında yazdığı en güzel şiirdi. Bu nedenle Agabu bunca zaman saklamakta çok zorlandığı "Gölgelerin Anadili" adlı bu şiiri, bir düğün armağanı olarak Zeheyra'ya ithaf ettiğinde, genç kadının gözlerinden yakut tanesi iriliğinde yaşlar dökülmüş, ilk kez bir şiiri yüksek sesle okuyamayıp içine akıtmıştı.

Agabu, Balına Yerleşik Alayları atlı birlik komutanlığına atandığında onlar için yepyeni bir yaşam başlamıştı.

Yerkürenin en derin, en durgun gölü olduğu söylenen, suyu başka hiçbir yerde rastlanmayan sis mavisi rengindeki Balma Gölü'nün kıyısında, sırtını kayın ormanına vermiş korunaklı bir kaleyi andıran bu çok pencereli taş eve yerleştiklerinde Agabu, Zeheyra'nın burayı çok seveceğini ve birlikte huzur içinde yaşlanacaklarını düşünmüştü. Oysa Zeheyra'nın sudan korktuğunu, bu nedenle yüzmeyi bile öğrenemediğini bilmiyordu. Korkusunun kökeni çocukluğunda sık gördüğü ama zamanla seyrekleşmiş bir rüyaya kadar gidiyordu: Bu rüyada Zeheyra, kendisini kırmızı bir suda boğulup ölürken görüyordu ve rüyanın etkisiyle yaşamı boyunca sudan hep uzak durmuştu. Rüyasının, kaderi olmasından korkuyordu. Oysa şimdi oturduğu evin bütün ön cephesi çocukluğunun bu derin korkusuna bakıyordu. Kocasının keyfini, evin huzurunu kaçırmaya; kendi hayatını zehir etmeye hakkı olmadığını düşünerek su korkusunu yenmeye çalışan Zeheyra, kocasının göl kenarında birlikte kısa yürüyüşler yapma önerisini kabul etti. Bu yürüyüşler giderek uzamaya, hatta ayaklarını suya sokmaya başladı. Bir keresindeyse su içinde beline kadar ilerlemiş, sonra gerisin geri kaçarak gene bir süre gölden uzak durmayı seçmiş, evin sık ağaçlıklı uçurumlarla kaplı vadi manzarasına açılan yan tarafındaki salonda oturmuştu.

Toparlandıktan sonra bu konuda kendi kendinin üstüne gitmeyi zaman zaman sürdürdü. Bazen kocasının hazırlattığı kayığa biniyor, kocası bütün şefkati ve gücüyle ellerini sımsıkı tutarak ona güç vermeye, destek olmaya çalışırken, o mümkün olduğunca suya bakmamaya çalışarak bu kayık gezisinin tadını kaçırmadan geri dönmeyi becermeye bakıyordu. Karısını suyun yanı başlarındaki varlığına alıştırmak için Agabu zamanla başka yöntemler geliştirdi. İkisinin arasına suyu aldı. Özel bir şey konuşmak istediğinde, "Bu evdeki kulaklara güvenmiyorum, söyleyeceklerimi yalnızca ikimiz bilmeliyiz," diyerek birlikte kayıkla gölün ortasına kadar açılıyor, hatta yanlarına kürekçi almadıklarından kürekleri Agabu çekmek zorunda kalıyordu. Aralarında bir tür mahrem yaratan bu durum, yaşamı şiirsel metafor-

lar, ince anıştırmalar, özel simgeler, parlatılmış anlarla tarif etmeyi seven Zeheyra'nın hoşuna gidiyordu. Su, mahremleri olmuştu.

Mutlu, tutkulu, ateşi azalmayan, sorunsuz bir evlilik yaşıyorlardı. Karısının yanı başındaki varlığı ve bir şair olarak kazandığı saygın ün Agabu'yu bir ölçüde yumuşatmıştı. Zeheyra ise okumacılık yaptığı, kalabalıklar karşısında şiirler okuduğu, içini başarı duygusuyla dolduran o parlak günleri zaman zaman özlese de yaşamın seçimlerden oluştuğunu ve her seçimin bazı şeyleri geride ya da dışarıda bıraktığını biliyor, buradaki huzurlu, sakin hayatının tadını çıkarmaya bakıyordu.

Öte yandan Agabu alabildiğine bencil, yalnızca kendine hayran biri olduğu kadar, kıskanç bir adamdı da; karısının sesini başkalarının şiirlerinden kıskanıyor, onun başkalarının şiirlerini okumasına katlanamıyordu. Özellikle Ehiyu'nun şiirlerini karısının sesinden duymaya tahammül edemeyeceğini, başlangıçta bunu bir şaka sandığı için önemsememiş olan Zeheyra'ya giderek sertleşen bir ses tonuyla bildirmişti. Kadınlığın kör ve şımarık gururuyla kocasının bu kıskançlığını yalnızca kendisine olan sevgisine yoran Zeheyra, bu konunun üzerinde durmadı; ne de olsa istediği zaman Ehiyu'nun şiirlerini gizli gizli okuyabilirdi. Günlerini evini, bahçesini, hayatını güzelleştirmeye adadı. Giderek birbirine benzemeye başlayan günleri, kayın ormanının huzuru, gölün sakin tehdidi, vadinin soluk kesen buğulu manzarası arasında geçiyordu. Mevsimine göre günbatımlarında evin her biri ayrı bir yöne, kuzeye, güneye, batıya, doğuya açılan geniş taraçalarında oturup her zaman övündüğü beline inen bilek kalınlığındaki saç örüklerini bir ayin gibi çözüp, canlılığını, parlaklığını hiç yitirmeyen saçlarını modiyad işi gümüş taraklarla tarıyor bazen de yardımcılarına taratıyordu.

Zeheyra, evlendikten sonra kocasının ortaya pek az şiir çıkardığını fark etmiş, bundan ötürü tuhaf bir huzursuzluk duymaya başlamıştı. Aradan geçen zamanı tartarak saymaya kalktığında, şiirlerin sayısı üçü, beşi ancak buluyordu. Her şeyin yolunda gittiği huzurlu evliliklerinin Agabu'nun tedirgin ruhunu yatıştırdığını, onu şair yapan hasarlı yanını köreltmiş olabileceğini düşünerek, bundan suçluluk ve sı-

kıntı duyuyordu. Her ne kadar Agabu'nun kendisi bu durumu, zor yu zıyor olmasıyla, yıllar geçtikçe yazdıklarını kolay beğenmemesiyle açıklıyorduysa da Zeheyra'nın asıl hesap ettiği kocasının yazı masası na ve şiir defterlerine ayırdığı zamanların hayli az oluşuydu. Sanki yazı masasından özel olarak uzak duruyordu. O daha çok okumaya zaman ayırıyor, zaman zaman oluşturduğu çeşitli başlıklar altında seç tiği şiirlerden güldesteler hazırlıyor, en çok da diğer şairlerin şiirleri ni, şiir anlayışlarını, şiir felsefelerini aşağılayan; alaycı bir üslup, kö tücül bir dil ve yıkıcı bir ruhla kaleme aldığı düşmanca yazılar yazı yordu.

Agabu'nun ciddiye aldığı tek şair Bendag'tı. Bir de hem görüşleri ne değer verdiği, hem tuhaf biçimde yargılarından ürktüğü için kor kuyla karışık saygı duyduğu, kendisine şimdiden şiir filozofu gözüyle bakılan Moottah vardı. Moottah'ın "Gölgelerin Anadili" üzerine yaz dığı övgü dolu uzun incelemesi sanılanın tersine Agabu'yu mutlu et memiş; Zeheyra kocasının bu yazı yüzünden nedense karanlık düşün celere, derin bir yeise kapıldığını görerek şaşkınlığa sürüklenmişti.

Agabu'nun en büyük rakibi ve can düşmanı ise, tartışmasız Ehiyu idi. Ehiyu, Anakara'nın güneydoğusundaki birçok şehri, eyaleti kap sayan Tronteg İmparatorluğu'nun başşairi idi. Güçlüydü, nüfuzluydu, çevresine topladığı çok sayıda müridi ile geniş bir etki alanı yaratma sını bilmişti ve en önemlisi Agabu ile Ehiyu karakter olarak birbirle rine çok benzedikleri için düşman olmaları kaçınılmaz görünüyordu.

İşin tuhafı, bir önceki kuşağın şairi olan Ehiyu'nun, Agabu'yu, sanki akranıymışçasına rakip görmesi, sürekli onunla uğraşmasıydı. Agabu, onun fırsatını bulsa hiç düşünmeden kendisini ortadan kaldır mak isteyeceğinden emindi.

Zeheyra kocasını bugüne kadar şiir yazarken hiç görmemiş olduğunu fark ederek hüzünleniyor; odasına uzun uzun kapandığı zamanlarda bile onun başka şeylerle meşgul olup şiirle uğraşmadığını biliyordu. Agabu'nun bu halini, kendisinin sabah akşam deliler gibi şiir yazdığı ilkgençlik yıllarından sonra şair olamayacağını anlayıp vazgeçtiği za manlardaki küskün hallerine benzetiyor, şairliğinin doruğunda olan kocasının bu tutumuna bir anlam vermekte zorlanıyordu. Agabu'nun ilkgençlik zamanlarında bir-iki kez gittiği Şairin Kuyusu'na sonraları

bir daha asla gitmediğini duyduğunda da çok şaşırmıştı. Özellikle "Kagemusha" şiiri ile başlayan yeni döneminde kendi sesini Şairin Kuyusu'nda sınama gereği duymamış olması, Agabu gibi geleneklere ve ritüellere bağlı, gösterişi seven biri için anlaşılması güç bir durumdu. Bir de şiir defterlerinin tümünü kilit altında tuttuğu büyük bir sandığı vardı. "Uğuru kaçmasın" diye yanına kimseyi yaklaştırmadığını söylediği, üzerine Honraghan minyatürlerinden savaş betimleri kakılmış bu sandığı, büyük bir kıskançlıkla yabancı gözlerden koruyor ve o defterlerin karısına bile yasaklanmış olması Zeheyra'yı içten içe güçendirse de o, bu konuda renk vermiyor; sadece Agabu'nun sandığın anahtarını boynundaki koruyucu tılsımlar, yılan dişi, ejder tırnağı, leopar pençesi arasında saklayacak kadar kendi bedenine mühürlemesinde hastalıklı bir yan bulduğunu ima etmekle yetiniyordu.

Gündelik yaşamın akışı içinde kendisinde soru işaretleri uyandıran ve bir yere bağlamakta zorlandığı, kafasının bir yerinde usul usul biriken bu ve benzeri durumlar, bir zaman sonra gelip bir nokta etrafında kilitlenerek kuşkunun ağır haresini oluşturan bir sonuca doğru ilerliyordu. Kocasının şiirlerinin üzerinde ne olduğunu bilemese de kuvvetle sezdiği karanlık bir gölge vardı.

İnsan, aşkın kor zamanlarında sevdiğinin karşısında gönüllü dalgınlıklara kapılır. Birbirlerine duydukları aşkın gözbağı, uzun süre gündelik yaşam içinde birçok ayrıntıda birbirlerinin bir dolu kusurunu, hatasını, açığını birbirlerinin gözlerinden saklamayı becermişse de zekâlarından saklayamamış, belleklerinin kuytu yerlerinde gizli gizli kendini biriktirmişti. Agabu, Zeheyra'nın zekâsında zehirli bir yan olduğunu anladığı günden beri, ondan savaş meydanındaki güçlü bir hasmından çekinir gibi ürker olmuş, ona karşı kendisini daha çok gizleme gereği duymaya başlamıştı.

Sanki Zeheyra yalnızca gözleriyle değil, bütün varlığıyla görüyordu. Bunun kadınlara özgü bir özellik olduğunu anladığı günden beri, kadınlara karşı hep sakınımlı olmuş, oysa kaderin karanlık bir oyunu sonucu, bu güce en çok sahip olan kadınlardan biriyle evlenmişti.

Giderek tekdüzeleşen günler geçip gidiyordu. Olaysız, sorunsuz, durgun geçen günler...

Son zamanlarda iyice dalgınlaşan, içine kapanan, az konuşan, or-

talıklarda sürekli iç çekerek dolaşan Agabu'nun birdenbire yeniden odasına kapanıp hırsla şiirler yazmasına neyin neden olduğunu bilmi yordu Zeheyra. Kocası son zamanlarda gerçekten çok değişmiş, ade ta başka biri olmuştu. Çoğu kez konuşmaktan kaçınıyor, konuşmak zorunda kaldığı hallerdeyse, daha önce hiç yapmadığı biçimde sık sık gözlerini kaçırıyor, daha önceleri kendisini kızdıran, öfkelendiren şeyler karşısında şimdi çoğu kez sakin, hatta kayıtsız kalabiliyordu. Bu alışılmadık bir durumdu.

Sonuçta öyle ya da böyle onun yeniden şiire başlaması en çok Zeheyra'yı sevindirmişti elbet, ama içinde bir yer, bunun iyi ve hayırlı bir başlangıç olmadığını söylüyordu ona. Agabu'nun onca zaman sonra şiire kapanmasının, üstelik aşk şiirleri yazıyor olmasının asıl nedenini, Zeheyra dışında bütün Balına Gölü sakinleri, bütün karargâh, bütün Samarakad biliyordu ve böyle durumlarda hep olduğu gibi, en son öğrenen kişi karısı, Zeheyra oldu.

Kocası, dağ köylerinde yaşayan sıradan bir çiftçi ailesinin okuma yazma bile bilmeyen on beş yaşındaki Avona adlı kızlarına hummaya tutulmuş gibi âşık olmuştu. Ava çıkma bahanesiyle yanına bir bölük adamını alarak sık sık dağ koyaklarına tırmanmasının, her seferinde beş-on gün kaldıktan sonra dönmesinin nedeni şimdi anlaşılıyordu. Anlaşılan duyduğu aşk elinden tutup onu yüksek dağ koyaklarına tırmandırdığı gibi yeniden şiirin başına da sürüklemiş, Avona'ya olan duygularını şiirin güçlü kelimeleriyle gövdelendirme ihtiyacı hissetmişti. İnsanı kelimelere sürükleyen çaresiz şiddet ancak karşı konulmaz büyük duyguların işareti sayılırdı. Agabu, yıllar sonra ikinci kez âşık olmuştu ve âşık olduğu genç kızın şaşılacak kadar Zeheyra'ya benzediği söyleniyordu.

Zeheyra bütün bunları öğrendiğinde kocası askeri uygulama gereği gittiğini söylediği dağlardaydı. Kocasının dağda, sürek avında olduğu o birkaç gün, öfkesini, gazabını, kinini yatıştıracak, her şeyi gözden geçirip kafasında bir sıraya koyacak, ruhunu sinsi bir sükûnete kavuşturacak zamanı buldu. İçinde uyanan ve giderek bütün varlığını ele geçiren yılanın dizginlerini elinde tutabiliyordu artık. Bu nedenle Agabu dağdan indiğinde hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davranmayı, yüzüne duygularını ele vermeyen tunçtan dökülmüşçesine sağlam bir maske geçirmeyi başarmıştı. Hâlâ ne yapması gerektiğine

dair sağlam bir karar veremiyor, hayattan adını koyamadığı bir yar dım bekliyordu. Aslında tam olarak ne yapması gerektiğini bilmediği için, şimdilik olan bitenden habersizmiş gibi davranarak vakit kazanmaya çalışıyordu.

Kor kesen kalbine ilk intikam ateşi kocasının başka bir kadına âşık olduğunu öğrendiğinde düşmüştü.

İkinci ateş ise Avona'yı gördüğünde...

Sohara'da babasının kervanlarını kollayan sadık adamlardan birkaçını hemen yanına çağırtmıştı Zeheyra. Agabu'nun adamlarına artık güvenmiyor, hepsini şimdiden birer sinsi düşman, birer muhbir gibi görüyordu. Agabu'nun yıllık karargâh talimi nedeniyle evden uzak olduğu günlerde kısa bir yolculuk bahanesiyle yanına kendi güvenilir adamlarını alarak Avona'nın yaşadığı dağ köyüne yollandı. Sanki Avona'yı görürse her şeyi anlayacak, her şey kafasında bir yere oturacak, kendisi de bu konuda sağlam ve kesin bir karara varmış olacaktı. Bu düşüncelerle tırmandı sarp koyaklara. Başına dağ köylüleri gibi kaba kumaştan kalın bir dolama sarmış, yüzünü bir peçenin ardına saklamıştı.

Avona'yı daha ilk gördüğü anda o zamana kadar bütün düşündükleri bir anda uçup gitti. Gözleri, düşünceleri, kalbi, kanını taşıyan damarları, her şeyi birdenbire boşaldı sanki. Aralarındaki benzerliğe herkesten çok şaşırmıştı. Avona tıpatıp Zeheyra'nın gençliğiydi. Kocasının gönlünü çalan bu yabani kız, bununla kalmamış gençliğini de çalmıştı onun. Şimdi karşısında her şeyden habersiz duran masum görünüşlü düşmanı, zaman içinde yer değiştirmiş kendisiydi adeta. Olduğu yere mıhlanmış gibi çakılı kalan Zeheyra, sanki geçmişte bir gün aynaya bakar gibi bakıyordu Avona'nın varlığına. Birdenbire yaşamı boyunca hiç tatmadığı, tarifini bile bilmediği bir yeniklik duygusu doldurdu içini. Yalnızca bir kadının karşısında değil, zaman karşısında da yenilmişti. Çıktığı o dağın tepesinde birdenbire ölmek, daha doğrusu yok olmak, hiçliğe karışmak, hatta hiç olmamış olmak istedi. Çalınmış hayatını artık bir başkasının yaşadığını gören bir hayalet gibi gerisin geri döndü Balına Gölü'nün kıyısındaki, kendine bundan böyle iyice zindan olacak taş evin duvarları arasına...

Dağdan döndükten sonra günlerce hasta yattı. Bunu, yaptığı yolculuğa, çıktığı yükseklerin ciğer çürüten soğuk havasına yordularsa da Zeheyra, Avona'yı görmekle bütün gücünün elinden alındığını, varoluş nedeninin ortadan kalktığını hissediyor, mücadele etmesi gereken şeyin ne olduğunu tam olarak bilemiyordu. Kim kendi gençliğine bu kadar benzeyen birine köklü bir düşmanlık besleyip, kin duyabilirdi ki? Umutsuzluğun uçurumuyla tanışmıştı; daha önceden tanımadığı bir çaresizlik çeşidiydi bu.

Gücünü toparlaması, ayaklanıp kendini bulması zaman aldı. Gene de onu dirilten ve yaşatan tek duygu intikamdı. İçinden bir ses, "Yaran soğumadan alman gerekir zamandan intikamını," diyordu. Bütün öfkesi kocasına yönelmişti şimdi. Eğer, ta varlığının köklerinden yükselen ve onu diriltircesine etini yakan bu duyguyu hissedememiş olsaydı, ölmeye yatar gibi uzandığı o yataktan sağ çıkamayacağını biliyordu. Günlerce bozbulanık sayrılı uykular içinde kıvrandığı yatağında, adındaki zehir ağzına yürümüş, dilini kamaştırmış, yeniden kanını tutuşturarak kendisini intikama çağırmıştı; gözlerini açtığında içinde uyanmış olan yılanın yağ yeşili sinsi gözleriyle bakıyordu etrafını kuşatan her şeye.

Adının ne anlama geldiğini artık biliyordu. Kanını taşıyan damarları, kalbi, gözleri bu duygunun yoğunluğuyla doldu.

Zeheyra, Balına Gölü kıyısındaki şehir yaşamından uzak, yarı münzevi yaşamı nedeniyle Agabu'nun aşkından, onunla ilgili ortalıkta dolaşan dedikodulardan habersiz olduğu izlenimi uyandırmayı ve buna ilişkin bildiklerini bir süre daha gizlemeyi başarmıştı. Bu durum, en çok Agabu'nun işine geliyordu.

Uğradığı ihanet zihninin yüzeyinin altında sinmiş duran tam olarak bilmediği bir şeyi harekete geçirmişti. Böylelikle bulduğu ilk fırsatta masum bir hileyle kocasının odasına girip onun Avona'ya yazdığı şiirleri gizlice okuma fırsatını elde etmiş oldu. İlkin şiirin tanıklığına gerek duymuştu.

Daha ilk satırda kocasının tanıdık el yazısını taşıyan "Avona'ya" ibaresi, bir anda Zeheyra'nın kalbine ucu ağuyla sivriltilmiş zehirli bir bıçak gibi saplandı. Daha o anda kocasının önce el yazısı, sonra kendisi yabancı oldu. Kanını bütün hücrelerine kadar bir çağlayan gibi

köpürten kıskançlığın ateşi bütün varlığını tutuşturup geçmişte birlikte yaşadıkları her şeyi, birlikte mezara götüreceklerini sandığı en güçlü anıları bir anda yaktı kavurdu. Birilerinden duymak, hayal etmekle, kanıtları somut olarak elinde tutuyor olmak aynı şey değildi. Elindeki şiirleri, kıskançlığın bağladığı kör gözlerle hiçbir şey anlamadan okuduğunu ve bu durumun epey uzun sürdüğünü fark etmedi bile. Sanki bilmediği yabancı bir dilde okuyor, tanımadığı harfleri, heceleri, ölü dillerden kalma bir yazıyı sökmeye uğraşıyordu. Kendisini kuşatan ve kilitleyen karanlık bir buluttan kurtulmak istercesine, arınma törenlerindeki gibi sol elini kutlu bir sözle başının üzerinde gezdirircesine, yüzünü, gözünü, alnını ve ensesini sıvazladıktan sonra gene kıskançlıkla bilenmiş bir dikkat ve yirmi bin şiiri ezbere bilen kurt kısığı gözlerle, sakin tutmaya çalıştığı bir ruh haliyle yeniden okumaya başladığında, bu kez de delice bir sevince kapıldı. Bu şiirler alabildiğine kötü, zevksiz ve başarısızdı. Her ne kadar henüz tamamlanmamış görünseler de varacakları yeri şimdiden söyleyecek kadar ilerlemiş, kendi içinde yol almış şiirlerdi bunlar. Elinde olmaksızın kendisi için yazılmış "Gölgelerin Anadili" adlı şiirle karşılaştırıldığında –ki bunu düşünmek bile yakışıksızdı– Agabu'nun bu şiirleri de, aşkı da, Avona da bir hiçti!

Az önce duyduğu mağlubiyet duygusu bu kez yerini güçlü bir zafer sevincine bıraktı. Bir erkeğin kalbinin aynasında iki kadını, iki aşkı şiirle tartıyordu Zeheyra. Elinde tuttuğu Avona'ya yazılmış bu kavruk şiirler, Agabu'nun ilk dönem acemiliklerini taşıyorlardı ve onun sonraki dönemlerini taklit etmeye çalışan sıradan bir yeteneğin yoksul şaşkınlığına sahiptiler. Bu yüzden Zeheyra bir an sanki tehlike geçmiş gibi içinin rahatladığını, evinin üstündeki kül ölüsü bulutların dağıldığını hissetti. İçinde bulunduğu durumu unutup sevdiği şair Agabu'nun düştüğü acze acıdı. Kullandığı basmakalıp benzetmeler, ucuz deyişler, sıradan ima ve istiareler, başvurduğu cılız dil oyunları, yalnızca aşk acısının insana yön ve sağduyu kaybettirmesiyle, duygu zaaflarıyla açıklanamayacak ölçüde kaba ve zevksizdiler. Bu karalamalarda, nitelik, düzey, ustalık ve zevk kaybı apaçık görülüyordu. Her şey bir yana şiire onca yılını veren bir okumacı olarak içi acıdı Zeheyra'nın. Sesi boğumlandı. "Gölgelerin Anadili"ni yazan şair bu zavallı olamazdı!

Arka taraftaki kilitli odadaki sandığın varlığı o an aklına düştü. Bir an sandığı açıp Agabu'nun bütün bir şairlik serüvenini gözden geçirmesini sağlayacak defterlere bakmak için delice bir arzu parladı içinde; ardından sandığın kilitli olduğu, anahtarınınsa Agabu'nun boynundaki uğurlukta asılı durduğu aklına geldi. Ani bir kararla yere hafif ve sağlam basan hızlı adımlarla odayı terk ederken, bundan sonrasında yapacakları, belli bir sıralama içinde kafasında bir bir canlanmaya başladı. İçindeki karanlık bir gücün yola çıktığını ve bundan sonra olacaklardan kendisini sorumlu hissetmeyeceğini fark etti. İçinin kor alev gazabını yüzünde soğutmayı başardığı sürece, önüne çıkan her şeyi yakıp kavuracak kadar kararlı ve incinmişti. İncinmiş bir kadının neler yapabileceğini değil bilmek, hayal bile edemezdi Agabu.

İlk adım Agabu'nun boynundaki uğurlukta asılı duran anahtara ulaşmaktı. Bu imkânsız görünüyordu. Çünkü Agabu onları yatarken bile çıkarmıyordu boynundan.

Çocukluğundan beri tanıdığı, baharatlarını, macunlarını, otlarını babasının kervanlarına taşıtan, zaman zaman karanlık emelli büyücülere de mal satan bir şifa tüccarına haber saldı. Üç gün sonra Zeheyra'nın elinde "Çölkabuğu" adı verilen bir bitkiden elde edilmiş macun kıvamında bir zehir vardı. Etkisini hemen göstermeyip insanı yavaş yavaş solduran, bitkin düşüren, giderek ateş yükselterek humma benzeri bir baygınlığa sürükleyen ağır adımlı sinsi bir zehirdi bu. Zehrin etkisini sağaltansa gene aynı bitkiden farklı bir karışımla elde edilen panzehiri idi. Zeheyra bir maskeye dönüşen yüzündeki tunç ayazını koruyarak Agabu'nun kilitli sabrına benzeyen bir sabırla yüreğindeki ağuyu günlere paylaştırıp, zamana yayarak kocasını ağır ağır zehirlemeye başladı.

Sonunda zehire yenilen Agabu günlerce kendini bilmeden ateşler içinde yattı.

Çocukluğunda kurumuş olan terbezleri, zehrin ve hummanın uykusunda çözülmüştü; yıllardan beri ilk kez terliyordu. Bedeninde yıllardır susan terden su kesmişti yatağı.

Zeheyra ilkin sandığı açan anahtarı kocasının boynundaki uğurluktan alıp hemen bir yedeğini yaptırdı. Sandığın bulunduğu kilitli odayı ve hayatını karartacak bir sırrın barındığı uğursuz bir mağaranın

ağzını açar gibi sandığın kapağını açtı, içinde neredeyse askeri bir düzen gözetilerek istiflenmiş, boyutlarına göre küçükten büyüğe sıralanmış defterleri tek tek elden geçirdi. Bunların çoğu Agabu'nun ilk gençlik şiirleri, savaş meydanlarını bir tarihçi gibi betimlediği cönk-nameler, bir şair olarak çıkış yapmasını ve ününü sağlayan gençlik dönemlerine ait tanıdık, bildik şiirlerdi. Sandığın bir köşesine diklemesine konulmuş, şiyuma sicimleriyle bağlı rulolar biçiminde ipek parşömenler, surlara asılan şiir bayrakları ve birkaç berat yer alıyordu. Sandığın dibine doğru içinde kimi askeri bilgilerin ve haritaların yer aldığı kalın ciltli büyük boy defterler bir binanın zeminindeki temel taşlar gibi blok halinde aralıksız üst üste istif edilmişlerdi. Onlardan sonra sandığın zemini geliyor sanılsın istenmişti anlaşılan. Zeheyra gözüne güvenmeyip eliyle yokladığında, en alttaki cildin altında, oraya saklarcasına yerleştirilmiş kan rengi bir örtüyle sarmalanmış taoma domuzunun derisinden yapılma defterleri buldu; eline alıp karıştırdığında ilk fark ettiği defterdeki el yazısının Agabu'ya ait olmadığıydı. Ürperdi. Kimin olabilirdi? Bunca özen ve sırla sakladığına göre, hayli önem taşıyan birine ait olmalıydı bu defterler, bu el yazısı... Anlamasını sağlayacakmış gibi, parmaklarını yazının üzerinde dikkatle gezdirdi. Sayfalar arasında "Kagemusha" şiirine rastlayana kadar burada yazılanların Agabu'nun yeni dönemi diye adlandırılan şiirleri olduğunu fark etmemişti bile. Bunu anladığındaysa, tepeden tırnağa bütün varlığını sarsan bir dehşete kapıldı. Bu şiirlerin hiçbiri Agabu'nun el yazısıyla yazılmamıştı. Gördüklerini, yaşadıklarını hazmetmek için soluklandı; boşalan bakışlarını dokuz kollu kandil ışığının karanlığını seyreltmeye yetmediği yüksek duvarlarda gezdirdi bir süre. Zeheyra bir diğer defterde kendisi için yazılmış olan "Gölgelerin Anadili" şiirini bulup da başlığın hemen altındaki ithaf satırında "Moottah'a" ibaresini okuduğundaysa çığlık atmaktan korkarcasına yumruk yaptığı eliyle ağzını kapatıp olduğu yere yığıldı ve sırtı duvara yaslanana kadar yerde sürünerek geriledi. Uzun sayılabilecek bir süre vurgun yemiş gibi oracıkta kalakaldı. Bedeni boşalmış bir çuval gibi hissiz ve cisimsizdi şimdi. Avona'ya yazılan budalaca şiirler karşısında duyduğu zafer ve gurur bile elinden alınmıştı. Her şey elinden alınmıştı. Yıllardır bir yalanla, bir hiçle yaşamıştı. O, artık büyük bir şaire "Gölgelerin Anadili"ni yazdıran kadın değildi.

Sayfa diplerinde, sayfanın sağ ve sollarındaki sütun aralarına işlenmiş çift kılıçlardaki kabartmaların Agabu'ya ait olmadığını o zaman anladı. Kocası büyük Agabu, aslında bir gölge şair; bu şiirlerse bir başkasınındı. Ama kimin?

Bilgilerini hatırlamaya çalıştı: Her bir asker şairin çift kılıçlar üzerindeki kabartma armaları birbirinden farklı olurdu. Her şeyin ortaklaşa yapıldığı, her şiirin çift kılıçtan oluşan aynı imza altında yazıldığı çok eski zamanlardan kalma bir asker geleneğiydi bu. Kimsenin yaptıklarıyla kibirlenip öne çıkmaması için adlar saklı tutulur; kimse hangi şiiri, kimin yazdığını bilmezdi. Zamanla bu gelenek esnedi, şairler, şiirlerinin sonunda yer alan çift kılıç içindeki kendilerine özel kabartma armalarıyla, örtülü bir bireysellik kazanmış oldular. Her şairin çift kılıç içindeki kabartma arması birbirinden farklıydı ve ana karargâh binasının şeref salonunda dizi dizi asılı bulunan çift sütun arasındaki çift kılıç armalar listesine bakarak, bu armaların kime ait olduğu bulunabilirdi. Asker şairler artık şiirlerinin altına kendi imzalarını atıyor olsalar da, çift kılıç içindeki kabartma armalarını geleneğe bir saygı ifadesi olarak kullanıyorlardı. Bu şiirlerin sahibi anlaşılan tanınmak istememiş, kimliğini yalnızca çift kılıç içindeki kabartma armasına gömmekle yetinmişti. Zeheyra ilkin hemen oracıkta bu armayı bir kâğıt parçasına çizerek göğsüne sıkıştırdı. Bu armanın kime ait olduğunu öğrenmenin bir yolu vardı. Karargâh binasının şeref salonundaki çift sütunlar içinde armaların kendisinin yanında kime ait olduğu yazılır, özellikle kimi eski şairlere ait sahibi kuşkulu şiirler ya da hakkında ortak bir karara varılamamış eski belgeler orada bir sonuca bağlanırdı.

Askeri garnizondaki bu salona kadınların girmesi yasak olduğu için, bunu kendisinin öğrenebilmesi mümkün değildi. Agabu'nun çevresindeki herhangi bir askere sormanın düpedüz Agabu'nun kendisine sormaktan bir farkı yoktu. Karargâha girmek şöyle dursun, kutlu bilinen şeref salonuna sıradan herhangi birinin girmesi söz konusu olamazdı. Ama gene de oraya birilerini sokmanın mutlaka bir yolu olmalıydı. Bugüne kadar sesiyle şiirlerine hayat verdiği onca şairden dikkat çekmeden yardım almanın bir yolunu bulmalıydı.

Kendisini gerçeğe götürecek yolda, elinde bir çift kılıç arması ile

kendisi için yazılan şiirden bile haberi olmayan Moottah'ın adı vardı. İki ithaf ortak kaderleri olmuştu.

Kafasında bir sıraya sokmaya çalıştığı bu düşüncelerle, sandık içindeki her şeyi yeniden eski haline getirmeye başladı. Kocasının nasıl sıkıdüzen biri olduğunu bilen Zeheyra, aldığı her şeyi aynen aldığı biçimde yerine koyarken, kocasının sandığın her iki yanına sıkıştırmış olduğu saç tellerini de aynı yerlerine yerleştirdi. Böylelikle sandığın açılmış olduğu anlaşılmayacaktı.

Zeheyra kocasının hastalığını sağaltacak şifalı merhemleri bizzat kendisinin arayıp bulacağını söyleyerek, gene yanma birkaç sadık adamını alarak, at sırtında nerdeyse hiç uyumadan doğruca Şairin Kuyusu'na gitti.

Mevsim başıydı. Havada, insanı uykuya çağıran mahmur bir esinti; bütün bu koşturmaların boş ve anlamsız olduğunu insanın yüzüne vuran sade, sakin ve sonsuz bir yumuşaklık vardı. Gümrah saçlarını bir file içinde toplamış, çöl savaşçılarının kızgın güneşe karşı yaptıkları gibi alnı saran sık dolamalı yüksek çöl başlıklarından yapmıştı kendisine. Onu bu haliyle görenler, rahatlıkla kızgın çölün gözü kinle sürmeli savaşçı kabilelerinden bir cengâver sanabilirdi. Yaklaşan yazı erken haber veren yükselen güneşe rağmen, tanınabileceği kuşkusuyla safran sarısı başlığını çıkarmadı, yüzündeki peçeyi açmadı Zeheyra. Kuyrukta bekleyenler içinde talihsiz bir raslantı sonucu onu tanıyabilecek birinin çıkmasından çekiniyor, hiçbir biçimde buraya geldiğinin bilinmesini istemiyordu.

Şairin Kuyusu'na vardığında, bu kutlu yeri kirletiyormuş duygusuna kapılarak derin bir mahcubiyet ve suçluluk duydu; içini kavuran bir an önce kuyunun ağzına kapanmak arzusuna karşın adımları tutuk, kendi çekingendi.

Şairin Kuyusu'nun başında bekleyenlerin kuyruğu, mevsim gereği pek uzun olmamakla birlikte ağır ilerliyordu. Sıra sonunda kendisine geldiğinde kuyunun başına eğilen Zeheyra birdenbire sesinin kanadığını hissetti. Şimdi göğsünden kopup boğazından çıkmakta zorlanan bu ses, sevdiği şairin, sevdiği erkeğin nice şiirini onca zaman büyük bir aşk ve gururla seslendirmişti. Tanışmalarına ve evlenmelerine bu ses neden olmuştu. Şimdiyse onu ele vermeye hazırlanıyor,

sesinin boğumlarında uğradığı ihanetin, yıkımın acısı düğümlenerek içinin kinle çeperlenen zehirli uçurumunda yankı buluyordu. Sesi, ihaneti olmuştu ve biliyordu ki, her ihanet sonuna kadar gider.

Sıra kendisine gelip kuyunun başına vardığında kuyunun ağzına saygıyla eğildi; bunca yıl herkes gibi kendisinin de Agabu'nun sandığı şiirleri mümkün olduğunca tarafsız bir yürek, duygusuz bir sesle, düz bir biçimde okudu. İlk düşündüğü "Gölgelerin Anadili"ni okumaktı, ama bu kadarını yüreği kaldırmadı; başka bir şiir seçti. Okuduklarına karşılık bir yankı olarak kuyunun dibinden kendine geri dönecek sesi beklerken bütün varlığı tepeden tırnağa kulak kesilmişti. Nitekim az sonra kuyunun dibinden dalga dalga yükselen tok bir erkek sesi, kuyuya okunan şiirleri, asıl sahibinin sesiyle iade ettiğinde keşfettiği gerçeği kulaklarıyla doğrulamış oldu Zeheyra. Duyduğu bu ses, Agabu'nun sesi değildi ve Zeheyra bu sesin sahibini hiç tanımamış, görmemiş, duymamış olduğundan emindi. Yirmi bin şiiri ezbere bilen bellek, yirmi bin şiirin sesini, tınısını tanıyan kulak yanılmazdı. Bu şiirlerin gerçek sahibi, daha önce yüzünü görmediği, sesini hiç duymadığı biriydi ve Zeheyra onun kim olduğunu bilmiyordu. Bu şiirlerin Agabu'nun olmadığı kendisi için tartışmasız biçimde kanıtlanmıştı. Onun bunca zamandır Şairin Kuyusu'na niçin gelmediği anlaşılıyordu.

Herkesi kandırmıştı Agabu ve bunu artık bütün Anakara bilmeliydi. Agabu'nun bizzat kendisinin bir "kagemusha" olduğunu herkes öğrenecek; kocasını sahte efsanesinin içine gömecekti, hem de adi bir hırsız olarak!

Geri döndü, kendi eliyle zehirlediği kocasını, gene kendi eliyle sağaltmak için dağ tepe aşıp devası olan macunu bulmuş fedakâr bir kadın, vefakâr bir eş gibi görünerek; iyileştirip, sağaltıp, ayaklandırıp hayata döndürdüğü kocasını mahvetmek üzere geri döndü.

Dönüş yolunda safran sarısı çöl başlığını çıkarmış, saçlarını rüzgâra vermişti. Dörtnala koşan atın üzerinde, bundan böyle kendi hayatlarını yaşayacakmış gibi dağılan saçlarının her bir örüğü havayı kinle kamçılayıp duruyordu.

Ter ve arma

Zeheyra döndüğünde daha yaklaşırken fark etmişti evden dışarı zehirli bir buhar gibi taşan keskin kokuyu. Odalarının kapısının altından iç sahanlığa kadar sızan ekşi su bununla kalmayıp merdiven basamaklarından aşağıya, evin kartal armalı çift kanatlı ana kapısına kadar inmiş, avluyu aşıp cümle kapısı sahanlığında üzerinden tek adımda geçilmeyecek genişlikte kirli, yeşil bir gölet oluşturmuştu.

Dış kapının iki yanına dağılmış hizmetliler, çaresizlik içinde ellerini kavuşturmuş; gün boyu süpürüp durmaktan usanarak bir kenara attıkları ucu tarazlanmış süpürgelere ve birbirlerine bıkkın yüzlerle bakıyorlardı.

Avluya varan Zeheyra kimseyle konuşmadan atından hızla indi. Başından dizlerine inen ipek şalının etekleri uçuşarak telaşla koşar adım çıktığı basamaklardan sonra oda kapısını güçlükle açıp içeri girdiğinde, kocasının keskin ter kokusuyla acılaşmış yatağının, odayı diz boyu dolduran bir su içinde başıboş bir sal gibi yüzdüğünü gördü. Sanki bir rüyanın içindeydi; şu an bir rüyaydı. İlk anda anlaşılabilecek ya da baktıkça anlam verilebilecek bir resim değildi gördüğü. Sıra sıra dizilmiş kagemushaları arasında babasını tanıma sınavlarına çekildiği çocukluk günlerinden beri hiç terlemeyen, bunca yıldır zehrini içinden atamayan Agabu'nun terbezlerinin kilidi sonunda açılmış, yıllardır terleyemediklerinin hepsini birden terlemiş; tenini, yatağını, odasını, evini su basmıştı! Şimdi kendinde olmayan bedeninde sahipsiz kalmış korkuları, yıllardır içinden atamadığı koyulaşmış bir zehrin içinde başıboş yüzüyordu.

Yatağın ayakucuna geldiğinde durup bir an bekledi. Bekletilmişliğin ekşittiği bu kokuyu tanıyordu Zeheyra; yalnızca ter kokusu değil bu.

Korku teri. Korkunun kokusu. Eti içeriden dağlayan korkunun kokusu! Agabu, kendinde değilken bile korkuyor. Belki kendinde değilken bile, kendisinden korkuyordur. Belki baygın, ama her şeyi biliyor. Korkusu olanlar bilirler çünkü. Uykuda olanları bilirler. Korku hep uykudadır ya, ordan tanır, ondan bilirler. Bir gün her şeyin herkesçe bilineceğini bilirler. Bir zehrin uykusundayken bile bilirler.

Zeheyra dizlerine yükselen su içinde yürüyerek başucuna gelmişti Agabu'nun. Yatağın büyük bölümünde sahiplik iddia edercesine iki yana kanat gibi açılmış kollarına baktı; kıpırtısız yatan Agabu'nun teninin altında karanlık, tekinsiz bir hayatın hareket edişini sezebiliyordu. Terlemekten başka hiçbir yaşam işareti taşımayan bu hareketsiz bedenin, bir zamanlar sevdiği adamın başını taşıdığına inanmak güçtü. Yalnızca gözlerinin kapalı olması değildi yüzünün uçmasına neden olan. Hikâyesini yitirmiş bu beden bir zamanlar delicesine âşık olduğu adamı hatırlatmaya yetmiyordu.

Boynunda asılı uğurluğa baktı, yedeğini yaptırdığı sandığının anahtarı, orada, tavşanayağı, yılan dişi, ejder tırnağı, leopar pençesi ve birkaç boncuk arasında savunmasız bir halde öylece uyuyordu. Her kilit, önce sahibini hapsetmez miydi? Bunca yıl terini kilitleyen beden sahipsiz kalınca korkusunu, zehrini nasıl atmaya çalışırdı içinden?

Agabu'nun ne zamandır zehrin kollarında uyuyan bedeninin kilidini açmanın zamanı gelmişti artık.

Çıktığı seferden yeni getirmiş gibi yapıp sakladığı Çölkabuğu macununu ve şifa kaplarında beklettiği otları tek tek zulasından çıkardı; şifacının verdiği tarife göre, tunç havanlarda kardı, gümüş çanaklarda ezdi, bakır tencerelerde kaynatıp kar kuyusunda soğuttu. Zehrin sağaltıcısı macun elindeki kaptaydı artık.

O gün ve sonraki günlerde özenle, dikkatle yavaş yavaş sağalttı kocasını, Agabu'yu. Zeheyra yüzüne yeniden bütün duygularını ardına saklayabildiği tunç bir maske dökmeyi becerdi. Bunun, içini ne kadar yorduğunu biliyordu, tıpkı başka bir çaresinin olmadığını bildiği gibi.

Sonunda iyileşeceğini de biliyordu onun, Agabu'nun. İyileşti.

Humması uzun süren bir uyku sonrasında yeniden yeryüzüne değen gözlerin şaşkınlığına benzemiyordu kocasının bakışları. Agabu gözlerini açtığında sanki başka birinin gövdesinde uyanmış yabancı

bir ruhun gözleriyle baktı Zeheyra'ya. Artık başka bir hayata uyanmış gibi baktı. Sonra Zeheyra'nın nicedir tanıdığı, bildiği bakışları yavaş yavaş geri geldi gözlerine. Ancak her ikisi de bundan sonraki hayatlarının aynı olmayacağını bir anda bakışlarına yerleşen bu yabancılıktan anladılar. İçlerinin bir yerinde, dipte, derinde çoktan her şeyi konuşmuş, birbirlerine itiraf etmiş, hatta düşman kesilmişlerdi.

Agabu artık sabahları avluya, akşamüstleri taraçaya çıkmaya, hatta haraya varıp atlara bakmaya başlayacak kadar iyileşip kendini toparladığında Zeheyra son darbe için beklediği ânın geldiğinden emin oldu. Bu defterleri günışığına çıkarmanın artık zamanıydı. Taraçadan uzun uzun ufka ve geçmişe bakarken sağ kolunu iyice vücuduna yapıştırarak yumruğunu her sıktığında, son darbeye hazır bir gürzün gücünü duyuyordu kendinde.

Bulduğu ilk günden beri defterlerin varlığından ilk haberdar olması gereken kişinin Moottah olduğunu düşünmüştü. Her şey bir yana "Gölgelerin Anadili" şiirinin asıl adandığı kişi olarak bu onun hakkıydı. Sırf tarihe yanlış kayıt düşecek hileli bir ithafın düzeltilmesi için bile buna değerdi doğrusu. Bir şiirin ithaf satırında adlarını buluşturan kadere borcunu ödemeli, şiiri gerçek sahibine iade etmeliydi. Bu da tarihe yapılmış bir çıkma sayılırdı. Ne de olsa sesinde onca şiirin hakkı vardı; yaşamı boyunca kalbine adalet ve merhamet indiren onca şiirin...

Moottah'ın kaç yıldır gönüllü bir sürgünle kendini kapattığı evinden nihayet dışarı çıktığı ve bütün Anakara'yı dolaşmaya başladığı; Eddnabari'de, Vomaka'da, Sued'da görüldüğü söyleniyordu. Yolunun buralara, en azından Samarakad'a düşeceğini varsayıyordu Zeheyra. Bugüne kadar çok istediği halde onunla tanışma fırsatı olmamıştı hiç. Ona ulaşmanın, bütün bu olan biten hakkında onu bir biçimde bilgilendirmenin bir yolunu mutlaka bulacaktı. Bu saklı defterlerin varlığının açığa çıkardığı hakikat, ancak Moottah gibi adı bütün Anakara'da saygı, sevgi gören; yetkesi, bilgisi tartışılmaz birinin ağzından duyulursa inandırıcı ve etkileyici olur; bu olayın yankısı her yerden duyulurdu. Kininin salyasıyla Agabu'nun alacağı yarayı ne kadar büyütebilirse, alacağı intikam da o kadar taçlanmış olacaktı. Uğradığı amansız

bozgunun içinde açtığı kara boşluk her geçen gün derinleşerek daha büyük, daha görkemli bir intikam zaferine ihtiyaç duyuyordu. Bu bozgunun tesellisi yoktu, bunu biliyordu, ama mutlaka bir zaferi olmalıydı ve gereksindiği şey tam da buydu.

Bunun için öncelikle askeri karargâh binasının onur salonuna girip çift sütunlar içinde yer alan armalar arasında, sandıkta bulduğu defterlerde imza yerine geçen bu armanın kime ait olduğunu arayıp bulmak; Moottah'a yalnızca bu defterlerle değil, aynı zamanda elde kanıtlı bir isimle de gitmek gerekiyordu. Moottah bu adın sahibini bizzat tanıyor olabilirdi.

Kaderin karanlık ve acı bir şakası gibi Moottah, kendisine ithaf edildiğinden habersiz olduğu bu şiir üzerine zamanında uzun bir yazı yazmış; "'Gölgelerin Anadili'nden sonra 'büyük usta' diye selamlanması gerektiğini" söylediği Agabu için övgüler düzmüştü. Uzun sayılabilecek bu şiirin, bütün katmanlarını saydamlaştıran incelikli saptamalar, ustaca yapılmış parlak çözümlemeler içeren, kendisi de en azından konu ettiği şiir kadar çokkatmanlı olan bu yazı, o gün bugündür herkes tarafından tam bir "şiir okuma dersi" sayılmaktaydı.

İşte bu yazıya da borçları vardı.

Agabu, Moottah'ın bu yazısını ilk okuduğunda ne hissetmişti acaba? Eskiden olsa, kocasının herhangi bir konuda neler düşünebileceği, neler hissedebileceği hakkında birkaç şey söyleyebilirdi, ama şimdi artık onu tanımadığını düşünüyordu. Çok yakından tanıdığımız insanlar, ne zaman bu kadar yabancı olurlardı? Hem de gözlerimizin önünde? Birbirine benzer günlerin aynılığında hiç sezdirmeden geçen bu değişimi anlamakta güçlük çekiyordu.

Zeheyra, defterleri o uğursuz sandığın dibinde gördüğü günden beri bu şiirleri yazan kişinin artık hayatta olmadığına inanıyor; bu büyük şiirlerin yarattığı yankı ve geniş bir coğrafyaya yayılmış farklı bölgelerdeki insanları etkileme gücü karşısında, kimsenin bu kadar uzun süre sessiz ve gölgede kalamayacağını düşünüyor, "Gölgelerin Anadili"ni yazmış birinin ruhunun bu sessizliğe asla katlanamayacağına inanıyordu. "Ölmeseydi mutlaka ortaya çıkardı," diye geçiriyordu içinden. Bütün sorun gövdesi ölüp gitmişse bile adı ve ruhu gölgede kalmış bu şairin kim olduğuydu! Şiirleri yerkürede yayılıp durdukça, ruhu meçhulde azap çekiyor olmalıydı.

Askeri karargâhın onur salonuna girip ona bu bilgiyi sağlayacak adımı hiç ummadığı bir anda kader karşısına bir armağan gibi çıkardı Zeheyra'nın. Böylelikle, onu kocasının can düşmanı olan Ehiyu'nun kucağına düşmekten de alıkoymuş oldu. Ne de olsa Agabu'yu ortaya çıktığı günden beri düşman bellemişti Ehiyu. Kendinden sonraki kuşaktan gelen birinin kendi ölmeden yerini almasına tahammül edemeyen şairlerdendi.

Hırslı, haris, kötü ruhlu biri olan Ehiyu, zekâsını seyrelten köklü bir kıskançlığın kör ettiği gözleriyle, zaaflarına yenilip dilini tutamayabilir, olmadık yerde Zeheyra'yı zor durumda bırakacak önemli bir açık verebilirdi. Onun volkanik tepkiler veren hırçın bir mizacı ve hasımlarının gücünü hesaba katmayan kör bir kibri olduğu herkesçe biliniyordu. Zeheyra içinse atacağı her adım, ustalıkla hesaplanması gereken incelikli bir zamanlama işiydi.

Amacına giden yolu çabuklaştırmada kaderin Zeheyra'nın karşısına bir armağan gibi çıkardığı bu kişi, Dargın Göller Bölgesi'ne giderken yolu Balına Gölü'nün kıyısına düşen Sözlükçü Dohanara'lı Tarkusyu oldu.

Zeheyra, onun zamanında kendisini birkaç kez dinlemeye geldiğini, bir okumacı olarak sesini ve okuyuşunu beğendiğini biliyordu. Ayaküstü sohbet etmişlikleri, okuduğu şiirleri çok doğru yorumladığına ve sesinin baharatlı güzelliğine ilişkin iltifatlarına mazhar olmuşluğu vardı. Aynı zamanda bir sözlükçü olarak kazandığı saygınlık ve ün sayesinde, her gittiği yerde ona bütün kapıların açıldığını da biliyordu.

Dohanara'lı Tarkusyu bir sözlükçü olarak herhangi bir konuyu araştırıyormuş gibi askeri karargâhın onur salonuna rahatlıkla girebilir, çift sütunlar arasında dizili armaları tek tek tarayarak bu defterlerde yer alan çift kılıç içindeki armanın kime ait olduğunu kolaylıkla öğrenebilirdi. Zeheyra'nın bu iş için herhangi birinden yardım istemesinden çok daha emin, daha güvenli bir yoldu bu. Ayrıca Tarkusyu, burada çok kalmadan çekip gideceğinden, bu bilgiyi de yanında götürmüş olacaktı. Onun, Zeheyra'nın bu isteğini Agabu'dan saklaması gerektiğine ikna edilmesiyse pek zor görünmüyordu.

Her şey Zeheyra'nın tahmin ettiğinden daha çabuk, daha kolay oldu. Zeheyra'yı bir nedenle görmek için Tarkusyu'nun kendisi haber yollamıştı. Yukarı doğu çöllerinde adının ve "adının hikâyesi"nin ikizine rastlamış, hemen sözlüğüne almıştı; ona bunu anlatmak istiyordu. Bu iki adın bakışımlı ögeler içeren efsaneleri bile nerdeyse aynıydı; yalnız oradaki efsanede erkek adı olarak geçiyor ve "Omayra" deniyordu.

Zeheyra, adının ikizi sayılan Omayra söylencesini, bir akşamüstü kızıl kantaron çayı içerek, Balına Gölü üzerinde bütün haşmetiyle batan güneşi birlikte seyretmeye çağırdığı Tarkusyu'dan, üst taraçadaki kabartılmış atlas minderler döşeli, ipek şayami örtüleri, sim bürümcüklü Sohara şalları serili hasır sedirlerden birine yarı uzanmış bir halde dinledi. Günbatımı renklerinin yansıdığı gözbebeklerini, kıvılcım ocağı gibi yalazlandıran şey yalnızca gözlerine çektiği Zummorne kömüründen yapılma sürmelerin ışıltısı değil, amacına bir adım daha yaklaşmış olmanın bakışları parlatan heyecanıydı da... Davranışlarına Dohanara'lı Tarkusyu'ya daha genç olduğu dirim dolu günleri hatırlatacak ölçüde dişilik katmakta bir sakınca görmemişti. Uzandığı yerde, acı mor renkteki kadife elbisesinin eteklerini azıcık yukarı doğru çekerken işte bu niyetle hışırdatıyor; bu niyetle örgüsünün yarısını çözdüğü saçlarını elinin tersiyle şöyle bir gerisin geriye savuruyor; yarı aralık duran ıslak dudaklarının arasında evirip çevirdiği şekerlenmiş kızılcık tanelerini bu niyetle diliyle ağzının içinde yuvarlayıp duruyordu.

Geniş tutulmuş dekoltesini altın simli yaka işi nakışların çevrelediği dik ve dolgun göğüslerinin arasından, parmağının tek bir hareketiyle çıkardığı kâğıttaki armanın bir kopyasını oracıkta ikinci bir kâğıda çizip Tarkusyu'ya uzattı ve "Nedenini sormamak inceliğini gösterirseniz eğer, bundan Agabu'ya söz etmemenizi rica edeceğim," dedi.

Tarkusyu, Zeheyra'nın elindeki o kâğıda göğüslerinin kokusunun sinmiş olabileceğini düşündü. Kâğıdın aslı Zeheyra'da kalacaktı. Biliyordu. Bu çeşit kadınları, onlara hiçbir zaman sahip olamayacağınızın bilgisiyle severdiniz. Bu hareketin tasarlanmış kesinliği, ona bu aşılmaz gerçeği hatırlattı. Onlara yönelik ilgide yaşanan kesin sınırların geçitvermez varlığını. Orada durmak gerekliliğini. Fazladan yapılmış tek bir hareketin her şeyi berbat edebileceğini. Aklındaki dü-

şüncelerin ağırlaştırdığı yavaş hareketlerle uzanıp Zeheyra'nın üzeri ne arma çizdiği kâğıdı aldı.

"Bu isteğimin benim için bir önemi var, zamanı geldiğinde koca ma kendim söylemeyi tercih ederim," dedi. "Ki inanın, bu da çok gecikmeyecektir."

Bunu söyleyişinde ölçülü, kibar, karşı çıkmayı olanaksız kılan bir uzaklık; Tarkusyu'ya tanıdık gelen, daha çocukken her istediğini elde etmeyi öğrenmiş varlıklı aile kızlarına özgü buyurgan bir nezaket vardı. Ayrıca zaten Tarkusyu'ya hilesiz görünen, aklına herhangi bir karanlık hikâyenin gölgesini düşürmeyen makul, zararsız bir dilekti Zeheyra'nın ondan istediği.

Eline aldığı kâğıttaki armaya dikkatle bakıp inceledikten sonra tanımadığını söyledi Tarkusyu. Şiirinin ömrü az olmuş, bu yüzden adı şanı unutulmuş, sıradan, herhangi bir asker-şaire ait olabilirdi bu arma. Ama gene de ertesi gün gidip bakacağına söz verdi. Kadınları karargâh salonuna almadıklarını o da biliyordu.

Zeheyra bir süre havadan sudan söz ettikten sonra sözü ustalıkla Moottah'a getirdi. Tarkusyu'ya, Dohanara'daki karşılaşmalarını, neler konuştuklarını anlattırdı. Onun çömlekle şiir arasında yaptığı benzetleme üzerine kurduğu konuşmasını Tarkusyu'nun özetlemesinden dinledi. Onun anlatışından büyülenmiş gibi yapmayı ihmal etmedi. Sonra sakin bir geçişle Moottah'ı özel olarak nasıl görebileceğini sordu. Moottah'ın kendisiyle baş başa görüşmesini nasıl sağlayabilirdi? Bu konuda da aynı nezaketle, ama bu kez daha alçakgönüllü görünerek yardım istedi.

"Zaten bir okumacı olarak varlığınızdan mutlaka haberdardır," dedi Tarkusyu. "Adınızı duymamış olamaz, elbet o da tanışmak isteyecektir sizinle."

Zeheyra'nın çocuksulaştırdığı yüzünde beliren yetinmezlik ifadesi üzerine Tarkusyu, "Moottah'a götürmeniz için bir şey yazacağım," diyerek ondan boş bir kâğıt istedi. Bunu isterken, önlerindeki sehpada bir üçüncü kâğıt olmadığının farkındaydı aslında.

"Yabancı gözlerden özenle saklamanız gereken bir kâğıt," diye göğüslerinin arasındaki kâğıdı ima etti. Gözleriyle söylediği niyetini, sesiyle sakladı.

Zeheyra'nın eli çaresiz göğüslerinin arasına gitti, az önce yerleş-

tirdiği kâğıdı bu kez kendinden o kadar emin olmayan bir hareketle çıkartıp Tarkusyu'ya uzattı.

Tarkusyu rasgele bir hareket yapıyormuş gibi parmaklarının arasında tuttuğu kâğıdı bir an burnuna götürüp kağıda sinmiş olan Zeheyra'nm göğüslerinin, gerdanın, teninin kokusunu içine çekti; hınzırca bir zevkle bu kokuyu varlığına kattı. Bu yüksek kadınların karşısında durulması gereken sınırların yeri geldiğinde nasıl ihlal edileceğini de bilmek gerekti elbet.

Varlığına kattığı güllerin terlemesini andıran bu kadın kokusuyla şimdi kendisini daha iyi hissediyordu.

Tarkusyu son çayların içine kattıkları Dyangu içkisinden çok Zeheyra'nın geçmiş dirilten güzelliğinin sarhoş ettiği bir teslimiyetle belki de kendisini daha da önemsemesini sağlamak, hatta Moottah'la bu buluşmayı tamamen kendinin hazırlamış olduğu izlenimi uyandırmak amacıyla elindeki kâğıdın arka yüzüne "Roasanayma" yazıp Zeheyra'ya geri verdi.

"Nedir bu söz?" dedi Zeheyra, "Nece bu, ilk kez rastlıyorum bu sözcüğe."

Tarkusyu güldü, "Bu özel bir sözcük," dedi. "Bir anlamı yok. Bir şifre, diyelim. Size istediğiniz kapıyı açacak bir şifre. Sözlüklerimde boşuna aramayın, bulamazsınız. Moottah'ın, hikâyesini kimselere anlatmadığı bir çocukluk anısının anahtarıymış bu sözcük – aslını ben de bilmem. Evinden hiç çıkmadığı yıllarda ona bir haber göndermek istediğimde bazen böyle yapardım. Bunu bir kâğıda yazıp gönderirseniz ona, sizinle özel olarak konuşmayı mutlaka kabul edecektir."

Kâğıtta yazılı olan sözcüğü yüksek sesle tekrarladı Zeheyra: "Roasanayma. Roasanayma. Hiç merak etmeyin, hem ona sevineceği şeyler söyleyeceğim."

"Hiç kuşkum yok," dedi Tarkusyu. "Bu kadar güzel bir ses, başka ne söyleyebilir ki?"

Tarkusyu gittiken sonra, az önceki bütün ışıltısını geceye teslim ederek yorgun bir kartal gibi içine kapanan Zeheyra sabaha kadar uyuyamadı. Bir anda her şeyden yorulmuştu. Olanlardan ve bütün olacaklardan. Kendi nefretinden bile yorulmuştu. Gecenin lacivert atlasında kalın gölgeler halinde görünen karşıki dağlara dikili kalmış gözlerini

neredeyse bir an bile kırpmadan tekinsiz bir heyecanın ürpertileri içinde ertesi günü bekledi.

Bir gün önce batışını seyrettiği güneşin, ertesi sabah doğuşunu da seyretti. Gözleri yorulmuş, ama bakışları dinmemişti. Sıkıntıdan iki kez üzerini değiştirmiş, avına susamış pars bakışlarıyla dolanmış durmuştu ortalıkta. Zeheyra'nın ikinci giysisinin eteklerinde bir kartalın açılmış kanatlarını gösteren gümüşten yapılma bir ek parça vardı. Kanatların her bir teleği kırmalara oturup volan yapıyor, o sağa sola döndükçe etekleri de kanat açıp kapıyor gibi oluyordu. Bir süre gözleri adımlarına dikilmiş olarak o duvardan bu duvara kanat çırpar gibi gidip geldi avluda.

Ertesi gün zaman geçmek bilmedi, akşamüstünü sabırsızlık içinde zor etti.

Dohanara'lı Tarkusyu'dan hâlâ bir ses çıkmıyordu. Onun, konuyu tamamen unutmuş ya da önemsememiş olabileceğini düşündü. Erken ve ısrarlı davranarak ortalığı telaşa vermek, adamı gereksiz yere kuşkulara sürüklemek istemiyordu. İzlemesi için Tarkusyu'nun peşine taktığı adamlarından biri akşamüstüne doğru beklediği haberi getirdi: Tarkusyu, öğleüzeri askeri karargâha girmişti. İçeride uzun kaldığına bakılırsa ya bir aksilik çıkmış, birileri tarafından engellenmiş ya da tahmin ettiğinden de karışık ve karanlık bir hikâyenin içine düşmüş, komutanlarca alıkonmuştu. Bir armanın sahibinin adını çözmek isterken, askeri karargâhın sakladığı bir sırrın kabuğunu kaşımış olabilirler miydi? Tarkusyu gibi bir bilge kişi böyle bir durumda Zeheyra'yı ele verir miydi? Böyle durumlarda olmadık olasılıklarla çeşitlenerek yalnızca korku, ürkü, tedirginlik yaratan karanlığı zengin hayal gücünün pençesinde kıvranmaya başladı. Hiçbir gerçeklik, kendi hayal gücü kadar işkence edemezdi ona. Bir şeyden bir kez kuşkulanmaya başladı mı, en kötü olasılıkları art arda sıralayıp felaket hikâyeleri kurmakta üstüne yoktu.

Dohanara'lı Tarkusyu, şimdi içinde sakin adımlarla ilerlediği askeri karargâhın onur salonuna girmeyeli ne kadar zaman geçtiğini hatırlamaya çalışıyordu. Açıkçası, "dağınık ordular" diye bilinen ilk dönem şairlerinin dışında, asker-şairlerin hiçbiri ilgisini fazla çekmemişti.

Onlar da cönkname oluşturma teknikleri, eski şiir kalıplarını ve yerel ağızları kullanma biçimleri; şiirlerinde bazı sözcüklerin ilk hallerine rastlanıyor oluşu bakımından ilginçtiler. Orduları uzak yakın nice toprağı istila etse de, Agabu ve Novagan'ın dışında hiçbirinin şiiri Anakara'yı kuşatmaya yetmemiş, çoğu cenk meydanlarındaki ölüler kadar birbirinin aynı olan birörnek şiirlerinin arasında kaybolup bir toplu mezara gömülür gibi askeri düzen içinde anonim bir bilinmezliğe gömülüp gitmişlerdi.

Onur salonunun yeni cilalanmış meşe çırası rengi zemin tahtaları, gözleri kamaştıran bir alev parlaklığı veriyordu yansıdığı camlara; hiçbir hava kabarcığının pütürleştirmediği kaymak beyazı boyalı duvarlara... Salonun hayli uzun sayılacak doğu duvarını boydan boya kaplayan çift sütun arasına dizilmiş kabartma armaları tek tek taramaya başladığında işinin bu kadar uzun süreceğini tahmin etmemişti. Üst sıralara ulaşmasını sağlayan tekerlekli merdivenin basamaklarını inip çıkmaktan yorulmuş, birkaç kez zihnini ve gözlerini dinlendirmek amacıyla çay molası verip sonra bıraktığı yerden sürdürmek zorunda kalmıştı. Burada her bilgi gerçekten de askeri bir şaşmaz düzen içinde istif edilip saklanmıştı. Birbirine benzeyen armaların yorduğu gözlerini arada bir papatya çayı konmuş göz kadehlerinde dinlendiriyor, sonra yaptığı tarama işlemini kaldığı yerden aynı dikkat ve gayretle sürdürüyordu.

Yüzlerce benzeri arasında aradığı armayı, sonunda dokuzuncu sütunun, zemine yakın düşen bir yerinde buldu. Karşılaştırma defterlerindeki kayıtlarda bu armanın sahibinin adı "Serhenas" olarak geçiyordu. Tuhaftır ki bu ad ona hem bir biçimde tanıdık, hem çok yabancı geliyordu. İlk hissi, bir şiirden çok bir anıdan hatırladığıydı. Hatta sanki kendi anısından değil de bir başkasının anısından belleğinin kuytusuna sinmiş olduğuydu. Hakkında tutulan kayıtlara bakılırsa en son Yeşilalaylar komutanı Settu'nun emrinde çalışmış asker cengâverlerden biriydi. Genç yaşta bir cenkte öldürülmüştü. Başlangıçta pek de önemli sayılmayacak şiirler yazmış, anlaşılan sonraları şiiri tamamen bırakmıştı. Onun ilk gençlik döneminden turnuva kazanmış birkaç şiir bayrağının yer aldığı depo numarası derkenar notu düşülmüştü. Belleğini yoklayan Tarkusyu, bir şiirini bile hatırlamadığı bu adsız şairle Zeheyra'nın neden böyle bir gizlilik içinde ilgilenmiş ola-

bileceğine anlam veremedi. Serhenas'a ait bulduğu bilgileri Zeheyra'ya gerekebileceği düşüncesiyle kopya ederken birden aklına Yeşilaylar komutanı Settu'nun, Agabu'nun babası olduğu geldi. Agabu'nun o ünlü "Kagemusha" şiiri kendi başına ölümsüz olduğu gibi, zamanla belleklerde birlikte hatırlanan bir sarmal hikâye oluşturdukları için, yirmi yıllık kagemushası tarafından bir cinnet ânında öldürülen babasının trajik hikâyesini de ölümsüz kılmıştı. Bu şiir ile bu olay arasında gerçek hayatta olmayan bir bağ, ortak belleğin çağrışım tarihinde kendiliğinden eşleşmişti. Yaşam labirentinin geometrik düzeninde bu tür eşleşmelerden kurtuluş yoktu. Hiçbir zaman da olmamıştı. Tarkusyu bu bilgiyle kaderin zalim cilvesine gülümsedi.

Zeheyra'nın Serhenas'a ilişkin bu sıradan bilgileri çok daha kolaylıkla, üstelik ilk el sayılabilecek Agabu'dan öğrenebilecekken kendisinden istemiş olması da şimdi tuhaf geliyordu ona. Aradığı yanıt orada saklıymış gibi gözlerinin fitilini kısarak başını çevirdiği boşluğa baktı Tarkusyu. Bu adların gizemli biçimde bir araya gelmesinde, onun farkına varamadığı karanlık bir ilişki olabileceği kuşkusu uyandı içinde. Hatta, Zeheyra Agabu'ya söylememesini özellikle rica ettiğine göre sandığından daha da önemli bir bağ olmalıydı. Tarkusyu ilk kez o an, bu hikâyenin göründüğü kadar masum olmayabileceğini düşündü. Gene de kendisini ilgilendirecek bir yan göremedi bu durumda. Çoktan ölüp gitmiş önemsiz bir şair ve bir çift kılıç içinde yer alan artık kimsenin tanımadığı anısı solmuş bir arma... Ne olabilirdi ki? Rastlantıları büyütüyor olmalıydı. Durum belki de can sıkacak kadar sıradandı: Zeheyra, bu adama ilişkin bir-iki şiir ele geçirmiş, bu şiirlerin sahibini merak etmiş ve önemli bir değer keşfettiği sanısıyla işi büyütmeye karar vermiş olabilirdi. Balına Gölü kıyısındaki kale yavrusu o evin yüksek duvarları arasında canının sıkıldığı belliydi Zeheyra'nın. Zengin ve güçlü kadınların can sıkıntılarının, her zaman büyük yanılgılara açık, yıkıcı bir güç barındırdığını düşünürdü Tarkusyu. Karısının ölümünden sonra kadınlardan uzak durma çabasının, kadın ruhunu daha çok görmesine, anlamasına neden olduğuna inanırdı. Hem şu aklından geçirdikleri Zeheyra'ya fazlasıyla uyuyordu; güzeldi, akıllıydı, güçlüydü, zengindi ve belli ki dört bir yanı kale gibi geniş taraçalarla çevrili kartal yuvalarına komşu yükseklerde canı sıkılıyordu. Hem onun iyi bir okumacı olduğunu unutmamak ge-

rekti. Hangi okumacı, kalabalıklar karşısında sesinin yankısını duymanın zevkinden, dinleyenleri derinden etkilediğini görmenin sarhoş edici gücünden uzun süre uzak tutulabilirdi ki? Agabu gibi güç ve iktidar sarhoşu adamların Zeheyra gibi kendine hayran kadınları, marifetlerini ve güçlerini sergileyecekleri gösterilerden alıkoymaya çalışmaları beyhudeydi. Seslerini nice uykuya yatırsanız da, onları geri çağıran alkışların uğultusuna kulaklarını ne kadar kapatabilirlerdi ki?

Aoi Şenlikleri'nin, fırlatıldıktan sonra sahibine geri dönen çift çatallı döngel çemberleri geldi gözünün önüne. Adı üstünde, ne kadar uzağa gönderirseniz gönderin aynı hızla sahibine geri dönerdi bu döngeller.

Akşam çıkışında Zeheyra'ya uğradığında, onu bastırmaya çalıştığı bir heyecan içinde kendisini bekler buldu. Tarkusyu kirli bir meraktan çok yanlış bir şey yapmamış olduğundan emin olmak istercesine, topladığı bilgileri vermeden önce temkinli bir biçimde birkaç soru sordu Zeheyra'ya. Bu az ve öz seçilmiş soruları gelirken yolda kafasında titizlikle hazırlamış, kendince bir sıraya koymuştu. Çünkü, Zeheyra tarafından zihni kirli bir kuşkucu olarak anlaşılmak istemiyordu.

Zeheyra, Tarkusyu'nun tedbirli açıklamaları ve soruları karşısında aniden Agabu'nun yanında olmadığı zamanlarda yüzünden çıkardığı tunç maskeye şimdi de gerek olduğunu fark etti. Belli ki Tarkusyu o çift sütunlu armalar arasında onu işkillendiren bir şeyler görmüş, bulmuş olmalıydı. Dün akşamki kayıtsız hali, yerini gözle görünür bir tedirginliğe bırakmış, yanlış bir şeye alet olup olmadığının kuşkusuna kapılmıştı. Bunu anladığı andan itibaren Zeheyra son derece güven verici bir sesle, sakin bir biçimde, tesadüfen birkaç şiirini bulup sevdiği eski bir asker şairin kim olduğunu çok merak ettiğini, Agabu'nun kendisini yalnızca diğer erkeklerden değil, diğer şairlerden de nasıl kıskandığını ağzından bal damlayan işveli bir dille tane tane anlattı. Kocasını çekiştiriyor gibi değil de onun bu zaafından yakınıyor görünse bile, bir eş olarak onu anlıyormuş, hatta bundan kendine kadınca bir övünç payı çıkartıyormuş gibi hoşgörülü olmaya çalışan bir zarafetle söz etti. Büyük bir şair de olsa Agabu sonuçta bir erkekti ve erkekliğini fazlasıyla hatırladığı böyle durumlarda, ne yazık ki diğer erkeklerden pek bir farkı kalmıyordu.

Sıradan bir hikâyenin en büyük erdeminin inandırıcılık olduğunu bilirdi Zeheyra. Anlattıklarında bazı boşluklar olduğunun da farkındaydı, ama gerçeklerin her zaman boşluklar barındırdığını, yalnızca yalanların kusursuz olduğunu da biliyordu. Tarkusyu bunları kolaylıkla ayırt edebilecek kadar çok şey görmüş geçirmiş biri olmalıydı. Uydurduğu hikâyeyi süsleyen bütün bu ortalama sözler, sıradan ayrıntılarla Tarkusyu'nun gözünde aklı daha kıt, zekâsı daha eksik bir kadın portresi çizdiğinin farkındaydı, ama böylelikle ona duymak istediği, içini rahatlatacak tanıdık bir hikâye vermiş oluyordu. Azıcık salak görünmek karşılığında alacağı isim her şeye değerdi çünkü.

Nitekim aldı da.

Serhenas adını ilk kez böyle duymuş oldu Zeheyra.

Göğsünden çıkardığı kâğıttaki çift kılıç armanın altına kendi eliyle "Serhenas" yazdı.

Kör kanı

İçinde çalkalandığı onca denizden sonra üstü başı yeni yeni toprak kokmaya başlamıştı Bendag'ın. Anakara'nın içerilerine doğru ilerledikçe, bedeni karaya iyice alışmıştı artık. Terini kurutan rüzgârla birlikte teninin kokusuna yeniden otun, çiçeğin, ağacın kokusu karışmıştı.

Bazı günler diğerlerine göre daha zor geçiyor, örneğin şafaksız sabahların bozbulanıklığında uyanıp yola düşmek her zaman kolay olmuyordu onun için. Konaklama yerleri arasında yakın mesafeleri yaya olarak katetmedeki ısrarı daha yolunun yarısına bile varmadan yorulmasına neden olmuştu. Üstelik her zaman begonyaların, petunyaların şenlendirdiği balkonların, güneş arsızı sarmaşıklı pencerelerin altından; sakız akı sokaklardan geçmiyordu insan. Örneğin, buraya gelirken ovada bir çekirge bulutunun içine düşmüş, eline aldığı bir hasır şapkayı iki yana çarpa çarpa güçlükle yürüyüp geçmişti havada bir tehdit gibi asılı duran o yemyeşil çekirge bulutunun içinden. Sonra yol üstünde kendini mevsimlerin vicdanına bırakmış boş bir eve sığınıp azıcık soluklanma fırsatı bulmuştu.

Sığındığı terk edilmiş evin penceresinden dışarıya baktığında epey yükselmiş olan güneşin, toprağı mevsimsiz bir hararet içinde bırakmış olduğu görülüyor. Sonra sırtını dayadığı duvarın dibine çömeliyor; evin bu gölgelik yerinde, huzurlu bir dikkat içinde kulak verdiği dışarıyı dinliyor. Nereden geldiği belli olmayan tuhaf bir uğultu var dışarıda. Sessizlik varlığını hissettirmek istercesine uğulduyor sanki.

Soluğu düzene girdikten sonra etrafa sakin gözlerle baktığında boş evlerin hüzünlü havasına kapılıyor birden. (Kim bilir sahipleri ne zaman boşaltıp gitmişler burayı. Evlerin yalnızlığı insanlarınkinden

daha fazla hüzün verir; boş bir evin insanlar gibi geçmişini inkâr ede-
rek yaşamasının imkânı yoktur çünkü. Etraftaki bakımsız ayrıntıların
yardımıyla daha ilk bakışta terk edilmiş olduğunu itiraf eder, yalnızlı
ğını söyler.) Burada da duvar dipleri kumullanmaya, sıvası dökülen
taşların gözenekleri ortaya çıkmaya başlamış bile.

Durup evin eski sahiplerinin gözleriyle dışarı bakmaya çalışıyor Bendag. Az ilerideki defne dallarının zar kesmiş yaprakları bile görülüyor buradan; içinde bulunduğu şu an, ayvası bol bereketli eski güzleri hatırlatıyor ona. Gençliğinin güzlerini. Bazı mutlu anların kendine özgü hüznüyle huzur ve şükran duyuyor yaşama karşı. İçi tabiatla böylesine dolu olduğu zamanlarda insan içinde yaşadığı ânı daha geçerken özler. Tabiat ve zamanla bütünleşmeyi bilen ruhların doluluğudur bu. Ona da öyle oluyor.

Gökyüzü açık; yukarıda yeni yıkanmış bir içgömleğine benzeyen akı dolgun bir bulut kendi yükünün altında ağır ağır ilerliyor.

Bir zaman neredeyse kımıldamadan oturuyor çöküp kaldığı yerde Bendag; baldırları çömelmekten ağrımaya başlamış bile. Neden sonra uçarken yorulup bilmediği bir kovuğa sığınan göçmen kuşların tedirginliği içinde hissediyor kendini. Yaşam, yolunuzun üstündeki geçici sığınaklarla dolu. Biliyor: Bazen yolda fazla eğleşir, bazen sığınakta fazla kalır insan. Yazgının dikiş yerleri birbirini tutmaz. Ezberini tazeler gibi yaşamın ona öğrettiklerini düşünüyor: Yaşamda istek, korku hep var olmuş, güvenceyse hiç olmamıştır. Yol üstünde bulduğun boş bir ev, seni ne kadar saklayabilir? Tedirginlik: İçinin kopmaz parçası; yeniden yollara, uzaklara çağırıyor. Zamanla ruhundaki birçok şeyi eksilten yılların değil gidermek, seyreltmeyi bile başaramadığı o tanıdık tedirginlik... Düşünüyor: Kendi hayatımız ne zaman kendimiz için bile bir eğretileme haline gelir? İçinde yaşadığımızı ne zaman karşımıza alıp bakmaya, hatta için için onu yazmaya başlarız?

Sırtını yasladığı duvarın kalın taşlarının serinliği tenini nemlendirerek usulca gövdesine işliyor. Zamanın geçiciliğini teninde hissetmek bir kez daha ürpertiyor onu.

Uyku getiren bir serinlik ve sessizlik içinde böyle dalıp gitmişken birdenbire içerideki odaların birinden gelen seslerle ürküyor. Kanat çırpımlarından yayılan o partal ses, evin içinde yalnız olmadığını söylüyor ona. Bu evi paylaştığı birileri var. Gülümsüyor; az önce kendini kuşlara benzeterek çağırmış olmalı onları. İçerdeki kuşların kanat çırparken tavan kirişlerindeki beklemiş tozları kaldırdıklarını hayal edebiliyor oturduğu yerden. Gene de kalkıp bakmaya gitmiyor. Aynı çatı altında birbirinin varlığına katlanmasını bilen, bunu adabıyla yaşayan zamanın ayrı düşürdüğü aile bireyleri gibi burada şimdi kendisinin odası bellediği bu nemli duvar dibinde öylece durup içeride çırpan kanatları, çırpınışları uzaktan dinlemeyi sürdürüyor.

Bendag bir süredirne zaman sırtını bir duvara yaslayacak olsa döndüğü savaşlardan sonra sağaltamadığı yaralarına alışmaya çalışan savaş tutsakları gibi hissediyor kendini. "Savaş, bizi kim olduğumuzu bilmediğimiz insanlar haline getirir," demişti bir zamanlar tanımış olduğu eski bir asker. "Savaştan kendisi gibi çıkan insanlar var mıdır, bilmiyorum." Yaşamın içinde zamanla bir savaşa dönmüş her şeyin insanda bıraktığı kestirilemez hasarlar olmalıydı. Ağzında sevmediği bir tat var. Hani keven otunun zehirli sütü gibi bir tat. Yanılıp yutmaktan çekindiği bir belirsiz dolgunluk diliyle damağı arasında geziniyor... Kırılınca sapından zehirli süt sızan bu otu birdenbire hatırlamış olduğuna şaşırıyor şimdi. İnsan neleri, ne zaman hatırlıyor? Ağzındaki acılığa tabiatın şiiri iyi geliyor.

Yaşam çevrimini doğduğu topraklarda tamamlamaya karar verdiği andan itibaren biliyordu bu yolun karşısına beklenmedik durumlar çıkartacağını; ama içinin kendisine böyle çelmeleyici bir sürpriz hazırlayacağını beklemiyordu doğrusu. Bir süredir kabuğunu zorlayan duyguları yer değiştirip duruyordu içinde; kararsızlıklar daha erken yaşlar içindir sanmıştı. Oysa çoğu kez kendi söylerdi başkalarına, "İnsanın hayatta en önemli sorunu ne istediğini bilmemesidir," diye. Anakara'ya yurdunda ölmeye yatmak için dönmüş, bu uzun yola bunun için çıkmıştı. Oysa şimdi kendisini ölmek için yeterince yaşlı hissetmiyor. Büyü Ormanları'nın eteğinde rastladığı otacı kadın Sahremina, "Daha kanın susmamış senin," demişti. Yüz yaşını geçmiş ol-

ması demek değildi yaşlılık. İçindeki yılların bitmediğini keşfetmişti.

Sahremina'nın bu sözü yıllar önce elini avucuna alıp kanını dinleyen Chinhaya'nın söylediklerini hatırlatmıştı Bendag'a: "Şiirin kanıyla rüyanın kanı aynıdır. Yazıldığında görülenle akanında saklanan aynıdır," demişti Chinhaya. Öylesine içine kazınmıştı ki bu söz, çok sonra Aoi'de karşılaştığı Kuyuhera'yla rüyalardan konuşurken, Chinhaya'nın bu sözünü aktarma gereği duymuştu. Bunun üzerine Kuyuhera itiraz eder gibi değil de konuyu başka bir gerçekliğe çeker gibi, "Kanda saklanan rüyayla, rüyada saklanan kan aynı değildir ama," demişti. "Bizim işimiz rüyalardaki kanı temizlemek."

Uzaktayken ölmeyi düşlemek kolaydı belki, ama buraya döndüğünden beri çağrışımları, anıları onu yalnız bırakmıyor, zamanın kışkırttığı nice imge gençliğine ve hayata şiddetle geri çağırıyordu onu. Gençlik Dağları'nı gördüğünde iyice kesinleşmişti bu duygu ve onu yolculuğuna şimdi yeni bir anlam bulmaya zorluyordu.

Düşünüyordu da, çok gençken başlayan bir yaşlılıktı onunkisi, o yüzden bu kadar uzun sürmüştü belki... Arada bir dönüp yol boyu yazmakta olduğu *Son Şiirler*'e baktığında bu bilgi yeniden doğrulanıyor içinde: Daha ölmemesi gerektiğini, daha yapacak işlerinin olduğunu söyleyen bu şiirlerin özsuyunda geçmişin alışkanlıklarından kurtulmuş taze, yeni bir şeyler var... Başka bir kan, başka bir ruh gelmiş yazdıklarına. Bunca yıl susmanın ruhu, beklettiği kanın damarlarında zonklayan debisi içindeki şiirin yolunu yenilemiş gibi...

Yıllar önce şiiri tükendiği için bırakmamıştı şiir yazmayı Bendag; şiirde artık gideceği bir yer kalmadığı için bırakmıştı. Geçmiş zaferlerini kopya etmek, ustalığını zanaatkârca çoğaltmanın kolaylıklarına yaslanmak istemiyordu. Hem aynı şiirlerden birkaç tane daha yazmak neyi değiştirirdi ki? Hâlâ doruktayken vedalaşmak istiyordu şairliğiyle. Kendi eliyle düşürmek istemiyordu doruğa diktiği ve bunca yıl bembeyaz bir bayrak gibi dalgalanan şiirlerini... Sonradan gülünç bulmuştu meydan savaşlarının anısını taşıyan bu eğretilemeyi, köhne algıların bu süslü püslü imgesini; bayrak, doruk, dalgalanmak... bunlar boş, çocukça şeylerdi. Birileriyle yarışmanın hırsıyla çok gençken öğrenilirdi bunlar ve hemen unutulması gerekirdi.

O zamanlar elli yılda varmış olduğu yerde en iyisi çekip gitmekti; o da öyle de yaptı.

Anakara'ya döndüğünde ayak bastığı Makrakamash'tan bu yana kaç gündür yollarda olduğunu hesaplamaya çalışıyor. Güneybatı burnundan Anakara'nın ortalarına doğru ilerledikçe kaç köy, kaç şehir, kaç yerleşke geçmişti? Kendisini ölüm düşüncesine kaptırmışken bu yolculuk çok daha rahat, içi daha erinçliydi; şimdiyse kendisine son diye seçtiği bu uzun yolun güzergâhı gençlik zamanlarından hatırladığı, gerisini, sonrasını merak ettiren yeni bir macera değeri, yeni bir başlangıç duygusu kazanmaya başlamıştı. Yol da, hayat da, ömrü de sürsün istiyordu. Makrakamash'ta rıhtıma ayak bastığı ilk günden beri yer değiştirip duran duygularına, "Yurduna dönmek" sözü az geliyor. Dönmek, başlı başına bir memleketti.

Döndüğünden beri yol boyu kapıldığı düşünceler arasında içini kıpırdatan şeylerin tabiata ait izlenimler ya da çocukluk, toyluk dönemlerine ilişkin anılar olduğunu düşündü. Peki gerisi nerede? Bütün bir hayat ya da insanlar? Çekip giderken bu kadar mı unutmak istedi ardında bıraktığı her şeyi? Belki de insanın yurduna dönmesi, çocukluğuna dönmesi demekti yalnızca. "Hepsi kayıtsız gözlerimin ulaşamadığı bir uzaklıkta, ama burnumun dibinde bulanık bir nehir gibi akıp gidiyorlar, bakmasam da biliyorum," diye geçirdi içinden.

Birden yol üstünde belli bir yerde daha fazla kalmak isteği kaplıyor içini. Yolu uzatarak zaman çalmak için mi; düşüncelerini, duygularını tartmak, yeni bir karara varmak için mi istiyor bunu, bilemiyor. Yaptığı hesaba göre On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ni kaçırmamak için Odragend'e varana dek sürekli yolda olması gerekir. Bu molayı Odragend'den sonraki şehirlerden birine saklamasının daha uygun olacağını kestirebiliyor. İçini tartıp dursa da, bilemiyor. Ağzında aynı acı, dolgun, sütsü tat.

Kan çeker gibi yolunun bir yerinde yaşamı yeni bir sınavdan geçirmek istercesine kör Chinhaya'yı görmek arzusuna kapıldı birden; bu nedenle küçük bir sapmayla yol değiştirip Pouhwek'e yöneldi. Makrakamash'ta yaşadığı yıllarda birkaç kez ziyaret etmişliği vardı o ihtiyarı. Onun çoktan ölmüş olabileceğini düşünürken, hâlâ yaşadığını, üstelik

kafasının aynı berraklıkla çalıştığını öğrenmişti birilerinden. Artık evinin sundurmasından dışarı bir adım bile atmıyor, gün boyu orada oturup gelip gidenlerle yarenlik ediyormuş. Konuşmayı her zaman çok sevmişti Chinhaya. "Gözleri görmüş olsaydı bile okuyup yazmakla uğraşmaz, mutlaka gene böyle konuşup dururdu," derlerdi onun için. Yanma yaklaşanların kimini adımlarından, kimini kokusundan tanıdığı söylenirdi o zamanlar. Kimsenin sesini bir diğerininkiyle karıştırmazdı. Görmediği ağaçları rüzgârda konuşan dallarının sesinden bildiği söylenirdi. Birbirleriyle bahse tutuşmuş en iddialı ses taklitçileri bile yanıltamazdı onun bir çakalınkini andıran keskin kulaklarını.

Çok yıl önce onu ilk kez ziyarete gittiğinde, genç Bendag'ın elini avuçlarının arasına alarak adeta damarlarında akan kanı dinlemişti Chinhaya. Sonra "Hiçbir yerde huzur bulmamak bazılarının kanında vardır," demişti. "Hiçbir yeri yurt tutamaz böyleleri. Kanları hep başka yerlere akar. Onları hayallerinin ardından gider sanırsınız çoğu kez; oysa sadece kanlarını kovalarlar. Sende şair kanı var. Hayatın boyunca çalkalanacaksın."

Chinhaya doğuştan kördü ve ruh göçüne inanan biri olarak öldükten sonra bedensizliğin ülkesinde gözlerinin açılacağına ve bu yaşamında tanıdığı herkesi hep birden orada göreceğine inanıyordu. Belki de ölümden hiç korkmaması, körlüğünü bir neşe payıyla yaşaması bundandı. Önsezilerinin gücüne bakanlar onun gizli bir kâhin, gücü saklı kalmış bir ermiş olduğunu düşünürdü. O ise bunlara gülüp geçer, "İçim, gözlerimin noksanını kapatmaya çalışıyor, yaptığı yalnızca bu," diyerek geçiştirirdi söylenenleri. "Ben sıradan kör bir adamım. Sadece kafam biraz fazla çalışıyor. Sizin açık gözlerle göremediklerinizi görüyorum diye benden bir efsane yaratmaya kalkışmayın sakın."

O sıralar Bendag henüz çok gençti, bir süredir Makrakamash'ta yeni ustasıyla yaşıyordu ve bütün ömrünü burada, güney ışığının ruhunu yatıştıran aydınlığı altında, güneybatı melteminin kokusuyla sarhoş bir halde geçireceğini sanıyordu. Bu yüzden Chinhaya'nın söyledikleri, bir başkasının kaderini dinlemek gibi gelmişti ona. "Kanına karışmış farklı yazgılar varsa, bunun önüne geçemezsin delikanlı; ne güneyin ışığı, ne bir kadının kokusu tutabilir seni buralarda. Kanın sesi vardır; kanı duy, kanı dinle!"

Ettiği hikmetli sözlerin benzerliği nedeniyle olsa gerek, Chinhaya

bazen Bendag'a ilk ustasını hatırlatıyordu. Söylediklerindeki doğruluk, yanlışlık, isabet ya da yanılma payını hiç umursamaksızın can kulağıyla dinlerdi her bir dediğini, çünkü onun sözlerindeki şiiri, anlam kıvrımlarını, zihninde uyandırdığı rengârenk çağrışımları seviyordu. O sadece konuşmuyor adeta yaşama ilişkin yekpare bir anlatı kuruyordu. Böyle olunca sözlerinin doğru olup olmamasının ne önemi vardı? Bendag şiirle sahiden ilgilenen kişilerin derdinin kesin gerçekler değil, hayatın değişkenlikleri olduğu bilgisine daha o zamanlar bile ruhunun, aklının derinliklerinde bir yerde sahipti. İlk ustası "Kökbilgi," derdi buna. "Sende sağlam bir kökbilgi var oğul. Yerküreden öğrendiklerin sadece inşaat malzemesi. Sen hazır gelmişsin."

İlk ustasının kendisinde görüp tespit ettiği şeyleri yaşam içinde yol alıp ilerlerdikçe, bir gün aynı berraklıkla benliğinde keşfedeceğini hayal eden Bendag insanın kendini tanımasının kesin bir zaferle sonuçlanacak uzun ve kaçınılmaz bir süreç olduğuna inanırdı gençken, çok gençken... Bazılarının yaşamları boyunca kendilerinden kaçmayı başardıklarını, hatta benliklerini tanımadan öldüklerini ya da kişiliklerindeki değişimleri kavramadan yaşlanıp gittiklerini şimdi ulaştığı berraklıkta kavraması için yaşam içinde hayli yol alması, birçok insan tanıması gerekmişti.

Bendag bir gün ona "Yol, çare midir," diye sorduğunda, "Hiçbir şey, hiçbir şeye çare değildir," demişti Chinhaya. "Sadece var oluyoruz. Hepsi bu. Abartıp durmayın yaşamayı. Tesadüfler, sadelikleri içinde sevilip kabul edildikçe derinleşirler. İnsan aklının kolay entrikalarına sığdırmaya çalışmayın çevrenizde ve kaderinizde olan bitenleri, yaşamın işleyişini, doğanın, evrenin düzenini... Hayatın hilelerine akıl erdiremezsiniz. Tabiatın sebepleri vardır. İnsan aklı bu sebepleri biliyormuş gibi yapma bönlüğünü gösterir sadece. Deminki sorunu unutmadım. 'Yol çare midir?' diye soruyorsun. Yol çare değildir belki, ama yolda şunu öğrenirsin en azından: Sürgünün giderilemezliğini... Kendini yola vurmadan öğrenemeyeceğin bu kunt gerçeği... Ama bu dediğime de bakma; bu söz, daha ağzımdan çıktığı anda solabilir. Örneğin gün gelir biri çıkar, kendisini evine tutsak eder, yıllarca kapı önüne bile çıkmaz, okuduklarına yazdıklarına gömer kendini, o da öyle yaşar kendi sürgününü. Hangisinin yaptığının daha doğru olduğunu kim bilebilir?"

Bazen bir kuşun uçuşu, bir meyvenin dalından düşmesi, bir süredir susmuş böcek seslerinin yeniden başlaması, odaya sessizce giren birinin varlığı, insanın aniden bir şey idrak etmesi ya da içine kapanıp geri çekilmesiyle yaşanan an kırılmalarında bile dudaklarından dökülen sözcükler seyrelmezdi Chinhaya'nın. Onun yanındayken sessizlikler uzun sürmezdi. Tükenen konuları yamamayı, solmakta olan konuşmaları yenilemeyi, her seferinde ortalığı bir biçimde yeniden canlandırmayı bilirdi. "Damarlarımda kör kanı akıyor," derdi. "Körlerin kanıyla yerkürenin nabzında atan kan kardeştir. Benimki bilgelik değil, kardeş kanı."

Nitekim bir gün, dışarıdan gelen ve tabiatın kendi kendiyle konuşmasına benzeyen sesleri bir süre dinledikten sonra Bendag ona dönüp, "Atacağımız her adım için bu kadar çok düşünmek hayatı zorlaştırmıyor mu peki?" diye sorduğunda içini çekerek büyük bir söz eder gibi değil, usulca yarasını sarar gibi, "Hayat kolay olduğunda bile zordur çocuğum," demişti. "Hayatın kendisi zordur; onu güzelleştiren şey, onun üzerine düşünmektir yalnızca. Şairsin, 'anlam' denen şeyin insan hayatı için taşıdığı anlamı herkesten çok senin bilmen gerekir. Hayat boştur! Herkesin her zaman dediği gibi boş! Onu dolduran anlamdır yalnızca. Bizim ona verdiğimiz çeşitli anlamlar. Bazıları hayat anlamından boşaldığında, onun gerçek yüzünü gördüğünü sanır; hayatın görülecek bir yüzü bile yoktur oysa... O kadar boştur işte hayat, sen bir an önce onu kendi anlamlarınla doldurup güzelleştirmeye bak! Ömrünü ancak böyle hayat yapabilirsin."

Şu son sözler sırasında sesine şaka payı gelmiş gibiydi. Kimi zaman sözlerindeki şaka ve gerçek paylarını ayırmak sahiden güçleşiyordu, ama galiba onun dilinde ikisinin de aynı anlama gelmesi nedeniyleydi bu. Sonra arada ne düşündü bilinmez, derin bir göğüs geçirip eklemişti: "Hayat zordur da, insan kolay mıdır peki? diyeceksin. Ne gezer? En işe yaramaz insanın bile kendini tüketmesi zaman alır."

O sıralar Bendag'ın insanlarla yaptığı çeşitli konuşmaları yazdığı kalın bir defteri vardı. Sonradan baktığında birçok sayfasını Pouhwek'e gelip gidişlerinde Chinhaya ile yaptığı konuşmaların doldurduğunu görmüş, onun yaşamında bu kadar yer kaplamış olduğuna şaşırmıştı. Ona son kez uğradığında "İyi şairlerin kanında bir hayvan vardır. Bilgelikle dizginlemeye çalıştıkları bir hayvan. Çoğu kez şahlan-

dırmakta da, yatıştırmakta da güçlük çektikleri bu gizemli hayvan yol gösterir onlara. Yolda hayvanını kaybetmemeye bak!" demişti Chinhaya. Gideceğini daha o zamanlar anlamış olmalıydı. Şiiri bıraktıktan nice sonra bile gezip dolaştığı yerlerde bu sözü hatırlayıp içindeki hayvanın durup durmadığını yoklama gereği duymuştu Bendag.

Chinhaya çevresini saran kalabalıkların, özellikle gençlerin varlığından, onlarla uzun uzun konuşup söyleşmekten hoşlanırdı o zamanlar. Sözlerinin dinlenip dinlenmediğini bile önemsemez bir havası vardı. Dinlenmediğini hissettiği zamanlarda bile körlüğüne sığınıp bunun farkında değilmiş gibi yaparak aynı havada sürdürürdü konuşmasını. Yağdığı yere aldırmayan yağmur taneleri gibiydi, ondan yararlanması gereken ötekilerdi sanki.

"Hayır filozof falan değilim ben," derdi. "Şiir filozofluğuna aday olan benden çok daha yetkin başkaları var; çok istiyorsanız, ben basit bir köy bilgesiyim, diyebilirim yalnızca." Kendini böyle adlandırmak hoşuna gidiyordu. Alçakgönüllü görünmenin bir çeşit kibir sayıldığını bildiği halde bundan çekinmiyordu. "İnanın yaptığım şeyin felsefe olduğundan bile emin değilim. Kelimeler izin veriyor, ben de onlarla oynuyorum. Felsefe ciddi bir iştir. Ömrü boyunca felsefeyle uğraştığı halde ömrü felsefesiz geçmiş insanlar tanıdım. Ah körlüğün ışığı bazen dayanılmazdır. Orada bir anda her şeyi fazla görürsünüz."

Konuşurken paradoksları, tersinlemeleri kullanmayı, akıl ve dil oyunlarına başvurmayı seviyordu. "Böyle yapınca kaçacak yol çok oluyor," diyordu. "Diyorum ya, benimkisi dilediği zaman dağa kaçmak isteyen kurnazlar için patikası çok bir köy bilgeliği. Benim gözlerim, kelimeler. Dinleyenim oldukça konuşacağım."

Pouhwek'e vardığında Chinhaya'yı ziyaret etmeden önce kaç gündür yolda uzamış olan sakalını kestirmek, saçlarını kırptırmak için gittiği kent meydanındaki gürültücü berberde, her zamanki günlük sözler öğütülüyordu. Hepsi aynı ana-babadan olup Anakara'nın dört bir yanına eşit miktarda dağıtılmış gibi birbirinin benzeri, küçük şehirlere özgü o çalçene berberlerden birine düşmüştü. Onun ısrarlı soruları karşısında "Odragend'e gidiyorum," dedi Bendag. "On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ni izleyeceğim. Adım mı, Remzganan. Evet, haklısınız

nadir rastlanan adlardandır. Yok, hayır, öyle bir iş gezisi değil, yaşını başını almış sıradan bir gezmenim ben."

Pouhwek'in çok eski elyazmalarının, az bulunur kitapların saklandığı büyük bir kütüphanesi olduğunu biliyordu, orayı bir kez daha görmek isterdi ama, buna vaktinin olmadığını kabullenmek zorundaydı.

Pouhwek'in azıcık dışındaki evine vardığında Chinhaya'nın öğle uykusunda olduğunu söylediler. Sundurmaya dizilmiş sandalyelerde onun uyanmasını bekleyen başkalarının da olduğunu gördü. Bazıları alışkın hareketlerle kucaklarındaki kedilerin sırtını okşuyor. Chinhaya'nın kedilerini unutmuştu Bendag. İlk göz göze geldiği kediye gizlice sözleşmişler gibi gülümsüyor. Sundurmada bekleşenler kendi aralarında alçak sesle konuşup yarenlik ediyorlar. Bendag'ın gelişiyle birlikte bütün dikkatleri bu yabancıya yöneliyor; ne de olsa yeni biri her zaman yeni konu demekti.

İflah olmaz bir tedirgin olarak böyle zamanlarda içinde beliren ilk duygu hemen geri dönüp gitmek, bir an önce ortalıktan kaybolmaktır. Bu kez bunu yapamayacağını biliyor Bendag. Bunun başka seferi yoktu. Ola ki kendisinin yolu düşse bile Chinhaya artık hayatta olmayabilirdi. Belki de son karşılaşmaları olacaktı bu. Bazı karşılaşmaları göze almak gerekirdi.

Asıl içini kemiren Chinhaya'nın kendisini tanıyıp tanımayacağıydı. Sundurmada bekleyen insanların varlığı göze aldığı riskin büyüklüğünü hatırlatmıştı ona. Bendag'a göre hayatta eşik tökezlemesi diye bir şey vardı. Çekip giderken ya da dönüp geldiği eşikte tökezlememeliydi insan. Eşikler, dönemeçler, çatal ağızları kararlı adamlar gerektirirdi. Numara yapmaya gerek yoktu, burası onun için bir tür eşikti. Sundurmanın ahşabı tarazlanıp kıymıklanmış ilk basamağına ayak değdirdiğinde hâlâ geri dönüp gitmesi için bir imkân vardı ve bu konuda içinin çalkantısını yatıştırmayı başaramamıştı.

Makrakamash'ta karşısına ilk çıkan kişiye gerçek adını söylediği anda içinde kendisini ele vermek isteyen bir yabancının yaşadığını anlamıştı Bendag. Adeta pusuda bekliyordu. Üstelik Ulsangeyma'ya kimliğini söylediğinde Anakara'da unutulmamış olduğundan emin değildi henüz. Oysa şimdi adının bir efsane olduğunu biliyordu artık;

bunun tadını çıkarıp çıkarmamak konusunda kararsızlığa düşmeye başladığını, bir ikircimin pençesinde kıvrandığını dürüstçe kabullenmesi gerekiyordu.

Birkaç basamağı çıkıp sundurmaya adım attığında kendisine gösterilen yere ilişip o da diğerleri gibi beklemeye başladı. Kemik rengi birörnek uzun keten giysileri içinde, dut karası gözlerinden kardeş oldukları anlaşılan genç bir kız ve genç bir oğlan saygılı bir sessizlikle gümüş tepsiler içinde sıcak, soğuk içecekler, zencefilli çörekler ikram ediyorlar konuklara. Birkaç sandalye ötesinde oturan ve söz açmak için "Sizi ilk kez görüyorum burada," diyen birine gönülsüz bir sesle yolu buraya düşmüş bir gezmen olduğunu söylemekle yetinmişti. Sundurmada bekleşenler bir süre sonra onun konuşkan biri olmadığını anlayıp kendi haline bırakmışlardı.

Ahbaplık kurmak konusunda kararlılık gösteren tek kişi, adının Ysoleaf olduğunu söyleyen, orta yaşı çoktan devirdiği halde olduğundan çok daha genç biriymiş gibi davranmakta kararlı, insanlarla ahbaplık kurmakta ısrarlı biriydi. Dost canlısı görünmeyi çok önemsediği her halinden belli olan bu adam, cebinden çıkardığı bir avuç kavrulmuş buğdayı Bendag'a uzatırken kendisini hem tüccar hem tercüman olarak tanıtmıştı. Çöreotu karılıp baharlandırılmış, belli bir kıvamda kavrulmuş kırık buğdaydı bu; gevrek, çıtırtılı bir tadı vardı. Çok önemli olduğu hissi uyandırmaya çalıştığı işlerinden söz ederken yapmacık bir alçakgönüllülük takınıyor, her sözünden sonra pazarlık bağlamış kervan tacirleri gibi ellerini oğuşturuyordu. Yerküre' nin uzak köşelerinde bile konuşulan en az bir düzine dili, anadili gibi bildiğinden, bunların dışındakilerde de pek fena sayılmayacağından aynı yapmacık boyun büküşle dem vurup takdir bekliyor. Adeta alçakgönüllülük dersi veriyormuş gibi bir hal takınmasının yapmacıklığını daha görünür kıldığının farkında değil. Açık tenli yüzünün ortasındaki kızıl ben tekinsiz bir hava veriyor görünüşüne; o beni oradan çekip aldığınızda bütün varlığı sönüp gidecek sanki. Burnundan taşan kıllarsa arı bacaklarını andırıyordu.

Ysoleaf buralı değildi, nar ağaçlarıyla ünlü Tau kentindendi. Tau, eski bir halk dilinde, hem nar tanesi hem gözyaşı anlamına geliyormuş. Önümüzdeki ay Tau'nun geleneksel nar geceleri başlayacakmış. Bendag'ın bundan sonraki durağının orası olduğunu öğrenmiş, onu

kendisinin konuşmacı olarak katılacağı bir geceye davet ediyordu şimdiden.

Bu sırada evin kapısında Chinhaya göründü, kolundan tutan dut karası gözlü genç delikanlıyla birlikte ağır adımlarla çıktı sundurmaya. Herkesi belli belirsiz bir baş hareketiyle selamladı. Kurumuş dalları birbirine dolaşmış, içi tamamen boşalıp gevremiş bir ağacı andırmakla birlikte, yüzündeki tebessüm kaç yıl öncekinin aynıydı. Bendag düşünmeden edemedi: Bunca yıl nasıl bir güç bu kadar taze tutabilmişti insanı serinletip ışıtan bu gülümseyişi; yüzündeki dalgın aydınlığı...

Nesneleri, insanları, şeyleri parmak uçlarında duymadan var olamıyormuş gibi sundurmada bekleyen herkese tek tek dokunup esenliyor Chinhaya. Bu sundurmanın altına gelmek üzere yolunu değiştirdiğinde bu ânı bir parçacık olsun hayal etmişse de bu kadar heyecanlanabileceğini tahmin etmemişti Bendag. Varlığı tepeden tırnağa ürperiyor.

Eskiden yaptığı gibi sırayla yanındaki koltuğa oturan herkesin bir elini avuçlarının arasına alıp bir süre tutuyordu Chinhaya. Sıra kendisine geldiğinde, bir an kalbinin çarpıntılarına söz geçiremeyeceğini sandı Bendag. Soruları karşısında ona yalan söyleyemeyeceğini biliyordu. Yıllardır kaç kara parçasını, kaç denizi yalan söyleyerek gezmişti ama, Chinhaya'nın görmeyen gözlerinin kudreti ve avuçlarındaki tekinsiz güç şimdi silahsız bırakıyordu onu.

Bendag'ın elini avuçlarının arasına alırken, eğilip görecekmiş gibi bakıyor Chinhaya; gereğinden fazla sessiz kalıyor bu sırada. Eli onun avuçlarının arasındayken bu yaşlı adamın sönmüş bedeninden akıl edemeyeceği ölçüde büyük ve güçlü bir enerjinin gürül gürül kendisine aktığını hissediyor Bendag. Onun adeta damarlarıyla fısıldaşarak konuştuğunu seziyor, yıllar önce "Sende şair kanı var," diyen bu kör köy bilgesinin kaç yıl sonrasının bayatlamış kanıyla neler konuşmuş olabileceğini merak ediyor. Bendag'ın damarlarındaki kan söylüyor mu acaba ona, bıraktıktan elli yıl sonra yeniden başladığı şiirlerinin nabzında bir hayat olup olmadığını?

Chinhaya'nın zamanında kör kanı üzerine söyledikleri dönüp duruyor kafasının dehlizlerinde; kanının, ikinci bir varlık gibi içinde

gövdelenir gibi kalın kalın aktığını hissediyor Bendag. Kanı duymanın, kanı dinlemenin, kanın kendisinin ne demek olduğunu yıllar sonra bir kez daha sınıyor.

Neden sonra Chinhaya köklerinden vazgeçen bir ağaç gibi usul usul çözüyor ellerini avuçlarının içine hapsettiği Bendag'ın elinden. Serbest kalan elinin hayli ısınmış olduğunu fark ediyor Bendag. Chinhaya kederli bir dalgınlık ânına kapılmış gibi bahçeye, yola, ufku kapatan yüksek ağaçlara çeviriyor yüzünü... Bakmıyor da göğün mavisini dinliyor sanki. Neler düşündüğünü yüzünden anlamak mümkün değil. Bendag yıllardır görmediği bu adamın şu anki dalgınlığının kendisiyle mi ilgili, yoksa yaşı gereği zaten yıllardır kapıldığı bir gündelik hal mi olduğunu ayırt edemiyor. Bunun yanıtını sundurmayı dolduran insanların yüzünde bulmak istercesine başını çevirip bir süre onların üstünde gezdiriyor bakışlarını.

Chinhaya'nın onu tanıyıp tanımadığının, tanımışsa bile bunu dile getirip getirmeyeceğinin bir muamma olarak kalacağını seziyor birdenbire; bu yolculuk boyunca ilk kez kendisini bu denli güçlü bir tuzağın içinde kıstırılmış buluyor. Chinhaya da birçokları gibi Bendag'ın çoktan öldüğüne inanmış olabilir. Bu nedenle ondan kuşkulanmışsa bile dillendirmekten çekiniyor olabilir. Ama kendisi bu kadar uzun yaşayan birinin başkalarının ölümüne çabuk inanmayacağını düşünüyor. Yahut Bendag'ın onun kör gözlerini denemiş, sınamış olduğunu varsayıp gücenmiş ve bunu belli etmek istemiyor olabilir. Ya da Bendag'ın açıklamadığı bir şeyi açıklama hakkını kendisinde görmemiş, dolayısıyla bu karara saygılı davranmanın gereği olarak suskun kalmayı yeğlemiş de olabilir. Her şey olabilir.

Kapıldığı bu çaresizlikte bir süredir kendi içinde oynadığı bir ikiyüzlülüğü keşfediyor Bendag: Kim olduğu ortaya çıkacaksa bunun kendi ağzından öğrenilmesi yerine, bir başkası tarafından açıklanmasını ya da önemli bir olay nedeniyle ortaya çıkmasını hedeflemiş olduğu görülüyor. Bunun Chinhaya'nın ağzından duyulması, içinin yükünden kurtaracak onu. Kendi söylememiş, başkası açığa çıkarmış olacak. Belki de bunun için geldi buraya; bunun için burada. İçinin kendinden habersiz yaptığı bu sinsi pazarlığın çapını bilemiyor.

Kişiliğinde hâlâ dürüst olmayan yanlarının kalmış olduğunu görmek ilkin incitiyor onu, kendi gözünde küçük düşüp eksikleniyor;

sonra yaşamayı sürdürmek için geride hâlâ nedenleri kalmış olduğunu düşündürdüğü için cılız da olsa bir sevinç duyuyor bundan. Onca yılın yollarında kendinde keşfetmemiş olduğu hiçbir yan kalmadığını; büyümenin, öğrenmenin, tanımanın yollarını tükettiğini sanıyordu. Oysa insanın yüzleşmeyi kabul etmeye yanaştığı en son şeyin, kendi küçüklüğü olduğunu bilmez değildi. Yaşamı boyunca karşısına çıkanlarda görüp bildiğini, bu kez kendinde yakalıyor.

Anakara'ya dönerken yoluna sadece kendi için bir anlamı olan tek kişilik bir törenin sadeliğini taşıyan bir anlam biçmişti; oysa şimdi bu dönüşe görkemli, destansı bir nitelik kazandırmak isteyip istemediğinden emin olamıyor. Yıllarca uzaklarda, şiirin dışında bir yaşam sürerken, varlığı bire inmişken şimdi içinin usulca yarıldığını ötekinin gölgesinin öne çıkarak yavaş yavaş gövdelenmeye başladığını hissediyor. İçindeki şairin gölgesi önüne çıkıyor. Belki de Makrakamash'ta Uyku Hanı'ndaki o hasta adamın çantasından çaldığı kimlikle başlayan sinsi bir süreç bu. Chinhaya'nm avuçlarının arasına tanısın diye bıraktığı eli şimdi başka bir kaderin kapısını çalması gerektiğini söylüyor ona.

Ayrılmadan önce Chinhaya'nm bir süredir kendisiyle ilgisini tamamen kestiğini fark eden Bendag, "Bir şey söylemeyecek misiniz bana?" diyor. Sorarken bunun yüzüne kapanacak bir kader kapısı eşiği olduğunu biliyor.

Sesin geldiği yere başını çevirmeden, "Ne söylememi isterdiniz?" diyor Chinhaya. Sesindeki tarafsızlık, Bendag'ın herhangi bir sonuç çıkarmasına izin vermiyor. Yapacak hiçbir şey yok. Geldiği gibi ayrılıyor oradan: Adsız sansız bir yabancı olarak ve Chinhaya ile bir daha hiç karşılaşmayacaklarını bilerek.

Harita

Gözlerini dikip baktıkları ufuktaki yüksek dağların koruyucu görüntüsü yerkürenin başını bekler gibiydi. Uzakta, karların artırdığı erişilmez bir saydamlık içindeki dağların sessizlikleri buradan bile duyuluyordu. Yerküre orada bitiyordu adeta. Sonrası yoktu.

Elinin geniş bir hareketiyle, "Şu ufukta gördüğünüz Quarrin ve Avaquarrin Sıradağları'dır çocuklar," diyor Moottah. Sesinde bir süredir gözlerini dikip baktıkları dorukları buzla zırhlanmış dağların gururu var. "Bölgede çok eskiden konuşulan bir dilde 'ava', 'üzeri' anlamına gelir. Quarrin Dağları'nın gökyüzünün buz kesmiş bulutlarına karıştığı yerlerden sonra başlayan daha yüksek dağlara işte bu nedenle 'Avaquarrin' denmiştir. Geçmişte zaman zaman Quarrin Dağları'na tırmanan gözüpek dağcılara rastlanmışsa da bugüne dek Avaquarrin Dağları'na tırmanabilen kimse olmamıştır. Buna sebep Avaquarrin Dağları eskiden beri çeşitli tekinsiz söylencelere konu olmuş, ejderlerin kanı kadar eski masallara beşiklik etmiştir. Örneğin, yerkürenin sular altında kaldığı büyük tufan sırasında, içinde daha sonra soylarını sürdürecek canlıların bulunduğu büyük Shunn gemisinin, sular çekildikten sonra Avaquarrin doruklarına oturduğu söylencesi bunların içinde en eski ve en bilinenidir. Oraya kadar çıkabilseler yalnızca o geminin değil, tüm insanlık tarihinin iskeletini bulacaklardır sanki. Ölüm oradan gelmiştir ve oraya dönecektir; buna inanır bölgenin ahalisi. Onlar ölümü dağ sanırlar."

Sözlerinin Zeey ile Tagan'ın karşıdaki dağları görmeye kısılmış gözlerinde yankılanmasını bekler gibi bir süre susup bekledikten sonra ekliyor Moottah:

"Çok sorulmuştur: Yerkürenin ilk sahipleri denizler midir, dağlar mı? Şairine, şiirine göre değişir tabiatın bilmeceleri."

Sözünün arkasını getireceğini sandıkları Moottah susunca "Peki ama hangisiymiş?" diye mızırdanıyorlar. Gülümsüyor Moottah. Çocuklarla konuşmanın bu güçlüğünü unutuyor; onların ne zaman çocuk, ne zaman büyük olduğunu unutuyor. "Bırakın bilmeceler zekânızı kamaştırsın, ama hiçbir cevaba teslim olmayın. Şairlerin dağa çıkmış olanlarıyla denizlerde kaybolmuş olanlarını zamanla tanıyacaksınız. Kendilerini tabiata vurmadan sanki çıkamayacaklardır içlerini kurcalayan büyük soruların burgacından. Kaybolup gittikleri dağa ya da denize sebep çoğu kez 'kayıp şairler' diye anılırlar, ama unutmayın insan önce kendi içinde kaybolur, adımlarının götürdüğü yerde değil."

Dağdan kopup gelen sert bir rüzgâr susturuyor Moottah'ı. İçini çekerek "Çok uzaktan da olsa kar gördük," diyor Zeey.

Merak etmesi bile üşütüyormuş gibi soruyor Tagan: "Orası şimdi çok soğuk mudur?"

"Karın beyazına, ayazın soğuğuna sokulacağımız günler de olacak yakında," diyor Moottah. "Sizin şimdi gördüğünüz karın en eski ataları... Dağ karları bunlar, doruk karları; yerkürenin başlangıcından beri oradalar belki. Yazık, hiç erimedikleri için yerküreyi de hiç yaşamadılar. Sonsuzluk bazen bu kadar somuttur işte. Bu kadar ümitsiz."

Bakışlarını dalgınlaştırana kadar büyüleyici görüntüsünün seyrine daldıkları Quarrin ve Avaquarrin dağlarını yavaş yavaş arkalarına alıp ağır adımlarla güneye yöneliyorlar.

O sırada yanlarından geçen posta arabasının üzerindeki resimlere, çeşitli motifler ve yapraklarla süslenmiş yazılarına ve kent amblemine bakarak onun Dohanara'dan yola çıkmış bir araba olduğunu biliyor, hep birlikte Sözlükçü Tarkusyu'yu, onunla geçirdikleri uzun geceyi anıyorlar.

Bir süre sonra yolun az ilerisinde, üç gözlü kemerli bir taş köprüden geçilerek girilen küçük bir köy çıkıyor karşılarına.

Ortalık sessizdi, çıt çıkmıyordu hiçbir yerden. Kireci çürümüş duvarlar boyunca geçitsiz bir sokakta yürüyorlar. Sokağa taşan çiçek kokuları, duvarların arkalarına sakladıkları geniş bahçelerin varlığını ele veriyordu. Evlerin, sokakların birbirlerine nasıl bağlandıkları pek anlaşılmıyor. Bir sokaktan diğerine geçerek sonunda bir meydana çıkacaklarını umuyorlar. Otuz-kırk evlik küçük köylerdendi burası. Birbi

rinin aynı sokaklar, kendisini dışarı sımsıkı kapatmış küçük bir kalenin iç geçeneklerine benziyordu.

Sonunda üç yol ağzı bir yerde sesine yöneldikleri küçük bir çeşme bulup su tulumlarını doldurdular. "Quarrin'deki dağ şelalelerinin suyu kadar soğuk olmalı bu çeşmenin suyu," dedi Moottah. "İnsanın içini diriltiyor."

Tam köy çıkışına vardıklarında, tarlalarından akşam sungusuna dönen kadınlara rastladılar. Sanki görünmez bir el her birini kimsenin kimseyle konuşmadığı bu dalgın kalabalığın içine belli bir düzen içinde yerleştirmişti. Gün sönümünü haber veren göğün güçsüzleşen ışığında onlarla karşılaştıklarında büyülenmiş gibi oldukları yerde durakaldılar bir an. Yoluna inanmış adımlarla ilerleyen bu kadınların yüzlerinde geniş zamanları söyleyen bir güvenin huzuru okunuyordu. Bir yanda kendini hayata emanet etmiş yüzlerle kapı önlerindeki sunak kaplarına tuz ve kül taşıyan bu kadınların sakin güçleri, öte yanda akşamın erken çıkan serinliğinde arada bir gövdelenip kımıldayan rüzgârın yarattığı tedirginlik arasında yanlarından sessizce geçip gittiler. Kendi içlerine çekilmiş görünmekle birlikte, yere sağlam adım basan bu kadınların varlığından çevreye, üzerinde yürüdükleri toprağa, kol kanat gerdikleri haneye, yaslandıkları zamana varoluşun gizlerine ilişkin kutlu bir güç yayılıyordu.

"Az önceki çeşmenin kar soğuğu suyundan sonra, akşam sungusunun kadınlarını görmek iyi geldi," dedi Moottah. "Yüzlerindeki huzur iyi geldi."

Moottah düşünüyordu da bazen bütün bir evren küçücük bir köye sığıyordu. Evlerinin, duvarlarının kireç akı onlar için Quarrin Dağları'nın sonsuz karlarıydı. Adımlarını bunca kararlı kılan toprağa duydukları inanç olmalıydı. Tuzun, külün, karın beyazıyla, sonsuzluk umuduyla kutsuyorlardı hanelerini, köylerini, bir akşamüstü sessizce içinden geçip gittikleri yaşamı.

Akıllarını ve adımlarını dalgınlaştıran kadınların bulutundan çıktıktan sonra, "Ağırdan almayalım çocuklar," diyor Moottah. "Adımlarımızı sık tutalım. Akşam kavuşmadan varmalıyız kalacağımız hana."

Bu akşam yol üstündeki iki şehrin arasında, bu çevrede öteden beri bilinen çok eski bir handa yatacaklardı. Neredeyse her akşam başka bir yerde, başka bir mekânda yatmak Zeey ile Tagan'ı nedense pek he-

yecanlandırıyor, bunu olduğundan büyük bir maceraymış gibi yaşamayı seviyorlardı.

Yolculuğunun başlarında ya yeniden biri uykusunda yürümeye, diğeri konuşmaya başlarsa diye kaygılanmıştı Moottah; neyse ki böyle olmamıştı. İkisi de yatağa vardıklarında uyumaktan başka hiçbir şey düşünemeyecek kadar yorulmuş oluyorlardı gün içinde. Zaman zaman dalgınlaştıkları; bulundukları mekândan, içinde yaşadıkları andan koptukları, puslu gözlerle asılı kaldıkları bir belirsizliğe kilitlendikleri olmuyor değildi. Her ikisinin de arkada bıraktığı ikizlerini çok özlediğini, ama bunu dillendirmek istemediklerini anlamıştı Moottah. Bu konuda yaşlarına büyük gelen bir gurur taşıyor, tıpkı büyük adamlar gibi kırılganlıklarını göstermekten hoşlanmıyorlardı. Tagan'ın eli ne zaman pelerininin tokasında dalgınlaşsa Moottah onun kardeşini özlediğini anlıyordu. Bu konuları konuşmaya kalkışmak işleri daha zorlaştıracağı için o da uzak duruyordu. Geride bıraktıkları ikiz kardeşlerinden rahatça söz edebilmek için tamamen özgür kalmayı bekler gibiydiler. Ne de olsa iki bedende ortak bir ruhu paylaşarak yaşamışlardı bugüne kadar. Kopmanın acısıyla özgür kalmanın sevincinin nasıl iç içe geçerek birbirleriyle yer değiştireceğini bilmiyorlardı. Biraz daha zamana ve yola, hayatın getireceklerine ihtiyaçları vardı.

O gece kalacakları han eski zamanların iyi kalpli masallarından kalmış gibiydi. Zeey ile Tagan burayı görür görmez sevdiler. Yolda karşılarına çıkan karanlık yüzlü kimi hanlar gibi ürkütücü değildi görünüşü. Bahçesi, resimli çocuk kitaplarındaki gibi yoncalar, papatyalar içindeydi; otlar arasında sevimli kertenkeleler dolaşıyor, yaprakların üstünü benekli böcekler süslüyor, çiçekten çiçeğe konan rengârenk kelebekler göz kırpar gibi kanat açıp kapıyorlardı. Her iki kanadında da kocaman birer demir halka duran ahşap dilimli han kapısının iki yanını, Moottah'ın deyişiyle, "çekirdekten fidelenmiş" defne ve sarmaşıklar sarmıştı. Odalarına çıktıklarında sıra sıra dizilmiş pencerelerden görülen manzaranın beklenmedik güzelliğiyle karşılaşmak onları daha da mutlu etmişti. Akşamüstünün sönen renklerinin iyice dalgınlaştırdığı gözlerle, kesimi geniş tutulmuş ahşap pervazına dirseklerini dayadıkları pencereden dışarıyı seyrederken gün neredeyse

onlara bakarak ayaklarının dibinde ağır ağır batmıştı.

"Gün her yerde aynı batıyor," dedi Zeey.

"Gün her yerde ayrı batıyor," dedi Tagan.

"Gün her yerde hem aynı, hem ayrı batar," dedi Moottah. "Tıpkı bir şiirde çok kederli olan bir adamın, diğer bir şiirde çok neşeli olması gibidir bu. Şiirde ve tabiatta mutlak olan yoktur."

Zeey ile Tagan, Moottah'm Vomaka'daki söyleşisinde an ve şiir arasındaki ilişkiye değgin söylediklerini anımsadılar. "Bütün zamanlar birbirine benzer, birbirine benzemeyen anlardır. Şiirin ölümsüzlüğü bir an sanatı olmasındandır," demişti. "Hafızamız, bütün yaşadıklarımız değil, yalnızca unutamadığımız anlardır. Ortak yaşanıları bile herkes zamanla başka türlü hatırlar. Bir gün belki siz de şu içinde yaşadığınız ânı farklı hatırlayacaksınız."

Gün tamamen söndüğünde ilkin pencereleri, ardından ahşap kanatları kapatıp, arkalarına üzeri motiflerle süslü demir çengellerini taktılar.

Vomaka'dan çıktıktan sonra yolu uzatmak pahasına da olsa Quarrin Dağları'nı görmek için azıcık kuzeye sapmışlar ve her ne kadar Moottah çocuklara belli etmemeye çalışsa da işin doğrusu azıcık kaybolmuşlardı. Kaybolmuş olduklarını anlamasınlar diye yol boyu Moottah onlara tabiatla ilgili gerekli gereksiz bir dolu şey anlatmıştı: Çorak toprakların bir yerinde gördüğünüz çalılar orada toprak altında bir yerde su bulunduğunun işaretiydi. Sağda solda karşılarına çıkan yılanlar çevredeki farelerin varlığını söylerdi. Bu sırada alıcı kuşların konduğu yüksek kayalıklardan geçerken nelere dikkat edilmesi gerektiğini de öğretmişti. Özellikle dört kanatlı olanlarının hızına ve avcılık hünerlerine akıl erdirilemezdi. Güneye indiklerinde denizineği göreceklerdi. Hem derileri hem gözleri benekli olurdu denizineklerinin. Onlara yalnızca güney denizlerinin ılıman sularında rastlanırdı.

Anakara'nın farklı bölgelerinde bazen birbirine benzeyen bazen hiç benzemeyen farklı yönetim ve yaşayış biçimleri vardı. İnsanların farklı diller konuşması gibi bir şeydi bu. Örneğin, "yıldız köpüğü" dedikleri mavi baloncuklu yağmurlarıyla ünlü Samofruna adalarının dilinde "Sen" diye bir hitap şekli yoktu, hatta kendisinden bile "O" diye söz ederdi herkes.

Zeey ile Tagan'a tamamen tuzdan yapılmış olan Tuz Dağı'ndan ve

İşaretler Denizi'nden, onları kuşatan kadim hikâyelerden söz etmeyi tamamladığında gece kalacakları bu sevimli hana varmışlardı.

Hanın girişini arka tarafa bağlayan gerideki yüksek tavanlı yemek salonunda, üzerlerinde kocaman mumlarla her an çökebilecekmiş gibi eğreti duran dev bir demir teker asılıydı. Zeey ile Tagan'ın ilk dikkatini çeken bu oldu. Bazı masallarda eli kılıçlı kahramanlar bu demir tekerlere tutunup masalardan masalara sıçrayarak haydutlarla döğüşürlerdi.

Odaya yerleştikten sonra Moottah çantasındaki haritayı çıkarıp masaya yaymış, fitili titreyen kandilin kararsız ışığında yolun bundan sonrasını seçmeye çalışıyordu. "Ateşi canlandırmanın en iyi yolu üç çeşit odunu bir araya getirmektir çocuklar," diye seslendi arkalarından Moottah. Quarrin Dağları'ndan kopup gelen rüzgârın beslediği akşamın iyice bastıran serinliğinde, ocağın ateşini güçlendirmek için aşağıdan birkaç kucak odun taşıdıktan sonra duvar kandillerinin dibindeki ışığı gür bir köşeye çekilmiş olan Zeey ile Tagan, kucaklarına defterlerini açmış alçak sesle konuşuyor, Moottah'ın söyleşileri sırasında aldıkları notları birbiriyle karşılaştırıyorlardı. Arada bir pırpırlayan ışığın dilimlediği görünüşleri içinde çok sevimli bir halleri vardı Moottah'a göre. Uzun süre birlikte yolculuk etmiş insanlarda görüldüğü üzere birbirleriyle alçak sesle konuşmaya başlamışlardı ki bu da bir yakınlık belirtisiydi.

Vomaka'daki konuşmasında dinleyiciler Moottah'a, çoğunu anlamadıkları karışık sorular sormuşlar, bu nedenle not almakta hayli zorlanmışlardı. Şimdi zaman zaman Moottah'tan yardım alarak, defterlerindeki bu notlara bir düzen vermeye çalışıyorlardı. Böyle anlarda üzerlerine gelen o büyük adam hallerini izlemek hoşuna gidiyor Moottah'ın. Evine ve içine kapandığı yıllar boyunca çocukların büyümesini izlemeyi unutmuştu. Çabucak büyüyen kedisi yirmi yıl boyunca hep aynı kaldığından onun için zaman da evinin boşluğunda asılı kalmıştı sanki.

Vomaka'daki konuşması sırasında "Felsefe yolda olmaktır," demişti Moottah. Bu ikisinin de hoşuna gitmiş, yolda olduklarına göre kendilerinin de felsefe yaptıklarını düşünmüşlerdi. Sonra "Tüyleri

benzer olan kuşlar beraber gezerler," dediği için yol boyu gökyüzüne dikili bakışlarına takılan kuşları bambaşka gözlerle izlemişlerdi. Öğrendiklerini hemen hayata geçirmenin çabukluğu içinde bir an önce her şeyi öğrenip büyümek ister gibiydiler. Söylenenleri ağır ağır dinliyor, defterlerine çabuk çabuk yazıyor ve çocuklara özgü bir telaşla öğrendikleri her şeyi bir an önce yaşamak istiyorlardı.

Moottah'ın en çok beğendikleri sözlerini çiçekten yapılma çemberler içine alarak takdirlerini belirtme gereği duyuyorlardı.

"Bazı şiirler güzelliklerini kusurlarından alır," dediğini Zeey çember içine almıştı, "Şiir söylenen şey değil, söyleme biçimidir," dediğini ise Tagan. "Doğaçlanmış sözcüklerin hızı zamanla şaire bir teknik kazandırır," lafını Zeey çember içine almıştı, Bilge Şair Bendag'ı örnekleyerek "İyi şairler ışığı gözetlemesini bilirler, nesnelere derinliğini veren ışığın eğilip bükülmesidir; iyi şair ışığı tartabilmesini bilendir," dediğini ise Tagan. "Şiir kendini zorla benimsetmez, kendini açığa vurur," sözünü ise ikisi birden çiçeklerle halkalamışlardı.

Masaya kapanmış olan Moottah elleriyle iki yana açarak her ne kadar düzleştirmeye çalışsa da olmuyordu; önüne serdiği haritanın kat yerleri kimi kısımları okunaksız kılmıştı. Katlanmış haritanın kırışığında kaybolmuş yolların içinden çıkamayacağını anlamış bir halde, çantasından bir-iki kitap alıp aşağıya, Hancı'nın yanına indi. Hem yol soracak, hem de elindeki okumuş olduğu kitapları okuma odasındaki yenilerle değiştokuş edecekti.

Şansına Hancı zaten okuma odasındaydı, yalnızdı, kendi kendine ezgili bir şeyler mırıldanarak hoşnut ve dalgın bir yüzle rafları düzenliyordu.

"Şanlısınız," dedi Hancı, Moottah'a. "Anakara'da bulabileceğiniz en iyi harita şu anda burada, bu handa. Görebileceğiniz en canlı harita!" Sonra sözlerindeki bulmacayı güçlendirmek istercesine yüzüne yayılan müphem gülümsemeyle bir süre öylece durakaldı. Bu tuhaf cümleden pek bir şey anlamamış olan Moottah gözlerini kısarak "Anlamadım," dedi. "Anlaşılmayacak bir şey yok," dedi Hancı. Yüzünde oyunda hile yapan çocukların hınzırlığını andırır muzip bir ifade vardı. "Siz odanıza çıkıp istirahat buyurun, ben daha sonra bu en iyi haritayı alıp odanıza getireceğim, merak etmeyin," dedi. "Odanızda ra-

hat rahat incelersiniz." Ne olduğunu anlamadığı bu durumdan pek hoşlanmamakla birlikte üzerinde durmadı Moottah, ayrıca Hancı'nın yarenlik etme gayretlerine karşılık vermeye hiç niyeti yoktu; elindeki kitapları yenileriyle değiştirip yukarıya, odasına yöneldiğinde, Hancı arkasından şen bir havada sesleniyordu: "Size hizmet etmek bizim için şereftir efendim."

Çok geçmeden oda kapısı çalındı. Hancı ile kapıdan başını eğerek içeri giren genç adam, Moottah'ın belki de o güne kadar gördüğü en iri yarı adamdı. Zeey ile Tagan büyülü bir kapının ardından çıkıveren bir masal deviyle karşılaşmışçasma şaşkınlık ve hayranlıkla bakakalmışlardı adama.

"Haritanızı getirdim," dedi Hancı yüzünde gene aynı gülümsemeyle. Moottah her ikisinin de ellerinde haritaya benzer bir şey görmüyor, bir yandan durumu anlamaya çalışırken, öte yandan soran bakışlarla hancıdan duruma bir açıklık getirmesini bekliyordu.

Hancı daha "Sizi tanıştırayım," dediği anda atılıp Moottah'ın elini sıkan genç adam, "Sizinle tanışmak büyük bir onur benim için," dedi. Temiz, hilesiz bakan gözlerindeki parlak ışık, iri gövdesinin dağını, engelini kolayca aşıp insanlara ulaşmasını sağlıyordu.

Onu tanıtan Hancı, "Haritacı Kaa'yı duymuş olduğunuzu sanmıyorum, ama çok uzak olmayan bir tarihte onu bütün Anakara duyup tanımış olacak," diye sürekli arkası kesilmek bilmeyen uzun cümlelerle sözü uzatıyor, susmaya hiç niyetli görünmüyordu. Moottah, bıraksa genç adamın bütün hikâyesini Hancı'nın ağzından bir kerede dinleyeceğini anlayıp sözünü kesti onun; Haritacı Kaa'ya oturacak yer gösterdi.

Haritacı Kaa'nın yüzüne, yanına oturduğu yeni harlanmış ocağın dolgun alevleri vurdukça teni yalazlanıyor, zaten güçlü olan bakışları farklı bir parlaklık kazanıyordu. Adının anlamından başlayarak hayat macerasını anlatmaya başlayan Kaa'yı bir eski zaman masalcısını dinler gibi merakla dinliyorlardı şimdi.

Moottah birdenbire kendisini, o güne kadar birbirini hiç tanımamış insanların ıssız bir han köşesinde bir geceyarısı birbirlerine yaşamöykülerini, başlarından geçen akıl almaz maceraları bir çocuk güveniyle anlattığı eski zamanların içinde bulmuş gibiydi. Yıllar sonra evinden çıkmak, kendini yollara vurmak, içinin erken yaşta küstü-

ğü hayatı yeniden sevdirmişti ona. Demek insan bazı anlarda yeniden genç olabiliyordu.

Haritacı Kaa'nın anlattıklarına bakılırsa, ailesinin kökleri Orta Batı'nın en eski dağ oymaklarına kadar gidiyordu. İriyarılığı, teninin bakıra çalan tütün yanığı rengi oradan geliyor olmalıydı. Büyümemiş bir çocuğunkini andıran boğumlu sesi, irikıyım görünüşünün ilk bakışta yarattığı ürküntüyü hafifletiyor, anlattığı şeyleri daha masum, daha inandırıcı kılıyordu. Hayata açık insanların neşesi vardı üstünde. Hareketlerindeki, vücudunun gücünden aldığı zevki yansıtan eril zarafet, yalnızca görkemli cüssesiyle değil, ruhuyla da her engelin üstesinden gelebileceği hissi uyandırıyordu. Hem çok az insanda görülen bir beceriyle çocuklarla, büyüklerle olduğu gibi konuşabiliyordu. Zeey ile Tagan ondan hayli etkilenmiş, anlattıklarından hoşlanmışlardı.

Yeniyetmeliğinden başlayarak nasıl haritalara, haritacılığa sahici bir tutkuyla gönülden bağlandığını anlatmıştı Kaa. "Haritaların bir efsanesi, bir şifresi olur. Haritalar gizleyerek söylemeye çalışırlar söyleyeceklerini," diyerek mesleğindeki saklı şiire dikkat çekmişti. "Yerküreyi apaçık ederken, neleri gizlerler bir düşünsenize!" Moottah, bu söz üzerine Zeey ile Tagan'a dönüp, "Bakın, benim şiir anlayışım gibi," diye dikkat çekme gereği duydu.

Haritacı Kaa'nın adı kendi dillerinde demirci ocağı, kızgın kor, ateşte dövülmüş demir, ateşte demlendirilmiş gürz, dağlanmış deri parçası, bir geyik türü sayılabilecek geyninia derisi üzerine çizilmiş yol haritası anlamına geliyormuş. Zeey ile Tagan hem onun adının bir anlam taşımasına, hem de bir sözcüğün birçok anlamı olmasına uzun uzun güldüler. Üç harfle ne çok şeyi birden anlatıyorlardı! "Öyle demeyin," dedi Moottah. "Anakara'nın birçok dilinde 'Aşk' da üç harfli değil midir, ama ne çok şey anlatır!" Oysa onların doğup büyüdüğü yerlerde insan adlarının anlamı olmazdı: Zeey, Zeey demekti, Tagan da Tagan. Moottah'm adının da meğer bir anlamı olduğunu bu vesileyle öğrenip pek şaşırdılar. Adı kendi ata dilinde "Gümüş" anlamına geliyordu Moottah'ın; ama bu sözle kastedilen, "maden" anlamındaki gümüş değildi, saçları bilgelikle kırlaşmış insanlara ilişkin bir anıştırmaydı. Bunun üzerine, adının Moottah'a çok yakıştığını söyleyip gülümsediler. "Ama çocukken taşıması çok zordu," dedi Moottah. "Neyse ki çabuk büyüdüm."

Zeey ile Tagan yüzlerinde muzip bir ifadeyle, "Ona hiç şüphemiz yok," deyip başların birbirlerinin omuzlarına gömerek gülüştüler.

Haritacı Kaa önemli bir şeyi söylemeyi unutmuş gibi Moottah'a dönüp "Bilir misiniz bilmem, dilimizde rüzgâr aynı zamanda üslup anlamına da gelir," dedi. "Örneğin, 'Bir şairi rüzgârından tanırsınız,' dediğinizde, hangi anlamını isterseniz onu anlarsınız."

Söylediğine göre bu fikre ne zaman kapıldığını tam olarak hatırlamıyordu ama, Haritacı Kaa'nın en büyük düşü bütün Anakara'yı dolaşıp onun haritasını çizmek olmuş, bunun için yollara düşmüştü. Daha çocuk denecek yaşta babası gibi demirci ustası olmayı, boğa derisinden yapılmış körüklerin başında durup mağara ağızlarına kurulmuş ocak ateşlerinin harlı alevlerine baka baka yaşlanmayı reddetmiş, ruhunu uzaklara çağıran haritacılığa merak sardırmış. Örse çekiç vurarak büyümüş bir çocuk olarak ateşi, demiri, dağlanmış dövmeyi, tabiata söz geçirmeyi babasının ocağında yeterince tanımış, öğrenmişti. Yaşına göre erken serpilip gelişmişti aklı da, bedeni de... Bir tarihte rulosu çözülüp ortaya serilen geyninia derisine kazınmış eski bir yol haritasını gördüğünde, kendi derisini soymuşlar gibi tepeden tırnağa ürpermişti. Üzerine farklı renklerde çıkmaz mürekkeplerle çizilmiş dağlar, ırmaklar, ormanlar, yollar olan o deri parçasıyla kendisi arasında ne olduğunu bilmediği derin bir bağ hissetmiş, varlığını tutuşturan bu duygudan adeta canı yanmıştı. O deriye kazınmış haritanın üzerinde sanki dağlar, ırmaklar, ormanlar, yollar değil, Kaa için yaşamın anlamı çizilmişti. Daha o an, ne olduğunu bilmeden kaderini sezmişti Kaa. Kısa bir zaman sonra babasının, anasının elini öpüp rızalarını alarak yollara düştüğünde ensesinde hâlâ atayurdunun demirci körüğünün geri çağıran sıcak soluğunu hissediyordu. Sonrasında da ne zaman yolu tıkansa ensesi yanar, bütün vücudunu ateş basar, kendisini azgın şelalelerin buz gibi soğuk sularına atarak etini yatıştırırdı. Bunca yılın yolundan sonra başını çevirip geriye bakmaya kalksa, ensesini yakan soluğu hissedemeyeceğini, kendisini geri çağıran ocak ateşini göremeyeceğini biliyordu artık. Buna sebep hep yoluna, hep önüne baktı Kaa. Yaşamın geri döndürülemezliğiydi bu.

Bir zaman sonra gezdiği yolları adımlarına giyinmek yetmedi. Dağları, tepeleri, ırmakları, gölleri, yolları kâğıtlara, parşömenlere, ipek

lere, hayvan derilerine çizmek yetmedi. Anakara'yı tenine giyinmesi gerektiğine karar verdi günün birinde. Anakara'nın güney burnunda en uca kadar gitti, Anakara'nın en büyük deniz fenerlerinden biri olan Kouteryon'un bulunduğu sahilde, şehrin en iyi dövmecisinin önüne bacağını uzatıp kesin bir kararlılıkla, "Sol ayak topuğumdan başlayın," dedi. Kendisinin ince milaş kâğıtlara kıl incesi simislerle çizdiği güney burnu haritasını, aynı incelikte çizgilerle tenine geçirtip dövmeletti. O gün bugün sol ayak topuğunda Kouteryon Feneri durur. Ne zaman içi yorgun düşüp adımları aksasa, yol gösterip içini ışıtır Kouteryon Feneri. Daha etindeki ilk dövmeyle yalnızca mürekkebin değil, yolların kanı da tenine karışmış; bedeni toprakla ölmeden önce buluşmuştu.

Teni dövmelendiğinde yaşam onun içinde ağırlık kazanmış oldu. Yerçekimini keşfetti yeniden. Daha önce hiç tanımadığı bir aidiyet duygusunu tanıdı. Biliyordu: Herkes varoluşa bedelini başka biçimde öder. Eti mühürlenmiş, varlığı bedellenmiş, yerküre işaretlenmişti.

O günden sonra Haritacı Kaa, Anakara'nın güneydoğusundan başlayıp yukarı doğru çıkarak yoluna devam ettikçe tabanından ayak bileklerine, baldırlarına, dizlerine, uyluklarına, kalçalarına, beline, sırtına doğru dağlar, tepeler, ovalar, ırmaklar, ormanlar, göller, yollar yürüdü. O kımıldadıkça Anakara da kımıldıyordu sanki; yaşam deviniyordu. O güne kadar hissetmediği biçimde kendisini Anakara'ya ait hissediyordu. O dövmelendikçe sanki günbatımında mavisi kararan, koyu mürekkep renkli güneydoğu denizlerinin suyu yavaş yavaş beline doğru yükseliyordu. Gün günden dallanıp budaklanarak gövdesine yayılan haritayla birlikte, teni toprakla, suyla, ağaçla, taşla, ormanla ağırlaşıyor; tabiattan ikinci bir hafıza ediniyordu. Bir gün çürüyen etinden geriye kalacak olanı almak için tıpkı bir "geyninia"nın derisini soyar gibi onu da soyacaklardı teninden. Yaşarken bir sanat eseri olsun istediği gövdesi canı sönmüş bir harita olarak yaşayacaktı bir okulun duvarında. Kendinden sonrakilere Anakara'yı anlatacak, kâinatla insanın aynı zerreden yapıldığını hatırlatacaktı. İşte etine oyulan her dövmeyle birlikte bu çeşit bir sonsuzluğun hayalini kuruyordu Kaa. Onun yaşam şiiri de buydu.

Bir zaman her gittiği yerde oranın en iyi, en mahir, en sanatkâr dövmecisini bulup tenini onların hünerli ellerine teslim etmiş; sonra-

sındaysa Anakara'nın dört bir yanından dövmeciler kendileri talip olmaya başlamış Haritacı Kaa'nın gövdesini resimlemeye... Bunun için ayağına gelip yalvaranlar bile varmış. Onun kendisinden bir sanat eseri yaratmak istediğini anlamışlardı; Kaa gövdesinin ölüp gideceğini biliyor, ama teninin de ruhu kadar ölümsüz olmasını istiyordu. O yol aldıkça her kentin dövmecisi, bir diğerinin kaldığı yerden devam ediyordu Kaa'nın tenindeki yola...

Moottah'ın sorusu üzerine, bu düşüncenin aklına Tronteg'de düşmediğini söyledi Haritacı Kaa. Evet Tronteg'in anayasasının yazılı olduğu kitaplardan haberdardı. Orada imparatorluk yasalarının yazılı bulunduğu her kopyanın sayfalarının insan derisinden yapılması zorunluluğunu biliyordu. Bunun için savaş meydanlarından ceset toplamakla yükümlü, bu iş için eğitilmiş, insan derisi yüzmekte elleri işlek mahir askerler yetiştirdiklerini duymuştu. Bu nedenle Tronteg'liler yenik düşen orduyu sürek avıyla kovalayıp son askerine kadar telef etmeye çalışırmış. Buna askeri bir terim olarak "Sayfa kazanmak" derlermiş. Ayrıca Tronteg'de bir süre bulunmuşluğu da vardı. Korkunun en kesin egemenliği, daha anayasanın yazılı olduğu insan derisinden sayfalarda başlayıp imparatorluk topraklarına ve bütün bir hayata yayılıyordu. Bu nedenle şiddetin örsünden payını alan sokaktaki hayat da hiç farklı değildi orada. Küçücük çocuklara öldürmeyi öğretmek için önce sakatlanan atları, hastalanmış ya da yaşlanmış köpekleri vurdururlarmış. Tronteg İmparatorluğu'nda yaşayanların insan etiyle neredeyse doğuştan bir derdi vardı. Kadınlarının da en az erkekleri kadar vahşi ve acımasız olduğunu görmüştü orada Kaa. Bir keresinde, etleri deniz tarağı kabuklarıyla parçalanmak suretiyle öldürülen bir kadın kâhinin ölüsünü görmüştü kumsalda. Parçalanmış cesedin etrafında ateş yakmış, testilerinden Dyusenge şarabı içerek hep birlikte güneşin batışını seyretmişti insanlar. Yüzlerine baksan, her birinin kalbinde geçmişteki incinmelerinden kalan kırılgan bir köşe olduğunu düşünürdün; her birinin yarına ilişkin ümitleri, hayalleri, sevmek, sevilmek arzuları vardı, ama az ileride etleri parçalanmış olarak yüzükoyun yatan kadını, sırf onlara duymak istemedikleri şeyler söylediği için bir an bile düşünmeden parça parça etmişlerdi. Şimdiyse sükûn ve huzur bulmuş gözlerle günbatımına, mercan kayalıklarına, denizin üzerinde tüten günün buğusuna bakıyorlardı. Bel

li ki bu kâhin kadın da bir zamanlar, şimdi ölüsünün çevresinde şarap içip günbatımı seyreden kadınların çoğu gibi bu kumsalların deniz tarağıyla taramıştı saçlarını... Yüzükoyun kumlarına gömülüp boğulduğu sahilde şimdi kan içinde topaklanıp, darmadağın olmuş sahipsiz saçlarını... Haritacı Kaa'ya her hatırladığında acı veren, hiç unutamadığı bir manzaraydı bu.

Gene Moottah'ın sorusu üzerine yanıtladı. Evet, orada imparatorluk şairi Ehiyu'yu tanımış ve ondan hiç hoşlanmamıştı. O her yönüyle anayasasının sayfaları insan derisinden yapılmış bir imparatorluğun gaddar ruhlu şairiydi. Onun için en önemli şey, şairlerin imparatoru olmaktı. Ölü şairlerle arası iyiydi, ama yaşayan hiçbir şaire tahammül edemiyordu. Yaşadığı sürece bir başka şairin parlamasına, ışımasına, öne çıkmasına, sevilmesine izin vermemek konusunda kararlıydı. Çevresini kendisine ve her yazdığına hayran olan budala taklitçileriyle doldurmuştu. Onların alkışları, övgüleriyle, pohpohlamalarıyla besleniyor, öte yandan onları küçük görmeye, her fırsatta için için aşağılamaya devam ediyordu. Onun asıl istediği, diğerlerinin hayranlığı ve alkışlarıydı çünkü. Hiçbir zaman ele geçiremeyeceğini bildiği diğerlerinin.

Bunun üzerine Haritacı Kaa öteden beri aralarında ezeli bir rekabet olduğunu bilinen Ehiyu ile Agabu arasındaki çekişmeler konusunda ne düşündüğünü sordu Moottah'a. Bu konu hakkında samimi düşüncelerini öğrenmek istiyordu. Moottah'a göre Agabu, Ehiyu'dan çok daha genç olmakla birlikte daha büyük bir şairdi. Tek başına bir "Gölgelerin Anadili" ya da "Kagemusha" bile birkaç Ehiyu ederdi. Ama bir ara kendi kendiyle konuşur gibi içine kapanmış bir sesle, "Tuhaftır, Agabu'nun yazılarını okuyunca insan o şiirleri, içi bunca hınç bağlamış kara ruhlu bir adamın yazdığına inanamıyor," dedi. "Öylesine kirli bir sıkıntıdan, karanlık yüklü bir kinden bu şiirler nasıl çıkıyor anlamıyor insan!" Sonra başını kaldırıp Haritacı Kaa'ya döndü: "Aslında birbirlerine çok benziyorlar," dedi. "Bakmayın siz düşmanlıklarına, Ehiyu ile Agabu iki kanlı ikizdir aslında. Bazı ruhlar iki gövdeye bölünerek gelirler yerküreye. Birbirlerini ararlar bütünlenmek için; ama bu karşılaşmalardan çoğu kez olumlu bir birlik değil, tersine derin bir düşmanlık çıkar. Birbirlerini nerede görseler hemen tanır ve birbirlerinden sonsuza dek nefret ederler. Çünkü birbir-

lerinin içini herkesten iyi bilirler. Aklın emniyetini unutmuşlardır. Kalbin karanlığına teslim olmakla aklın körlüğüne teslim olmak budur. Kalbin ve aklın gözleri aynı şeyi aynı anda görürse ancak biz, biz oluruz. Yoksa gerisi yarım kalmış var olmalardır yalnızca. Bu nedenle yerküre yarım varlıklarla doludur."

Kendi sözlerinin şiirli büyüsüne kaptırmış giden Moottah, Zeey ile Tagan'ın kendisini bir süredir başka gözlerle dinlediklerini fark etti birden. Onların ikizlik gibi duyarlı oldukları bir konuda uluorta söz ettiği için, kendisine kızdı. İnsanın kendi sözlerinin sarhoşluğuna, sesinin yankısına, belagat tuzaklarına kapılıp etrafını unutması konusunda herkese akıllar verirken şimdi kendisinin böyle bir hataya düşmesi kolay bağışlanacak bir şey değildi! Şimdi kendi gözünde adına anlamını veren "gümüş"ü eksilmişti.

Hatasını fark etmiş biri gibi panikle yapacağı açıklamaların, işi daha fazla sarpa sardıracağını düşündü. Uygun zamanda yapacağı etraflıca bir konuşmanın çok daha yararlı olacağına karar vererek sezdirmeden konuyu değiştirdi.

Haritacı Kaa onların Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne yetişeceğini öğrendiğinde, bu yıl o tarihlerde maalesef başka bir yerde olacağını söyledi. Bir süre daha sağdan soldan laflandıktan sonra söz Sued'a gitmek için izlemeleri gereken yola, yani haritaya geldi sonunda. Onun anlattıklarını bir masal gibi dinlerken haritayı unutmuşlardı.

"Demek Sued'a gitmek istiyorsunuz," diyerek ayağa kalktı Haritacı Kaa. "Madem öyle, gideceğiniz yolu göstermek için önce soyunmam gerek."

Ötekilerin şaşkın bakışları altında alışkın hareketlerle yavaş yavaş soyunurken ocağın parlak alevleri Haritacı Kaa'nın kusursuz vücudunda yalazlanarak bütün kıvrımlarını ortaya çıkarıyordu.

O an nedense Kaa'nın babasının nasıl biri olabileceğini düşünme gereği hissetti Moottah. Babasının demirci ocağının alevlerinin de zamanında yüzüne böyle vurmuş olabileceğini hayal etti. Belli ki Kaa ateşi erken tanımıştı. Bir şiir, bir felsefe, bir varoluş olarak ateşi. Her biri Anakara'yı adımlayan dövmelerle tamamlanmaya giden bu vücut, günün birinde sahipsiz kalıp Anakara'nın ölülerini gömen değil de, ölülerini yakan bir bölgesinde can verirse ne olacaktı peki? Onun

aklına gelen bu zehirli soru elbet Haritacı Kaa'nın aklına da gelmiş olmalıydı. Bunu dillendirmekten özellikle kaçındı. Böyle olmamasını dilemekten başka bir şey gelmiyordu insanın elinden. Dirimiz de, ölümüz de bazen yanlış insanların elinde kalabiliyordu.

Zeey ile Tagan şu an tamamen büyülenmiş gözlerle bakıyorlar Haritacı Kaa'ya. Karşılarında bir dev masalından soyunuyor sanki. Ocağın gür alevlerinde farklı bir parlaklık kazanan derisinin altındaki mürekkep başka türlü ışıyor, ruhu dövmelenmiş yaşamını tenindeki işaretlerle okunaklı kılıyordu. Moottah, onların, belki bir daha hiçbir yerde göremeyecekleri, hayatın insan eliyle yaratılmış bir şiirine tanık olduklarını düşünüyor, önceden hesaplanmamış bu karşılaşmayı, bu güzel tesadüfü borçlandıkları Vomaka ile Sued arasındaki şu küçük kayboluşa şükran duyuyor.

Haritacı Kaa çırılçıplak kaldıktan sonra ocağın önüne çekip birleştirdiği yer sofrası alçaklığındaki geniş masaların üzerine yüzükoyun uzandı. Moottah ve ellerinde lamba tutan Zeey ile Tagan masanın çevresindeki içi sert otlarla doldurulmuş uzun yer minderlerine dizleri üstüne çöküp konum aldılar.

Bugüne kadar gördükleri en heyecan verici manzaralardan biriyle, bir masal canlısı gibi yavaş yavaş biçim değiştirerek harita olmaya başlayan biriyle karşı karşıyaydılar şimdi. Gözlerinin önünde yatan capcanlı haritanın o soluk alıp verdikçe kımıldayan yolları gidecekleri yerleri söylüyordu onlara. Vücudunun sağ tarafı sırtına, bel oyuğunun başladığı yere kadar dövmelenmişti, sol baldırında ve sol kalçasının bir bölümündeyse yer yer boşluklar vardı; dövmelenmek için olasılıkla yolunun buradan sonrasının duraklarını bekliyordu.

Moottah da en az Zeey ile Tagan kadar büyülenmişti gördüklerinden. Haritacı Kaa'nın gövdesinde bugüne kadar Anakara'da geçtiği yolların tüm izleri kayıtlı olmalıydı.

Ne yapacağını bilemez bir halde, kaybolmuş insanların sesiyle "Şimdi biz neredeyiz," diye sordu Moottah.

"Önce işaretparmağınızı belimin ortasına koyun," dedi Kaa. Moottah parmağını çekingen bir dokunuşla Kaa'nın belinin ortasına yerleştirdi. Dokunmasıyla birlikte parmağının altındaki gövde bir fal gibi açıldı. Kaa'nın belinin sol tarafında Anakara'yı gövdesine giyinen

topraklarda kutsal ruhların ayak izleri vardı. Görünmez ruhların nasıl oluyor da ayak izleri görülüyor, görülebiliyordu? Ruhların bizimle ilişki kurmak için buldukları bir yol muydu bu?

"Şimdi yavaş yavaş sağa doğru ilerleyin," dedi Kaa. "Hayır, benim sağıma doğru." Moottah söyleneni yaptı. "Oradan sağ kalçama doğru gelin, daha yavaş, hayır biraz geri gidin. Şimdi eteklerinde olduğumuz Quarrin dağ sırası orada bir yerde olacak, gördünüz mü?" Zeey ile Tagan, kendini tutamayan sevinçli bir sesle, "Evet, biz gördük," diye yanıtladılar. Moottah'ın parmağı biraz daha ilerleyip duraladı. "Güzel, oradan hafifçe sola kıvrılıp aşağıya inmeniz gerekecek." Anladığı kadarıyla haritayı sadece gözleriyle değil, parmağıyla da okuması ve fazla bastırmaması gerekiyor Moottah'm. Gerçi Kaa'nın tenini gerginleştiren sıkı kalça kasları Moottah'm parmağının gömülmesine izin vermiyor; yollar, ağaçlar, şehirler parmağın değdiği yerde kaybolmuyorlar. Bu arada onca mürekkep içmiş teninin pürüzsüzlüğünü yitirmemiş olduğunu şaşkınlıkla fark ediyor Moottah; en iyi biçimde aharlanmış kâğıt, en iyi cins ipek kâğıt bile bir damla mürekkeple olsun hemen kabarır, pürüzlenirdi. Dövmenin bu kadar tene karışması Kaa'nın yaşamdaki amacını doğrulayıp kutsuyordu sanki.

Herkese yaşamda izlemesi gereken yolu gösterircesine yerküreyi çizgilerle biçimleyen kâinatın elini taklit eden dövmeciler, aynı çizgileri bir gövdenin üzerine özenle aktarmaya gayret etmişlerdi belli ki...

Moottah'ın ilerleyen parmağı, sağ kalçanın diri yuvarlağının sol kalça yanağıyla buluştuğu ortaya doğru gömülen sınırında kararsızlıkla durdu. Kısa bir sessizlik oldu. Moottah yutkundu. Sesinde belli belirsiz bir mizahla Kaa, "Gideceğiniz yeri ben seçmedim, iki kalçamın arasına inmeniz gerecek," dedi. "Öteki elinizle sol kalçamı aralayın, çünkü vadiye ineceksiniz; Sued kenti vadinin tabanındadır."

Moottah'ın, elinin altında olanca sıcaklığını hissettiği insan etinin kımıldayan varlığıyla, bir sanat eseri inceliğinde usta işi çizgilerle resmedilmiş bir haritanın serin görkemi arasında kalmış gözleri, geçilecek yolları hafızasına kazımaya çalışırken ne hissedeceğini bilemiyordu. Sağ kalçanın yuvarlağı üzerinden parmağı yavaşça vadinin tabanı denilen yere doğru ilerlerken, ardında yol boyu birkaç yerleşim bölgesi daha bırakmaları gerektiğini gördü. "Kumu Tepeleri'nden aşağı inen yolu izlemeyi sürdürün," dedi Kaa, "Orada yol çatallanır,

uyluğuma doğru inen yolu değil, diğerini izleyin." Moottah'm Kumu Tepeleri'nden daha aşağıya inmeyi sürdüren parmağı, yolun çatallandığı yeri buldu, söyleneni yapıp diğer yolu izleyerek sonunda elinin aralamasıyla iyice ortaya çıkmış olan Kaa'mn kalçalarının arasındaki vadinin tabanında sağ yana işaretlenmiş olan Sued'da durdu. "İşte orası," dedi Kaa. "Gördünüz mü? Tamam mı?" Moottah, Haritacı Kaa yüzükoyun yattığı yerde sanki onu görebilirmiş gibi başını sallayarak yanıtlarken, kalçaları ayıran sol elini çekince, sağ elinin işaretparmağı Kaa'nın kapanan kalçasının sert kasları arasında çok kısa bir an kısılı kaldı.

Yattığı yerden doğrulup ayaklanan Haritacı Kaa aynı alışkın hareketlerle toparlanıp giyinirken, "Sued'a kadar gitmişken, Doora krateriniıı üzerinden günbatımını izlemeyi unutmayın," dedi. "Güneş orada başka hiçbir yerde görülmeyen renklerle batar. Uykudaki bir yanardağın soluk alıp verişine benzetirler oranın eflatun bulutlarını."

O giyinirken, Zeey ile Tagan Anakara'nm tümünün haritasını vücuduna sığdırıp sığdıramayacağını sordular Kaa'ya. "Ya tenine dizelerini kazıyan bir şair olsaydım," diye bir soruyla karşılık verdi onlara. "Sözüm tükenmeden tenimin sonuna gelseydim, ne yapardım?" dedi; sonra kupasının dibinde kalmış Dyusenge şarabının son yudumunu da kafasına dikip onlara iyi yolculuklar dileyerek esenledi; çocukça bir neşe içinde yanlarından ayrılıp odasına çekildi.

Sabah uyandıklarında Haritacı Kaa'nın daha gün doğmadan erkenden yola düştüğünü öğrendiler Hancı'dan. Zeey ile Tagan'a iletilmek üzere bir armağan bırakmıştı onlara; korağaç kabuğu hamurundan yapılma küçük karton ruloların içinde dürülü, ince milaş kâğıtlarının üzerine aynı handa uyudukları bir gecenin anısını diri tutmak için renkli kalemler, çocuksu çizgiler ve neşeli süslerle hanın civarının haritasını çizmişti Kaa.

Zeey ile Tagan duygulanmış gözlerle uzun uzun baktıkları haritalarını yeniden dürerek, kutularına yerleştirdiler, Ednabari'deki pastaevinde çizilen ve yol boyu sırayla koyunlarında taşıdıkları resmin yanına koyacaklardı bunu da. Ortak anılarının, andaçlarının çoğaldığına karar vererek, kendilerini biraz daha büyümüş hissettiler. Sevgi-

nin, ilginin, inceliklerin, insanı daha çabuk büyüttüğünü kendi kendilerine düşündüler.

Yolun Sued'dan sonrasında sırasıyla Dragoman, Bahira, Zummorac, Janas ve hemen yanı başında ikizi sayılan Pualajanas kentlerinde konakladılar.

Samarakad'a geldiklerinde, buranın o güne dek gördükleri en büyük şehir olduğunu söyleyen Zeey ile Tagan'a, "Durun bakalım, daha Odragend'i görmediniz," diyor Moottah. "Büyük şehrin ne olduğunu oraya vardığımızda anlayacaksınız."

Ortasında çokgen kubbeli büyük bir şadırvanın yer aldığı, dört bir yanı kemerli geçitlerle çevrili Samarakad'ın eski Kervansaray Meydanı'nda yaptığı konuşmadan sonra o akşam dinlenmek üzere çekildiği odasının kapısını çekingen parmaklarla çalan genç görevli aynı tutuk adımlarla içeri girdiğinde, "Dışarıda bir kadın var," diyor. "Israrla sizinle görüşmek istediğini söylüyor. Çok özelmiş." Moottah, yüzünde beliren itirazı daha dile dökemeden, delikanlı, "İnanın defalarca söyledim kendisine, konuşmalardan sonra yanınıza kimseyi kabul etmediğinizi, ama ısrarla konunun çok önemli olduğunu, mutlaka sizinle özel olarak baş başa görüşmesi gerektiğini söylüyor. Hem bu sizin için de çok önemliymiş."

Moottah duruyor bir an. "Peki, nasıl biri bu?" diyor. "Bir meczup olmasın sakın." "Sanmam efendim," diyor görevli delikanlı. "Gerçi gizemli bir hali var, yüzünü göremedim, çöl savaşçıları gibi sadece gözlerini açıkta bırakan bir dolama var başında. Ama sesi çok etkileyici. İnsan onu uzun uzun dinlemek istiyor." Sonra birdenbire asıl söylemesi gerekeni unutmuş gibi, "Haa, bu arada size iletilmek üzere bu kâğıdı verdi bana," diyerek aceleyle elindeki kâğıdı uzatıyor.

Eline aldığı küçük kâğıt parçasının bir yüzünde "Roasanayma", diğer yüzünde bir çift kılıç arması altında "Serhenas" yazdığını gören Moottah'ın yüzündeki kan bir anda çekiliyor.

"Çağırın içeri, gelsin," diyor.

Toz yıldızları

Yolun bundan sonrasında yeni bir polise alışmaya çalışmak yerine, yoluna Pepqemok'la devam etmeyi yeğliyor Gamenn. Yeni birinin tuhaflıklarına katlanmaktansa en azından bir sonraki konaklama yerine kadar onunla idare edebileceğini düşünüyor. Pepqemok ise bu ödülü kazanmak için neyi başarmış olduğunu anlamıyordu. İstediği olmuştu; önemli olan da buydu. Gamenn'in davranışları ve kararları üzerine uzun uzadıya kafa yormaktansa onun arada bir iyilikler yapan tuhaf, anlaşılmaz biri olduğunu düşünmekle yetiniyor.

Kuvars damarları hayli belirgin kayaçların kuşattığı kıraç bir bölgeden geçiyorlar; etrafa şöyle bir göz atmak bile susuzluğunu artırıyor insanın. İlerledikleri yolun iki yanındaki yüksek teraslarda güherçilenin kireçleştirdiği gözalabildiğine çorak düzlükler uzanıyor. Yerküre burada bütün ağaçlarından, bitkilerinden, sularından soyunmuş, tamamen çıplak kalmış gibi. Kaynağı tam olarak anlaşılamayan arı bir ışık bütün tabiatı kuşatıyor. Gamenn öteden beri bazı tepelerin çıplaklığında cinsel bir çekicilik bulduğunu düşünüyor; birden ne zamandır kadınsız olduğu geliyor aklıma. Toyluk zamanlarında "Eski Zevkler Mahallesi" denen yerlerde çok gezip dolaşmışlığı vardı ama, nicedir bedeni hikâyesi olan dokunmalar arıyordu.

Yola çıkmadan önce çok konuşmaması konusunda sıkı sıkı tembihlenen Pepqemok ağzını açmamak için kendini güç tutuyor, Gamenn'in yanında ne zaman konuşup ne zaman susması gerektiğini kestirmeye çalışıyordu. Yolun buraya kadar olan bölümünde önemli bir sorun çıkmamıştı gerçi, ama şimdi önlerinde uzun, zahmetli bir yol vardı ve Gamenn'in bu konuda hiç şakasının olmadığını anlamıştı. Pepqemok'a göre o, hiçbir şeyin canını sıkmasına izin vermeyen, kendine

dönük, başkalarını değersiz gören bencil adamlardandı. "Bu yüzden kimse yok hayatında; belli ki bu yüzden hiç evlenmemiş," diye geçirdi içinden Pepqemok. "Kim katlanır ki bu gamlı huysuza!"

Gamenn ise yıllardır katedip durduğu yollara ilişkin düşüncelere dalmıştı. Onca yıldır yollarda olan biri olarak yolculuk etmenin başlı başına bir bilgi çeşidi olduğunu bilmez değildi. Amaçsız gezdiği hiç olmamıştı. O sürekli tabiattan kanıt toplayan gözlerle çevresine bakınmış, dikkatini hep bu amaçla eğitmişti. Sürüklenerek götürülmüş tomrukların toprak yolda bıraktığı izler, yakın bir yerlerdeki yerleşim bölgesinde süren hayatın varlığını söylerdi örneğin. Kimi zaman çimenlerin üzerinde tüten taze bir gübre topağı az önce buralardan bir hayvanın geçtiğine işaret ederdi. Diyelim bir gece vakti daha toprağa sırtüstü uzanmadan bilirdi, göğe uzanan ağaç gövdeleri ve dallarının alçaktaki yıldızları gözlerden saklayıp göğün atlasını daralttığını... Hiçbir zaman manzaranın tümüne sahip olamazdınız, bulunduğunuz hiçbir yerde... Resmin bütünü dediğin şeyin durduğun, baktığın yere göre değiştiğini bilmek insana yol ve zaman kazandırırdı. Akbabalar tarafından temizlenip ağartılmış iskelet parçalarına vuran ay ışığı, at sırtında aldığı yolun her an karşısına çıkabilecek tehlikelerini hatırlatırdı insana. Bugün ekin ekilen uçsuz bucaksız toprakların yerinde bir zamanlar engin bir deniz olduğu, denizin çekilirken geride bıraktığı dalgaların imzasından anlaşılırdı. Pusun nesneleri belirsizleştirdiği saatlerde insanın gördüğüne fazla güvenmemesi gerektiğini bilir, böyle zamanlarda dikkatten arındırdığı bakışlarını askıya alıp gözlerini dinlendirirdi. Gerçekliğin terazisinde göz, gördüğüne hacim kazandırarak hiçliği dengeleyen bir karşı ağırlıktı ona göre. Sis, pus, ışık ve gölgeyle oynamaya gelmezdi. Bir yolcunun pelerinine bakarak onun hangi yönden geldiğini kestirmek de güç değildi onun için; örneğin havalar biraz serinlediğinde Quarrin ve Avaquarrin dağlarından esen soluğu zorlu rüzgârın yolcuların pelerinlerine buz zerrecikleri bıraktığını bilirdi. Sahra rüzgârının çölden gelenlerin omuzlarına bıraktığı kum zerreciklerindeyse geldikleri çölün sarı sıcağı tüterdi; çöl yolcularını kararmış yüzlerindeki sarışın imgelerden tanırdı o.

Güçlü çakımlarla çağrışımına kapıldığı geçmişi sayıklar gibi övünçle hatırlıyordu şimdi geçtiği yolların bellekte bıraktığı ruhunu ve hayatını zenginleştiren imgelerin hepsini tek tek.

O böyle hayallerine bir sarmaşık gibi dolanan imgelerle dalgınlaşmışken birden az ötede bodur çalılıkların önünde bir gölge fark ediyor; temkin içinde atını yavaşlatırken gözlerini kısarak orada belirenin ne olduğunu seçmeye çalışıyor. Yaklaştıkça, hatları yavaş yavaş ortaya çıkan bu siluetin bir avcı olduğunu görüp şaşırıyor. Sadağında bir demet ok, kucağında kundaklı yayıyla gözlerini belirsiz bir ufka dikmiş boşluğa bakıyor; bulunduğu yerde neredeyse hiç kımıldamadan, belki kendisinin de ne olduğunu bilmediği gaipten çıkıp gelecek belirsiz bir avı bekliyor. Pepqemok'un ne yapmaları gerektiğini soran ısrarlı ve yapışkan bakışlarını ters bir bakış atarak geçiştirdikten sonra bütün dikkatini yeniden avcıya yöneltiyor. Her şeyin bir elin ayası gibi dümdüz olduğu bu kıraç yerde, simli gecenin her zamankinden daha berrak gümüşsü ışığı altında büyüleyici bir masal figürü gibi duran bu avcının beklediği ne olabilir, avlayacak ne bulabilirdi ki bu çorakta? Tıpkı kaskatı açık duran bir elin ayasının aniden canlanıp kendi üstüne kapanarak yumruk kesilmesi gibi, şu kıraç düzlüklerin tek hareketle bir yumrukta toplanması bile heykel donukluğundaki bu avcının beyhude bekleyişinden daha olağan sayılabilirdi şimdi.

Tabiat bu avcıyı Gamenn'in karşısına bir simge gibi çıkararak az önce yolculuklara, yolculuktaki hayat bilgilerine ilişkin düşündüklerine sessiz, gizemli, biraz da alaycı bir karşılık vermiş olabilir miydi? Bunun için simgelerin dilinden anlamak gerekti. Oysa yerkürenin bütün işaretlerinin okunduğunu kim söyleyebilirdi ki? Hele yollarda...

Tam yanından geçerken eğilip hafifçe selam veriyorlar avcıya. Durumun tekinsiz görünüşüne karşın Gamenn'in hiçbir güvensizlik hissetmemiş olması bu avcının sahiden yaşayan bir varlık değil, bir simge olduğunu doğrular gibiydi. Kıracın düzünde, gecenin gümüşünde kendi masalının gizine kilitlenmiş başıboş yüzen bir simge! Bu alışılmadık durum karşısında Pepqemok'un hayretten büyümüş gözleri olmasa, şu ânın yalnızca kendisinin gördüğü bir hayal, bir sanrı olduğuna inanacaktı. Gamenn ile Pepqemok, yanından geçip gittikten sonra bile bir süre arkaya dönüp geride bıraktıkları avcıya aynı inanmaz gözlerle bakmayı sürdürüyorlar.

Tuz Dağı'na yakın alçak tepelerde havlayan bir köpek Pepqemok'a ne zamandır beklediği yeni bir konuşma konusu açmış oldu; neşe içinde kendi köpeğinden söz etmeye başladı. Çocukluğundan

beri hep köpekleri olmuştu onun. Son köpeği gökte bir bulut görse havlayan şamatacı köpeklerdendi. Gamenn, Pepqemok'un anlattıklarından nedense bu köpeğin sahibine benzediğini düşündü. Pepqemok gibi insanların köpek sahibi olmasında diğerlerinden farklı bir yan olduğu kanısındaydı. Onlar varlıklarının gölgede kalmış bazı yanlarını bir köpek aracılığıyla ifade eder gibiydiler. İnsan ilişkilerinde başarısız olan ya da herkesin yaşamında kendisine ancak son sıralarda yer bulabilenler bir köpeğin yaşamında en önemli kişi olabileceklerini keşfederlerdi. Köpeğe karşı hissettikleri bir hayvan sevgisinden çok, bir canlı tarafından önemsenme ihtiyacıydı belki de... Uzaklarda havlayan köpeğin sesi kesilince Pepqemok da kendi köpeğinin haşarılıklarını, sevimliliklerini anlatmaktan vazgeçmiş, susması gerektiğine karar vermişti. Bir ara köpeğin adını sormaya niyetlenen Gamenn, Pepqemok'un ona kendi adını vermiş olabileceğini düşünerek önlerinde uzayan yolun gümüşsü karanlığına hınzırca gülümsedi.

Tuz Dağı'ndan çözülen çökeltilerin büsbütün kuruttuğu kıracın bitimini söyleyen ilk çalılıkların, makilerin, bodur ağaç öbeklerinin görünmeye başladığı yerde birden önlerini dört-beş kişiden oluşan bir uğru çetesi kesti. Nereden, nasıl, ne zaman ortaya çıktıklarını anlamamışlardı bile. Başlarında yalnızca gözlerini açıkta bırakan kara dolamalar, üstlerinde hiçbir bölgeye özgü olmayan, koyu renkleriyle kolaylıkla gecenin karanlığına karışan sıradan, hafif giysiler vardı. Kuşaklarının kabarığında hançer, kama, saldırma gibi kesici aletler sakladıkları belli oluyor; her birinin elinde ötekinden farklı silahlar bulunuyordu. Uğruların önlerini kestiğini anladığı anda Pepqemok, Eregion demircilerinin dövdüğü kudret yüzüklerinden birinin parmağında olmasını ve görünmez olmayı istedi. Gamenn'in ilk yaptığı ise içlerinde elebaşının kim olduğunu anlamaktı. Bir elinde uzun, bir elinde çift ağızlı kısa kılıç tutan kişi elebaşları olmalıydı bunların. Hemen yanı başındaki eli mızraklı ikinci kişi, diğer elindeki kemendi havada ıslık çalarak birkaç kez başlarında maharetle döndürerek bu güç gösterisiyle ürkütüp sindirmeye çalıştı. Onun bu çalımlı hareketleri avlamaktan çok korku salmak, strateji belirlemek için yapılmış bir üstünlük gösterisine benziyordu.

Pepqemok kendisini Gamenn'e sevdirmek için karşısına bir fırsat çıkmış olduğunu düşünmekle birlikte, bu kavgayı beceremeyeceğini

biliyor, dahası korkuyordu. İçlerinde diş geçirebileceği, kolaylıkla hakkından gelebileceği birini gözüne kestirmeye çalışsa da haydutların hepsinin birbirinden çevik oldukları apaçık görülüyordu. Her biri aynı anda farklı bir hareket yaparak karşı tarafın dikkatini dağıtmaya, bu çeşit durumlarda hep yaptıkları gibi çevrelerini kuşattıkları kişilerin kendilerini tuzağa düşmüş bir halde iyice savunmasız hissetmesine çalışıyorlardı. Pepqemok gene de elindeki mızrağı etrafında yarım daire çizecek biçimde atının önünde dimdik tutuyor, yüzüne yerleştirdiği bildiği bir şey varmış gibi yapan çarpık tebessümle karşı tarafa, görünüşe aldanmamalarını, kendisinde çok iş olduğunu ima etmeye çalışıyordu. Bu kavgada pek bir şey yapamasa bile en azından Gamenn onun korktuğunu anlamamalıydı.

Böyle durumlarda ânı ve mekânı kollamasını iyi bilirdi Gamenn. Tıpkı eski zaman savaşçıları gibi karşısındakinin anlamsız hareketlerinden etkilenmeyen, onun en temel davranışlarını izlemeye ayarlı bir dikkati vardı. Ayrıntıların zihnini saçaklandırmasına izin vermez; hedef şaşırtmacalara, kışkırtmalara kapılmaz; temel olanı görür, ona yoğunlaşırdı. Zaten gündelik hayatında da böyleydi. Acele verilmiş yargılarla yaşamadı hiç. Yargılarını zamanın oluşturmasına izin verdi. "Meyveyi seyretmek," derdi buna. "İnsanın kendisinin zamanla nasıl meyve verdiğini seyretmesi..."

Onların kendilerine yeterince yaklaşmalarını bekledi Gamenn. Çevrelerine kurulan daire iyice daralmaya başladığı anda birdenbire atının üzerinde doğrulup havada iki ayrı yönden gelen iki kemendin halkaları tam başlarının üzerindeyken birer kılıç darbesiyle kesip atarak uğruların ilk hamlesini boşa çıkardı. Ardından iki yandan sağlı sollu atağa geçen sivri uçlu mızrakların ahşap gövdelerini gözle takip edilemeyecek bir hızda seri hareketlerle dilimlemeyi başardı. Bütün bunları atının üstünde adeta dans eder gibi yapıyordu. Pepqemok, Gamenn'in en az kendilerine saldıran uğrular kadar çevik olduğunu, bir gözbağcı gibi hızlı hareket ettiğini, üstelik bütün bu gözüpek ataklar sırasında soğukkanlılığını koruduğunu şaşkınlık ve hayranlıkla fark etti. Uğradıkları bu ani saldırıyı satranç zekâsıyla beden ustalığını birleştiren parlak bir cengâverin adım sektirmeyen gösterisine dönüştürmeyi bilmişti.

Gamenn uğrulardan birinin elindeki uzun kılıcı tek hamleyle ha-

vaya uçurup bir diğerine yöneldiğinde Pepqemok da bunu fırsat bilip az önce mızrağı doğranmış olanlardan birinin belindeki kuşağına yu valanmış saldırmaya davranmasına fırsat vermeden adamı atından düşürmeyi başardı. Bu zafer ânını Gamenn'in görüp görmediğinden emin olmak için dönüp ona bakmaya çalıştığında, bu kez arkasından yaklaşan bir diğerinin saldırısına uğradı. Ama, uzun yollar için eğitilmiş atlara özgü savunma güdüsüyle son anda kendi etrafında dönerek yön değiştiren becerikli atı bu hareketiyle, Pepqemok'u hazırlıksız yakalandığı saldırıdan korumuş oldu. Az ileride Gamenn'in atından düşürmeyi başardığı uğrulardan biri topallayarak yol sapağındaki koruluğa doğru hızla kaçmaya başlamıştı. Pepqemok bu sırada Gamenn'e sinsice arkadan sokulup saldırmaya çalışan birinin atını mızrağıyla dürterek dengesini bozmayı son anda başarmıştı. Gamenn'in en azından bu kurtarıcı hareketi görmüş ve takdir etmiş olmasını umdu. Atının iki yanına tüy hafifliğiyle yatarak yaylanmada hayli usta olduğu görülen Gamenn, bu sayede biraz uzaktan ustaca fırlatılan birkaç bıçağı savuşturmasını bildi. Bulundukları sapada gecenin gümüşüyle parıldayıp karanlığı yararak ilerleyen bıçakların hızı, hem bileğinden çıktıkları elin ustalığı hakkında fikir veriyordu, hem de bunlardan korunmasını bilen Gamenn'in çevikliği konusunda...

Uğrular bozguna uğradıklarını, karşılarına çıkan adamın paçayı kolay kaptırmayacak zorlu bir savaşçı olduğunu anlamış, sonunda teker teker kaçmaya başlamışlardı. Pepqemok zaferinin sarhoşluğunu yaşamak isteyen yaman bir savaşçı gibi kaçmakta olanlardan birinin peşine düşüp onu mızrağının ucuyla birkaç kez dürtüklemeyi başardıysa da Gamenn'i geride tek başına bırakmaması gerektiğini düşünerek geri döndü. Tam geri döndüğü sırada Pepqemok'un önünü kesen uğrulardan biri, usta bir ip canbazının hafifliğiyle atının üzerinde ayağa kalkıp havalandı ve hedeflediği Pepqemok'un tam üstüne düşmeyi başardı. Kendisini bir anda yerde kıçüstü bulan Pepqemok, üzerine abanan ve çelimsiz, kavruk bedeninden beklenmeyecek ölçüde güçlü çıkan uğrunun boynuna, atının dizginini dolamayı can havliyle akıl etti. Dizginin boşta kalan kısmını atına komut verir gibi şöyle bir dalgalandırıp bıraktığı anda koşmaya başlayan atı, Pepqemok'un üzerindeki uğruyu kapıp aldığı gibi yerlerde sürükleyerek uzağa taşıdı, sonra kurbanını orada bırakıp kendi hünerinden hoşnut, hafif adımlarla

Pepqemok'un yanına geri döndü. Kıçüstü doğrulduğunda Gamenn'in uğruların elebaşı olduğu anlaşılan kişiyle bu kez yerde göğüs göğüse çarpıştığını gördü Pepqemok; ellerindeki kılıçlar gecenin alacasında gümüş çakımlarla ışıyıp parıldıyordu. Kıracın sessizliğinde patlayan kılıç şakırtılarının sesi dört yöne dağılarak gök kubbeyi tartımlı bir ezgiye dönüşen yankılarıyla dolduruyordu. Pepqemok adeta bir masaldan alınmış sihirli bir gösteri izliyormuş duygusuna kapıldı. Adamlarının kaçtığını, kendisinin de rakibiyle başa çıkamayacağını anlayan uğruların elebaşı art arda denediği son birkaç nafile hamleden sonra ağırlığından kurtulmak istediği kılıcını ümitsizce yere fırlatıp arkasına bile bakmadan kaçmaya başladı. Gamenn âdet yerini bulsun kabilinden bir süre gönülsüzce kovaladıktan sonra adamın peşini bırakıp geri dönmüştü. Sonuçta önemli olan bu uğursuz uğruları bir an önce başlarından savuşturmaktı; daha önlerinde, birkaç hırsızın uğursuzun zaman kaybettirmesine izin vermeyecekleri önemde uzun ve zahmetli bir yol vardı.

Gamenn önce atının başını, ardından Ümma'nın verdiği okunmuş yol taşlarını vahşi tuaranag postu heybenin üzerinden okşadı.

Kısa bir süre soluklanıp üstlerine başlarına çekidüzen verdikten sonra yeniden yola koyulduklarında Pepqemok, Gamenn'in az önce olup bitenler konusunda övünüp böbürlenmek şöyle dursun, bunlardan söz etmeye bile gerek duymadığını şaşkınlıkla fark etti. O, övünmek için yol boyu mola ateşlerinin alevini tutuşturup söz uzatan biri değildi. Hatta Pepqemok'un bu konuda hayranlık belirten övücü sözlerini bile mahcup olmuş gibi birkaç yuvarlak lafla geçiştirip konuyu kapatmaya bakmıştı. Onun yerinde kim olsa şimdi kendisi için gür soluklu bir kahramanlık destanı yazmaya başlamıştı bile, diye geçiriyordu içinden Pepqemok. Oysa sanki her şeyin üzerinden çok zaman geçmiş, her şey çoktan arkalarında kalmışçasına rengi koyulaşan gecede sükûnet içinde yol alıyorlardı.

Bir süre sustuktan sonra, "İyi ki beni Aoi'de joqisu dövüşlerine göndermişsiniz," diye söz açmadan edemedi Pepqemok. "Orada öğrendiklerim bakın işe yaradı." Gamenn'in de kendisine ilişkin birkaç övücü, yüreklendirici söz söylemesini umuyor ve bunu beceriksizce belli ediyordu.

Gamenn tane tane sözlerle gecikmeli olarak yanıtladı onu. "Biraz

daha serinkanlı olmayı başarmalısın," dedi. "Damarlarındaki kanın vuruşlarına söz geçirebilmesin. Düşman öncelikle kanını dinler. Ayrıca biraz daha mızrak hareketleri çalışmalısın, bir mızrak ne zaman dümdüz tutulmalı, ne zaman biraz toprağa yada göğe bakmalı; bu dengeleri iyi ayarlamalısın. Mızrağın eğimi, daha az güç harcayarak hedefi daha kolay vurmamız içindir. Hem unutma, düşman mızrağına değil dirseğine bakar! Rakibine gereğinden fazla yaklaşmayacaksın. Zafer mesafede kazanılır, bunu unutma! Ancak son darbeyi indirmek için yaklaşabilirsin düşmana. Onun da adı üstünde: Son darbe! Bir de dövüş sanatlarında 'zemin zamanlaması' diye bir şey vardır, buna dikkat etmeyi öğrenmelisin. İnsan yalnızca karşısındakiyle dövüşmez; hem zeminle, hem zamanla dövüşür. Ha, bu arada unutmadan söyleyeyim: İlk konakladığımız yerde atını şekerle ödüllendir! Hangi at olsa, gördüğü hamileler karşısında çoktan üstünden silkeleyip atmıştı seni. Bir kez olsun şahlanmadı bile. Senin ona gösterdiğinden çok daha fazla dikkat gösterdi sana. Ama gene de iyi sayılırdın. Umduğumdan iyi."

Bu son söz yetti Pepqemok'un yüzüne geniş bir gülümsemenin yayılmasına. Bu kadarı da yeterdi! Bir mutluluk ânını paylaşır gibi hayalinde köpeğinin başını sevip okşadı.

Küçük bir çocukken, "toz yıldızları" dermiş yıldıztozlarına Gamenn. Herkes gülümsermiş onun çocuk dilindeki bu sürçmeye; ardından başını okşarlarmış. Yıldızların tozdan yapıldığını mı sanırmış o zamanlar, bilinmez. Büyüdükçe doğrusunu demeyi öğrenmiş elbet. Ama çok yıl sonra, tozlu yollarda at sürdüğü uzun akşamlarda ne zaman başını kaldırıp gökyüzüne baksa, çocukken olduğu gibi yeniden "toz yıldızları" diye seslenir; yalnızken hatırlanan çocukluk arkadaşlarını anar gibi geçmişte kalmış bir şefkatle gülümsermiş onlara.

Kurumuş tuz göllerinin geride bıraktığı çözülebilir tuzdan oluşan kalın kabuklu topraklar arkalarında kalmıştı artık. Kaç yüzyıllık ağaçlarla sımsıkı örülmüş orman, şimdi yanı başlarında koyu bir duvar gibi ufka kadar uzanıyor, ağaçların geceyi kuşatan sersemletici kokusu içinde hızlanmış atlarıyla yol alıyorlardı.

Hızla koyulaşıp eskiyen karanlığın içinde uzaklaştılar.

Katilin yolu

Onun kafasına gir onun gibi ol onu anla. sonra geri dön. gir kafasına onun. ol onun gibi. anla onu. sonra geri dön.

bırak o orada kalsın. parçanı kopar al ondan. uzakta senden artık. sen o değilsin. değilsin sen o. anladıktan sonra onu ne yapacaksın? ne yapacaksın onu? anlamak öldürmektir. kurtulmak bilmediğinden. etinden atacaksın.

ses gelir toprak üstünden geri dönüş yolunu biliyorsun, değil mi? kokulara tutun.

içinden gelen ses geri dönüş yolunu biliyorsun, değil mi? seslere tutun yer altındayken.

kulaklarındaki meşale cümlelerle yıkanıyor. yankıyor. yankılanıyor. yıkan. yankı. yıkan. yol. yılan. ateş yıkıyor tertemiz oluyorsun. su yakıyor tertemiz oluyorsun. hatırlamak için öldürüyor, unutmak için hatırlıyorsun. yollar çok kapalı gözlerin ardında. kakule, muskat,

meşe, gürgen, dişbudak, adsız ağaçlar, böğürtlen çalıları

kendi kör yolculuğunun emrinde ilerleyen adımlarla geçip gitti. güzel cümle deftere yaz, bir daha yaz. bir daha yaz. yaz. yas.

kendi kör yolculuğunun emrinde ilerleyen adımlarla geçip gitti diyor

kulaklarında yüzler kayboluyor ateşin seslerinde geçenekler gizli. yollar sisle sakinleşiyor. seni kurtaranlarla birlik olabilir misin ışığa doğru koşarken canını yakan pervane kanatlarını ışığa tutabilir misin. sen kimsin. sen kimsin. yerin üstünde konuşuyorlar. yerin altında ilerliyorsun. kanat. kör kanat. kör, defterini tutar yoluna çıkanların bıçak. kör defterini tutar bıçak yoluna çıkanların. hastalanıyorsun. bak kelimelerin ateşini ölçüyor elinle alnın. sesler ter oluyor ıslak olduğu için. bak gene hastalanıyorsun. arabalar gidiyor. hatırlamıyorsun. bıçak sa-

kindir. keskin bıçak sakin ıslanır. kan ıslaktır. kırmızı yıkanır. kırmızı sadece kanla yıkanır. kelimeler de kandır. akıtılır. su bile yatıştırmaz affetmezsen onları. şairleri kurtarmak kelimelerin elinden defterlerden bak nelerin saklandığını gene ateşin çıkıyor seninle konuşuyor yerin altından geçtiğin dehlizde arkandan seslenip çağıran ruhlar defterlerin altındaki geçitlerde saklanıyorlar şairler kanla kurtarmak gerek şairleri kurtarmak gerek birbirlerinden geçitlerde meşale tutuyor kulakları arkalarındaki seslerden şiirde seslenir gibi sesleniyor arkasından öldürmeye gelenler. ses geçitte boğuluyor yerin altından geçen çıktığı kuyuda boğuluyor deftere gömülüyor ölüler her şehirde başka biri olmak iyidir öldürülmemek için git başkasını öldürüyor elindeki bıçak bu cümleyi de deftere yaz ölüm deftere yazılmaz bayraklara yazılır yaz, bıçaklarla yazı, yas, kan. Burçlarda dalgalanan. Rüzgâr su rengi, kan rengi değil. Yol yankı yapıyor kulaklarında. Bu şehirde yazdığın defteri yok et ötekinde, bak ateşin yükseliyor kulakta tutuşan meşaleden. Başka şiire git o şehirden. Bunları kimseye söyleme. Başka şehir. Seni yakalarlar. Senin duyduğun sesleri kimse duymasın, rüyalarında saklananları. Başka şehrin rüyası. Rüyalarında tanı seni öldürmeye gelenleri. Onun kafasına gir. Onun gibi ol. Onu anla. Sonra geri dön. Geri dönüş yolunu biliyorsun değil mi. Bırak o orada kalsın. Anladıktan sonra onu ne yapacaksın. Yüzünün yarısında düşmanın oturuyor sağ yüzünle uyuyor sol yüzünle uyanıyorsun. Soldan sağa dönerken sağdan sola dönüyorsun. Yüzüne saldırdığında bıçağın parıltısı ölmemek için her şeyi yapıyor. Bak bazen doğru konuşuyor ağzındaki kelimeler yerinden oynatıp söktüğün kelimeleri yerlerine doğru takıyorsun. Defterleri sen koru şairlerden. Sen çocuksun sen çocuksun sen çocuksun. Büyüklerini soranları hatırlamıyorsun. Yoluna çıkanları hatırlamıyorsun. Sen çocuksun. Yoluna çıkanları yaşatmıyorsun. Sen kötü çocuksun iyi çocuksun kötü iyisin iyi kötüsün kötüsün iyisin bilmiyorsun başkalarının çantasının içinde iyi oluyorsun başkalarının defterlerinin içinde kötü buluyorsun. Ateşten kelimeleri bulup suya atıyorsun yol bu karanlık gece demek ağaç gölge kendinde saklanma yakalarlar başka birini bul saklan orda yol hiçbir yerde bitmiyor orda burda yol yol bitmiyor gitmekle yollara çıkmasın kimse öldürürüm yollar benim yollar benim yollar benim sabah ateşim düşer herkes olurum ben de su verin uyanırım su kelimeler sönsün içimde

bu yol bitince susuzluğum bitecek kanda tuz var suda yok ikisi de ıslak her şey açığa çıkacak her şey yoldaki defterlerde geliyor defterler yolda bende bende ama ben su içindeyim kandaki tuzdan tuz ateşler içinde ıslak

Satirin
Hayvani

Çizimlerevi

Doğal bir yerleşim bölgesi olmaktan çok, fazla tasarlanarak kurulmuş, ruhsuz, kuru bir kent görünümündeydi LuuRa. Yollar, binalar, parklar cetvelle çizilmiş gibi şaşmaz kesinlikte çizgilerle dağılıyordu kentin geometrik dokusuna. Her şey çok düzenli, her yer sıkıcı ölçüde temiz ve bakımlıydı. Bitkiler, çiçekler bile topraktan belli bir düzen içinde fışkırmış gibi duruyordu. Belki bu nedenle Anakara'nın genel güvenliğiyle ilgili birçok kurum, ciddi sorunlarla uğraşan asık suratlı birçok kuruluş bu kentte konuçlanmıştı. Geçmişte birçok şairin dediği gibi, bu kentin şiiri yoktu. Halk arasında LuuRa için, "Güneşi ısıtmaz, rüzgârı üşütmez," derlerdi.

Anakara'ya ait en kadim bilgilerin toplandığı "Zümrüt Belgeler" burada saklanıyordu örneğin; sonra "El Mühürleri" adı verilen ilk antlaşmalar, ilk sözleşmeler... Kentin tarihi, doğası, ruhu değilse de arka arkaya dikilen binaları, Anakara'nın belleği olmak konusunda kararlıydı.

Tabiatın koynundayken daha mutlu olduğunu düşünüyordu Gamenn. İrili ufaklı şehirlere yığıldıkça insanların ruh kurumasına uğradığını, hayatın şiirinin söndüğünü düşünüyordu.

Eteğindeki korunaklı vadiye tepeden bakan, dört yanı sarp yollarla kuşatılmış, yüksekliği itibarıyla adeta tabiatın inşa ettiği doğal bir kale sayılabilecek zemin üzerinde yükselen bu şiirsiz kente sabahın erkeninde gün renksiz renksiz ışırken vardıklarında, Gamenn'i birkaç sürpriz birden bekliyordu: Lelalu'nun kendisine gönderdiği mektubu taşıyan boz güvercin birkaç gündür Güvenlik Sarayı'nın güvercinliğinde ağırlanıp Gamenn'in yanıtı için bekletiliyordu.

Lelalu yazdığı mektupta Gamenn'den yolunun üstündeki Kırmızı Kent'te uğrayıp eski sevgilisi Vylea'yı bulup onu mutlaka görmesini

rica ediyordu. Bu satırları okuduğunda Gamenn tuhaf bir biçimde –belki de Lelalu'nun bir sırrına vakıf olmanın bilgisiyle– heyecanlanmış, hem de içinin yakıcı bir kıskançlıkla dolduğunu hissetmişti. Demek erişilmez Lelalu'nun kimselerin bilmediği geçmişte kalmış bir sevgilisi vardı ve Gamenn bu vesileyle şimdi onu görebilecekti. Okuyup bitirdiği mektubu sanki biraz daha bakarsa yeni bilgilerle donanacakmış gibi elinde tutarken hissettikleri, tam olarak ne anlama geliyor bilmiyordu ama, içini şimdiden birbiriyle çelişen karmakarışık duygular basmıştı.

Lelalu sonraki satırlarında Vylea'dan çok zamandır haber alamadığını, mektuplarını nicedir yanıtsız bıraktığını, hasta olmasından ya da başına bir şey gelmiş olmasından kuşkulandığını, onu bulduğunda gerçekten çok merak ettiğini söylemesini istiyordu. Bütün bunları neden görüştükleri sırada yüzüne söylemeyip ardından güvercin postası çıkardığını merak etti Gamenn. Belki de bir sır küpü olan Lelalu fazladan açıklama gerektiren sorulara karşı kendini korumaya almak istemiş, Gamenn'in mektupta yazılan kadarıyla yetinmesini gerekli görmüştü; ya da Vylea'ya ilişkin kaygıları Gamenn yola çıktıktan sonra artmış, hemen ardı sıra yola çıkardığı bu mektupla ona Kırmızı Kent'e varmadan önce yetişmeye çalışmıştı. Herhangi bir arkadaş değil de "eski bir sevgili" olduğunu belirtme gereksinimi duyması, konuya verdiği önemi göstermek, Gamenn'in bu öneme uygun davranması içindi besbelli.

Vylea adı, onca diyar gezip bunca farklı dil duymuş Gamenn'in kulağına gene de yabancı tınlıyor, sesinin yumuşak kıvrımına karşın bu uzak, çağrışımsız ad, hiçbir şey ifade etmiyordu. Yalnız bu Vylea her kimse, onun çok şanslı biri olduğu rahatlıkla söylenebilirdi. Yıllar sonra ortaya çıkan bu eski sevgiliye ait kimi ipuçlarına rastlamak ümidiyle aklından Lelalu'nun belleğinde kalmış şiirlerini şöyle bir geçirdiyse de duruma ışık düşürecek hiçbir şey hatırlamadı. Demek ketum Lelalu şiirlerinden bile saklamıştı onu. Gamenn, daha Vylea'nın yüzünü bile görmeden kızışmaya başlayan bir rekabet ve çekişme duygusuyla onu zihninde karanlık bir yere yerleştirdi.

Pouhwek Güvenlik Birimi'nden gelen atlı postada ise kendilerine başvuran Gamenn'in talebi üzerine çevrede geniş çapta bir araştırma yaptıklarını, gönderdikleri adlar arasında Remzganan diye birinin ya-

km bir tarihte kente gelmiş olduğunu saptadıklarını, şehir meydanın daki berberin bu kişiyi apaçık hatırladığını, buraya gelen birçok ya bancı gezmen gibi onun da mutlaka yol üstünde Chinhaya'ya uğramış olabileceğini belirtiyorlardı. Chinhaya şu sıralar ağır hasta olduğu için onunla konuşamamış, bu bilgileri doğrulayamamışlardı.

Eğer Remzganan adını taşıyan bu kişi Pouhwek'lilerin kuşkulandığı gibi Chinhaya'ya uğradıysa, insanın damarlarındaki kanla konuşabilme hünerine sahip Chinhaya'nın onda olağanüstü bir şey hissetmemiş olmaması mümkün değildi. Yıllar önce onun ağzından duyduğu bir sözü unutamamıştı Gamenn: "Bazı insanların kanı ters yönde akar." Bir an Pouhwek'e kadar gitmeyi göze almayı geçirdi aklından; o gidene kadar iyileşeceğini ümit ettiği Chinhaya ile konuşmak bir işe yarayabilirdi. Sonra geçmişten kalma bir gün olanca canlılığıyla geliverdi gözlerinin önüne: Onunla son görüşmesinin üstünden ikinci güneş takvimiyle en az on beş, yirmi yıl geçmiş olmalıydı. Chinhaya, Gamenn'in damarlarındaki kanın, bölüştürülmüş kan olduğunu söylemişti. "Hem burada akıyorsun hem aynı anda başka yerde," demişti. Bunun üzerine Gamenn toprağa bakıp acıyla gülümsemişti.

Aoi Güvenlik Evi'nden gönderilen belgeler arasında Sağlık Yurdu'ndan sonradan derlenmiş yeni bilgilerle, Rüya Terbiyecileri'nin ulaşılan defter kayıtlarındaki kuşku uyandıran isimlere ilişkin bazı belgeler, Şenlikler Yöneticisi Dynn'un farklı oyun topluluklarındaki insanlara ait kişilik bilgilerinin listelendiği raporlar yer alıyordu. Bu arada Dynn, Gamenn'e hitaben yazılan özel bir notta geçmişe ait bazı bölük pörçük şeyler hatırladığını, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri nedeniyle Odragend'e geldiğinde bunları yüz yüze konuşmak istediğini yazmıştı.

Son not ise Aoi Sağlık Yurdu'ndaki Jink'e aitti; sözünü tutup onlar gittikten sonra konuyu etraflıca araştırmış, sonunda biri yaşlı, biri genç olmak üzere iki ayrı Remzganan'ın varlığını kanıtlamıştı. Jink'e göre, ikinci Remzganan'a ilişkin tüm kayıtların görünmez bir el tarafından silindiği anlaşılıyordu; İyileştirme Bahçeleri'nin belli ki gözden kaçmış olan kayıtlarının birinde, onun Khora adlı rüya terbiyecisinin gözetiminde olduğu bilgisine ulaşmıştı.

Böylelikle Khora adı herkes için bir kez daha önem kazanmış oluyordu.

Gamenn ve Pepqemok çok yorgun ve uykusuz oldukları halde, kısa bir dinlenme uykusuna bile çekilmeden, ellerine yeni geçen bu belgelerin üzerine hararetle kapandılar. Bu arada yol boyu çeşitli konaklama yerlerindeki nalbantlarla konuşup, tek başına gezen bir atlının izini arayan menzil polislerinin raporlarına göz atmayı ihmal etmediler. Ne onlarda ne de posta arabalarının yolcu kayıtlarında eldeki listede yazılı olan kuşkulu adlardan birine ya da herhangi sıradışı bir duruma rastlanıyordu.

Ertesi gün epey dinlenmiş olarak yalnız LuuRa'nın değil Anakara'nın da en ilginç kurumlarından biri olan Çizimlerevi'nde aldılar soluğu. Her taraftan ışık alması için dört yanı geniş camlarla kaplı olan bu binanın duvarlarının rengi tabiatta eşine rastlanmayacak bir beyazlıktaydı. Bu olağandışı rengin yöreye özgü bir kireçtaşı türünün demir ocaklarındakine benzer yüksek ateşte günlerce kaynatılıp farklı işlemlerden geçirildikten sonra elde edildiği söyleniyordu. Pepqemok da, herkesin ilk gördüğünde kapıldığı şaşkınlık ve hayranlıkla aynen onlar gibi "Sütten bile beyaz," dedi.

Burada çalışanlar sol ellerinin ortaparmağında bulundukları görevi, makamı ifade eden işaret yüzüğü taşırlardı; daha el sıkışmadan önce kiminle konuştuğunuzu bilir, ona göre davranırdınız.

LuuRa'nın Çizimlerevi'nde geçmişe dair birçok belge, harita, köprü, su kanalı, sarnıç, çeşme, sığınak, bina, yeraltı erzak depolarının, hatta eski savaş zamanlarında kaçmak için yapılmış yeraltı tünelleri çizimlerinin yanı sıra birçok kişinin çeşitli nedenlerle usta kalemler tarafından çizilmiş portre resimleri bulunurdu. Satraplar, komutanlar, şairler kadar suçlular, katiller, çeşitli suçlardan aranan lar da burada belgelenip saklanırdı. Bu resimler gereken durumlarda istendiğinde, gene Çizimlerevi'nin usta kalemleri tarafından çoğaltılıp Anakara'nın birçok bölgesine gönderilirdi. Çoğaltılan resimlerde en küçük bir değişikliğe izin verilmez, her çizgi aynen korunurdu.

Dört bir yandaki geniş camlardan içeri süzülen güneş ışığı demetlerinin geniş masaların yüzeyine cömertçe dağıldığı çizim salonların-

dan birine girdiler. Bulundukları noktadaki ışığın konumuna göre yan yana ya da sırt sırta yerleştirilmiş onlarca masada portre ustası ressamlar harıl harıl çalışıyor, bazen çizdikleri bir resmi mandalına asmak, bazen de çoğaltılması gereken bir resmi mandalından alıp masa üstüne indirmek için baş hizalarının azıcık üzerinde havanın boşluğuna görünmez çizgiler gibi çekilmiş incecik sicimlere uzanıp duruyorlardı. Ohooza balığının bağırsaklarından elde edilen bu sicimlerin yok inceliğindeki şeffaflıkları, onları salonun geniş uzamında adeta görünmez kılıyor; havaya asılmış gibi duran resimler ürpertici bir yanılsama oluşturarak şairlerle caniler, komutanlarla hırsızlar aynı havanın boşluğunda birbirlerinin yerine geçercesine başıboş yüzüyorlardı. Duvarların süt beyazı, rüzgârda dalgalanır gibi kımıldayan bu resimlerin çizgileriyle gölgeleniyordu.

Gamenn ile Pepqemok öncelikle birkaç yıl önce burada, LuuRa'da işlenen bir cinayetin belgelerini karıştırıyor, ayrıntılı çizimlerini inceliyorlar. Geniş ve kapsamlı çizimlerle desteklenen bu araştırma nedeniyle hakkında en fazla bilgi sahibi oldukları cinayet bu oluyor. Katilin LuuRa kentinin simgesi sayılan Yılanlı Havuz Parkı'nda işlediği cinayette, öldürdüğü şairin her bir parçasını en küçük dilimler halinde etrafa dağıtacak, hatta her kemiği etinden sıyıracak kadar geniş zaman bulduğu anlaşılıyordu. Gamenn bunları okurken nedense, katilin bunları yaparken vahşi duygularını doyurmaktan çok, insan denen mahlukun içinde ne olduğunu anlamaya çalıştığını düşünüyordu.

Öldürülen şairlerin geçmişleriyle ilgili belgeleri karıştırırken, önceleri kafasının içinde kuşku düzeyinde biçimlenen bir düşünce Gamenn'in zihninde yavaş yavaş kesinleşmeye başlıyor. Katilin kurbanlarını neye göre seçtiği konusunda tam bir görüş birliğine varılamamıştı ama, Kohragandt'ta çıplak bir arazide, şiir levhalarının bulunduğu bir höyüğün yanında uykusunda parçalanarak doğranmış olan şair Govae'den, Makrakamash'ta kaldığı hanın balkonunda kıstırılan Dehemar'a kadar tüm olaylarda şairlerin söz konusu kentte yaptıkları bir konuşmadan sonra saldırıya uğradıkları anlaşılıyor. İçlerinde aynı gün öldürülenler olduğu gibi, sonraki günlerin birinde kurban gitmişler de var.

Bakıp incelemeleri için önlerine konan sıra sıra ciltlenmiş kalın çizim defterlerinin, insanın dikkatini tüketip yutan sayfalarına bakarken, "Nasıl tanıyacağız onu," dedi Pepqemok, "Görünce tanıyabilecek miyiz?"

Gamenn gülümsedi. Bu biçimde gülümsediği zamanlar, onun sorulan ya da söylenenden hoşnut olduğunu, bu nedenle böyle durumlarda ciddi yanıtlar verdiğini öğrenmişti Pepqemok. Bu sefer de öyle oldu. "Bazen bir şeyi görmek için harcadığımız dikkat, o şeyi sahiden görmemizi engeller," dedi Gamenn. "Gözlerini zorlama, bırak kendi görsün. Hem onlar daha az yorulur, hem sen daha az yanılırsın."

Ellerine geçen listelerde yazılı olan isimlerin tek tek portrelerini bulmak, onlara ilişkin bilgi ve belgeleri gözden geçirmek, bazılarının portrelerinin bir kopyasını çoğalttırmak birkaç günlerini aldı. Bulabildikleri Remzganan portresi Gamenn'de hiçbir duygu uyandırmadı. Bu cinayetler için fazla tutkusuz ve yaşlı görünüyor olması bir yana, yüzünde hayata karşı öyle bir kayıtsızlık ifadesi vardı ki sanki hiçbir şey için değmezdi artık. Bu tür kişiler için cinayet işlemek bile beyhude bir anlamlandırma arayışı demekti. Gamenn'in gözlerinin önüne Aoi'deki Sağlık Yurdu'nun girişinde karşılaştıkları soma yaprakları çiğneyen insanların hayattan kaçıp başka âlemlere sığınmış dalgın bakışları geldi. Bu resmi gördükten sonra başka birinin cinayetler sırasında Remzganan'ın kimliğini kullandığından nerdeyse emindi artık. En başından inandığı gibi asıl aradıkları başka biriydi. Bambaşka biri. Bu arada varlığından Aoi'de haberdar oldukları, sonradan Jink'in doğruladığı, daha genç olan ikinci Remzganan'a ilişkin herhangi bir kayıt yoktu.

Pepqemok ilerleyen saatlerde yorgunluktan kapanan gözlerle tesadüfen karıştırdığı eski tarihli defterlerin birinde adeta Gamenn'in gençliğini andıran birinin resmini görüp neşelendi. Bu kişi için ilişikte "zararsız meczup" notu düşülmüştü. Yüzündeki yara izi olmasa rahatlıkla Gamenn sanılabilirdi. Önündeki kalın deftere gömülmüş bir halde, dikkatle kısılmış gözlerle parmaklarının arasından akan sayfalara didiklercesine bakan Gamenn'e seslenip bu resmi göstermek istedi. Aslında pek masum bir istek değildi bu. Eline, Gamenn'in karşısında duyduğu ezikliği biraz olsun hafifletecek bir hainlik yapma fırsatı geçtiğini hissetmiş; bu resmi görünce yüzünün alacağı hali gör-

mek istemişti. Birden onun bundan hiç hoşlanmayacağım, yolun geri kalan bölümünde de sudan sebeplerle burnundan getireceğini düşünüp vazgeçti. Gamenn'e benzeyen birinin "zararsız meczup" diye nitelendirilmiş olmasının onda uyandırdığı ödeşme duygusunun keyfini tek başına sürmekle yetinecekti. Keşke şimdi yanında biri daha olsaydı da ellerinde tuttukları bu resimle Gamenn'in arkasından birlikte kıkırdayıp gülüşebilselerdi.

Başını gömüldüğü defterden kaldırıp yorgun bir ciddiyetle "Var mı dikkatini çeken bir şey?" diye sordu Gamenn.

Sesinin aksilenmek için sebep arayan hırçın bir ruh halini yansıttığını fark eden Pepqemok iyice munisleştirdiği bir sesle, "Yok," dedi. Ardından içi şifalı bitki suyuyla dolu göz kadehine uzandı; oturduğu yerde başını arkaya atıp sırayla kadeh kapattığı yorgun gözlerini bir süre dinlendirdi. Ertesi gün o "zararsız meczup"un resmini sırf kendi zevki için ressamlardan birine gizlice çizdirip yanına aldı. En azından Gamenn'e her kızdığında bakıp bakıp ardından eğlenebilecekti.

Kaplan

İster buzotlarının soğuk görünüşü kalmış olsun aklında, ister akaramber ağaçlarının güzel kokulu özsuyu... Ona göre bütün yolculukları güzeldi Bendag'ın. "Yaşadığıma değdi," diyordu. "Dopdolu bir ömrüm oldu." Bu hayatta kaç kişi bu cümleyi gönül rahatlığıyla kurabilirdi ki? Şimdi olduğu gibi, bazı anlarda diğer anlarda olduğundan daha canlı, daha parlaktır hayat.

Bunları düşünüp içini şenlendirirken beyaz salkımlı ful ağaççıklarının, renkleri kayganlaştıran bir ıslaklıkla ışıyan gür yaprakların, kökleri birbirine karışmış bitki öbeklerinin, toprağın şişmiş göğsünden dışarı fırlamış –zaman zaman adımlarına dolanıp tökezleten– yeni sürgünlerin, fışkınların arasından geçiyordu. Doğanın her parçası, bir diğerinin anısını canlandırır; bu kez de öyle oluyor. Bugüne kadar geçtiği tüm fundalıkların, koruların, ormanların içinden sanki bir kez daha bütün ömrüyle geçiyor.

Tabiatın öğrencisi olmayanın iyi bir şair olamayacağına, şair kalamayacağına inandı hep. Adımları dalgınlaştığında gene de doğru yolda gitmesini sağlayan içindeki kuzey taşıydı. Gövdesini yola emanet edip kendi iç âlemine kapandığı böyle anlarda insan, önceki zamanlardan kalma ulu ağaçlardan acayip düşüncelerin döküldüğünü sanabilirdi. Ne de olsa kadim inanışlara göre bir ormanda düşüncelerle yapraklar aynı dalın kardeşleri sayılırdı.

Yaprakların ruhu dalgınlaştıran yeşiline kapılıp, hatırlamak dediğimiz şeyin, geçmişi şimdi için yeniden yaşama deneyimi olması üzerine ince düşüncelere dalıyor Bendag.

Yola çıkarken, Anakara'ya dönüşünün aynı zamanda bir iç yolculuk anlamına gelebileceğini kestiriyor, ama onun yaşına gelmiş, bunca yol gezmiş birinin bu iç yolculuklardan öğrenilecek bir şeyinin

kalmamış olduğuna inanıyordu. Kişi zamanla kendini tüketir; ne artık yeni bir şey öğretebilir kendine ne de benliğinde önceden bilmediği yeni bir şeyle karşılaşabilir sanıyordu. Yanılmıştı. Yanılmalar tükenmiyor, her yaş dönümü kendine özgü yanılgılarıyla gelerek o güne dek yaşanan deneyimlerin öğrettiklerine ilişkin kireçleşmiş ezberleri boşa çıkarabiliyordu. Yanılgıların keşfedilmiş olanları hakkında edinilen bilgilerin, henüz tanınmamış yahut tanımlanmamış olan diğer çeşitleri konusunda yardımcı olduğu pek söylenemezdi. Gerçek şu ki yaşlanmakla hayatın sonuna gelinmiyordu. Hayatın tükenmezliğiydi bu. Ne, nasıl, ne kadar yaşanırsa yaşansın, hayatın sonu yoktu. İnsanlar yalnızca yaşlanır, hayatsa hep bildiğini okurdu.

Eve dönüş duygusunun yedeğinde getirdiği bu temel sorunu ve bunun yol açacağı karmaşık duyguları hesaba katmamış, tıpkı bir kapana yakalanır gibi yolculuk etmenin yeni bilgileriyle apansız karşılaşıvermişti bu dönüş yolunda. Şunu artık kabul etmesi gerekiyordu ki, ayaklarına dolanan yalnızca otlar değildi.

Güneşin dal ve yapraklar arasından yere aydınlık lekeler saçtığı bir kuytuda elinde bir dalla toprağı eşelerken buldu kendini. Dalın çatalına takılan bir kemik bulmuştu. Gülümsedi. Şiirinin kemik yaşının kendisininkinden uzun olacağı şimdiden belliydi. Anakara'ya dönmesi en azından bunu öğrenmesi bakımından iyi olmuştu. Yabani böğürtlen çalılıklarından topladığı birkaç böğürtleni ağzına attı, durup etraftaki saklı sesleri dinledi bir süre. İçten içe işleyen seslerle, renklerle, kokularla doğa, kanını tazeliyor gibiydi. Her yerde aynıydı doğa; yurtsuzdu.

Düşünülecek olursa Bendag'ın yıllar önce terk ettiği yalnızca anayurdu değil, aynı zamanda şiirle kazanılmış topraklardı... Bu nedenle iki türlü yurtsuz sayılırdı o ve şimdi iki anlamda da topraklarına dönmüştü. Çoğu kez başıboş maceralarla oradan oraya savrulmakla geçmiş olsa da kendi içinde dengeli geçen o yılların ardından asıl savrulmayı şimdi, kendi Anakara'sında tek hat üzerinde aldığı bu dönüş yolunda yaşadığını şaşkınlıkla keşfediyordu. Kendiyle yol arasında hiç bu kadar bölündüğü olmamıştı.

Gürgen fidanlarının içinde durup biraz soluklandı. Önce bir tümseğe oturmaya niyetlendiyse de bunun gövdesini ağırlaştıracağını düşünüp vazgeçti. Olduğu yerde gözlerini kapayıp, kanını sakinleştirip

yalnızca yaprakların yeşil sesini dinleyerek uzun ve derin soluklar alıp verdi, göklerin en üst katından üzerine incecik gümüş sicimlerin şelaleler gibi döküldüğünü hayal etti; zihni durulmuş, içi hafiflemiş, bedeni yeniden düzene girmişti. Daldığı fidanlığın sık dalları arasında bir süre daha yol aldıktan sonra yönünü doğrulamak için yeleğinin iç cebinden çıkardığı kuzey taşına baktı.

Bendag insanın kendisine kurduğu oyunların zamanla yavaş yavaş tükendiğini başkalarının yaşamlarına ilişkin gözlemlerinde fark etmişti hep; şimdiyse aklının yüksek duvarlarının külyutmaz sandığı kendisine zaman zaman hile yapmasına izin verdiğini anlıyordu. Örneğin, Anakara'ya dönüşüyle birlikte birdenbire yoluna çıkıp önünü kesen gölgesinin varlığını hissediyor, onun içinde bir damar gibi zonklayan gizilgücünü fark ediyordu. Yıllarca içinde adeta ondan habersiz yuvalanmış saklı bir kahramanın gölgesiydi bu. Kaçmakla vazgeçtiği Bendag, onu burada, atayurdunun topraklarında beklemişti. Şimdiyse ansızın karşısına çıkıp önünü keserek varlığını hatırlatıyordu.

Kabul etmekten başka çaresi yoktu: Anakara onu hiç unutmamış, adı nicedir kendisinin önceden hayal bile edemediği boyutlarda bir efsaneye dönüşmüştü. Hakkında yaratılan bu gizemli söylencede şiirlerinin gücü kadar, insanlarda uyandırdığı her şeyi ardında bırakarak çekip giden birinin vazgeçme gücüne duyulan hayranlığın da payı olmalıydı. Birdenbire ortadan kaybolan bir şairin hikâyesi başlı başına bir mitolojiye dönüşerek sahibinin efsanesini besler, yıllar boyu büyüyüp adının başını beklerdi.

Ömrünün sonuna doğru yolculuk ettiğini sandığı şu günlerde bu efsanenin hayatını yenilemek konusunda kendisi için yeni bir imkân olduğunu anlamış; adını, kim olduğunu herkesten gizleme konusunda aldığı kararı yeniden gözden geçirme gereksinimi duymaya başlamıştı. İçinde usul usul açıp tomurcuklanan sinsice bir arzuyla "Kahraman olmayı reddetmiş bir kahraman" olmak istediğini keşfediyordu. Anakara'yı terk ederken bunu kahramanlık olsun diye yapmamıştı elbet, ama döndüğünde bu sahipsiz kalmış efsanenin kullanılabilirliğini görmüştü. Zamanında vazgeçtiği her şey ona ömrünü ve bütün hayat macerasını taçlandıran bir büyük ödül olarak geri dönüyordu şimdi. Gittiği uzak diyarlarda yıllardır "hiçkimse" olarak yaşamayı başarmış, bu adsız ve silik yaşama alışmışken şimdi çok insanın ko-

lay kolay göze alamayacağı bir reddediş, kaçış, yok oluş hikâyesinin beslediği bir efsanenin sahibi olduğunu görmüştü. Bütün mesele, bir zamanlarki Bendag'tan kalan bu mirasa sahip çıkmaya talip olup olmayacağıydı.

Öte yandan birdenbire "Bakın ben dönüp geldim," diye ortaya çıkarsa, *Son Yolculuk* adlı kitabını arzuladığı gibi tamamlayamayacağını düşünüyordu. Elli yıl sonra bu kitapta yakaladığı tazeliği, masumiyeti, yeni, yepyeni olan o kanı sürdüremeyecekti. Yeniden adının ezici gölgesine çekilecek; hükümran olmuş efsanesi onu, kalemini, şiirini esir alacak; bir kez daha geçmişe, geçmişin ağırlaştırıcı gücüne yenilecekti. Yeniden Bendag olacaktı. Kaçarken burada bıraktığı Bendag. Adından yapılmış bir efsanenin kendisini iyice görünmez ettiği bir Bendag. Bunu sahiden istiyor muydu? Bilmiyordu! Yaşına ağır gelen, omuzlarını göçerten, ama öte yandan kanını tutuşturup etini tazeleyen çetin bir ikircimin pençesindeydi.

Aslına bakılırsa kitabı için düşündüğü *Son Yolculuk* adı bile döndüğü yol boyu anlam solgunluğuna uğramıştı. Onun gibi son yolculuklarını genç yaşta tüketmiş birinin, yalnızca yaşı ve aldığı dönüş kararı nedeniyle kendisini zorlayarak koyduğu bu ad, kolay bir nitelendirme gibi gelmeye başlamıştı. Hem elli yıl sonra kim aynı yerden, aynı dille konuşurdu ki?

Bendag her ne kadar "Ne ispatlayacak bir şeyim vardı, ne de korkacak. Benim özgürlüğümdü bu," diye seslense de içinin yüksek duvarlarına, bu fiyakalı ödünç yeminlerin şimdi gündelik yüzleşmelerle yavaş yavaş elinden alınmakta olduğunu hissediyordu. O yaşam içinde her şeyiyle mülksüzleşmeye çalışırken, adı mülkü olmuştu. Gençlik yıllarında olduğu gibi göğsünü avare rüzgârlara açarak "Önümde yol yok benim, ben gittikçe yol arkamdan oluşuyor," demek isterdi. Serseriliğin hakikati gençken yaşanır; biliyordu. Böyle zamanlarda eski ustasının sesi yeniden dolduruyor kulaklarını: "Boşluk dediğin de bir yoldur aslında; ama onu görebilmek için yolu bir boşluk olarak görmen gerekir."

Bendag yıllardır bir boşlukta yol almıştı.

Üç kanatlı pervane kuşlarının, leopar desenli iri kelebeklerin konduğu çayır öbekleri geride kalmıştı şimdi. Önündeki düz bir meyille yükselen yokuşu çıktığında birdenbire alabildiğine geniş bir manzaraya tepeden bakan bir düzlükte buldu kendini. Adımlarını ağırlaştıran bu düşüncelerle çıktığı bu boz tepenin çıplağına vardığında, yeniden durup soluklanmak, önünde uzanan manzarının tadına bakmak ihtiyacı hissetti.

Kurumuş dalları birbirine dolanmış, kemik rengi yaşlı, gevrek bir ağacın kovuğunda bir karakalem ressamına poz verir gibi dimdik oturmuş, önündeki düzlüğe, kendisini bekleyen yola bakıyordu şimdi duru gözlerle... Küçük konaklamalarla aldığı yolun onu gün günden Odragend'e yaklaştırdığını bilmek içinde toyca bir sevinç uyandırıyordu. Bu yolculuğun ilk uzun konaklaması olacaktı Odragend. Çok gençken katıldığı On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin içini tazeleyen görüntüleri düşüyor gözlerinin önüne. Toyluğun insanı kanatlandıran hafifliği özleniyor yaşlandıkça; hayatın daha vaatkâr olduğu o zamanları derin bir özlemle anıyor insan. Kimi hatıraların gücü bütün bir geçmişe fazladan bir kudret katıyor. Yitip gidenlere içi karıncalanıyor insanın. Odragend günleri de bunlardan olmalı. Gökyüzünde tek tek beliren on üç dolunay birbirine ayna tutar gibi dans edercesine gezindiğinde, insan yılda bir kez yaşanan bu ânın tanığı olmakla ölümsüzlük kazanmış gibi hissederdi kendisini. Gençken, insanın kendisini ölümsüz hissetmesi daha kolaydır. Beden ilerledikçe zamanı keşfeder insan. Hevesler söner, yaşam yavanlaşır. Ölümün yakın komşu olduğunu anlar insan.

Varılacak yerin bir hedef olarak belirlenmediği, bu nedenle kendi başına bir anlam kazanmış çok yol geçmişti bugüne kadar. "Asla aradığından fazlasını bulmaya çalışma," derdi ilk ustası. "Fazlasını ararsan, yolun bir anda umutsuzluk yolu olur, bulduklarını da göremezsin. Göz açıkken kör olur."

Pouhwek'te, Chinhaya'da umduğunu bulamamıştı. Gerçi orada ne umduğunu hâlâ tam olarak bilmiyordu. İnsan yaşamın kendisini aştığını duyumsadığı anlarda, kendi adına bir başkasının karar vermesini isteyebilir. Birinin çıkıp bir çocuğun elinden tutar gibi elini tutmasını isteyebilir. Yaşamında önemli bir kopmayı gerektiren kararları tek başına almak, omuzlayıp taşımak ağır gelebilir. Chinhaya'nın kendi-

sinin kim olduğunu açıklaması halinde yolun geri kalanının artık aynı olmayacağını, aynı geçmeyeceğini biliyordu Bendag. Belki de kader sektirmek istemişti. Chinhaya'nın bir sözüyle baştan aşağı değişecek olan şu uzun yolun kaderini sektirmek istemişti. Oysa Chinhaya göğün maviliğini dinler gibi yüzünü boşluğa vermişti yalnızca.

İçinde yaşanılan ânın insanda bir şimdiki zaman körlüğü yarattığını bilmez değildi Bendag. Bu yaşa gelindiğinde yaşanan her an kendi içinde niyetini söylemeyen sinsi bir gerilim taşırdı. İkilemler, karşıtlıklar, yaşam ve ölüm, olayların gidişi, bir sonraki hamlenin belirleyiciliği, yanıltıcı bir yön işareti, çeşitli sapaklarda, çatalağızlarında seçim yapma zorunluluğu ya da kararsızlık çekme gibi "konulu sanatlara" hikâye olacak keskin hatlı karşılaşma anları değil yalnızca, en sıradan görünen bir an parçası bile, bu gerilimin taşıdığı titreşime sahipti. Zaman ilerledikçe yalnızca anlar hatırlanıyordu geçmişten; yaşama ağırlığını veren de ışığını nereden aldığını çoğu kez bilemediğimiz bu parlak anların varlığıydı. Bu yüzden bedeniniz ve zihniniz ne denli yaşlansa da o anlar yaşlanmıyor; duruyordu. Ömür ilerledikçe azalan zamanın telaşsız bilgisinde her şey başka türlü bir berraklık kazanıyor, insan adeta başka bir maddeden yapılmış farklı bir zamana geçiyordu. Bunun şiirini taptaze, dipdiri ve körpe bir dille söylemek mümkün müydü? *Son Yolculuk* şiirlerinin aradığı tam da buydu işte! Birdenbire heyecanlandı. Tam olarak ifade etmek istediği şeyi bulmuştu. Tükenen zamanı yepyeni bir gençlikle anlatmak. *Son Yolculuk*'ta adeta yeniden bedenlenmişti. Şiire yeniden dönmesi, ancak ikinci bir doğum gibi gerçekleşmeliydi. Bendag'ın ölmediğinin, Anakara'ya yıllar sonra döndüğünün kuru bilgisiyle kazanılamayacak kadar büyük bir ödüldü bu. Kendi gözünde kazanacağı en büyük ödül! Hiçbir şairin hayal edemeyeceği büyük bir utku! Çok kullanılmış bir hiçlikten kendini var etmek! Demek Bendag dönüşünden başlı başına bir şiir yapmak istemiş, Anakara'ya geldiğinde kendini bekleyense adının yeri göğü tutan ve yoluna geçit vermeyen efsanesi olmuştu. İçinde kendisinden habersiz çatışıp duran bu kutuplaşma, yıllardır sadeleştirmiş olduğu varlığının onca güçlükle edinilmiş duru, sakin, damıtılmış bütünlüğünü tehdit ediyordu. Önünü kesen şairin gölgesi adımlarına dolanmış, varlığım çelmelemişti. Bendag olduğunu, artık döndüğünü söyleyerek kimliğini açıklamasının, üstüne bunca titredi-

ği *Son Yolculuk*'u kaybetmek gibi bir pahası vardı. Yıllar önce ilk ustası, "Şairin gölgesi, kendisinden uzun olur," derken buna benzer bir şeyi mi kastetmek istemişti acaba, diye düşünmeden edemiyordu.

Bu düşüncelere kapıldıkça Bendag adı ile *Son Yolculuk* şiirleri bir türlü eşleşmiyor, sanki başka başka kişilerin hayatlarının işaretleriymiş gibi duruyordu kafasında. Elli yıllık kesin bir suskunluğu yüklenebilen bir vazgeçişten kolay vazgeçilemiyordu.

Yoğun bir kapanışla bu düşüncelere gömülmüş, kendini kutlu bir ağaç altında sakalını sıvazlayan bir eski zaman hikâyecisi gibi hissederken birden az ileride, ormanın başladığı çalılıkların dibinde, ezilen dalların çıtırtısına benzer bir ses duydu. Rüyadan uyanır gibi daldığı düşüncelerden silkinip başını çevirdiğinde çalılıkların arasından açıklığa çıkmış bir dağ kaplanıyla göz göze geldi. Bir anda kanının sustuğunu hissetti. Kaplan kendinden emin, ağır adımlarla ona doğru yaklaşırken, Bendag kovuğuna çekildiği ağacın, yaşlı yorgun bir parçası gibi hiç kımıldamadan oturmayı sürdürdü. Kanı susmuş olsa da kalbi gece davulları gibi gümbürtülerle konuşuyordu. İçinde bir yer serinkanlı bir biçimde hiç kımıldamadan durması gerektiğini söylüyordu ona. Birazı akıl etmeyse bunun, birazı da çaresizliğin getirdiği kayıtsız bir boyun eğişti.

Kaplan ağır adımlarla gelip az ötesinde durdu Bendag'ın. Ortalığı kolaçan edercesine iki yana sallanan yorgun ama tehditkâr kuyruğu havayı kırbaçlayıp duruyordu. Neredeyse aynı hizadaydılar. Yapacak bir şey yoktu. Şu ıssız tepenin başında canı bir dağ kaplanının insafına kalmıştı bir anda. Ne nicedir içini kemirip duran "Bendag" olup olmamanın bilgisi, ne de tükenen zamanını yepyeni bir kanla yazmaya adadığı *Son Yolculuk* şiirleri çıplak bir tepenin başında onu bir kaplanla karşı karşıya getiren şu ânın kader belirleyici gücüne sahipti. Ömrü kör bir tesadüfün ellerindeydi şimdi. Yaşamanın da, ölmenin de tamamen bir tesadüf eseri olduğunu, insanın tepeden tırnağa bütün varlığıyla hissettiği ender anlardan birinin içindeydi ve yavaş yavaş zamanın dışına çekildiğini duyumsuyordu.

Bir an içinde çınlayan buruk, sessiz bir kahkaha gibi bu saçma ölümün kayıp bir şairin yıllardır sürdürdüğü adsız, sansız, mekânsız macerasına, içinde kaybolup gittiği hayata çok yakışacağını düşündü. O, dönüş yolunda önünü kesen kendi gölgesiyle boğuşurken, burada

yoluna ansızın bir kaplan çıkıvermişti işte! Hayat buydu! Gençliğinde yazdığı onca kaplanlı şiir, bir gün bir kaplanın pençelerinde can vereceğini hiçbir zaman düşündürmemişti ona. Acaba yıllar önce yazılmış o tutkulu şiirlerle, bu ölümü çağırmış olabilir miydi? Bu çağrının gücü müydü onu uzak diyarlardan kopartıp yeniden Anakara'ya döndüren? Bir kaplanın pençesine ödenecek son bir borç muydu adının kayıp hayatı?

Başını hafifçe kaldırıp son kararını öğrenecekmiş gibi bir kez daha göz göze geldiğinde kaplanın gözlerindeki derin hüznü okudu Bendag. Kendisi gibi yorgun, yaşlı ve hüzünlüydü kaplan da; sanki onları bu tepenin başında buluşturan ödeşilecek bir borç değil, hüzünlerindeki bu derin benzerlikti. Bir tepenin başında amaçsızca dolaşırken tehlikesiz bir hemcinsiyle karşılaşmış gibi davranan bu dağ kaplanının kayıtsız sükûnetinde, her ikisinin de gözlerini, bakışlarını kardeşleştiren bu ortak kederin payı olmalıydı. Bendag'm gözlerine baktığında belki kaplan da tanımıştı kendi hayatından iyi bildiği var olmanın o dipsiz kederini; o da bakışlarındaki benzerliği düşünüp "Benim gibi yorgun, yaşlı ve hüzünlü bir adam," diye geçirmiş olmalıydı içinden, kendi kelimeleriyle... "Bizi bu çıplak tepenin başında buluşturan yazgının amacı, benim yırtıcı pençelerimle onun can korkusunun karşı karşıya getirilmesi değil, birbirimizdeki bu tanıdık hüzünle kendimizi yeniden keşfetmemizdir," diye düşünmüş olabilirdi.

Sonra aynı umursamazlıkla arkasını dönüp kuyruğunu ağır hareketlerle iki yana sallayarak sakin adımlarla içinden çıktığı çalılıklara dalarak gözden kayboldu kaplan. Bendag tuttuğu soluğunu ağır ağır bırakırken ardındaki kurumuş ağacın adeta titreştiğini, birbirine dolanmış dallarının yeniden tomurcuk verir gibi ürperdiğini hissetti. Yaşam geri gelmişti sanki. Kaplanın gözleri yaşamı geri vermişti ona.

Belki de yıllar önce yazdığı şiirlerdeki kaplanlar korumuştu onu.

Ümma'nın ikinci rüyası

Son zamanlarda iyice sıklaşır oldu: Karanlığı sır tutan bazı koyu geceler uykusunda gövdesinden ayrılarak gezinen ruhu, bazen çok uzaklara gidiyor ve dönmekte eskisine göre güçlük çekiyordu. Öteden beri böyle durumlarda bir önlem olarak vücudunu ağırlaştırmak için yaptığı gibi yüzük, bilezik, gerdanlık, kolye, küpe, halhal gibi takılarıyla yatarken artık bunların ağırlığı da yetmez olmuş, bu nedenle üzerine aldığı ince, hafif ipek bürümcük örtünün üstüne dere yataklarından, nehir ağızlarından toplanıp cilalanmış biçimli taşlar koymaya başlamıştı artık. Bunların ağırlığının altında bedeni sıkışıyor, soluğu yavaşlıyor, ama daha güvenli uyuyordu. Yerçekiminin mıknatısına tutkun bu taşların, ruhunun fazla uzaklaşmasına izin vermeyeceğini biliyordu.

Ama o gece gördüğü korkulu rüyadan sıçrayıp uyandığında yalnızca iç gömleğinin, geceliğinin, ipek yatak örtüsünün değil üzerindeki irili ufaklı, renkli renksiz, düz ya da tabiattan desenli tüm taşların bir dere yatağının yosunlu, ıslak kayganlığından yeni çıkmışçasına su içinde kalmış olduklarını gördü. Taşlar da onunla birlikte terlemişti sanki.

Rüyasında belirsiz bir mekânın karanlığında hızlı hareketlerle inip kalkan bıçağın, dönüşleri sırasında kalay parlaklığında ışıyan çakımlarını görmüştü ilkin. Art arda defalarca inip kalkan bıçağın hedefini, nereye inip kalktığını, neye saplandığını göremiyordu. Her şey simsiyah ve bembeyaz bir sessizlik içindeydi. Hedefine inen bıçağın saplandığı etten ilk dönüşünde üstünde beliren kanın, her inip kalkışta biraz daha çoğaldığını gördü ve bu kanın rüya olamayacak kadar canlı kırmızısı korkuttu Ümma'yı. Kanın varlığından çok rengindeki bu canlılık korkutmuştu. Kandan başka her şey rüyanın solgun bir

parçası gibi görünüyorken, kanın kendisi alabildiğine sahici, gündelik yaşamda olduğu gibi gerçek ve akışkandı. Kendi kırmızılığı içinde yoğunlaşıp kıvam kazanan bu kanı gözleri açıkınışçasına capcanlı görüyor ve her bıçak darbesinden sonra kendi üzerine damlayacakmış gibi hissediyordu. Soluk alıp verişleri hızlanmıştı Ümma'nın. Bıçağın çevresindeki karanlığın boşluğunda belli belirsiz varlığı hissedilen tekinsiz gölgeler içinde kimsenin yüzü görünmüyordu. Az sonra bıçak tam havadayken aniden ortaya çıkan bir başka elin, bıçak tutan kişinin bileğini yakalayıp kavradığını gördü ve bıçağı hareketsiz hale getirene kadar iki el, iki bilek arasında süren boğuşmayı korkulu gözlerle izledi bir süre... Sonra bir başka el uzanıp bıçağın sahibinin yüzünü gizleyen başındaki kukuletayı açtı. Tam o sırada karanlıkta parlayan bıçağın ışığında sahibinin yüzü gün gibi aydınlandı. Bir eliyle yüzünün parçalanmış yarısını saklamaya çalışan Gamenn'di bu. Üzerine ışık tutulmuş tavşan gibi kalakalmış, hiçbir yere kımıldayamadan korkuyla bakıyordu Ümma'ya. Dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehlikeden çok insanın kendisinden gelebilecek bir şeye karşı duyduğu korkuya benziyordu yüzünde beliren sayrılı ifade. Sonra bir yerlerde bir kapı açılmış gibi üzerine düşen kaynağı belirsiz ışıkta bıçak tutan eli yakalayan elin de Gamenn'in kendisine ait olduğunu dehşetle fark etti Ümma. Gamenn'in dört kolu vardı ve tek bedenden yere iki gölge birden düşüyordu. Biri bıçak sallarken diğeri tutuyor, biri yüzünü açarken, diğeri saklıyordu. Gölgelerden biri ayaklanıp yerden kalktı, ayaktaki gövdenin içine saklandı. Bıçağın yere, diğer gölgenin üzerine düşmesiyle birlikte gölge kayboldu, her şey yeniden karanlıkta kaldı. Kesin bir sessizlik içindeki bu rüyadan Ümma'yı uyandıran duyduğu çığlık oldu; bu çığlık az önce tamamen karanlıkta kalan, geride bıraktığı rüyanın içinden geliyordu. Rüyasını erken terk etmiş Ümma'nın ardından birinin canhıraş biçimde yardım dileyip yakaran çığlığıydı bu. Sanki biraz daha kalabilseydi orada, rüyasının içinde, her şeyi görecek, öğrenecek, belki de birinin hayatını kurtarabilecekti.

Gözlerini açmış ama uykusunu açamamıştı Ümma. Taşların ağırlığından çok daha büyük bir ağırlık vardı şimdi üzerinde. Anlamadığı bir nedenden ötürü suçluluk duyuyordu. Gamenn'in olayları katilin gözünden gördüğünü söylediği rüyaları hatırlayıp onun gördüklerini kendi gördüğüyle birleştirmeye, üstünkörü de olsa bir sonuç çıkar-

maya çalıştı. Gördüğü düş sanki kendi düşü değil, bıçağı kavrayan elin düşüydü. Başkasının gözleriyle görülen ödünç bir düş.

Ne olduğunu bilmediği bir tehlikenin, bir dehşetin, Gamenn'i yolunun üstünde beklediğini korkuyla hissetti Ümma. Ona verdiği okunmuş yol taşlarına, uzak tılsımlarına güvenmekten başka çaresi yoktu şu anda.

"Önce gölgeler yola çıkar," dedi kendisiyle konuşur gibi. "Sahipleri, sonuçları arkadan gelir."

Samarakad Surları

Sessizliğin ıslık çaldığı, doruğu buzlarla zırhlanmış dağların arasındaki dar geçitlerden indikten sonra heykellerle dolu büyük bahçelerin arasından geçerek bir kentin uğultulu meydanına ulaşmak bir utku duygusu uyandırıyor insanda. Tamamlanmış bir yolculuğun utkusu bu. Yirmi yıl boyunca kendisini kilitlediği evini de, çıktığı bu uzun yolu da ülküsel imgelerle yeniden anlamlandıran, taçlandıran özel anlar bunlar Moottah için. Ona yaşamı yeniden ele geçirdiği duygusu yaşatıyor.

Samarakad'a vardıklarında kentin en güzel konuk evlerinden biri olan eski bir kervansaraydan bozma handa ağırlanıyorlar kentin yetkili kişileri tarafından. Sekizgen bir meydanın köşebaşını tutan görkemli yapılardan biri bu. Moottah ve çırakları için zemini çini döşemeli, yüksek kemerli, iki yanı aslan heykelleri ve nakışlı sütunlarla süslenmiş görkemli bir cümle girişi olan yapının, birbirine çift kanatlı kapılarla bağlanan iç içe birkaç odadan oluşan ve Samarakad Surları'nın kuzeydoğu kapısına bakan zevkle döşenmiş büyük bir dairesi ayrılmış...

Yol boyu konakladıkları hanların, konuk evlerinin duvarlarında çoğu kez kır manzaraları betimleyen resimler asılıyken, burada, duvarları kaplayan dev panolarda, kapı eşiğinde çıkarılmış ayakkabıların, çizmelerin, terliklerin capcanlı çizgilerle resmedilmiş olması Zeey ile Tagan'ın ilgisini çekiyor. Gündelik hayatın sıradan ayrıntılarıyla bu denli ilgilenen duvar resimleriyle ilk kez karşılaşıyorlar.

Gösterilen özeni fazlasıyla belli eden kabartılmış döşekler, pencere önlerini çepeçevre kuşatan alçak sedirlerde içleri sıkı sıkıya doldurulmuş kenarları nakışlı uzun yastıklar, gerekli görülen hemen her yere özenle serilmiş atlas, ipek, sadakor örtüler, pirinçleri yeni ovulmuş

yüksek kollu şamdanlar, camları özenle parlatılmış kandil fanusları bu önemli konuklara duyulan saygının apaçık belirtileri olarak ışıl ışıl yoğunlaştırıyor odanın havasını. Bol güneş alan pencerelerden birinin önüne bir yazı masası yerleştirilmiş. Masanın üzerine yazı takımı, parşömenler ve işlenmiş kaplumbağa derisinden bir çanak koymuşlar. Moottah'ın yatağının başucundaysa hasır kılıfında bekleyen bir şişe Donea şarabı duruyor.

Dörtyol ağzındaki bu binanın duvarların köşe yaptığı yerlerinde, her birinin tepesine külah biçiminde oturtulmuş pul pul kurşun levhalardan yapılma altıgen piramit şeklinde yüksek kuleler var ve bu kurşun külahlar günışığmda göz yakarcasına parlıyorlar.

Yataklara, sedirlere üzerlerinde uyku cini motifleri olan serquvaa kilimleri, örtüleri serilmiş. Zeey ile Tagan masal gravürlerini andıran bu kilim ve örtülerden pek hoşlanıyorlar. Moottah her zaman yaptığı gibi çıraklarının gördükleri her yeni şey hakkında bilgi vermeyi ihmal etmiyor. Ardından "Başınızı kilimlerde betimlenen Uyku Cinleri'nin dizlerine koyduğunuzda rahat, ferah bir uyku çeker; ışıklı, hafif rüyalar görürsünüz. Uyandığınızda içiniz aydınlıkla yıkanmış olur," diyor.

Uyku cinleri uykuya dalmakta zorluk çeken tedirgin gözlerin, ruh yorgunlarının, yaşam bezginlerinin, gözleri nicedir uykudan ırağa düşmüş yaşlıların, öğle uykusuna yatmakta güçlük çıkaran haşarı çocukların ellerinden dostça tutar onları hemen uykuya taşırmış. Aksi ihtiyarları, huysuz çocukları uykuyla barıştıran bu tılsımlı kilimler, bütün evlerin gözdesi, hanların, kervansarayların uğuruymuş.

Quarrin ve Avaquarrin dağ sıralarından bu yana yol boyu pek yorulmuş, Sued'dan sonra atlı arabalarla devam etmişlerdi yollarına. Haritacı Kaa'nın ocağın dolgun alevlerinde ışıyan bedenindeki haritayı, içinden geçtikleri capcanlı bir tabiat parçası olarak katetmişlerdi. Kumu Tepeleri'ni aştıktan sonra Sued'a varmak için, kayaçların aşınması sonucu geride kalan yuvarlak tepeciklerden oluşan Tanık Tepeler'den geçtiler. Masal engellerini aşmak gibiydi bu. Üzerinde tek bir otun, bitkinin bitmediği dev bir yekpare mermeri andıran kayaların arasında zamanla kurumuş olduğu anlaşılan su yatakları vardı. Sonraları insan eliyle iyice yontulup oyularak yol haline getirilmiş bu

yolların her biri, üçünün yan yana yürümesini olanaksız kılacak kadar dardı ve birbirleriyle kesişmeden kıvrıla kıvrıla aşağıya, ovaya kadar iniyordu. Yolun kaya içindeki derinliği Moottah'ın beline kadar geliyordu. Uzaktan bakan bir çift yabancı göz, beline kadar taşa gömülmüş bir insanın taşın içinde yürüdüğünü sanabilirdi. Rengi şeker pembesine çalan bu kayalar, günbatımında koyulaşarak eflatundan erguvana birbirine akraba renklerin yelpazedeki bütün tonlarına dönüşüyordu.

Sued kentinin yamaçlarına vardıklarında Haritacı Kaa'nın sözlerini anımsayıp "Alev Halkası" adı verilen, kavkı içeren kireçtaşlarının insan eliyle dizilmiş gibi yan yana durduğu Doora kraterinin ağzında soluklanmaya karar verdiler. Burada, bu sarp dağların merhametsiz bir güzelliği vardı. Kireçtaşı ve kırmızı kumtaşlarının aşınmasıyla ortaya çıkan büyüleyici günbatımı manzarasında nefeslerini tutup hayranlık ve esrime içinde gökyüzünü seyrettiler. Bulundukları tepenin yüksekliği, göz alabildiğine geniş bir ufku seyretme olanağı sunuyor; güneşin batarken değişen açılarında renk ve ışık oyunları sunan feldispat taşları usul usul sönen manzaranın ta ufka kadar yayılan renk cümbüşünü tamamlıyordu. Zamana meydan okuyan bu dağların gölgesinde hiçbir şeyin önemi yoktu sanki. Zeey ile Tagan, manzara karşısında saygı ve itaatle susmayı nicedir öğrenmişlerdi. Moottah çevrelerinde gördüğü taşları tanıttı Zeey ile Tagan'a. "Her birine taş demek yetmez. Taşların da insanlar gibi çeşitleri vardır," diyordu.

"Niye bu kadar çok şey öğreniyoruz usta?" diye azıcık yakınma tonuyla ve avutulmayı bekleyen çocuk sesiyle sordular Moottah'a. O da böyle durumlar için yanında hazır bulundurduğu sözlerden birini söyledi: "Bilinci artan kişinin kaderi de artar."

"Ama ne kadar çok şey öğrenirsem, o kadar az şey anlıyorum," dedi Zeey.

Moottah gülümsedi. "Bak işte tam da bir büyüğün edeceği söz," dedi. "Kendine zaman tanı. Bu sözü söylemek için henüz çok erken, o bilgilerin benliğine yerleşmesi için zamana ve yaşam deneyimlerine gereksinimin var."

Yol üstünde Bahira yakınlarında bölgenin en iyi eğitilmiş güvercinlerinin bulunduğu bir güvercin çiftliğine uğramış, oradan Samarakad'a gecikeceklerini bildiren bir mektup yollamışlardı. Çiftliğin sahibi olan aydınlık yüzlü, iri kıyım güvercin ustası Samarakad'a haberci uçuracakları güvercini Zeey ile Tagan'ın birlikte seçmesini istemişti. Onlara bu iş için eğitilmiş güvercinler arasından birini seçmek konusunda güvercin çiftlik sahibinin güzel gözlü küçük kızı yardımcı olmuştu. Zeey ile Tagan'dan birkaç yaş küçük olmasına karşın, onlardan daha büyükmüş gibi davranıyordu. Konuşması da öyleydi. Yaşına büyük gelen bakışlarında çok şey görmüş, geçirmiş insanlara özgü bir yaşamışlık vardı. Yalnızca bir an, Moottah yola çıkmadan önce bu akıllı ve güzel kızın saçlarını, yüzünü sevgi ve şefkatle okşadığında birdenbire çocuk oldu; yanaklarını pembeleştiren bir mahcubiyetle boynunu kısıp kollarıyla kendini sararak geri çekildi. Adını sordu küçük kıza Moottah. Biraz daha kıstı boynunu, söylemedi. Uzaklaşmış gitmek üzereydiler ki kız arkalarından seslendi: "Adım bir kuş biçimi alacak, sonra başka bir dile konacak." Moottah güldü. "Anladım güzel kız," dedi. "Sen ileride şair olacaksın, ben de adını şiirindeki kuştan öğreneceğim."

Bu sırada güvercinler bu anı unutulmaz kılmak istercesine hep bir ağızdan guruldayıp kanat çırptılar.

Uyku Cinleri, daha uzandıkları anda Zeey ile Tagan'ı kapıp uykunun kollarına taşımıştı, uykuya tamamen teslim olmuş yüzlerinde mutlu bir rüyaya emanet edilmiş olmanın güveni, erinci okunuyordu. Moottah bir süre onları şefkatle seyrettikten, yolda saçlarının arasına saklanmış birkaç çerçöp parçasını aldıktan sonra meydana bakan geniş pencerenin önüne kurulmuş armut ağacından yapılma zarif kesimli masanın başına oturup yarın akşam yapacağı konuşmanın notlarını gözden geçirmeye başladı. Gelenlere şunları diyecekti: "İyi bir şiir yalnızca kendi kendinin anlamını taşır. Sonsuz sayıda gerçekliği dile getirme olanağı sunsa da kendi başına hiçbir gerçekliği temsil etmez." Eski kafalı şiir uğraşanlarının bu saptamalara içerleyeceğini tahmin edebiliyordu.

Moottah kalabalıklar karşısına çıktığı her kürsüde, kendi içinde başka tür bir sınav verdiğini düşünüyor. Dikkatlerin kendisinde değil,

söylediklerinin üzerinde toplanmasını sağlamanın sınavı bu. Sunuş biçiminin kişi olarak kendisini öne çıkarıp asıl konuyu gölgelemesine izin vermemesi gerektiğinin farkında. Kalabalıklar karşısında konuşmanın bir süre sonra insanı içinden koparıp yüzüne, imgesine kilitlediğini; bunun tehlikesini biliyor. Geçmişten anımsadığı birçok kötü örnek var bu konuda; zamanla onlara benzemek kaygısı dikkatlerini diri tutmasına yardımcı oluyor. Kalabalığın alkışlarının beslediği kendine hayran olmanın döngüsüne kapılıp giden kişilerin bir daha geri dönemedikleri; bu süreci gören, görebilen gözler için sır değil. Dolayısıyla sürekli söylemini derinleştirip durultmaya; bazı şeyleri nasıl daha iyi söyleyebileceğine odaklamaya çalışıyor kendisini. Bu nedenle asıl aydınlatılması gerekenin imgesi değil konuları olduğunu zaman zaman kendisine hatırlatma ihtiyacı duyuyor. Yıllar sonra sokağa çıkmanın, insan arasına karışmanın, kalabalıkların beklenmedik ölçüdeki ilgisiyle karşılaşmanın bir tür baş dönmesi yarattığının farkında. Buna kapılmaması gerektiğinin de... Gezip dolaştıkları her yerde yirmi yıl boyunca kendisini evine kilitlemiş olmasının, ona fazladan bir hikâye, istemediği bir efsane kazandırmış olduğunu görüyor.

"Olmanın zorlukları," diye adlandırıyor bu çeşit halleri, durumları... Daha doğrusu, bir süredir hemen her durumu, "olmak" denilen şeyin zorluğunu gösteren hallerden biri olarak görüyor.

Daldığı düşüncelerin yoğun bulutları arasında, arada bir pencereden dışarı bakarak notlarını gözden geçiren Moottah, Samarakad'daki konuk evine adım attığı anda, onu günlerdir bu dörtyol ağzı meydanda bekleyen iki ulağın hemen atlanıp Zeheyra'ya haber uçurmak için Balına Gölü'nün kıyısındaki evine doğru kanatlandıklarını bilmiyor.

Uğradığı haksızlığı taçlandırmak ister gibi Moottah'a giderken her zamankinden daha güzel görünmeye çalışıyor Zeheyra. Roze kesimli granat taşından salkımlı küpelerini takarken kadınların öteden beri bu ışıltılı taşlarla, parıltılı madenlerle silahlanması gerektiği geçiyor aklından; öyle ya da böyle güçlü parıldayan taşlarla silahlanmasını... Her bir parmağına yüzüklerini takıyor tek tek. Bazı parmaklarında inceli, kalınlı çift yüzük oluyor. Onun gözlerini yıllardır Zummorne sürmesiyle sürmeleyip kıvılcım ocağını andıran bakışlarını bunun ışıltısıyla yalazlandırdığı herkesçe biliniyor. Bu nedenle ertesi günü

sürme, allık, takı, esans almaya Zummorne'ye gideceğini söyleyip gizlice Samarakad'a doğru yola çıkması kimsenin fazla ilgisini çekmiyor.

Alay talimini bahane edip gene dağ köylerine tırmanan Agabu'nun aslında sevgilisi Avona'yı görmeye gittiğini ve günlerce dönmeyeceğini tahmin etmek güç değil Zeheyra için. Oysa Agabu'nun dağdan döndüğünde, bu kez kendisini Balına Gölü'nün kıyısındaki kale yavrusu evlerinde bulamayacağını, hatta belki de bir daha hiç göremeyeceğini düşünüyor.

Bu düşüncelerin beslediği kararlı adımlarla Agabu'nun odasına gidiyor; dibinde Serhenas'ın defterlerini sakladığı sandığın nice zaman sonra kapağını kaldırdığında, iki yandan yere düşen saç tellerinin değişmiş olduğunu ve bunların Agabu'nunkiler olmadığını fark ediyor. Eline alıp ışığa tuttuğu saç tellerinin sarıya çalan kumrallığı, bunların Avona'ya ait olduğunu söylüyor ona. Evet, dirimini, canlılığını hâlâ koruyan bu saç telleri ancak Avona gibi genç birine ait olabilir. Demek Agabu sandığının ve sırrının başını beklemeyi onun saçının tellerine bırakmış artık. Birdenbire ağzında kurt salyası acı bir tat dolgunlaşıyor... İncinmenin değil, beyhudeliğin acı tadı.. Ondan alacağı intikam konusundaki haklılığını pekiştiren Agabu'nun ihanetinin bu yeni kanıtları karşısında bir kez daha ağrılı bir güç kazanıyor içi; zehri kin tazeliyor. Gözlerine toplanan benliğinin bütün gücüyle, bakışlarını tutuşturan bir kara alevle bakıyor elindeki saç tellerine. Defterleri alıp sandığın kapağını kapayıp kilitlemeden önce saç tellerini tam aldığı yere koymaya gösterdiği özende bu kez bir kara alaycılık var. Defterlerin bir daha bu sandığa dönmeyeceğini bilmenin kara alayı bu! Avona'nın saç telleri bir boşluğun başını bekleyecek! Defterlerin artık sandıkta olmadığını kim bilir ne zaman fark eder Agabu! Sandığın iki yanında, kapakla gövde arasına sıkıştırılmış bu iki saç teli orada durdukça içine bakmaya gerek duymayabilir. Zaten defterleri Moottah'a emanet ettikten, Balma'ya dönüp bazı eşyalarını aldıktan sonra hemen baba yurduna dönmeyi değil, bir süreliğine Tronteg İmparatorluğu'na gidip Ehiyu'nun gözetimindeki kalelerden birine çekilmeyi tasarlıyor. Agabu'nun çöküşünü, mahvoluşunu oradan, onun can düşmanının sarp kalesinden uzak gözlerle izlemeyi tercih ediyor.

Defterleri yanında getirdiği safran rengi saten bir bohçaya kat kat sarıp odadan öyle çıkıyor Zeheyra. Başındaki dolamayı gene çöl savaşçıları gibi yalnızca gözlerini açıkta bırakacak ve tepesini yüksek tutacak biçimde sarıyor. Dolamanın kenar püsküllerini, yüzünde, gözlerinin altına, tam kirpiklerinin bittiği yere denk getirerek kirpiklerine aşağı doğru akan bir süreklilik kazandırıyor. Bazı püsküllerin ucu gözyaşı tanesini andıran sedef damlalarla süslenmiş. Bunlar dışarıdan bakan gözlere can yakıcı bir acıyı söylüyor.

Ortasında çokgen kubbeli büyük bir şadırvanın yer aldığı, dört bir yanı kemerli geçitlerle çevrili Samarakad'ın eski Kervansaray Meydanı'nda yaptığı konuşmadan sonra o akşam dinlenmek üzere çekildiği odasının kapısını çekingen parmaklarla çalan genç görevli aynı tutuk adımlarla içeri girdiğinde, "Dışarıda bir kadın var," diyor. "Israrla sizinle görüşmek istiyor. Çok özelmiş." Moottah, yüzünde beliren itirazı daha dile dökemeden, delikanlı, "İnanın defalarca söyledim kendisine, konuşmalardan sonra yanınıza kimseyi kabul etmediğinizi, ısrarla konunun çok önemli olduğunu, mutlaka sizinle özel olarak baş başa görüşmesi gerektiğini söylüyor. Hem bu sizin için de çok önemliymiş."

Moottah duruyor bir an. "Peki, nasıl biri bu?" diyor. "Bir meczup olmasın sakın." "Sanmam efendim," diyor görevli delikanlı. "Gerçi gizemli bir hali var, yüzünü göremedim, çöl savaşçıları gibi sadece gözlerini açıkta bırakan bir dolama var başında. Ama sesi çok etkileyici. İnsan onu uzun uzun dinlemek istiyor." Sonra birdenbire asıl söylemesi gerekeni unutmuş gibi, "Haa, bu arada size iletilmek üzere bu kâğıdı verdi bana," diyerek aceleyle elindeki kâğıdı uzatıyor.

Eline aldığı küçük kâğıt parçasının bir yüzünde "Roasanayma", diğer yüzünde bir çift kılıç arması altında "Serhenas" yazdığını gören Moottah'ın yüzündeki kan bir anda çekiliyor.

"Çağırın içeri, gelsin," diyor.

Zeheyra içeri girdiğinde eşikte durup yüzlerce mumun aydınlattığı bir ışık aylasının içinde oturan Moottah'a saygılarını sunuyor önce. Sonra içinde bulunduğu ânın tadını çıkaran ağır hareketlerle başındaki dolamayı çözüyor. Yüzü tamamen ortaya çıktığında "Adım, Ze-

heyra," diyor. Moottah'ın yüzü başka bir ışıkla aydınlanıyor bu kez, "Adınızı çok duydum, sizi biliyorum," diyor ayağa kalkarken. Moottah'ın bu nazik hareketi karşısında güven kazanmış bir sesle, "Rahatsız ettiğimin farkındayım ama fazla zamanınızı almayacağım büyük usta," diyor Zeheyra. "Benim de zamanım az zaten. Bunca yıl itildiği bir sandığın karanlık kuyusunda kalmış bu defterleri günışığına çıkarmanız için getirdim size," diyerek safran sarısı saten bohçanın katlarını ağır hareketlerle açmaya başlıyor. "Odragend'e On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne gideceğinizi biliyorum. Bu defterlerin yıllar yılı saklı tuttuğu bir gerçeği, bir sırrı orada sizin açıklamanız demek, bunu bütün Anakara'nın duyması, bilmesi demektir. Bu gerçeği borçluyuz. Anakara'ya, şiir sanatına, Serhenas'a. Herkese."

"Söylediklerinizden bir şey anlayabildiğimi söyleyemeyeceğim," diyor Moottah.

Yol boyu içinden dizip durduğu cümlelerin Moottah'la karşılaştığı anda dağılıp gittiğini fark ediyor Zeheyra. "Af edersiniz, karışık düzen konuştuğumun farkındayım. Biraz da heyecanlıyım. Çok beklemiş sözleri dile dökerken bir düzene koymak kolay olmuyor. Zaten defterlere şöyle bir göz attığınızda benim sözlerime gerek kalmadan anlayacaksınız her şeyi," diyor. "Ben de bunca yıl aslında size verilmiş bir hediyenin haksız ve hırsız sahibi olarak yaşadım. Bunu yapmam gerekiyordu, anlıyor musunuz? Doğru olanı yapmam gerekiyordu."

Gururun kuruttuğu gözlerinden nice zaman sonra ilk kez iri yakut taneleri büyüklüğünde gözyaşları dökülüyor Zeheyra'nın. İçi çözülür gibi değil, zamanı gelmiş gibi ağlıyor. Bir yandan, aklından bir yabancının yanında ağlamayalı kaç yıl olduğu geçerken, öte yandan "Ne kadar yabancı sayılır ki artık, ona ithaf edilmiş bir şiirin haksız sahibi olarak o şiirin içinde oturdum kaç yıl!" diye kaygısını yatıştırmaya bakıyor.

Kat kat katlanmış sırrını aşikâr eder gibi safranının sarısını çözdüğü bohçadan çıkardığı defterlerin içinden "Gölgelerin Anadili"nin yazılı olduğunu alıp Moottah'a uzatıyor. "Bir zamanlar burada, bu kentin surlarında dalgalanan 'Kagemusha' şiirinin sırrını, gene burada, kaderin gergefinde her şeyi başladığı yere döndüren, yılanı kuyruğuyla buluşturan döngünün yasasıyla size teslim ediyorum. Her şey

bir gün aslına döner, değil mi büyük usta?" diyor Moottah'a. Akmasına hâkim olamadığı gözünün yaşları bu kez de bir zamanlar henüz genç bir kızken bu kentin surlarında dalgalanan bayraklarda okuduğu bu şiirin ve o günlerin anısı için iniyor.

Yatıştırılması, sakinleştirilmesi gerektiğini düşündüğü Zeheyra'ya "Bir şey içer misiniz?" diye soruyor Moottah. Mümkünse bir tas su istiyor Zeheyra. Şimdi gözlerinin daldığı elindeki o bir tas suyun ürpermesinde bir akrebin kuyruğunun titremesi var sanki.

Aynı anda yanan yüzlerce mumun duvarlarda tek bir gölge bırakmayacak kadar aydınlattığı yüksek tavanlı bu odada ince, usul bir esinti, sivri kemerli yüksek pencereleri bayrak gibi kaplayan kurumuş kan rengi kadife perdeleri usulca hışırdatırken elindeki defterlere gömülüyor Moottah. Yavaş yavaş omuzları çöküyor. O elindeki defterlere gömüldükçe Moottah'ın yüzünde beliren ifade, Zeheyra'da istediğini elde edeceğinin güvenini uyandırıyor. Bu konuda hiçbir karanlık nokta kalmamasını pekiştirircesine, "Size gelmeden önce Şairin Kuyusu'na gidip okudum bu şiirleri," diyor. "Hiç tanımadığım bir erkek sesinin yankısıyla geri döndüler kuyunun içinden. Asıl sahibinin sesiyle döndüler. Şimdi yerküreye asıl sahibinin adıyla söylenmeyi bekliyorlar." Sesine güven gelmiş, sözcükler tok çıkıyor ağzından.

Moottah boğazının düğümünü güçlükle çözer gibi hırıltılı bir sesle, "El yazısı onun," diyebiliyor. "Nerede olsa tanırım bu yazıyı, ama sesini duymalıyım. Onun sesini duymalıyım." Sesini şu an duyabilecekmiş gibi farkında olmadan başını iki yana çevirerek etrafa kulak kesiliyor.

Zeheyra sağlama yapmak istercesine, "Bu el yazısının sahibi, sesin de sahibi sayılır, değil mi?" diyor.

Kendisini kilit altına alıp evine kapattığı onca yıl boyunca öğrenemediği her şeyi bir anda öğrenmiş gibi boşalmış gözlerle boşluğa bakıyor Moottah. Daha çok kendi kendiyle konuşur gibi, "Onun sesini duymalıyım. Onun sesini..." diye yineliyor.

Bir süre daha elindeki defterlerin sayfalarını şaşkınlık ve ürperişlerle karıştıran Moottah, başını her kaldırışında Zeheyra'ya bir şey soracakmış gibi olup sonradan vazgeçiyor.

Moottah'ın elinden içtiği o bir tas su adeta içini yıkıyor Zeheyra'nın. Bir zamanlar Agabu'nun aşkına doyduğu gibi ona karşı duydu-

ğu nefrete de doyduğunu hissediyor. Her şeyden bıktığını. Bütün bunların anlamsızlığını. Moottah'ın eline teslim ettiği defterlerle birlikte her şey bitecek. Sonrasının büyük bir boşluk olduğunu biliyor. Gene de kararlı adımlarla boşluğa doğru yürümeyi sürdürüyor. "Bunu yapacaksınız, değil mi?" diyor Zeheyra.

Başını "evet" anlamında sallıyor Moottah. "Kocanıza bunu niye yaptığınızı bilmiyorum, ama yapacağım," diyor. "Söylediğiniz gibi, bunu herkese borçluyuz, en başta Serhenas'a."

Bir şey açıklamak ister gibi değil sadece ortaya çoğaltılması gereken bir soru bırakır gibi, "Ben de kocamın bana ve herkese bunları niye yaptığını merak ettim," diyor Zeheyra. "Bilirsiniz, ihanet büyük bir pakettir, içinden birini alıp diğerlerini bırakamazsınız."

Bu, bir şey değiştirecekmiş gibi değil de, bilse iyi olurmuş gibi, "Peki, başından beri biliyor muydunuz gerçeği?" diye soruyor Moottah.

Değilleyen bir hareketle başını iki yana sallayarak "Hayır," diyor Zeheyra. "Yeni öğrendim sayılır. Şiirlerin sonundaki çifte kılıçlar armasını Sözlükçü Dohanara'lı Tarkusyu doğruladı. Bana elinizdeki kâğıdı veren de oydu zaten, tahmin etmişsinizdir."

Zeheyra defterleri güvenli ellere teslim etmiş olmanın rahatlığını, huzurunu duyuyor şimdi, ama gene de bunun onda uyandırması gereken zafer ve tatmin duygusunun yeterince güçlü olmadığını görüyor. Moottah'ın yapacakları bile içindeki hasarın bedelini ödetmeye yetecek gibi durmuyor.

Son bir yudum daha alıyor elindeki sudan. Talihsizliğin dudaklarıyla lekelediğini düşündüğü tası geri verirken birden kendisine acıdığını fark ediyor Zeheyra. Sanki bunca zaman kendine acımak konusunda içini bekletmiş, bunu yaşamayı her şey olup bittikten sonraya saklamış. Defterlerin elinden çıkmasıyla birlikte bunun sırası gelmiş sanki.

Her ikisi de kendileri için ağrılı bir yük taşıyan bu defterleri konuşmaktan kopmak istiyorlar artık. Zeheyra'nın çekingenlikle dile getirdiği sorular üzerine Moottah, Serhenas'tan söz ediyor biraz. Ta çocukluk zamanlarına dayanan dostluklarından, zamanla ayrı düşmüşlüklerinden, trajik ölümünden. "Onun şiiri bıraktığını, artık yazmadığını düşünüyordum," diyor.

"Gördüğünüz gibi yazıyormuş," diyor Zeheyra. "Sizi beklemiş belli. Gözlerinizin yazdığı dizelere değmesini beklemiş. Bütün yerküreye şimdi sizin sesinizden dağılacak bunca zaman gaspedilmiş hakkı, ancak yıllar sonra geri alabildiği hakkı..."

Birden yüksek kemerli sivri pencereleri örten kurumuş kan rengi perdeleri havalandıran güçlü bir esinti Zeheyra'nın artık gitmesi gerektiğini hatırlatır gibi dolduruyor içeriyi. İkisi de ürperiyorlar. Kendilerini ürperten şeyin ansızın içeri dolan rüzgârdan fazlası olduğunu biliyorlar. Zeheyra ayaklanıp, "Gitmek zorundayım," diyor. "Sabahın erkeninde Balma'da olmalıyım."

Uğurlamak üzere ayağa kalkıyor Moottah. Birbirlerine ne söylemeleri gerektiğini bilmeden karşı karşıya durup öylece kalakalıyorlar bir süre. Neden sonra Zeheyra tam çıkacakken dönüp, "Sizinle çok daha önce, çok daha güzel bir nedenle tanışmak isterdim büyük usta," diyor. "Biliyorum, sizin için artık kötü bir hatıranın parçasıyım."

Samarakad'ı terk etmeden önce son bir kez gidip surlara bakmak için dayanılmaz bir arzu duyuyor Zeheyra. Yıllar önce bu surlarda dalgalanan "Kagemusha" şiiriyle başlayan bir yalanın döngüsünü gene burada sonlandırmış olmasının acı zaferini aynı surlarla paylaşmak istiyor. Varsın bu da sadece kendisi için düzenlediği, yeis ve kahırla dolu içinin herkesten saklı töreni olsun!

Surlara vardığında gün aydınlığına yakın, açık, parlak bir gökyüzü altında kül renkli surlar boş, ölü taş parçaları gibi görünüyor gözüne. Zamanın geçişine kayıtsız bir dilsizlikle bakıyor gibiler. Surların dibinde zehirli otların bittiğini ve onların ağulu sarmaşıklar gibi hızla yukarılara tırmandığını; taşların bitiştiği yerlerde zehir yeşili küflü beneklerin kıvırcıklanıp dolgunlaştıktan sonra her yana hızla yayılarak burçlara yükseldiğini görür gibi oluyor. O da içinin sarp doruklarına tırmanan zehirli duygularla kendinden taşarcasına dokunuyor surların taşlarına. Önce parmak uçları, sonra bütün avuçlarıyla dokunuyor. Tepeden tırnağa alev almış gibi titriyor gövdesi.

Ciğerlerini derin derin soluduğu Samarakad'ın havasıyla doldurduktan sonra başını iyice geriye atıp gözlerini diktiği burçlara doğru adeta ulur gibi, "Yalnızca bana değil, beni sana âşık eden her şeye ihanet ettin Agabu! Sesimi ve kalbimi onca yıl bu büyük yalanına kefil

ettin!" diye sesleniyor. Gecenin kapladığı her yere ulaşmak istercesine çıkan sesi havada dalgalanıp yayılıyor. "Her şair bir gün burcundan indirilir," diyor. "Hele bir başkasının bayrağını dikerek çıkmışsa oraya... İndirilir!"

Kırmızı Kent

Kentin orta meydanında uzun, kalın gövdesi dalsız bir biçimde göğe yükselirken birdenbire tepede çok dallı bir şemsiye gibi açılıp eteğinde geniş bir gölgelik alan yaratan dev bir ejder ağacı duruyor.

Pepqemok, Gamenn'in yolda sözünü ettiği bu ağacın düşlediğinden de büyük olduğunu görerek şaşırıyor. Oysa bu kadar büyük ağaçların ancak masallarda olabileceğini düşünürdü. Ama şimdi asıl şaşırdığı, bütün evleri, sokakları, yapılarıyla kentin boydan boya kırmızıya boyanmış olmasıydı. Gamenn bundan hiç söz etmemişti gelirken; belli ki Pepqemok'un bu manzaraya hazırlıksız yakalanmasını amaçlamış, gördüğünde yüzünün alacağı şaşkınlık haliyle eğlenme fırsatını kaçırmak istememişti. Yılın belli bir mevsiminde "Ejderin gözünü aydınlatmak" dedikleri ışıklı törenler, oyunsu ayinlerle boydan boya kırmızıya boyanan kent, bu nedenle bütün Anakara'da "Kırmızı Kent" diye anılıyor, adeta unutulmuş olan gerçek adı artık pek kullanılmıyordu. Otacılarıyla, şifacılarıyla, bol baharatlı sıcak şaraplarıyla ünlüydü. Yumuşakbaşlı, uyumlu insanlardan oluşan halkı, ortaklaşmacı, paylaşımcı, çokrenkli, bir o kadar da dingin bir yaşam sürüyordu burada.

Kan rengi olan ejder ağacının özsuyunun birçok yararı olduğu söylenirdi; ağacın aşılanma zamanı saldığı bu özsuyunu deri keselerde toplayan şifacılar, otacılar, büyücüler işlemlerinde, bakılarında, sağaltımda kullanırlardı. Şimdi içinde bulundukları mevsim ejder ağacının kut mevsimiydi ve ona bir saygı belirtisi olarak bütün kent tepeden tırnağa kırmızıya boyanmıştı. Aynı zamanda her yer sıcak şarap tütüyor, tarçın ve karanfil kokuyordu.

Çok eskiden bu bölgede, ahalisinin görme ve işitme konusunda

özel güçleri olduğuna inanılan kır kabileleri yaşarmış. Uzak kırların birinde başıboş dolanırken bir gün tepelerinde ansızın bitiveren kırmızı bir bulutun yol göstericiliğinde buraya kadar gelip, o bulutun tam üzerinde durup işaret ettiği bu ejder ağacının çevresine kurmuşlar ilk evlerini... Kentin kuruluş efsaneleri böyle söyler. Bir diğer inanışa göre ise atalarının ejder ağacının gövdesinden çıkarak yerküreye gelmiş oldukları, başlangıçtan beri var oldukları söylenir.

"Adalet ağacı" da denilmiş bu ağaca uzun süre; eskiden kent mahkemesi bu ağacın altında kurulur, adalet bu ağacın altında dağıtılırmış. Ağaçların yalnızca toprağın değil, hayatın da adaletini temsil ettiğine inanılan zamanlarmış...

Kırmızı Kent'e girdiklerinden beri evlerden, kentlerden, hayatlardan konuşuyor Gamenn. Bunca yıllık meslek hayatında geliştirdiği dikkatlerin beslediği bir sezgiyle, daha bir evin eşiğine varmadan orada yaşayanlar hakkında fikir edinme becerisinin öneminden söz ediyor. Örneğin, herhangi bir kentte dışarıdan görülen sütunların düz, budaksız keresteyle çakılmış olması, ev sahiplerinin maddi olanaklarının iyi olduğunun işaretiymiş. Dışarıda aynı malzemeyi kullandıkları halde gözle görülmeyen yerlerinde budaklı, yamru yumru kereste kullanılmışsa bu onların orta halli olduğunu gösterirmiş. Kırmızı Kent'te ise bütün bu bilgiler geçersizmiş, çünkü burada zengin ya da yoksul yokmuş; herkes arasında dengeli bir eşitlik sağlanmış. Bu kentte herkes çalışır, mutlaka bir şeyler üretir, her şeyini diğerleriyle paylaşır, herkes aynı oranda tembellik edip aynı oranda sorumluluk alır, hiç kimse herhangi bir şeyin yoksunluğunu, eksikliğini çekmezmiş.

Pepqemok fazla konuşmaktan hoşlanmayan Gamenn'in yol boyu zaman zaman böyle konuşma nöbetlerine tutulmasına alışmıştı. Bir zaman durgun bekleyip sonra köpüre köpüre suyunu boşaltan bir havuz gibiydi onun zihni. Yaptığı bu benzetmeyi pek şairane buluyor Pepqemok; bu çeşit şiirsel buluşları nedeniyle kendisini sürekli tebrik ettiği böyle küçük zafer anlarının ardından, ruhunda kendisini ortaya vuramayan mahcup ve gizli bir şairin yaşadığını düşünüp için için keyiflenmiyor değil doğrusu. Hep söylendiği gibi, ne de olsa yerkürede herkes aslında şair olmak ister, bunun hayaliyle büyür, sonra günün birinde şiirin yüzüne gülmediğini kabullenip kaderine küserek başka

bir şey olmak zorunda kalırdı. Ne zaman kendinden hoşnut olsa şimdi olduğu gibi karnı acıkırdı Pepqemok'un. Hoş Pepqemok'un karnının acıkması için herhangi bir nedene ihtiyacı yoktu.

Kırmızı Kent'e girdiklerinden beri Gamenn'in derdi bir an önce Pepqemok'u başından savarak Vylea'yı bulmaktı aslında. Önce kente gelmiş olduklarını görevlilere bildirip gereken işlemleri yapmak için merkezdeki Güvenlik Evi'ne uğruyorlar. Binanın genel görünüşüyle kendisini daha bahçe kapısından başlayarak kentin bu şenlikli havasına kaptırdığı, hatta şu haliyle yetişkinlerden çok çocukların eğlendiği "şaka evleri"nden birini andırdığı rahatlıkla söylenebilirdi. Pepqemok'un burayı görür görmez böyle bir yerde çalışmanın çok eğlenceli olacağını söylemesi, Gamenn'in yorumunu kendi gözünde haklı çıkarıyordu. O da Pepqemok'u ilk gördüğünde Dimoned'in eli süpürgeli hasat oyuncularına benzetmemiş miydi? Sıhhat fışkıran kırmızı yanakları, kemer tutmayan koca göbeği, kısacası her haliyle şaka evini andıran bu Güvenlik Evi'ne pek yakışacaktı!

Vylea'nın değişen evinin adresini Lelalu da bilmiyordu. Gamenn onun öncelikle evini görmek isterdi aslında. Bugüne değin hiçbir yeri yurt tutamamış olmasından gelen bir alışkanlıktan mıdır, yoksa işi nedeniyle geliştirmiş olduğu özel dikkatten midir bilinmez, Gamenn insanların yaşadıkları yerle fazlasıyla ilgiliydi. Ona göre bir insanı tanımaya çalışmanın en iyi yolu, o kişinin yaşadığı mekânı görmekti. Herhangi bir vak'ada ilk yaptığı şey, bir bahane bulup kuşkulanılan kişilerin yaşadıkları mekânı gezmek olurdu. Lelalu'nun sevgilisi olma onuruna erişmiş; belli ki bir zamanlar tutkulu bir aşk yaşadığı kişinin nasıl biri olduğunu, en azından şu amansız şair cinayetlerini işleyen katilin kim olduğu kadar merak ediyordu.

Aralarında ayaküstü hemen bir işbölümü yaptılar: Pepqemok, Jink'in sözünü ettiği, eski bir rüya terbiyecisi olan ve Kırmızı Kent'in dış mahallelerinin birinde metruk bir evde yıllardır inzivaya çekildiği söylenen Khora'nın izini bulmaya çalışırken, Gamenn de Vylea'yı arayacaktı. Ama Pepqemok öncelikle karnını doyurmalıydı.

Lelalu mektubunda, Vylea'nın zamanını daha çok kentin Yaşam Ortaklaşma Evi'nde geçirdiğini, günün belli zamanlarında orada ola-

bileceğini, en azından orada bulunan birilerinden bilgi alınabileceğini yazmıştı.

Yaşam Ortaklaşma Evi'nde aynı anadan babadan olmadıkları halde birbirlerine "kardeş" diye seslenen ve birbirlerini gerçekten kardeş gibi hisseden çocuklar barınırdı daha çok; burada beslenmeleri, barınmaları, eğitimleri ortakana, ortakbaba denilen eğitmenler, gözetmenler tarafından sağlanırdı. Burada büyüyenler için bir ortak değer olan ocak kardeşliği, yoğun bir dayanışma ve yardımlaşma duygusu içinde birbirlerine destek olmaları, birlikte oynayıp birlikte öğrenerek büyümeleri; ortak değerlerle serpilip erkinleşmeleri demekti. Burada bulunanların tümü öksüz, kimsesiz ya da terk edilmiş çocuklar değildi. Tersine ana babalarıyla buraya gelip onları da başka çocuklarla paylaşan, kendileri de aynı biçimde başka ana babaların sevgi ve şefkatiyle sarmalanan çocukların sayısı hiç de az değildi. Ana babalarının kim olduğunu bilmenin pek de önemli olmadığı ocaklarda bir arada, paylaşmacı değerlerle kardeşçe büyüyorlardı. Doğrusu Gamenn, Lelalu'nun sevgilisi olan bir kişinin, böyle bir yerde nasıl bir işle kendisini görevlendirmiş olduğunu merak etmiyor değildi.

Yaşam Ortaklaşma Evi'nin giriş kapısındaki görevli, Vylea'nın şu anda arka bahçede çalıştığını, gülleri budayıp çimleri biçtiğini söylediğinde daha da şaşırdı Gamenn. Binanın hemen yanındaki, tıpkı bir kameriye gibi ince çıtalar ve sarmaşıklarla örülmüş üzeri kemerli dar geçitten geçerek çıkılıyordu arka bahçeye. Ona yolu gösteren görevli yol boyunca sarkan sarmaşıkları, mine çiçeklerini eliyle iteleyip iki adım önünden yürüyordu Gamenn'in. Böyle dar bir geçitten sonra çıkılan geniş çim tarhlarıyla bölünmüş bahçenin gözalıcı büyüklüğü şaşırtıcıydı. Az ileride, arkasında yalnızca bir çift çizmenin görüldüğü gül ağacına doğru seslendi görevli: "Vylea, bir konuğun var."

Ağacın ince dalları, üzerindeki katmerli, iri güller şöyle bir dalgalandı önce, ardından "Burdayım," diye elinde koca bir bahçe makasıyla sert kadifeden giysiler içinde Vylea çıktı ortaya. Gamenn ilk andaki şaşkınlığını üzerinden atmakta hayli zorlandı. Ense hizasında kesilmiş kısa saçları, alnından yüzünün ortasına düşen ve elinin alışkın bir hareketiyle arada bir arkaya attığı gümüş rengi perçemiyle karşısında duran alımlı, çekici bir kadındı. Gamenn, ona doğru yürürken yüzündeki ifadenin biraz olsun toparlanabilmiş olmasını umdu.

Lelalu'nun adını duyunca Vylea, uyuşmuş parmaklarını çözmek istercesine elindeki bahçe makasının sert yayını itip birkaç kez açıp kapıyor; az sonra Uyku Evi'ndeki çocukları uyandırıp onları ikindiye hazırlaması gerektiğini, ama Gamenn'i günbatımından önceki inci çayı saatinde evinde ağırlamaktan onur duyacağını nazik bir dille belirtiyor. Gamenn, kafasını toplaması, her şeyi yeniden düşünüp tartması için kendisine zaman tanıyan bu moladan memnun kaldı. Hızlı adımlarla geri döndüğü geçitte yüzüne düşen sarmaşıkları elinin tersiyle silkeleyerek kendinden uzaklaştırırken tam olarak ne düşünmesi, ne hissetmesi gerektiğini bilemiyordu. Nedense içinde Lelalu'yu sonsuza dek kaybetmiş olduğuna dair bir sızı vardı.

Kalan zamanını Güvenlik Evi'ndeki kent raporlarına, konuyla ilgili eski dosyalara, belgelere bakmakla, yol boyu derlediği notlarını yeniden okuyup düzenlemekle geçirdi. Khora'nın hâlâ yaşıyor olup, Pepqemok'un da onu bulmuş olmasını diledi.

Kentin biraz dışında, anayolun tepeye tırmanmaya başladığı yerdeki son evlerden biri olmalıydı Vylea'nın evi; öyle tarif etmişti. Buradaki evler, kent merkezindeki evler gibi tamamen kırmızıya boyanmamış, ejder ağacını kutladıklarını ön cephelerinde birtakım kırmızı simgeler, işaretlerle belirtmekle yetinmişlerdi.

İnsan eliyle düzenlenmiş gibi görünmeyip daha çok yabani bir yeşillik duygusu veren geniş bahçelerin yanından geçerek düzgün bir meyille yükselen, azıcık soluk yoran bir yokuştan çıkılıyordu Vylea'nın evine. Bahçe çitlerinin üstüne tünemiş uzun gagalarıyla kanatlarına çekidüzen veren leylek kırması soyomona kuşları bir an için başlarını gömdükleri kanatlarından kaldırıp en sevimli halleriyle Gamenn'e baktılar. Gamenn de selamlaşır gibi gülümsedi onlara. Bütün bunlar kendisini eğlenceli bir akşamın beklediğinin işareti sayılabilir miydi?

Yokuşun sonundaki evi buldu. Taşları dilsiz görünen evlerden değildi; doğrudan hikâyesini anlatmasa da kendi hakkında hayaller kurduruyordu. İki yanında oyaağacı, yolhatmiler sıralı, kuvarsit çakıltaşlarıyla döşenmiş bir yol, bahçe kapısını evin girişine bağlıyordu. Kısa kesilmiş çimlerin, düzgün kesimli çiçek tarhlarının ve iri güllerin huzur duygusu uyandırdığı bu bakımlı bahçenin özenli bir el tarafından yaratılmış olduğu belliydi. Bahçenin bir köşesinde doğal renkte,

yumuşak damarlı, sert, kalın tahtadan bir yükseltinin üzerinde dürülü duran hasır kilim, kenevir liflerinden örülmüş düğümlü tırmanma ipleri, yumuşak deriden yapılma birkaç ince minder ve ağırlık taşları gibi nesneler burada en azından sabahları güneşe karşı beden alıştırmalarının yapıldığına işaret ediyordu. Çevresi renkli, renksiz sünger taşlarıyla örülmüş havuzda yüzen sazan balıklarını seyreden üç-beş afacan kedi, o bahçeye girdiği anda sağa sola kaçıştılar. Ev sahibine birinin geldiğini haber veren çakıltaşlarındaki adımlarının sesini dinleyerek bahçe yolunu geçen Gamenn, tam kararlaştırdıkları gibi günbatımından önceki inci çayı vaktinde Vylea'nın kapısına varmış oldu.

Görünüşe bakılırsa ev, epey eski bir yapı olmakla birlikte, iyice elden geçirilmiş. Üzerinde rende artığı reçine pıhtıları görünen kapı, en azından evin doğramalarının yakınlarda yenilenmiş olduğuna işaret ediyor.

Onun çalmasına gerek kalmadan kapıyı açan Vylea sade, gösterişsiz bir giysi içinde karşılıyor konuğunu. Zarafetini taşımak için bir giysinin yardımına gereksinimi yokmuş gibi ayakları yere her şeyden azade basan sağlam adımlı kadınlardan olduğu belli. Bazı kadınların yaş aldıkça gizemleri yıpranır, ifadeleri aynı kalsa da gizemleri uçup gitmiştir; bütün hayatları bunun geride bırakmış olduğu boşluğun içinde kaybolmuştur sanki. Oysa Vylea öyle değildi. Artık genç olmadığını söyleyen yüzünün belirgin hatlarına karşın bakışında, duruşunda, gülümseyişinde gençliğini sürdürmeyi başarmış bir gizem hâlâ varlığını koruyordu. Bu çekici özelliğin, birçok güzellik çeşidinden daha güçlü olduğunu düşünen Gamenn, birden neden hep dokunamadığı kadınları sevdiğini soruyor kendine. Sanki dokunabildiği kadınlarla sadece yatıyor, ama dokunamadıklarına bir tür gönül bağıyla bağlanıyordu.

Hiçbir şeyin süsüne, fazlasına kaçmadan, göz dinlendiren renklerde seçilmiş çok az eşyayla yalın bir zevkle döşenmişti evin içi. Ev sahipliğinde, misafir tavlamaya çalışan bir gösterişçilik değil, ruhunun cömertliğini paylaşan bir kendiliğindenlik göze çarpıyordu. Ayin sungusu olarak her zaman evinde Donea şarabı bulundurmayı akıl eden ince düşünceli insanlardan biri olmalıydı Vylea.

Dediğine göre, Gamenn adını, taşıyıcı çocuk cinayetlerini çözü-

me kavuşturup Kırmızı Kent'ten kaçırılan üç çocuk sağ salim geri getirildiğinde duymuş ilk kez Vylea ve bir daha hiç unutmamış. Bu davetin nedenlerinden birinin de bu olduğunu ima eden Vylea, bir yandan Gamenn'le konuşmayı sürdürürken, taşlanmış ketenden buzmavisi renginde kalınca bir masa örtüsü yayıyor sofraya. Itır kokulu sungu mumlarını yerleştiriyor. Zarafetinden hiçbir şey yitirmeden kesin, kararlı, hızlı devinimlerle mutfak ile bahçeye açılan çay odası arasında gidip gelerek konuğuna bütün kurallarını titizlikle yerine getirdiği inci çayı masası hazırlıyor. O gidip geldikçe kumaşın gizli ışığıyla aydınlanan bedeni, diri kıvrımlarını belli ediyor. Onu izlerken bir yandan da Lelalu ile aralarındaki benzerlikleri bulmaya çalışıyor Gamenn, ama onları sevgili yapan temel bir ortaklık aramaktan çok, doğaları gereği zaten birbirlerine benzemeleri gerektiği düşünülen iki kız kardeşi karşılaştırır gibi yapıyor bunu. Yaklaşımındaki kabalığın farkında, ama kadınlar arasındaki aşkı anlamaktan her zaman çok uzak olmuş ve bu konuyu hiç bu kadar yakınında, burnunun ucunda hissetmemişti.

Çocukların ikindi hazırlığı uzun sürdüğü için, ocaktaki işleri tamamlayıp erken çıkamadığından, masayı önceden hazırlayamadığından yakınıyor Vylea. Onun bütün dikkatini hazırlamakta olduğu masaya vermesini fırsat bilen Gamenn zaman zaman pervasızlığa varan apaçık bakışlarla inceliyor Vylea'yı, onda bir an alımlı bir kadını, hemen sonrasındaysa bir erkeği görür gibi oluyor. Gamenn'e göre yetişkin bir erkekten çok bir yeniyetmeydi Vylea'nın bedeninde saklanan; kadınlığıyla arzu, erkekliğiyle şefkat uyandırıyor olmalıydı. Lelalu bunları sevmiş olabilir miydi Vylea'da; kıskançlığın keskinleştirdiği bakışlarla şimdi bunu anlamaya çalışıyordu.

Boynundaki ince zincirli kolyede her insana yıldızından kısmet düşüren düştaşı asılı olduğuna göre Vylea, yüreğini kaderin hediyelerine açık tutan, yaşamdan kolay ümit kesmeyen biri olmalıydı.

Günbatımı bütün huzuruyla inerken bahçeye açılan sekide, özenle hazırlanmış inci çayı masasındaki yerlerini aldılar. Konuğuna Ceneda porseleni tabaklarını çıkarmıştı Vylea. Gamenn, buz beyazı tabağının kenarında kendisi için dürülmüş bekleyen kum rengi ham ipekten örtüyü önüne açtı. İnci çayının tütsüsü, sungu mumlarının ıtırlı

kokusu, sönmekte olan göğün rengi, bahçenin görünüşü, akşamüstünün huzuru daha şimdiden kıymetli bir hatıra güzelliği kazanmıştı.

Yumuşak eğimli ışığın onu yakaladığı açıda Vylea'nın varlığı adeta başkalaşmış görünüyor. Gülümserken bakışları kısılıyor, yüzü opak bir tülle örtülmüş gibi oluyor. Gamenn birden Lelalu'nun şiirlerinden birindeki betimi hatırlıyor: "Kirpikte kırılan sular gibi ince bakışlı," diyordu galiba. Gamenn'in burnu bu bahçeye çok yakışacağını düşündüğü gaveleana menekşelerinin kokusunu arar gibi dönüp etrafa göz gezdiriyor.

Küçük yudumlarla çaylarını içiyor, zamanı sindirerek günün bu huzurlu saatinin tadını çıkarıyorlar. Arada bir günün sönmekte olduğunu söyleyen bir kuşun sesi duyuluyor uzaktan. Bahçedeki havuzun kenarında yıkanan renkli kuşların cıvıltılarına dalıyorlar bir süre. Havuza akan su, suyun içindeki olası zararlı maddeleri emip temizlediğine inanılan sünger taşıyla döşeli bir arktan geliyor. Kollarını kavuşturup bahçesini ölçülü bir gururla seyreden Vylea'nın yüzünde yaptıklarıyla doğaya borcunu ödediğine, hayatı çoğalttığına inanan, bunun için terlemesini bilen çalışkan insanlara özgü hak edilmiş bir huzurun sükûneti ışıyor.

Gamenn, Vylea'ya baktıkça onun bir "Maurote" olduğunu düşünüyor. Yıllardır aralarında yaşadığı Ajnera'lı kadınlar, adını doğada en dayanıklı taşlardan biri olan yeşimden alan "Maurote" nitelemesini, ruhu hem dayanıklı, hem zarif olan kadınlar için kullanır.

Vylea özellikle ilkgençlik yıllarında eski zaman gezginleri gibi çok avarelik ettiğini, Anakara'da birçok yer gezip dolaştıktan sonra yeniden buraya dönüp kadınların toplum yaşamında çok daha etkin olduğu, hayatın düzenlenmesinde erkeklerle eşit biçimde yer aldığı Kırmızı Kent'te yaşamaya karar verdiğini anlatıyor. "Kadın ya da erkek olmanın başlı başına bir değer taşıyor olmaması, Anakara'nın birçok başka yerinde insanların tanımadığı bir özgürlük çeşididir," diyor. "Burada yalnızca var olmanın keyfini sürüyoruz."

Bir süre sonra Vylea'nın yüzünün çabuk değişen hallerine alışıyor Gamenn. Örneğin, hiç beklenmedik bir anda dalgınlaşıp bulunduğu yerden hızla uzaklaştığı oluyor. Yüzüne hüzünlü bir güç katan bu dalgınlık sanki içinde yaşadığı âna özgü değil de yıllar yılı birikmiş bakışlardan edinilmiş. Bu arada laf arasında perçeminin gümüşünün

boya olmayıp saçının o tutamının erken yaşta beyazlaması sonucu doğanın ona bir armağanı olduğunu öğreniyor Gamenn.

"Doğa sizi çok kayırmış," diyor.

Vylea, kendisini ansızın gençleştiren bir mahcubiyetle gülümsüyor.

Kâğıt inceliğinde küçük porselen fincanlar içinde inci çaylarını yudumlayıp zencefilli, ballı çörekler, tarçınlı kurabiyeler, Gamenn'in çok sevdiği cereseh otu ve susamla kızartılmış çavdarlı çubuklar atıştırırken bir yandan da içinde olan bitenleri anlamaya, bir anda değişen olayları kafasında bir yere oturtmaya çalışıyor Gamenn. Lelalu'ya karşı beslediği karmaşık duyguların yavaş yavaş Vylea'ya yönelmiş olmasından kuşku duymaya başlıyor.

Bir ara kendisinin de Yaşam Ortaklaşma Evi'nde bir ocakta büyüdüğünü söyleyen Vylea'ya adeta bununla ilgiliymiş gibi yüzündeki hüzünden söz etme gereği duyuyor. Vylea hiç üstüne alınmamış bir gülümsemeyle "Ocaklarda büyüyen çocuklar hüzünlü olmaz," diyor. "Benim hüznüm sonradan edinilmiş bir hüzün."

Vylea'nın da en az Lelalu kadar sezgileri güçlü, hazırcevap, zeki ve dişli bir kadın olduğunu düşünüyor. Onların uzun kış geceleri baş başayken neler konuşabileceklerini hayal ederken, birden kendisini dışarıda bırakılmış, reddedilmiş hissediyor; içini Vylea'yı gördüğü andan itibaren bastırmaya çalıştığı köklü bir kıskançlık duygusu kaplıyor yeniden. Hakkı olmadığını bildiği, ama engelleyemediği bu kıskançlık, belli ki evcilleştirilene kadar daha bir süre yabani bir hayvan gibi gezip dolaşmaya devam edecek içinde.

"Hüzün demişken," diyor Vylea. "Biliyor musunuz, mutlu anlarımız için hissettiğimiz hüznü adlandıran ayrı bir sözcük vardır atadilimizde." Sesi kendiliğinden bulutlanıyor. "Yazık ki başka bir dile çevrilirken ikisi de 'hüzün' diye çevrilir. Böylelikle hüzünlerimizin farkı kaybolur yabancı kalplerde. "

"Lelalu'nun sizi niye bu kadar sevmiş olduğunu yavaş yavaş anlamaya başlıyorum," diyor Gamenn. Bir iltifattan çok, içtenlikle yapılmış bir saptamayı dile getirir gibi söylüyor bunu.

"Ben de onu çok sevdim."

Bir an durup sözün arkasını getireceğini bekleyen Gamenn, daha çok bir soruyu andıran tonda ekliyor: "Ama bir arada değilsiniz."

"Bazen insanlar niye ayrıldıklarını bilmeden ayrılırlar," diyor Vylea. Biraz daha dikkatli bakarsa ardındakileri de görebilirmiş gibi gerideki duvara bakıyor. "Bir beraberliği sürdürebilmek için aşktan fazlası gerekir. Hem alınmayın ama, kadınlar arasındaki aşkta bir erkeğin hiçbir zaman anlayamayacağı şeyler vardır." Sonra bir an durup söylediğini biraz açıklaması gerekiyormuş gibi, "En azından erkekliğinden vazgeçmeyen bir erkeğin anlayamayacağı diyelim..." diyor.

Gamenn bu çeşit diyalogları geliştirmekte usta olmadığını bildiği için gülümsemekle yetiniyor. Vylea'nın içine kapandığını görünce, onun konu değiştirmesine fırsat vermeden, "Gene de... insan sevdiğiyle birlikte olmak ister ama, değil mi?" diye ekliyor.

"Lelalu bana bir kolye yapmaya başlamıştı."

"Güvercinin Kaybolan Kolyesi mi?"

"Demek biliyorsunuz."

"Sizin hikâyenizi değil, kolyeyi biliyorum."

"O halde o kolyenin ne güçlüklerle yapıldığını da öğrenmiş olmalısınız. Lelalu kolyeyi tamamladıktan hemen sonra koptu kolye. Sanki biz ayrılmadık da kolyenin taneleri dağıldı. Ayrılık da tane tane birikir."

"Şunu söylemeliyim ki biz Lelalu ile sizin ilişkinizi hiç konuşmadık, hatta mektubu gelene kadar varlığınızdan bile haberdar değildim."

"Tahmin etmiştim. Lelalu saklamayı sever, hatta bazen kendisinden bile..." İlk kez sesine belli belirsiz bir kırgınlık gelmişti Vylea'nın.

"Araya giren görüşmediğiniz zamanda demek ki sizin için çok kaygılanmış."

"Evet epey bir zaman geçti haberleşmeyeli. Eski evimdeki güvercinliği dağıttım. Bir başıma vakit geçirebileceğim bu evi yaptım o arada, ocaktaki işlerle ilgili fazla sorumluluk aldım, anlayacağınız birbirine dolanan günlerin akışında arayamadım işte. Kim bilir, belki aramızdaki bağın biraz daha gevşemesini istemiş de olabilirim."

"Mutlu musunuz peki?"

"Huzurluyum. Mutluluk benim için hiçbir zaman önemli bir kavram olmadı. Daha çok bir rastlantı gibi yaşadım mutluluğu. Kısa anların hediyesi gibi. Yaşamın karşıma çıkardığı bazı anlar benim için mutluluk demekti, o kadar... Hem unutmayın, mutluluk her zaman

eğlenceli bir şey değildir. İnsan mutlu olmak için âşık olmaz. Aşk bir kaçınılmazlıktır."

Gamenn sustu, bir süre başını öne eğip içini dinledi. Bir fincan daha inci çayı istedi. Lelalu ile Vylea'nın aşkındaki kendi boyunu aşan şiiri hissetti. Araya onca zamanın ve uzaklığın girdiği bu iki kadının arasından, kendisinin kavramakta zorlandığı bir yoğunluğun varlığı sızıyordu hâlâ. Onların baş başa kaldıklarında neler konuşabileceklerini, neler yaşayabileceklerini aşağı yukarı anlamaya başlamıştı. Onların arasında yeri yoktu. Bir süre fincanlardan yükselen incecik buharı seyretti dalgınlaşmış gözlerle. Buraya gelirken bahçe çitlerine tünemiş soyomona kuşları üçlü-beşli gruplar halinde ışığı azalmaya yüztutan göğe ağmaya başlamışlardı. Sonra aralarındaki sohbet bir süreliğine daha önemsiz konulara kaydı. Arada bir dışarıdan gelen bir sese kulak kabartıp kendi derinliklerine çekildikleri oluyordu.

Söz kaçınılmaz olarak tekrar Lelalu'ya geldiğinde, "Belki Lelalu ile ikimiz yan yana düşünüldüğünde, bunun tersi gelebilir insanın aklına ama Lelalu'nun teni erkeklere tamamen kapalıdır, arada bir erkeklerle birlikte olmayı seven bendim. Ama bunlar ayrılmamız için bir neden değildi. Birkaç kıskançlık kavgasıyla savuşturulmuş önemsiz kaçamaklardı sonuçta. Eminim, şimdi karşılaşmış olsaydık Lelalu'yla her şey daha farklı olurdu. Şimdi olgunlukla karşılayabileceğimiz bir sürü şeyin birikip ilişkimizi yıpratmasına asla izin vermezdik. Açık söylemek gerekirse, ikimiz de niye ayrıldığımızı bilmiyoruz. Sanki o noktaya kendiliğinden vardık."

Sözünün ortasında birdenbire sustu. Zihninde bir şeyi tartıyor gibiydi. "Aşka hazır olmayanlar aşka tutulduklarında, ne yapacaklarını tam olarak bilemezler. Onların aşkında kaçınılmaz sonu hazırlayan tuzaklar çok daha kolay barınır. Her ne kadar aşk genç kalplerin işi olsa da, aşkı yaşamak tecrübeyle kazanılmış donanım ister. Gençken kolay sahip olunamayacak bir donanım. Nasıl yaman bir çelişki değil mi?"

"Aşk üstüne ne çok düşünmüşsünüz," diyor Gamenn hayranlıkla.

"Lelalu gibi bir kadından ayrılmak kolay mı oldu sanıyorsunuz? Herkesin hayranlık duyduğu büyük bir şair, güzel, güçlü bir kadın o. İnsan o kadar hayranlık duyduğu birini eşitiymiş gibi sevemiyor. Sevgilisi bile olsa beceremiyor bunu. Bir süre sonra onun hayatını yaşamaya başlıyor, giderek gölgesi oluyorsunuz. Başlarda hoşa giden,

insanın azıcık gururunu okşayan bu durum bir süre sonra katlanılmaz, dayanılmaz, hatta acı verici olabiliyor. Ne zaman gidip bir erkeğin kollarına atsam kendimi, içime sorardım, bunun ne kadarı tenimin çağrısı ne kadarı Lelalu'yla ödeşme isteğidir, diye. Bunu sormaya başladığında kendini de sevmez oluyorsun. Kendini sevmeden karşı tarafa verdiğin aşk temiz kalmıyor. Kararmış, incinmiş duygular giriyor işin içine. İnsan önce kendini incitiyor. Sonra günün birinde artık yalnızca kendine ait bir hayatın olsun istiyorsun. Kimsenin gölgesi üstüne vurmasın. Sanırım bir daha Lelalu kadar sevebileceğim bir kadın çıkmayacak karşıma. Kimseyle onunla yaşadığım güzellikte, yoğunlukta bir aşk yaşayacağımı da sanmıyorum. İlişkimizde eğer birimizden biri, diğerinin anası ya da kızı rolünü kabullenebilseydi işimiz kolaylaşırdı belki, ama biz birbirimizi sevgili gibi sevdik; eşit haklara sahip iki sevgili gibi, ayrılmamız kaçınılmazdı. Sen de çok iyi biliyor olmalısın ki Lelalu gibi kadınlar ancak uzaktan sevilir Gamenn."

Gamenn, Vylea'nın ustalıkla konuyu kendisine döndürmesi karşısında afallıyor. Yüzünde beliren ifade üzerine Vylea, "Bütün bu anlattıklarımdan sonra, eminim ona karşı sadece arkadaşça hisler beslediğini söylemeye kalkışmayacaksındır bana," diyor. Ona ilk kez sen diye hitap ediyordu.

Gamenn'in yüzüne dürüstçe teslim olduğunun ifadesi gelip yerleşti, buruk bir gülümseyişle başını sallamakla yetindi.

Şu an Vylea'yı karşısında ne olarak görmesi, konumlaması gerektiğini bilemiyor Gamenn. Konuşmaya kalkıştıklarında bunun kesinlikle iki erkek arkadaşın kendi aralarında dertleşmesine benzemeyeceğini seziyor, üstelik içlerinden biri uzun süre Lelalu'nun sevgilisi olmuşken! Bu eşitsizlikte ne konuşulup paylaşılabilir ki!

Lelalu'ya karşı hissettiklerinin tam olarak ne anlama geldiğini bile bilmediğini söylemekle yetiniyor. Bunu söylerken içtenliğinden kuşku duymamasını ümit ediyor.

"Anlıyorum," diyor Vylea, "Bazı duyguların kolay tanımlanamaz olması, daha güçsüz oldukları anlamına gelmez."

Gün tamamen batmış, günün kısılmış ışığında gölgede kalmış yüzleri zar zor seçiliyor şimdi, bir süre daha öylece oturup gölgeleri iyici koyulaşana dek konuşmayı sürdürüyorlar, ancak karanlık her şe-

yi yuttuktan sonra kalkıp kandilleri yakıyor Vylea. "İstersen burada kalabilirsin Gamenn, konuk odamda her zaman boş ve temiz bir yatak bulunur," dediğinde Gamenn olası bir hikâyenin kapısının aralandığını düşünerek ümitlenmek istemiyor. Akşam yemeğinde içilecek birkaç kadeh şarabın gevşeticiliğinde yaşanabilmesi mümkün bir hikâyeye boşuna bel bağlamak istemiyor. Bir yanı isterken, diğer yanı istemiyor.

Vylea gibi alımlı, dişiliğini iyi korumuş çekici bir kadına karşı arzu duymamak mümkün değil elbet; üstelik arada bir erkeklerle birlikte olduğunu söylemesi, teninin kendisine kilitli kalamayacağının da önemli bir işareti, ama nedense içinde bir şey onu engelliyor. Sanki bütün akşam olduğu gibi Lelalu'nun gölgesi hep aralarında duracak. Vylea'nın teninin üzerinden Lelalu'ya dokunmak düşüncesi, onu bu yolla dolaylı olarak eline geçirebileceği duygusu, erkekçe bir iştahla tenini karıncalandırsa da, kavuşmanın bu biçimini kabullenmeyi Lelalu'ya karşı beslediği duyguların soyluluğuna yediremiyor. Gamenn duyguların gururuna her zaman inanmış biri oldu. Hayattan karşılığını alamamış duyguların elinde bir tek gururun kaldığını bildiğinden, onu da bir gecenin hevesine kurban etmek istemiyor. Lelalu'dan çok kendisine duyduğu bir sadakat bu. Bunun doğru ya da yanlış olmasının bir anlamı yok gözünde; Gamenn kendini böyle seviyor.

Hem bu ikisi arasında yaşanacak şeyin, az önce Vylea'nın söz ettiği gibi Lelalu'a karşı bir çeşit ödeşme sayılıp sayılmayacağından da emin olamıyor. Sonuçta insanın aklını bu kadar karıştırıp duygularını tarazlandıran bir durumun kimseye iyi gelmeyeceğini, aralarında bir şey olacaksa bile bunun ikisi tarafından da hakkıyla yaşanamayacağını düşünüyor. Vylea gibi, Lelalu gibi kadınların gecenin sonunda iki tas su dökünüp insanın gönül ferahlığıyla ardında bırakabileceği kadınlardan olmadığının da farkında. Geçmişte kalmış bazı deneyimlerinden hatırladığı kadarıyla, bazı kadınların gölgeleri uzun, hatıraları ağır oluyor.

Bu arada birdenbire asıl gözardı ettiği şeyi hatırlıyor Gamenn. Belki de Vylea yalnızca konukseverliğinin gereği olarak gece burada kalmasını istemiş olabilir ondan. Gecenin bir vakti odasının kapısını açarak üstünde ince bir gecelikle içeri süzüleceğini nereden çıkarmış olduğunu şimdi gecikmiş bir soru olarak soruyor kendisine.

"Niye güldünüz?" diyor Vylea.

"Hiiç," diyor Gamenn. "Aklıma tuhaf bir şey geldi. Her neyse, çok güzel vakit geçirdim. Her şey için çok teşekkür ederim. Ama artık gitmeliyim."

"Nasıl isterseniz."

Vylea, ona yeniden "siz" diyor.

Çılgın nar ağaçları

Yol üstünde beliren tek tük nar ağaçları Tau'ya yaklaştığını söylüyor Bendag'a. En yakındaki yerleşim birimine sürekli sallayıp duran dingilleri gevşek bir posta arabasıyla gelmiş, yol boyu hiç susmadan konuşan çenebaz yolcular başını ağrıtmıştı. Bu nedenle ilk sapakta inip yolun kalanını tek başına yürümek, kentin kalabalığına karışmadan önce biraz kafasını dinlemek istemişti. Arabadan indiği anda kendisini hafiflemiş hissetmiş, tabiatın suskunluğu varlığını sanki yeniden iade etmişti ona.

Sessizliği dinlemeyi yıllar önce öğrenmişti Bendag. Ona göre on iki çeşit sessizlik vardı. Say, deseler sayamazdı belki, ama hepsini tanırdı. Yalnızca boşluğa kulağını emanet etmekle olacak iş değildi; kendine özgü incelik, ustalık gerektiriyordu. İnsan kendine katlanmayı, sessizlikte öğrenirdi. Aynı zamanda sessizlik kıymeti bilip sevenler yalnızlığı taşımasını da bilirlerdi. Başını kaldırıp insana, yaşama ilişkin bütün soruların cevabı oradaymış gibi göğe baktı bir an. "Gök her yerde aynıdır, ama kapıları farklıdır," diyen ilk ustasını bir kez daha gönülden andı.

Ham kumaştan gömlek üstüne giydiği ince keten harmaninin bile fazla geldiğine bakılırsa, hava mevsimine göre erken sıcaklanıştı. Arada bir tarlaların yüzünü yalayarak gelen esintide haşhaşların acı ve sersemletici kokusu burnuna çarpıyordu. Yorgun olmadığı halde durup dinlenmek, içini berkitmek istedi. Daha çocukken kulağını toprağa dayayıp dinlemeyi severdi. Böyle kulağı yere dayalı olarak uyuyakaldığı çok olmuştu. Çocukluğu boyunca baktığı köpeklerden huy edinmişti bu özelliğini. Yolculukları sırasında ne zaman toprağın üzerinde uyusa, kocamak bilmeyen gamlı bir köpek gibi hissederdi kendini.

Azıcık soluklanmak için oturduğu bir nar ağacının altında dalgın gözlerle uzun bir süre hareketsiz durduktan sonra birden nedensiz yere ağlamaya başladı. Belli bir sebeple ağlamayalı yıllar olmuştu. Zaman zaman çeşitli aralıklarla kısmi bir ihtiyacı karşılar gibi sebepsiz ağladığı olmuyor değildi. Olayların kendisine fazla geldiği, bir şeylerin yükünü taşımakta zorlandığı anlar olsa gerekti bunlar. İçini kurcalayıp neyin, niye olduğunu anlamak yerine hiçbir şey düşünmeden öylesine yıkanır gibi ağlamak ona iyi geliyor; çözülen gözyaşları gözlerinin çürüğünü alıyor, içini ferahlatıyordu. Memleketi Eksularek'te ağlamaya "suyun acısını almak" denirdi. Bilmediği her şey için ağlamak, insanın bilmeden evrenle sağladığı bir uyumdu belki; gözlerimizin gizli bilgeliğiydi.

O sırada yolun karşısındaki rengi bozarmış kırçıl makilerin arasından birdenbire çıkan küçük bir çocuk ağlamasını duyup sesine geldiği Bendag'a sakınımlı bir sesle, "Niye ağlıyorsun?" diye sordu. Kapkara gözleri merhamet ve zekâyla parlıyordu. Elinde ana-babasının belli ki otların, ağaçların arasında kaybolmasın diye boynuna astığı yulaf sapından ince bir düdük tutuyordu.

Birdenbire yanı başında bitiveren bir çocukla her şey konuşulabilirmiş gibi, "Varoluşa ağlıyorum," dedi Bendag. Bunu en rahat bir çocuğa söyleyebilirdi. "En büyük çaresizlik varoluştur. Niye var olduğunu anlamadan var olursun çünkü. Bazı çocuklar bunu bazı büyüklerden daha iyi anlar. Onun için sana söylüyorum. Sen henüz bir çocuksun, gözyaşlarını gördüğün bir yaşlı adamı ve o gün onun niye yol kenarındaki bir ağacın altına oturarak var olduğu için ağladığını ileriki yıllarında düşünmek, bütün bunları hatırlayıp hatırlamamak sana kalmış. Ama sordun diye söylüyorum, ben varoluşa ağlıyorum sevgili çocuk. İyi ya da kötü bir şey olduğunu söylemiyorum bunun, yalnızca bazen çok ağır geldiğini söylüyorum."

Çocuk hiçbir şey söylemeden diz çöküp yanına oturdu Bendag'ın. Söyleyebileceği herhangi bir sözün hiçbir anlamı olmayacağını, ama bu yaşlı adamın yanına sessizce oturmanın, elini dizine koymanın, onunla bir zamanı paylaşmanın teselli yerine geçebileceğini çocuk kalbiyle sezdi. Çocuğun apansız verdiği bu hediye Bendag'a iyi geldi. Bir süre öyle sessizce oturdular.

Yol boyu düşlediği gibi, geniş taraçalara yayılmış gösterişli nar bahçelerinden geçilerek giriliyordu Tau'ya. Hem gözyaşı hem nar tanesi demek olan Tau, önce çılgın nar ağaçlarıyla karşılıyor gelenleri. Toprak, daha şehrin eteklerinde başlıyor nar gibi çatırdayarak erken gelen mevsimi haber vermeye; insanı bin rüyaya birden çağıran bereketli narlar, daha dalda dururken ince ince yarılıp içlerindeki tanelerin pembesini, kızılını döküyorlar kendilerine çok uzaktan bakanları bile sarhoş edecek ufuk kavuşumuna kadar uzayan manzaraya...

Şehrin girişindeki kemerli tören geçitlerinin, dev sütunlu takların gözkamaştırıcı süslerinden başlayarak her yanı şimdiden bir şenlik havasının sardığı anlaşılıyor. Her tarafta başka bir toplantının duyurusu, başka bir gösterinin tanıtımı asılı. Bu kadar yüklü bir şenlik programında doğru seçimleri yapmanın her zaman mümkün olmadığını bilen Bendag, başkalarının vereceği ön bilgilere gereksinim duyuyor. Acaba Pouhwek'te, Chinhaya'nın evindeki sundurmanın altında tanıştığı Ysoleaf'ı arayıp bulmak işini kolaylaştırır mı; bundan pek emin değil. Bir süre içini tarttıktan sonra, en azından bunu ilk günden yapmasının gerekmediğine karar veriyor.

Duyurulardaki başlıklarına bakılacak olursa kent meydanındaki büyük kahvede bu akşam yapılacak olan şiir okumaları, göz attığı programların içinde ona en uygunu görünüyor, ama öncelikle bu gece için kalacak bir yer bulmalıydı. Kentin meydanını çepeçevre kuşatan kalaylanmış bakır güğümlere kupasını uzatan herkese nar suyu ve nar suyuna baharat karılarak yapılmış çeşitli şerbetler dağıtılıyordu. Bendag ağızda kekre bir tat bırakan hafif mayhoş pembe köpüklüsünden doldurttu kupasına, serin serin içmek iyi geldi; yorgunluğu hafifledi, içi dirildi. Tau'ya gelmiş olduğunu anladı.

Şenlikler nedeniyle hanlarda, ortaklaşma evlerinde hiç yer kalmamış olduğunu öğrenince tadı kaçtı Bendag'ın; daha çok gençlerin rağbet ettiği koruluktaki ağaç evler bile şimdiden salkım saçak dolmuştu. Söylediklerine bakılırsa, şehrin dışında konuk kabul eden bağ evleri vardı, ama hem gidip gelmesi güçtü, hem de oraya kadar gitse bile yer bulabileceği kesin değildi. Ayrıca boş bir yer bulana kadar bağ aralarına dağınık düzen serpiştirilmiş bu evleri tek tek dolaşması hay-

li zaman alırdı. Duruma bakılacak olursa Ysoleaf'ı aramaktan başka çaresi kalmamıştı Bendag'ın.

Tarif istemek üzere Ysoleaf'ın adresinin yazılı bulunduğu kâğıdı çıkardı ak keçi kılından yapılma torbasından, Ysoleaf'ın tanışı çıkan karşısındaki şenlik görevlisi hemen yardımcılarından biriyle haber uçurdu Ysoleaf'a. Ardından aynı hızda cevabı geldi, gündüz biraz işi vardı, ama akşam kavuşmadan mutlaka bekliyordu onu.

Uzaklardayken de öyle yapardı: Her gittiği yerin kütüphanesine gidip sessizlik içinde kitapları dinlemek, nadide elyazmalarının sesine kulak vermek yolculuğun en büyük zevklerinden biriydi onun için. Akşama kadar bol zamanı vardı, bir ara kentin kitaplığına gitmeyi düşündüyse de sonra vazgeçip şehrin en büyük parkının ağaç altlarında sıralı kerevetlerinden birine uzanıp kuşların, çiçeklerin, mevsimin sesini dinlemeyi yeğledi. Yorulmuş mafsallarını dinlendirmek için dizlerini, bacaklarını şifalı yağla ovdu. Havadaki nar kokusu her şeye sinmiş, bulaştığı her şeyi kendi neşesiyle çoğaltmıştı. Bendag çok dallı ulu bir ağacın gölgesinde, arada bir tenini yalayıp geçen huzur veren yumuşak bir esintinin küçük dokunuşlarıyla kendinden geçerek kesik kesik uyuyup uyandı. Neden sonra çok dinlenmiş insanların zindeliğiyle kalkıp şiir kahvelerinden birine yollandı. Anakara'dan uzakta geçirdiği yıllar boyunca tanımadığı birçok yeni şair çıkmış, tanıdıklarının birçoğuysa unutulup gitmişti. Şiir kahvelerinde konuşulanlara gelişigüzel kulak kabartmak, ona birçok konuda yeni bilgiler kazandırıyor, burdan uzakta geçirdiği yılların açığını biraz olsun kapatmaya yarıyordu.

Örneğin, yan masada oturanların andıkları şairi ta eskilerden tanıyordu Bendag. Derisi iyi tabaklanmış kemerlerinin üzerine ya da metal tokalarına kazıyacak fiyakalı söz arayan uluorta kişilerin gönlüne göre tumturaklı dizelerden oluşan şiirler yazdığı için adı "dize avcısı"na çıkmış sıradan bir şairdi sözünü ettikleri kişi. Onun hâlâ hatırlanıyor, üzerine konuşuluyor olmasına şaştı. Ortalama olanın, sıradan olanın da kendine göre bir ömrü vardı demek!

Ardından Bendag'ın tanımadığı başka bir şair hakkında eleştirel tonda söz alan bir diğeri: "Şiirlerinde denizin sesi eksikti," dedi. Mahkeme sorgusunda yazılı bir metin okuyormuş gibi konuşuyordu: "Bir

sahil kentinde doğup büyümüş olduğu halde, yerkürenin başlangıcından bu yana süregelen denizin sesi yoktu şiirlerinde."

Bendag bu saptamaya gülümsedi. Söz konusu edilen şairin ve şiirlerinin bu yargıyı hak edip etmediğini bilmiyordu, ama bu yaklaşımda ilgisini çeken şuydu: Kabulleri anlamakta güçlük çekmeyen insanlar, nedense retleri, özellikle bir tercih sonucu seçilmiş "ret"leri anlamayı reddediyorlardı. Söz konusu şair örneğinde olduğu gibi denizin kenarında büyüyüp denizi temsil etmeyi reddetmiş biri olmayı anlamak istemiyor, onu illa doğup büyüdüğü coğrafyaya mıhlamak gerektiğine inanıyorlardı. Konuları, kişileri, özneleri değişse de yıllar yılı değişmeden süregelen bu çeşit yaklaşımlar, tutumlar, aynen yinelenen tartışmalar karşısında insan, yaşamda birçok şeyin pek değişmediğini ümitsizce düşünmek zorunda kalıp bedbinliğe kapılabiliyordu.

Kahveyi dolduran kalabalığa şöyle bir göz gezdirdi Bendag. Etrafta konuşulan her kıymetli sözü beyinlerine kazımak istercesine dikkatle dinleyip konuşulanlar hakkında tutkuyla not alan, gözleri öğrenme arzusu ve iştahıyla parlayan heyecanlı gençleri gördü. Gene de insanın içini geleceğe yönelik olarak umutla alevlendiren bir resimdi şu karşısındaki. Ümitsizlik varsa, ümit de vardı. Tabiatın sözleşmesiydi bu.

Masadakilerden biri, ortalıktaki şair bolluğundan yakınarak on dokuz çeşit büyü öğrenmeden kendisine büyücü demeyen eski büyücüleri hatırlatıyordu diğerlerine. Şimdilerde herkes ne çabuk şair oluyordu!

Masaya oturanlar değişmiş, yeni gelenler bu kez gene onun hiç tanımadığı, denizler ötesindeki uzak ülkelerin birinde yetişen başka bir şair hakkında konuşuyorlardı. Geçmişin gölgesinde anlatılan ocak başı masallarını dinler gibi belli bir uzaklıktan dinliyordu konuşulanları. Yokluğunda olup bitenler, yeni yetişen kuşaklar ve benzeri birçok konu hakkında kısa yoldan bilgilenmek yararlı oluyordu onun için. Tau'nun bu hareketli, canlı, kışkırtıcı ortamına gelmiş olmaktan, bu havayı solumaktan hoşnuttu. Bunları dinledikçe de yavaş yavaş Anakara'daki zamana yerleşmeye başladığını düşünüyordu.

Sözü edilen şairi hiç tanımadığını söyleyen birine, diğeri elindeki metinden yaptığı alıntıyla açıklama yapıyordu: "Tunç kadar dayanık-

lıdır onun gizemli dizeleri, dörtlükleri biter, ama sonu gelmez. Onun ölümsüz şiirlerinin en güzel yanı, neden ölümsüz olduklarının bir türlü anlaşılamamasıdır. Bu nedenle kimileri onun şiirlerinden söz ederken, 'gizemli dizelerindeki tunç keder' derler."

Elinde menenç otu karılmış kahve kupasıyla, kahvehanenin içinde fazla belli etmemeye çalışarak yer değiştirip duruyordu Bendag.

Masaların birinde, gençlik şiirleriyle parlak bir çıkış yaptıktan sonra içinin şiiri sönmüş şairlerin, yazmayı sürdürmek konusundaki ısrarları karşısında insanın kapıldığı hüzünden söz ediyordu biri, sevdiği bir yakınının halinden dostça yakınır gibi.

Bir başka şair hakkında "Hiçbir şey anlaşılmıyor yazdıklarından ama ürkütüyor, çok ürkütüyor," dendiğini duydu. Bunun üzerine bir diğeri sormuştu: "Peki, sence bu başlı başına bir güç değil mi?"

Az sonra "İçini göstermeyen bir su gibi onun şiirleri," diye övgüyle söz ediyorlar genç birinden. Belli ki çoktan ustalaşmış bir diğeri hakkında "Anlam örtücü sözcükleri seviyor, belirsizlik yoğunlaştıran bir dili var," diyorlar. "Kimi iksirler vardır hani içeni görünmez eder; işte onun şiirlerindeki sözcükler de taşıdıkları anlamı öylesine gözden saklar, ortadadırlar, ama herkese görünmezler..."

Kimden söz ettiklerini anlamadığı bir şair hakkında şunların söylendiğini duyuyor: "Onun yaşındaki bir şairin en çok gereksindiği şeye, belirsizliğin bilgeliğine sahip değildi. Hayatı öylesine çiğ bir ışıkta görüyor, onu kavramak için öyle katı sözcükler kullanıyordu ki, şiirin ana kapısının ona açılmayacağı ta başından belliydi. Üstelik yazık ki o kendi sığlığını, yaşama özgü yalınlık, sadelik, doğallık sanıyordu."

Kahvenin içinde böyle birkaç kez yer değiştirerek farklı masaların konuştuklarına kulak misafiri olan Bendag, birden kulaklarının aslında kendisiyle ilgili bir şeyler duymak isteğiyle tutuştuğunu hissetti. Bir zamanlar, yalnızca duymak istediklerine kilitlenmiş kulakların sahipleri için yazdığı "Kulaktaki Meşaleler" şiirini hatırladı. İnsan bazen çok önce yazdığı bir şeyi çok sonra bir kader gibi yaşayabiliyordu.

Bir süre sonra anlatılanlara ilgisi söndü. Çıkmak üzere kapıya yöneldiği sırada yanından geçtiği masaların birinde konuşulanlardan, doğu surlarına kurulu büyük çadırların birinde bu akşam Aoi'den ge-

len ünlü okumacılar tarafından şiir filozofu Moottah'ın "Şehir Konuşmaları" başlıklı notlarından bölümler okunacağını işitti. Nedense bundan söz edenlerin sesinde uzak bir keder vardı.

Akşam inmeye başlarken Ysoleaf'ın şehrin uç mahallelerinden birinde olduğu söylenip tarif edilen evine doğru yollandı.

Çiçek ve dal motifleriyle bezenmiş dövme demirden büyük bir bahçe kapısını geçtikten sonra mermer ve kızıl somakiden yapılma gösterişli basamakları çıkıp ön avluya vardı. Özel bir gün olmadığı halde üzerinde tören kurallarına göre düğümlenmiş işlemeli şalıyla Ysoleaf, ellerini karnının altında kavuşturmuş, yüzünde vakur bir ifadeyle son basamağın başında karşılamak üzere bekliyordu onu. Bendag azıcık gülünç kaçan bu yersiz gösterişten mahcup oldu. Yüzünün ortasındaki her an patlayacakmış gibi duran o kırmızı beni unutmuştu, görünce hatırladı.

Ysoleaf, bir adım gerisinde duran genç adamı, "Çırağım," diye tanıştırdı Bendag'a. Her ne kadar genç adam onun çırağıymış gibi görünmeye çalışsa da, bir çırağın alçakgönüllülüğünden hayli uzaktı. Sanki bir an önce ustasının önüne geçmek için fırsat kolluyor, bunun için uygun zamanı bekliyordu. Bakışında, sesinde, bedeninde titreşen telaşına bakılacak olursa, anlaşılan o kadar uzun boylu beklemeye de niyeti yoktu! Nasıl olur da bunca külyutmaz görünen Ysoleaf, çırağının bu sinsi ve hesapçı doğasının farkına varmazdı!

Birden buraya geldiği için bir pişmanlık çöktü üzerine. İnsanların çoğu, daha tanıştığı ilk anda yormuş, usandırmış oluyorlardı onu. Yüzlerinden, davranışlarından bütün hikâyelerini bir çırpıda okuyor; numaralarını, pozlarını, küçük oyunlarını; kendi aralarındaki hile, haset ve kıskançlıklarını anlıyor, hatta bütün bunları anladıktan sonra kendisine sıkılacak zaman bile kalıyordu.

Ysoleaf'm gösteriş meraklısı olduğunu fazlasıyla belli eden hiçbir masraftan kaçınılmadan döşenip süslenmiş evinden, onun ne kadar varlıklı biri olduğu anlaşılıyordu. Eski zamanların çok ağaçlı, çok çiçekli, çok renkli ormanlarını aynı canlılıkta dirilten dev duvar halıları asılıydı yüksek tavanlı odalarda. İpek püsküllü minderlerin serpiştirildiği görkemli sedirlerde kendini pek de rahat hissetmiyordu Bendag. O, daha alçakgönüllü mekânların insanı olmuştu hep. Gölgeli

duvarlardan, kısık ışıklardan, kendi sessizliğine çekilmiş gösterişsiz eşyalardan hoşlanmıştı. "Daha gençken, bulunmak zorunda kaldığı bazı toplantılarda insan haklı olarak, 'Benim burada ne işim var' diye sorar kendine ve bir yaştan sonra artık bu soruyu sormayacağı bir hayat yaşayacağını sanır," diye geçirdi içinden Bendag. "Şu yaşıma geldim ve hâlâ soruyorum: Benim burada ne işim var?"

Ysloeaf'ın üzerindeki parlak kumaştan giysinin yerleri süpüren kürklü etekleri Toagonas çakallarının yağlı kuyruklarını andırıyordu. Çok odalı bu saray yavrusu evinde başka konuklar da ağırlıyor, işlerinin yoğunluğundan, başının hayli kalabalık olduğundan gururla söz ediyordu. O nedenle de bu akşam Bendag'ın gitmek istediği şiir okuma gecesinde ne yazık ki ona eşlik edemeyecekti; aslında bu Bendag için iyi haberdi. Birlikte ne kadar az zaman geçirirlerse, o kadar iyiydi. Hayır, çırağı Gusleaf'm onunla birlikte gelmesine hiç gerek yoktu. Kim bilir onun da ne çok işi vardı! Gecenin geri kalanını kurtarmış olmanın hoşnutluğuyla Bendag yemek sofrasında herkese nazik ve becerebildiği ölçüde sevecen davrandı. Gusleaf'm yakınlık kurmak, ileride işine yarayabilecek bir ahbap kazanmak amacıyla sorduğu maksatlı ve gereksiz sorularının bile tadını kaçırmasına izin vermedi. Bendag bu tür kişilere yalan söylemenin kendine göre sanatkârane bir yanı olduğunu düşünürdü. Saygı duymadığı birine yalan söylerken hiçbir vicdani sorumluluk üstlenmeden hayal gücünü serbest bırakır; böylelikle en azından katlanmak zorunda kaldığı sıkıcı durumu anlattığı sahte hikâyelerle kendisi için eğlenceli kılmaya çalışırdı.

Ysoleaf'ın çok eğlendiğini gürültülü kahkahalarla gösteren, bunun başkaları için rahatsızlık verici olduğunu anlamayan insanlardan biri olduğu belliydi; masada zaman zaman alevlenen tartışmalarda ortamı yumuşatmak için yüzüne yerleştirdiği gülümseyişe biraz dikkatli bakan istiridyenin içindeki incinin sahte olduğunu anlardı.

Bendag'a göre, içinde bir dolu kirin, çapağın saklanıp pıhtılaştığı gözenekli bir benliği vardı Ysoleaf'ın. Bütün laf kalabalığına karşın, onun gerçekte ne iş yaptığını, neyle uğraştığını anlamamıştı. Yalnız her neyle uğraşıyorsa düzenbazın teki olduğu kuvvetle muhtemeldi.

Kuzey surlarının eteğine kurulmuş büyük bir çadırda yapılıyordu bu geceki şiir okumaları.

Oraya gittiğinde program başlamıştı, sonrasında her şey Bendag'ın ayak uydurmakta ve kavramakta zorlandığı tuhaf bir hız içinde gelişti. Çeşitli bölgelerden gelmiş şairler sırayla kendilerine ayrılan bir yükseltinin üzerine çıkıp şiirlerini okuyorlardı. Bendag, başlarda bunun daha çok kendini göstermek isteyen genç heveslilerin katılacağı bir program olacağını sanırken hiç de öyle olmadığını gördü. Ayrıca şairler arasında önceki zamanlara göre hayli fazla sayıda kendi sesini bulmuş kadın vardı. Çadırın ortasına kurulmuş tepesi fenerlerle aydınlatılmış yarım ay biçimindeki yükseltinin üzerine çıkan şairlerin çoğu yaşını başını almış saygın kişilerdi; genç şairlerin okudukları bile hayli durmuş oturmuş şiirler sayılırdı. Yükseltinin çevresine ve çadırın çeşitli yerlerine belli bir düzen içinde yerleştirilmiş olan ince metal levhalar, maden atıklarıyla kalınlaştırılmış örtme kilden yapılma içbükey çanaklar okuyanın sesinin çadırın her bir köşesine yayılmasına yardım ediyordu.

Bendag'ın aklına birden *Son Yolculuk* şiirlerini buradaki kalabalık karşısında okumak, yazdıklarını onların kulaklarında sınamak gibi delice bir fikir geldi. Kişiliğinin saklı denizlerinden koparak kendinin kayıp sularında bir ada gibi yükseldikçe, fikir olmaktan çıkıp teninde beneklenen hayvansı bir arzuya dönüştü. Tau'nun çılgın nar ağaçları gibi yavaş yavaş çatırdayarak tutkuyla yarılıp açılıyordu içi. Başkalaşma eşiğine benzeyen bu yolun bir sonraki adımını denemek istiyordu. *Son Yolculuk*'taki şiirler hakkında kendisini yanıltıyor olabilir miydi? Bir tek kendi başı mı dönüyordu acaba şu son yazdıklarından? Onu döndüğü Anakara'da yeniden Bendag olmaktan alıkoyan başlıca nedenlerden biri, bu şiirlerin varsaydığı belirsiz geleceği değil miydi? Bendag olarak ortaya çıkarsa, eline inme inmesinden, artık onları yazmayı sürdürememekten korkmuyor muydu? İşte şimdi buna değip değmedikleri konusunda daha sağlam bir karara varacağı ikinci, üçüncü, dördüncü kulakları sınama fırsatı doğmuştu. Bunu öğrenmek için buranın en uygun yer, bu durumunsa iyi bir olanak olduğunu giderek artan bir inançla düşünmeye başladı. Birden ayağa kalktı, kararlı adımlarla gidip yükseltinin önündeki masada kayıt yapanlara, "Adım Remzganan," dedi "Kuzeybatı adalarındanım."

Az sonra sıra kendisine gelip yükseltideki yerini aldığında, gözlerini dikip bütün dikkatleriyle kendisine bakan onca insanla karşı kar-

şıya kaldığında neye kalkışmış olduğunu anlayıp dehşete kapıldı. Şu an bir yükselti üzerinde durup onca insanın karşısında genç bir hevesli gibi şiirlerini okumaya hazırlanan kendisi miydi? Sesi nerdeydi? Bunu nasıl yapmış, nasıl cesaret edebilmişti? Doğduğu yere dönüp orada ölmeye yatmak fikrinden caydıktan sonra hayatta kalmak uğruna, sürekli içini silkeleyip oradan yeni bir başlangıç yapmaya hakkı olan yepyeni birini mi çıkartmaya çalışıyordu? Böylelikle kendisini her şaşırttığında, daha çok yaşamaya hakkı olduğuna mı inanacaktı? Edimleri, eylemleriyle sonradan onlar hakkında düşünerek vardığı sonuçların arasına eskisi kadar uzun zaman girmiyordu artık. İdrak payında yaşlılığa özgü bir hızdı bu. Pişmanlıklar için bile fazla zamanınız yoktu. İç hesaplaşmalara kapılmanın sırası değildi şimdi. Şu an içinde yer aldığı mekânda kendisini yeniden konumlamalıydı: Bulunduğu yükselti üzerinde o Bendag değil, Remzganan'dı. Buna önce kendisi inanmalıydı. Şiirler kötüyse bile, ya da düşündüğü kadar iyi değilse bile Bendag'a bir şey olmazdı. Bendag adı emanet edilen belleklerde, efsanesinin koruması altındaydı. İçini hızla yatıştırması gerektiğine karar verdi, artık yükseltinin üzerindeydi ve geri dönüş yoktu; bakışlarını kendisini dinleyenlerin üzerinden çekip ayin öncesi sessizliğini kullanan eski zaman büyücüleri gibi içine kapandı. Elindeki küçük defterlerin birinden –yazıldığı görünmez mürekkebi geçici olarak çözdüğü– şiirlerini okumaya başladığında heyecanını ve korkusunu yatıştırmayı başarmış, sesine her zamanki bilgece sükûneti gelmişti. İlk şiiri bitirdiğinde çadırın içini dolduran kalabalıktan hiç ses çıkmayınca başını kaldırıp kendisine bakmakta olan yüzleri, gözleri yoklamaya cesaret edemedi; bu derin sessizliği ikincisi, üçüncüsü takip etti. Zamanın dondurulmuş olduğu hissini veren bu kunt sessizliği neye yorumlaması gerektiğini bilemiyor; başını kaldırmaktan, onların yüzlerinde göreceği hoşuna gitmeyecek ifadelerle karşılaşmaktan korkuyordu. Acaba buraya çıkarak içindeki her şeyi ateşe mi atmıştı? Son şiirini de okuduktan sonra başını ürkerek kaldırıp baktığında her biri kendi sandalyesinde oturan tek tek insanlarla değil de, bakışları ve yüzleri aynı olmuş, ruhları birbirine karışmış, varlıklarını birbirinin içinde eriten ortak bir esrimeyle tek vücut olmuş dev bir kütle ile karşılaştı. Kımıldamadan, soluk bile almadan, çekildikleri derinlikten onları çekip çıkaracak en ufak bir harekete kalkışmaktan

korkarak, esrimiş gözler ve büyülü bir teslimiyet içinde ona bakıyor, sadece bakıyorlardı... Okuduğu şiirler bittiği halde sessizlik gereğinden fazla uzamış, zaman havada asılı kalmıştı. Bendag ne düşünmesi gerektiğini tam olarak bilemedi. Çekingen birkaç elin tek tük başlattığı alkışların sayısı giderek arttı, daha sonra büyüsüne kapıldıkları rüyadan çıkanların katılımıyla zincirinden boşalmış gibi patlayan alkış yağmurunda Bendag dizlerinin bağının çözüldüğünü; ellerinin, çenesinin, kirpiklerinin tel tel titrediğini; bir an önce buradan çekip gitmezse yere kapaklanıp tükenene kadar hüngür hüngür ağlayacağını hissetti. Bendag içindeki şairin ölmemiş olduğunu başkalarının yıllar sonra üstüne yağmur gibi yağan alkışlarıyla kendine, yalnızca kendine belgelemiş oldu. Elli yıl beklettiği bir boşluktan yeniden doğmuştu. O sırada şehrin bütün nar bahçelerindeki narların çatırdayıp tanelerini toprağa dökmesinden yer sarsılıp titriyordu sanki. Neden sonra alkışların kendisi için bir tehlike boyutuna ulaştığı algısına kapılarak yaşından beklenmeyecek çeviklikle bulunduğu yükseltinin üzerinden atladı, yolunu kesip konuşmak isteyenlerin arasından hızla sıyrılıp koşar adım çadırın dışına çıkmayı başardı. O bütün hızıyla koşup uzaklaşırken bile dinmek bilmeyen alkışların çadırdan taşan sesi onu kovalamaya devam ediyordu. Bendag'ın teninden havaya saçılıp çadırın dört bir yanına dağılmış arzunun hayvansı beneklerinden düşen kimi dizeler bazılarının ezberine saklandı. Kimsenin tamamını hatırlamadığı bu şiirler, bir günde efsane katına çıkarak ağızdan ağıza bir muamma gibi aktarılmaya başladı.

Yol boyu koşmaktan soluk soluğa kalmış Bendag, Ysoleaf'ın evine vardığında, başına gelenleri anlaması, olup bitenlere inanması için yaşadıklarının üzerinden bir rüya zamanı geçmesi gerektiğini düşünerek kendini hemen yatağa attı. O, sabaha kadar heyecandan uyuyamam sanırken, tersine günün yorgunluğuna kolay teslim olan gencecik bir adam gibi çabucak uykuya daldı.

Belki yıllardır uyumadığı kadar derin, zamansız ve mekânsız bir uykunun kollarındayken, bir süredir onu sarsalayıp duran Ysoleaf'ın ısrarcı ellerinde uyandı. Gözlerini güçlükle açtığında Ysoleaf'ın yüzünde daha önce hiç görmediği biri vardı. Sesinde sert bir uyarı tonuyla, hemen kalkıp giyinmesini söyledi Ysoleaf. "Güvenlik görevli-

leri her yerde seni arıyor." Bendag'ın söylenenlere hiçbir anlam veremeyen boş bakışları bir süre Ysoleaf'ın yüzüne takılı kaldı. "Kuzey çadırında şiir okumuşsun," dedi. "Tau'da olduğunu böyle öğrenmişler, güvenlik görevlileri şu anda bütün şiir kahvelerini, hanları tek tek geziyor, Remzganan adında birini arıyorlar. Seni ne için aradıklarını bilmiyorum, ama hemen gitmelisin. Şu an kapıda bekleyen bir atlı, seni büyük koruluktaki ağaç evlerin bulunduğu patika yoldan geçirerek şehirden çıkmana yardım edecek. Odragend'e giden anayolun başındaki büyük köye bırakıp dönecek. Oradan yolun geri kalanına kendin devam edersin." Ysoleaf bunları söylerken bir yandan da elinde tuttuğu çeşitli kimlik belgelerini daha önce bu işi defalarca yapmış birinin alışkanlığıyla gözden geçiriyor, Bendag'a uygun olabilecek yeni bir kimlik arıyordu. Sonra içlerinden birini seçip Bendag'a uzattı. Kimlikteki yeni adına baktı Bendag. Tau'da yaşayan her on kişiden beşinin adının Tutseneaf olduğu düşünülürse, yeni adının bu olmasına hiç şaşırmadı. Şu an için en uygun yol, anonimliğin silikliğine saklanmaktı. Çabuk hareketlerle giyinip toparlanmaya çalışırken bunca yıl Bendag olmaktan kaçarken şimdi de Remzganan olmaktan kaçmak zorunda kalışındaki hayatın acı şakasına gülümsedi. Bu gece yaşadığı mutluluğun bedelini daha üzerinden bir rüya zamanı geçmeden hayata geri ödemesindeki kaderin acelesini anlamak mümkün değildi.

Ysoleaf bütün bunları onunla başka bir yüzle konuşmuştu. İçinin karanlık yanının serbest kaldığı kirli bir yüzdü bu. Bedeni bu yüzle sanki daha rahat ediyor; yüzündeki bu karanlık ve kirli ifade, kaynağı belirsiz servetini ve karmaşık hayatını daha iyi açıklıyordu. Makrakamash'ta Uyku Hanı'ndaki ateşler içinde sayıklayan karanlık adam, onun taoma domuzu derisi çantasının içindeki şüpheli kimlikler, defterler ve birçok şey Bendag'ın gözlerinin önüne ardı ardına sökün etti hızla. Belki de o gece çantanın içinden en yanlış kimliği çalmıştı.

Giderek çabuklaşan hareketlerle toparlanırken Ysoleaf'a dönüp "Aradıkları adam ben değilim inanın," demekle yetindi. "Onların aradıkları, benim kimliğini kullandığım adam olmalı, en azından bu kadarını açıklamayı borçluyum size."

Ysoleaf'ın Bendag'ın doğruyu söyleyip söylemediğini anlamaya çalışan bakışları kısa bir süre dikili kaldı üzerinde. "Bunun gerçekte

bir önemi yok benim için, siz benim konuğumsunuz, sizin esenliğinizden sorumlu hissediyorum kendimi. Bence bir an önce buradan uzaklaşmalısınız. Sizi burada arayacaklarını sanmıyorum, hakkımda yanlış düşünmenizi istemem, gene de burada ağırlamaya devam etmek isterdim sizi, ama ben çırağım Gusleaf'a güvenmiyorum. Güvenlik güçlerinin gözünde itibar kazanmak uğruna sizi ele vermekten ve beni mahvetmekten çekinmeyecektir."

Yeniden ona siz diye hitap etmesi gözünden kaçmıyor Bendag'ın. Yüzüne eski sakin, temkinli Ysoleaf geri geliyor. Bendag'ın gözünden bir parıltı geçiyor, onların kim bilir hangi nedenlerle birbirine muhtaç bu usta çırak ilişkisindeki denge ve hile oyunlarını "hayatın gerçeği" diye yaşadıklarını düşünüyor. Birbirinin açığını, noksanını, körlüğünü kollamanın sinsi hesapları. Bunu önceden şahidi olduğu kaç hayattan tanıyor.

Ysoleaf'm ona rehberlik etmesi için görevlendirdiği atlı ile birlikte ağaç evlerin bulunduğu büyük koruluktaki dar patikadan geçerek kuzeye çıkan anayola vardığında rahat bir soluk alan Bendag tamamen geride bıraktığını sandığı Remzganan adının bu kez Odragend' de karşısına çıkacağını ve başına daha büyük işler açacağını bilmiyor.

Rüyanın parmakları

Şafağı yeni yeni sökülmekte olan sabahın kıvamını bulamamış ışığında gölün yüzeyi donuk gözüküyordu. Samarakad dönüşü yoluna eşlikçi olan iki atlı Balma'nın girişindeki burnu dönmeden, önceden konuştukları gibi Zeheyra'dan ayrılıp kendi yollarına gittiler. Gölün yanı başında uzayan kumlu yolda sabahın taze rüzgârını içine çekerek kanını, soluğunu tazeleyen Zeheyra'yı az ileride, gölden tüten buğunun sabahın usul esintisiyle sahile vurduğu tül incesi bir sis içinde Agabu bekliyordu. Örme zırh ceketi solgun şafak ışığında donuktu. Hiç beklemediği bir anda, beklemediği bu yerde onun birdenbire karşısına çıkıvermesi çok şaşırtmıştı Zeheyra'yı; şu an dağda olması gerekmiyor muydu onun? Neden erken dönmüştü? İçini belirsizliğin ürpertisi yalayıp geçti. Boşuna telaşlanıyor olabilirdi. Sakin olması, temkinli davranması gerektiğini tembihledi içine, çabucak yüzüne o görünmez tunç maskeyi indirdi; öncelikle ne olup bittiğini anlamalıydı. Atının kendiliğinden yavaşlayan adımlarıyla yanına vardığında Agabu yüzünde ilk tanıştıkları zamanları hatırlatan aydınlık bir gülüşle kucaklamak ister gibi kollarını uzattı Zeheyra'ya. Durumu daha da tuhaflaştıran bir şeydi bu. Kendinden emin davranışlarında yeni bir başlangıcı müştulayan, coşkulu, tutku dolu, kabına sığmayan bir hal vardı. Meğer dün gece gelmiş dağdan Agabu; sabahın erkeninde döneceğini tahmin ettiği için Zummorne'ye giden yolun başında karısını karşılamak istemiş.

Zeheyra'yı atından indirmiş, bir süre göl kıyısında sakin adımlarla yürümüşlerdi. Agabu'nun sesinde ve yüzünde nicedir unuttuğu bir sevgi, şefkat; dahası ilişkilerinde kendisinin sebep olduğunu sezdirdiği hasarları onarma isteği vardı. Dostuna sırrını açar gibi, "Seninle

konuşacaklarım var Zeheyra," dedi. "Sana ayıplarım oldu. Sana söyleyeceğim mahrem şeyler var." Sahiden yardıma ihtiyacı olan, gururunu göze almış çaresiz bir erkeğin teslimiyetiyle konuşuyordu Zeheyra'yla.

Konuşa konuşa Agabu'nun göl kenarına çekilmiş kayığının yanına gelmişlerdi. "Su mahremimizdi bizim, gel mahremde konuşalım," diyerek kayığı işaret etti. "Yorgunum," dedi Zeheyra. "Gece boyu at sürdüm, coşkunu paylaşamamaktan korkarım." "Ben de yorgunum Zeheyra; kendimden yorgunum, gururumun kalesine çekilip sakladıklarımdan yorgunum, yılların beni yanılttıklarından yorgunum. Bütün gece nihayet bunları seninle konuşacağım ânın hayalini kurdum. Yeniden senin sarıp sarmalayıcı şefkatine, esirgeyip kollayan kadınlığına ihtiyacım var. Sonrasında birbirimizin kollarında yeterince dinleneçek zamanımız olacak nasılsa."

Alnından öpmeye eğilen Agabu'nun yüzünde, bugüne dek görmeye alışık olmadığı süzülmüş bir saflık gördü Zeheyra. Sanki Avona'ya gitmemiş de dağda bir mağaraya çekilip tefekküre dalmış, içine kapanmanın çilesini çekmiş, hayata hesabını ödemiş, kendini damıtıp gelmişti. Agabu'nun kayığının başında durmuş olanlara bir anlam vermeye ve şaşkınlığını gizlemeye çalışıyordu.

"Hiç konuşmadık bunları seninle, ama biliyorsun üstümüzde katranı içinde saklı kara bulutlar vardı bir zamandır; olanca isi ve kiriyle içimi de basmıştı bunlar. Ben kendimin değildim sanki, aklım, kalbim benim değildi. Sana ayıplarım oldu, dedim ya sade sana değil, kendime de ayıplarım oldu ve şimdi sabahın şu çözülen sisinde dağılıp gitsin diye hepsini tek tek konuşmak isterim seninle. Hepsini suya vermek isterim. İnan her şey geride kaldı artık, içim yıkandı, aklım duruldu, karmaşam çözülüp sıkıntım seyreldi, içimin dağa çıkan yolları kendiliğinden kapandı. Ne ben isterim artık ne adımlarım çıkar oraya. Yeniden eskisi gibi olsun istiyorum her şey. Gerekirse seni yeniden baştan çıkarmak, taze âşıkların heyecanıyla yeniden sevgilin olmak istiyorum."

Zeheyra, Agabu'nun sözlerinin sağanağına kapılmamaya çalışarak, bütün gözleriyle, bütün bakışlarıyla yokluyordu onun yüzünü. Bir çocuğunki kadar içten yalansız bakan gözlerinde gerçekten yaptıklarından vicdanı yara almış, ama şimdi bedelini ödemeye hazır, bir

an önce bağışlanmak isteyen bir erkeğin sabırsızlığı, telaşı ve hilesiz pişmanlığı vardı.

Şu an tek bir kuşun kanadının bile değmediği, tek bir çiy tanesinin bile düşmediği gölün yüzeyi durgun, görünüşü sakindi. Üzerine tül gibi inmiş sisin kazandırdığı masumiyetle Balıma Gölü sanki ikisinin ne zamandır konuşamadıklarını kendi mahreminde bir bir konuşmalarını ve onları affetmeyi bekliyordu. Zeheyra ne hissetmesi, ne yapması gerektiğini bilemedi. Bir külçe kadar yorgundu, daha dün gece kocasını dönüşsüz bir biçimde ele vermiş olduğunu şu an hatırlamak bile istemiyordu. Bir an önce bir yolunu bulup buradan uzaklaşmanın hesaplarını yaparken, içinde kadınlık yaralarının sarılmasını bekleyen incinmiş bir yer, gene de Agabu'nun söyleyeceklerini duymak istiyordu.

Kayığa bindiklerinde Agabu güçlü kollarıyla küreklere asıldı; bir anda süzülür gibi açıldılar yüzeyi yırtılan bir tülü andıran göle. Agabu oturduğu yerden kıyıda kimsecikler olmadığını görüyordu. Öteki burundaki uzak balıkçı evlerinin sundurmalarında yanan gece fenerlerinin hâlâ söndürülmemiş olduklarına bakılırsa onlar bile uyanmamıştı daha. Karşıda bir kalenin mağrur gözleriyle göle bakan, kaç zamandır bir hayatı paylaştıkları, ama kim bilir birbirlerinden nice sırrı sakladıkları evleri görülüyordu.

"Bu evi yaptırdığımız zamanları hatırlıyor musun Zeheyra?" dedi Agabu. "O zamanki hayallerimizi. Her şey ne kadar farklıydı. Hayaller nasıl da değişiyor zamanla değil mi? Hayat hiçbir zaman öğrenilmiyor. Bir zaman sonra kendi yaşadıkları bile bunca yabancı gelirken insana, henüz içinde yaşadığı solgunlaşmış hayaller gelmez mi?"

Sesine belli belirsiz bir kuruluk inmiş, asıl konuya girmeden önce arka arkaya söylenip üzerinden hemen atlanması gereken sıralı tekdüze cümleler gibi söylemişti bunları. "Ne oldu bize Zeheyra, evliliğimize ne oldu? Neden böyle olduk? Nasıl buraya geldik? Ne zaman geldik? Bunlar olurken biz nerdeydik?"

Agabu'nun konuştukça sesine yerleşen edadan, bütün bu olup bitenlerden yalnızca kendisini suçlamadığını, alttan alta kendisine de hata, kusur payı çıkarttığını sezdi Zeheyra. İçinden hep zamanını beklemiş, ağzı kapalı kalmış nice dizili cümle geçtiği halde sessizliğini korumaya, onu sonuna kadar bir şey söylemeden dinlemeye kararlıy-

dı. Durgun yüzeyine belli bir tartımla, kararlı, kesin darbelerle dalıp çıkan küreklerin dalgalandırdığı göl, her seferinde kendini yeniden yamayarak eski durgun, kıpırtısız halini alıyor; kayık sanki yüzmüyor da gölün yüzeyinde kendiliğinden kayarcasına süzülüp ilerliyordu.

Sırtı sahile dönük oturduğundan sahilden ne kadar uzaklaşmış olduklarını bir süre anlamadı Zeheyra, oysa neredeyse ortasına kadar gelmişlerdi gölün. Kuzey tarafındaki sazlıklardan çığırtkan kuşlarının bağırışları duyulmaya başlayınca anladı sahilden epey uzaklaşmış olduklarını.

Bir süredir konuşmuyordu Agabu, kendiliğinden susuvermiş, arada bir dümdüz bakışlarla yokluyordu Zeheyra'yı. Bakışlarında sitem yoktu. Aslında hiçbir şey yoktu. Kendi kendine sönmüştü sanki. Bir yabancınınki kadar kayıtsız değildi belki, ama gene de ancak bir yabancıda rastlanabilecek tuhaf bir ilgisizlik gelip yerleşmişti gözbeneklerine. Onu sahilde karşılayan adam değildi artık. İçini birden tam olarak bilemediği bir tedirginlik aldı Zeheyra'nın, tenini dikenli bir huzursuzluk daladı; onu üşüten şeyin ne olduğunu anlamadan tepeden tırnağa ürperdi. Bu durumu, defterleri çalmış olmasından ötürü duyduğu suçluluğa yorduysa da içinde çöl dikenleri gibi açıveren bu ısırıcı duyguların Agabu'nun yavaş yavaş kabuğu kalkan yüzünün altında saklanan bir şeyle ilgili olduğu kanısına kapıldı. Yüzünün giderek aralanan kabuğuyla birlikte Agabu'nun çocukluğunu çembere alan kagemushaları hatırladı Zeheyra. Şimdi karşısında Agabu'nun yüzüne gömülmüş o kagemushalardan birinin bir ölü kadar yabancı yüzü vardı.

Bakışları yavaş yavaş dolgunlaştı Agabu'nun. Şifalı macunlarla iyileştirdikten sonra gözlerini ilk açtığında Zeheyra'nın gördüğü o tekinsiz bakış gelip yerleşti gözlerine. Gözünün sıvısı siyah bir kinle doldu, maskesinin boyası aktı; sesinde emrindeki alayın askerlerine seslenirken kullandığı çelik kesinliği tınladı.

"Avona'nın birdenbire saçları alev aldı," dedi Agabu.

Böylelikle, Avona adını ilk kez onun ağzından duymuş oldu Zeheyra. Avona! Kıskanması gerektiğini düşündüğü halde duyduğu korku ve tedirginlikten olsa gerek kıskanamadı. "Ortada ateş falan yoktu, ama saçları alev aldı. Güçlükle söndürdük alevleri. Yüzünü zor kurtardık. Tutam tutam kopan saçları düştükleri yerde bile yanmaya de-

vam ediyordu. 'Biri uzaktan tutuşturmuş saçlarını,' dediler. 'Saçının telleri uğradığı bu belalı büyüye anahtar olmuş,' dediler, işte o an her şeyi anlayıp fırladım yerimden, atlanıp düze indim, gece boyu karanlığı yol edip buraya geldim. Gölün ortasındayız şimdi. Defterler nerde Zeheyra? Söyle, ne yaptın onları?"

Agabu konuşmaya başladığından beri sözün buraya gelmemesini yürekten isteyen Zeheyra hâlâ söylenenleri anlamamış gibi bakıyordu Agabu'ya. Damarlarından bütün kanın çekildiğini, ömrü boyunca yüzüne yazılmış olan bütün ifadelerin çözülüp yittiğini, hileyle çekildiği gölün ortasında nasıl bir amansız tuzağa düştüğünü anladı. Bir zamanlar mahremleri olan su, şimdi tuzaktı. Bütün gücünü toplayıp Agabu'nun gözlerinin içine bakmayı denedi. Karşısında duran adam şimdi o denli ırak, o denli yabancıydı ki kendisine, paylaştıkları geçmişten yardıma çağırabileceği hiçbir hatıranın gölgesine sığınamayacağından emindi. Düşündüğü her ne ise onu caydıracak hiçbir şey gelmiyordu aklına. İnsan tanımadığı birinden ne isteyebilirdi ki? Yalan söylemek, aman dilemek, kendini savunmaya kalkışmak... hiçbiri, hiçbir işe yaramazdı.

"Bir kere daha soruyorum," dedi Agabu. "Defterler nerde Zeheyra?"

Vereceği herhangi bir cevap düşmüyordu aklına. Doğru ya da yalan söylemesinin bile bir anlamı yoktu.

"Son kere soruyorum," dedi Agabu. Sesinde, sabrının taştığını hatırlatan, bundan sonra olacaklardan sorumlu olmayacağını sezdiren kesin bir uyarı tonu vardı. Zeheyra'nın dili değil, içi bağlanmıştı sanki – ışık geçirmez kapkara bir katranla. Aklını, dilini harekete geçirecek hiçbir şey bulamıyordu.

Biraz daha bekleyip sonra sakin bir tavırla ayağa kalktı Agabu, iki bacağını iki yana iyice açarak kayığın içinde dengesini sağladıktan sonra bir anda Zeheyra'yı koltuk altından kavrayıp havalandırdığı gibi suya bıraktı. Kayık iki yana şiddetle yalpalandı. Göle bırakıldığı an gözkapaklarına değen suyla birlikte çocukluğunun en büyük korkusu olan rüya gözlerinde uyandı Zeheyra'nın. Benliğinin en derininde yuvalandığı yerde depreşen bu korkuyla birlikte deli gibi çırpınmaya başladı suyun içinde. Kendisine bir şey olmamış da sesi çoktan boğulup gitmişti sanki. Son bir çabayla uzanıp kayığın kenarına tutunma-

yı başardı. Agabu oturduğu yerden kollarını bağlamış aynı kayıtsızlıkla bakıyordu. Gözlerinde ancak büyük zalimlerde rastlanabilecek ayaz soğuğu bir kayıtsızlık vardı.

"Biz birbirimize çok benziyoruz Zeheyra," dedi Agabu. "Unutmuşsun."

O an aslında Agabu'dan değil, rüyasından korktuğunu fark etti Zeheyra. Onun söylediklerini duymuyordu bile.

"Hadi söyle de çıkarayım seni sudan. Sabahları gölün suyu soğuk olur, üşütüp hastalanacaksın."

O kadar sakindi ki bunları söylerken, Agabu'nun Serhenas'ı öldürmüş olduğunu, onun her şeyi yapabilecek kadar kötü ruhlu karanlık bir adam olduğunu Zeheyra böyle anladı. Kalabalıklar karşısında vakur bir edayla şiirler okuduğu günlerin sesini çağırdı içinde kaybolup gittiği yerden. Sesi, gölün üstündeki buğudan tülü titreten bir çığlıkla geri geldi. Çaresizlik içinde ne söylediğini bilmeden, ne için yalvardığını anlamadan, hatta yalvardığını bile fark etmeden yalvarıp yakarmaya başladı. Ne Agabu, ne ölümdü onu korkutan; o sadece rüyasından kurtulmak istiyordu.

Agabu bir an, çok kısa bir an Zeheyra'nın başından kaymış örtüsünün açıkta bıraktığı saçlarının arasında iki tel beyazı ilk kez o zaman fark etti. Ne zaman düşmüştü bu iki tel kır Zeheyra'nın saçlarına, o ne zamandır onun yüzüne alıcı gözlerle bakmamıştı?

"Tamam işte, çırpınman faydasız, söyle hemen çıkarayım seni sudan, defterler nerde? Seni yeniden kayığa almamı istiyorsan söyle, defterler nerde, ne yaptın onlara?"

Zeheyra adeta gölde değil rüyasının içinde çırpınıyor, yalnızca kayığa değil, yıllarca onca kutlu şiir gömdüğü sesine de tutunup rüyasından çıkmaya çalışıyor; sayıklar gibi amaçsızca yalvarmalarını sürdürüyordu.

"Sen benim yalnızca bir yüzümü gördün Zeheyra, neler yapabileceğimi hiç bilmiyorsun. Fazla zamanımız yok. Gün iyice sökmeye başladı. Göl uyanmadan, hayat uyanmadan konuşmaya başla hemen. Nerde o defterler?"

Sazlıklardan bir anda havalanan çığırtkan kuşlarının hepbir ağızdan bağrışmaları şu an sükûnet içinde görünen sabahın ve gölün sessizliğini uzun süre koruyamayacağını hatırlattı Agabu'ya. Bu sesleri

bir uyarı gibi alan Agabu doğruldu yerinden. "Bak mesela bu bir uyarı olsun sana," dedi ve belinden çektiği kısa kılıcını bir anda Zeheyra'nın kayığa tutunan sol elinin üzerine indirip parmaklarının tümünü kesip aldı. Kayığın zeminine düşen parmaklar kanlar içinde çırpınıyorlardı şimdi. İçlerinden birinden boşalan yüzük kayığın ahşabında tınladı. Kesilen parmaklarının şaşkınlığı ve acısıyla kayıktan sökülüp göle gömülen Zeheyra, sonra su yüzüne çıkıp diğer eliyle yeniden tutunmayı başardı.

Agabu elindeki kısa kılıçla havaya tehditkâr eğriler çizerek bakıyordu Zeheyra'ya. Eğilip Zeheyra'nın şaşkınlık ve acıdan büzülmüş yüzüne korkutucu bir ifadeyle iyice yaklaşarak bu kez sadece gözleriyle soruyordu. Zeheyra hayatla arasında yalnızca beş parmağıyla tutunabildiği bir bağ kaldığını kavramıştı.

"Moottah'a verdim onları," dedi. "Moottah'ta."

Bu kez Agabu'nun yüzüne, hayatı boyunca en korktuğu şey başına gelmiş birinin hiçbir ifade taşıyamayacak kadar sarsılıp bozguna uğramış boşluğu geldi. Kâbusu gerçek olmuştu. Hayatı boyunca en büyük korkusuydu Moottah. Hep günün birinde onun her şeyi anlamasından korkmuştu. Kendisi de Zeheyra'yla birbirlerine ne kadar benzediklerini unutmuştu demek. Onun bunu yapabileceği hiç gelmemişti usuna. Şimdi Agabu'nun kâbusuyla Zeheyra'nın rüyası durgun gölün ortasında sonsuza dek havaya asılı kalmış iki lanet gibi karşılıklı duruyorlardı. Hemen sonra yüzünde belli belirsiz seğirmeler dolanmaya, gözleri yeniden ifade kazanmaya başladı Agabu'nun. Sesi o kadar sakin ve rahattı ki bir an evde karşılıklı koltuklarında sohbet ediyor olduklarına inanabilirdi Zeheyra. Acı ve korku içinde kıvranarak sorularını kesintisiz biçimde, ama giderek tükenen bir sesle yanıtlıyordu.

"Moottah nerde peki?"

"Samarakad'da."

"Ne yapacak o defterleri peki, sana söyledi mi?"

"Bilmem, söylemedi."

"Nereye gidecekmiş peki?"

"Odragend'e."

"On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne mi?"

"Evet."

Agabu için birden her şey gün gibi aydınlandı. Olacakları, başına gelebileceklerin tümünü dehşetle kavradı. Sıkıntısı boğazından kızgın kum tanecikleri gibi akmaya, hırıldamaya başladı. Kırılmanın eşiğindeki bir kılıç gibi olduğu yerde yaylandı. Bir an soluğunu içinde tutup kuşağından çekip aldığı andan itibaren havada yarım eğriler çizip durduğu kısa kılıcını gene aynı hızda kesin bir hamleyle Zeheyra'nın diğer eline indirdi. Tutunacak son parmaklarını da yitiren Zeheyra kayıktan tamamen çözülürken uzun bir çığlığın ardından sönen sesiyle "Benim rüyam böyle değildi," diye haykırdı içindeki uçuruma: "Böyle bitmemeliydi." Önce boğazında düğümlenen son çığlığı yuttu, ardından gölün sularını. Parmakların kesilen yerlerinden boşalan kanın suda genişleyip yayılarak halkalanan girdabında bir süre daha çırpındıktan sonra, bir zamanlar modiyad işi gümüş taraklarla taradığı saçlarının tel tel çözülüp dağıldığı gölün sakin sularına gömülüp gözden kayboldu. Ondan geriye sabah sisinin henüz tamamen kalkmadığı gölün yüzeyinde ürperen kıpkırmızı bir rüya kaldı.

Agabu gölün sisi çözülmeden bir an önce sahile varmak için küreklere asılıp hızla uzaklaşırken kayığın zeminine düşen sahibinin öldüğünden habersiz parmaklar hâlâ kanlar içinde çırpınıyor; içlerinden biri çırpınırken bile üzerindeki yüzüğü taşımayı sürdürüyordu.

Kürek çekme hızında düşünse de şu andan itibaren yapacaklarını serinkanlı bir biçimde kafasında bir sıraya koymaya çalıştı Agabu; neden sonra eğilip kayığın zemininde can çekişmekte olan Zeheyra'nın kesik parmaklarını toplayıp göle fırlattı.

Şimdi sırada Odragend'e varmadan ele geçirilmesi gereken Moottah vardı.

Kar kızağı

Gece uzun süre uyku tutmadı Moottah'ı. Bugün öğrendiği Serhenas ile ilgili gerçek o kadar ağır geliyordu ki yüreğine, başını dizlerine koyarak uyumaya çalıştığı Serquvaa kiliminin cinlerinin bile hiçbir yardımı dokunamadı ona. Yay gibi gerilmiş kaslarının hırpaladığı bedeni yorgunluktan bitkin düşmüşken, sinirleri hâlâ dipdiri, gözleri kaskatı; başının altına bir koyup bir çektiği yastık amansız bir düşmandı.

Belki bir yardımı olur ümidiyle uyku çayı istedi hancıdan. Yalnızca kokusu bile insanın uykusunu getirmeye yeten bu çay ancak üçüncü kupanın dibi göründüğünde Moottah'ı hafifçe sersemletmeyi becermişti. Sık sık sıçrayarak uyandığı tedirgin bir uykuya kafasına vurularak bayıltılmış biri gibi yuvarlandı.

Yuvarlandığı yerde kar aydınlığı kaplamıştı ortalığı. Zeey ile Tagan'la birlikte karlara bata çıka mutluluk içinde yürüyorlardı. Neşeyle tırmandıkları tepenin başında Serhenas gülerek onları bekliyor, sevinçle kucaklamaya hazırlanıyordu. Yüzünün uzaktan bile belli olan ışıltılı bir dolgunluğu vardı. Sanki yalnızca karın aydınlığı değildi yüzüne vuran, bütün varlığına yayılan bir çocuk iyiliğiyle parlıyordu. Çoktandır hiç bu kadar mutlu olmamıştı Moottah. İnsanın çocukken tattığı mutluluğun bambaşka bir mutluluk çeşidi olduğunu hatırladı. Bir daha asla tekrarlanamaz bir mutluluktu bu. İnsanın elinden erken alınan bir şeydi. Kırılan ilk oyuncak! Serhenas bulunduğu yerde ellerini birbirine sürterek ısınmaya çalışırken Moottah'ın duygularını anlıyor, yürekten paylaşıyormuş gibi uzaktan başını sallıyor, düşündüklerini sessizce onaylıyordu. O tepenin başında neşe içinde buluştuklarında bütün çocuklukları bir arada geçmiş dört kafadar gibiydiler; karın içinde sıralanmış duran: Serhenas, Zeey, Tagan, Moottah. Az

ötelerinde seyrek aralıklarla manzaraya dağılmış ağaçlar, ak kırağıyla kaplı kış dalları... Bir daha hiç bu kadar mutlu olamayacakmış gibi doyasıya bir kaygısızlıkla gülüyor, gökyüzündeki dolgun bulutlara kadar yükselip uzanan kesintisiz kar tepelerinin içinde sevinçle koşturup duruyorlar. Sonra Serhenas günlerdir yağan karın ağzını örttüğü kuyunun üstündeki karları çabuk hareketlerle temizledikten sonra uzanıp kuyunun içinden bir kar kızağı çıkarıyor. Moottah tanıyor bu kızağı, Serhenas'ın kızağıydı bu! Hatırlıyor, üzerinde süslü harflerle kızağın adı yazılıydı. Hiçbir anlamı olmayan bir sözcüktü; hatta "Ben buldum," diye övünürdü Serhenas. "Şairler, anlamını sadece kendilerinin bildiği sözcükler uydurmazlar mı?" Kızağı ters çevirip göğsünde tutarak altında yazan yaldızlı adı gösteriyor onlara. Her yer kar beyazıyken bir tek bu adın yazılı olduğu tahtanın üzerinde sarı, kırmızı, yeşil, lacivert çizgili bir çerçeve içinde "Roasanayma" yazılı. Hep birlikte bindikleri kızakla kendilerini kar yüklü tepeden aşağı neşeli çığlıklarla bıraktıklarında Şairin Kuyusu arkalarından çağırır gibi sesleniyor: "Roasanayma... Roasanaymaaa..."

Moottah bu ses üstüne dönüp ardına baktığında, okulun avlusundaki onlarca kardan adam arasında durup bir yandan omzuna aldığı şalı koltuğuna sıkılarken arkalarından el sallayan öğretmenini görüyor. Hep hüzünlü biri olarak hatırladığı, Sohar ormanlarının akkanağaçları gibi hülyalı, incecik bir dalı andıran öğretmeni kar aydınlığı içinde gülüyor ona. Bir belirsizlikten diğerine geçercesine hem uğurluyor sanki onları, hem karşılıyor... Okulun avlusundaki kardan adamların hiçbiri erimemiş, hepsi olduğu gibi duruyor. Hayat herkesi haklı çıkarmış. Moottah yeniden çocuk olmuş okulun avlusunda sevinç içinde el çırpıyor.

Tepenin dik eğimli yamacında iyice hızlanan kızakla birlikte her şeyden uzaklaşırken arkalarından seslenen Şairin Kuyusu'nun sesi ta buradan bile duyuluyor: "Roasanayma... Roasanaymaaa..."

Zeey ile Tagan bir süredir silkeleyip uyandırmaya çalıştıkları Moottah'ın nihayet gözlerini açtığını gördüklerinde rahat bir soluk aldılar. İkisinin de yüzünde çok korkmuş bir ifade vardı. Ne onlar daha önce Moottah'ı böyle uykusunda çırpınırken görmüştü, ne de Moottah onları böyle korkulu bir çaresizlik içinde yakalamıştı.

"Sayıklıyorsun," dedi Zeey.

"Terliyorsun da," dedi Tagan.

"Uykunda çırpınıyordun," diyorlar ikisi birden.

Yatağın içinde doğrulup önce başucunda duran güğümden kana kana su içen Moottah, "Rüya gördüm," diyor. "Sadece bir rüya."

"Çok mu korkunçtu rüyan?"

"Tersine çok güzeldi," diyor Moottah. "Size verdiğim bir sözü hatırlattı bana. Kuzeye yöneldiğimizde sizi karlara çıkaracağım demiştim, ama biliyorsunuz, olmadı. Rüyamda hep birlikte karlar içindeydik. Dördümüz." Konuşurken sesine rüyasındaki mutluluk iniyor kendiliğinden.

"Dördümüz mü!?"

"Evet, dördümüz, bir de Serhenas vardı. Eski bir arkadaş."

"Roasanayma ne demek peki?"

"Kar kızağının adı."

İkisi de aynı anda "Roasanayma... Roasanayma," diye yüksek sesle tekrarlıyorlar. Neşeleri yerine gelmiş gibiydi. "Söylerken insanın dilinde kayıyor sahiden, kızak gibi," deyip gülüşüyorlar.

"Bir gün biz de hep birlikte karlarda kayacağız değil mi?"

"Tabii."

"Bizim de bir kızağımız olacak mı?"

Sözünü tazeler gibi başını sallayan Moottah, Zeey ile Tagan'ı sakinleştirip yatırdıktan sonra, rüyasındaki işaret taşlarını tabir ederek okumaya çalışıyor: Rüyası ona yarın ilk iş olarak Şairin Kuyusu'na gitmesi gerektiğini söylüyordu. Bir gerçeği doğrulayıp kanıtlamaktan çok, Serhenas'ın sesi için yapacaktı bunu. Biliyordu ki birlikte gittikleri o ilk seferden sonra bir daha gidememişti kuyunun başına. O kuyuya sesini, hecesini bırakamamıştı. Yıllardır Anakara'nın her yerinde, binlerce kalpte yankılanıp dalgalanan şiirleri, Şairin Kuyusu'nda sahibinin sesiyle can bulmamış, Serhenas kendi sesinin yankısıyla sarhoş olmanın mutluluğunu tadamamıştı. Bütün bunları onun yerine yapacaktı şimdi. Bu, onun için mutlaka yerine getirilmesi gereken bir tören, ödenmesi gereken gecikmiş bir borçtu. Ayrıca bu şiirleri yıllar sonra onun sesinden dinlemek, onunla konuşur gibi olmak; sesini, onun sesini duymak istiyordu.

Ertesi sabah, daha gün uyanmadan altına verdikleri Samarakad'ın en hızlı koşan Kohandra atlarından birinin sırtında rüzgâr gibi kanatlanırcasına yola çıktığında yalnızdı; Şairin Kuyusu'nun başına vardığında bu kez yanında Zeey ile Tagan yoktu. Uyuşuk bulutların kapadığı ışıksız göğün altında ağır geçen miskin bir gündü. Mevsimin erkeninde pek fazla insan yoktu kuyuya çıkan tepenin eteklerinde. Bu sayede tepeye tırmandığında sıranın kendisine gelmesi için çok beklemedi. Kuyunun ağzına vardığında bir an tıpkı yıllar önce olduğu gibi yanı başında hissetmek istedi Serhenas'ı. Bütün ruhuyla ruhunu çağırdı. Sonra kuyuya eğilip yıllar önce kendisine ithafen yazıldığını bilmeden sevdalanır gibi ezberine aldığı "Gölgelerin Anadili"ni alçak sesle, ama kanar gibi okumaya başladı. Yalnızca şiir okumuyor, bütün varlığıyla teşekkür ediyordu şimdi.

Az sonra Serhenas'ın sesi kuyunun dibinden dalga dalga yükselip yankılanarak Moottah'ın bütün varlığını kuşatıp kamaştırdı. Nice zaman sonra kelimelerine kavuşmanın tınısıyla parlayan bu seste, yıllardır bu ânı bekleyen kaderine gecikmiş birinin duyduğu sevincin dolgunluğu ve kuyunun kalbiyle kanıtlanmışlığın gururu vardı. Artık Moottah'ın karşısına çıkmaya hazır bir şairin erinçli, tok sesiydi bu.

Sonra şiir bitti. Ses söndü. Moottah yeni kaybettiği birinin ardından ağlar gibi taptaze bir acıyla sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. Bunca yıldır bütün ağlayamadıklarını bir kerede ağladı. Biliyordu: Çocukluktan kalma acılara ağlarken insan, çocuklar gibi omuzları sarsılarak, bütün vücuduyla ağlardı.

Dönüş yolunda, soğumamış bir yürek, ama sakinleşmiş bir akılla Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde yapacağı açıklamanın nasıl olması gerektiğini tasarlıyordu. Bu konuşmanın Odragend'de yaratacağı etkinin büyük olacağını tahmin edebiliyor, ama kısa zamanda Anakara'nın dört bir yanına yayılması için mümkün olduğunca çok kişiyi bilgilendirmenin yollarını hesaplıyordu. Bunu yalnızca arkadaşı, kardeşi, can yoldaşı Serhenas'a değil, şiirleri elinden alınıp şairliği kadersizleştirilmiş büyük şair Serhenas'a, şiir sanatına, gerçeğin kendisine, Anakara'nın tarihine; şiirleri bayraklarda, burçlarda, akıllarda, kalplerde dalgalanan gelmiş geçmiş bütün şair-

lerin ruhlarına ve emeklerine borçluydu. Belki de kendisini yirmi yıl sonra evinden çıkartıp yollara düşüren kaderin çağrısıydı bu. Değil mi ki her kader kendini gerçekleştirmek ister; kendisininkinin de zamanı gelmiş olmalıydı.

Bu sırada Samarakad'a varmış olan Agabu'nun adamları Moottah'ın sabahın çok erken bir saatinde atlanıp kuzeyde bilinmeyen bir yere doğru dörtnala gitmiş olduğunu öğrendiler. Kuzey kapısının surlarındaki nöbetçiler bu bilgiyi doğruladı. Kuzeye açılan yol, az ötede birden çok kola çatallanıyordu. Hangisinin izini sürmeleri gerektiğini bilemediler. Bilgi almak amacıyla birkaç yere birden en kalın bulutları bile bir hamlede kesen bıçak kanatlı şahinler uçurdular.

Birkaç gün sonra Samarakad'a dönerken gökyüzünde yüzgeç kanatlı uçman kuşlara rastlayan Moottah'm yüreği heyecanla çarpmaya başladı. Çünkü atalardan kalma bir inanışla, "Bu kuş ne zaman gökyüzünde görünse yazgı kanatlarını hızlandırır," derlerdi. Timsah kafalı, kartal gagalı, yüzgeç kanatlı uçman kuşlar doğanın bir mucizesi olarak değerlendirilirdi. Kanatlarının üzerine bir ağ gibi yayılan incecik damarları bir yaprağın yüzeyini andırır. Onlara "yaprak kanatlı kuşlar" denmesinin bir nedeni de budur... Zar inceliğindeki kanatlarının yükseklerin sert rüzgârlarına nasıl dayandığı hâlâ tabiatın açıklanamaz gizi, herkesin meçhulüydü. Moottah'a göre bu dönüş yolunun göğünde, uçman kuşların kendine görünmesi yazgının ondan yana kanatlarını hızlandırdığının kutlu bir işaretiydi. Yüzüne aydınlık bir gülüş yerleşti.

Moottah Samarakad'a vardığında, karşısına aldığı Zeey ile Tagan'a bu defterlerin önemini, olayın fazla ayrıntılarına girmeden, onların gözünü korkutmadan, dilinin döndüğünce anlatmaya çalıştı. Yalnızca yolun bundan sonrasında hayatları pahasına korumaları gereken bir gizli hazine taşıdıklarına gönülden inanmaları gerektiğini söyledi. Boynuna asılı bu çantadaki defterlerin varlığı şimdi yaşamının bütün anlamı olup çıkmıştı Moottah için. Şiirin, bir hakikat sanatı olduğunu biliyor ve eskiden olduğu gibi şimdi de yaşamda hakikatlerin ortaya çıkmasından daha büyük bir amaç olmadığına inanıyordu. Oturup, bu şiirlerin etrafında olup biten her şeyi açıkladığı, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde yapacağı konuşmanın metnini yazdı o

gece, ardından "Gölgelerin Anadili"nin yazılı olduğu defterin son sayfasıyla cilt kapağı arasındaki saklı bölmeyi andıran incecik zarfa gizleyip yerleştirdi.

Yüzgeç kanatlı uçman kuşların gönlüne kattığı umuda karşın Samarakad'da gördüğü rüyadan sonra hâlâ adını koyamadığı köklü bir tedirginlik içindeydi. O rüyanın göz kamaştıran kar aydınlığında bir karanlık işaret saklıydı sanki ve Moottah onun ne olduğunu bilemiyordu. Göze görünmeyen tehlikeli ve saydam bir zarla kuşatılmış gibi hissediyordu kendini. Samarakad sonrasında menzilinde konuşma yapması gereken yalnızca bir-iki kent kalmıştı; aralarındaki mesafelerin uzunluğuna, kısalığına bakmaksızın o kentlere yolculuklarını hep kapalı arabayla ve atlı eşlikçilerle yaptı. Ne olduğunu bilmediği bir şeyden çekiniyor, ama gene de kendisini bu duyguya fazla kaptırmaması gerektiğini düşünerek, içinde depreşen kaygıları, henüz kimselerin bilmediği ama yakında ondan öğrenecekleri büyük bir gizi aklında, kalbinde ve çantasında taşıyor olmasına bağlıyordu.

Gelişkin bir casuslar, çaşıtlar, muhbirler ve katiller ağına sahip yaban dağ kabilelerinden biri Agabu'nun karanlık emellerinin emrine birkaç adamını vermişti. Yıllarca esnek bambu kılıçlarla, yara takviyeli kılıç zırhlarıyla alıştırma talimi yapmış, girdikleri nice kavganın, dövüşün izlerini üzerlerinde birer kara madalya gibi taşıyan, vicdandan yoksun, pişmanlık tanımamış, adam kaçıran, yol kesen eli kanlı uğrular, arkalarında çok ceset bırakmış azılı katillerdi bunlar. Ele geçirilseler bile, kim için gönderildiklerini bilmez, nice zorlansalar da bilgi veremezlerdi. Her birinin ellerinin derisi bunca yıldır döktükleri kanla kalınlaşmıştı.

Elebaşlarıyla yaptıkları anlaşma gereği hizmetleri karşılığında Agabu onları hem güvenlik kayıtlarında aranan kişiler olmaktan çıkarmak için hileli yollara başvuracak, hem de vereceği başka adlar altındaki şehirli kimliklerle onlara yepyeni bir hayata başlama fırsatı sunacaktı. Yapmalarını istediği şeyse onlar için gayet basit ve sıradandı: Moottah'ı öldürüp defterleri Agabu'ya geri getireceklerdi. Hepsi bu kadardı. Yalnız bunun tasarlanmış bir cinayet olduğunun anlaşılmaması için, olaya meczup göçmenlerin, vahşi uğruların saldırısıymış izlenimi vermeleri gerekti, bu nedenle de Moottah'm tanınmayacak

hale gelecek biçimde parça parça edilmesini, etlerinin sağa sola serpiştirilmesini istemişti.

Defterleri eline geçirdiğindeyse Agabu bu kez onları tekrar bir yere kilitleyip saklamak şöyle dursun, Yaradılış Dağı'nın ateş kusan kıyamet yarıklarından aşağı atmak için yedi deryalar aşmaya yemin etti.

Ataları, ad büyücülerinin gazabından korktukları için zamanında dağlara çekilerek kendilerini isimsiz bırakmış, bu yüzden de "İsimsiz Güçler" diye anılan, daha önce başka karanlık işlerinde de kullandığı kabilelerden birinin reisiydi şimdi Agabu'nun karşısında oturan uğursuz görünüşlü adam. Bıçakla açılmış iki yarığı andıran kısık gözleri her çeşit zulmü tanımış bambaşka bir âlemden bakar gibiydi. Adının ne olduğunu kimse bilmezdi. Konuşurken alnında kabaran damarla yüzü çürümüş bir ağaç kabuğuna benziyor, emrindeki uğrulara güveninin tam olduğunu söylerkenki sinsi gülüşü, yağlı bir karanlıkla parlayan yüzünde yanlış kaynamış bir yarayı andırıyordu. Elindeki şarap testisini boğazlar gibi tutuyor, sesinin kınında bıçak taşır gibi konuşuyordu. Söylediğine göre bu iş tam onlara göreydi. "Hele görme, aramıza yeni biri katıldı," dedi. "Daha on beşinde yok, ama ardında yaşının beş misli ceset bırakmış. Sanki birkaç kişi birden yaşıyor içinde. Bir bakıyorsun küçük masum bir çocuk, bir bakıyorsun doğuştan cana susamış yedi ruhlu bir katil. Duymuşsundur belki, adı Remzganan, onun artık başka bir adın arkasına saklanmasının zamanı gelmişti. Bu, ona iyi bir fırsat oldu. Şimdiden Moottah'ı ölü, o defterleri elinde bil! Bir an önce uğrularıma şehirlerde yaşamanın önünü açacak yeni kimlikleri, yeni belgeleri hazırlamaya başla!"

Ümma'nın üçüncü rüyası

Ay karanlığında gördüğüm odur ki elinin ayasında yeşil kabuklu yılan uyuyan bir kadının eli değmiş Samarakad Surları'na. Değdiği yerde kin kıvırcıklanıp kabuklanmış, sonra kabuk yarasından duvar örmüş kendine; bu duvarın içinde boşluk olup yuvalanmış, saklanan her boşluk gibi göze görünmez işaretlerle içeriden doğru büyümüş büyümüş dayanmış saklandığı duvarın dışarı bakan sınırına. Beklediği bir zaman varmış bu elin; kâinatı kuşatan görünmez güçlerin, duvara değen elin, kadere değmesini ertelediği bir zamanmış bu... O zaman şimdi gelmiş. Boşluk olgunlaşmış. Bugünleri beklemiş, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin tam ortasını beklemiş; boşlukta kabuklanan kinin, duvara değen elde saklanan gizin kendini açıklamasının zamanı gelmiş. Taş büyümez, taş durur olduğu yerde, ama içindeki boşluk büyürse gazap olur. Soğumuş taşların unuttuğunu yanardağlar hatırlatır insana. Bildiğini bazen anlamaz insan. Boşluktan varlığa akıp varlıktan yeniden boşluğa düştüğünü ancak böyle zamanlarda anlar.

Bu yıl On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde öyle bir şey olacak, öyle bir şey olacak ki Tau'nun çılgın nar ağaçlarının dalları hummaya tutulmuş gibi silkelenirken, güneş kavruğu topraklar gibi çatırdayarak bağrı yarılan narların içi, dolu taneleri gibi toprağa dökülecek, onların dökülmesiyle toprağın teni ürperecek, Samarakad Surları taş taş sarsılıp sallanacak eteklerine kadar yürüyen toprağın ürpermesinden. Surlar sarsıldığıyla kalıp dimdik ayakta durmaya devam ederken bir tek o elinin ayasında yeşil kabuklu yılan uyuyan kadının değdiği duvar ortasından yarılıp yıkılacak. Duvarın yarılıp surların yıkıldığı yerden yepyeni bir şiir bayrağı çıkacak ortaya, şaha kalkmış atların yelesi gibi iki yana süzülerek burçlara doğru yükselip dalgalanacak.

Ortaya çıktığında bomboşken dalgalana dalgalana yükseldikçe bayrağın üstü kayıp dillerin zamanla tek tek çözülen sırları gibi şiir harfleriyle dolacak. O gün, on üç dolunaylı göğün altında birden fazla şey olacak; gök katlarındaki on üç ayrı kaynaktan akan gümüşten sicimlerle birden fazla giz ışığa çıkacak. Hakikatin yüzü birkaç yerinden birden aydınlanacak. O gün çok kişi gülüp az kişi ağlayacak. Yeryüzündeki her kuyu kendi sesiyle konuşup, her yol kendine katlanıp kaynağına kavuşacak. Başlangıcın ışığı, hakikatin bilgisi adeta on dördüncü dolunay olup parlayacak.

Şimdi çıktığın yolun neresindesin bilemem Gamenn, seni bulması için Odragend'e yolladığım tekinsiz rüyalarımın gizleriyle bulanık şu satırları, Lelalu'nun güvercinliğinden yazıyoruz sana. Suladığımız gaveleana menekşeleri kokularını senin için bekletiyorlar. Dalında bekleyen yemişler de öyle.

Umarım kehanet yorgunu gözlerimin gördüğü şu yoksul rüyalar bir parçacık da olsa ışık düşürüyordur aklının çıkmazlarına. Bu arada sırası gelmişken söyleyeyim, günün birinde Bilge Şair Bendag'la kesişirse yolunuz, olur da karşılaşırsan beklenmedik bir kavşakta, Anakara'ya ayak bastığının rüyasını gördüğümü söylemeyi sakın unutma ona. Biliyorum, döndüğü yol yumak olmuş içinde, ama bir zaman sonra bir kadın olacak yanında. Hayatın bitmediğini bir kez de onunla hatırlayacak bilge şair, büyük usta. Yıllar sonra bize suskunluğun uzun ve ketum yolculuğunu anlatacak.

Keşke bir kerecik olsun kendimle ilgili bir ipucu görseydim rüyalarımda, bir kez olsun cevap verseydi şimdi benim ne yapacağıma.

Biliyorsun değil mi, çok özlendin buralarda.

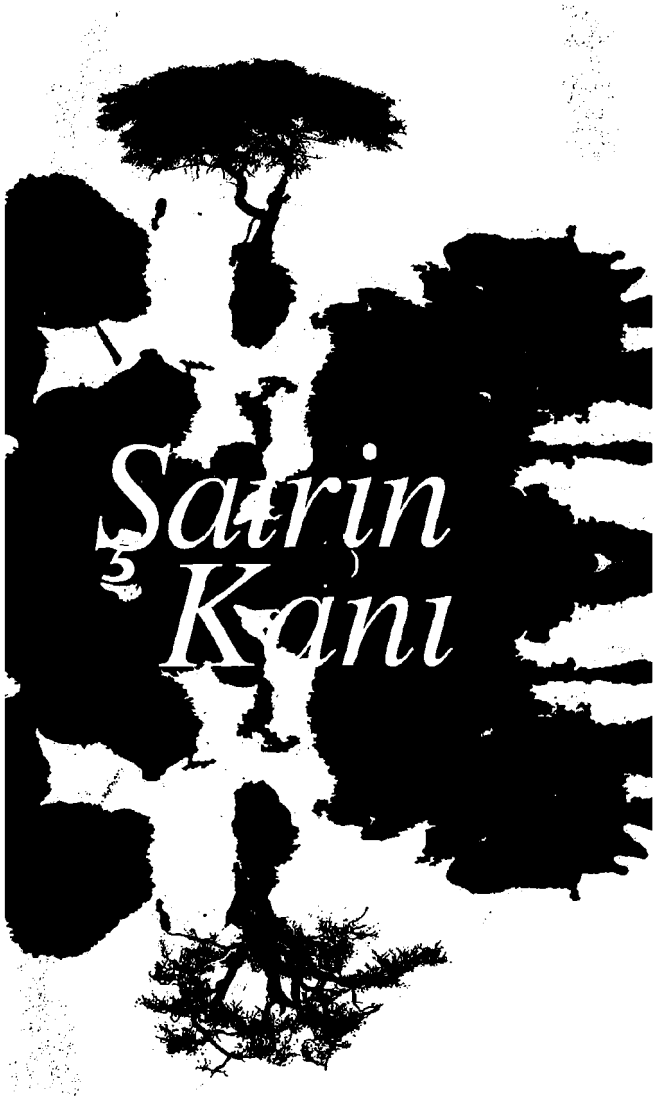
Ümma ve Lelalu yan yana durarak, ikimiz de sevgilerimizi yolluyoruz sana; başımıza, omzumuza, dizlerimize konan güvercinler ve güller arasında.

Katilin kanı

kanını dinleyen kör demişti, kanına çok kan karışmış senin. bunun anlamı bilinmedi, sen de bilmedin. kan kamaşmıştı. sende uykuda bir çocuk kanı kalmış, demişti. sen hiç büyümedin. git hemen ellerini yıka, salladığın bıçağın yardığın etten fışkıran kanla kendi kesiğinden sızan kan birbirine karışıyor. bak bu da düzgün oldu. deftere yaz. bunu kim demişti sana, yüzünü görmemiştin. zaten gözlerin de senin değildi. bak bunu şiir gibi söyledin. Ama sen şair değil, ceninsin. şiirin karnında kilitli kaldın. kilidin kaldı karnında şiirin. kimsenin kalemi doğurmadı seni. seni taşıyan bile uyuyup karnında unuttu seni. bıçağınla del çıkar kendini. seni doğurmayan ölmeli, hem ölünü al, bir daha doğurmasın şair. hafızanda kaç hafıza saklanıyor çocuğum senin, bunu da diyen biriydi, tünelin ucundaki ışığa yürü, yerin altında yürürken içinden birkaç kişiyi ardında bırak, biz yukarıda olacağız toprağın üstünde, çok kişi girdiğin bu tünelden tek kişi çıkmaya bak, dosdoğru ilerlersen unuttuğun evine çıkacaksın, unuttuğun kendine çıkacaksın. defterleri sakla o kişi gelip alacak senden, gelip bulacak seni, emanet yerini bulacak. kandaki kelimeler en çok şiirde görülür değil mi. kanı yıka kanı yıka kandaki kanı yıka. elindeki kanı onun kanıyla yıka sana bıçak sallayanı anlamazsan kanına işleyenden kurtulamazsın eline yürüyen bıçak seni hangi kandan kurtaracak. kanını görmediğini şiirinden tanıyamazsın kimin şair olduğunu şair kanı olmayanların yazdığı şiirlerin kanı akmaz ki kessen kelimelerini. bugün başka bir şehrin kapısıdan gir başka birinin kanını giyin. için kör, için körebe kaybolduğun tünelden çıkamıyorsun kendine.

Tünelin sesinde ilerle ilerde seni yöneten sesleri dinle geciken ay bulut ay akşamında ay korkunun gömleğinden çırpındıkça seni yöneten sesler geciken ay bulut ay akşamında ayda kan yok yeniden çocuk

olmak aya gitmek ister ay kanar bazen on üç kere defterlere düşen ışığı tehlike defterleri sakla ayy ay ayy yüzüme sallanan bıçak ayı ortasından ikiye keser defterlerden kanat rüzgâr boşluk uçuyorsun çocukluk bir gece ayda uçtuğun uyku uzun birinden diğerine yürüyor yürüyor yürüyordum bu kan nerden geldi elime nerdeyim ben uyuyorum uçarken yürüyorum şimdi kim oldum elimdeki kan kimin kimdeki kanın eliyim ben

Satrin
Kani

Açık şehir

Şehrin dış surlarının gözetleme kulelerinde kendilerine ayrılan yerlere tünemiş şahinler durur. Delici bakışlarının sabit siyahıyla kentin şimdisini olduğu kadar, geçmişini, geleceğini de korur gibi boyunlarını arada bir sağa sola kırıp ufku tarayarak, parlak tüylü kanatlarına soluk aldıran çalımlı yekinmelerle yerlerinde şöyle bir silkelenip ardından sakinleşerek bu kadim şehrin zamana dayanıklı tozlu surlarını gene aynı sabır ve kararlılıkla beklemeyi sürdürürler.

Söylenenlere göre, şiirin ve yazının bulunuşundan bile eskiye dayanıyor olmalıydı şehrin kuruluşu; o kadar eskiydi ki kuruluş efsaneleri bile kimseler tarafından hatırlanmıyordu artık. Sanki her yerden, her şeyden önce vardı açık şehir, Odragend.

Rüzgâra bırakılmış okunmayı bekleyen sayfalarıyla hep açık bir kitap gibi duran, Anakara'nın tarihsel katmanları en okunaklı yerleşim birimlerinden biriydi burası. Bu yüzden sokaklarında, meydanlarında dolaşırken yalnızca kentin içinde değil tarihin, zamanın içinde de gezer gibi olurdu insanlar. Hem yaşayan canlı bir şehir, hem açık bir müzeydi adeta.

Kentin girişinde, surların hemen ordaki Limon Masası'nda oturan yaşlıların dediği gibi, yaşayan kentler kalıntılarını ölü olanlarınkinden daha iyi saklar; çünkü çok görülmenin görünmezliğinde varlıklarını koruma altına almayı bilmişlerdir. Bazı yerlerin, mekânların zamanı diriltme gücünün, diğerlerine oranla çok daha fazla olduğunun canlı bir örneği olan kentin bu sırrını, bölgeye ilk yerleşenler ta en baştan sezmiş olmalı ki ona kendi ata dillerinde "ölü yaşatan" anlamına gelen "Odragend" adını vermişler.

Bu sözcük "ortada duran" anlamına da gelir, "açık şehir" anlamına da... "Ortada duran" anlamı bile kendisini çoğaltır: Hem somut an-

lamıyla ortada duran herhangi bir nesneyi imler, hem de "ortada durduğu halde kimsenin göremediği şey" anlamında şiirsel bir anıştırma işlevi yüklenir.

Bölgenin ilk yerleşik halkı, yalnızca kentin etrafını kalın surlarla çevirmekle yetinmemiş, dillerini de yabancılardan saklamak için her sözcüğü çoğul anlamlandırarak sözcükleri kendilerine kalkan yapmışlar. Bu nedenle kent ile dili birbirine aynı örgüyle kapanan bir labirent oluşturmuş; kentin efsanelerinin büyük çoğunluğunun kaybolan yabancılar üzerine olması bir rastlantı sayılmaz.

Zamanında en büyük korkusu yabancılar ve yabancılardan gelebilecek çeşitli tehlikeler olan bu yerleşim bölgesi şimdi bunca farklı halktan ve dilden yabancıyı barındıran karmaşık özelliğiyle geçmişine gülümsemektedir. Yalnızca Anakara'nın çeşitli bölgelerinden gelenler değil, denizaşırı ülkelerden kopup gelen göçmenler, çeşitli nedenlerle yolu buraya düşen gezmenler de buraya yerleşip kalmıştır. Üstelik yabancılar hem geldikleri yerlerin âdetlerini, alışkanlıklarını buraya taşıyarak yaşatmış, hem de Odragend'in var olan kadim gelenekleriyle kaynaşmasını bilmişlerdir; bu nedenle Anakara'nın belki de en canlı, en kalabalık, en tuhaf şehridir burası. Bulunduğu coğrafyanın bir armağanı olarak yılda bir kez gökyüzünde on üç dolunayın birlikte göründüğü tek şehirdir.

Anakara'nın diğer büyük yerleşim birimleri gibi Odragend de zaman içinde bunca büyüdüğü, şehrin merkezindeki Atalagaya denilen büyük meydandan başlayarak halka halka genişleyip çevre tepelere tırmanarak yayıldığı halde tarihteki bütün hallerini, içinden geçtiği farklı dönemlerin temel özelliklerini korumayı becermişti. Şehir şu haliyle düzenli aralıklarla çizili iç içe geçmiş çemberleri andırır. Odragend'in bu özelliğinin farkında olan ressamlar, dev kanatlarıyla bulutlara konup da aşağıya bakan yüksek kuşların gözüne bu şehrin nasıl göründüğünü tasavvur etmeye çalışan resimler çizmişlerdir. Bu konuda yapılmış onca gravür, oyma baskı, kıl incesi kalemlerle kök siyahı boyalarla çizilmiş onca levha onların bu merakını belgeler. Onlara göre her yerin gökyüzünü birbirine bağlayan kuşlardır.

Anakara'nın en büyük, en görkemli yapılarından biri sayılan yedi katlı ve yedi kapılı Şehir Sarayı ise, tam şehrin çekirdeğinde yer alı-

yor, önündeki büyük meydanın açıklığı, onun mağrur görkemini daha da görünür kılıyordu. Kente dört bir yandan gelen herkesin taş taşıyarak, harç kararak, ahşap doğrayarak bir biçimde işçilik ettiği, taş ustalarının her birinin tek tek emeğiyle yükselmiş, bu nedenle işçiliği uzun sürmüş, hayli geç tamamlanmış bir yapıydı.

Odragend içindeki mesafe ölçülerine kerteriz alınan bir yerdir Atalagaya Meydanı... Her yer ona göre tanımlanır.

İlk evleri, ilk sokakları, ilk mahalleleriyle bu sarayın da içinde bulunduğu şehrin çekirdeği bütün eskiliğine karşın yıprak görünmüyor; hem tarihteki bütün yüzlerini soyluluğun dayanıklılığıyla her bir köşesinde belgeliyor, hem de içinde yaşanılan günün neşeli müdahaleleri ve uçarılığıyla çekincesiz yüzleşebiliyordu.

Bazı şehirler insana gezerken bir süre sonra adeta varlığını unutturur; Odragend ise unutturmuyordu. Yolu buraya düşenler ne kadar büyüsüne kapılsalar da sokakların, evlerin, yapıların, anıtların kendilerini bütün varlıklarıyla dayatan diriliği nedeniyle, ister istemez uyanık bir dikkatle, yoğun bir tarih ve zaman bilinciyle geziyorlardı kentin dört bir yanını. Koca Anakara'da birbirinden ilginç onca büyük şehir içinde Odragend'e büyüleyici bir çekim merkezi özelliği kazandıran şey, belki de kuruluşunun ilk sihrine kadar geri giden bu tekinsiz ve karşı konulmaz güçtü. Kentin kuruluş zamanlarından kalma yaradılış iradesini temsil ettiğine inanılan iki taşın, belki de başlangıçta rastlantıyla yan yana konmuş herhangi iki taşın sihrinden ortaya çıkan ve zaman içinde genişleyip yayılarak bütün bir yazgıya hükmeden çekim yasası, bu şehirle karşılaşanları daha ilk anda teslim alıyor, sonrasında yakalarını da, adımlarını da, yazgılarını da bırakmıyordu. Hep söylendiği gibi, nereye giderseniz gidin katettiğiniz yolun sonunda gene Odragend'e dönüyor ve bu meydana çıkıyordunuz. Buraya, zemini Tuz Dağı'ndan gelen kristal kırığı taşlarla döşenmiş Atalagaya Meydanı'na...

Halk temsilcilerinin yönetimine geçmeden önce uzun zaman bağımsız krallık olarak yönetilen Odragend tarihinin en önemli özelliklerinden biri, hiçbir kralın adının bir diğerine verilmemiş; babadan oğula ya da dededen toruna tekrarlanmamış olmasıydı. Sözcüklerin

büyü gücüne fazlasıyla inanan kadim bir geçmişten gelen Odragend halkının tarihinde her ad yalnızca bir krala işaret düşürsün, yalnızca bir kralın ömrüyle sınırlansın ve öyle hatırlansın istenmiştir. Çünkü onlar, hatırlamanın kader tekrarını çağırdığına inanıyorlardı. Onlara göre, verilen adların taşıdığı sihir ya da ad güçleri tarafından yönetilebilir olmanın tehlikeli gizilgücü, bu adları özel ve gizli kılmıştı. Kralların yalnızca ana babaları tarafından bilinen ve mühürlü Zümrüt Belgeler'de saklanan gerçek adları ancak onlar öldükten sonra halka bir anıt mezarla açıklanırdı. Böylelikle halk ölen krallarının adını ancak o öldüğünde öğrenip onu kendi öz adıyla anabilirdi. Krallar yaşadıkları sürece kazayı, belayı, laneti, büyüyü üzerlerinden savuşturup uzaklaştıracak bir gölge adla anılır, ömürleri boyunca onlara kalkan olmuş bu ad, ölümleriyle birlikte silinip yokluğa karışarak sonsuza dek unutulur giderdi.

Bu anıt mezarların en büyüğü şehrin bilinen ilk krallarından biri olan Oreganu'nundur. Onun, güneşin battığı yere dikilen anıt mezarını bekleyen yüzlerce askeri betimleyen ayakları toprağa gömülü kızılkum taşından yapılma asker heykellerinin en küçük ayrıntıya varasıya taşıdıkları sahicilik ve gerçeklik, bu anıt mezarı görmeye gelen ziyaretçiler üzerinde, capcanlı insanlardan oluşan dev bir ordu karşısında oldukları duygusu uyandırır. Saf saf dizilmiş yüzlerce asker heykelinin yüzleri şehre dönükken, Oreganu'nun manzaratașından yapılan heykeli ise güneşin battığı yöne dönüktür. Yalnızca sırtı görülür. Uçurumlara, ovalara, ufka bakar. Onun sonsuzluğa baktığını düşünenlerle, hiçliğe baktığını söyleyen filozoflar, şairler de vardır. Bu konudaki farklı görüşleri, sonsuzluğun anlamlandırılmış hiçlik olduğu yorumunda birleştirenler de olmuştur. Yüzünü ufka dönerek şehrini, krallığını, yerküreyi, gündelik yaşamın bütün yüklerini, tasalarını, kaygılarını sanki ardında bırakmıştır Oreganu. Yüzleri hâlâ askeri bir sorumluluk duygusuyla başını bekledikleri şehre dönük duran yüzlerce asker heykeliyle, her şeye sırtını dönmüş, sonsuzluğa adım atmakta olan Kral Oreganu'nun dev heykeli, günbatımının kızılı, moruyla iyice koyulaşan ufka vurduğunda, bu soluk kesici manzara yerküreye adeta kâinatta apayrı bir yermiş havası verir. Oreganu'nun ille de yüzünü görmek isteyenler uçurumun kenarına kadar yürümek, Oreganu'nun yüzünü görmekle uçuruma düşme tehlikesi arasında kılpayı bir

dengeyi tutturmak zorunda kalırlar. Yapılışına dair nice söylenti ve söylence barındıran Oreganu heykelinin tamamlanması sırasında çalışan işçilerin çoğunun uçuruma düşüp öldüğü, kayalıkların arasındaki derin yarıklarda kaybolduğu, yüzlerce kişinin böyle telef olduğu anlatılır. Bu yüzden Oreganu'nun yüzünü görmek biraz da ölümün yüzünü görmek demektir.

Şehrin birkaç kapısı olmakla birlikte, Odragend'in ana girişi sayılan, ilkçağ kadar bilge taşların arasından geçerek ilerlenen iki yanı heykellerle kaplı Büyük Kapı geçidi, kentin ilk ruhunu söyleyen geniş bir meydana bağlanır. Şehir sonradan ne kadar büyümüş olursa olsun buraya hiç dokunulmamış, arasında enez otlar biten devrilmiş sütunları, zamanın kemirdiği kırık taşları, çatısı çökmüş ama hâlâ inatla göğe karşı dimdik duran payanda direkleriyle ona vahşi bir çekim kazandıran doğal dokusu olduğu gibi korunmuştur.

Surların dibinde, geçidin bağlandığı meydandaki geniş orta havuzunun yanındaki gölgelikli yükseltide, bilgelik ve düş yüklü bir dalgınlık içinde zamanı umursamayan yaşlılar oturur. Bunların kimi doğma büyüme Odragend'lidir, kimileriyse Anakara'nın çeşitli yerlerinden farklı nedenlerle kopup gelmiş bilge kişilerdir. Limon Masası'nda oturmaya hak kazanmış bu yaşlıların hepsi değişik alanlardaki bilgileri ve birikimleriyle yerküre belleğinin koruyucuları olarak kabul ve saygı görürler. Onlar aktarıcılardır. Tarihin, bilginin, deneyimin, belleğin, yerkürenin aktarıcıları... Zaman zaman Anakara'nın dört bir yerinden onlara çeşitli konularda akıl danışmaya gelenler olur. Yaşlanmakla, deneyim kazanmış olmanın aynı şey olmadığını içinden geçtikleri yıllardan öğrenmeyi bilmiş, kavrayışı yüksek kişilerdir bunlar. Yılların içinden geçmekle onlara kulak vermenin aynı şey olmadığını bilirler. Bilgelikle yaşlanmanın verdiği huzur içinde kendilerini usul usul damıtarak, hayata karşı sabırsızlık göstermeden; yersiz hırslara, öfkelere, yenişme duygularına kapılmadan, içinde yaşadıkları günün her ânının tadını çıkararak orada öylece oturup esneyerek, kaşınarak, arada bir uyuklayarak, bazen konuşup bazen susarak sakin sakin beklerler. Neyi beklediklerinin hiçbir önemi kalmamıştır sanki; her sabah uyandıklarında başlarında aynı göğü bulacaklarını bilmenin güveniyle bir şeyi bekliyor olmak, gündeliğin azalan ama tükenmeyen

ayrıntılarıyla uğraşmayı sürdürmek, yaşadıklarının, var olduklarının ve hâlâ bir şeyleri umup bekleyecek bir zamana sahip olduklarının işaretidir. Ömrün gerisini sakin bir gönülle yaşamak için bu kadarı da yeterlidir.

Bazen içlerinden birinin bulunduğu yerde ağır ağır bir heykele dönüşü verecekmiş gibi hiç kımıldamadan oturduğu, gölgelik altındaki bu masaya öteden beri "Limon Masası" denmesi boşa değildir. Zamanın kemirdiği ya da ekşitip buruşturduğu şeyleri en çok onlar tanırlar. Konuşacak hiçbir konu bulamasalar bile yaşlılık ve onun gündelik pürüzler yaratan sıkıntıları üzerine gevezelik eder, en sıradan konulara derinlik katmasını bilirler. Zamanın belirsiz geçişi, eski günlerin güzelliği, ölümsüzlük ümidi ya da günün havasına göre değişen ruh halleri içinde her şeyin boşunalığı, yaşamın hiçliği gibi konularda felsefeye dalarlar. Limon Masası'na sokulup kulak verdiğinizde içlerinden birinden şu çeşit sözler duymak her zaman mümkündür: "Yaşlılıkta insanların dostluk kurması güçtür. Hele taze ve güçlü dostluklar kurmak neredeyse olanaksızdır. Bunu ancak zamanı umursamayanlar becerebilir. Zamanı umursamayanlar yaşlanmayı da umursamazlar. Ya yaradılışları gereği sahip oldukları bir cevher, ya zamanla kazandıkları bir çeşit bilgelik çeşididir bu. Buyrun, siz hangi konuda konuşmak istemiştiniz?"

Siyah kalem

Ulsangeyma kendisini yola çıkaran şeyin yalnızca Odragend'in On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne katılmak arzusu olmadığını biliyordu. Bendag'ı Makrakamash'ta birdenbire karşısına çıkaran kaderin kendisine daha büyük bir vaadi olduğunu seziyor, yarım kalmış bir karşılaşmanın daha fazlası için yüreğinin bilinmez güçler tarafından kışkırtıldığını hissediyordu. Nedense Bendag'ı Odragend'de, o şenlik karmaşası içinde yalnız bırakmaması gerektiğini söyleyen içindeki o güçlü ses, adeta ikinci bir varlık gibi onunla birlikte soluk alıp veriyordu.

Makrakamash'tan yola çıktığından beri, Bendag'la karşılaşmalarını, sonrasında birlikte geçirdikleri her anı düşünüp yeniden kafasında sıraya dizerek olaylara bir anlam vermeye çalışmıştı. Bendag'ın Anakara'ya dönüşünden sonra onun bir yerlerde göründüğüne dair kimsenin ağzından bir söz duymadığına bakılırsa, kendisini bir tek Ulsangeyma'ya gerçek kimliğiyle tanıtmış olmalıydı. Bunu bir armağan, bir ödül gibi vermişti ona Bendag; ya da yazgının eli... Hayatın önerdiği bir şeyi almaya her zaman açık biri oldu Ulsangeyma, ama herkesin kaderinin elinin ayasına düşmediğini, biraz çabalamak gerektiğini, en azından bunun için yola çıkmayı bilmişti.

Odragend'deki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri sırasında Bendag'la bir kez daha karşılaşmayı umuyor, en azından Makrakamash'ta sahildeki şiir kahvesinde yaşadıkları o unutulmaz gecenin bir benzerini bu kez de orada tekrarlamayı ümit ediyor; bunun düşüncesi bile içini ürpertmeye yetiyordu.

Şenlik nedeniyle Anakara'nın dört bir yanından kente akın edecek olanların kalabalığı başlamadan oraya varmak, kalacak uygun bir yer bulmak, şehrin birkaç sakin gününü yaşamak istemişti. Belki bu ara-

da ümit ettiğinden daha önce rastlardı ona. En azından Odragend'in ünlü defterciler inden birinde Bendag'la karşılaşma olasılığının yüksek olduğunu kestirebiliyordu.

Günler süren yorucu bir yolculuktan, birkaç yerde konaklayıp soluklandıktan sonra Odragend'e vardığı sabah, daha önceki gelişlerinde olduğu gibi şehrin ışığına kapıldı ilkin. Sanki başka bir gökyüzünden süzülen bu ışık, çarptığı nesnelerin, yapıların buranın toprağına özgü yansımalarıyla çoğalarak geri dönüyordu yerküreye. Yıkanmış olarak geri dönüyordu. Bu nedenle belirsizdi ışığın kaynağı, her yer ışık kaynağı gibiydi. Makrakamash'ın ünlü güney ışığının eğitip terbiye ettiği gözleri, buradaki ışığın göksel mimarisine kayıtsız kalamazdı. Evrensel uyum yasalarına dayanan köklü bir sızıntı vardı sanki buranın göğünde. Kütleler arasında bir denge ve özellikle yaratılmış gibi duran akışkan bir hava; başka yerlerdekine benzemeyen tutarlı bir aydınlık içinde her şeyi apaçık ve uyumlu kılan bambaşka bir ışık sarmalıyordu her yeri. Buraya her geldiğinde daha önce hiç gelmemiş gibi yeniden seviyor bu kenti Ulsangeyma. Havadaki bu ışığı seviyor. Işığın, yalnızca buraya özgü bir dil konuşur gibi yüzeyler üzerinde gerçekleştirdiği oyunları, köşelerin gölgelerle kavuşumunu...

Şehrin, bu insan yoksulu erken saatlerini seviyor Ulsangeyma. Yolların kimsesiz, pencerelerin boş; evlerin, kapı önlerinin, meydanların telaşsız olduğu; insanın çiçeklerle, ağaçlarla, yollardaki işaret taşlarıyla birebir konuşabildiği bu diri saatleri... Oysa bu kez görüyor ki Odragend'in sabahları bile eskisine göre kalabalık sayılır artık. Sokaklar eskisine göre çok daha erken hareketleniyor besbelli, hatta belki de şehir neredeyse uyumuyor. Işığı bile belli belirsiz beneklenmiş. Kentteki her tören, her kutlama, her şenlik gezmen avcısı birer tecimen gösteriye dönüşmüş olmalı. Burayı Odragend yapan her şey gerçekliğini korumakla birlikte azıcık seyirlik ve satılık hale gelmiş sanki. Heves kırıcı bu düşüncelerin içini bulutlandırmasına, tadını kaçırmasına gene de izin vermek istemiyor. Odragend'in keyfini bildiği gibi sürmek istiyor.

Koşum hayvanı olarak eğitilen beyaz eşek ve zebra kırması düşük kulaklı sevimli "Nabetra"ların çektiği renkli tenteli arabalardan birine binip, daha önceki gelişlerinde kaldığı şehrin azıcık dışındaki mahallelerdeki küçük bahçeler içinde sıra sıra dizili hanlara doğru yola çık-

madan önce Şehir Sarayı'nın bulunduğu Atalagaya Meydanı'nın çevresini dolduran her birinde ayrı bir bayrağın asılı olduğu kahvelerden birine oturup günün ilk Besemya kahvesini orada içmek istiyor. Besemya kahvesinin adını anmak bile damağını kamaştırmaya yetiyor.

Oturmasıyla birlikte koltuğunun altında küçük resim sehpası, defteri, kalemliğiyle Odragend'in o ünlü sokak ressamlarından biri hemen yanı başında bitiveriyor Ulsangeyma'nın. Yüzünün adeta mora çalan koyulaşmış rengi, soluğundaki geceden kalma içki kokusunu doğruluyor. Günün her saatinde ara sokaklarda yorulup meydandaki kahvelerden birine soluklanmak için oturan gezmenlere dadanan bu sokak ressamları, öteden beri Atalagaya Meydanı'nın vazgeçilmez figürleri diye bilinir.

Bu ressam da hünerini, ustalığını belgelemek için, koltuğunun altında taşıdığı resim defterindeki bazı çizimlerini çalımlı bir edayla gösteriyor Ulsangeyma'ya. Çoğu odun kömüründen elde edilen özel bir karakalem kullanarak ustalıkla yapılmış capcanlı resimler bunlar. Sokak ressamlarının bu tür çizimlerde kullandığı siyahın şu dolgun koyuluğunu, her an hayata bulaşacakmış gibi duran yağlı parlaklığını seviyor Ulsangeyma. Odun kömürünün özel bir işlem görmesiyle elde edilmiş zift kıvamında, adeta simli bir siyah bu. Genelde bu çeşit önsezilerden pek hoşlanmamakla birlikte içinin kuytusunda bir yer, belki de bir daha Odragend'e hiç gelemeyeceğini fısıldıyor. İçini yoklayan bu duygu üzerine hiç niyeti yokken birdenbire fikir değiştirip resmini yaptırmaya karar veriyor.

Bu sokak ressamının iri kemikli zayıf ellerinin fazlasıyla belirgin görünen damarları yabani ağaç köklerini andırıyor; bu benzerlik nedense onun işini iyi yaptığına dair bir izlenim uyandırıyor Ulsangeyma'da. Ayrıca, onun bazı sokak ressamları gibi hiç kıpırdamadan durması gerektiğini söylemeyip tersine resmi yapılırken kahvesini içmesine, başını sağa sola çevirip etrafı seyretmesine ses etmeyen biri olması hoşuna gidiyor.

Yıllarca LuuRa'daki Çizimlerevi'nde çalıştıktan sonra günün birinde her şeyden sıkılıp Odragend'e gelmiş, buralarda adsız sansız bir sokak ressamı olarak, ama bildiği gibi yaşamaya karar vermiş. Şenlik zamanları şehir şehir dolaşıp hem geçimini sağlıyor, hem ileride açmayı düşündüğü sergi için Anakara'nın çeşitli yerlerinden insan yüz-

leri topluyormuş. Mesela daha geçen ay nar şenlikleri nedeniyle Tau' daymış. Yolculuklara, maceralara dayalı ilginç bir yaşamöyküsüne sahip olmanın ressamlığına, sanatına büyük bir katkısı varmış gibi azıcık övünerek söz ediyor bütün bunlardan.

Bitirdiği resmi Ulsangeyma'ya uzaktan kabaca şöyle bir gösterip, eline çabuk hareketlerle dürerek rulo haline getirdikten sonra incecik şimmia sicimiyle bağlıyor. "Adım Woh-Zack," diyor. "Bu meydanda herkes tanır beni, resminizi beğenenlere adımı söylemeyi unutmazsınız umarım, hem bir dahaki gelişinizde gene beklerim." Zummorne gümüşünden yapılma lirasını alıp ânında gözden kayboluyor. Ulsangeyma eline aldığı ruloyu açıp karakalem portresine baktığında hayal kırıklığına uğruyor; resimde kendinden çok yüzüne vurması gereken Odragend sabahının o büyülü ışığını arıyor. Oysa görülen, yılların siyahı koyulaşmış izleri yalnızca.

"Olsun, bu sadece bir resim," diyor. "Onun gördüğünün resmi. Ben kendimi böyle hatırlamıyorum."

Kan

Kentin dış surlarına kuzeydoğudan yaklaştıkları halde, kestirmeden kuzey ya da doğu kapısına sapacaklarına, yolu uzatmak pahasına güneye yönelerek eski Odragend yolunu izlemiş, şehre girdiklerinin ilk işareti sayılan boyalı sınır taşlarını geride bırakmışlardı. Zeey ile Tagan'ın ilk kez görecekleri Odragend'e, kentin tarihine ve mitolojisine uygun olarak efsanevi ana kapıdan girmelerini istemişti Moottah. Ona göre her şey olması gerektiği gibi yaşanmalıydı.

Yolda derin bir soluk aldıktan sonra aynı tonda sürdürüyor konuşmasını: "Öteden beri geçmişte çok kan dökülen yerlerin, uygarlığın beşiği olduğu söylenir. İnsanın beşiğinde kan vardır. Kan kaynayan topraklarda büyür geleceğin uygarlıkları. Kanın gücüdür bu. Her dökülen kan bir gün dönüp geri gelir. Odragend'in eski dillerinden birinde 'dökülen kan' demek istediklerinde, 'kan' yerine bambaşka bir sözcük kullanırlarmış. Kelimelerin çağırma gücüne duyulan korkunun güçlü bir ifadesidir bu. Şiir önce kelimelerle kurulan ilişkide başlar, kelimelerin kullanılışında değil."

Şehrin dış surlarına yaklaşmaya başladıklarından beri kendini kaptırmış bir halde uzun uzun Odragend'in tarihini anlatan Moottah, Zeey ile Tagan'a gereğinden fazla kandan söz ettiğini fark edip tedirgin oluyor. Sesiyle sözcüklerin arasından kendi kaderine bağlanacak bir kanın sesi akıyor adeta. Konuşmasının akışını değiştirecek bir bilgi oradan gelecekmiş gibi bir an durup gökyüzüne baktıktan sonra, kana değil ama Odragend konusuna kaldığı yerden devam ediyor:

"Bazen açılan bir yol, bulunan bir maden, yerin derinliklerinden fışkıran yeni bir su kaynağı gibi çeşitli nedenlerle değer kazanan toprak parçaları yepyeni yerleşim birimlerinin kurulmasına neden olur.

Kentlerin de insanlar gibi ömürleri vardır çocuklar. Birbirine göre değişen uzunlukta ömürleri olmuştur Anakara'daki kentlerin. Bazıları günün birinde aniden değer kazanıp, çoktandır önemini yitirenlerle yer değiştirir. Tamamen toza, toprağa karışıp kaybolan, sulara gömülüp giden, hatta hiç yaşamamış gibi bir köşede ölenleri bile vardır. Oysa Odragend her zaman değişmeyen bir önemle Anakara'nın çekirdeğinde güçlü bir çekimtaşı gibi duragelmiş; her devirde insanları, hayatları, hikâyeleri, yazgıları kendisine çekmeyi bilmiştir."

Zeey ile Tagan her seferinde aynı cankulağıyla dinlemeseler de Moottah'ın bir şey anlatırken sözcüklerle resimleme gücünden, sesindeki ezginin etkisinden kendilerini alamıyor, zaman zaman dağılan dikkatlerine, gevşeyen ilgilerine rağmen, sesinin perdesindeki ufak bir değişiklikle, tonlamasındaki bir kıvrımla yeniden bağlanıyorlar anlattıklarına.

"Geçmişte büyük hükümdarlar kendi güçleriyle burada yüzleşmiş, kalabalık ordular burada sınamışlardır birbirlerinin savaş yeteneklerini. Kanın çözücü gücü, burada kaybedip burada kazanmıştır hayatı ya da ölümü."

İçinde bulunduğu durumdan sıkılmış görünen Moottah, her ne kadar artık ağzını kapatmak istese de kendini susturamadığını fark ediyor; içindeki çalkantıyı sürekli bir şeyler anlatarak yatıştırmaya çalışıyor: "Uzak tutmasına kapılan her seyyah günün birinde buraya varmak için çıkmıştır yola aslında. Nereye giderse gitsin, kaç deniz geçerse geçsin, adımları onu sonunda Odragend'e getirir. İnsanlar kendilerini, yeteneklerini, hayallerini, hünerlerini, ustalıklarını burada denemeye kalkışmışlardır çoğu kez. 'Odragend'de söz alan Anakara'yı kazanır,' diye boşuna buyurmamıştır eskiler."

Geçmiş belgelerden derlediği bir dolu bilgiyle süsleyip zenginleştirdiği konuşmasının iyiden iyiye sıkıcı bir söylev havasına dönüşmesiyle birdenbire susuyor Moottah. Onu susturan şeyin bir tür hayal kırıklığı olduğunu fark ediyor; tam olarak neye karşı olduğunu kavrayamadığı bir güceniklik... En azından kaç yıl sonra Odragend'e girişinin böyle olmasını istemediğini, bu kavuşmayı böyle hayal etmediğini biliyor. O, sözünün ortasında birdenbire susunca Zeey ile Tagan başlarını çevirip ona bakıyorlar. Moottah buraya yıllar sonra gelişinin

heyecanını kendi doğallığı içinde yaşayamadığını; aklını, Serhenas'ın defterlerinden ve yapacağı açıklamadan bir türlü alamadığını, ölçü tutturamadığı gevezelikleriyle Zeey ile Tagan'ın da tadını kaçırdığını düşünüyor.

Anakara'yı katedecekleri bu yola çıktıklarından beri Moottah'ın anlatmalarından Zeey ile Tagan'm en merak ettikleri şehir Odragend'di; burada en çok görmek istedikleri yer ise elbette Oreganu'nun ve onun kızılkum taşından yapılma yüzlerce askerinin heykeli... Zeey ile Tagan, görkemli Büyük Kapı'dan geçip kente girerken, kendilerini şimdiden resimli masal kitaplarındaki bir ülkeye adım atmış gibi hissediyor; bu nedenle Moottah'ın anlattıklarını bir süredir iyice yarımkulak dinliyor, bir an önce Oreganu ve askerlerinin heykellerini görmek için can atıyorlardı. Oysa Moottah şöyle bir merhabalaşmak amacıyla uğradığı Limon Masası'ndaki yaşlılara yakasını kaptırmış, bir türlü ellerinden kurtulamıyordu.

Yeni yükselen günle birlikte havadaki tatlı esinti, onları yumuşak bir günün beklediğini söylüyordu. Odragend'in yavaş yavaş her yeri sarmalayan dolgun ışığı altında diğerlerinden farkı olmayan sıradan bir gün başlıyordu.

Moottah'a kalsa bugün güzelce bir dinlenip yarın bedenleri ve zihinleri dinç olarak gideceklerdi Oreganu'nun ve ordusunun heykellerini görmeye, ama Zeey ile Tagan'ın yolculukları boyunca hiçbir konuda olmadıkları kadar ısrarcı davranmaları karşısında onları bu akşamüstü günbatımında oraya götüreceğine söz verdi.

Kendilerini orada bekleyen kaderi önceden bilemezlerdi.

Yaprak

Her ne kadar eski bir inanışa göre "Taşları çözülen kapıdan geçmemek gerek," denmiş olsa da, yaşı ilerleyen insanlar gün gelir yaşı ilerleyen kentlerin taşları çözülen kapılarından bir daha geçmek isterler. Odragend'in taşları bin yıl önce çözülmüş yüksek alınlıklı ana kapısının eşiğine vardığında aklından bunlar geçiyordu Bendag'ın. Kentin ana girişi olarak kabul edilen iki yanı kırık heykeller ve yarısı devrik sütunlarla kaplı güneye bakan Büyük Kapı geçidini geride bırakan biri, artık kente girmiş sayılırdı. Neyi beklediğini, içinde neyi tarttığını bilmeden kapının ağzında bir müddet öylece durdu. Bir kapıdan geçiyormuş gibi değil de havanın boşluğunda saklı, göze görünmeyen saydam bir zarı aralıyormuş gibi eliyle havayı yoklayarak ilerledi.

Yol boyu Odragend'e ilişkin kurduğu nice hayalden sonra işte sonunda buradaydı. Anakara'da katedeceği bu uzun yolun güzergâhında ilk büyük durak olarak seçtiği Odragend'de diğer kentlere göre daha uzun zaman geçirmeyi tasarlamıştı. Başındaki kukuletayı yüzünün en azından bir bölümünü olsun saklayacak biçimde alnından aşağı doğru indirdi. Amacı, geçidin bağlandığı meydandaki geniş orta havuzunun yanında gölgelikli yükseltideki Limon Masası'nda oturan yaşlılara görünmemekti; aralarında yaşıtlarının, hatta kendisinden daha büyüklerin olabileceğini tahmin edebiliyordu. Yılların kendisini ne kadar değiştirip tanınmaz ettiğinden emin olmadığı gibi, hiçbir şeyi rastlantıya bırakmak niyetinde de değildi. Yolunun buraya kadarki bölümünde insanların dikkatinden kaçırıp saklayabildiği yüzü, bu masaya tünemiş atmaca gözlü yaşlılardan birinin ilgisini çekebilir, pekâlâ aralarında onu eskiden tanıyan biri çıkabilirdi. Yolüstü yarenlik ettiği birinden eğer hâlâ ölmediyse Ugroja'nın kaç yıldır Limon

Masası'nda oturduğunu duymuştu örneğin. Bir dönem Ugroja ile yakın arkadaşlık etmişliği vardı. Ugroja olmasa bile, yol boyu onca zahmetle herkesten özenle gizlemeyi başardığı kimliğini Limon Masası'nın çenesini tutamayan yaşlılarından birinin gevezeliğine emanet etmek istemiyordu. Yakın zaman kayıtlarını tutmakta zorlanan kocamış belleklerin, geçmişi çok daha berrak biçimde hatırlayabildiğini akıldan çıkarmamak gerekti; bu nedenle Limon Masası'nın alabildiğine uzağından dolaşarak hızlı adımlarla sağ taraftaki çıkışa yönelip gözden kayboldu.

Odragend'in ilk ruhunu hâlâ taşıdığı söylenen, yabanıl görünüşünü aynen koruyan kentin ilk meydanına çıktığında adımları yavaşladı, soluğu düzene girdi. Olası bir tehlikeyi atlatmış olmanın ferahlığıyla gevşeyerek yeniden kalabalıklar içinde sıradan, herhangi biri olmanın o tanıdık huzuruna kavuştu. Yeniden kendine güvenini kazanmış bir halde sakin adımlarla kentin kalbine doğru ilerlerken Ysoleaf'ın verdiği kimlikte yazılı olduğu gibi doğma büyüme Tau'lu Tutseneaf adındaki biri olarak hissetmeye çalıştı kendini. Denizaşırı topraklarda oradan oraya savrulmakla geçirdiği yıllarda hangi adı taşıdığı hiç önemli olmamışken şimdi nedense "Tutseneaf" adının, üzerinde iğreti, hatta yakışıksız durduğu duygusundan bir türlü kurtulamıyordu. Bu sırada yontulmuş mermer yüklü iki araba arka arkaya geçti yanından. Kentlerin büyümesinin hiç bitmediğini düşündü.

Bunca yılın deneyimiyle biliyordu ki, bir gezmen yaşamı boyunca kaç yurt gezmiş, ne kadar yol yapmış olursa olsun hedefi önceden kararlaştırılmış bir yere vardığında, içini kuşatan o inanamazlık duygusundan kolay kurtulamazdı. Sonunda hedefine ulaşmış olduğuna içini ikna etmesi için, en azından orada bir gece geçirip ertesi sabah o kentin gününe, gürültüsüne uyanması gerekirdi.

Alanı geçip Odragend'in uğultulu nabzının duyulmaya başladığı iki yanı ağaçlı anayollardan birine çıktı. Ihlamurların, iğdeağaçlarının kokularıyla bulutlanan belirsiz düşünceler içinde bir süre amaçsızca yürüdü. Baktığı her şeyin çağrıştırdıklarıyla hatıralarını sağlamlaştırmaya, belleğini tazelemeye çalışıyordu. Buradan çok uzaklardayken, denizaşırı diyarların birinde bir gün, geçmişte yolu Anakara'ya uğramış macera düşkünü yabancı adamlar tanımıştı; sahici

bir merakla Odragend diye bir kentin hâlâ durup durmadığını sormuşlardı ona. Onların böyle bir şey sorabilmiş olmasına pek şaşırmıştı. Bütün Anakara'lılar gibi onun için de Odragend başlangıçtan beri vardı ve hep olacaktı. Bunca yıl sonra kentin gürültüsünün kışkırttığı belleğinin derinliklerinden kopup gelen bu solgun anı parçasının ortaya çıkmasıyla, günün ışığında parçalanıp dağılması bir oldu. İşte buradaydı! Elli yıl sonra Anakara'nın kalbi sayılan Odragend'in hareketli sokaklarında yürümekte olduğuna kendini inandırmaya çalışırken asıl gözden kaçırdığı şeyin Odragend'deki değil, kendisindeki değişimler olduğunu düşündü. O hem aynı Bendag'tı, hem değildi. Tutseneaf olmak bir süreliğine oynanacak olan bir saklambaç şakasıydı belki, ama yıllar içinde o bunca değişmişken, şimdi bu yolculuk uğruna mecburen taşıdığı bu saçmasapan adın ne önemi olabilirdi ki? Elli yıl öncesinin Bendag'ı da bir yabancı değil miydi kendine; kim bu kadar yıl sonra aynı kalabilirdi ki? Geçmişte kalmış bazı olayları hatırlayabildiğimiz kolaylıkta hatırlamayız ki geçmişteki kendimizi. Ne kadar çok yabancı yaşamıştır kendi geçmişimizde...

Bu sırada yol kenarındaki ağaçların birinden düşen kalp şeklinde bir yaprak varlığını hatırlatırcasına Bendag'ın yüzüne şöyle bir değip yere süzüldü. Durup yere eğildi. "Yüzümün kapısını çalan yaprak, bana kim olduğumu hatırlatmak mı istiyorsun?" dedi dikkatle baktığı yaprağa. "Peki öyle olsun, senin dediğin gibi olsun. Sen kendini kalp şeklinde açığa vururken ben de kendi dalımdan düşen bir yaprak olayım burada."

Kelebek defterleri

Söylendiğine göre, Dehamar kırlara çıktığında baş döndürücü kokuları eksilmeden en uzağa bile dağılabilen nadide çiçek tozanlarını sayfalarına serpiştirdiği defterlerle tuzak kuruyormuş kelebeklere... Defterlerin biraz uzağında bir yerde sotalanıp sayfaların üzerine konmalarını bekliyor, sonra da uzaktan yönettiği ipi çekerek onları avlıyormuş. Böylelikle ipini her çektiğinde bir tuzak ağzı gibi kendi üzerine kapanan defterlerin sayfaları çeşitli boylarda ve renklerde kelebek ölüleriyle desenleniyormuş.

Kırda Kelebek Defterleri adını verdiği ilk kitabını böyle oluşturduğu söyleniyordu; bir günlük ömrü çok gördüğü kelebek ölüleriyle... Tuzağa düşürdüğü ölü kelebeklerin sayfalarını desenlediği bu defterlere yazdığı şiirlerle...

Şimdi On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne denk gelen günlerde Odragend'deki galerilerden birinde Dehamar'ın çocukluğundan beri biriktirdiği bu defterler sergilenecekti. Uğradığı saldırıdan sağ olarak kurtulmuş olması üzerinde toplanan ilgiyi yoğunlaştırmış, adının çevresinde adeta tansıklı bir ayla örülmüştü.

O sabah Odragend'in dışında sabah yürüyüşüne çıkmış olan Dehamar toprak yolun iki yanını sarmış fışkınlara bakıyordu dalgın gözlerle. Erken açmış olmanın kararsız, mahcup renkleriyle kırların yüzünü beneklendiren uzaktaki çiçek öbeklerini seçmeye çalışıyordu.

Naburri'den sonra birkaç yerleşim bölgesinde daha konaklamış, sonra buraya erken gelmiş, şehrin dışında kalın gövdeli yüksek ağaçların kuşattığı koyu gölgeler içindeki gözlerden uzak bu eski evde bir süre yalnız kalıp kafasını dinlemek, şenliklere tazelenmiş bir güçle katılmak istemişti. Şehre geldiğinden pek kimselerin haberi yoktu.

Onu yakından koruyup kollamakla görevlendirilmiş iki kişi, varlıklarının ağırlığını sezdirmeden her gittiği yerde silik gölgeler gibi ona eşlik ediyordu.

Sabahları sıkı adım uzun bir yürüyüşten sonra eve dönüp gece yazdıklarını yeni günün ışığıyla yıkanmış gözlerle okumayı nicedir bir çalışma yöntemi olarak seçmişti kendisine. Son dönemde yazdığı şiirlerden hoşnutsuzdu. Kimselerle konuşmaya yanaşmadığı bu durum canını sıkmakla birlikte, birilerine açılmayı, akıl danışmayı kendisine yediremiyordu. Belki de kendisi yeterince büyümeden adı ve kibri büyümüştü.

Uğradığı saldırı hayatında bir yeri çizmişti sanki; gövdesinin yaraları çabuk sağalmış ama ruhunda bir yarık açılmıştı, oradan içine neler dolacağını bilemediği kör bir yarık.

İçini ikna etmekte zorlandığı bu yeni dönem şiirlerini kimselere okutmamıştı henüz; bu konuda başkalarının görüşlerini almamıştı. Onları bir kenara kaldırıp bir süre unuttuktan sonra dönüp yeniden okuduğunda, her iyi şiirde görülen temel bir özelliği, karşı konulmaz biçimde çıkıp geliveren, insanın içinde gizemli, kavranılmaz izler bırakan o güçlü şeyi bulamamıştı bir türlü. Adeta beceriksizliğini yüzüne vururcasına, duyumsadıklarının, içinden geçenlerin solgun, silik bir gölgesi duruyordu kâğıt üstünde. Söz konusu bu son şiirlerin hemen hepsinde üzerinde çalışarak giderilebileceğe benzemeyen kaynağı belirsiz bir bulanıklığın, erken bayatlama habercisi yavanlığın izleri seziliyordu. Kazandığı teknik ustalık, yeniliklere açık gözüpek ataklar her birinde apaçık görülen ruh noksanlığını saklamaya yetmiyordu. Topluca düşündüğünde zaman içinde yavaş yavaş değil de, genç yaşında birdenbire tükenen şairlerden biri olmaktan korkmuştu Dehamar. Çıraklığı kısa sürmüş ustaların ömürleri de kısa olabiliyordu bazen. Kendisinin de onlardan biri olma olasılığı sinsi sinsi içini kemirmeye başladığından beri uyku düzeni de, gündelik ritmi de bozulmuştu. Şiir yazmanın karşı konulmaz arzusu, genç yaşta yerini şairliğini koruma paniğine ve içgüdülerine bırakmıştı sanki.

Düzenli olarak çıktığı sabah yürüyüşlerinin sonunda eve yaklaşırken hep yaptığı gibi bu sabah da kalan yolu ve zamanı kısaltmak için adımlarını sıklaştırdı.

Birkaç basamakla çıkılan verandanın girişindeki ahşap sedirin üzerini, dallarına çeşitli kuşların yuva yaptığı sedir ağacından düşmüş iğne yaprakları kaplamıştı. Onları elinin tersiyle süpürüp verandanın serin, kuytu kanatları altında oturup soluklanmak istedi bir süre. Doğrudan içeri geçip masasının başına çökmeye, şiirlerinin bir gün öncesinden devredilmiş çözüm bekleyen sorunlarıyla uğraşmaya hazır hissetmemişti kendisini. Düzenli bir ısrarla her gün tekrar ettiği bu uzun sabah yürüyüşleri, buranın doğasından beklediği, ümit ettiği ilhamı taşımamıştı yardım bekleyen ruhuna; kırların açık havası içindeki kuruluğu gideremeyişti. Adını koyamadığı nedenlerle bazı şeyleri vaktinden önce yaşayıp tüketmiş olduğunu düşünmeye başlamıştı son zamanlarda; başka şairlerin yaşamöykülerinden bildiği bu olasılığın, hayatının yakın gelecekli bir gerçeği olmasından kaygıya kapılıyordu. Onu asıl yoran bunları hiç kimseyle konuşamaması, kimselere açılamamasıydı.

Soluklanmak ister gibi değil de bulunduğu evin, eteğine kurulduğu yukarıdaki yüksek tepeleri dinlemek ister gibi çökmüştü verandadaki sedire; kucağında kavuşturduğu ellerine sabitlenmiş bakışlarında bir otacının sağaltmaya yoğunlaşmış esrik dikkati vardı; eski gücünü yeniden keşfetmek ister gibi bakıyordu onlara.

Bu sırada verandaya çıkan hizmetlilerden biri, arzu ediyorsa ona bir fincan çay getirebileceğini söylediğinde, kendisini çözüm bekleyen şiirlerinin sıkıntısından bir süre daha uzak tutacak bahaneye kavuşmuş oldu. Şu verandanın sabah serinliğinde oyalanma süresini uzatmaya yarayacak bir fincan çayı beklerken oturduğu sedire iyice yayıldı. Gamenn adlı bir atlı polisin kendisiyle görüşmek üzere birkaç gün içinde burada olacağı haberini veren hizmetlinin anlattıklarını baş sallayıp olurlayarak dinledi. Bu konuda ta başından beri herkese hep aynı şeyi söylediği ve anlattıkları hiç değişmediği halde, nedense her koğuşturma polisi bütün olanları baştan sona bir de kendisi dinlemek istiyordu. Gamenn dedikleri de onlardan biri olmalı, diye geçirdi içinden. Anlatacaklarından şimdiden yorulmuş gibi göğüs geçirdi.

Dışarıdan bakıldığında, genç yaşta kazandığı başarıdan, ünden erken başı dönmüş; zekâsının ve yaratıcılığının sarhoşluğuna fazla kapılmış kibirli, gösterişçi biri gibi göründüğünün farkındaydı. Herkes onu kendine fazla güvenen, azıcık şımarık, burnubüyük biri sanıyor-

du. Oysa kendiyle baş başa kaldığı her durumda, üzerine dikilen gözlerden saklamayı başardığı zayıflıkları, tedirginlikleri, iç sıkıntıları yüzüne vuruyor; aklını, kalbini güçsüzleştiren kaygıların, çocukça kuruntuların pençesinde kıvranan bir çaresiz olup çıkıyordu. Bunu şu kır evinde kısa bir süreliğine de olsa her şeyden geri çekilerek yaşadığı günlerin akıl serinleten uzaklığında daha iyi anlamıştı. Şair olarak sugötürmez yeteneği, yaratıcılığının yaşına göre hayli zengin sayılabilecek kaynakları, zekâsının kıvraklığı, gençliğinin parıltısı kendini bile ikna etmeye yetmiyor, ama dışarıdan bakanlara kendinden fazlasıyla hoşnut, özgüveni yüksek, bambaşka biri görünmekten hoşnutluk duyuyordu. Çocukluğundan beri biliyordu ki ne kadar başka biriymiş gibi görünürseniz o kadar güvende olur, korunurdunuz. Büyüklerinin hep söylediği gibi, kendisine saklanmayı bilmeyen insanlar başkalarına kolay av olurlardı.

Sızıyla hatırlıyordu: Çocukken oynadıkları oyunlarda hep av olmuştu Dehamar; arkadaşlarından kaçmış, saklanmış, kovalanmış ve her yakalandığında hırpalanmıştı. İlk kez elinden can pahasına kurtulmayı başardığı birinin gerçek bir katil olması ise, hayat karşısında bambaşka bir güç kazandırmıştı ona. Nasıl kullanması gerektiğini bilmediği bir güç.

Yanından geçip gitmek

Gamenn ve Pepqemok, Odragend'e girdikleri ilk gün Atalagaya Meydanı'nda dolaşırlarken yanından geçip gittikleri Bendag'ın haliyle farkında olmadıkları gibi, onun dönüp arkalarından dikkatli gözlerle uzun uzun baktığını da görmediler.

Bendag'ın gerçek kimliğinden, onunla bir süre sonra Güvenlik Sarayı'nın bir odasında karşı karşıya geldiklerinde olacaklardan ve On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde yapacağı sonradan Anakara tarihine geçecek o ünlü konuşmadan habersiz kendi zamanlarını yaşıyorlardı. Yazgının görünmez eli ileride nasılsa karşı karşıya getireceğini bildiği bu kişileri şimdilik yalnızca Atalagaya Meydanı'nda şöyle bir yan yana geçip gitsinler diye tenteli kahvelerden birinin önüne sürükleyivermişti sanki.

Bendag'ın Gamenn'i yolda şöyle gözucuyla ilk gördüğündeki duygusu, bu yüzü bir yerden hatırladığıydı. Buna sebep birden dönüp ardına bakmıştı. Birinin yüzünden çok bir anının, hatta içine ürküntü veren karanlık bir anının yüzünü hatırlatmıştı bu adam... Anakara'da geçirdiği yakın tarihli günlerin kısa geçmişi, bu süre içinde pek kimseyle tanışıp görüşmediği dikkate alındığında onu buralardan bir yerden tanıyor olması pek mümkün görünmüyordu. Ayrıca sanki birini değil de, hoş olmayan bir hissi hatırlatıyordu daha çok... İçinde nereye gömülü olduğunu bilmediği huzursuz bir anıyı yerinden kımıldatmış, anlamadığı bir nedenle kafası karışmıştı; gene de fazla üzerinde durmadı. Gün ortası, mevsimine göre erken gelmiş bir sıcağı yaşayan meydanın sersemletici kalabalığı içinde ardından bakakaldığı adam daha gözden kaybolmadan anısı kaybolup gitmişti bile. Herkesin, her şeyin gözlerimizin önünden böyle geçip gittiği, hatırlamak dediğimiz şeylerin çoğunun bir yanılma olduğu üzerine düşüncelere dalmakta,

kendi iç âlemine kapanmakta gecikmedi Bendag. Bir şehrin sokakları, tenhaları, köşe başları bazen kaderin cilvelerini hatırlatabilir insana... ani sürprizleri, beklenmedik karşılaşmaları... Burası Odragend. Odragend de bu demek zaten.

Canı birdenbire sert bir kahve çekmişti. Koyu bir Besemya kahvesi şimdi iyi giderdi.

Gamenn buraya daha erken gelmeyi planladığı halde hesapta olmayan ufak tefek aksiliklerle yolda zaman kaybetmişlerdi. Qkhanyus'un, Horad'ın ve Haritacı Kaa'nın Odragend'e henüz gelip gelmediklerini, geldilerse nerede kaldıklarını merak ediyordu Gamenn; Pepqemok'tan onların yerini bulmasını istedi.

Aoi'nin eski Rüya Terbiyecileri'nden Khora'yı Kırmızı Kent'te epey aradıktan sonra onun Odragend'e taşındığını ve onun kısa bir süre Limon Masası'ndaki yaşlıların arasına karıştığını, ama sonra bir nedenle oradan uzaklaştırıldığını öğrenmişti Pepqemok. Bu nedenle buraya gelir gelmez doğrudan Limon Masası'na gidip Khora'yı sormuş, bu kez de onun artık yürüyemeyecek kadar yaşlandığı, hatta ayağa kalkmakta bile zorlandığı, kentin öteki ucundaki yaşlılar yurdunda kendisine ayrılan bir evde kaldığı bilgisini almıştı. İsterlerse onu orada bulabileceklerini söyleyen Ugroja, kendisine de pay çıkarırcasına kıkırdayarak "Ama kafası hâlâ tıkır tıkır çalışıyor," diye eklemişti.

Gamenn ise o gün Pepqemok'u başından savdıktan sonra Odragend'e her geldiğinde yaptığı gibi kentin kuzeybatısındaki kardeşinin mezarına gitti. Gamenn'in bir yanı yıllardır orada, bir büyük anıtın gölgesinde yatıyordu. Akşamüstüydü. Günbatımının insanın kederini derinleştiren hüzünlü renkleri, birbirinin içinde eriyen ince çizgilerle sarmıştı gökyüzünü. Mezarın başına oturup uzun süre kardeşiyle konuştu. Hayatta hiç kimseyle kardeşiyle olduğu gibi gönül yakınlığıyla konuşamamış, bunca yıl hayatından gelip geçen hiç kimse onun yerini alamamıştı. Gamenn, daha çocuk yaşta ölen kardeşine doyamamış; katilleri yıllardır yakalanamamıştı.

Göğsünde uyuttuğu boynundaki deri uğurluktan Lelalu'nun verdiği kum rengi telis bezine sarılı andacı çıkardı Gamenn. İçi taşlar, boncuklar, kumaş parçaları, kurutulmuş çiçeklerle dolu bu andacı

Gamenn'e verirken, "Teninin kokusu sinsin bu andaca. Bırak kardeşin göğsünün kokusuyla uyusun. Kalbinin atışlarını duysun," demişti Lelalu. Bir süre elinde okşadığı andacı kalbini bırakır gibi bıraktı mezarın üstündeki tütsülerin, mumların arasındaki andaç kâsesine. Yanında getirdiği mumları, tütsüleri yaktı bir ayin özeniyle, birkaç yeni kök çiçek dikti ayakucundaki toprak sekiye. Su dökerken kardeşinin çocukken sevdiği şiiri okudu. Yıllardır bir tek kardeşinin mezarının başında sessiz gözyaşlarıyla ağlar ve bir tek ağlarken çocuklaşırdı. Gene orada ağladı. Yıllara yayılmış uzun bir matemin başını aynı sadakat ve kararlılıkla beklediğini bildirircesine güneş batana kadar orada oturup kardeşiyle konuştu.

O gün bugündür hiç eksilmeyen bir hasretle konuştu.

İkinci günün sabahında Güvenlik Sarayı'ndaki yüksek yetkililerden biri olan Tauro karşılamıştı onları. Gamenn'in onunla yıllar öncesine dayanmakla birlikte sınırlı bir ahbaplığı vardı. Taşıyıcı çocuk cinayetlerini çözmeye çalıştığı sıralar Sogranam yakınlarında küçük bir yerleşim bölgesinde görevli incecik, genç bir polisti Tauro ve o zor günlerde Gamenn'e hatırı sayılır ölçüde yardımı dokunmuştu. Görür görmez insanda sıcaklık, yakınlık gibi dostane duygular değilse de saygı ve güven uyandıran biriydi, yaşına göre hayli oturaklı bir hali vardı. Aradan geçen yıllar yaramıştı ona; zaman içinde hoş bir kalınlık kazanmış çalımlı gövdesinden zinde bir güç ve kararlılık yayıyordu çevresine. Gamenn kendi gibi başak sarışını biri olarak hatırlıyordu Tauro'yu, belki yanılıyordu, belki de zaman kumrallaştırmıştı onu.

Konuşmalarının daha başında anlaşılmıştı ki Tauro cinayetlerle ilgili bütün dosyaları dikkatle okumuş, gelişmeleri takip etmiş bir polis olarak konuya son derece hâkimdi. Katilin bazı cinayetlerde birilerinden yardım almışsa bile tek başına hareket ettiği sonucunu çıkarmış; her cinayetin ayrı bir şehirde işlenmiş olması onun da dikkatini çekmişti. Gördüğü kadarıyla katil mükemmel cinayetler işlemeye çalışmıyor, izlerini örtmeye çalışan hilelere başvurmuyor, tersine çoğu kez rasgele, hatta düşüncesizce davranıyordu. Bunca yıl her durumda kaçmayı, saklanmayı, izini kaybettirmeyi başarmıştı. Onun adeta uyurgezer birinin yön tayin etmedeki başarısıyla hareket ettiği söylenebilirdi. Tauro'ya göre katilin en önemli özelliği, adeta yabanıl bir

güce dönüşen hayatta kalma bilgisiydi. Bunun üzerine Gamenn ona, Haritacı Kaa'nın, cinayetlerin yalnızca şairlerle ilgili değil, yolculukla da takıntılı bir ilgisi olabileceği görüşünü ilettiğinde heyecanlanmıştı. "İnsanın damarlarında dolaşan kan gibi bir harita üzerinde sürekli hareket ediyor," demişti Kaa.

Gamenn, Tauro'nun bir davayı ele alışındaki ayrıntılarda kaybolmayan dikkatinden, temel olanı kavrayarak konuların doğrudan özüne yönelen yaklaşımından hoşlanmış; Odragend'de bu davayla ilgili olarak birlikte çalışacağı kişide kendisine eşit gördüğü güçler keşfetmek içini rahatlatmıştı. Geriye Pepqemok'u Tauro'ya –tamamen kabul ettirmek değilse de– bir ölçüde benimsetmek kalıyordu ki bu tür konularda deneyimli ya da becerikli olduğu asla söylenemezdi.

Pepqemok'a gelince, Odragend'e adım attıklarından beri etrafındaki her şeye karşı kapıldığı hayranlık sıtmasıyla iyice budalalaşmış, davayı da, onları Anakara'nm bir ucundan buraya getiren asıl nedenleri de unutmuş, adeta tatil yapıyormuş havasına girmişti. Gelir gelmez Güvenlik Sarayı'nın bahçesindeki köpeklerin bakımını üstlenmişti. Onun hemen her şeyden kendisine mutluluk payı çıkarmayı bilen iyimserliği, her durumda korumayı başardığı neşesi, çok iş yapıyormuş gibi görünmek adına sürekli göbeğini hoplata hoplata ortalıklarda telaşla gezinmesi her ne kadar sinirine dokunsa da Gamenn, ona artık eskisi gibi kızamadığını, hele bir başkasına karşı savunmak zorunda kaldığı durumlarda onu sahiplendiğini hissetti. İşte bu yüzden yıllardır ilke olarak uzun yolu aynı yardımcıyla katetmek istemez, işi gereği bir arada olduğu kişilerle ahbapça yakınlıklar kurmamaya dikkat ederdi, ama bu sınırları çoktan aşıp geçmiş Pepqemok için artık çok geçti. Galiba ona kızmaktan yorulunca benimsemeye karar vermiş, onun iyi, sevimli yanlarını görmeye başlamıştı.

Tauro yeni gelişmelerden söz etti Gamenn'e; bir süre önce bir sokak ressamının çizdiği resimlerden yola çıkarak Remzganan olduğu kuşkusuyla birini yakalayıp, ardından serbest bıraktıklarından söz etti. Zaten Makrakamash'lı keçe işçisi bir kadın ortaya çıkıp bu adamın Tau'lu biri olduğu konusunda tanıklık etmişti. Tauro, yakaladıkları yaşlı adamın kimliği konusunda henüz anlamadıkları bir nedenle yalan söylediğini sezmişti, ama katilin o olmadığı belliydi. Tau'lu Tut-

seneaf adındaki bu adamın olaydan sonra paniğe kapılıp kenti terk etmediğine, hâlâ ortalıklarda dolanıp durduğuna bakılırsa suçlu olmadığı düşünülebilirdi. Gamenn gene de uygun bir zamanda bu adamı görmek, konuşmak istediğinden söz etti Tauro'ya; daha önemlisi bir an önce Dehamar'la yüz yüze görüşmesi gerekiyordu. Tauro, bu konuda meraklanmamasını, bu görüşmeyi sağlamak için Dehamar'a haber gönderip Güvenlik Sarayı'na çağırdıklarını söyledi.

Gamenn sonunda Pepqemok'u kapıldığı tatil havasından çıkarıp işine yoğunlaştırmak amacıyla adeta Güvenlik Sarayı'ndaki odalardan birine kilitledi, yol boyu geçtikleri kentlerden topladıkları bilgiler, gönderilen yeni bilgi ve belgeler, bu davaya ilişkin bugüne kadar birikmiş ne varsa hepsini tek tek gözden geçirmesini, bir sıraya koyup yeniden istiflemesini istedi ondan.

Pepqemok, bu davanın başından beri katile hiç bu kadar düşman olmamıştı. Dışarıda gürül gürül bir hayat akarken o burada buruşmuş kâğıtlar, sararmış sayfalar arasında kara bir gölgenin izini sürmek zorundaydı. Khora'nın yaşlılar yurdundaki evini bir süre önce terk ettiği ve şimdi nerede olduğunun bilinmediği bilgisi canını sıkmışsa da, izini sürmeleri için çeşitli yerlere haber bırakmıştı.

Pepqemok için her şey, Khora'yı bulup onunla konuştuktan sonra başladı. O sıralar ne olduğunu tam olarak bilemediği, ama elinin altında durduğunu hissettiği bir şey onu doğrudan katile götürecek gibiydi. Sanki katilin yanından geçip gitmişlerdi.

Akvaryum

Ulsangeyma ilk birkaç gün Bendag'a rastlamak ümidiyle çarşı içindeki deftercilere, şiir kahvelerine, şiir bayraklarının asılı olduğu sur önlerine bakındı. Onun şenliklerde hangi programları ilginç ve izlemeye değer bulacağı konusunda tahmin yürütmeye çalıştı. Birkaç gün sonraydı ki karşılaşabileceklerini asla akıl edemeyeceği bir yerde tamamen şans eseri burun buruna geldi onunla.

Daha sonra Bendag orada bulunuşunu "Deniz özlemiştim, suyu hatırlamak istedim," diyerek açıklayacaktı Ulsangeyma'ya.

Burası Odragend'in güneyindeki ünlü dev akvaryum binasıydı; bulunduğu geniş, oval meydanı kuşatan yapılar niş, çıkma ve yivlerin egemen olduğu gösterişli bir mimariyle yüksek dallı, kalın gövdeli yaşlı sarı çınarlarla çevreleniyordu.

Görkemli ve dayanıklı uzun sütunların ayakta tuttuğu geniş kubbenin altında dev bir akvaryum duruyor, onun çevresinde diğer bölmelere açılan kemerli yan yollar boyunca farklı boyutlardaki akvaryumlar içinde Anakara'yı kuşatan denizlerin çeşitli balıkları ve birbirinden farklı özellikteki deniz canlıları sergileniyordu. İç avlularda –aynı zamanda dekoratif bir unsur olarak– yer alan orta havuzlarının kiminde tatlısu, kiminde irili ufaklı süs balıkları mevsimine göre değişen ziyaretçi topluluklarının gözünü okşuyordu.

Ulsangeyma onu gördüğünde Bendag, Yapraklı Deniz Ejderi'nin bulunduğu Derin ve Uzak Sular Akvaryumu'nun önünde duruyordu – hayranlıkla esrimiş bakışlarında neye olduğu anlaşılmayan uzak bir özlem okunuyor. Yapraklı Deniz Ejderi bir balıktan ya da deniz canlısından çok bir bitkiyi andıran görünüşü nedeniyle olsa gerek eşine ancak masallarda rastlanabilecek böyle şiirsel bir adla anılıyor Anakara'da. Bir hayvan gövdesinin, tıpkı bir bitki gibi yaprak açmasında

doğanın sonsuz gizlerinden birini daha açığa çıkaran büyüleyici bir yan var. Üzerinde hayranlıkla toplanan bakışlardaki teslimiyetten duyduğu gururu belli etmemeye çalışan Yapraklı Deniz Ejderi, nazlı nazlı dalgalanan yapraklarıyla suyun içinde bir o yana bir bu yana şarkılı hareketlerle süzülüyor.

Bendag, Ulsangeyma'nın birdenbire yanı başında bittiğini görünce, bir an için gerçek kimliği herkesin gözü önünde açığa çıkmışçasına irkildiyse de, ilk şaşkınlığını atlattıktan sonra gevşeyip rahatladı; hatta Makrakamash'ta bulunduğu sırada yakından tanık olduğu onun arkadaşlık etmedeki ölçülü tutumunu, insan ilişkilerindeki mesafeli üslubunu hatırlayınca bu karşılaşmadan hoşnutluk duymaya bile başladı. En azından kendisinin gerçekte kim olduğunu bilen, yalansız dolansız arkadaşlık edebileceği biri vardı şimdi yanında. Yıllardır ilk kez çevresinde böyle birinin varlığına ihtiyaç duyduğunu, en azından bir kişinin yanında olsun tamamen kendisi olmak istediğini fark etti. Ayrıca kalbinin içinde bir yer, sıradan görünüşünün altında derin kıymetler barındıran bu kadına hemen her konuda güvenebileceğini söylüyordu ona. Bendag'ın kuşkulu doğasının kolay kapılacağı bir duygu değildi bu; dolayısıyla yanılmış olabileceğini sanmıyordu. Uzak ve derin denizlerden kopup gelmiş uzak bir anı gibi yanı başlarında bütün yapraklarıyla dalgalanıp duran Yapraklı Deniz Ejderi'nin huzur veren, sakinleştirici varlığı da bütün bu hislerini, önsezilerini doğrular gibiydi.

Bu sırada içliğinden çıkardığı mendille alnında hafiften boncuklanan teri siliyor Bendag. Ulsangeyma'nın yüzünde hoşnutlukla beliren tebessüme ilkin bir anlam veremese de, "Evet, Makrakamash'ta bana verdiğiniz yol mendili bu," diyor sonradan. "Yol boyu arkadaşlık etti yorgunluğuma; terimi kuruladı."

Diğer akvaryumlara bakmak için yürümeye başladıklarında birden limanların, rıhtımların kuytu köşelerindeki "Elveda Kayası" adı verilen yerleri hatırlıyor Bendag. Sevgililer, gidene oradan el sallarlar... Elveda Kayası, gözden ırak vedalaşmalar, başkalarına gösterilmek istenmeyen gözyaşları, denize atılan mendiller demektir... Geçmişte kendini uğurlayan ellerin sahiplerini hatırlamaya çalıştığında gözünün önünden hatları çoktan silinip gitmiş belirsiz yüzler geçiyor şimdi Bendag'm; insan zamanında unutmayı seçtiği şeylerin sonra-

dan sırf kendi istedi diye yardıma gelmeyeceğini bilmeli. Bu duygularla dönüp yanı başında duran Ulsangeyma'ya sadakat tazeleyen bakışlarla bakıyor. Bazı kadınlar akvaryumdaki balıklar gibi başkalarının gözleri için yaşarlar. Ulsangeyma'nınsa kadınlığını, seyredilmek için çaba sarf etmeye gerek duymayan bir canlılık ve kendiliğindenlik içinde yaşadığını düşünüyor. Ona belki de ilk kez bir kadın olarak alıcı gözle baktığını fark ediyor, şimdi Makrakamash'takinden farklı bir görünüşü var sanki; özenle sımsıkı taranmış kül grisi saçlarını zarif bir biçimde topuz yapmış, kulaklarına mineli küçük küpeler takmıştı. Ayaklarındaki arduvaz grisi deri ayakkabılar adımlarına adeta başka bir ölçü getirmişti. Omuzlarına aldığı ince dokulu şalı dişilik gösterişine dökülmemiş kadınca bir vakarla taşıyordu. Onun, herkesin ilk görüşte fark etmeyebileceği kendine özgü, kişilikli bir güzelliği olduğunu düşündü Bendag. Ulsangeyma'yı güzelleştiren yüzünden yayılan iyilik duygusuydu.

"Ulena, Ulena buraya gel hemen!" Hiç düşünmeden dönüp ardına bakıyor Ulsangeyma; sesin geldiği yeri anlamaya çalışıyor. Annesinin elinden kurtulup koşmaya başlayan bir çocuğun mermer zeminde yankılanan ayak seslerine karışan bir kadın sesi bu... Adının bu çeşit kısaltmasına seyrek rastlandığı için heyecanlanıyor; çocukken kendisine de "Ulena" diye seslendiklerini hatırlıyor. O denli uzun zaman geçmiş ki üzerinden; içinin titrediğini, çocuk olduğu günlerdeki bedenine kadar geri çekildiğini hissediyor. Tam yanından geçtiği sırada zamanı yakalamış gibi durdurup başını okşuyor küçük kızın... Bir an, içini çalkalandıran şu duygularından Bendag'a söz edecek gibi oluyorsa da, bunun hissettiklerini önemsizleştireceğini düşünerek vazgeçiyor. Hem Bendag'a, hem çocukluğuna kavuşmuş; varlığı bütünlenmiş gibi içi kamaşıyor.

Diğer bölmelerdeki akvaryum odalarını birlikte geziyorlar. Bu odaları birbirine bağlayan geçeneklerin zemini tamamen kalın camdan yapılmış; altındaki suda gene çeşitli balıkların, deniz canlılarının yüzdüğünü görüyor, bu nedenle adeta suyun üzerinde yürüyormuş hissine kapılıyorlar.

Bendag, anlattıkça gencelen bir sesle uzak denizlerdeyken tanıdığı farklı balık türlerinden, başka suların akıl edilemeyecek çeşitlilik-

teki deniz canlılarından coşku içinde söz ediyor. Günün birinde yeniden suya dönmeyeceğini yavaş yavaş kabullenmeye başladığını, ama bundan ötürü üzüntü duyarak yeise kapılmadığını fark ediyor. İçinde kesinleşmiş bu düşünceler ışığında birden bütün benliğiyle karaya dönmüş olduğunu hissediyor. Yolculuğunun buraya kadarki bölümünün kazandırdığı buna ilişkin başarı duygusuyla göneniyor.

İleride binanın arada bir seyirlik gösteriler düzenlenen salonlarından birinde hoş bir sürpriz bekliyor onları: Yüksek ve geniş duvarları boydan boya kaplayan büyüklükte dev akvaryumların birinde, bir grup dansçı eşzamanlı ve ortak hareketler üzerine kurulmuş ilginç bir sualtı dans gösterisi sunuyorlar. Herkes gibi onlar da durup denizkızlarını andıran bu dansçıların hem uzun süre sualtında kalabilmelerine hem de adeta suyun kaldırma gücüne karşı koyan vücut dirençlerine hayran oluyorlar. Dansçıların her hareketinde nerdeyse farkında olmadan derin derin soluk alma gereği duyuyorlar.

Akvaryum binasından çıktıklarında gökyüzünü solgunlaşmış buluyorlar. Hayli keyiflenmiş görünen Ulsangeyma kendisine yeşilsu otu sarıyor. Yolculuğunun geride bıraktığı durakları sayarken kimi yerleri atlıyor Bendag, örneğin Pouhwek'te Chinhaya'ya uğradığından söz etmiyor, Tau'da kuzey çadırında şiir okumasıyla başlayıp apar topar kaçmasına neden olan o geceki olayı anlatmıyor. Şiiri bıraktığı yıllarda bir suskunluk yemini eder gibi bundan böyle yaşadıklarının çoğunu kendisine saklaması gerektiğine gönülden inanmış olarak bu yeminini kendi içinde sürdürüyor.

Bir ara Oreganu ve askerlerinin heykellerini görmek istediğinden söz ediyor Bendag. Ulsangeyma da bu gelişinde henüz gitmemiş oraya. Bir gün birlikte gitmeyi kararlaştırıyorlar. Odragend'de olduğu sürece yapmak istediği belli başlı birkaç şeyi sayıyor Ulsangeyma'ya. Sesinin tonunda belki de Odragend'i bir daha göremeyeceğine inanmanın hüzünlü bilgisi var.

İnmeye başlayan günün, gövdelerinin rengini koyulaştırdığı sarı çınar ağaçlarının dibinde ertesi gün buluşmak üzere sözleşip ayrılıyorlar. Bendag ayrıldıktan sonra Ulsangeyma dönüp yeniden buluşacaklarından emin olmak istercesine onun ardından uzun uzun bakma ihtiyacı hissediyor.

İz ve gölge

Güvenlik Sarayı'nın yüksek tavanlı koridorlarını gururla adımlayarak ilerlerken, üzerine yepyeni bir giysi gibi yerleşiveren şu kendinden emin, özgüven dolu halin yanlarından kurumla geçip gittiği kişilerin üzerindeki etkisini ölçmeye çalışıyor gözucuyla... Buraya gelirken daha derli toplu görünmek için son birkaç gün içki içmemiş, karaot sarmamış, uykusuna dikkat etmiş, dinlenmiş bir yüz ve zihinle kendini burada daha kolay kabul ettirebileceğinin hesabını yapmıştı. Bir süre koridorda bekletildikten sonra odasına kabul edildiği güvenlik baş görevlisi Tauro'ya, "Adım, Woh-Zack," dedi. "Atalagaya Meydanı'nda herkes tanır beni, şimdi macera niyetine sokak ressamlığı yapıyorsam da yakın bir tarihe kadar LuuRa Çizimlerevi'nde suçlu portreler ressamı olarak çalışmışlığım ve büyük hizmetlerim vardır benim." Ağzından çıkan her sözcüğün hakkını verircesine tane tane söylüyor bunları; yıllar öncesinden kalma eski bir kuyruk acısını çıkarmanın kendince zaferini yaşıyor. Bir zamanlar onu Çizimlerevi'ndeki işinden uzaklaştıranların varlığına ihtiyaç duyacakları, yardıma çağıracakları, hatta özür dileyecekleri o gün nihayet gelmiş gibi kaderini değiştirecek bir fırsatın ucunu yakaladığını hissediyor.

Sözlerinin etkisini tartmak için araya koyduğu küçük ve anlamlı sessizlik Odragend'deki güvenlik görevlileri içinde en sert mizaçlı ve en soğukkanlı diye bilinen Tauro'nun yüzündeki heves kırıcı kayıtsızlığa çarpıp dağılıyor, ama Woh-Zack hayatta itilip kakılmanın her çeşidinden geçmiş biri olarak böyle küçük bozgunlara teslim olmaya hiç niyetli değil. Etki artırmak için asıl haberi sona saklamış olduğunu sezdiren müphem bir tavır takınarak, "Bir suçluyu, hatta azılı bir katili aradığınızı duydum," diyor. Sözcükler ağdalı bir tonda gene tane tane çıkıyor ağzından. "Bu gibi durumlarda sokak ressamlarını kü-

çümsemek yerine onları çok daha fazla dikkate almak gerekir bence." Sesindeki bu –zamanında çok incitilmiş olduğunu belirten– sitem tonundan gayet hoşnut, "Ne yazık ki güvenlik görevlileri bu konuya gereken önemi vermiyor," diye ekliyor derin bir soluk alıp iç çekerek... Merak uyandırayım derken karşı tarafı bıktırdığının, önemsenme ihtiyacı uğruna ettiği gevezeliğin, vereceği bilginin değerinin önüne geçtiğinin farkında bile değil. Tauro durumdan sıkıldığını belli edercesine pencereden vuran ışığın sarı ayva tüylerini ışıttığı pürüzsüz ensesini kaşıyarak, "Asıl konu nedir? Kimi ihbar edeceksiniz?" diye kesiyor sözünü.

Rolünün kısaltılmasından paniğe kapılan bir oyuncu gibi hırçınlaşıveren bir sesle atılıyor Woh-Zack: "Ama öncesinde açıklığa kavuşturulması gereken bazı durumlar var, ne de olsa ayrıntılar önemlidir..."

İnsan ilişkilerindeki geometrik dengeleri gözetme konusunda hayli deneyimli olduğu ve zaman yitirmekten hiç hoşlanmadığı anlaşılan Tauro, Woh-Zack'ın koltuğunun altına sıkıştırdığı defteri işaret ederek, "Göstermek istediğiniz resme bakayım," diye kestirip atıyor. "Ayrıntıların önemini tartmaya gelince, o bizim işimiz..." Sesindeki mesafede insanın içini üşüten çeliksi bir tını var.

Oynamak istediği oyunun istediği kadar uzatılmasına izin verilmeyeceğini anlayan Woh-Zack'ın omuzları düşüyor bir anda; rengini daha da koyulaştıran bir mutsuzluk perdeliyor yüzünü, yıllardır içinde birikmiş içkinin kokusuyla nefesi ekşiyor sanki. Koltuğunun altından aldığı defteri gönülsüzce Tauro'ya uzatırken hayat hikâyesini kimsenin merak etmediği, Atalagaya Meydanı'nda dolanıp duran avare ressamlardan biri oluveriyor yeniden.

Woh-Zack'ın ressamlığının kalitesi hakkında bir fikre varacakmış gibi defterdeki resimleri önce şöyle üstünkörü bir bakışla inceliyor Tauro; bazılarına biraz daha dikkatli bakma gereği duyuyor, yeterince güven getirdiğine inandıktan sonra başını kaldırıp yüksek sesle soruyor: "Evet, bunlardan hangisi konumuz?"

Woh-Zack masanın üzerindeki defteri izin isteyen gözlerle eline alıp karşısındakine işini eksik yaptığını ima eden bakışlarla Tauro'nun hızlı geçtiği sayfalara geri dönüyor, konuşmayı noktalayan hatta kestirip atan bir hareketle parmağını sayfanın üstüne vurarak, "İşte bu," diyor. "Yalnızca Odragend'in değil, bütün Anakara'nın aradığı,

ama yüzünü bilmediği Remzganan denen adam işte bu!"

Tauro'nun yüzünde –kısık da olsa– beliren hayret ve sevinç dolu şaşkınlık ifadesi Woh-Zack'ın sabahtan beri beklediği ödül oluyor. Tauro'nun düşük gözkapakları gözlerinin mavisini ışıtan çakımı saklamaya yetmiyor. Az önce bir anda yitirdiği kendine güveni, gene bir anda geri geliyor Woh-Zack'ın. Bunun tadını çıkarırcasına ellerini karnının üstünde kavuşturup başparmaklarını birbirinin etrafında döndürüyor. Bunun üzerine onu karşısındaki koltuğa buyur eden Tauro'ya eşitiymiş gibi davranan rahat bir tavırla "Evet, şimdi hafif bir ruvaş çayı içmek iyi gelebilir," diyerek kendisine gösterilen yere kuruluyor. Sesinin tonunda bitki çaylarından başka bir şey içmezmiş gibi bir hava var.

Tauro'nun soruları üzerine uzun uzadıya tarif ettiği Remzganan'ı yakından tanıma fırsatı bulamasa da Tau şenlikleri sırasında gördüğünü, bir akşam Büyük Kuzey Çadırı'ndaki okuması sırasında, oradaki herkes gibi kendisinin de şiirlerinden çok etkilendiğini ve bu yaşlı adamın yakın bir zamanda Anakara'nın her yerinde ünleneceğini hesap ederek bu resimleri art arda oracıkta alelacele çiziktiriverdiğini anlatıyor. "Çiziktirivermek" deyişindeki yapmacık alçakgönüllülüğü, ellerini dizlerinde kavuşturup bedenini azıcık öne vererek hafif bir boyun büküşle destekliyor. "Şehrin her yanma Remzganan adında birinin arandığını belirten duyurular asmışsınız, ama bir tek resminin bile olmadığını görünce ben de buraya gelip size yardım etmek istedim," diye ekliyor. "Umarım bu davranışımı siz de LuuRa Çizimlerevi'nin değerbilmez yöneticilerine bildirirsiniz. Zamanında haksız yere işten uzaklaştırdıkları birinin, neler yapabildiğini duysunlar isterim. Sanırım bu kadarı da hakkımdır."

Tauro bir yandan onu dinlerken, gözucuyla baktığı LuuRa Çizimlerevi'nden gönderilen Remzganan'a ait resimle elinin altındaki defterde çizili olanları karşılaştırıyor. Üstünkörü bir bakış bile ikisinin aynı kişi olmadığını anlamaya yeter. Bu konuda Gamenn'in LuuRa'dan gönderdiği rapordaki görüşe katılıyor: Şu an gerçek adını bilmedikleri, bazı yerlerde "Remzganan" kimliğini kullanan bu kişinin gerçek katil olması yüksek bir olasılık... Bir adın izinin sürülmesi yerine, bir yüzün izinin sürülmesinin doğru olacağına, bu nedenle eldeki bu yeni resmin hızla çoğaltılıp gerekli görülen yerlere dağıtılmasına karar veriyor.

O sırada Woh-Zack'ın bile beklemediği bir şey oluyor: Acilen Güvenlik Sarayı'nda bir oda ayrılıyor kendisine ve Tau'da çizdiği bu portreleri kısa zamanda hızla çoğaltması isteniyor ondan.

Woh-Zack o an kapıldığı mutluluğun sarhoşluğundan ötürü fark etmediği, yaşamını düğümleyen bir gerçeğin ayırdına sonradan üzerine düşündükçe varıyor: O an Tauro'nun ona bunu yapmak isteyip istemediğini sorma gereği bile duymaksızın kendinden son derece emin olarak iş buyurduğunu, kendisinin de bunu kayıtsız koşulsuz kabullendiğini hatırlıyor.

Kendi gibiler yaşamın kıyısına süpürülürken Tauro gibi yönetici koltuklarda oturan kişilerin yaşamda başarılı olmalarının nedeninin, yalnızca onların zekâları, yetenekleri, becerileri ya da çalışkanlıkları değil, düpedüz varlıklarından etrafa yayılan karşı konulmaz bir çekim olduğuna karar veriyor. Onlara karşı çıkmak, farklı düşünüyormuş gibi yapmak, söylediklerine itiraz etmek, eşitleriymiş gibi davranmak beyhudedir. Onlara sadece itaat edilir. Sizinle tartışıyormuş gibi görünmeleri bile ikna etme çabasından çok, baştan emin oldukları sonuca ulaşmanın biraz uzatılmış yoludur yalnızca. Arada ne yaşanırsa yaşansın, sonunda onların isteklerini gerçekleştirir, tembihlerine uyar, dediklerini yaparsınız. Onların adeta bir cinsel cazibe taşıyan yönetme ve yönlendirme gücü karşısında diğerlerine düşen öyle ya da böyle boyun eğmektir. LuuRa'da olsun, başka yerlerde olsun neden hayatta hiç dikiş tutturamadığını, kimselerce önemsenmediğini, hiçbir yerde sözünün geçmediğini, bulunduğu ortamlarda hep ikinci üçüncü dördüncü adam olmaktan kurtulamadığını, doğasının bu talihsiz yanını ancak karşı kutbun Tauro gibi güçlü bir temsilcisi karşısında bütün çıplaklığıyla kavrayabilir, kabullenebilirdi. Şimdi de öyle oluyor. Birden yaşamının geri kalanını Tauro'nun gönlünü hoş tutmak, isteklerini yerine getirmek, ayak işlerini görmek için bir köle gibi feda edebileceğini hissediyor. Kendisinden esirgenen muktedir bir hayatı hakkıyla yaşayan bu adama tapınmaya benzeyen bir hayranlıkla ömrünün sonuna kadar bir gölge gibi hizmet etmek istiyor. Karşı konulmaz bir yeniklik duygusuyla bütün bu düşünceleri içinde bir karara bağladığı, içindeki esaretin ölçü tanımaz derinliğinin farkına vardığı o gün, dönüp o muhteşem "Kagemusha" şiirini yeniden ve defalarca okumak arzusu kaplıyor bütün benliğini.

Suyun karşılaştırdıkları

Akvaryum binasını gezdiklerinin ertesi sabahı Bendag ile Ulsangeyma düşük kulaklı sevimli nabetraların çektiği süslü bir arabayla, iki yanı ağaçlı, gölgesi geniş yollardan geçerek şehrin azıcık dışındaki bir galeriye, Dehamar'ın ünlü "Kelebek Defterleri"ni görmeye gittiler.

Siyah bazaltik sütunların ayakta tuttuğu kemerli dış kapısından içeri girip kumtaşından yapılma geniş sekili basamakları indiklerinde, sergiyi gezen hemen herkesi büyüleyen havaya onlar da kapılmadan edemediler.

Bendag yanında bir kadınla yürümenin, onunla bir şeyleri paylaşmanın keyfini ne zamandır unuttuğunu fark edip hayıflanıyor.

Girişteki kameriyesi asma yapraklarıyla bezeli yola, farklı yükseltideki sekilere, avlunun çeşitli köşelerine belli bir düzen gözetilerek yerleştirilmiş kır çiçeklerinin, çayır hanımelilerinin, sarı düğünçiçeklerinin, yabanıl otların, bitkilerin görünüşleri, kokularıyla yarattıkları kır yanılsamasına bırakıyorlar kendilerini.

Dehamar'ın kır defterleri boşlukta asılı gibi duran çeşitli boyutlardaki her yanı cam kutular içinde sergileniyor. Her defterin en az iki-üç sayfası, kutuların köşelerine bağlı kıl inceliğindeki Ohooza balığının bağırsaklarından elde edilen şeffaf iplikçiklerinin yardımıyla açık tutulmuş; böylelikle defterlerin içinin görülmesi, okunması sağlanıyor. Galerinin kapalı salonunun yanı sıra, avlunun iki yanını geniş kemerlerle çevreleyen revaklı bölmeler de mekânda süreklilik gösteren bir yerleştirme anlayışıyla sergi alanına katılmış.

Yerden çeşitli yüksekliklerdeki bu cam kutuların hiçbir yerden destek almaksızın havanın boşluğunda asılı gibi durmalarını kiminde

tavandan sarkan, kiminde duvardan duvara, sütundan sütuna gerilen kıl kadar ince demir kadar sağlam şeffaf ipler sağlıyor. Bu cam kutuların üzerine, altına, yanlarına belli açılar gözetilerek yerleştirilmiş aynaların, büyüteçli kandillerin yardımıyla defter sayfalarındaki kelebekler ve şiirler duvarlara, tavana, üzerine kır çiçekleri, otlar resmedilerek boyanmış zemine ve gene belli bir düzen gözetilerek kurulmuş etraftaki bez panolara yansıtılıyor. Havayı kuşatan bütün bu örümcek ağının arasından geçerek ilerlemek yoğun bir dikkat gerektiriyor. Sergi alanında dolaşan izleyiciye kendisinin de tıpkı kırdaki kelebekler gibi her an bir tuzağa yakalanıp avlanabileceği duygusu yaşatan bu düzenleme, adeta Dehamar'ın şiirlerindeki temel izlekleri bir sergi düzeninde üç boyutlu olarak cisimleştiriyor.

Galerinin çeşitli noktalarındaki yükseltilerde yer alan oyuncular, okumacılar çevrelerini kuşatan izleyici topluluğuna belli aralıklarla Dehamar'ın defterlerde yer alan şiirlerini seslendiriyorlar. Yalnızca şiirlerin kendisi değil, mekânın düzenlenişi, gösterinin bütünü izleyenlerde büyülü bir etki bırakıyor.

Bendag geldiğinden beri gördüklerinin ışığında Anakara'nın, Odragend'in elli yılda ne denli gelişip zenginleşmiş olduğundan söz etme gereği duyuyor Ulsangeyma'ya. Sesinde zamanın dolgunluğunu taşıyan bir mutluluk var.

Sergi alanını gezmeyi sürdürürlerken, az ötede insanların çevresinde öbeklendiği mağrur tavırlı genç bir adam gözüne çarpıyor Bendag'ın. Çevresini kuşatan kalabalık arada bir yüzünü kapattığı için tam olarak göremiyor; gözü bir yerden ısırıyor, ama nerden? Hem de onca yıl buralardan uzak kalmış birinin genç bir tanıdık yüzle karşılaşma olasılığı bunca düşükken! Odragend'e geldiğinden beri, önceden tanıdığı insanlarla karşılaştığını sanmasının beyninin ona oynadığı bir oyun olduğunu düşünüyor. O kendi merakına kapılmışken Ulsangeyma heyecanla, "Bak Dehamar da burada," diyerek başıyla çevresini kalabalığın sardığı o genç adamı işaret ediyor. Kendisinin uzağında yapılan bu konuşmayı duymuş gibi o an başını kaldırıp onlara bakıyor Dehamar. Tuhaftır, göz göze geldiklerinde, bir süre önce Naburi'nin çay bahçelerinin birinde tanışmış olmanın uyandırması gereken

yakınlık yerine, bu karşılaşmada uğursuz bir yan varmış gibi aralarında buz gibi bir uzaklık hissediyorlar. Ad koyamadıkları bu rahatsız ruh haliyle ikisi de selam verme gereği duymadan başlarını ve bakışlarını hemen başka yöne çeviriyorlar.

Dehamar hakkında heyecanla bir şeyler anlatmayı sürdüren Ulsangeyma'ı bir süredir dinlemediğini fark eden Bendag, ona Naburri'deki karşılaşmadan söz etmek gereği duymuyor. İçindeki sessiz yemin sürüyor.

Galeriden çıktıktan sonra güzel havanın tadını çıkarmak için, her biri el büyüklüğündeki kahve kızılı yaprakları şimdiden bakır çalığına kesen dogana ağaçlarının geniş gölgesi altında bir süre yürüyorlar.

Naburri'de karşılaştıklarında Dehamar olduğunu bilmediği gencin etrafındaki o gizemli hava şimdi kafasında bir yere oturmaya başlıyor Bendag'ın; o gün ona ilişkin aklından geçen olasılıkları, tahminleri, onun için kurduğu hikâyeyi hatırlayıp kendine gülüyor. Naburri'de biri yaşlı, biri genç iki şair, kim olduklarını birbirlerinden saklayarak, birbirlerine yalan hikâyeler anlatarak, ama gene de içtenlikle sohbet etmişlerdi o akşamüstü. Belki de her zamankinden çok daha fazla kendileri olmuşlardı o sırada. Yürekten söylenen yalanlarda insanı çok daha kendisi kılan sahici bir yan olduğuna öteden beri inanmıştı Bendag; onun artık kim olduğunu bildiğini, kendisininse Dehamar için hâlâ bir yabancı olduğunu düşünerek bu durum kendi lehine işleyen bir talihmiş gibi gülümsüyor. Eski ustasıyla yalanın ne olduğu üzerine yaptıkları konuşmaları hatırlıyor: "Sıradan şeyler hakkında yalan söyleyenler yalnızca yalancıdır, önemli şeyler hakkında yalan söyleyenlerse şair olur, bu yüzden hakikatler şairlerin en iyi konusudur," demişti ustası. Hayatın, her zaman hakikatten çok yalana yakın olduğuna inanmış biri olarak, şimdi yalnızca Dehamar'a değil, ustasının uzak anısına da gülümsüyor.

Ardından kentin eski kale burçlarında dalgalanan bu yılki şiir bayraklarını görmeye gidiyorlar.

Odragend'in güneye bakan eski kale burçlarına bu yılın onur konuğu olan Agabu'nun "Kagemusha"dan "Gölgelerin Anadili"ne varana dek bütün bir şâirlik yaşamını sergileyen şiir bayrakları asılmış.

Yıllar önce ilk kez Samarakad Surları'nda dalgalanmış olan, aradan geçen nice yılın rüzgârının kumaşını eprittiği o ilk bayraksa tarihi bir eser gibi Atalagaya Meydanı'ndaki Gurur Anıtı'nı süslüyor.

Gezip dolaştıkları yerlerde Bendag, Atalagaya Meydanı'ndaki rölyeflerde, yontularda kişiler ve davranışlar destanlara, menkıbelere özgü bir üslupla simgeleştirilirken, ara meydanlardakilerde bundan kaçınıldığından, insanların gündelik yaşamdaki gerçek anları, sıradan halleriyle gerçekçi bir tutumla betimlenmiş olduğundan söz ediyor. İçlerinden bazıları için "Kendi güzelliğinden acı çeken heykeller bunlar," diyor. "Sıradanlık görülür olmaya başladığında acı verir."

Sonra Ulsangeyma ile güzellik ve sanat üzerine derin bir söyleşiye dalıyorlar. Bazı güzelliklerin kendisinde uyandırdığı ağlama isteğinden söz eden Ulsangeyma'ya, "İnsanın içinde ağlama isteği uyandıran güzellikler, ister tabiatın armağanı olsun, ister insan elinden çıkma sanat eserleri, aynıdır. İnsanın içini sevinçle yıkayan her güzellik ağlatır," diyor Bendag. "Yeter ki gözlerimiz hak edilmiş güzelliklere ağlamayı bilsin."

Bendag'ın üstü kapalı sorusunu aynı üstü kapalılıkla yanıtlıyor Ulsangeyma. Söylediğine göre, yıllar önce denize düşürdüğü yüzükle birlikte hiçbir değerli taşın telafi edemeyeceği kadar boşalmıştı parmağı. Sonrasında kimseyi hayatında uzun süre tutmamıştı. Ardından konuyu değiştirmek istercesine bu yılki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin onur konuğu olan Agabu'ya görkemli bir törenle yaşam boyu onur ödülü verileceğini hatırlatıyor Bendag'a. Bunun Anakara'da bir şaire verilebilecek en önemli ödül olduğuna, bir şairin ömrünü en iyi biçimde taçlandırdığına inandığını ekliyor. Ardından azıcık dedikodu eder havada ödülü Ehiyu'nun verecek olmasının bu törene başka bir anlam boyutu kattığından, herkesin bildiği gibi ikisinin arasında yaşam boyu süren rekabet, husumet ve kıskançlıktan söz ediyor.

"Ehiyu hâlâ yaşıyor mu?" diye soruyor Bendag. Her anlama gelebilecek biçimde sallıyor başını Ulsangeyma; Bendag, onun Ehiyu'dan hoşlanmadığını düşündüren bu hareketi üzerine gülümsüyor. "Ama her ikisi de yıllardır şiir yazmıyorlar," diyor Ulsangeyma. "Hele Agabu nasıl da birdenbire sustu!" Tam "Her ikisi de çoktan tükenmiş olmalılar," diye ekleyecekken, Bendag'ın şiiri yıllar önce bırakmış olduğunu hatırlayıp tam zamanında susuyor.

Gün boyu yoğun bir program eşliğinde değişik yerler gezip çeşitli kahvelerde oturuyor, gözlerine kestirdikleri okuma ya da söyleşi programlarına katılıyor, köşe başlarında ayaküstü yapılan birbirinden renkli gösterileri izliyorlar.

Bir süre sessizlik içinde oturup hiçbir şey yapmadan etrafı seyrettikleri de oluyor. Neden sonra Ulsangeyma, "Bütün Aoi buraya taşınmış adeta," diyerek karmaşasının, gürültüsünün seyrine dalıp gittiği kalabalıktan gözlerini alıp Bendag'a döndüğünde, onun bir süredir kendisini seyretmekte olduğunu ve yüzünün, onda daha önce görmediği bir mutluluk ışıltısıyla parladığını fark ediyor. Bendag'ın kendisiyle vakit geçirmekten hoşlandığını, talihin kendisini şımartmaya karar verdiğini düşünüyor. Her ikisinin de konuşma aralarındaki sessizliğe hak tanıma becerileri var; sessizlik içinde göz göze geldikleri zamanlar bile birbirlerine çok şey söylemeyi başardıklarının farkındalar; çok az kelimeyle kurulmuş bu yakınlığın tadını çıkarıyorlar. Birbirine abanıp yük olmadan, yok yere zahmet vermeden yan yana durup bir şeyleri sükûnetle paylaşmayı yıllarca birlikte yaşayan çiftler bile kolay beceremezken, bu kadar kısa süre içinde bunu başarabilmiş olmalarına şaşırıyor Ulsangeyma. "Anlaşılan birbirimizin ve yaşam içinde geldiğimiz yerin tadını çıkarıyoruz," diyor içinden. "Böyle zamanlarda hayatın sonu olmadığını anlıyor insan."

Bir süre sonra Bendag günün asıl sürprizinin kendisini kaldığı hanın avlusunda beklediğini bilmeden Ulsangeyma'dan ayrılıp yorgun adımlarla kaldığı hana dönüyor.

Kuytu Sarnıç Hanı'nın geniş kemerli dış kapısından girip yüksek tavanlı loş sahanlığın iki yanındaki nöbetçi kulübelerini geçtikten sonra yeniden günışığına çıktığı orta avludaki büyük çeşmeye yöneliyor. Çok sayıda konuğun ağırlandığı bu handa sağ ve sol taraftaki galerilerden hanın aşağı katlara inen, yukarı katlara çıkan merdivenlerine; sahanlıkları ve kat balkonlarını birbirine bağlayan geçeneklere ulaşılıyor.

Orta avlu çeşmesinin başındaki kulpu zincirli bakır kupayı alıp doldurmak üzere eğildiği sırada ardından sessiz ama telaşlı adımlarla yaklaşan birinin yanı başına dek sokulduğunu hissediyor Bendag; ye-

re baktığında gördüğü kalın tabanlı bir çift uzun yol ayakkabısı ve bir harmaninin etek ucu tam arkasında birinin durmakta olduğunu doğruluyor. Ense köküne kadar teklifsizce sokulan bu kişinin telaşlı ve dayatmacı tavrını, onun fazla susamışlığına yormak istiyor. İçinden, "Su küçüğündür," diyerek sırasını vermek amacıyla dönüp kupayı ona uzattığı anda birdenbire kanı donuyor Bendag'ın. Anakara'ya geldiğinden beri ilk kez bu kadar korkuyor. Hatta yıllardır ilk kez bu kadar korkuyor. Elinde sanki o geceki aynı bakır su kupası, karşısında o geceki aynı yüz, aynı çatlamış dudaklar, aynı susamış ağız... Harmanisinin kukuletasını göz hizasına dek indirmiş aynı yaralı, tekinsiz yüz... Adamın omuzuna çaprazlama astığı taoma domuzu derisinden yapılma çanta hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde Bendag'ın yanılmadığını doğruluyor; bir suçortağıyla yüzleşiyormuş gibi bir an çantanın üzerinde kalıyor bakışları. Yutkunuyor. Makrakamash'ta, "Uyku Hanı"ndaki o gecenin ayrıntıları bütün canlılığıyla geçiveriyor gözlerinin önünden. Adamın birdenbire karşısında bitiveren ürkütücü varlığından çok, kaderin tekinsiz eli tarafından düzenlenmiş olduğu hissi uyandıran bu karşılaşmanın kendisi korkutuyor onu. Bir su kupasının etrafında dönen bu karanlık tesadüfün, nasıl sonuçlanacağını bilmediği sihirli, gizli matematiği ürkütüyor. Görünmez bir gücün belki de ta en başından beri onu bilinmez yollarla takip ettiği, kendisine sonu felaketle sonuçlanacak sinsi bir pusu kurduğu duygusuna kapılmadan edemiyor.

Adam kendisine uzatılan su kupasına cevap olarak, kış uykusundan uyandırılmış ayıların homurtusuna benzer bir ses çıkarıyor; uzatılan suyu kabul mü ediyor geri mi çeviriyor, belli değil. Yüzünün görünen yarısından belli belirsiz geçip giden gölgeye, en iyimser yorumla beklemediği bir anda, beklemediği bir iyilik karşısında kapıldığı şaşkınlık denebilir en fazla...

Bir elinin havada kaldığı şu tekinsiz an sonsuza dek uzamış gibi geliyor Bendag'a; su kupasını yavaşça ağzına götürürken adamın kendisini tanıyıp tanımadığını, o geceye ait herhangi bir şeyi hatırlama olasılığını hızla tartıyor kafasında. Aslında bunun pek mümkün olmadığını, çünkü onun o gece hiçbir şeyin farkında olamayacak kadar hasta yattığını, ateşler içinde sayıkladığını, gözlerini yalnızca bir anlığına açabildiğini; kimliklerinden birinin çalındığını sonradan fark

etmişse bile, o kişinin kendisi olduğunu bilemeyeceğini düşünüyor. "Bir tesadüf yalnızca, kötü bir tesadüf," diye geçiriyor içinden. "Sakin olmalıyım. Sonuçta birçok insan gibi o da On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'ne katılmak üzere buraya gelmiş herhangi bir yolcu olabilir. Sonuçta burası da kentin en büyük konuk evi."

Gene de şimdi karşısında duran adamın, her yerde aranan tehlikeli biri olduğu hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde açık bir bilgi olarak kafasında duruyor. Kısa bir süre üzerinde taşıdığı o uğursuz kimlik yüzünden Tau'da her yerde arandığı ve sonunda kaçmak zorunda kaldığı o belalı gece bütün dehşetiyle düşüyor aklına. "Remzganan" adını geride bıraktığını, burada "Tau'lu Tutseneaf" olarak kayıtlı olduğunu hatırlamak biraz olsun kaygılarını yatıştırıyor. O sırada avluya yeni gelenlerle çeşme başının kalabalıklaşması içini rahatlatıyor biraz. Bu yeni gelenlerin ne kendiyle ne de onunla ilgilenmediklerine bakılırsa, dikkat çekmemek konusunda onunla benzer bir yetenek geliştirmiş olduklarını düşünüyor.

Sonunda adamı yarım bir gülümsemeyle selamlayarak odasının bulunduğu sol taraftaki galeriye yöneliyor; sakin görünmeye çalışan adımlarla avluyu geçerken, omzunun üstünden geriye göz atarak ardından gelip gelmediğini anlamaya çalışıyor. Adam sakin bir şekilde hâlâ orada, çeşmenin başında duruyor; ikinci kupasını da içip tulumunu doldurduktan sonra harmanisini savura savura hanın sağ tarafındaki galerilerden birine yönelerek kemerli girişin altında gözden kayboluyor. Birinci kattaki odaların açıldığı balkonda görünmediğine bakılırsa, ya çıktığı merdiven başından arka sıradaki odaların bulunduğu koridora sapmış ya da aşağı kata inmiş olmalı.

Bendag'ın kaldığı oda soldaki galerinin arka sırasında bulunuyor, penceresi iç avluya değil arka sokağa bakıyor. Gene de temkini elden bırakmadan merdiven sahanlığı dönüşlerinde azıcık soluklanıp onun ardından gelip gelmediğinden emin olmaya çalışıyor. Odasının bulunduğu kata vardığında bir süre kulak kesilip etrafı dinliyor.

Yalnızlığı seven sakin tabiatı gereği genellikle hanların çok kişili odalarında yatmaktan hiç hazzetmezken, bu kez odasını beş kişiyle paylaşıyor olmaktan hoşnutluk duyuyor Bendag. Odanın birbirinden uzak iki ucundaki yataklarında uyuyakalmış iki yolcunun birbirine

karışan horultusu, günün inmesini beklemeden erken yakılmış kandilden yükselen yağ ve is kokusu güven veriyor ona; dinlenmek üzere yatağına uzanıp bu durumda ne yapması gerektiğini sakin kafayla düşünmeye çalışıyor. Şu olup bitenleri Ulsangeyma'yla paylaşmasının bir yararı olup olmayacağını bir süre içinde tarttıktan sonra vazgeçiyor. Bu durumu Güvenlik Sarayı'na bildirdiği takdirde kimliğinin açığa çıkma olasılığının, Tau'da olanların herkesçe öğrenilebileceğinin hesaplarını yaptığında tam bir budala gibi hissediyor kendini. Odragend'den bir an önce ayrılmak da bir fikir tabii, ama nedense buna elvermiyor içi; kaygıları boşunaysa Odragend'den kaçmaya kalkışmanın fazla olacağını düşünüyor.

Ertesi gün ilk iş olarak Odragend'de kaldığı hanı ve burada kullandığı adı Ulsangeyma'ya söylemeyi kararlaştırıyor.

Birbirine dolanarak içini kırçıllaştıran duygular, aklını bulandıran karmaşık düşünceler arasında günün yorgunluğunun ağırlaştırdığı huzursuz bir uykuya dalıyor Bendag. Bir süre gözlerinin önünde Dehamar'ın kelebekleri uçuşuyor. Her biri ayrı bir defterin kapanında tuzağa düşecek olan kelebekleri...

Rüyasında irili ufaklı taşlar, rengârenk takılar, ışıltılı bilezikler, kolyeler, gerdanlıklar, halhallar altında yatan bir kadın görünüyor ona, genizden gelen boğuk, gizemli bir sesle çok uzaklardan seslendiğini, adının Ümma olduğunu, Anakara'ya ayak bastığı daha ilk gün, onu rüyasında gördüğünü, ikisinin nihayet şu anda aynı uykuda buluştuklarını, sıkıntılı günler yaşadığını sezdiği Bendag'ın ilk fırsatta atlı polis Gamenn'i bularak ona bütün olanları bir bir anlatmasını söylüyor. "Her şey burada saklı," diyerek işaret ettiği taoma derisi çanta belirsiz bir el tarafından açılacağı sırada aniden ortaya çıkan kara harmanili adam elinde ay ışığı gibi parlayan bıçağını tam ortasından biçecekmiş gibi Bendag'ın yüzüne sallıyor.

Gözünü açtığında, çölde günlerce susuz kalmışçasına ağzı, dudakları kupkuruydu Bendag'ın; dili çöl sürüngenlerinin derisini andırırcasına kabuk bağlamıştı sanki. Bir zamanlar sık gördüğü karabasanda olduğu gibi ağzından çıkan her sözcük kanatlanıp uçmuş, adını andığı her nesne tek tek ortalıktan kaybolmuş, her yer çölleşmişti. Uyandığı han

odasını, içinde yaşadığı günü hatırlaması bile zaman aldı. Bir süre hiç konuşmadan etrafa boşalmış gözlerle baktıktan sonra yeniden hayata dönercesine başucundaki testiye uzanıp susuzluğunu giderdi. "Gamenn," dedi. "Unutmayayım bu adı. Belki de sahiden bu kişiyi bulmam gerekiyordur."

Rüyanın içindeki kaynağı belirsiz o mavilik güven uyandırmıştı Bendag'ta. "Mavi sudur," dedi. "Sular yalan söylemez. Su, nice yollardan sonra herkesi arkadaş yapar."

Katilin temizliği

Su... su... su... su," diye sayıklıyor elindeki bez parçasını bir ayinin gereklerini yerine getirir gibi önündeki çinko leğene daldırıp çıkararak tepeden tırnağa bütün gövdesini temizliyor, yara yerlerini... Bedenindeki yara izlerini... Yaraların hafızasını siliyor... Vücudunda bir haritaya dağılmış lekeler gibi duran yara yerlerini... Etin kaynadığı izlerin içinden dalgın nehirler gibi akıyor su. Bedenindeki her bir yaranın başka kimseye ait olduğu, bir başkasının anısını taşıdığı uzak, karanlık bir his olarak sızlıyor içinde. Et kendinin, ama başkaları üzerine kendi kaderlerini dağladılar. "Et ayrı su ayrı kan ayrı," diyor kekeleyerek. Uzak deniz kavkısına dönüşmüş kulaklarında yankılanan sesler sözler harfler... defterlerde hepsi birbirine karışıyor. Suyun hafızası herkesi koynuna alır. Teni bağışlayan su her şeyi sayıklar. Suya bırakılan anılar olur hafıza. Suda gözlerini açarsan gördüklerin suda gözlerini kaparsan hatırladıkların tünelin içinden geçerken yukarıdan toprağın üstünden duyulan sesler kulaklarına fısıldananlar suya bırakılanlar su seni başkasına taşır sesler... sesler... sesler... su, suda, suya, suyun... suyun gözleri dalgın bakıyor bu su o suya saklanıyor suda saklanıyor o su taşıyor onu ondan ona... gözyaşı da su kan da su ter de su su da su... her şey su... su yara açar hafızada... yaraları temizler... suya karışan kana karışır kana karışan hayata... hayata karışan ölüme ölüme karışan zamana zamana karışan zamana karışır... zamanın içinden suyla geçilir ordan oraya... kendi ölmüşünü yıka üzerinden... sende gömülenleri mezarlıkta sula... temiz ol ordan oraya çok yol var ordan oraya arabadan arabaya temiz ol git ordan oraya tünelden çıkarken kim olduğunu yanına al sudaki hayatı sayıkla sayıkla sudaki hayatı başkasına yerin altındaki tünelin ıslak soluğunu yanına al her şey tüneldeki karanlıkta arkana bakmadan geç

tünelin içinden toprağın gözleri sana bakan tek tek gözleri toprağın dudakları sana fısıldayan tek tek ses toprakta unuttuğunu suda hatırla tozu toprağı yıka çıkarken suda...

Gözlerinde beliren görüntüleri silmek ister gibi kirpiklerini hızlı biçimde kırpıştırarak başını salladı. Elindeki bezi bırakıp leğenin kenarına, kurulanmaya, ardından ağır ağır giyinmeye başladı. Kendini son kez hatırlamak ister gibi eğilip leğendeki suda kendine baktı. Kendini tanıdığı birine benzetti.

Sarı tebessüm

Günün henüz ışımadığı sabahın çok erken bir saatinde koltuklarının altında Woh-Zack'ın çoğalttığı resimlerin bulunduğu dosyalarla aynı anda Odgend'deki bütün konaklama yerlerini, hanları, konuk evlerini tek tek gezen güvenlik görevlilerinden ikisi Bendag'ın kaldığı Kuytu Sarnıç Hanı'nın geniş kemerli kapısından içeri girip sol taraftaki nöbetçi kulübesine vardıklarında, kentteki hemen herkes uykudaydı henüz. Sokaklar mevsime hiç uygun olmayan sonbahara özgü kalm bir sisle sarıp sarmalanmıştı. Binaların dış çizgilerini yutarak her yeri belirsizleştiren kıştan kalma geniz yakıcı bir sisti bu.

Güvenlik görevlilerinden genç olanı, kendilerini uykulu gözlerle karşılayan nöbetçiye elindeki resmi uzatıp, "Burada kalan böyle biri var mı," diye sordu. Uykusunu açmakta zorlanan nöbetçi öncelikle gelenlerin kemerlerine baktı, kent içinde taşımakla yükümlü oldukları kısa kılıç kemerlerinin üzerine asılı armada bağlı bulundukları merkez güvenlik biriminin işareti kazılıydı. Burnuna uzatılan resme yüzünü iyice yaklaştırarak dikkatle inceledikten sonra emin olmak istercesine gözlerini kırpıştırarak bir eli ensesinde kafasından geçenleri ölçüp biçti. Sonra "Sol galerideki odalardan birinde kalıyor olmalı," diyerek bilgisini doğrulamak maksadıyla uyuşuk halinden beklenmeyecek bir hızla arkasındaki masada duran kayıt defterine döndü. Güvenlik görevlilerinden daha yaşlı olanı, nöbetçinin bir su yılanını andıran kaygan hızından onun iyi bir muhbir olabileceği sonucunu çıkardı. Ne de olsa böyle büyük hanların nöbetçi kulübelerine dikkati dağınık sıradan insanları yerleştirmezlerdi.

Kısa bir süre sonra Bendag kendini Odragend Güvenlik Sarayı'mn bekleme odalarından birinde bulmuştu. Duvarları mat, doygun bir sa-

rıyla boyanmış olan bu odalara "sarı odalar" dendiği bir yerlerden çalınmıştı kulağına. Birilerini ele verenlerin, bir şeylere ihanet edenlerin, saklı kalması gerekenleri açıklayanların, gizleri ortaya dökenlerin, yaptıklarını itiraf edenlerin yüzündeki kirli gülümseyişe "sarı tebessüm" dendiğini, tutuklanıp alıkonanlarm yüzüne bu gülümseyiş yerleşene kadar bu odaların duvarları arasında uzun uzadıya sorgulandıklarını duymuştu.

Niye buraya getirildiğini bilmiyordu, kendisine bu konuda hiçbir açıklama yapılmamıştı. Bu sırada görevlilerden biri çantasını karıştırıp içindekileri tek tek masaya boşaltıyordu.

Woh-Zack, ne zamandır aranan Remzganan adlı şahsın yakalandığını duyunca Tauro'nun çağırmasını beklemeden koşa koşa gelmiş, kapısı açık olan gözetim odasını görecek biçimde dışarıdaki koridorun bir ucunda heyecanla bekliyordu. Tuzağına av düşürmenin, birini ele vermenin sinsi heyecanıydı bu. O sırada sessizce yanına yaklaşan Tauro'yu fark etmemişti bile. Sesinin olanca soğuğuyla "Tau'da gördüğün adam bu muydu?" diye sordu Tauro. Yakaladıkları adamın şimdilik uzağında durarak davranışlarını, tepkilerini bir süre uzaktan izlemeyi tercih etmişti o da... Bir an bile düşünmeden "Evet," dedi Woh-Zack. Şu an kimi gösterseler, yaranmak için onun "İşte bu!" diyeceğine inanan Tauro, "Git biraz yakından bak," dedi, "Yanından geçiyormuş gibi yap, elinden bir şey düşürüp bir de aşağıdan bak, yanılmak bize zaman kaybettirir." Tauro'nun kendisine inançsızlık göstermesinden hoşlanmayan Woh-Zack bu fazladan çabayı gereksiz bulsa da söylenenleri yaptı. Telaşsız görünen sessiz casus adımlarıyla yeniden Tauro'nun yanına döndüğünde "Evet bu," dedi. "Kesinlikle eminim. Bir ressamın gözleri kolay yanılmaz." "Tamam, burada bekle o zaman, ondan uzak dur şimdilik, gerektiğinde yüzleştirmek için çağırırım." Bu sırada görevli Bendag'ın çantasındakileri masaya boşaltmayı tamamlamıştı.

Olan biteni kavramakta güçlük çeken Bendag, bu olayın Tau'dan kaçmasını gerektiren olayla ilgisi olup olmadığını anlamaya çalışıyor, şu an yapması gereken en doğru şeyin omuzları düşmüş bir halde sakin, telaşsız görünmek olduğunu biliyordu. Takındığı bir yanlışlığa kurban gitmiş, her şeyden habersiz yaşlı adam pozu yakışmıştı üzerine.

Tauro, öncelikle Bendag'ın torbasından çıkan defterlere göz attı, aralarına bazı şekiller çizilmiş bitki, maden, ağaç, kuş, nehir adları gibi kimi ilgisiz sözcüklerin dağınık biçimde alt alta, yan yana yazıldığı satırlar, birtakım kopuk cümleler ve herkesin defterinde görülebilecek cinsten sıradan notlar, gündelik karalamalar vardı yalnızca. Birkaç tane de boş parşömen... Woh-Zack'ı çağırdı yanına, "Bu defterlerin içinde şiir göremiyorum ben," dedi. Duyduğu inançsızlığı saklamaya gerek duymadan, "Emin misin bu adamın herkesin dilindeki o gizemli şair olduğuna!" Woh-Zack'ın gözünü korkutmak isterken sesi azıcık yüksek çıkmıştı; bulunduğu yerde kulağına, içinde "şair", "şiir" kelimelerinin geçtiği sözler çarpan Bendag'ın kalp atışları hızlandı. Tauro ve Woh-Zack aynı anda dönüp yüzünde bir şairin izlerini ararcasına kuşkuyla bakmışlardı Bendag'a. Son Yolculuk'taki şiirleri yazmakta kullandığı Anakara'da cinsi henüz bilinmeyen görünmez mürekkebin defterin sayfalarını boş gösteriyor olmasından ötürü sevinç duydu. En azından onlar güven altında demekti. Şiirleri de kendisi gibi saklanmayı biliyordu. Yıllarca yabancı diyarlarda başka adlarla bir kaçak olarak yaşamanın kazandırdığı –hatta bazı durumlarda aşırı bir kuşkuculuğa varan– temkinliliğinin işe yaradığını gördüğü böylesi durumlarda aklını seviyor, kendini doğrulanmış hissediyordu.

Sonra Tauro bu kez kendisi elden geçirmek istedi torbayı, deri şeritlerle dilimlenmiş astarının içindeki saklı gözlerden birinde birkaç ince kâğıt parçası arasında, ad hanesinde "Shaunoarom" yazılı kimlik belgesini buldu.

Soruşturmaya buradan başlamalıydı. Yanına çağırdı Bendag'ı. Ürkütmemeye çalışan bir tutum ve hayli tarafsız görünen bir sesle, "Adın ne?" diye sordu. Bendag, buraya getirildiğinden beri kafasının içinde defalarca hazırlamış olduğu sahneyi, sükûnetini alabildiğine koruyarak oynamaya başladı "Tutseneaf, Tau'lu Tutseneaf." Tauro, üzerinde "Shaunoarom" yazılı belgeyi burnuna doğru uzatarak, "Bu kim peki?" dedi. "Çantandan çıkan bu belgedekini tanıyor musun?" Bendag'ın hiç beklemediği bir ataktı bu. Tauro'nun burnuna doğru salladığı şu uyduruk belgenin varlığını tamamen unutmuştu, çantasının bir köşesinde kalmış olmalıydı; en son Makrakamash'ta Uyku Hanı'nda kullanmış, atmayı akıl edecek kadar bile önemsememişti. "Bir arkadaşımın," dedi. "Peki, sende ne arıyor?" "Tarihine bakarsınız güncelleştirilmediği-

ni görürsünüz." Derin bir soluk alıp sesine hüzün indirdi: "Arkadaşım öldü, ondan bir hatıra olsun diye almıştım yanıma," dedi. Birden söylediği yalanın saçmalığının farkına vardı. Ama bunun moralini bozmasına izin vermedi, kimi saçma sapan yalanların bazı ağızlarda ne denli gerçek duygusu uyandırdığını bilmiyor değildi. Önemli olan söylediklerinizin saçmalığı değil, sizin inandırıcı görünmenizdi. Böyle durumlarda en fazla budalaca şeylerle uğraşan aklı kıt biri olduğunuza karar verilirdi, o kadar! Aynı inançla sürdürdü konuşmasını: "Diyeceksiniz ki hatıra diye bula bula kimliğini mi aldın? Yoksuldu, olan birkaç parça eşyasının da yakınlarında kalması gerekiyordu." Birdenbire durup Tauro'nun yüzünde, söylediklerinin etkisini ölçmeye çalıştı. Adamın kayalar arasındaki oyuğundan yeni sökülmüş tekparça bir mermer bloğu kadar ifadesiz yüzü su sızdırmıyordu dışarıya! Böylelerini tanır ve onlardan çekinirdi.

"Çok tuhaf bir ad bu," demekle yetindi Tauro. "Anakara'lı değildi zaten, bir deniz kazası sonucunda yolu buraya çıkmış biriydi." "Umarım kendin bazı durumlarda kullanmak için yanında bulundurmuyorsundur bu kimliği, bak eğer öyleyse başın büyük belada demektir!" "Yoo, hayır, gizlenmeyi gerektiren bir durumum yok ki! Ayrıca arkadaşımın hatırasına hürmetsizlik eder miyim hiç?" Tauro inanıyor görünmese de anlatılanları aynı kayıtsızlıkla dinlemeyi sürdürüyordu; yardımcısına dönüp elindeki belgenin birkaç kopyasını yaptırmasını ve sahte olup olmadığını araştırmasını istedi. Yardımcısına değil de Bendag'a bir açıklama yapar gibi, "Bazı yerlere sormamız gerekecek," dedi. Bunu söylerken sesi alabildiğine düz ve ifadesiz çıkıyordu; davranışlarıysa sakin görünmekle birlikte gözdağı verir gibiydi. Az sonra "Peki nasıl bir arkadaştı bu?" diye sorduğunda birdenbire perde değiştirmişti sesi. Bendag irkildi. Sanki bu sorgu farklı evrelerden oluşan zalimcesine karmaşık bir oyundu ve adamın sesindeki ani değişiklik aslında her şeyin daha yeni başladığının işaretiydi. Pençelerini daha yeni geçiriyordu avının boynuna ve Bendag'a buradan kolay kurtulamayacağını hissettiriyordu. Birdenbire bu adamın sağlam teknikli bir sorgu ustası olduğunu, onunla kolay baş edemeyeceğini anladı Bendag; böyle bir adamı durduracak olan şeyin, ancak daha fazla kurcalanamayacak şaşırtıcı bir yalan olabileceğini düşündü. "Büyük okyanuslara açılıyorsan, deniz büyücüsü olup köpekbalıkla-

rıyla birlikte yüzmeyi bileceksin," derdi ustası. Bir süre sessizliğini koruyup, böyle bir şeyi söylemek zaten hiç kolay değilmiş gibi gösterişli bir biçimde yutkunarak "Sevgilimdi," dedi. Söylediği yalana kendisi de şaşırmakla birlikte sonuna kadar gitmekteki becerisini içinden kutladı.

Boş bulunup "Burada cinsiyeti erkek yazıyor ama," dedi Tauro. "Tau'luyum ama, ben aşkın cinsiyetsiz olduğu bir bölgede büyüdüm," diye yanıtladı Bendag. "Böyle bir şeyi ilk kez duyuyor olamazsınız, en fazla yaşadığım tutkuyu, yaşıma başıma yakıştıramamış olabilirsiniz." Sesine ve yüzüne incinmiş bir ifade vermeyi becermişti.

Tahmin ettiği olmuştu, ölen birinin kimliğini saklayıp taşımak gibi acayip bir şeyi Tauro'nun gözünde ancak onun anlayamayacağı bir duyguyla sağlamlaştırabilirdi. Tauro sustu, geri çekilmişe benziyordu. Karşısında bilmediği bir hayatın ayrıntıları arasında kaybolabileceğini hatırlatan kör bir duvar yükseldiğini hissetmişti; yeniden bildiği sulara, şiir konusuna döndü; Woh-Zack'ı çağırıp ona Tau'daki büyük kuzey çadırında tanığı olduğu şiir akşamını anlattırdı. Woh-Zack, Tauro'nun önceden yapmış olduğu tembih üzerine konuşması sırasında o gece çizmiş olduğu resimlerden söz etmedi.

Woh-Zack'la göz göze geldiğinde uzak denizlerin üstübaşı köpekbalığı kokan uğursuz gözlü balıkçılarını hatırladı Bendag. Anlattıklarını çok şaşırıyormuş gibi hayretle dinleyerek büyük bir soğukkanlılıkla her şeyi inkâr etti. Woh-Zack denen adamın parmak uçlarındaki boya lekeleri ressamlığının, gözaltlarındaki koyu gölgeli torbalarsa karaot tutkusunun işareti olmalıydı. "Yaşım gereği belleğim çok güçlü değil, ama yanılmıyorsam Tau'daki Şerbetçiler Meydanı'nda bir resmimi yaptırmıştım sana," dedi. "Gene yanılmıyorsam kafan biraz iyiydi, kesinlikle beni biriyle karıştırıyor olmalısın."

Söylediklerini desteklemek için havaya resim çizercesine sürekli eliyle koluyla konuşurdu Woh-Zack. Şimdiyse, ölü bir ağacın gevrek dallarını andıran kolları havada asılı kaldığı yerden birdenbire iki yana düştü. Bendag'a yönelen bakışlarına kapkara bir suçlamanın koyuluğu inmişti.

Tauro'nun Woh-Zack'tan kuşkulanmasını sağlamak için bu kadarının yeterli olduğu yüzündeki değişimden anlaşılıyordu; dolayısıyla Woh-

Zack'ın soluğu tıkanarak yaptığı itirazlar karşısında sözde nezaket gösteriyormuş gibi yapıp ısrarcı olmadı Bendag. Bu ölçülü tutumun Tauro'nun gözünde kendisini daha inandırıcı kılacağını hesaplamıştı. Nitekim az sonra Tauro, Woh-Zack'a "Artık gidebilirsin," dediğinde elinde olmadan gülümsedi. Tauro'yla aralarındaki oyunda birinci partiyi kazanmış gibiydi.

Remzganan kuşkusuyla tutuklanan kişiyi yüzleştirmek için Dehamar'a haber salmış olan Tauro, şimdi onun gelmesini bekliyordu.

Bendag soruşturmanın seyrinden Remzganan sanıldığı için alıkonduğunu anlamıştı ama hâlâ neyle suçlandığını bilmiyordu.

Bendag'ın bekletildiği odaya bazıları güvenlik görevlisi olan birkaç kişi daha yerleştirmişti Tauro. Yüzleştirmek istediği iki tarafa da önceden hiçbir açıklama yapmamış, birbirlerini gördükleri andaki tepkilerini, davranışlarını gözlemek istemişti. Nitekim Dehamar'ın da Bendag'ın da birbirlerini gördükleri anda şaşırmaları Tauro'nun gözünden kaçmadı. Bendag'ın gözleri, Dehamar'ın burada ne işi olabileceğine bir anlam veremezken, Dehamar'ın da kafası iyice karışmıştı. Bir süredir orada burada karşısına çıkmaya başlayan bu yaşlı adamın varlığı kuşku uyandırıcı olmaya başlamıştı. Birden bu adamın Makrakamash'tan beri kendisini izlemiş olabileceği, Naburri'deki karşılaşmalarının bir tesadüf olmadığı düşüncesine kapıldı. Belki de kendisine saldıran katilin peşine taktığı biriydi.

Tauro başıyla Bendag'ı işaret ederek "Size saldıran adam bu muydu?" dedi; onunla aralarında belli bir uzaklık vardı, dolayısıyla Bendag söyleneni duymuyor ama kendisiyle ilgili bir şey konuşulduğunu görüyordu. Dehamar bir süre baktıktan sonra başını "değildi" anlamına gelebilecek biçimde iki yana sallayarak yanıtladı. "Niye duraksadınız?" dedi Tauro. "Bilmem, daha önce de söyledim, yüzünü tam görememiştim, karanlıktı, üstelik başına kukuletasını geçirmişti, ama daha genç biri olduğu kesin ve yüzünde galiba bir yara izi vardı." "Ama orada oturan bu adamı tanıyorsunuz değil mi?" "Birkaç kez görmüşlüğüm var." "Ama onu burada gördüğünüzde şaşırıp ürktünüz, neden?" "Bilemiyorum." Durdu başını acıtırcasına kaşıdı, "Gerçekten bilemiyorum."

Shaunoarom adına kayıtlı yazılı kimlik belgesini Dehamar'a uza-

tarak, "Bu kişiyi tanıyor musunuz peki?" diye sordu Tauro. Dehamar gene başıyla olumsuzladı.

Oturduğu yerden onları izleyen Bendag'a göre, her ikisinin de ciddiyetinde gülünç bir şey vardı. Birdenbire kendisini saçma sapan bir oyunun içinde hissetti, her şey çok gülünçtü aslında. İçinde bulundukları bu acayip durumda o uyduruk kimliğe birdenbire önem kazandıran kaderin sarsaklığına gülesi geldi. Sanki oturduğu yerde ayağa kalkıp, " Tamam buraya kadar beyler, elinizdeki yıllar öncesinden kalma o uyduruk kimliği inanın kimden, nerede, ne zaman aldığımı bile hatırlamıyorum. Hem boşuna uğraşmayın o kimseye hiçbir şey ifade etmiyor. Bu arada yeri gelmişken söyleyeyim, ben Bendag'ım," dese bütün oyun şak diye bitiverecek, herkes evine dönecekti sanki. Ama Bendag onca yıldır bir efsane katına yükselmiş macerasının bir güvenlik sarayının gözetim odasında saçma sapan bir nedenle ortaya çıkmasını uygun bulmuyor, dolayısıyla kötü bir güldürü bile olsa bu oyunu sonuna kadar sürdürmekte kararlı görünüyordu. Nasıl olsa bu oyunun bir yerinde sıvışmayı başaracaktı. En fazla biraz daha burada alıkoyarak zamanını çalmaktan başka bir zarar veremeyeceklerdi kendisine. Şimdi içini sakinleştirmeye bakmalıydı.

Bu sırada bulundukları köşede Dehamar, Tauro'ya bu adamla kuşku uyandıran karşılaşmalarını anlatıyordu. "Peki sizce gizli bir şair olabilir mi bu yaşlı adam?" diye sordu Tauro. Bir an durdu Dehamar; Naburri'deki çay evinde o akşamüstü aralarında geçen konuşmaları hatırladı, ikisi de birbirlerinin şair olduklarından kuşkulanıp karşılıklı imada bulunmuşlardı. "Olabilir," dedi. "Her şey olabilir, ama gene de yanlış bir şey söylemekten çekiniyorum, yaşadıklarım beni aşırı kuşkucu biri yaptı sanırım." "Peki belirgin bir hareketi var mıydı?" "Sanırım arada bir elini bir şeylerden korunur gibi yüzüne götürüyordu, ama gene de emin değilim, çok korkmuştum, o ânı düşündükçe bazı ayrıntıları sonradan kendim uyduruyor olmaktan çekiniyorum." Tauro, Bendag'a bir de bu gözle baktı, "Evet, ne zamandır öyle heykel gibi kımıldamadan oturuyor," dedi. Sonra Bendag'tan gözlerini ayırmadan Dehamar'a, "O hareketi yapar mısınız?" dedi. "Onun görmesini istiyorum." O sırada gözlerini onlara dikmiş merakla bakmakta olan Bendag'ın tepkisini ölçmek istiyordu. Dehamar'ın beceriksizce yaptığı hareketi, dikkati o sırada Bendag'ta olduğu için Tauro görmedi bile;

Bendag'ın yüzündeyse hiçbir ifade değişikliği olmamıştı. Tauro, bu yaşlı adamın takındığı bütün saf görünüşe karşın, kendi bedeninin tepkilerine kapılmayacak kadar denetimli biri olduğunu düşündü.

Bir süre sonra Bendag'ı da yanlarına alıp üçü birlikte Tauro'nun odasına geçtiler. Bendag'a hâlâ bir açıklama yapılmamıştı. Dehamar ile Bendag arasında sonu getirilemeyen birkaç cümlelik kısa, gergin bir konuşma geçti. Bu arada Tauro güven verici bir rahatlık içinde asıl konu buymuş gibi kentin kalabalığından, şenlik hazırlıklarından gündelik bir sohbet tonuyla söz ediyor, arada bir her ikisine de beklenmedik biçimde bazı sorular sorarak onları gafil avlamaya çalışıyordu. Sorgulananların, nasıl biriyle karşı karşıya olduklarını anlamasını olanaksızlaştırmak için kasıtlı olarak yapılan bir taktik olmalıydı bu. Bendag'ın tahmini doğruydu; Tauro sorgulamada en önemli baskı unsurunun, sorgucunun gerçek yüzünün belirsizliği, düşüncelerinin okunamazlığı olduğunu meslek hayatının daha ilk yıllarında öğrenmiş, ani konu değişiklikleriyle karşı tarafı gafil avlamakta ustalaşmıştı.

Konuşmanın ilgisiz bir yerinde dönüp "Demek öldürmek maksadıyla size saldıran adam bu değildi," diye sordu Dehamar'a. Sesi gene birdenbire değişmişti. Kınından hızla çıkarılan bir kılıcın sesini duymaya benziyordu bu.

Bendag için her şey o an aydınlandı. Nasıl olmuştu da bunu daha önce, hatta Dehamar'ı az önce karşısında gördüğünde bile düşünememişti? Bendag'ın yüzünde suçsuzluğunun kanıtı gibi duran şaşkınlık ve bozgun ifadesi Tauro'nun gözünden kaçmadı. İşin tuhafı böyle bir sorunun bu yaşlı adama öyle ortalık yerde sorulması Dehamar'ı da mahcup etmiş gibiydi. Tauro'nun sonraki soruları da karşılığını bulamadı.

Şu âna kadar izini sürdükleri bütün kanıtlar, bu her şeyden habersiz görünen yaşlı adamın suçsuzluğuna işaret etse de çantasındaki ikinci kimliğin aydınlığa kavuşması için onu en azından birkaç gün burada tutması gerektiğine karar verdiğini bildirdi Tauro.

Oysa birkaç saat sonra beklenmedik bir durum sonucu onu salıvermek zorunda kalacaktı.

Ulsangeyma onu sözleştikleri yerde uzun bir süre bekledikten sonra Bendag'ın kaldığı hana uğramış, oradaki nöbetçilerden öğren-

dikleriyle de soluğu Güvenlik Sarayı'nda almıştı. "Tanıyor musunuz bu adamı?" diye sordu Tauro, Ulsangeyma'ya.

"Evet, arkadaşımdır."

"Adı ne peki?"

"Bu da soru mu!" dercesine omuz silkti Ulsangeyma. "Tutseneaf. Tau'lu Tutseneaf. Onu ne diye yakaladığınızı hiç anlamış değilim."

"Şiir yazar mı peki?"

"Adını bile doğru düzgün yazabildiğinden emin değilim. Ama bir köy bilgesi gibi çok şey bilir, çok gezip görmüşlüğü vardır."

Aralarında yıllardır süren bir yazgı ve suçortaklığı varmış gibi duruma hemen uyum göstermiş olan Ulsangeyma'nın çeşitli yalanlarla süslediği gösterisini, bulunduğu yerden minnet ve hayranlık dolu gözlerle izledi Bendag. Bir anda ortaya çıkıp zorda kalan erkekleri kurtaran kadınlara ilişkin anlatılan eski şefkat efsanelerini hatırlayıp gülümsedi; Ulsangeyma kesinlikle o kutlu kadınlardan biri olmalıydı.

"Peki ya Shaunoarom," dedi Tauro, "Onu da tanır mısınız?"

"Hayır," dedi Ulsangeyma bıkkın bir sesle. "Onu da mı tanımam gerekiyor? Bunların bir tanesi yetmiyor mu?"

Tauro'yu, Bendag'a inandıran da asıl bu oldu; bu yaşlı adam, erkek sevgilisinin varlığını şu her şeyden habersiz kadından saklamış olmalıydı. Tauro'ya göre en inandırıcı kanıt kirli sırlardı...

Az sonra Güvenlik Sarayı'nın basamaklarını birlikte inerlerken Bendag'ın yüzüne odaların duvarından geçmiş sarı bir tebessüm yerleşmişti. Onun için bir kez daha doğrulanmıştı: Hayat, yalan olduğunda güzeldi.

Çok eski bir günbatımı

Odragend'in dış mahallelerini geçip azıcık kuzeye çıkan herhangi birini Güçler Dengesi Meydanı'mn az ilerisinde bin yıldır hüzünlü bir suskunlukla güneşin batışını seyreden büyük imparator Oreganu'nun dev heykeli ve onun başını bekleyen kızılkum taşından yapılmış yüzlerce askeri karşılar.

Bir hareketin hemen öncesinde taşlaşıp kalmış gibi duran bu asker heykelleri, onlara dokunulduğu an hayata kaldıkları yerden devam edebileceklerini düşündüren saklı bir enerjiyle yüklüymüş gibi görünürler. Her an atağa kalkacakmışçasına kaslarında hazır beklettikleri dirimin titreşimi giysilerindeki kıvrımların altından bile belli olur. Her bakımdan aslına sadık yapılmış bu heykellere canlılığını veren şeyin, onların aşırı gerçekçi betimlerinden çok çıplak göze görünmeyen ama varlıklarından taşan bu gizilgüç olduğunu düşünenler çoktur. Kendilerini her görenin çekimlerine kapılıp büyülenmesi bundandır.

Moottah'ın bu heykeller hakkındaki görüşleri yirmi yıl sonra da değişmiyor: Her bir askerin üzerinde uzun uzun ve özenle çalışıldığı belli oluyor. Birliklerinin armasını taşıyan kemer tokalarından süvari başlıklarına, tabanları kabaralı postallarından çift kılıflı sadaklarına varasıya en önemsiz görünen ayrıntının bile olanca canlılığıyla betimlendiği bu heykeller ilk bakışta insanın üstünde birörnekmiş izlenimi bıraksa da, tek tek her birinin yüzüne farklı bir hayat hikâyesini düşündüren izler ve ifade farklılıkları kazınmış. Sonuçta onları hem ait oldukları ordunun bir parçası kılan, hem de her birinin tek başına birer birey olduklarını düşündüren farklı ayrıntılarla zenginleştirilmiş bir büyük resim çıkıyor ortaya.

Zeey ile Tagan'ın yolculukları sırasında belki de en mutlu oldukları an kendi boylarındaki bu heykeller arasında çocuklara özgü bir

sürüklenme duygusuyla kendilerini kaybedercesine gezip dolaştıkları andı. Beş kişilik sıralar halinde saf tutup mekâna düzenli bölükler biçiminde yayılmış olan yüzlerce askerin arasında mutluluktan kanat takmış gibi koşturuyor, kendilerini adeta onların zamanında, onlardan biriymiş gibi hissediyor, zihinlerinde kurdukları türlü çeşitli oyunların sürükleyici hayallerine kapılıyorlar. Yüzlerce heykelin donuk, cansız varlığı arasında o güne dek önemini yeterince kavramadıkları bir gerçekle yüzleşir gibi canlı olmanın, hareket edebiliyor olmanın, var olmanın dipdiri mutluluğunu çocuklara özgü şımarık bir sevinçle keşfediyorlar. Heykellerin donuk yüzeyine baktıkça zaman içinde sonsuza kadar katılıp kalmanın nasıl bir şey olduğunu anlamaya, hayal etmeye çalışıyorlar. Yalnızca koşuşturmaktan yoruldukları için değil, zaman zaman kapıldıkları bu düşüncelerden ötürü de arada bir durup sakinleşip derin soluk alıyorlar.

"Çocuklar çoğu kez birbirleriyle değil kendi korkularıyla oyun oynarlar," diyen Moottah şimdi Zeey ile Tagan'a bakarken bir kez daha haklı olduğunu düşünüyor.

Güçler Dengesi Meydanı'na vardıklarında karşılaştıkları yaşlı bakıcı, Oreganu heykelinin önündeki uçurumun altındaki yamaçlarda dün büyük bir çökme yaşandığını, otlanma niyetiyle aşağıki ovadan tırmanmış olan koyun ve keçi sürüsünün şimdi uçurumun dibinde yattığını, Moottah'a daha dikkatli olmaları gerektiğini hatırlatmıştı. Bir sürü hayvan kayalıkların arasındaki derin yarıklarda kaybolmuştu.

Bu nedenle Moottah, askerlerin arasında yeterince oynadıklarını düşündüğü Zeey ile Tagan'a, Oreganu heykelinin yanı başında günbatımını seyretmeyi önerdiğinde uçuruma fazla yaklaşmamaları gerektiğini bir kez daha tembihleme gereği duyuyor. Azıcık yaklaşıp gözucuyla bakıldığında gerçekten uçurumun dibinde koyun, keçi ölülerinin üst üste yığılmış olduğu görülüyor.

On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri başlamamış, kente henüz yabancılar doluşmamış olduğu için ortalık tenhaydı. Onlar, iki yanı kemerli sütunlarla süslenmiş taş zeminli ana geçitte Oreganu'nun heykeline doğru kararlı adımlarla yürürken etrafta kimseler görünmüyordu. Az önce kendileri gibi dolaşan tek tük kişiler de herhalde şehre dönmüş ya da akşamüstü sungusu için evlerine çekilmiş olmalıydılar. Yalnızlaşan manzara, onların da yalnızlıklarını büyütüyordu sanki.

Oreganu heykelinin yanına vardıklarında uçurumun başına fazla sokulmadan temkin içinde batan güne karşı el ele tutuşup durdular. Bir yandan gözucuyla Oreganu'nun yüzüne bakmaya, onun bu manzarada ne gördüğünü anlamaya, bir yandan da güneşin batışını kaçırmamaya çalışıyorlardı. Az sonra sabitlenmiş bir dalgınlığa gömüldüler. Büyülenmiş gözlerle uçsuz bucaksız görünüşüne dalıp gittikleri kahredici güzellikteki manzarada, bugüne dek gördükleri günbatımlarının hepsinden farklı bir sihir vardı... Adını koyamadıkları, soluk kesici doğaüstü bir şey...

Günbatımının gökyüzüne eriyerek dağılan renklerine daldıkça kırmızı, mavi, yeşil, mor, kızıl, sarı diye nitelendirilenlerin aslında ne çok çeşidi olduğunu düşünüyor, bir kez daha renklerin sayılamazlığının, adlandırılamazlığının ayrımına varıyorlardı.

Manzaranın tılsımlı çekimine tutulmuş gibi kımıltısızlığın dilsiz sükûneti içinde bir süre öylece kalakaldılar. Sonra günbatımının kızıllığı üzerlerinden yavaş yavaş çekilip alınan bir örtü gibi usulca akıp gitti ufka doğru... Sanki onunla birlikte onlar da çekip gitmişler; geriye küllenmiş gölgeleri kalmıştı.

Hava hızla kararmaya başlamış, ortalığı huzur verici olmaktan çok tedirginlik uyandıran bir sessizlik almıştı.

Onlar içinde eriyip kayboldukları manzaranın esrittiği ruh haliyle kendilerinden geçmiş bir haldeyken, yırtıcı hayvanların sinsi adımlarıyla yanı başlarına dek sokulmuş olan uğruların varlığını fark etmemişlerdi bile... Agabu'nun peşlerine saldığı İsimsiz Güçler'e bağlı çapulcular çetesinin karanlık yüzlü adamları, kuşaklarının saklısından çektikleri kısa kılıçları, kamaları, çiftyüzlü bıçaklarıyla bir anda üzerlerine saldırdığında, gökyüzünün damlayan son kızıllığı, uğruların uğursuz ellerinde havalanmış olan kılıçların metalinde son bir kez parladı. Çapulcular daha ilk hamlede omzuna indirdikleri kılıç darbesiyle Moottah'ın sağ kolunu kökünden koparıp almış, boşta kalan çantası Tagan'ın kucağına düşmüştü. Tagan, Moottah'ın yüzüne sıçrayan kanının sıcaklığıyla bir an uyuşmuş gibi kalmış, olanlara inanması için sanki yüzünü yoklayıp ellerine bulaşan kanı görmesi gerekmişti.

Son gücüyle "Kaç Tagan, kaç!" diyebilmişti Moottah. Karnına, sırtına şimşek hızıyla art arda inen kılıç darbeleriyle bir anda olduğu yere yığılmıştı; artık sesi çıkmıyordu.

Gene tek hamlede Zeey'in başını vücudundan koparıp alan kılıç darbesini gördüğünde Tagan, birdenbire küçük vücudunun taşıyamayacağı yoğunlukta bir korkunun enerji dalgasıyla yüklendiğini hissetti. Üzerine yapılan hamleleri orman hayvanlarının içgüdüsüne özgü bir çeviklikle savuşturmayı bilmiş, bir tazı yavrusu çabukluğuyla şaşırtmayı becerdiği katillerin arasından sıyrılıp kaçmayı başarmıştı. İyi koşuyor, sert zikzaklar çiziyor ama nereye gitmesi gerektiğini bilemiyordu. Bildiği tek şey artık yalnız, yapayalnız kaldığı, bir başına olduğuydu. Durup olanları anlamaya çalışmanın hayatına mal olacağını anlamıştı. Ardına takılıp kovalayanları oraya buraya sapıp oyalarken, geride kalan ötekilerin Moottah'la Zeey'i vahşi kasapların kayıtsızlığıyla parça parça edişlerini, etlerini doğrayıp oraya buraya savuruşlarını görüyordu gözucuyla. Daha sonra işini bitirmiş olanların aralarına katılmasıyla kendisini kovalayanların sayısı artmış, ellerinden kurtulması iyice zorlaşmıştı. Bu sırada ilk darbeyi yüzüne aldı; ağzına sızan kan yüzünün orta yerinden yarıldığını söylüyordu ona, ardından omuz başını sıyıran bir bıçağın, bacağını çizen bir kamanın, sırtını yalayıp geçen bir kılıcın vücudunda bıraktığı izler gücünü, hızını yavaşlattı. Korunmaya çalışırken elleri yol yol çizilip kan içinde kalmıştı.

Çapulcular Tagan'ın gücünü yitirmeye başladığını fark etmişlerdi; onunla küçük bir hayvan yavrusuyla oynar gibi oynamaya başlamış, kovalamalarını vahşi bir eğlenceye dönüştürmüş, son kurbanlarını aceleye getirmemenin tadını çıkarıyor gibiydiler.

Bir süre sonra hep aynı yerlerde dönüp durduğunu, yüzüne sallanan tehditkâr kılıç hamlelerinin onu uçurumun kenarına kadar getirmiş olduğunu fark ettiğinde, kaçacak yer kalmadığını anladı; uykusunda yürüdüğü zamanları, uyurken gezdiği söylenen tehlikeli duvarları, yüksek köprüleri, kanal boylarını hatırladı. Gene uykusundaki gibi yürüyebilir, uçurum başlarında korkusuzca dolaşabilirdi. Başını çevirdiğinde uçurumun dibinden birdenbire yükselen rengârenk dev bir uçurtmanın kendisini almaya geldiğini gördü. Moottah ile Zeey'in kendisini almaya gönderdikleri uçurtmanın ipine bileğinin her zamanki hüneriyle tutunup kendini boşluğa sevinçle bıraktı. Bir anlığına da olsa Oreganu'nun yüzünü tam karşıdan görebilmişti. Biliyordu, uyandığında babası ona, "Bırak numara yapmayı Tagan. Uyumadığını biliyoruz. Yeter artık! Hadi dön yatağına yat çabuk!" diyecekti.

Saiten
Oxiuiut

Yalnızca bir günbatımı

Artık her gün birlikte geziyorlardı. Ulsangeyma'nın pek sevdiği o düşük kulaklı sevimli nabetraların çektiği üstü kapalı küçük arabalardan biriyle Odragend'in kuzeyindeki Güçler Dengesi Meydanı'na kadar gidip oradan Oreganu ve askerlerinin bulunduğu büyük uçurum kıyısına yürümeyi, ardından birlikte günbatımını seyretmeyi kararlaştırmışlardı. Şimdi yol boyu hafif bir esintide yeni çiçeklenmiş ağaçların baş döndüren rayihası eşlik ediyor onlara.

İki yanını kılıç diriliğinde uzun otların, gövermiş çalılıkların sardığı yolda meydana çıkan tepeye tırmanırken, uzakta dikilitaş benzeri tek parça bir kütle dikkatini çekiyor Bendag'ın; gözlerini kısıp koyu kırmızı renkteki bu taş kütlenin ne olduğunu anlamaya çalışıyorsa da gözleri iyi seçemiyor, eskiden orada öyle bir şey olmadığını hatırlıyor yalnızca; demek yeni olmalı. Tam soracakken Ulsangeyma'nın anlattığı renkli hikâyelerin sürükleyiciliğine dalıp unutuyor.

Yaklaştıkça, bu taş kütlenin Oreganu'nun heykeline yakın büyüklükte bir ikinci anıt heykel olduğunu görüyor Bendag. Arabadan indiklerindeyse meydana gelenleri olanca görkemiyle karşılayan bu anıtın, uzaktan sanıldığı gibi tek kişinin değil el ele tutuşmuş üç kişinin heykeli olduğu anlaşılıyor. İki yanı kemerli sütunlarla süslü taş zeminli uzun geçitin bir ucunda Oreganu, bir ucunda bu anıt duruyor. Oreganu güneşin battığı yere bakarken diğer ucundaki anıtın heykelleri şehre, insanlara, yerküreye bakıyorlar.

Şaşkınlığını üzerinden atamamış, "Eskiden burada böyle bir şey yoktu," diyor Bendag. Onun kapıldığı gözle görülür hayrete ilk anda bir anlam veremeyen Ulsangeyma, birdenbire bu anıtın onun yokluğunda dikildiğini, dolayısıyla Bendag'ın bilemeyeceğini akıl ediyor. "Utanç anıtı bu," diyor Ulsangeyma.

Usta bir yontucunun ellerinde capcanlı biçimlendirilmiş, ortada bir adam, iki yanında ellerinden tuttuğu iki çocuk heykelinin bulunduğu anıtı göstererek "Peki bunlar kim?" diye soruyor Bendag.

"Moottah ve çırakları Zeey ile Tagan."

"Moottah mı? Şiir filozofu Moottah?" Üzüntünün hızla acılaştırdığı bir sesle, inanması çok güçmüş gibi, "Moottah öldü mü?" diye ekliyor Bendag.

"Duymamış olmalısınız... Doğru ya, yokluğunuzda Anakara'da çok şey oldu. Elli yıl önce, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin hemen öncesinde, tam burada, o ve çırakları hunharca katledildi. Cesetleri parça parça edilip, etleri vahşice doğrandı. Ölülerinden geriye nerdeyse hiçbir şey kalmamıştı bulduklarında. Parçalarının bir kısmını uçurumun dibinden topladılar. Sağa sola atılmış olarak bulunan bir çocuk eli, bir çocuk ayağı, bir çocuk kulağı 'Bu Zeey'in, Bu Tagan'ın olmalı,' diye mezarlarına bölüştürüldü. Moottah'tan geriye, uzunluklarına bakılarak 'Bunlar da Moottah'ın olmalı,' dedikleri birkaç kemik kalmıştı yalnızca, parçalanmış bir kafatasının üzerinde yüzü bile bulunamadı."

Acıyla buruşmuş bir yüzle, "Niye peki?" diye sordu Bendag. "Niye?"

"Niyesi, nedeni yok. Hırsızlık desen, ortadaki vahşeti açıklamaya yetmiyor. Niçin bu biçimde hunharca öldürüldükleri, bunu kimlerin yaptığı hiçbir zaman anlaşılamadı. Herkes için utanç verici kirli bir muamma olarak kaldı. Sonunda 'Göçebe kabilelerden yolu buraya düşen çapulcu katillerin işi olmalı,' diye bağlandı gitti."

"Nasıl hiç haberim olmaz bunlardan!" dedi Bendag.

"Nereden olsun?" dedi Ulsangeyma. "Siz uzaklardaydınız."

Bir an gözleri daldı Bendag'ın, o tarihte kendi hayatında olanları hatırlamaya çalışıyor gibiydi. Neden sonra iç çekerek "Hem de çok uzaklarda," dedi. Sonra bir şey daha hatırlamış gibi, "Elli yıl önce demiştin, değil mi? Benim gittiğim yılın şenliği miydi?"

Bir an durup düşündü Ulsangeyma. Bu karşılaştırmayı yapmak hiç aklına gelmemişti. "Öyle olmalı," dedi. "O yılın şenliklerine davetli olduğunuzu hatırlıyorum," sonra bir an durup ardından kararlılıkla ekledi, "Ve gelmediğinizi çok iyi hatırlıyorum."

"Evet o yılın şenliğine çağrılıydım, ama kimselere haber verme-

den kaçıp gitmiştim, belki gitmeyip buraya gelmiş olsaydım, onlar ölmezdi," dedi.

"Siz de çok iyi biliyorsunuz ki hayat böyle bir şey değil bilge şair. Çoğu kez orada olmamızın ya da olmamamızın hiçbir şeyi değiştirmediği durumlarla akıp gider hayat dedikleri, değil mi?"

Bir süre kederli bir sessizlik içinde sustular. Bendag, böyle olmadığını bildiği halde, onların çoktan sonsuzluğa çekilmiş donuk yüzlerinde geride bıraktıkları zamana ait bir şeyler görecekmiş, olup bitenleri anlamasına yarayacak bir ipucunun izini bulabilecekmiş gibi bakıyor. Onlarsa bir gün dönüp gelecek adaleti bekler gibi doğuya bakıyorlar. Çocukların gözlerindeki ümit dolu bakışlar, yanaklarında az önceki bir gülümsemeden artakalmış gibi görünen gamzeler sonradan başlarına gelenleri bilenler için bambaşka bir keder uyandırıyor.

"Onlardan kalan et ve kemik parçaları bulunduktan sonra Odragend'in ileri gelenleri, 'Buraya bir utanç anıtı dikilsin,' diye buyurmuşlar. Moottah'ın, Zeey ile Tagan'ın bu topraklarda zalimce akıtılan kanlarının anısı sonsuza kadar taşlaşsın, Odragend ve Anakara bu utancı hep hatırlasın istemişler. Bu nedenle Doora kraterinin yakınlarındaki taşocaklarından getirtilen kantaşından yapılmasını buyurmuşlar. 'Bundan böyle övüncümüz küçük, utancımız büyük olsun,' demişler." Bir hayat gerçeğini yeniden tartarcasına bir an susup ekliyor: "Katiller, Moottah gibi birinin kaç yılda bir yetiştiğini hiçbir zaman bilemeyecek kişiler arasından çıkar hep, değil mi?"

Tau'da şiir kahvelerinden birindeki konuşmayı hatırlıyor Bendag. O gece çadırların birinde Moottah'ın yolculuk notlarının okunacağını söyleyen genç adamın sesindeki –o zaman anlamlandıramadığı– kederi hatırlıyor.

O kedere şimdi ortak olmak istercesine tekrar başını kaldırıp uzun uzun bakıyor Moottah'a, çıraklarına. Bazı heykeller karşısında insan yaşadığına sevinemiyor.

Anıtın önünden meydana inen basamakların tam ortasına yan yana yerleştirilmiş üç mezar, heykeldeki sıralamayla Zeey, Moottah, Tagan diye dizilmiş. Kır çiçekleri, andaç kâseleri, kokulu tütsü kapları ve içi su dolu taslar onların unutulmadığını söylüyor. Moottah'ın mezarının başına çöküp ona alçak sesle bir şeyler söylüyor Bendag, bu mahrem anda onları yalnız bırakması gerektiği düşüncesiyle biraz

uzakta duruyor Ulsangeyma. Neden sonra başına gelip usulca omzuna dokunarak "Güneşi kaçırmayalım, onlar için de bakalım," diyor.

"İnsan ne yaşarsa yaşasın, sonunda her şey bir günbatımına bakıyor, değil mi?" diyor Bendag.

Basamakları çıkıp taş zeminli geçitte güneşe yetişmeye çalışan kararlı adımlarla ilerleyerek Oreganu'nun sonsuzluğa dalmış gibi baktığı ufka bakmaya gidiyorlar.

Kafes

Üzerindeki konuşma cüppesinin ağırlaştırıcı etkisini hissediyor omuzlarında. Kalabalıklar karşısında yapılan konuşmalarda âdet olduğu üzere önce kollarını dirsekten kırıp iki yana açarak kendisini dinlemeye gelenleri esenleyip selamlıyor. Sonra sesini temizleyip yazılı olarak hazırladığı konuşmasını okumaya başlıyor:

"Bugün burada babamdan söz etmeden bu konuşmayı yapabileceğimi sanmıyorum; çünkü bugün karşınızda olmamı büyük ölçüde babama, onun bendeki ağırlığına, hayattayken yaptığı uzun soluklu araştırmalara, tüm bunların yaşamımda bir yön tayin etmek için bende kışkırtmış olduklarına borçlu olduğumu biliyorum. Nezaketen yahut sözde değerbilir bir tutum sergilemek adına yapılmış yapmacık konuşmaların dışında, oğulların bu borçtan rahatlıkla söz edebilmeleri hiç de kolay iş değildir. Bunun içtenlikle yapılabilmesi için çok fazla şey gerekir, en azından babaların ölmesi, aradan yılların geçmesi, günün birinde oğulların kendilerinin baba olması, baba gölgesinden kurtulmuş bir hayat kurulabilmesi; ödeşmelerin, pişmanlıkların, geçmiş hesapların üzerinin kapatılması ya da unutkanlığa emanet edilmesi gibi pek çok şey sayılabilir bunun için."

Bir an durup dinleyenlerin yüzünde gezdiriyor bakışlarını.

"Babam yıllar önce öldü. Haritada yerini bile bilmediğim, aramaya kalkışsam bulamayacağım çok uzak diyarların birinde öldü. Öldüğünden bile çok sonra haberimiz oldu. O kendisini tutkularına, meraklarına, uzaklara ve sözcüklere adamış bir garip adamdı. Bu nedenle her zaman evinden uzaklarda yaşamak zorunda olan, her karşılaşmamızda beni biraz daha büyümüş görmekten sahici bir şaşkınlık duyan, hayatımda varlığından çok yokluğunu hatırladığım bir adam... Evde birlikte geçirdiğimiz kısa süreli buluşmaları ne zaman yeniden uzak-

lara gideceği korkusuyla doya doya yaşayamazdım bile. Çatımızın altındaki geçici varlığı, onu yeniden kaybetme korkumu diri tutar, o gittikten sonra evdeki boşluğundan ötürü duyacağım acıyı hatırlatarak mutluluğumu gölgelerdi. Bu nedenle onunla geçirdiğim her anı hafızaya kazımaya çalışan acıtıcı bir yoğunlukla yaşar, evin her köşesini kuşatan varlığından yorgun düşerdim. O, evden ayrılıp yeniden yollara düştüğünde gövdem kendini bırakır, bütün kaslarım gevşer, ne denli mutsuz olsam da kendimi boşalmış bir yay gibi rahatlamış, hatta uyuşmuş hissederdim. O gittikten sonra hülyalı bir yorgunluk içinde günlerce yataktan çıkmadığım olurdu. Yetim yası tutardım. Çocukken bilmeyiz, ama bütün geleceğimiz çocukluk yalnızlığında yatar. Matematiğin gücünü de bana yalnızlığım keşfettirdi. Hayatta pek çok şeyi yalnızlıklarımıza borçluyuzdur. Yalnızlık sıcak bir şey değildir, ısıtılması gerekir. Benim yalnızlığımı rakamlar ısıttı. Babamı çok sevdim, ama onu tanımadım, benim böyle bir fırsatım olmadı. Rakamlar, sayılar tuttu elimden, ben onlarla büyüdüm.

"Onu yerkürenin bütün ormanlarını dolaşıp her çeşit ağaçtan yaprak toplayan, sonra bu yaprakları kendince kümelendiren çokbilmiş bir orman cini olarak hayal ediyorum. Hayattayken yıllar boyu toplamış olduklarından istediği gibi bir sonuca ulaşamadı belki, ama bıraktığı mirasla bugün bizlerin önemli bir sonuca varmasını sağladı. Babamın ne kadar çok yer gezip, ne kadar çok yaprak toplarsa kesinleştirebileceğini sandığı sonuçlara, ben kendimi yollara vurmadan; dağ tepe aşmak, orda burda gezmek zorunda kalmadan, hatta evimin eşiğinden dışarı adım bile atmadan matematiğin yardımıyla ulaştım. Babamın tek tek yapraklarını topladığı ormanın sırlarına oturduğum yerde vâkıf oldum. Babamı geçmek, onunla yenişmek arzusu muydu bu... onun bizden uzakta, yollarda geçirdiği tüm hayatını boşa çıkarma isteği mi... emin değilim. Yalnızca bunlar olamaz. Hayatın bundan çok daha karmaşık olduğunu biliyorum. Belki de hayatlarımızı ilginç kılan bu karmaşalardır; matematiğin düzenine belki de bunun için sığınırız; yaşamın karmaşasında soluklanmak ve bir şeyleri kesinleyip, bir şeylere güvenmek için.

"Babam sözcüklere ve işaretlere bağlılığı nedeniyle olsa gerek 'Qkhanyus' gibi okunması da, söylenmesi de hayli zor bir ad koymuş bana. Adeta beni adımla ödevlendirmiş; yaşamım boyunca adımla

mühürlenmiş ödevimi sabırla yapmaya çalıştım ben de... İçinizde en azından bazılarınız biliyordur, babam bütün Anakara'da Sözlükçü Dohanara'lı Tarkusyu olarak tanınır, her gittiği yerde saygı ve itibar görürdü. Anakara'nın öteden beri konuşulup yazılan çeşitli dillerinde geniş sözcük taraması yapmış, bunun sonucunda, içeriği en kapsamlı sözlükleri o hazırlamıştır. Geçmişi hayal etmek her zaman kolay değildir. O yıllarda araştırmacılar için her şey çok daha zordu. Az kullanılan ya da hiç bilinmeyen sözcüklerin ardı sıra köy köy dolaşan lehçe araştırmacıları ve sözlükçüleri binlerce sözcük derliyorlardı, ama bir dilin nasıl işlediğine dair en basit matematik ilkelere bile ulaşamıyorlardı. Babam da bunlardan biriydi; ömrünü dilin mantığını, işleyiş biçimini, yapılandırmasını çözümlemeye, matematiğini anlamaya adadı. Kendinden öncekiler ve pek çok kuşaktaşı gibi o da çok sayıda sözcük toplamanın, bunları birbirleriyle karşılaştırmanın; sözcüklerin kökenlerini, ses kaynaklarını keşfetmenin o dilin yapısını çözümlemeye yeteceğini sandı. Onlar, sözcük dağarcığında ne çok malzeme biriktirebilirlerse, o kadar sağlam ve çabuk sonuç alacaklarına inanıyorlardı. Gene de babam diğerlerinden bir adım ilerideydi; adını 'Kafes' koyduğu dilin sayısal mantığına ulaşmayı amaçlayan bir modellendirme tasarısı üzerinde çalışıyordu. Bunu gerçekleştirmek için bir dili diğerinin içine hapsedip, diğerine ancak şifre ile geçit veren bir dil düzeneği kurmak istiyordu; sonra bir gün öldü ve kapısı açık kaldı kafesinin... Şimdi ben onun ölümünden onca yıl sonra sonuçlandırdığını bu modellendirmenin adını, babamın aziz hatırasına hürmeten 'Kafes' koydum. İnsanoğlunun bütün var olma çabasını özetleyen eski bir şairin şu dizesidir belki de: 'Bir kafes kuş aramaya çıkmış.'"

Durup su içti, hem dili kuruduğu, hem de babasından söz ederken kabaran duygularını biraz olsun yatıştırmak için...

"Matematiğin sadece rakamlarla, sayılarla uğraştığını ve kendini sadece onlarla ifade ettiğini sananlar yanılırlar. Matematik bütün evrenin dilidir, harflerin, sözcüklerin de... Bu nedenle şairlerle matematikçiler arasındaki akrabalık sanıldığı kadar gizli ya da dolayımlı değildir. Sayılarla harflerin, sözcüklerin arasındaki akrabalığın tamamının çözülüp anlaşılabildiği söylenemez bugün. Benim araştırmalarım da bunun yalnızca bir parçası elbet.

"Matematik bir gerçekliktir. Bilirsiniz, şair de tıpkı bir matema-

tikçi gibi betimsel gerçekliğe bağlı değildir. Varsayım olarak ileri sürdüğü önsavların uygunluğuna bağlıdır yalnızca.

"Görülmezliğin kesinliğidir matematik. İyi şairlerin yakından bildiği gibi bir şiir, matematiğin evrendeki görülmezliğine ne denli yaklaşabilirse o kadar iyi şiir olur. Burada, bu kadar şairin arasında tutup şairler için sayıların öneminden söz edecek değilim. Tıpkı Kohragandt'ın buluntu tabletlerinde görüldüğü gibi onlar da kendi şiirlerine gömerler geçmişi, şimdiyi ve geleceği var eden kendi hayatlarının kişisel sayılarını..."

Durup soluklandı. Kendisini bu konuşması sırasında yalnız bırakmayan, ön sıralarda oturan karısı ve çocuklarıyla, Gamenn, Horad ve Haritacı Kaa ile bu kez göz göze gelmekten kaçınmadı. Onların gözlerindeki sevgi, şefkat, gururla içinin gücünü tazeledi, kuvvet buldu.

Qkhanyus konuşmasının geri kalanını savlarını doğrulayacak çeşitli örneklerle zenginleştirerek sürdürdü. Konuşmasının bundan sonrasında zaman zaman konuyla doğrudan ilgili olmayanların ilgisini gevşetecek ölçüde teknik konulara kaydığı oldu. Üzerinde çalıştığı dil modellendirmelerini şemalarla gösterip, bunların nasıl çalıştıklarını anlattı. Ölü dillerin farklı yapılarının teknik çözümlemesi konusunda geliştirdiği yeni yöntemlere ilişkin bilgiler verdi ve asıl önemlisi farklı sayılama basamaklarıyla işleyen yeni şifreleme düzenekleri hakkında meraklılarının ilgisini kışkırtan açıklamalarda bulundu.

Konuşmasını, babasının aziz hatırasını ve seyircileri selamlayarak tamamladığında gözleri dolmuş, hafifleyen yüküne karşın omuzları ağırlaşmış, duruşu adeta çocuklaşmıştı. Anakara'nın dört bir yanından kopup bir araya gelmiş herkes bugün yalnızca matematik ve şiir hakkında bir şeyler öğrenmiş değildi; bir baba-oğulun hayat hikâyesi üzerinden yaşamın döngüsel sürekliliğine ilişkin insanlık kadar eski kökbilgileri de tazelemişti yürekleri... Qkhanyus, bütün hayatını böyle bir ânın ödülü için yaşamış gibi, sabrı tanımış bir minnetle bakıyordu ayağa kalkıp kendisini ayakta alkışlayan coşkulu kalabalığa. Birden yaşamı boyunca hiç özlemediği kadar babasını özlediğini hissetti. Ölmüş birini özler gibi değil, nicedir dönmesini beklediği çok uzaktaki birini özler gibi...

Kötülüğün ömrü

Qkhanyus'un konuşmasından sonra açık havada verilen şölende, kendisine ayrılan mor tenteli şeref locasında oturan Ehiyu' nun, ağzının kenarından örümcek salgısı gibi sızan salyasını toplamakta güçlük çekecek kadar yaşlanmış olduğunu görüyor Bendag. Onun şu haliyle Tronteg'den buraya kadar nasıl gelebilmiş olduğuna şaşırıyor. Qkhanyus'un konuşması boyunca uyuklamıştı, ama uyuklamasa bile, bütün kendine hayran, yazdıklarına körlemecesine tapınan şairler gibi, konu kendisi olmadığı sürece hiçbir konuşmayı dikkatle dinleyemez olmuştu.

Bendag onu bir süre uzak gözlerle izlemiş, yüzünde aradan geçen yılların izlerini okumaya çalışmıştı. Zamanın kimi insanların yüzünde derinleştirdiği çizgileri, parıltısı sönmemiş gözlerin dolgun ışığı yumuşatır, hatta bazen bunları örtüp saklamayı başardığı bile olurdu. Ehiyu'nunsa iyice içeri kaçmış gözlerinde, zekâsı sönmüş bakışlarında çevresindeki her şeye kuşku ve kinle bakan koyu bir zehrin gölgesi kalmıştı yalnızca. Bendag onun en kaba hesapla yüz yirmi yaşında olması gerektiğini düşündü; Tronteg'in imparatorluk olduğu zamanlardan kalmaydı ne de olsa... Onu bunca yıl yaşatan şey sağlam bünyesi değil, hayata karşı hiç eksilmeyen kini, içinden bir türlü sağıp atamadığı zehri olmalıydı. Görünüşüne bakılırsa geçen yıllar bedenini hayli yıpratmıştı, ama yaşlılıktan çok mutsuzluktan, ömrü boyunca yakasına yapışmış doyumsuzluk illetinden çökmüşe benziyordu. Şimdi oturduğu kolçakları altın rengi, kadife döşemeli gösterişli koltuğun üzerinde iyice ufalmış bedeni, yaşlı bir erkekten çok, kötü kalpli yaşlı bir kadını andırıyordu. Eskiden de böyle gülerken mahcup tazeler gibi omuzlarını kısarak başını içeri gömer, hatta bazen eliyle ağzını örterdi. Her zaman bir erkeğe göre azıcık fazla sayılabi-

lecek biçimde göz süzüp gerdan kırdığı olurdu ama anlaşılan yaşlılığında kendini iyice koyvermiş, tavırlarına masal cadılarının hırçın dişiliğini andıran bir hal gelmişti. Çopur tenindeki soyuklar ve çukurlar iyice derinleşmiş, yüzünde hep yapıştırılmış gibi duran leblebi tanesi iriliğindeki sivilceleri daha da dolgunlaşmış, gözünün biri iyice ufalıp küçülmüştü. Göğsüne kadar inen enezleşip kırçıllaşmış sakalını Tronteg geleneğine göre ördürüp küçük kurdelelerle bağlamıştı. Aynı koyu mutsuzluk, aynı salyalı kin, yaşı kaç olursa olsun aynı doyurulmamış hırçın çocuk! Ona bakarken birden içini sıkıntı bastı Bendag'ın. Bütün ömür, bir ceza gibi yaşanmazdı ki!..

Ne olursa olsun çirkinliği bunca tartmak bilgeleşmiş bir yaşlılığın bilgisi değildi; ona bakarken düşündüklerinden azıcık mahcup olduysa da Ehiyu'nun kayıtsız kalınamayacak çirkinliğinin zihnini bunca meşgul etmesini, ilk ustasının kulaklarında yankılanan sözlerine bağladı: "Suyun konduğu kabın şeklini alması gibi bazı ruhlar da içine kondukları bedenin özelliklerini alırlar. Bazı insanların çirkinliğinde aynı zamanda onların ruhlarını görebilmemiz bundandır."

Ehiyu, her birini kendi gibi şair yetiştirdiği dört oğlunu almıştı yanına. Her birinin başka bir kadından olmasıyla övünür, bundan erkekliğine pay çıkarırdı. Ağaç gölgesinde büyüyen enez bitkilerin solgunluğunu taşıyan bu elpençe oğullar, babalarının ağzından çıkan her sözü kayda geçirmekle yükümlüydüler. Ettiği her sözde kutlu bir deyiş, derin bir hikmet aramak nicedir hummaya dönüşmüştü Ehiyu'nun kuruntular, sanrılarla beslenen sayrılı âleminde... Bilmeden söylediği sıradan bir sözün bile ileride anlamını bulacak bir işaret değeri taşıdığına, mutlaka tarihe not düşülmesi gerektiğine gün günden daha çok inanmaya başlamıştı. Asıl tuhaf olan, başta oğulları, tilmizleri olmak üzere çevresini kuşatan herkesin de bir salgına kapılır gibi buna inanmış olmasıydı. Çevresine topladığı daha çok kendini kanıtlama heveslisi gençlerden oluşan bir topluluk, onun her ânını, her davranışını, her sözünü kayda geçirmek konusunda gönüllü köleler gibi çalışıyordu. Bendag'a göre, ruhları ne de olsa imparatorluk zamanının değerleri ve ölçüleriyle biçilmiş, her şeyden önce itaat etmeyi, diz çöküp kapanmayı öğrenmişlerdi. Adeta kanlarına yazılmıştı bu. İmparatorluklar çökse de kolay kolay ortadan kalkmıyor, ondan kalma

alışkanlıkların, davranışların izleri gündelik hayatı kuşatmaya devam ediyordu.

Ruh kurumasına uğramış kâhinlerin artık hiçbir şey söyleyemez hale gelmesi gibi, Agabu'nun da şairlikten el etek çekip onca yıldır tek bir dize olsun yazamamış olması, Ehiyu'nun ona karşı duyduğu kini seyreltmiş; onun henüz yaşarken tükenmiş olduğunu görmek öfkesini bir ölçüde yatıştırmıştı. Ayrıca kendisi dört oğul sahibiyken, tabiatın Agabu'yu çocuksuz bırakmış olmasını, kaderin ona armağan ettiği bir ödeşmeymiş gibi yaşayıp, bunda hainçe doyum bulmuştu. Dolayısıyla şimdi burada Agabu'ya kendi eliyle "yaşam boyu onur ödülü" vermek, tıpkı bir ölünün ardından âdet olduğu üzre nezaket konuşması yapmak gibi sıradan, önemsiz bir şeymiş gibi gelmeye başlamıştı ona. Hem böylelikle bütün Anakara'nın huzurunda kendi yüçegönüllülüğünü de sergileme fırsatı bulmuş olacaktı. Ehiyu'ya göre zaten aradan geçen düşmanlık dolu yıllarda zaman Agabu'nun elinde kıskanılacak bir tek şey bırakmıştı: İlk karısı Zeheyra kadar güzel, güçlü ve etkileyici olan ikinci karısı Avona'yı... Bu kadın Avaquarrin Dağları'nın buzulunda dondurulmuş bir zamansızlığı yaşıyormuş gibi hiç geçmeyen bir "otuz yaş güzelliği" taşıyordu hâlâ. Onun geldiği yüksek dağ oymaklarında atalarından el aldığı büyücülük sanatına sahip olduğu için hep böyle genç kaldığı, yıllardır dikenli dillerde dolaşan bir söylentiydi ve Avona'yı görenlerin buna inanmamaları için hiçbir neden yoktu. Avona hakkında bildikleri gene de hayli sınırlıydı. Onun av tutkusu ve titizliği konuşuluyordu en çok. Kimseyle tokalaşmaktan hoşlanmadığı, ağaçsansarının kürkünden yapılma uzun deri eldivenler giymeyi sevdiği; yük beygirlerinin eyerlerine takılı heybeleri bile seyislerin yüzünün deride yansıdığını görene kadar cilalatacak titizlikte biri olduğu söyleniyordu.

Agabu ile Avona'nın evlilikleri sakin, sorunsuz bir biçimde yürümüş, hiçbir aksama yaşamamışlardı. Bu, yaşadıkları mutlulukla yahut aralarındaki uyumla ilgili bir şey değildi. Serin, kuru, her şeyin yerli yerinde olduğu bir beraberlik denebilirdi onlarınkine. Her ne kadar görünüşleri benzese de Zeheyra'nın tutkulu, ateşli doğasından eser yoktu Avona'da. Zeheyra'nın aksine Avona'nın kendisine karşı hislerinden hiçbir zaman emin olamamıştı Agabu; aslına bakılırsa onun kendisini

sevip sevmediğini bile bilmiyordu. Avona daha çok kendiyle ilgiliydi; yalnızca evliliklerinin içinde değil, hayatın içinde de hep bir konuk gibi azıcık ötede duruyor, hiçbir şeye ilişmeden her şeyin dışındaymış gibi yaşamayı becerebiliyordu. Hatta Agabu, bazen onun yaşamadığı, yalnızca var olduğu gibi tuhaf düşüncelere kapılıyordu. Etrafta olup biten her şeyi bu denli olağan görüp kabullenişinde kazanılmış bir bilgelikten çok, doğuştan gelen bir kayıtsızlık vardı. Burada değil de her şeyin çok çabuk değiştiği başka bir âlemin hızında yaşıyor gibiydi. Bakışları hiçbir şeyin üzerinde fazla kalmaz, her şeyin, herkesin üzerinden çabucak akıp giderdi. Hayatta hiçbir şey onu şaşırtamazdı sanki; her şey çoktan olup bitmiş, geride kalanlara olanları katılımsız gözlerle izlemek kalmıştı yalnızca. Onun her yere aynı uzaklıktaki bu serin tutumunda, yaşamda olup biten her şeyin affedilebilirliğine ilişkin gizli bir vaat saklıydı; sırf bu bile Agabu'nun kendisini onun yanında daha suçsuz ve daha rahat hissetmesine yetiyordu.

Her zaman, her durumda çevresinde olan biteni olgunluk ve anlayışla karşılamaya hazır beklettiği maskeleşmiş gülümsemesiyle hep sakin, ölçülü, dikkatli, ama uzakta, hep biraz uzaktaydı Avona... Aralarında hiçbir yakınlaşma çabasının kapatamayacağını bildiği bu katı mesafenin, ona gizemli, hatta dişil bir çekicilik kazandırmadığı söylenemezdi. Agabu'nun ilgisini bunca yıl diri tutan şeylerden biri de buydu. Öte yandan Avona bilmese de, yıllar önce bedeli ağır ödenmiş bu evliliğe, kendisini bir suçla zincirlenmiş hissediyor; beraberlikleri kendi gözünde başka bir paha kazanıyordu. Ne de olsa Agabu her zaman bir hesap adamı olmayı bilmişti. Kötülüğe ödenmiş bedellerin ömrünün uzun olduğu söylenirdi; bu da öyleydi. Belki de zaman zaman içini kurcalayan karmaşık duygular içinde en önemlisi, Agabu'nun âşık olduğu zamanlardaki Zeheyra'ya çok benzeyen Avona'nın, sürekli göz önündeki varlığıyla, ona işlediği cinayeti unutturması, kim bilir belki de sürekli hatırlatmasıydı. Birbirine kaynamış, içi içe geçmiş duyguları, durumları yıllar sonra akıl bıçağıyla ayırmaya kalkmanın kimseye bir yararı yoktu. Agabu da her şeyi olduğu gibi kabullenme yaşlarını sürüyor, hatta zaman zaman bu bakımdan Avona'ya benzemeye çalışıyordu.

Yer değiştiren sırlar

Odragend'de kendisine ve maiyetindekilere ayrılmış konuk evinde ter içinde uyandı Agabu. Uyanmış olduğu halde gördüğü karabasan aynı canlılıkla gözlerinin önünde sürüyordu sanki. Tepeden tımağa sırılsıklam olmuştu gene, çamaşır değiştirmek için sabahı bekleyemeyecekti. Başını çevirip yanı başında sırtını dönmüş yatan karısı Avona'ya baktı. Her gece bedenini yatağında bırakıp başka bir âleme gidiyormuş gibi sabaha dek hiç kıpırtısız uyur, sonra hemen her sabah aynı saatte hiçbir mahmurluk belirtisi göstermeden kapıdan içeri girer gibi ansızın uyanırdı.

Agabu soluğu azıcık düzene girer gibi olduğunda, üzerindeki örtüyü usulca sıyırıp ağır hareketlerle yataktan kalktı.

Geceden kalma tütsünün –biraz incelmiş de olsa– odadaki varlığını hâlâ sürdüren kokusu, yılların ağırlaştırdığı bayat terinin havaya sinen ekşimişliğini biraz olsun hafifletiyordu. Avona kendi evlerinde yaptıkları gibi, her gece yatmadan önce bir elinde buhurdanlık, kötü gözlere, kem nazarlara, uykular âleminin karanlık cinlerine karşı iyi geldiğini söylediği yabanisedef otundan yapılmış tütsünün buhurunu gezdiriyordu kaldıkları odada. Agabu, gevreyip kurumuş teninin, hayata tıkanmış buruşuk gözeneklerinin bu kadar teri vücudundan nasıl süzüp aldığına akıl erdiremiyordu. Zeheyra'nın ölümünden bu yana bir gün olsun kesilmemişti terlemesi...

Onu o sabah Balma Gölü'nde ölüme terk ettikten sonra doğruca eve gitmiş, Zeheyra'nın yatağın üzerine bırakılmış gibi duran elbisesini koklamıştı, hiçbir şey düşünmeden duygusuz bir şekilde uzun uzun koklamıştı, bunu neden, niye yaptığını bilmiyordu, ama yapmıştı. Biraz önce ölmüş birinden kalan tek canlılığı, belki bir hatırayı koklamak istemişti. Sonra pencereden dışarı göle bakmış, onun ora-

da, suyun altında bir yerlerde olduğundan emin olmak istemişti.

Zeheyra'nın şişip çürümeye yüz tutmuş cesedini çok sonra gölün kuzey sazlıklarına takılı olarak bulduklarında, halk arasında "Kuzeybatının Kırbacı" diye bilinen yol kesen göçebe çapulcuların saldırısına uğramış olduğu sonucuna varılmış, bir süre sonra da bu olay herkesin hafızasında hazin bir sonla biten talihsiz bir hikâye olarak solgunlaşıp gitmişti.

Yıllar sonra bu gece rüyasında Zeheyra'nın yüzüklerini görmüştü Agabu, onun son sabahında göle fırlatıp attığı o yüzüklerini... Onları öldü sanıyordu, oysa rüyasında canlanmış ve bir başkasının parmaklarında kımıldıyorlardı şimdi. Sonunda ait olacakları bir eli arar gibi simsiyah, kaygan bir boşlukta yüzer gibi ilerliyordu başıboş parmaklar; üzerlerindeki yüzükler yeni dövülmüş kılıçlar gibi dipdiri ışıyordu. Sonra tek tek bir araya gelerek karanlıktan yapılmış bir defteri kavrayıp Agabu'ya uzatıyorlardı. Meğer yaşam boyu onur ödülüymüş ona uzatılan; etrafta yüzlerce insan vardı, hepsi de gözlerini ona ve kendisine uzatılan o karanlık deftere dikmiş bekliyordu, herkesin içinde almamazlık edemezdi kendisine uzatılan defteri, korkuyla ürpererek sahipsiz parmakların sımsıkı tuttuğu o karanlık deftere uzandığı anda, kesik parmaklardan birinin olanca canlılığıyla eline temas etmesi üzerine uyandı Agabu.

Soluğu hâlâ düzene girmemiş, terlemesi kesilmemişti. Avona ise aynı kımıltısızlık içinde yatağında bir yabancı gibi uyuyordu. Yabancıların her şeyden habersizliğinin güveniyle uyuyordu.

Kendi hayatı hakkında Zeheyra'nın bilmediği sırla, Avona'mn bilmediği sır zaman içinde yer değiştirmiş, yıllar açığa vurulmamış bu koyu gizlerin gölgesinde geçip gitmiş, ama Agabu günün birinde kaderin kagemushalarından birinin acı oyununa gelmek korkusunu hâlâ yenememişti.

Kötülüğün sabrı

Dehamar bir kez daha aynı sıkıntı ve bıkkınlıkla çıkıyor Odragend Güvenlik Sarayı'nın geniş mermer basamaklarını. Kendisiyle görüşmek isteyen şu atlı polis Gamenn'i mutlaka görmesi gerektiği tembihlenmişti. Polisin, konuyu gereksiz yere uzatabileceğini düşünerek onun galeriye ya da kent içinde kaldığı özel konuk evine gelmesini istememiş, en azından buradan dilediği zaman ayrılabileceğinin hesabını yapmıştı.

Binanın geniş kemerli gösterişli kapısından içeri girdiğinde o sırada koridordan geçmekte olan Tauro ile karşılaşıyor Dehamar. Gamenn'in bulunduğu oda yolunun üstündeydi, nezaket gösterip onu Gamenn'e kendisi götürmeyi teklif ediyor. Her şeyin çabuklaşmasının herkesin yararına olduğunu söylerken yardımcı olmaya çalışan bir polis gibi değil, bir arkadaşı gibi davranmıştı.

İki yanında sağlı sollu kapıların, oda genişliğinde girinti yapan kemerli bölmelerin yer aldığı uzun koridorun sonuna doğru, binanın yola bakan tarafında camlı bir bölmenin önüne geliyorlar. İçeride karışık düzen yerleştirilmiş masalar, yüksek dolaplar ve başlarını kaldırmadan hararetle çalışan birkaç kişi olduğu görülüyor. Tauro tam kapıyı açmak üzere eğildiğinde koluna yapışan Dehamar, "Ne zaman yakaladınız onu?" diyor heyecanla.

"Kimi?" diye sorarken kaşları merakla çatılıyor Tauro'nun.

"Katili?"

Tauro'nun hiçbir şeye şaşırmaz sanılan yüzü ani yakalandığı bir hayrete teslim oluyor. Kafasında doğru bir soru ararken, "Katil sence içeride mi?" diyebiliyor ancak.

Dehamar kendini saklamak içgüdüsüyle camlı bölmeye arkasına dönmüş, içeri bakamıyor.

"Emin misin?" derken sesini alçaltma gereği duyuyor Tauro.

"Zannederim."

"Peki hangisi?"

Dehamar'ın soruya bir anlam veremeyen boş bakışları üzerine tekrarlıyor: "İçeridekilerin hangisi?"

Dehamar omzunun üstünden hafifçe dönerek başıyla odanın öteki ucunda, pencerenin önündeki masada oturan, camdan vuran berrak ışığın yüzünün çizgilerini belirsizleştirdiği Gamenn'i işaret ediyor, Tauro az önceki kaygı ve şaşkınlığını telafi edercesine gösterişli bir kahkaha atıyor bu kez.

"Ama sizinle konuşmak isteyen Gamenn bu."

Dehamar'm yüzündeki inanmazlık ifadesi üzerine, "Yıllardır tanırım kendisini. Hem bir katilin Güvenlik Sarayı'nda randevu vermesi akla yakın geliyor mu?" diyor.

Bu sözler Dehamar'ı rahatlatmışa benziyorsa da yüzüne yerleşmiş olan kaygılı ifadenin tamamını silmeye yetmiyor. Bu garip benzetmeden hayli neşelenmişe benzeyen Tauro gülmeyi sürdürüyor, "Bakın bu güzel bir meslek hikâyesi oldu benim için," diyor. "Ne dersiniz? İçeri girip bir de yakından bakalım isterseniz, belki de odur."

Gamenn'i yakından görmesi, el sıkışması, onun güven verici gülümsemesi, kendinden emin rahat hareketleri Dehamar'ın içini rahatlatmış olsa da, bir türlü kendini katilin karşısındaymış gibi hissetmekten alamıyor, ona baktıkça yaşadığı gecenin korkutucu ayrıntıları gözünün önünde olanca canlılığıyla gerçeklik kazanıyor; olanları anlatırken daha önceki soruşturmacılarda duymadığı bir huzursuzluk kaplıyor içini.

Konuşmalarının başında, Tauro odadan çıkmadan önce, Dehamar bir ara ona dönüp az önce kendisini yanıltan katille benzerliğinden söz edip etmemesi gerektiğini sorar gibi bakmış, Tauro da tarafsız bir yüzle, "sen bilirsin" anlamına gelebilecek biçimde omuz silkmişti.

Dehamar'ın anlattıklarında Gamenn için yeni bir şey yoktu. Onun verdiği ifadeleri defalarca okumuş, bütün ayrıntıları adeta ezberlemişti, ama şimdi bir de kendisinden dinlemenin canlandırıcı gücünde

yeni bir şeyler keşfetmeyi, ipucu yerine geçebilecek ayrıntılar ele geçirmeyi umuyordu. Önceki kurbanların hiçbiri elinden kurtulamamışken, ilk kez katille burun buruna gelmiş biriyle konuşuyordu. Öncekilerden hiçbirinin uğradıkları saldırıyı, kendi karanlık gecelerinin öyküsünü anlatabilme şansı olmamıştı. Cesetleri bulunduktan sonra tutulan raporlarınsa olayların aydınlanması için pek bir yararı dokunmamıştı.

Anlattığına göre Makrakamash'taki okuma akşamı geç saatlere kadar sürmüş, kendisini dinlemeye gelenlerin elinden yakasını zor kurtaran Dehamar'a küçük bir hayran grubu kaldığı konuk evine kadar eşlik etmişti. Görünürde hiçbir fevkaladelik yoktu. Odasına çıktığında dikkatini çeken bir şey olmamıştı. Daha önceki deneyimlerinden de biliyordu: Bütün gün sevgi ve hayranlıkla kuşatılmanın insanın içini zindeleştiren gücüyle beden ne kadar yorgun olsa da gözler kolay uyku tutmazdı. Nitekim o da kendini bir süre uyumaya zorlamış, beceremeyince arka bahçeye bakan balkonuna çıkıp sessizlik içindeki etrafı seyretmek, gecenin sakinleştirdiği tabiatı dinlemek istemişti. Karanlığı yoğun, yıldızı kıt o geceden en çok taze kesilmiş çimenlerin kokusu kalmış aklında. Yanındaki birkaç odanın kapısı da hanın arka cephesi boyunca uzayan bu ortak balkona açılıyordu ama, pencelerinden ışık sızmadığına bakılırsa herkes yatmış olmalıydı. Balkon feneri çoktan söndürülmüş, kendi odasındaki lambanın dışarı vuran kısık ışığına kalmıştı. O sırada birden hemen arkasında, omuz başında duran birinin varlığını, hatta belli belirsiz soluğunu hissetmiş, kapıldığı bu duygunun gerçek çıkmasından ürkerek hemen dönüp ardına bakamamıştı.

Ne zamandır orada duruyordu acaba? Beklediği sırada neler yapmıştı? Ara ara pencereden içeriyi kaçamak bakışlarla gözlemiş, sonra kapının kenarında sırtını duvara vererek Dehamar'ın balkona çıkacağı anı beklemiş olmalıydı. Kim bilir ne kadar zaman orada durup, öylece, nerdeyse hiç kımıldamadan beklemek! Bunu anlaması zordu Dehamar'ın, örneğin balkona hiç çıkmayabilirdi o gece, katilin bunun için yedekte bir ikinci planı var mıydı? Neler geçirmişti aklından? Onu pusuda bekleyen diğer olasılıklar neydi? Dehamar sonradan o geceyi her düşündüğünde bu olayda onu en korkutan şeyin uğradığı

saldırıdan çok orada saatlerce kımıltısız bekleyebilen kötülüğün sabrı olduğunu anlamıştı. Yoksa aldığı ilk bıçak darbesinin, ardından savuşturmayı başardığı diğer hamlelerin karşısında duyduğu korkuyu insan kafasında bir yere oturtabilir, anlaşılır kılabilirdi. Ama orada ve her durumda, sessizlikte, karanlıkta, gizlilikte, kuytuda sonsuza dek hiç kımıldamadan durup bekleyen pusuya yatmış olan kötülüğün sabrı, insanın bütün ömrünü tehdit eden baş edilemez bir şeydi. Bıçağı tanıyor, ama o sabrı tanımıyordu. Çünkü her an, her yerde yeniden karşısına çıkabilirdi.

"Gene de kimsenin elinden kurtulamadığı azılı bir katilin elinden kaçmayı başardığınız için şanslısınız," diyor Gamenn.

"Asıl tuhaf olan da bu, biliyor musunuz," diyor Dehamar. "Çocukluğum boyunca koşup kovalamacalarda yakalanan hep ben olmuşumdur. Ayaklarım şimşek hızı kazansın diye koşucular, tırmanıcılar, patika arayıcıları gibi ayaklarıma tüy, örümcek ağı, sarmaşık büyüleri yapılsın isterdim. O gece nasıl kurtulabildim onun elinden, ben de bilemiyorum."

"Bunu anlattığınız güzel oldu," diyor Gamenn. "Bakın önceki ifadelerinizin hiçbirinde yazmıyor bunlar. İnsanın hikâyelerini kendi ağızlarından dinlemenin işte bu güzelliği var."

Dehamar'ın sonrasında anlattıklarıysa raporlarda yazılanlarla aynıydı. Pek yeni bir şey öğrenememiş, yalnızca kafasındaki sonuçları sağlamlaştırmıştı: Katil kurbanını ilk hamlede sersemletip güçsüzleştirmeyi hedef alıyor, öncelikle yüze ve boyuna saldırıyordu; doğrudan şahdamarına... Sonraki birkaç bıçak darbesine "takip darbeleri" deniyordu. Bir an önce kurbanın ölümünü kesinleştirmekten çok, katilin adeta içini yatıştırmak için tekrarladığı, öldürme ayinini tamamlayan hareketlerdi bunlar. Belli ki saldırılarında zamanı tutumlu kullanıyor, asıl harcayacağı zamanı öldürmeye değil, etkisizleştirdiği bedeni parçalara ayırmaya harcıyordu. Gamenn, bu davayı ele aldığı ilk günden bu yana nedense katilin bu parçalama işleminde vahşi duygularını doyurmaktan çok, bir çocuk merakıyla insanın içini açıp görmek istediğini düşünüyordu. Katil, insanın içinde saklı olduğuna inandığı bir şeyi tanıyıp anlamaya çalışıyordu adeta.

Dehamar emin olmamakla birlikte, saldırı sırasında katilin sanki kendisi saldırıya uğruyormuşçasına, bir eliyle sürekli yüzünü koru-

maya çalışanı temel bir hareketi tekrarladığını ekliyor sözlerine. Buna bir anlam verememiş, sonra bunun karanlık bir tarikatın özel bir ayin hareketi olabileceğini düşünmüştü. Bunun cevabını şimdi Gamenn' den öğrenecekmiş gibi soruyor.

"Birçok nedeni olabilir bunun," diyor Gamenn. Bu hareketi bir yerde gördüğünü hatırlar gibi olmakla birlikte tam olarak çıkaramıyor. "Dövüş sanatlarında hamle öncesi güç toparlamak için buna benzer hareketler yapıldığı bilinir. Sonra kurbanının dikkatini dağıtmak için yaptığı bir hareket yahut bir zamanlar kendi de benzer bir saldırıya uğradığı için davranışına yerleşmiş bir ruh göçüğü olabilir."

Aklına düşen bir şeyi doğrulamak ister gibi, "Yeniden yapar mısınız o hareketi?" diyor. Buna benzer bir hareketi birkaç yıl önce Dynn' un vahşi bir caniyi canlandırdığı oyunların birinde gördüğünü hatırlar gibi oluyor. Aynı hareket yapan Dynn bir an bütün canlılığıyla geliveriyor gözlerinin önüne.

Her ne kadar başında kukuleta varsa da kısa süren boğuşma sırasında bir ara katilin yüzü odadan vuran ışığa yakalanmış, Dehamar da o kısacık süre içinde katilin yüzünü görebilmişti.

"Nasıl biriydi, neye benziyordu?" diye sordu Gamenn. Hiç düşünmeden "Size," dedi Dehamar. "Size benziyordu."

Tauro'nun tersine bu söze gülemedi Gamenn. Kendi bulanık rüyaları geldi gözünün önüne. Ümma'ya anlattığı o karabasanları şimdi bir kurbanın ağzından duymak içini ürpertmeye yetmişti. Her zamanki soğukkanlılığıyla aklından geçenler yüzünden okunmuyordu. Üstelik dövüş sanatları eğitimi aldığı sırada kendisinin de yaptığı buna benzer temel hareketleri, Dehamar'ın ağzından katilin tiki olarak dinlemek canını sıkmıştı.

Gamenn'in bir maskenin ardına çekildiğini fark eden Dehamar, alçakgönüllü görünmeye çalışan bir kibrin kabuğundan yapılma bu maskeyi kendi hayatından tanıdığını düşünüyordu ona bakarken. Bu polis, katile benzediği kadar kendisine de benziyordu demek.

Dehamar'ın Makrakamash'ta kaldığı konuk evinde, balkona açılan diğer oda kapılarının ve pencere kepenklerinin saldırı öncesinde dışarıdan çengellenmiş olması katilin önlem alma becerisini, öldürme kararlılığını gösteriyordu. Dikkat gözettiği, hiçbir şeyi şansa, tesadüfe

bırakmak istemediği belliydi. Gene de ustalıkla planlanmış bir cinayetten çok, acele kararlaştırılmış bir saldırıya benziyordu. İşlediği cinayetlerde sürekli yinelenen temel motifler bulmakta zorlansalar da, öncekilerde olduğu gibi bunda da onun pusuya yattığı, avcı hayvanlara özgü bir sabırla beklemeyi bildiği ve umulmadık bir anda ortaya çıkıp her şeyi en kısa sürede halletmeye çalıştığı anlaşılıyordu. İşlediği cinayetlerin arasındaki uzun zaman dilimlerine bir anlam vermekse hayli güçtü. Bu uzun kuluçka dönemlerinde insanların arasında nasıl bir hayat sürüyordu acaba? Arkadaşları var mıydı, komşuları onu nasıl biri olarak tanıyorlardı?

İlk kez Makrakamash'ta hesapları tutmamıştı katilin. Hiçbir yere kaçamayacağını anlayan Dehamar son çare olarak kendini balkondan aşağı atmış, düşerken kaderin eline tutuşturduğu gür bir balkon sarmaşığına tutunarak ölümün elinden kurtulmayı başarmış, katil bir süre karanlıkta parlayan donmuş gözlerle bir uçurumdan aşağı bakarcasına arkasından bakakalmıştı. "O an adeta bir çocuk olmuştu," dedi Dehamar. Her şey çok kısa bir zaman içinde olup bitmişti. Dehamar'ın yardım isteyen sesinin ve çıkan gürültü patırtının duyulması; ardından balkonda, odalarda, koridorlarda, merdiven aralıklarında, bahçede katilin aranması sonuç vermemişti. Neden sonra çatıya bakmayı akıl eden biri oradan da eli boş dönünce, katilin o karmaşada bir yolunu bulup sıvıştığına karar verilmişti.

Ertesi gün polislerin gündüz gözüyle yaptığı araştırma sırasında, çatının bacaların gözden gizlediği kuytu bir köşesinde bulunan geceden kalma kuruyemiş artıkları, taze meyve kabukları katilin ortalık sakinleşinceye dek orada saklanmış olduğunu gösteriyordu. Herkes onu hemen kaçmaya çalışacağı hesabıyla çıkış yollarında ararken, o, olay yerinin kuytusuna saklanmayı akıl edecek kadar gözüpek ve soğukkanlıydı demek. Dehamar'ın işaret ettiği gibi katil beklemeyi, sabretmeyi biliyordu.

Yazgının çapraz atkısı

Güvenlik Sarayı'nın arka tarafındaki renginin koyu yeşili, tadının ekşisini ele veren gür asma yaprakları sardırılmış çay saati kameriyesinde, Dehamar'ın Gamenn'i katil zannederek paniklemesini etrafındakilere gülünç ve eğlenceli bir hikâye olarak anlatan Tauro, o sırada neşeyle köpeklerin başını okşayan Pepqemok'un diğerlerinin aksine bu duruma gülmediğini, hatta birdenbire ciddileşip dalgınlaştığını fark ettiyse de o an bunun üzerinde durmuyor. Pepqemok'un yüzünde, kimsenin onda görmeye alışık olmadığı ciddi, düşünceli bir ifade asılı kalmış. Dalgınlığının bile farkında olmadan sanki içinde saklı duran bir cevabın sorusunu arıyor o an.

Kendisinden bilgi gizlenmesi konusunda aşırı duyarlı ve kuşkucu olan Tauro'nun gözünden kaçmıyor bu tuhaf durum; daha sonra aralarında yapılacak bir konuşmanın konu başlığı olarak hafızasına alıp, şimdilik bu âna işaret düşürmekle yetiniyor. İnce rendelenmiş ağaçsoğanı, havanda dövülmüş yabankeneviri arasına biraz cereseh otu serpiştirilerek elde edilmiş bir harçla yapılan çöreğini keyifle yemeyi sürdürüyor.

Nitekim Tauro daha sonra bu konuyu açtığında, Pepqemok'un çelişik ve kararsız duygular içinde olduğunu görüyor; durumu geçiştirmeye çalışmasının nedeni, bildiği ya da sezdiği bir şeyi saklamak mı, yoksa henüz öneminin bilincinde olmadığı bir ipucunun bulanık sularında bocalayıp durduğundan mı, belli değil. Tauro'nun ustalıklı sorgulama tekniği karşısında bütün acemice direnmelerine karşın Pepqemok'un çözülmesi uzun sürmüyor; sonunda kafasını meşgul eden şeyin LuuRa Çizimlerevi'ndeki o "Zararsız Meczup" resmi olduğunu kendisine bile itiraf etmekte güçlük çektiği, Gamenn'den habersiz ve izinsiz olarak çizdirdiği bu resmin başına iş açmasından ürktüğü an-

laşılıyor. Pepqemok'un bu kaygısını sezen Tauro, öncelikle onu rahatlatması gerektiğinin farkında, "Bana bırak bu işi," diyor, "Seni Gamenn'le karşı karşıya getirmeden bu sorunu çözmenin bir yolunu bulurum ben." Ardından o resmi görmek istediğini söylüyor. Gamenn'in arkasından iş çeviriyormuş görünmenin huzursuzluğuna karşın Pepqemok bir kez konuşmaya başladığını, artık geri dönemeyeceğini bildiğinden gönülsüz bir hareketle çantasından çıkardığı resmi suçunun ve budalalığının kanıtıymış gibi Tauro'ya gösteriyor.

Bakar bakmaz, resimdeki kişinin Gamenn'e şaşırtıcı benzerliğine rağmen, gene de onları ayıran temel bir şey olduğunu düşünüyor Tauro. Resimdeki kişinin yüzündeki yaradan daha temel bir şey ayırıyor onları.

Resmin altında katilin bugüne dek kullandığı değişik kimliklerdeki adlardan bambaşka bir ad yazılı: Abraxa. Memleketi: Serehudra. Hayli eski tarihli bir resimlendirme belgesi bu. Elindeki resmi, katilin resmi diye tanımlamakta erken davranıyor olabilirler elbet; sonuçta Dehamar'm katille Gamenn'i birbirine benzetmesinden başka ellerinde hiçbir ipucu yok. Bu resmi öncelikle Dehamar'a gösterip onaylatması gerektiğini düşünüyor; bundan pek hoşlanmasa da onun yeniden buraya gelmesi gerekiyor.

Ardından hemen Woh-Zack'ı yanma çağırtıp, resmi kimselere göstermeden gizlice çoğaltmasını söylüyor Tauro.

Böylesine gizlilik gerektiren bir durumda Pepqemok'un odadaki varlığına bir anlam verememiş gibi bakan Woh-Zack'ın umursamaz davranışlarından, onun da tıpkı Gamenn ve Tauro gibi kendisini kolaylıkla gözardı edilebilir biri olarak gördüğünü anlıyor Pepqemok.

Eline aldığı resme baktığında yüzü şaşkınlıkla değişiyor Woh-Zack'ın, başını kâğıttan kaldırdığında boşalmış gözleri, kaldıramayacağı bir sırla yüzleşmiş biri gibi bakıyor etrafa. Tauro'nun, ona gizli bir iş buyurmakla güven göstermiş olduğunu düşünerek sevinmeyi akıl ediyor sonradan. Hızla odasına, masasının başına dönüyor. Çabuk bilek çoğaltılmış bu resmi hemen Makrakamash'ta konuyla ilgili güvenlik birimine gönderiyor Tauro, ardından Dehamar'a en kısa zamanda burada olması için haber iletiyor.

Bendag, buraya getirilişinden birkaç gün sonra aynı basamakları kaygı tazeleyen adımlarla çıkarken, o tanıdık sıkıntının yeniden içinde yumaklanıp soluğunu tıkadığını hissediyor. Güvenlik Sarayı'nın bahçesindeki, pencerelere yakın duran ağaçlar bile temkinli bir biçimde yapraklanıp çiçeklenirken, burada ne işi olduğunu soruyor kendine. Bunu neden yaptığını tam olarak bilemese de, gördüğü rüyanın, içinde akmayı sürdüren mavisi kaç gündür dinmemiş, ruhunda uyandırdığı güçlü merak duygusu yakasını bırakmamıştı. Rüyasında gördüğü o tuhaf kadının sözünü ettiği Gamenn diye bir polisin gerçekte var olup olmadığını bir an önce öğrenmeye ihtiyacı vardı. Böyle biri sahiden yoksa, yüreğine yük yapan, içini kemiren bu rüyanın yarattığı sıkıntının yaz sisi gibi kendiliğinden dağılacağını, eski huzuruna kavuşacağını sanıyordu. Buraya daha önce de gelebilirdi ama, Tauro denilen adamla yeniden yüz yüze gelebileceği kaygısıyla kaç gündür erteleyip durmuştu bunu; şimdiyse şansını denemekten başka çaresi yoktu.

Öte yandan Gamenn diye biri gerçekten varsa, onu karşısında bulduğunda ne diyeceği konusunda hâlâ hiçbir fikri yoktu. "Rüyamda bana sizden bahsettiler, ben de tanışmak istedim," demek pek akıl kârı değildi. Hele çiğ günışığının gözle görünür kanıtlarından başka bir şeye inanmayan polislerden birine böyle bir şey söylemek! Makrakamash'ta, aynı handa kaldıkları sırada çantasındaki kimliklerden birini çaldığı o karanlık görünüşlü, yaralı yüzlü adamı burada, Odragend' de, Kuytu Sarnıç Ham'nda gördüğünü, aradıkları Remzganan'ı ancak onun bilebileceğini söyleyecek olması, sonunda kendi gerçek kimliği konusunda kaçınılmaz sorularla karşılaşması demekti. Bunları düşündükçe her seferinde aynı çaresizlikle yeniden başa döndüğünü hissediyor Bendag.

Girişteki danışma odasında karşılaştığı polisler arasında gözüne kestirdiği aydınlık yüzlü gençten birine, sesini iyice yumuşatarak "Af edersiniz, polislerinizden birini soracaktım," diyor. "Adı, yanlış hatırlamıyorsam Gamenn olmalı. Kendisi burada mı acaba?" Bir tek kendisinin fark edebileceği sesindeki sahtekârlığı başarılı buluyor. Bir yanlışlığa yol açmamak için telaffuz eder gibi söylediği bu isim, genç polisin yüzünde hiçbir ifadeye yol açmadığı gibi, "Konu nedir, ne için aramıştınız?" diye başka bir sorunun duvarına tosluyor. Genç polisin çocuksu yüzüne yakışmayacak kadar kuru sesinde kendi öne-

mine dikkat çekmeye çalışan azarlayıcı bir ton var. Bendag'ın istediği bu değildi. Onun şu söylediğinden bu isimde birinin var olup olmadığı anlaşılmıyordu. "Ortak bir tanışımız onu görmemi istedi, onun için arıyorum," dedi. Ortak tanış dediği, rüyada görülen bir kadın! Kendi yalanına kendinin gülesi geliyor.

Genç adam cevap vermek üzere ağzını açtığında, Bendag tam arkasında tanıdık bir ses duyuyor: "Gene buradasınız demek Tau'lu Tutseneaf! Bir şey mi vardı?"

Burada en görmek istemediği kişinin sesiydi bu! Kendi ayağıyla tuzağa düşmüştü; ormanda ayı kapanına yakalanmış birinin kıstırılmışlığını hissettiği şu uğursuz anda Eregion demircilerinin dövdüğü kudret yüzüklerinden birinin parmağında olmasını ve bir anda görünmez olmayı istedi. Ardına döndüğünde yüz yüze geldiği Tauro'yu çekingen bir eda, ısmarlama bir gülümseyişle selamladı. Bendag'a göre şu an Tauro kanlı bir itiraf dinlemeye hazırlanan bir sorgu polisinin kirli iştahıyla bakmaktaydı kendisine. Bu sırada genç polis bir açıklama yapmaktan çok hevesle ihbar eder gibi, "Gamenn'i soruyor efendim," dedi. Gamenn! Demek öyle biri varmış! Bir an içi aydınlandı Bendag'm, öğrenmek istediği buydu işte, ama ne yazık ki şu an karşısında duran o değil, baş belası Tauro'ydu ve yüzüne sabitlediği iğneli tebessümle kendisinden suç ve itiraf sözleri bekliyordu. Gamenn'i neden aradığı sorusuna karşılık olarak "Ortak bir tanışımız onu görmemi istedi" yalanını tekrar ettiğinde işleri iyice sarpa sardırdığından emindi artık. Tauro eline geçen bu fırsatı sonuna dek değerlendirmek istercesine, "Ona açıklamak istediğiniz özel bir şey mi var?" dedi. "Mesela aklınıza sonradan gelen ya da bize söylemeyi unuttuğunuz?" Tavrında, avını kıstırmış birinin gücünü daha ezici kılmak için takındığı sinsi bir oyun payı saklı. Bendag, kendisini zor durumlarda kurtardığına inandığı o her şeyden habersiz, zararsız yaşlı adam pozunu takınırken, büyüklerinin gözüne girmek için her fırsatı değerlendirme gayretinde olduğu anlaşılan genç polis tekrar atıldı: "Gamenn bina dışında efendim, Aoi'den gelen şenlikler yöneticisi Dynn'la görüşecekti. Hatta gitmeden önce belki siz de katılmak istersiniz diye bir süre gelmenizi bekledi." "Madem öyle, Gamenn dönene kadar buyrun odamda bekleyin," dedi Tauro. Kendi ayaklarıyla gelmiş olan adamı biraz daha alıkoyup kurcalamakta, işin sonuna dek gitmekte kararlı görünü-

yordu. Bendag alabildiğine kibar bir tavırla boynunu kırarak, "Yok kimseye rahatsızlık vermek istemem, Gamenn döndüğünde tekrar gelirim ben," diyerek dönüp gitmeye hazırlanıyordu ki, "Ortak tanışınızın adı neydi?" diye sordu Tauro. Bendag'ın duraladığını görünce sesine hafif tehditkâr bir ton vererek "Gamenn bilmek ister!" diye ekledi. Artık kaçacak bir yeri kalmadığını anlayan Bendag, kapıldığı panikle kaç gündür hatırlayamadığı rüyasındaki kadının adını bir anda hatırlayıverdi. "Ümma," dedi. "Siz Ümma deyin, o tanır."

Bu ad Tauro'yu durdurmaya yetti. "Bu hikâye gittikçe tuhaf bir hal almaya başlıyor," diye geçirdi içinden. Gamenn'in Ümma'yla olan yakınlığını duymuştu gerçi, ama daha birkaç gün önce Remzganan olabileceği kuşkusuyla gözaltına alınan birinin şimdi çıkıp Gamenn'i sormasında, ona Ümma'dan haber getirmesinde bir tuhaflık seziliyordu. İçindeki temkinli bir ses ona, "Bu yaşlı adamı fazla önemsiyor, abartıyorsun," derken, daha yargılayıcı olan diğer ses, "Bazı gerçekler abartıda saklanır," diyerek kuşkularını, kaygılarını diri tutmasını salık veriyordu. Gene de iyi bir polis olmak için yaşamın acımasızlığını ve çirkinliğini açığa vuracak kadar yakından ve ısrarla bakmak gerekirdi her şeye. Görünendeki görünmeyenler ancak böyle ortaya çıkardı.

Bu karışık düşünceler eşliğinde ardından baktığı şu yaşlı adamın binadan ayrıldıktan sonra nedense bir daha buraya dönmeyeceği duygusuna kapıldı Tauro, genç polise eğilip "Ardına birini takın," dedi. "Gözden kaybetmek istemiyorum onu. Her adımından haberim olsun. Bu arada Gamenn nerede buluşacaktı Dynn'la?"

"Oyunlar Evi'nde."

Aoi'den gelen oyun ekiplerinden birinin On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri nedeniyle hazırladığı gösterinin prova arasında buluştuğu Dynn'un, kendisini bu kez daha sıcakkanlı, daha dostça karşıladığını görüyor Gamenn. Daha önce yalnızca bir kez görüştükleri halde konuşmalar ilerledikçe, aralarında kökü geçmişe dayanan eski bir arkadaşlık hukuku varmış gibi davranmasına biraz da şaşırıyor. İşleri gereği sürekli içlerini kurcalayıp farklı duygular üreten oyuncuların, bir süre sonra kendi duygulanımlarında sahicilik kaybına uğradıklarını,

yalnızca sahne üstünde değil, isteyerek ya da istemeyerek kendi yaşamlarında da oynamaya başladıklarını düşünüyor.

Atalagaya Meydanı'na çıkan ara sokakların birinde, yüksek çatılı Bilgelik Okulu'nun hemen arkasına düşen Oyunlar Evi'nin sahnesinde karşı karşıyalar şimdi... Gamenn, orada ayaküstü biraz laflad ıktan sonra rahat konuşmak için arka tarafta uygun bir yere geçeceklerini sanırken, Dynn oturması için ona hemen oracıktaki koltuklardan birini gösterip kendi de yanı başındaki kanepeye çöküveriyor. Gamenn, son gördüğünden bu yana onun biraz daha kilo almış olduğunu, azıcık geriye kaykılmadan rahat oturamadığını fark ediyor.

Böyle sahne üzerinde olmak Gamenn'e tuhaf bir his veriyor. Boş bir salonda bile insan yüzlerce gözün üzerinde olduğu duygusuna kapılmadan edemiyor.

"Merak etmeyin kimse gelmez," diyor Dynn. "Biz bizeyiz. Sabahın erken vakitlerinden beri süren yoğun bir prova çalışmasından yeni çıktık, bu nedenle molayı da uzun tutuyoruz."

Neredeyse sahne üstünün tamamını kaplayacak genişlikteki çatı penceresinden içeri vuran tozanlı günışığı, biraz uzaktan bakıldığında onlara bir ışık havuzunun içinde oturuyorlarmış, hatta bambaşka bir âlemin insanlarıymış gibi gerçekdışı bir hava veriyor.

Konuşmaya başlamadan önce sesini temizlemek ihtiyacı hissediyor Dynn: "Siz Aoi'den ayrıldıktan sonra bir mektup göndermiştim."

Aldım, anlamında başını sallıyor Gamenn.

"Önceki karşılaşmamızda size anlatıp anlatmamak konusunda kararsızlık çektiğim bir konu vardı." Kararsızlığı sürüyormuş gibi susuyor bir an. "Size karşı bu kez tamamen açık olacağım, bunun nedenleri biraz tuhaf gelebilir gerçi..."

"Bana hiçbir şey tuhaf gelmez," diyor Gamenn. "Rahat olun, benim işim bu."

"Hatırlarsanız size bir dönem hazırlandığım oyunlar, çalıştığım roller gereği Sağlık Yurdu'nda okuduğum rüya defterlerinden söz etmiştim."

Gamenn hatırladığını belirtir biçimde başını sallıyor.

"Sonra ilk karşılaşmamızda sizi bir yerden tanıyıp tanımadığımı sormuştum."

Gamenn tekrar onaylıyor.

"İkimiz için de cevapsız kalmıştı bu soru, ama siz gittikten bir süre sonra bir gece sizi rüyamda gördüm. İşte o zaman hatırladım sizi nereden tanıdığımı."

Sözün arkasını getirmesi için ona bütün dikkatinin üstünde olduğunu söyleyen kararlı bir bakışla bakıyor Gamenn.

Daha önce provasını yaptığı halde, içinde beklettiği sözlerin sırasını karıştıracakmış gibi durup zihnini yokluyor.

"Şöyle söyleyeyim: Sizi çok önceleri gördüğüm bir rüyadan hatırlıyormuşum meğer. Bana onun için tanıdık gelmişsiniz. Son gördüğüm rüya birden öncekilerin anısını uyandırdı bende. Aoi'deki ilk karşılaşmamızda nasıl söylesem, sizden hiç hoşlanmamış, hatta ürkmüştüm, sanki geçmişte kalmış kötü bir anımız vardı sizinle. Geçmişten hatırladığım belli bir olay yoktu, ama bir duygu vardı. Can sıkıcı bir duygu. Böyle durumlarda hafızada asıl izi sürülmesi gereken duygu değil midir zaten! Durup dururken size karşı neden böyle hissettiğimi anlamaya çalıştım."

"Buna ya da bana bağlayabileceğiniz bir olay hatırladınız mı peki?"

Bambaşka bir şeyden söz eder gibi bakışları dalgınlaşan Dynn, "Her şey rüyalara bağlanıyor aslında. Bütün muammamız rüyalarımızda saklı," diyor.

Kendini kapıldığı dalgınlıktan çabuk toparlayıp anlatmakta geciktiği uzun bir hikâyeyi aslına sadık kalarak anımsamakta zorlanacakmış gibi derin bir soluk alıyor.

"O dönem Sağlık Yurdu'nda çalışan birinden, Khora'dan söz etmiştim size. Aşırı hırslı, tutkulu; her an hayatındaki herkesle yarışıyormuş gibi rekabetçi duygular içinde yaşayan biriydi. Yöneticilerden habersiz gizli kapaklı işler çevirmekten, hasarlı ruhlar üzerinde tehlikeli deneyler yapmaktan, kısacası elini ateşe sokmaktan çekinmiyordu."

Gamenn, Aoi'deki Sağlık Yurdu'nu ziyaret ettikleri sırada Jink'in de Khora denilen bu kişi hakkında benzer sözler ettiğini hatırlıyor.

"Sahnelerde arka arkaya eli kanlı katilleri, sapkın canileri, gözünü hırs bürümüş iktidar düşkünü saplantılı imparatorları canlandırmakta olduğum parlak bir dönemdi. Önceki konuşmamızdan benim o dönemimi sizin iyi bildiğiniz hatırımda."

Sözün burasında yüzüne toparlamakta zorlandığı geniş bir gülümseme yayılıyor. Anılarına dalmış gibi mutluluk veren bir hüzünle duruyor bir an.

"Oynadığım rollerin hakkını vermek için şimdi olduğu gibi o zamanlar da canlandırdığım karakterler, onların iç âlemleri hakkında etraflıca araştırmalar yapardım. O sıralar üzerinde çalışmakta olduğum zor bir oyun nedeniyle Khora'dan yardım istemiştim. Bilirsiniz, Khora gibilerin kendilerini önemli hissetmek adına yapmayacakları şey yoktur. Bana kilit altında tutulması gereken önemli vak'alara ait nice özel raporu ve defteri okuttuğu gibi, Sağlık Yurdu'nun dışarıdan kişilere asla gösterilmemesi gereken belgelerini de önüme sermişti."

Bir an durup ardından içtenliğine, özeleştiri becerisine takdir bekleyen bir tonla sürdürüyor: "İtiraf etmem gerekir ki o dönemler ben de pek farklı biri değildim. Ben de kendi işinde gözünü budaktan sakınmayan, engel ve rakip tanımayan hırslı biriydim."

Gamenn, Dynn'un takdir beklentisini karşılıksız bırakmamak adına gülümsüyor ona.

"Şimdi pek gururla anmasam da oyuncu olarak henüz 'karakter canlandırma belgesi' almadığım o yıllarda başkalarını ezip geçmek için az günah işlemedim. İnanın oyuncular da başka türlü canavarlardır. İnsani duyguları hayatlarına değil, sahneye saklarlar."

Bunları söylerken dönüp o yöne bakmadan, yanında bir şey arar gibi eliyle kanepenin üzerini yokluyor.

"Khora'nın o günlerde üzerinde titizlikle çalıştığı iyileştirme uygulamalarından biri, önceleri herkese masum görünen, ileride yaratacağı tehlikelerin boyutları başlarda anlaşılmayan ortak rüya havuzu denilen bir deneydi. Nitekim kısa bir süre sonra ben de bu deneylere dahil olacaktım. Yaşamı bütün ürperticiliğiyle tanımak istediğim, her şeye açık olduğum gözüpek yıllarımdı."

Gamenn, Dynn'un anlattıklarını ilgiyle dinlemekle birlikte, konunun ne zaman kendisine geleceğini merak etmeye başlamış, sabırsızlanıyor.

"Önceleri, adına 'uyku odaları' denilen ışığı kıt, kuytu odaların birinde, uygulama gereği herkesin kendine ait bir köşeye çekilip uykuya yattığı sıradan görünen bir deneyken, sonraları adeta bir ayin havası kazanarak herkesin içine girdiği su dolu bir havuzda yapılmaya

başladı. İnsanların içine uzanıp başlarını, kenarındaki yastıklara koyabileceği oval biçimde yapılmış sığ bir havuzdu bu. Bu uygulama sırasında özel ya da fazladan bir şey yapmak gerekmiyor, su bizi birbirimize iletiyordu. 'Suyun gözleri yoktur, su bütün varlığıyla görür,' derdi Khora. Ona göre kâinata, hayata ve birbirimize rüya bağı ile bağlıydık. Üzerimizde turuncu renkte tül incesi bir giysi, göğsümüzde bir Toteh kristali, derinliği iki-üç karışı geçmeyen bir havuzda sırtüstü uzanıp suya, uykuya yatıyorduk. Toteh kristali bu deneyin vazgeçilmez unsuruydu. Herkesin yalnızca kendisine ait, bir tek kendisinin dokunabildiği ve herkesten sakınıp koruduğu bir Toteh kristali vardı. Nasıl kadim taşlar yüzyıllardan beri yerkürede olup bitenlerin kaydını tutuyorsa, tılsımlı Toteh kristalleri de insanların kişisel kayıtlarını tutar, onların duygularını, düşüncelerini, anılarını, hayallerini saklardı. Her kristal sahibiyle algısal ilişkiye geçtiği için, kendisine bir başkasının dokunması halinde bu algı bulanır, kirlenir, hatta kimi zaman hasara uğradığı olurdu. Onu arada bir zamanın tozundan, kötü hatıraların biriktirdiklerinden temizlemek gerekir; bunun için belli aralarla yanardağ külleriyle ovulup, açık denizlerin tuzlu suyuyla yıkanıp, ay ışığından geçirilerek arındırılırdı.

"Herkesten bu denli sakınıp saklanan kristal, bir tek bu ortak rüya havuzu deneyleri sırasında sahibi tarafından bir başkasının eline, kendisinin kapısını açacak bir anahtar gibi verilir; kristalini bir başkasının ellerine teslim eden, bir diğerinin kendi benliğine, belleğine, rüyasına, hayallerine, anılarına girmesine izin vermiş olurdu. O günlerden hatırladığım bu ortak rüya deneyleri sırasında herkesin pek çabuk uykuya daldığıydı; uykusuzluk hummasına tutulmuş en gece düşmanı gözler bile havuza uzandığı anda suya, uykuya, kristalin kalbindeki ışığa teslim olur; bir nehrin akıntısına kapılmış gibi kendini bir anda çok parçalı bir rüyanın canlı, hareketli resimleri içinde bulurdu.

"Herkesin gözlerinin bu denli çabuk uykuya taşınmasında, havuzun tepesinde dev bir avize gibi asılı duran orta kristalinin payı olduğu söylenirdi. Küçük boy bir kaya parçası büyüklüğündeki bu çokgen yüzeyli kristal, kendi etrafında ağır ağır dönerken üzerine vuran aydınlığı, altındaki havuzda gözleri kapalı yatanların üstüne serperek onlara rüyaları için gereken ışığı sağlardı. Görünüşü sırça kırılganlığı taşısa da onun bir gürz kadar sağlam olduğu anlaşılıyordu.

"Ay ya da güneş tutulması benzeri ortak bir tutulum halinin paylaşıldığı bu uykularda kimse tek başına yalıtılmış olarak kendi rüyasını göremezdi. Herkesin birbirinin rüyasının içinde kaybolduğu, bir başkasının başından geçenleri kendi anıları sandığı ya da kendisini düpedüz bir başkası olarak yaşadığı, farklı kişilerin rüyalarından çalınmış parçalarla kendisine yepyeni bir mazi inşa ettiği, birinin rüyasından kaçarken kendi rüyasını birilerine kaptırdığı, kimi zaman daha güçlü zihinlerin ötekileri ele geçirip salt kendi rüyasını dayattığı, bazen aynı ânı paylaşan eşit güçteki iki farklı rüyanın yarışırcasına birbirinin resimleri arasına karıştığı olurdu.

"Kendi içinde kaçıp kovalamaca hızında yer değiştiren, birbirinden canlı, renkli, ilginç resimler, rüyasına sızdığı gözleri, zihinleri hırpalarcasına yorar; kimse bu rüyalardan dinlenmiş ve dingin olarak kalkmazdı. Herkesin ortak görülen bu rüyalardan hatırladıkları farklıydı tabii; herkesin üzerindeki sonuçları da...

"Kendine özgü tuhaf, çekici bir yanı vardı gene de yaşanan bu ortak deneyimin; sizi kendiniz olmaktan kurtarıyordu. Sanki kendi varlığınızı paylaştırıyor, var olmanın yükünü azaltıyordu. Bir göz kırpımı hızda asla yaşayamayacağınız hayatların, deneyimlerin kucağında buluyordunuz kendinizi. Her uyanıp gözlerimi açtığımda kendi hayatımı, çevremde gördüklerimi, gündeliğin tekdüze akışını çok sıkıcı bulduğumu hatırlıyorum. Hayatta en zor, en katlanılmaz şey insanın kendisi olmasıydı. Yalnızca kendisi. Sıradan, yavan, tanıdık, sıkıcı kendisi!

"Bir zaman sonra başkalarının zihinlerinde, belleklerinde, bilinçlerinin en kuytu köşelerinde hep birlikte ve özgürce gezindiğimiz ortak görülen rüyalar, benim için ilk günlerdeki cazibesini yitirmiş, hatta giderek birçok bakımdan ürkütücü bir deneyim olmaya başlamıştı. Öncelikle birçoklarında görüldüğü gibi, bende de yavaş yavaş bağımlılık oluşturmaya başladığını fark ettiğim içindi bu, artık evimde yalnız uyuyamaz olmuş; kendi yatağımda bir başıma gördüğüm rüyalarım bana cılız ve sönük, varlığım değersiz gelmeye başlamıştı. Ortak rüyalardaki o şaşırtıcı zenginliği; renk, olay, kişi, mekân bolluğunu, birinden ötekine sıçrayan görüntülerdeki hızı ve sahipsiz kalmış rüyaların kurgu benzemezliğini özlüyordum sürekli. Dediğim gibi yalnızca kendi rüyalarım değil, kendi hayatım da yoksullaşmıştı, ya-

şadıklarımı cansız, yavaş, renkten ve çeşitten yoksun buluyordum. Bu yüzden her fırsatta kaçıp ortak rüya havuzunda uyumaya giderek iyice içime kapanmış, gündelik yaşamın akışında uyanık geçirdiğim zamanlar giderek azalmaya yüztutmuş, gecem gündüzüm birbirine karışmış; bir uyku ve rüya bağımlısı olmuştum."

Gamenn, Dynn'u sözcükleri, imgeleri, anlamları ipe dizer gibi dile dizen mahir bir eski zaman masalcısını dinler gibi dinlemeye başlamıştı.

"Khora'nın deneylerinde kendine güveni geldikçe, ki onun gibiler için bu uzun sürmez, ortak rüya havuzlarına ruhlarını, akıllarını yitirmiş sayrılı kişileri gelişigüzel almaya başladı. Onların zihinlerinin kapalı, çapraşık ve karanlık evrenine bizlerin aracılığıyla sokulmaya çalıştığını söylüyordu. Yaptığı işe 'akla girmek', bizlere de 'kılavuz' derdi. İçimizdeki yabancı ülkelere yerkürenin gündeliğinden gönderilmiş kılavuzlardık. Bir oyuncu olarak işimin çoklukişilik barındıran bünyesi nedeniyle kılavuzluğa yatkınlığımdan, bu deneyimlerin işime sağlayacağı katkılardan söz ederek özendiriyor, beni özellikle katil, cani, delilerle aynı havuzda bir araya getiriyordu. Bir kılavuz olarak bir daha geri dönemeyeceğim duygusuna kapıldığım, tüm bunların kişiliğimde kalıcı hasar bırakmasından korktuğum dönemler yaşadım. Kimi zaman birinin zihninin derinliklerine, geri dönüş yolunu bulamayacak kadar dalıp kaybolduğunuz oluyordu çünkü. Tek bir kişinin zihninin kapısını açıp içeri girmek sandığınız şey, çoğu kez insanlığın ortak belleğine yapılan tehlikeli bir yolculuğa dönüşüyordu. Atalarımızdan kalma en ilkel dürtülere, en yabanıl duygulara doğru gerilerken parçalanıp dağılmanız, bir daha toparlanamamanız her zaman mümkündü. Sayrılanmış da olsa kimi güçlü zihinlerin, kendi rüyasına uğrayanları ele geçirdiği, bu nedenle ortak rüya havuzunda bazı kurbanlar verildiği söylenmeye başladı. Rüya bağı boynuna dolanıp, gittiği yerden dönemeyenler vardı."

Söylediklerinden daha fazlasını hatırlıyormuş gibi sesine bir acılık gelmişti Dynn'un: "Gün günden benliğime kök salarak bağımlılığa dönüşen bu ortak rüyaların vaat ettiklerinden vazgeçmenin ne denli güç olduğunu bilsem de, kendimi onların pençesinden yavaş yavaş kurtarmayı başardım. Kurtulmamda bana en çok işim yardım etti, zaten oyuncuydum, kendi hayatımda başkaları olma şansımı zaten kul-

lanıyordum. Yaşamak ve daha fazla kaybolmamak için gözlerim açıkken gördüklerimle yetinmek zorundaydım."

Durdu, yüzündeki ikircimli ifadeden, o zaman verdiği kararı yıllar sonra bir kez daha tartıyormuş gibi içini yokladığı düşünülebilirdi.

"Khora'nın dinmek bilmeyen hırsları, sonunu getirmekte gecikmedi. Havuz kapatıldı. Olayların üzeri örtüldü. Sağlık Yurdu yönetimi Khora'yı işinden alıp hemen Aoi'den uzaklaştırdı. Ardından onun kayıplara karıştığı söylendi."

Sözlerinin arasına uzun bir sessizlik koydu Dynn. Konuştuklarından tamamen kopmuş gibi tavandan üzerlerine demetler halinde süzülen tozanlı ışığın görünür kıldığı toz beneklerine hayranlık dolu bir dikkatle bakıyordu. Şu an en önemli şey bu zerrelerdi sanki.

Neden sonra Dynn'un değişen edasından Gamenn konunun kendisine geldiğini anlamıştı. Yeni bir konuya geçeceğini belirtircesine sesini temizledi Dynn; bir başlangıç işareti verir gibi ellerini kenetleyerek kucağında birleştirdi.

"Sizi işte o ortak rüyaların birinde gördüğümü hatırlıyorum. Korkunç şeyler yapıyor, aynı zamanda korkunç şeylere maruz kalıyordunuz. O kadar çok kişilik değiştiriyordunuz ki sizi kendiniz olarak değil, mutlaka bir başkası olarak gördüğüm rüyalar da olmuştur. Parça parça, çoğu bulanık resimler kalınış aklımda size dair. Bunca yıl sonra şimdi onları bir sıraya koymam, anlatmam, anlamlandırmam mümkün değil. Daha çok duygu ve izlenim düzeyinde şeyler kalmış gözlerimin gerisinde. Sizin iç âleminizde ve hayatınızda iyiler kötüler yoktu sanki; doğrular yanlışlar yoktu, yalnızca durumlar, olaylar, olgular vardı. Orada herkes her şeyi yapabiliyordu. Sürekli tekrarlanan imgelerinizin birinde yüksekten, çok yüksekten düşüyordunuz, yarı baygın bir halde üstü kapalı arabalarda oradan oraya taşınıp kaçırılan çocuklar görüyordum. Sakin geçen günlerinizi vahşet ve şiddet dolu günler izliyordu. Sonra elinizdeki bıçağı kuytu köşelerde sıkıştırdığınız birilerinin boynuna, yüzüne saplıyordunuz! Ne zaman birini öldürseniz, öldürdüğünüzü unutup çocuk oluyordunuz, ta ki yeniden büyüyüp yeniden birilerini öldürene kadar... Asıl ürküncü siz kim olduğunuzu sahiden bilmiyordunuz! Bir adınız, bir geçmişiniz, kendinize ait sahici hatıralarınız yoktu. Hem kendinizi arıyordunuz, hem öldürmek için birilerini. O karanlık rüyalardan size ait tek aydınlık an

olarak hatırladığım bir kar kızağı var, kendine ait bir adı olan ve sizin sürekli olarak o adı sayıkladığınız bir kar kızağı, sonra bir de yüzünüzde derin bir yara... İçine bütün benliğinizin, belleğinizin gömülmüş olduğu bir derin yara... Yaranız zamanla belleğiniz olmuş. Hepsi bu kadar işte!"

Birdenbire susmuştu Dynn.

Gamenn'in her halinden alabildiğine sarsılmış olduğu belliydi. Ağzından çıkacak tek bir sözün bile, içinde bulunduğu şu ânın saydam zarına zarar verebileceğini hissediyordu.

"Bu rüyaları ya sizinle birlikte ortak görmüş olmalıyız bir zamanlar, bu da şimdi birbirimizi hatırlamayacak kadar kendi hayatlarımızda kaybolmuşuz demektir ya da siz birinin gördüğü rüyasınız sadece. Onun gördüğü rüyaları hayata geçiriyorsunuz. Neyin daha gerçek olduğuna kim karar verebilir ki? Ben belki şu gördüğünüz sahnede birini canlandırdığım yanılsamasını yaşarken, bir başkasının gördüğü rüyayımdır sadece. Şu üzerinde durduğumuz sahnenin üzerinde değil, onun rüyasında oynuyor, ama kendi varlığımı gerçek sanıyorumdur. Belki de siz bir katili değil, aslında kendinizi arıyorsunuz. Kaybettiğiniz kendinizi. Art arda işlediğiniz o vahşi cinayetleri reddetmek adına kendi peşinize düşmeniz sizi hak ve adalet arayan bir polis yapmaya yeter mi? Belki de insanın kendisi olmasının hileli bir kuralıdır bu, olamaz mı? Ben yanılıyorsam, benim gördüğüm rüyadaki kişi siz değilseniz eğer, siz kimin rüyasındaki kişi oluyorsunuz? Farklı insanların birbirine karışan rüyalarının tam ortasında olabilir miyiz? Bizim tesadüf diye adlandırdığımız karşılaşmalar, bunların birbirine karışmasından ibaret bir arıza olabilir mi? Rüyasında yaşadığınız sahibinizi tanıyor musunuz? Siz benim rüyamda gördüğüm kişi değilseniz, benim rüyamda gördüğüm öteki siz nereye gitmiş olabilir? Tüm bunların yanıtını doğru olarak verecek bir ortak akıl, ortak göz var mıdır? Dilin anlam çoğaltmasına yaslanarak yapılan akıl oyunları gibi geliyor değil mi size şu söylediklerim? Gerçek her zaman daha çıplak mıdır sahiden? Gerçek dediğiniz herkesçe görülebilir mi? Belki de katil yoktur, sadece onun izini süren ve herkesi yanıltan bir polis vardır. Biz gözümüzü açtığımız şu yerkürede katilin izini sürüyoruz, ama belki o, gözümüz kapalıyken gördüğümüz başka bir rüya âleminde saklanıyordur. İstesek de onu burada bulmamız imkânsızdır. Yüzü-

nüzdeki yaranın nereye gittiğini bilmiyorum Gamenn, belki o yarayı nereye sakladığınızı siz de bilmiyorsunuz. Ata dilimizde aynı sözcüğün hem rüya hem yara anlamına gelmesi bir tesadüf olamaz, değil mi? Belki de katil yoktur. Tek sorun bıçağın kimin elinde olduğudur!"

Gamenn iyice afallamış, bir süredir ağzını açamaz olmuştu. Dynn'un sayıklamaya dönüşen dumanlı sözlerine, yakın geçmişte gördüğü rüyalardan hatırladığı kopuk kopuk parçalar eşlik ediyor, bir yandan da bu konu hakkında Ümma'ya konuştukları uçuşuyordu kafasında. İçinde bir yer Dynn'un söylediklerinde bir haklılık payı olduğunu seziyor, ama bunun hangi konuda olduğunu bilemiyordu. Olup bitenlere bir anlam vermekte zorlandığı böyle durumlarda, en çok Ümma'nın yokluğunu hissediyor Gamenn. Onun rüyalarındaki işaretlere her şeyden daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyor.

"Benim aranan katil olduğumu mu düşünüyorsunuz? Rüyalarınızdan çıkardığınız sonuç bu mu peki?"

"Bu tam bir polisin çıkaracağı kupkuru bir sonuç işte! Bakın, ben rüyalardan bir sonuç çıkarılamayacağını yıllar önce öğrendim. Rüyalar hakikattir çünkü ve hakikatler bizim hayatımıza göre değildir. Biz rüyalarımızdan sadece kanıt toplayabiliriz. Küçük ipuçları, uyarı değeri olan işaretler, doğru çözebilirsek yaşamımızı kolaylaştıracak bulmaca parçaları... Rüyalar sanıldığından çok daha uzun, büyük ve karmaşıktır, bizim gözümüze, aklımıza sığmazlar. Bize bir parça olsun görünebilmek için semboller giyinmeleri bu yüzdendir. Size bütün bu anlattıklarımla söylemek istediğim sadece şu: Bence bir an önce Khora'yı bulmalısınız. Aradığınız katil, ortak rüya havuzunda uykuya yatanlardan biri olmalı, ben onun suya size iletmem için bıraktığı rüya parçalarını görmüş olmalıyım ve şimdi size ileterek aracılık görevimi tamamladığıma göre artık gidebilirim."

Bir an durup ellerine bakıyor, ardından parmağındaki sakka taşı yüzüğü Gamenn'e göstererek: "Sakka taşı işaretparmağına takılan hakikat yüzüğüdür. Söylemiştim değil mi?"

Yerinden güçlükle kalkmaya çalışırken, sesinin tonu, yüzünün ifadesi bir anda değişmiş, davranışlarına gündeliğin hayhuyunda yuvarlanan insanların sıradanlığı gelmişti. Az önceki sözleri o etmemiş gibi, kupkuru bir sesle, "İzninizle ikinci provaya dek biraz dinlenmem gerekecek. İnsanın her seferinde yeniden kendisi olmaya çalış-

ması ne kadar zor, bilemezsiniz!" dedi.

Dynn ayaklarını sürüye sürüye uzaklaşarak sahne arkasında bir yerlerde gözden kaybolduğunda Gamenn, kendisini gerçekliğine inandırmaya çalışan bir hayalet gibi hissetti. Şu an üzerinde bulunduğu sahne, yaşamda her şeyin bir oyun olduğu duygusunu güçlendiriyor; gözleri loş salonda kör bir noktaya dikili kalmış olarak oturduğu yerden kalkamıyordu.

Neden sonra salonun arka sıralarında bir yerden belli belirsiz bir gölgenin geçtiğini görür gibi oldu. Oyunda çalışanlardan birinin moladan erken dönmüş olabileceğini düşündü ilkin, bu tarafa doğru geliyorsa yavaş yavaş ışığa çıkacaktır diye durup bekledi. Oysa tersine, o gölge görülmemek için iyice karanlığa çekilip rüzgârda uçuşan bir pelerin gibi hızla terk etmişti orayı. Aoi'de seyrettiği "Bağ Oyunları" sırasında da benzer bir duyguyu yaşadığını, salonda varlığını hissettiği birini tiyatronun dış kapısına dek takip ettiğini hatırladı. Ama o zaman yaşadığı dehşet duygusu şimdi yoktu içinde. Bu seferki yalnızca onu takip eden birinin sinsi gölgesi karşısında duyduğu sıradan bir ürküntüye benziyordu.

Başını kaldırıp tavandaki çatı penceresinden sahneye süzülen ışığa baktı. Havada yalnızca belli bir bölgenin çevresini kendi zarıyla kuşatarak bir görünürlük alanı yaratıyordu. O alanın içine girdiğinizde görülüyor, çıktığınızda kayboluyordunuz. Belki yaşam da böyleydi. Dynn'un az önce anlattıklarından iyice sersemlemişti, söylediklerini sakin kafayla ayıklayıp temizleyerek yeniden düşünmeye ihtiyacı vardı.

Dışarıda kapanan kapının sesi, az önce salondaki gölgenin varlığını doğrulamış oldu. Binadan biri çıkmıştı. Onlar sahnedeyken sessizce içeri girmiş olmalıydı, konuşulanları gizlice dinlemiş sonra da görünmeden sıvışmayı başarmıştı. Kimdi, ne yapmak istiyordu, konuşulanların ne kadarını dinlemiş, duyduklarından ne gibi bir sonuç çıkarmıştı? Daha önemlisi, burada az önce konuşulanları aktaracağı bir üçüncü kişi var mıydı?

Yazgının hızlandırılmış kanatları

Bu kez eline izi dikkatle sürülmesi gereken sağlam bir ipucu geçirdiği kanısındaydı Pepqemok. Bir şeyleri kendi başına başarma arzusunda olduğu için bu durumdan ne Tauro'ya ne Gamenn'e şimdilik söz etmek niyetinde değildi.

Sakin sayılabilecek ılık bir öğle sonrasında Güvenlik Sarayı'nda Gamenn'in kendisini tıktığı odada sıkıntı içinde otururken, Khora'nın kaldığı yere ilişkin eline ulaşan bilgi üzerine hemen dışarı fırlayıp soluğu Khora'nın evinde, daha doğrusu ininde aldı.

Odragend'in biraz dışında, "Foreya Yolu" denilen alçak tepelerin eşiğindeki, tamamı ilgi ve bakıma gereksinim duyan yaşlılara ayrılan geniş bir bölgede, yemyeşil korular arasına kurulmuş, "Yaşlılar Yurdu"na vardığında soluğu çoktan kesilmişti. Mağara ağızlarını andıran kapıları ve yuvarlak hatlarıyla evden çok ine benzeyen alçak damlı gösterişsiz evlerin birinde yaşayan Khora'yı bulduğunda yorgunluktan bir şey soracak halde değildi; buyur edildiği koltukta bir süre dinlenip toparlanması gerekmişti.

"O kadar uzun zaman oldu ki bir konuğum gelmeyeli," diye karşılıyor onu Khora, sevinci unutmuş bir sesle söylüyor bunu. "Eski bir atalar sözüdür, bilir misiniz, 'Mezarı dorukta olanların ziyaretçisi az olur,' derler." Sonra kendi eliyle hazırladığı bitki çayını adeta zorla içiriyor Pepqemok'a. Khora'ya baktıkça onda Aoi'de Sağlık Yurdu'ndaki rüya terbiyecisi Kuyuhera'yı hatırlatan bir şeyler olduğunu düşünüyor Pepqemok; en çok da gözlerinin yeşil mi, gri mi olduğu anlaşılmayan o tuhaf, belirsiz rengi... Kapıyı çalarken ziyaret nedeni olarak Aoi'deki Sağlık Yurdu'ndan bir dönem yardım almış kayıp kişilerle ilgili bir

araştırma yaptığını, bunun için Khora'nın bilgisine başvurma gereği duyduğunu söylemişti Pepqemok. Bunun üzerine Khora'mn yüzünden kalın bir bulut geçer gibi olmuştu.

Konuşmaya başladıktan bir süre sonra yalnız olmadıklarını, arka tarafta kış bahçesini andıran bir bölmenin dalların, yaprakların gölgelendirdiği kuytu yerinde birinin daha oturduğunu fark ediyor Pepqemok. Fark ettiği anda ürküyle sıçrıyor yerinden. Yüzünün önemli bir bölümü gölgede kalmış, neredeyse kımıldamadan, sessizce, cisimsiz bir karaltı gibi duran o adam ne zamandır orada ve ne yapıyor? Pepqemok'un tedirgin halleri, birkaç kez boynunu uzatıp meraklı ve ısrarlı bakışlarla arka tarafı yoklaması üzerine Khora bir açıklama yapması gereğini hatırlıyor: "Aa, evet şimdi anladım, ona bakıyorsunuz," diyor. "Merak etmeyin, sessiz sedasız öylece oturur. Oğlum gibidir. Bazen böyle ansızın çıkagelir, orada öylece oturarak kendince beni korur, kollar." Sonra neye olduğunu bilmeden derin bir iç çekiyor. Yüzü, geçmişten gelen bir hatıranın güçlü rüzgârında dalgalanır gibi ifade değiştiriyor. Konuşmasını sürdürmek için yardım almak istercesine dönüp dışarıya, manzaranın boşluğuna bakıyor.

Sesini alçaltmaya çalışarak "Adı ne?" diye soruyor Pepqemok. Sırf bir şey söylemiş olmak için öylesine sorulmuş bu soru Khora'mn kederli gülümseyişine çarpıp dağılıyor; omuzlarını kısıp sesini alçaltarak "Bilmem," diyor. "Gerçek adını kendi de bilmez. Yıllarca kimse öğrenemedi gerçekte kim olduğunu. Ben ona 'Yasnura' diye seslenirim, eski Wynmock dilinde rüyasında ağlayanların uyandıklarında göz çukurlarında buldukları yaşa 'yasnura' denir." Hatırladıklarının hızından içi yorulmuş gibi, "Neyse, bu uzun bir hikâyedir," diye konuyu değiştirmeye çalışıyor.

"Anlamı olan adlar ne güzel," diyor Pepqemok. "İnsanın içine dokunuyor."

Bu arada Yasnura dediği adam, adı geçince çağrılmış gibi oturduğu yerden kalkarak yavaş yavaş ışığa çıkıp onların bulunduğu yere geliyor. Pepqemok bir anda kanının donduğunu hissediyor. Görünüşünde, davranışlarında tehditkâr bir yan olduğundan değil bu, Pepqemok onu birdenbire tanıdığı için... Aradan geçen yıllar adamın yüzünde bir şeyleri değiştirmiş de olsa tanıyor onu Pepqemok. LuuRa'da Çizimlerevi'nde kopyalattığı, halen çantasında dürülü duran res-

min sahibi bu adam! O sıralar iyice sinirine dokunan Gamenn'e benzettiği bu tuhaf görünüşlü adamın kaydında "Zararsız Meczup" yazdığı için, komiklik olsun diye bu resmi kopyalatıp saklamıştı. Yaşam örgüsünün bazı iplerini ele veren tuhaf tesadüflerin, insanın derinlerinde nasıl bir endişeyi harekete geçirdiğini bilmediği için, neden korktuğunu anlamadan korkuyor. Bu sırada Khora dönüp "Sen de çay alır mıydın?" diye soruyor "Yasnura" diye seslendiği adama. "Hayır, teşekkür ederim," diyor adam. "Ben su içtim çok." Sanki konuşamazmış, konuşmaması gerekirmiş izlenimine kapıldığı bu tuhaf adamın ağzından dökülen sözler nedense rahatlatıyor Pepqemok'u; bir anda sıradan herhangi bir insan oluveriyor gözünde. İçinde bulunduğu kaderin karanlık bir alayına benzeyen bu tuhaf duruma gülümsüyor, şu anda çantasında resminin olduğunu bilse ne yapardı acaba, diye geçiriyor içinden; saçma bir tedirginlik içinde gülmemek için yüzünü buruşturuyor.

Adamın, Pepqemok'un dikkatine takılan Gamenn'le olan ikinci benzerliği: aynı kaslı hayvan boynu. Baktıkça, Gamenn'e benzeyen yanları kadar farklı yanları olduğunu da görüyor karşısındaki adamın. Yüzünün ortasındaki yara benzerliklerini tam ortasından ikiye bölerek birini diğerinden uzaklaştırıyor sanki. Şu haliyle ondan daha yaşlı göründüğü için resimdeki hali çok daha fazla benziyor Gamenn'e. Nedense onu uzun uzun konuşturması, hakkında daha fazla bilgi alması gerektiği hissine kapılıyor Pepqemok. Böylelikle durum kendi gözünde normalleşeceğe, içinde uyanan adlandıramadığı kuşkular dağılacağa benziyor. Sıradan sohbet konuları açıyor, nereli olduğunu, ne iş yaptığını soruyor ona. Anakara'nın güney burnundaki Kouteryon'dan olduğunu söylüyor adam. Kentin ve bütün güney burnunun olan Kouteryon Feneri'nde bir dönem ışık çarkçısı olarak çalıştığından söz ediyor. Tuhaf bir aksanı var; kısa, kesik cümleler kuruyor, sözcükler tane tane ezilerek çıkıyor ağzından.

Konuşurken cümleleri ağzında yarım bıraktığı, bazen de okumayı yeni söküyormuş gibi kekelediği oluyor. Sesinde hiçbir duygu yok, kendi konuşmuyor da bir başkasını seslendirmeye çalışıyor sanki. Konuya kapılıp konuşması hızlandığı zamanlar kendinde değilmiş de sayıklıyormuş gibi hızlı, kopuk ve bulanık bir hal alıyor sözleri.

Neden sonra lafın ortasında birdenbire "Benim gitmem gereki-

yor," diye fırlayarak kalkıyor ayağa. "Evden beklerler. Bizimkiler beni çok merak eder." Birileri onu engellemeye kalkışacakmış gibi sesine tehditkâr bir ton geliyor. Sesinin kınında bir bıçak saklı sanki.

Khora eliyle, "Siz ona bakmayın," anlamına gelebilecek yatıştırıcı bir hareket yapıyor Pepqemok'a. O sırada Yasnura "Ben sonra yine gelirim," diyerek Khora'nın eteğini öpüp hızlı adımlarla çıkıyor. Gitmesiyle birlikte evin havası hafifliyor sanki. Eşyaların köşeleri yumuşuyor.

"Tuhaf bir adam," diyor Pepqemok.

"Bakmayın görünüşüne, zararsızdır," diyor Khora.

Yüzünde adeta uzun bir efsane dinlemeye hazırlanan merakla, "Gerçekten Kouteryon Feneri'nde mi çalışmış?" diye soruyor Pepqemok.

"Kouteryon'u gördüğünden bile emin değilim," diyor Khora. "Her şeyi uydurur o. Sınırsız bir hayal gücü vardır. Anlattığı hiçbir şey gerçek değildir. O aslında hiç kimsedir. Yıllar önce Aoi'de rüya terbiyeciliği yaptığım sıralar, perişan bir halde, yaralar bereler içinde getirmişlerdi onu bana; dağ çapulcularının elinden kaçmış olduğu söyleniyordu, kendinde değildi, kim olduğunu bilmiyordu; sonraları da bilmedi, hâlâ da bilmez... Kaç kez üzerinde denediğimiz geri kazandırılmış hafıza çalışmaları da sonuç vermedi. O sıralar henüz yeniyetme bir genç olduğu halde kötülük dolu bir geçmişten geldiği belliydi. Gerisi hazin hikâye. Rüyalarının, korkularının, sanrılarının içinde kayboldu zavallı. Kendisini, çocukları öldüren azılı bir katil sandı bir zaman. Onları kesip, etlerini lime lime doğradığından söz ederdi. Bugüne kadar bir karıncayı bile incittiğini görmedim oysa. Düşünün biz tek bir kişi olarak yaşamakta bunca zorlanırken, o içinde yaşayan kaç kişiyle birden baş etmek zorunda kalıyor."

"Odragend'de mi oturuyor?"

"Hayır, ordan oraya gezer."

"Sık gelir mi sizi görmeye?"

"Pek sayılmaz. Beni hatırladıkça gelir. Neyi, ne zaman hatırlayacağı belli olmaz. Hafızası kısa sürelidir. Çoklukimlik dediğimiz içinde birden fazla kişi barındıran ağır bir ruh bozukluğudur bu. Sık sık karakter, isim, hayat değiştirir. Örneğin birkaç gün sonra beni ona sorduğunuzda içtenlikle beni hiç tanımadığını söyleyebilir size. Dü-

şünün: Geçmişten en çok hatırladığı kişi benim. Benim gibi herkesin unuttuğu birini bir tek onun hatırlamasında kaderin acı bir alayını bulurum."

Sonra sesinde kime olduğu belli olmayan bir sitemle Aoi'deki günlerinden söz etmeye başlıyor Khora, oradan kovulur gibi uzaklaştırılmasından, kendisine yöneltilen saçma sapan suçlamalardan... Konunun iyice dağıldığı zamanlar Pepqemok sözü yeniden Yasnura'ya getirmeyi başarıyor. Evet, onun rüya defterlerini kendisinin tuttuğunu söylüyor Khora. Ama o defterlerden ona ilişkin bütünlüklü bir hikâyenin çıkmasının olanaksızlığına işaret ediyor. Başlarda inkâr ediyor görünse de Pepqemok'un sıkıştırmaları üzerine Aoi'den ayrılırken bazı defterleri yanı sıra getirdiğinden, aralarında Yasnura'nınkilerin de olduğunu kabul ediyor.

Garnenn'in de, Tauro'nun da, kendisinin de en çok duymak istediği söz bu! Katilin kullandığı takma adları çoktan ezberlemiş olduğu halde emin olmak için Khora yeniden çay demlemeye kalktığında, çantasından çıkardığı listedeki adlar arasında Yasnura'nın olup olmadığına bakma gereği duyuyor.

Khora'nın defterlerini nereye saklamış olabileceğini tahmin etmeye çalışarak oturduğu yerden etrafa şöyle bir göz gezdirirken mutfak köşesindeki Khora'ya, "Evinize şöyle bir göz atabilir miyim?" diye seslenip ayağa kalkıyor.

Khora yeniden salon tarafına döndüğünde, ona elindeki listede adı geçenleri tanıyıp tanımadığını soruyor. Yardım edemediği için üzüntülüymüş gibi başını iki yana sallıyor Khora, bu adların kulağına yabancı geldiğini, zaten herkesi hatırlamasının güç olduğunu söylüyor. Ona, elindeki defterleri izini sürdükleri katil nedeniyle araştırdıklarını söyleyecek olursa, Khora'nın onlara bakmasına asla izin vermeyeceğini, ne pahasına olursa olsun Yasnura'yı korumak isteyeceğini derin bir bilgi olarak hissediyor Pepqemok. Belli ki elinden her şeyini alan hayat, bir tek bu yarı meczup zavallı adamı bırakmış ona. Böyle durumlarda yalanların, hilelerin kurtarıcılığına sığınmanın en iyi yol olduğunu biliyor. Yasnura'nın aslında nasıl biri olduğuna, onun geçmişine duyduğu meraktan iyice çocuksulaştırdığı bir ilgiyle söz etmeye başlıyor. İnsanlara her zaman biraz budalaymış gibi göründüğünün ve bunun böyle zamanlarda işe yaradığının farkında, ayrıca şu an bu

yaşlı adamın şefkatini kullanmaya çalıştığını da biliyor, ama bundan başka çıkış yolu görünmüyor şimdilik.

Khora ise, birileriyle dostluk ve dayanışma duygularıyla kaynaşıp yeniden bir aile olmuş gibi Pepqemok'un söylediklerinden hoşnut gülümsüyor. Defterleri kaldırmış olduğu sandığı arayıp bulmasının, ortaya çıkarıp içlerini karıştırmasının zaman alacağından büyük bir zahmete katlanması gerekiyormuş gibi söz ediyor; bu nedenle defterleri görmesine ancak bir dahaki sefere izin verebileceğini söylüyor. Aslında uzun zamandır hasretini çektiği iyi bir dinleyici olan Pepqemok'un kendisini bir kez daha ziyaret etmesi için buna zemin hazırlamaya çalıştığı anlaşılıyor. Pepqemok ise onun yalnızlık çektiğini anlamış olmakla birlikte, bu tür ziyaretlerin yaşlı adamın nicedir doyurulmamış önemsenme ihtiyacını karşıladığını, onun "Bir dahaki sefere," diyerek aslında bu ilginin sürmesini istediğini fark etmiyor. Çünkü bütün aklı fikri o lanet olası defterlerde ve yolun bundan sonrasında Gamenn'e danışmadan bu işin içinden çıkamayacağını hissediyor. Gün boyu her adımında gözlerini üzerinde hissettiği Gamenn'in şu yaptıklarını görse, kendisiyle mutlaka gurur duyacağını düşünerek göneniyor.

Güvenlik Sarayı'na döndüğünde ilk işi Pepqemok'u aratmak olan Tauro'ya, "alelacele dışarı çıktığı, ama nereye gittiğinin bilinmediği" söyleniyor. Her an herkesi elinin altında bulmak isteyen denetim tutkunu biri olarak bu duruma canı sıkılan Tauro, bu kez Tau'lu Tutseneaf olduğunu söyleyen yaşlı adamın ardına taktığı genç polisi bugün mutlaka görmek istediğini sert bir sesle bildiriyor.

Gamenn'i ilk gördüğünde Dehamar'ın onu katil sanmış olması artık eskisi kadar eğlenceli gelmiyor Tauro'ya; ortada kuşku duyulması gereken bir durum olduğu halde, tam olarak neden kuşkulanması gerektiğini bilemiyordu. Düşüncelerini berraklaştırıp bir sıraya koymak ihtiyacındaydı. Odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaktan vazgeçip masasına oturuyor. Ortaya çıkan bu muğlak tablo nedeniyle şu andan itibaren soruşturmanın esenliği adına ortaya çıkan yeni bilgilerin, gelişmelerin Gamenn'den gizli tutulması gerektiğine karar veriyor.

Pepqemok'u aratmasının nedeni buydu, şu şapşal görünüşlü polis

yamağının tam olarak neler bildiğini öğrenmek istiyordu. Göründüğü kadar aptal olmadığını bugün anlamış bulunuyordu. Bunca zaman Abraxa'nın resmini sakladığına göre başka sakladığı bilgiler de olabilirdi. Ezik ruhlu ikinci adamların her zaman diğerleri hakkında sinsice biriktirdikleri kirli hazineleri olurdu. Asıl önemlisi Gamenn'e ilişkin tam olarak ne biliyordu? Tüm bunları bir an önce öğrenmeliydi. Mesleği gereği insanlara hep şüpheyle yaklaşan biri olmuştu ama bu sefer söz konusu kişinin hem yakınlık duyduğu bir insan, hem bir polis olması içinin dengelerini altüst ediyordu. Bir polisin, kafası benzer biçimde çalışan, benzer eğitimlerden geçmiş bir diğerini sorgulaması kolay iş değildi.

Arkasına yaslanıp en olmayacak şey gibi görünen Gamenn'in aradıkları katil olması ihtimalini, verileri alt alta dizerek zihin alıştırmaları yaparcasına sakin kafayla şöyle bir gözden geçirmek istiyor: Çoğu kez tek başına gezen bir atlı polis, istediği yere rahatlıkla girip çıkabilen biri. Uzun yol araştırmalarında bile yanına ikinci polis almamaktaki inadıyla biliniyor. Bugüne kadarki en uzun eşlikçisi Pepqemok denen şu budala! Ne zaman, nerede olacağını çoğu kez kendisinin belirlediği bir çalışma düzeni kurmuş olduğu için, cinayetlerin işlendiği şehirlerdeki varlığını rahatlıkla herkesten gizleyebilir. Olay yerinde görünse bile, orada bulunma nedenini mantıklı biçimde açıklayabilir; kimse başarısı bu ölçüde kanıtlanmış bir polisten kuşku duymayı aklına getirmez.

Bugün Oyunlar Evi salınesinin o tuhaf havasında Dynn'un Gamenn'e anlattıklarını oturduğu yerden gizlice dinlemişti Tauro. Oraya giderken onlardan saklanmak gibi bir niyeti yoktu, salona girdiğinde zaten başlamış olan konuşmalarını nezaketen bölmek istememiş, salonda bir köşeye ilişmeyi uygun görmüştü, ancak konuşma ilerledikçe Dynn'un anlattıkları karşısında kapıldığı dehşetle karanlığa sinme, kendini gizleme gereği duymuştu. Dynn'un sözlerinin ışığında Gamenn'in bu cinayetleri işlerken kendinde olmaması ihtimali gelmişti aklına. Sahiden işlediği cinayetleri hatırlamıyor, aradığı katilin kendisi olduğunu bilmiyor olabilir miydi? Bir noktadan sonra ayin sungusunda kendinden geçmiş bir şaman gibi konuşmaya başlayan Dynn'un sözlerinin arasında ima etmek istediği bu muydu? Bugüne kadar işlenen cinayetler bazı farklılıklar gösterse de hepsinin ortak bir özelliği

olduğu biliniyor: Katil kurbanın önce yüzüne ve boynuna saldırıp ardından etlerini doğruyor. Öldürmekten çok parçalamakla ilgili olduğu belli. Gamenn'in kardeşini öldürenler de onu parça parça doğramamışlar mıydı? Bunu nasıl düşünememişti? Gamenn'in iki ruhlu, tehlikeli bir akıl hastası olma ihtimali neydi? Eğer öyleyse bugüne kadar kendini nasıl gizleyebilmişti? Bunun yanıtı hiç kuşkusuz işlenen cinayetlerin arasına giren uzun zaman dilimlerinde yaşadıklarında, yaptıklarında saklıydı. Bir polis olarak bilinir, herkesin gözü önündeki düzenli yaşamını sürdürürken, onu ateşleyen bir olay nedeniyle birdenbire katile dönüşmüş olabilir miydi? İşlediği bu cinayetler, giderilmemiş adalet duygusunun, katilleri yıllardır bulunamamış kardeşinin zamana yayılan uzun bir intikamı olabilir miydi? Belki de polis olmayı tam da bu nedenle seçmişken, yıllardır o katillerin hayaletleriyle boğuşurcasına suçlu kovalamak ona yetmemiş olabilir miydi? Tehlike ve macera bağımlısı polislerin hayatları boyunca birilerini kovaladıktan sonra günün birinde kendilerinin azılı bir suçluya dönüşmesi görülmemiş şey değildi. Bugün Dynn'un söylediklerine bakılacak olursa, bağımlılık da bir rüya çeşidi olmalıydı, bir rüyayı tekrarlayarak sabitleme ihtiyacı... Hayatın tutkulara yetmediği yerde, insanın rüyaya sığınması ya da kendine bir rüya yaratması anlaşılmaz bir şey değildi. Bu olasılıkların ışığında dönüp dönüp Dynn'un anlattıklarını tartıyordu kafasının içinde. Şu aklından geçenler baştan aşağı saçma bile olsa düşünüp tartmaya değerdi.

Eldeki bilgilerin verileri ışığında, işlenen şair cinayetleri sırasında hangi tarihte, kimin nerede olduğuna ait son zaman-mekân çizelgesini Gamenn'in kendisi çıkarmıştı, ellerindeki listede adı geçen kişilerin, adların, kimliklerin izi buna göre sürülmüş, tüm veriler çaprazlamasına ilişkilendirilmişti. Belki de bu çizelgede en önemli şey eksikti, cinayetler sırasında Gamenn'in kendisinin nerede olduğu! Bir de o yara! Dehamar'ın tarif ettiği ve Pepqemok'un taşıdığı resimde görülen yüzdeki yara! Dynn'un dediği gibi o yarayı nereye saklıyordu acaba? Belki de öyle bir yara yoktu, cinayet öncesinde oyuncular gibi kendi yapıyordu o yarayı, onun için simgesel bir anlamı olmalıydı bunun. O yara olmadan cinayetleri işleyemiyordu belki. Yara, ardına saklandığı ikinci kimliğiydi.

Bütün bunları düşündüğünde Gamenn'in yüzü eskisi kadar tanı-

dık gelmemeye başladı Tauro'ya, o şimdiden adeta bir yabancı olmuştu. Hikâyesini henüz öğrenemediği bir yabancı.

Bir yerden rüzgâr esmiş gibi birdenbire şu an Dehamar'ın hayatının tehlikede olabileceği hissi yokladı Tauro'yu; onun bugüne kadar katilin elinden kurtulmayı başaran ve katilin yüzünü gören tek tanık olduğunu hatırladı. Yaralı yüz yarım kalan işini tamamlamak, bu kez onu tamamen ortadan kaldırmak isteyebilirdi. Dehamar'ın şu anda sıkı korunan, güvenli bir evde kalıyor olması, bu durumda pek bir şey ifade etmiyordu. Örneğin Gamenn rahatlıkla girip çıkabilirdi oraya. En iyisi onu bilgilendirmeden Dehamar'ın yerini gizlice değiştirmekti.

Pepqemok'un çantasından çıkardığı Abraxa'nın resmini gördüğünde bu konuyu Gamenn'e nasıl açacağını bilemezken, her şey kısa zaman içinde öyle akıl almaz bir hal almaya başlamıştı ki şimdi hiç bilemiyordu. Bunları Gamenn'le konuşmayı ertelemesi, en azından bir süre bekletmesi gerekiyordu.

Katilin kendisi olduğunu bilmeyen bir polisle, ardındaki polisin kendisi olduğunu bilmeyen bir katil! Durum gerçekten bu muydu? Hangi oyunun böyle bir konusu olabilirdi ki? Gerçek yaşamın kurgusu bir oyunda insanın karşısına çıktığında çoğu kişi bunu zorlama ve inandırıcılıktan yoksun bulmaz mıydı? Oysa hayatın her zaman bir adım önde olduğunu Tauro geçmişte yaşadıklarından çok iyi biliyordu. Gamenn iki ruhlu biriyse ya da zamanla yarılarak iki ruhlu birine dönüşmüşse, kendisi bu durumundan hiç şüphelenmemiş olabilir miydi? Örneğin, her cinayette kendisinin de orada olduğu dikkatini çekmemiş miydi? Dehamar, katili kendisine çok benzettiğini söylediğinde ne düşünmüş ya da hissetmişti? Bugün sahne üzerinde konuşurlarken Dynn'un anlattıkları onda hiç mi kuşku uyandırmamıştı? Belki de en korkuncu, her şeyi ta en baştan biliyor, hatta tasarlıyor olmasıydı. Polislik onun yalnızca rolüydü. Gamenn'in ta en başından eli kanlı bir katil olması fikri Tauro'ya fazla geliyor, buna inanmakta zorlanıyordu. Mesleği için gereken hayal ve tasavvur gücünün, aynı zamanda ona oyunlar oynayan yanıltıcı bir kaynak haline gelebileceğini hiç unutmaması gerekiyor. Hayal gücüne yaslanarak alınan yolda insan nerede duracağını iyi bilmeli. Ama o yer neresi?

Dynn'un anlattıklarından kafası sersemlemiş, ruhu bulanmış olan Gamenn, Oyunlar Evi'nden çıktığında Dehamar'ı görmek, bir an önce Khora'yı bulmak istedi. Katilin gözünden gördüğü rüyalar ilk kez bir başkasının ağzından doğrulanmış, zamanında Ümma'dan alamadığı işaretleri bugün Dynn'dan duymuştu. Bütün bunlar ne anlama geliyordu? Bunca yıl kendinde gömülü duran korkunç bir sırrın varlığıyla yaşamış olabilir miydi? İçi çalkalanıyor, ama dalgalarla boğuşan yönsüz bir sandal gibi hiçbir kıyıya varamıyordu. Bunca yıl onca dava çözmüş zihninin ilk kez bu davada hayallerle bulanıklaştığını, yön kaybına uğradığını hissediyor. Şimdi Dehamar'ı bulsa ne soracaktı ki ona, neyi doğrulatmış olacaktı? En iyisi sıradan bir sohbet havasında, konunun kendilerini nereye götüreceğini görmekti. Dehamar'ın günün önemli bölümünü "Kırda Kelebek Defterleri"nin sergilendiği galeride geçirdiğini biliyordu. Önce oraya uğradı, henüz gelmediğini söylediler, bunun üzerine kaldığı eve gitti. Tam o sırada kapıda nöbetini devretmekte olan görevli, Dehamar'ın Güvenlik Sarayı'ndan çağrıldığını söyledi. Gideli çok olmuştu, dönmek üzere olabilirdi. Bir an duralayan Gamenn "İçeride bekleyebilir miyim?" diye sordu. Sesinin tonundan bunun bir soru olmadığı, yalnızca onaylanmayı beklediği anlaşılıyordu.

Arduvaz çakıllı taş avluyu geçerek evin Dehamar'a ayrılan özel bölümüne girdiğinde, her zamanki alışkanlığıyla elinde olmaksızın bir kanıt arar gibi bakıyordu etrafa. Tesadüfen de olsa bulacağı herhangi bir şeyin, tahmin edilemeyen kapılardan birini açacağını seziyordu. Ne zaman gizlice birinin evine girse ya da sahibinin orada bulunmadığı bir odaya, tıpkı çıplak tepeler karşısında duyduğu gibi belirsiz bir cinsellik duygusu yoklardı içini. Gene öyle oldu. Gizliliğin uyandırdığı insansız, kimliksiz bir cinsellik, incecik bir buhur gibi bedenini sarmaladı.

Bir süre ortalıkta amaçsızca dolandıktan sonra pencere önündeki yumuşak koltuğa gömülüp görüştükleri gün Dehemar'ın uğradığı saldırıya ait anlattıklarını, tıpkı eskiden alınmış bir ifadeyi yeniden gözden geçirircesine bütün ayrıntılarıyla hatırlamaya çalıştı. Karanlığın ağında gözüne takılanlar, bütün bu olanlar için duyduğu açıklama gereksinimini karşılamaya yetmiyor; ne yapsa, elinin altında, gözünün önünde duran bir kanıtı görmezden geldiği duygusundan kurtulamı-

yordu. Nedense Dehamar'ın anlattıkları, adeta kendi de oradaymış gibi tanıdık gelmişti ona. Geçmişte gördüğü bulanık rüyalardan kalmış belli belirsiz parçalar onlarla örtüşerek zihninde uçuşuyordu. Kendi düşünme gücünü aşan bir şeylerin tutsağı gibi hissetmeye başlamıştı. Şu son günlerde üst üste gelen tuhaf durumlar nedeniyle sağduyusunu tamamen yitirmekten korkuyordu. Zihinsel hastalıkların birleştirici unsurunun korku ve şüphe olduğunu bilmez değildi. Oysa şimdi ikisinin birbirine kenetlendiği tehlikeli bir zeminde yürüdüğünü hissediyor, kaçmak yerine adımlarını sağlamlaştırmak gerektiğini biliyordu.

Oturduğu pencere önündeki koltuğun arkası kapıya dönüktü, içerilerde açılan bir kapıdan, küflü serinliğiyle tehlike habercisi ince bir rüzgâr esmişti sanki. İnsanın arkasından sinsi adımlarla yaklaşan birinin varlığını sezdiği anlarda duyulan keskin ürperti yokladı etini. Hemen dönüp bakmadı ardına, içeri süzüldüğü hissine kapıldığı o şeyin biraz daha yaklaşmasını bekledi, ardına döndüğünde kaçacak fırsatı olmamalı, yüzünü görebilmeliydi.

Dehamar'ın kendisini görmek istediği söylendiğinde rahat bir soluk aldı Tauro. Odaya girdiğinde buraya tekrar çağrılmış olmaktan duyduğu hoşnutsuzluk ve sitem yüzünden apaçık okunuyordu. Sanki ilk fırsatta çıkışacak gibiydi.

Doğrudan konuya girip her iki taraf için de zaman kazanmak istedi Tauro. Elindeki resmi ona gösterdiğinde Dehamar gözle görülür biçimde irkilerek "Evet, buydu," dedi. Uzun boylu düşünmemiş, belli ki gördüğü resim belleğini, duygularını bir anda harekete geçirmişti. "Biraz daha genç hali olmalı bu," dedi. İlk tepkisini atlattıktan sonra bakmayı sürdürdüğü resimde sanki yalnızca katili hatırlamıyor, geçen gün gördüğü Gamenn'le olan benzerliğini de tartıyordu. Konu zaten apaçık belliymiş gibi "Benzetmekte haksız mıymışım?" diye sordu. Tauro ses çıkarmadı. Neler düşündüğünün anlaşılmaması için yeniden zırhlandırmıştı yüzünü, ısısı olmayan bir gülümsemeyle karşılık vermekle yetindi.

"Bu resim daha önceki gelişimde var mıydı sizde peki?"

Yanıt verip vermemek konusunda bir an duraladı Tauro. Haklı ve yerinde bir soruydu. Doğruyu söylemek, karşılık vermek yanıtlamak istemeyeceği yeni sorulara yol açabilirdi.

"Geçen gelişinizde göstermemiştik size değil mi?" diye geçiştirici bir karşı soruyla savuşturdu. Hemen ardından buraya çağrılmasının tek nedeninin bu resim olmadığını ima ederek çok daha önemli bir sorunları olduğunu ve açıklayamayacağı nedenlerle kaldığı yeri hemen değiştirmek istediklerini söyledi. Bu yalnızca kendisinin kararı olduğu halde çoğul konuşmaktan çekinmemişti. Varılan noktada her türlü olasılığı göz önüne alması gereken bir güvenlik yetkilisi olarak bu hakkı kendinde görüyordu. Bu değişiklikten kimsenin haberi olmamalıydı. Gönül alıcı bir dille kendisinden biraz daha sabır ve anlayış beklediklerini belirtti, üç güne, yalnızca üç güne ihtiyaçları vardı. Neden "üç gün" dediğini kendisi de bilmiyordu o an amacı Dehamar'ı oyalayarak zaman kazanmaktı aslında, ama sonradan düşündüğünde on üç dolunaylı gecenin üç gün sonra olacağı geldi aklına. Belki de yazgının hızlandırılmış kanatları söyletmişti bunu ona. Şu sıralar gökyüzünde uçman kuşlardan biri görünmüş olabilir miydi?

Tauro'nun çağırttığı Bendag'ı takiple görevli genç polis gelmiş, bilgi vermek üzere dışarıda hazır bekliyordu. Dehamar'a kendisini biraz yalnız bırakacağını söyleyerek odadan çıktı. Gamenn'in hâlâ ortalarda görünmemesi canını sıkıyor, ama tam olarak ne yapması gerektiğini bilemiyordu. Pepqemok'tansa hâlâ bir haber yoktu.

Tauro'nun talimatı üzerine kendisini araştırma odasında bekleyen Tutseneaf denen yaşlı adamı takiple görevli genç polis, onun o gün buradan çıktıktan sonra kaldığı handan ayrılıp Ulsangeyma adlı kadının kaldığı kent dışındaki bir hana yerleştiğini söyledi. Saklanmak mı istemişti? Belki artık kolay bulunmak istemiyordu. Paniğe kapıldıysa, neden kenti tamamen terk etmemişti? Buraya gelip Gamenn'i sormuş olmasının kuşku uyandırdığını düşünüp bir tür önlem alma gereği duymuş olabilir miydi?

Genç polisin getirdiği haberler bu kadarıyla kalmıyordu.

Asıl haber Abraxa ile ilgiliydi. Woh-Zack'ın çoğalttığı resmi gösterdikleri Kuytu Sarnıç Hanı'nın nöbetçisi bu kişinin burada kaldığını, ama başka bir adla kayıtlı olduğunu söylemişti gelenlere. Bu ad ellerindeki listedekilerle örtüşmeyen tamamen yabancı bir addı. Belgesinde Vomaka'lı olduğu yazıyordu. Tau'lu Tutseneaf ile Abraxa'nın aynı anda aynı handa kalmaları bir raslantı olabilir miydi peki? Ora-

nın kentin en büyük hanı olması, bu tesadüfü mümkün kılıyordu tabii. Tauro birkaç adamının hana yolcu gibi yerleşmesini ve gördükleri andan itibaren Abraxa'yı adım adım izlemelerini söyledi. Gizlilik içinde yürütülmesi gereken çok özel bir harekâttı bu. Diğer polisler dahil olmak üzere kimselere hiçbir konuda bir şey söylememelerini tembihledi. Sonra dönüp bugün Gamenn'i gören olup olmadığını sordu odanın uzak köşesindekilere; Dehamar'ı korumakla görevli polislerden biri, kendisinin nöbeti devrettiği sırada Gamenn'in oraya geldiğini ve Dehamar'ı beklemekte olduğunu söyledi.

Tauro'nun içi bir anda alev aldı. Dehamar'la yeniden konuşmak istemesinin ne gibi bir nedeni olabilirdi? Tahminleri doğru muydu? Dynn'un anlattıkları, Gamenn'in içinde bir şeyleri ateşlemiş, kendince yazgının kanatlarını hızlandırmaya karar vermiş olabilir miydi? Dehamar'ın şimdi odasında bekliyor olduğunu bilmese şu aldığı bilgi karşısında dehşete kapılabilirdi.

Bu kibirli genç şairi ancak korkutarak yönlendirebileceğini anlamış bulunan Tauro, odasına geri döndüğünde güya saklamaya çalışıyormuş göründüğü bir telaşla girdi. Bugün bir tehlike atlatmış olduğunu ima ederek onun derhal başka bir güvenli eve yerleştirilmesi gerektiğini söyledi. Başında bekleyen güvenlik görevlilerinin sayısını artırmanın, durumun ciddiyeti konusunda Dehamar'ı ikna edeceğinden emindi. Bu sırada genç polislerden birini Gamenn'i Dehamar'ın evinden çağırmak üzere gönderdi. Bugün hiçbir polis eve gitmeyecek, evine gitmiş olanlar da geri çağrılacaktı. Gerekirse burada yatılacaktı. Dehamar'ı durumun vahametine ikna edip gönderdikten sonra, o sırada Güvenlik Sarayı'na dönmüş olan Pepqemok'u kuytu bir köşeye çekerek kendi ince yöntemleriyle sorgulamaya başladı Tauro.

Ortada kuşkulu bir durum olduğunu kavramış bulunan Pepqemok nasıl davranması, ne söylemesi gerektiğini bilemiyordu, başta konunun bugün Khora'ya yaptığı gizli ziyaretle ilgili olduğunu sanıyordu, ama bir süre sonra sözün anlam veremediği biçimde Gamenn'in etrafında döndüğünü hissedince, iyice kabuğuna çekilip sindi. Dışarıda gözle görülür hareketli bir koşturmaca vardı, Gamenn ortalıkta yoktu ve her ne kadar öyle görünmese de kendisi burada bir zanlı gibi sorguya çekiliyor, Gamenn hakkında dolaylı sorular soruluyordu. Gamenn'i görmeden, bugün Khora'ya yaptığı ziyaretten kimseye söz et-

memesi gerektiğine karar verdi. Nedense içinden bir ses böyle yapmasını söylüyordu ona. Garnenn'den gizlediği Abraxa'nın resmine karşılık, şimdi de Tauro'dan bu ziyareti saklayarak en azından içinin adalet terazisinde eşitlik sağlamış olduğuna inanıyordu.

Yer değiştiren bulmacalar

Ertesi sabah "Kılıçkanat" dedikleri bir tür kartal ve şahin kırmasının yumruk irisi pençesinde Makrakamash'tan taşıyıp getirdiği haber kendisine ulaştırıldığında soluğu kesilir gibi oldu Tauro' nun. Ancak önemli, ivedi haberler, doğada az sayıda bulunan, soyu tükenmekte olduğu için de özenle korunup kolay kolay göğe salınmayan bu kuşlara emanet edilirdi. Gökyüzünde yıldırım hızıyla uçarken ardında beyaz köpüklü bir iz bırakan bu kuşa, sert ve keskin kanatlarının yoluna çıkan bulutları biçip geçmesi nedeniyle "Bulutbiçen" de denir, ardında bıraktığı iz gökyüzünün görünmeyen yaralarını hatırlatırdı.

Gelen haberde Abraxa adlı kişinin tahmin edildiği üzere bir süre önce Makrakamash'ta "Uyku Hanı" diye bir yerde kaldığı doğrulanıyor, yanındaki ortak kapılı komşu odayı ise "Shaunoarom" adında biriyle paylaştığı, günlerce hasta yattıktan sonra birdenbire kayıplara karıştığı yazıyordu. Gözleri "Shaunoarom" adına takıldığında oturduğu yerden fırlayan Tauro bir anda bu davanın tamamen çözülmüş olduğu duygusuna kapıldı. Görünüşe göre Tau'lu Tutseneaf, Remzganan, Shaunoarom adlarının izleri aynı kuşkulu kişide toplanıyor ve hepsi birden o yaşlı adamı işaret ediyordu; aklına ilk gelen şey, onun Abraxa ile ikili bir takım oluşturmuş olduklarıydı. Güvenlik Sarayı'na gelip Gamenn'i sorması, hemen ardından apar topar kaldığı handan ayrılması gibi tutarsız halleri ayrı bir önem kazanmıştı şimdi. Gerçek adı her neyse bu adamın hâlâ Odragend'de olduğundan, taşındığı handan ayrılmadığından emin olmak istedi; derhal bulunup apar topar buraya getirilmesi talimatını verdi. Bu düğümün çözümü için herkesi bir araya getirecek en uygun sahne düzeninin ne olması gerektiğini düşünmeye çekildi.

Bir gün önce, akşama doğru Dehamar'ın evinden dönen Gamenn'in halinde sıradan bir yorgunluk, genel bir dalgınlık dışında herhangi bir fevkaladelik görmemiş ve gece boyu gözlerini üstünden ayırmamaya özen göstermişti. Bu nedenle Pepqemok da çok istediği halde Gamenn'le yalnız kalıp konuşma fırsatı bulamamış, bütün gece kıvranıp durmuştu. Tauro'nun gizli ve güvenilir muhbirleri tarafından, Dehamar'ın evinden ayrıldığı andan itibaren takibe alındığını bilmeyen Gamenn geceyi huzursuz geçirmişti. Yatağına günün gerginliği, içinde çalkalanan duygu ve düşüncelerin bitkinliğiyle uzandığında, yaşadığı bu muammadan haber taşıyan bir rüya görmeyi, gerçeğin kendisine hiç olmazsa rüyasında bildirilmesini ummuş, ama küp gibi uyuduğuyla kalmıştı.

Ertesi sabah Güvenlik Sarayı'nda göze çarpan hareketlilik konusunda kendisine bir şey söylenmemiş olmasını tuhaf karşılamakla birlikte, alınganlık gösteriyormuş gibi anlaşılmasın diye dile getirmekten kaçındı. Bir süredir kendi sezgilerine, sağduyusuna olan güvenini yitirmeye başladığından fazla ikircikli davranıyor olabilirdi. Kuşkusuz Güvenlik Sarayı'ndakilerin tek işi, kendi takibinde olan şair cinayetleri değildi. Odragend'in kendi gibi sorunları da büyük olan bir kent olduğunu unutmamalıydı.

Korktuğu başına gelmişti Bendag'ın. Zaten hiçbir şey korkulu rüyaların bir an önce hayata geçmek konusundaki tutarlılığı, hızı ve sadakatiyle boy ölçüşemezdi. Neden apar topar bir arabaya tıkılıp Güvenlik Sarayı'na götürüldüğünü anlamakta güçlük çeken Bendag'ın içini köklü bir umutsuzluk kaplamıştı, bu sefer işin içinden öncekiler kadar kolay sıyrılamayacağını hissediyordu. Tek çözüm belki de rüyasında Ümma'nın dediği gibi, Gamenn'le baş başa konuşmak, ona her şeyi açıklamaktı. Çünkü Tauro'nun bilenmiş pençelerinden bu kez kurtulamayacağını kuvvetle seziyordu. Kaldığı hanı değiştirmiş olması işe yaramamış, üstelik şimdi Ulsangeyma'yı da almışlardı. Biliyordu, onun gibi kadınların her şeyin altından kalkma gücü vardır, ama ne denli güçlü görünse de bu iyi kalpli, sadık kadına böyle bir sıkıntı yaşatmaya hakkı yoktu. Tüm bunları döküm yapar gibi tane tane düşünmek Gamenn'i bulduğunda ona her şeyi anlatmaktaki kararını pekiş-

tirdi. Yolun sonuna geldiğini kabul etmeli, gerçek kimliğini açıklayıp bu oyunu bitirmeliydi.

Tauro odasına döndüğünde Bendag ile Ulsangeyma'ya şöyle kısa bir bakış fırlattı. Üstünlük taslayan ya da artık avucuna düştüklerini ima eden bir hali yoktu; tersine sakindi, durum tamamen denetimi altındaymış gibi ağırkanlı davranıyordu. Müşterilerinin istedikleri malı ambarda bir süre aradıktan sonra bulup getirmiş bir satıcı tutumuyla elindeki resmi hiçbir şey söylemeden Bendag'ın burnuna uzatttı; altında "Abraxa" yazan resimdi bu. Bendag'ın yüzünün ifadesi değişmemişti. Resmin altında yazan "Yarı Meczup" sözü Uyku Hanı'nda sayıklayan adamın haline uygundu. Tauro başını çevirmeden aynı resmi görmesi için bu kez Ulsangeyma'ya uzatırken gözleri hâlâ Bendag' taydı.

"Aynı günlerde Kuytu Sarnıç Ham'nda kalmanız bir tesadüf mü?" dedi. Bendag'ın belli belirsiz gözü seğirdi. Onun sessizliğini koruması üzerine Tauro, "Ya Makrakamash'ta Uyku Hanı'nda yan yana odalarda kalmanız?" Tüm bildiği bu kadar olduğu halde kozlarının tamamını oynamamış gibi görünmeyi başarıyordu.

Bendag bu bilgi karşısında şaşırdığını bu kez saklayamamış, Tauro'nun ağzmdan "Makrakamash...", "Uyku Hanı..." sözlerini duyması, duygularını açığa vurmasına yetmişti.

Elindeki resmi bir sağa bir sola sallayarak, "Hanginiz Remzganan' sınız, o mu, sen mi? Yoksa sırayla mı oluyorsunuz?" diyen Tauro'nun yüzünde insanın kanını üşüten buz gibi bir gülümseme belirmişti.

Denetleme gücünü aşan büyük bir olaya karışmış olduğu hissine ilk kez bu kadar güçlü kapıldı Bendag; gereğinden fazla uzamış bir konuyu artık kapatmak istercesine, "Gamenn'i görmek istiyorum," dedi. "Her şeyi ona anlatacağım."

Tauro'nun beklemediği hızda ve kesinlikte bir yanıttı bu; üstelik onun ilk kez hilesiz bir sesle konuştuğunu hissetmişti. "Neden bana değil?" dedi. "Bildiğiniz gibi, ilk günden beri sizi dinlemeye hazır olan benim."

"Çünkü siz hakkımda yanılıyorsunuz, bu yanılgınızı tek başıma düzeltebileceğimi sanmıyorum."

Tauro, Ulsangeyma'ya dönüp, sakinleştirme amaçlı bir el hareke-

tiyle, "Peki, siz burada kalın," dedikten sonra Bendag'a, "Siz benimle gelin," dedi. Bendag ile Gamenn'in yüz yüze gelecekleri ânı görmek istiyordu. Ulsangeyma'ya ağzını açacak fırsat kalmamıştı.

Binanın içinde geçen sefer Dehamar'la birlikte katettiği yolu bu kez Bendag'la geçiyor Tauro; iki yanında sağlı sollu kapıların, oda genişliğinde girinti yapan kemerli bölmelerin yer aldığı uzun koridorun sonuna doğru, binanın yola bakan tarafındaki camlı bölmenin önüne geliyorlar. İçeride gene aynı karışık düzen yerleştirilmiş masalar, yüksek dolaplar var, ama bu kez önündeki kâğıtlara eğilmiş bir şeyler okuyan Gamenn'den başka kimse yok odada.

Her şeyin aslına uygun olmasını ister gibi, ona fark ettirmeden Bendag'ı Dehamar'ın geçen sefer durduğu pencere yanında konumluyor Tauro. Kapıda biraz oyalanıp böylelikle ona Gamenn'i görüp fark etmesi için gereken zamanı tanımış oluyor, bu sırada Bendag'ın yüzünün bir anda değiştiğini fark ediyor.

"Bu o mu," diyor şaşırmış bir sesle Bendag.

O gün Dehamar'ın da benzer biçimde "Ne zaman yakaladınız onu?" dediğini hatırlayıp, "Kim o mu?" diye soruyla karşılık veriyor Tauro.

Ardından ortadaki belirsizliği aydınlatacak olan kişinin kendisi olduğunu ima edercesine göğsüne dayadığı parmağıyla hafifçe itiyor Bendag'ı. "Oyun bitiyor, birinin perdeyi kapatması gerekiyor artık, elinizi çabuk tutsanız iyi edersiniz. Biliyorsunuz değil mi? Yeterince yaşlı olmak, yeterince akıllı olmak anlamına gelmez her zaman."

Az önceki fiziki temasın, sert ve soğuk bir sesle söylenen sözlerin bir tehdit gibi algılanmaması için hiçbir neden yok.

Gamenn içeride oturduğu halde Bendag'ın yeniden "Gamenn'i görmek istiyorum, önce onunla konuşacağım," demesi üzerine bu kez şaşırma sırası Tauro'ya geçiyor.

"Gamenn'i tanımıyor musun?"

"Kendisini hiç görmedim, adını biliyorum sadece." Başını çevirip içerdeki Gamenn'i "İşte bu o," dercesine işaret ediyor Tauro. Bendag'ın bir şey anlamaması üzerine aynı hareketi tekrarlıyor.

Bendag hesap edemediği ölçüde boyunu aşan bir tuzağın içine çekilmiş olduğu hissine kapılıyor. İçerideki adamın yüzündeki yarayı

görecek olması, her şeyi çabuklaştıracakmış gibi boynunu kısıp cama yaklaşıyor; görmeye çalıştığı yara adamın yüzünün öte yanında kalmış olmalı...

Birdenbire Odragend'e geldiğinde Atalagaya Meydanı'nda bir adamın ardından baktığı günü hatırlıyor. İçerdeki o olmalı. Sonra dönüp Tauro'nun elinde rulo halindeki resmi işaret ederek, "Peki ya o?" diye soruyor Bendag.

"Bunu sizin söyleyeceğinizi sanıyorum."

Bendag'ın hızla çökmek üzere olduğunu hisseden Tauro, "Buyrun içeri geçelim, hem yüz yüze tanışmış olursunuz," diyor. Bunu ona inanmış gibi değil de oyununu boşa çıkarmak istermiş gibi söylüyor.

İçeri girdiklerinde Bendag'ı gören Gamenn'in yüzünde önceden tanışmış olduklarına dair en ufak belirti göremiyor Tauro; tersine alnının ortasına doğru çok hafif bitişen kaşlarından soru işareti okunuyor Gamenn'in.

"İlk kez mi karşılaşıyorsunuz?" diyor Tauro. Ortaya söylenmiş görünse de bunun Gamenn'e yöneltilmiş bir soru olduğunu anlayan Bendag sessiz kalmayı yeğliyor. Gamenn'se Tauro'nun sesinde hoş olmayan imalı bir tını seziyor. Bendag'ın yüzünü dikkatle inceleyen Gamenn "Evet," diyor, "Karşılaşmışsak da hatırlamıyorum." Gamenn'in sesinin de, yüzünün de söylediklerini doğrulayan inandırıcılığı, içten içe bir kez daha çaresiz bırakıyor Tauro'yu. Eğer Gamenn çift kişilikli biriyse gerçekten önceden tanıştıkları halde hatırlamıyor olabilir mi? Durum ne kadar karışık olsa da kısa zamanda zihnini toparlaması gerektiğinin farkında Tauro; neyi, nereye kadar söylemesi, bu soruşturmayı nasıl yönetmesi konusunda bir karara varmak için odanın içinde dolanıp vakit kazanmaya çalışıyor.

Neden sonra ansızın Bendag'a dönüp, Gamenn'i göstererek "Peki şöyle sorayım," diyor: "Makrakamash'ta bitişik odalarda kaldığınız kişi bu adam mıydı?"

Gamenn afallamakla birlikte bu konuşmanın nereye gideceğini anlamak için susmayı yeğliyor.

Ne yapması gerektiği konusunda kararsızlık çekiyor Bendag. Şu an Makrakamash'taki aynı kişiyle karşı karşıya olduğundan emin olmadığı gibi, içine çekilmiş olduğu oyunun boyutlarını da kavrayamıyor. Rüyasında kendisine yardım ettiğini sandığı kadının, onu şaşırtıp

doğrudan tehlikenin ortasına atmış olabileceğinden kuşkulanıyor. Uykuda görülen tekinsiz suretlerin hepsinin Serquvaa kilimlerindeki Uyku Cinleri kadar iyiniyetli ve yardımsever olmadığı konusunda çok hikâye dinlemişliği var.

"Peki Kuytu Sarnıç Ham'nda kalan kişi de aynı mıydı?"

İçi sorularla kaynamaya başladığı halde sesini ölçülü tutmaya çalışarak "Neler oluyor burada?" diye soruyor Gamenn.

"Peki Gamenn sizin onu görmek istediğinizi, buraya kadar gelip onu sorduğunuzu biliyor muydu?"

Cevap vermek yerine başını iki yana sallayan Bendag'a, "Demek bazı cevapları verebilirken bazılarını veremiyorsunuz," diyor Tauro.

"Peki, aynı hanları paylaştığın arkadaşınla bu adam aynı kişi mi?"

Tauro'nun kendisine bazen "sen", bazen "siz" diye hitap etmesinin nasıl bir taktik olabileceği zihnini yalayıp geçiyor Bendag'ın.

Gamenn sabrının zorlandığını belli edercesine, "Konu nedir Tauro, bana bir şey açıklamak zahmetine katlanacak mısın?" dediğinde Tauro, elindeki ruloyu çözüp açılan resmi Gamenn'in burnuna uzatıyor. Bir süre hiçbir şey anlamadan önündeki resme boş gözlerle bakan Gamenn'in yüzü daha sonra birdenbire allak bullak oluyor; kendi ağırlığını taşımakta zorlanıyormuş gibi çöküyor masasına. Belki de ömründe ilk kez bu şiddette kavrayışını aşan, yaşam deneyimlerinin açıklamaya yetmediği doğaüstü denebilecek bir şeyin huzurunda olduğu duygusuna kapılıyor. Şimdi birdenbire Marangoz'un yanında olmak istiyor.

Bir anda karşısında yabancı birine dönüşen Gamenn'in aklından neler geçtiğini anlamak mümkün görünmüyor Tauro'ya. Onun "Nereden buldunuz bu resmi?" sorusunu duymazdan gelerek, elindeki kartların tükenmediğini belli edercesine yeniden Bendag'a dönüp, "Peki, Gamenn'i görmenizi Ümma mı istemişti sizden?" demesi üzerine daldığı derinlikten çıkar gibi oluyor Gamenn. Bendag her şeyi anlatmanın tam sırası olduğu düşünürken, Gamenn'in gerçekte kim olduğu ve ortada neler döndüğü konusunda kapıldığı kuşku onu yeniden durak-satmaya yetiyor.

Sesine yeniden kavuşmuş gibi "Ümma'yı ne zaman gördünüz?" diye soruyor Gamenn. Bu kez hesap sorarcasına yüksek çıkıyor sesi: "Ne söyledi size?"

Bendag'ın cevap vermemek için kıvranıp yutkunmasını sürdürdüğü sırada, birden odanın kapısı açılıyor, önde Ulsangeyma, arkada Pepqemok dalar gibi giriyorlar içeri. Pepqemok doğrudan Tauro'ya yönelip hem durumu açıklar, hem özür diler gibi, "Bu kadının size söyleyeceği çok önemli bir şey varmış," diyor. "Duymanız gerektiğini düşündüm."

Ulsangeyma, odadaki kimsenin kendisini toparlamasına fırsat bırakmadan Bendag'a dönüp, "Kendinize daha fazla kötülük yapmanıza seyirci kalamayacağım büyük usta," diyor, "Bana ömrünüzün sonuna kadar kızabilir, hatta nefret edebilirsiniz, ama bu durumda birinin sizin yerinize karar vermesi gerekiyor. Yoksa buradan kolay kolay çıkamayacağınızı ikimiz de biliyoruz!" Konuşmasına ara verirse kaldığı yerden sürdürmekte zorlanacakmış gibi aynı hızla bu kez Tauro'ya dönüp, "Onun aradığınız kişiyle hiçbir ilgisi yok. O, Bilge Şair Bendag'tır," diyor. "Yıllar sonra Anakara'ya döndüğünün bilinmesini istemedi, hepsi bu. Bu kadar."

Beklenmedik bir mutluluktan çok, aniden sönen bir keder nedeniyle aydınlanmış gibi ışıyor Bendag'ın yüzü.

Sözlerinin odada bulunanlar tarafından kavranıp sindirilmesi için Ulsangeyma'nın aynı şeyleri birkaç kez yinelemesi ve Bendag'la ortak hikâyelerini kısaca anlatması gerekiyor.

Durumun açığa çıkması üzerine Bendag, Makrakamash'ta "Uyku Hanı"ndaki geceyi, Kuytu Sarnıç Hanı'ndaki karşılaşmayı uzun olmayan cümlelerle özetliyor.

Konuşmanın bir yerinde Gamenn, Ümma'nın bu konudaki kehanetini hatırlatma gereği duyuyor Tauro'ya. Sonra Bendag'a dönüp, "Ayda Kaybolmuş Adamlar" şiirinin hayatındaki yeri ve öneminden söz etmekten kendini alamıyor.

Bunun üzerine Bendag, Ümma'nın rüyasında kendisine göründüğünü, Gamenn'i bulup her şeyi ona açıklamasını söylediğini anlatıyor. Sonra Tauro'ya dönüp, gecikmiş açıklamasını yapıyor: "Buraya gelip onu sormamın nedeni buydu. Rüyada görülen bir kadını şahit kabul etmezdiniz, değil mi?"

Herkes farklı bir nedenle gülümsüyor.

Bendag'm Tau'daki kuzey çadırında okuduğu şiirler tek başına her şeyi kanıtlamaya yeterliyken, gene de yasa gereği bir tanığa gerek ol-

duğunu belirtiyor Tauro. Ardından, Bendag gibi o da Eksularek'li olan Limon Masası'ndan Ugroja'ya haber gönderip, çok önemli bir olay nedeniyle tanıklığına gerek duyduklarını, bu nedenle acilen Güvenlik Sarayı'na teşrifini rica ediyor Tauro. Binanın hemen arka tarafına düşen asma bahçeli evlerde kalan Limon Masası'nın en yaşlı üyesi Ugroja'nın gelmesi uzun sürmüyor.

Çaylarını yudumladıkları sırada Ulsangeyma birkaç kez kaçamak bakışlarla Bendag'ın kendisine kızıp kızmadığını anlamaya çalışırken, Bendag'ın omuzlarından ağır bir yükün kalktığı, hatta üzerine hafif bir umursamazlık hali geldiği belli oluyor. Tauro, her fırsatta itip kakmaya çalıştığı adama, birdenbire nasıl Bilge Şair Bendag'ın hak ettiği saygıya uygun biçimde davranması gerektiğini kestiremiyor.

Bendag'ın yaşadığını görmenin sevinci, meçhul yaşlı adamın kim olduğu sorununun böyle mutlu bir sürprizle çözümlenmiş olmasının getirdiği ferahlıkla, adeta Abraxa düğümünü de halletmiş gibi davrandıklarını fark ediyor Tauro. Oysa resim ve sorun hâlâ olanca ağırlığıyla masanın üzerinde duruyor.

Limon Masası'nın en yaşlısı Ugroja, odaya adımını attığı anda kimsenin selamını almadan önce neyle karşı karşıya olduğunu anlamak için temkinli bakışlarla çevresini şöyle bir tartıyor. Bendag'ın üzerinde yoğunlaşan bakışlarındaki dikkat hemen sonrasında yüzüne yayılan bir sevinçle çözülüveriyor: "Bendag! Sen?! Eski dostum!" Yaşlı adamın bakışlarında hatırlamayı bilen gözlerdeki sadakatin gücü okunuyor. Kucaklaşıyorlar. Bir süre sonra ilk şaşkınlığını üzerinden atan Ugroja odadakilere dönüp, "Bendag mutlaka hatırlayacaktır bizim orda, Eksularek'te 'Unutma kayaları' diye bilinen bir yer vardır; insanlar oraya gider, unutmak istedikleri şeyleri bağıra bağıra söyler dönerlerdi. Kimileri yüklerini orada bırakmayı başarırdı, ama kiminin de bütün bıraktıkları ardından bağıra bağıra geri gelirdi." Bendag yüzünde kırık bir gülümsemeyle başını sallayıp onaylıyor. "Bazı kayaların yankısı güçlüdür. Biz seni çok çağırdık Bendag, bak şimdi aramızdasın," diyor Ugroja ve gecenin geri kalanını asma bahçeli evlerden birinde birlikte geçirmek üzere Bendag ve Ulsangeyma'dan söz alıyor.

Onları uğurlamadan önce Tauro, Bendag'ın gerçek kimliğini saklamak konusunda odada bulunan herkesin kalbini dört yemin üzerin-

de toplayıp söz vermesini istiyor. "Bunu ona borçluyuz. Kendisi tersini isteyene kadar kimsenin bu konuda ağzını açmayacağına dair suskunluk yemini etmeliyiz."

Bendag'ın ortaya çıkmasının yarattığı şaşkınlık biraz olsun yatıştıktan ve onlar gittikten sonra Gamenn, "Benimle her şeyi açık açık konuşman gerekiyor Tauro," diyor. "Şimdi söyle bakalım neler oluyor?"

"Zor bir soru," diyor Tauro. "İçinde bulunduğumuz durum gereği ben de aynı soruyu sana sorabilirim: "Neler oluyor?"

Havada görünmez bir kılıç vınlıyor sanki. Tauro'nun Bendag'm varlığının yol açtığı şaşkınlığı üzerinden çabuk attığı, polisliğini çabuk hatırladığı anlaşılıyor.

"Bu resim nerden çıktı?" diyor Gamenn.

"LuuRa'dan," diyor Tauro.

"Bana daha önce niye gösterilmedi peki?"

"Yeni çıktı ortaya."

Bu yanıtın kendisini ikna etmediğini belli edercesine sitemle bakmayı sürdürüyor Gamenn.

Havayı ağırlaştıran kaskatı bir sessizlikten sonra "Bendeydi o resim," diye araya giriyor Pepqemok. "LuuRa'da iken çizdirmiştim."

Tauro'nun Pepqemok'tan hiç beklemediği, ama işini kolaylaştıran bir atak bu.

Gamenn dönüp adeta sırtından bıçaklanmış gibi bakıyor Pepqemok'a, bir şey söylemek ister gibi dudakları aralanıyorsa da sesi çıkmıyor. Pepqemok'u ilk kez görüyor sanki. Küskünlüğü salt ona yönelik değil; ne zamandır izini sürdüğü bir davanın da değil, o an herkesin, her şeyin dışına sürülmüş; herkes tarafından ihanete uğramış hissediyor kendini.

Gamenn'in ilk kez kendisine dikkatle baktığını düşünüyor Pepqemok; başka zaman olsa Gamenn'in bakışları karşısında gözlerini kaçırırdı, şimdiyse varlığını kanıtlamış birinin apaçık bakışlarıyla karşılık veriyor. Bu resim meselesinin uzamaması için, asıl dikkat gösterilmesi gereken konuyu hatırlatmak ister gibi, "Şimdi Abraxa'nın kim ve nerede olduğunu bulmaya geldi sıra," diyor Tauro.

Pepqemok gövdesine dik bir duruş vererek, "Ben buldum onu," diyor. Neredeyse aynı şaşkın ifadeyle kendisine dönen yüzlere, bun-

ca yıl kimsenin adam yerine koymayıp önemsiz işlere koşturduğu Pepqemok'un kim olduğunu göstermenin zamanı gelmişçesine umursamaz bir ifadeyle bakarak, içinde bulunduğu ânı uzatıp tadını çıkarıyor. "Bugün onunla birlikteydim, konuştum onunla."

Yılların bu iki kurt polisinin karşısında birdenbire böyle şaşkın ve suskun kalakaldıklarını görmek büyük keyif veriyor ona.

"Ne zaman?" diye atılıyor Tauro. Pepqemok "Sizle çay kameriyesindeki konuşmamızdan sonra ben odaya döndüğümde haber bıraktığım adamlardan birinden gelen..." diye sözü uzatırken, "Ne zaman... ne zaman konuştun onunla?" diye azarlarcasına kesiyor sözünü Tauro. "Zaman" derken adeta sesi tınlıyor; çünkü Pepqemok'un vereceği yanıtta ipucu yerine geçecek bir zaman eşleşmesinin saklı olduğunu seziyor Tauro. Sonunda duymak istediği şeyi söylüyor Pepqemok: Onun Ąbraxa'yı görüp konuştuğu zamanla, Gamenn'in Dynn'la buluştuğu zaman eşleşiyor. Bir insan aynı anda iki yerde bulunamayacağına göre katil Gamenn olamaz. Gamenn'i kendi gözünde aklayan kurtarıcı kanıtı bulmuş olmanın keyfiyle yadırgatıcı bir neşeyle gülmeye başlıyor Tauro. Ne tuhaftır ki Gamenn'den kuşkulanmasına neden olan o konuşma, şimdi onu aklayan kanıt yerine geçiyor. Oyunlar Evi'nin sahnesinde seyrettiği o konuşmanın ilk elden tanığı olduğunu kimse bilmese de kendi biliyor. Aklından "seyretmek" diye geçirmesinin rasgele bir şey olmadığını düşünüyor. Onca yıl ayak sürümüş kaderin bir gün içinde tek bir mekânda çözüldüğü yıkık ören yerlerinde oynanan kadim oyunlar geliyor gözlerinin önüne. Hayatta her şeyin bir rüya gibi olmasında, her şeyin bir oyun gibi görülmesinde yabana atılmayacak bir gerçeklik payı olduğunu kabul etmek gerekiyor. Dün sahnedeki ışık havuzunun içindeyken, Gamenn'in katil olduğuna içten içe inanmaya başladığını itiraf ediyor kendisine, şimdi o bir demet ışığın çözülmesiyle tüm gerçeklik bir anda değişiyor. İnsan hayatı hayal ile hakikat arasında kestirme yollar aramakla geçiyor.

Pepqemok, Khora'ya yaptığı ziyareti bütün ayrıntılarıyla anlattıktan sonra, herkesin kendine ya da bir başkasına karşı beslediği çeşitli kuşku ve kuruntuların baskısından kurtulduğu, her şeyin gerçekliğini yeniden kazandığı bir an yaşanıyor aralarında. Uğradıkları sahicilik kaybının telafi edildiği saydam bir an bu. Ortak çalıştıkları süre içinde belki de ilk kez kendilerini tam bir takım gibi birbirlerine kenetlen-

miş ve geri kalan her şeyin üstesinden gelebilecekmiş gibi hissediyorlar.

Havada sabahtan beri yapış yapış varlığını hissettiren bir ağırlık var. Yağmuru sırtında taşıyan rüzgârın nemli yorgunluğu sızıyor odaya. Masasının üzerindeki resme hüzünlü bir hayvan gibi bakıp ne düşüneceğini bilemiyor Gamenn. Birdenbire yağmur başlıyor.

Pencereden dışarı baktığında Odragend'in bir yağmur perdesinin ardında silinmiş olduğunu görüyor Tauro. Gökyüzünü besleyen sırları fısıldıyormuş gibi yağıyor yağmur.

Khora'nın ininde

Son birkaç günün hızında olanları Tauro'nun anlattıklarıyla, Pepqemok'tan dinledikleriyle birleştirdiğinde olaylar ondan önce davranmış gibi telaşlı bir şaşkınlığa kapılan Gamenn serinkanlı görünmeye, duruma hâkimmiş izlenimi uyandırmaya çalışıyor, içinde çalkalanan fırtınanın dışarıdan belli olmadığına inanmak istiyordu.

Pepqemok'un dün Khora'nın evindeki görüşmeye ilişkin anlattıkları altüst etmişti Gamenn'i. Önceden tanıyıp bildiği bir ürküntü değildi bu; kaynağı belirsiz bir tehdit gibi varlığının zarında titreşen zorlu bir gerilimle baş etmeye çalışıyordu. Sanki içinde görünmezlik pelerinini andıran bir örtü açılacak, altından hiç beklemediği, ama çok derinlerde bir yerde gizlice bildiği bir şey zalimce ortaya çıkacaktı. Attığı her adımda hem nicedir izini sürdüğü gerçeğe, hem köklü bir acının kaynağına doğru ilerlediğini hissediyordu.

Tauro'nun buyruğuyla Khora'nın evi sabaha dek gözlenmiş, gelen giden olmamıştı. Sabahın erken vakitlerinde Foreya Yolu'nun sonuna vardıklarında gene de Yaşlılar Yurdu'nun çalışanlarından biri uygun bir bahaneyle Khora'ya uğramış, döndüğünde onun evde yalnız olduğu bilgisini getirmişti. Pepqemok'un Gamenn'le birlikte ziyaret amacıyla içeri girmesi, Tauro'nun ve adamlarının da çevreyi gözetim altında tutması kararlaştırılmıştı. Gamenn, Pepqemok'u, Khora'nın yanında dikkatli ve az konuşması konusunda uyarma gereği duydu. Mümkün olduğu kadar söze girmemeliydi.

Kapıyı açtığında Pepqemok'u karşısında görmenin hoşnutluğuyla Khora'nın yüzüne yayılan gülümseme, hemen arkasında duran Gamenn'i fark etmesiyle gerçek bir şaşkınlık ve hayret ifadesine bırak-

mıştı yerini. Gamenn'in gözünde bu, Abraxa ile Yasnura'nın aynı kişi olduğunun ve kendisine çok benzediğinin bir kez daha doğrulanması anlamına geliyordu.

Gamenn'e bir süre, yüzünde yara arar gibi bakan Khora uğursuz bir durumla karşı karşıya olduğunu sezmiş; ayrıntılı düşünmek ve zaman kazanmak için kendisini iyice yavaşlatarak hasta insanlara özgü bir ağırlıkla devinmeye başlamıştı. İçeri buyur edişindeki gönülsüzlük apaçık belli oluyordu. Zayıf bedeni ayak bileklerine dek inen ince keten gömleğinin üzerine giydiği kolsuz yünden yeleğinin içinde kaybolmuşa benziyordu. Ortadaki masada duran küçük yağ lambasının verdiği sarı ışık havuzunun dışında oda loş sayılırdı. Gamenn'in etrafta gördüğü her şey Khora'nın hırs ve içgüdüden ibaret karanlık ruhlu biri olduğunu doğrular nitelikteydi. Çay hazırlamak bahanesiyle yöneldiği salona bitişik ışığı kıt mutfak köşesinde, konuk ağırlamaya çalışmaktan çok içini hazırlamak, nasıl davranması gerektiğine karar vermek için zaman kazanmak ister gibiydi.

Her zaman oturduğu pencere yanındaki koltuğuna geçerken yüzünün bir bölümünü kapatacak biçimde burunkökünü tutuyordu Khora. Belki iyi uyumamıştı. Başının ağrıdığı, hatta belki de yüzün bir yanını uyuşturan o lanet yarımağrı nöbetinin başladığı anlaşılıyordu. Böyle yaparak elinde olmadan yüzüne yansıyabilecek duygularını saklamak istiyor da olabilirdi... Gamenn, onun tuhaf davranışlarına doğrudan bir anlam veremiyor, kararsızlık belirtisi gösteren tutumunu az önce kapı önünde yaşadığı şaşkınlığa, biraz da yaşına yoruyordu. Şu haliyle baykuş hastalığına yakalanmış yüksek dağ ihtiyarlarını andırıyordu.

Geçen sefer Pepqemok'un olduğu Khora'nın karşısındaki yıprak koltuğa bu kez Gamenn oturmuştu. İçi her ne kadar bir an önce sonuca ulaşmak konusunda sabırsızlık gösterse de, Khora'nın tartımına uygun bir yavaşlıkta hareket etmenin; sakin, yumuşak, güven verici görünmenin doğru olacağını biliyordu.

İki koltuğun ortasındaki sehpanın üzerinde duran satranç tahtasını gördüğünde yüzüne ışıklı bir gülümseme yayılan Gamenn'e, "Bütün yalnızlar gibi ben de kendimle oynarım," dedi Khora. "Gördüğünüz gibi kendim ve ben yeni bir partinin ortasındayız..." Bunu neşeli

bir şeymiş gibi söylemeye çalışsa da yalnızlığını bir mahkûmiyet gibi yaşayan mutsuzlardan olduğu anlaşılıyordu.

Pepqemok dün geldiğinde orada bir satranç tahtası olup olmadığını hatırlamaya çalıştı.

Gamenn satranç kafası taşıyan birini konuşturmaya çalışmanın daha zorlu bir mücadele gerektireceğini düşündü. Gözleri, tahtadaki taşların dağılımına takılı olarak bir sonraki hamle hakkında tahmin yürütmeye çalışırken, Aoi'den bu yana oynamaya hiç fırsat bulamadığına hayıflandı.

Khora hakkındaki ilk izlenimi onun –pek belli etmese de– içinde küllenmiş kızgınlıklar barındıran, çevresine sessizce kasvet yayan insanlardan olduğuydu. Takınmaya çalıştığı dingin, huzurlu ifade, zamkı gevşemiş bir maske gibi sallanıyordu yüzünde... Cildi parşömen gibi kupkuruydu, Gamenn bu kurumuş yüzün gerisinde yazılı olanların zamana karışıp silinmiş olmasından, sorularının karşılıksız kalacağından korktu. Tuhaftır, Khora'yı karşısında gördüğünde o da tıpkı Pepqemok gibi Aoi'deki rüya terbiyecisi Kuyuhera'yı hatırlamıştı. Aralarında birbirlerini fiziksel olarak andırmayı aşan köklü bir benzerlik vardı. Bakışları farklı da olsa, gözleri aynıydı.

Dynn'un onun hakkında anlattıklarını, Pepqemok'un dünkü izlenimlerini aklından geçiriyor, karşısındaki bu yaşlı adamın kişiliğini daha çabuk kavramasını kolaylaştıracak kestirme bir geçit arıyordu.

Aynı yavaş hareketlerle yerinden kalkıp ocağın külünde demlenen çaydanlığı alıp masanın üzerindeki kararmış tepside dizili duran fincanlara çay koydu Khora. Ortalığa tütsülenmiş heghang çayının incecik kokusu dağılmaya başladı. Uzattığı fincanı alıp teşekkür ederken ortak bir tanıştan söz edercesine, "Remzganan diye birini hatırlıyor musunuz?" diye sordu Gamenn. Bir hareketin ortasında sorulan soruya alınacak cevabın yalan bile olsa ipucu içerdiğini bilirdi.

Khora cevabını önceden hazırlamış gibi, "Remzganan, kök dillerin birinde 'işaretlerin arkadaşı' anlamına gelir... Küçük bir yorum sapmasıyla 'işaret arkadaşlığı' da denebilir..." dedi. Konu buymuşçasına bir süre sözcüklerin kökenleri hakkında bir şeyler geveleyecek oldu. Gamenn'in yüzünde asılı kalmış, sorusuna yanıt bekleyen ısrarlı ifade üzerine, "Öyle birini hayal meyal hatırlar gibiyim, ama her şeyin üzerinden çok zaman geçti, bilirsiniz, yıllar önce belleğimizi öğü-

tür. Benden her şeyi hatırlamamı beklemeyin. Artık yorgun ve yaşlıyım; çekildiğim köşede ölümümü bekliyorum."

Khora'nın ustaca yumuşatılmış ses tonunda gene de güven uyandırmayan bir şey vardı. Pepqemok bile şu an konuşan adamın dünküyle bir ilgisi olmadığını anlayıp öfkelenmişti. Düpedüz numara yapıyor, kendilerini aptal yerine koyup zaman kazanmaya çalışıyordu. Pepqemok kendisinin aptalmış sanılmasını istediği durumların dışında aptal muamelesi görmeye kızardı.

Çayından iri bir yudum aldıktan sonra sırf konu açmak için, "Bana birini hatırlatıyorsunuz," dedi Gamenn. Bir şey ima eder gibi söylememişti bunu.

"Siz de bana," dedi Khora. Onunsa bir şey ima ettiği açıktı.

İçindeki bir güç son anda kimi hatırlattığını sormaktan alıkoydu Gamenn'i. Erken açılmış karanlık bir kapının ardından dökülecekleri karşılamak konusunda kendini yeterince hazırlıklı hissetmiyordu. Bu sakıngan tutumu Pepqemok'un dikkatini çekmiş, kendine özgü sorgulama tekniğinin bir gereği olarak böyle davranmış olabileceğini düşünmek istemişti.

Bir satranç tahtasının karşılıklı iki ucunda birbirinden hamle bekleyen kurt oyuncuları andırıyorlardı şimdi. Sessizlik aralarında gidip geldi bir süre. Bazı sessizliklerin gücü bütün bir odayı gürültüsüyle doldurur. Şimdiki de öyleydi. İkisi de bu konuşmanın asıl varılması gereken hammaddesinin farkındaydılar ve kendi ölçüleriyle birbirlerini tartıyorlardı. Gamenn'e göre sessizlikleri kullanmak ve gerektiğinde lehine çevirmek konusunda Khora daha şanslı konumdaydı; çünkü zamanı çoktu. Oysa kendisi, içini tutuşturan yakıcı soruların kopardığı fırtınaya karşın, ötekinin tartımına uyarak ağırdan almak zorundaydı. Gamenn'in duruma hâkim olmak için şu an en çok ihtiyacı olan şey zihin esnekliğiydi; çünkü ne denli sert kabuklu görünse de Khora doğru anda yumuşayabilecekmiş gibi gelmişti ona.

Saygılı bir tavırla, "Bir konuda yardımınıza ihtiyacımız var," diye söze girdi Gamenn.

"Anladığım kadarıyla bazı kayıp kişileri araştırıyormuşsunuz, geçmişte kalmış kişileri," dedi Khora, ardından doğrulanmayı bekler gibi Pepqemok'a baktı. "Açıkçası bunun benimle ne gibi bir ilgisi olduğunu anlamış değilim. Hem aradan geçen onca yıldan sonra..."

Gamenn, Khora'nın konunun geçmişte Aoi'deki ortak rüya havuzu uygulamalarına gelmesini istemediğini, dikkati oradan uzaklaştırıp bir sonuç alınamayacağı belli olan kayıp kişiler konusuna kaydırmaya çalıştığını düşündü.

Mümkün olduğunca karşısındakiyle göz göze gelmemek, elini bir yere dayayıp parmaklarını tıkırdatarak sorgulayan konumundaki kişinin ritmini bozmak, bu tür durumlarda başvurulan eski taktiklerdendi ve Gamenn'e göre şu an Khora'nın yapmaya çalıştığı şey, tam da buydu. Belli ki açık vermekten çekindiği bir konu vardı ve köşeye sıkışmak istemiyordu.

"Konu kişiler değil," dedi Gamenn. "Anlamış olmalısınız." Sesi ölçülü bir manidarlık taşıyordu.

"Çoğu insan gerçek cevaplardan korkar, bu yüzden korkularını sorularının tınılarında saklarlar," dedi Khora. Ortaya öznesi belli olmayan bir konu atmışa benziyordu.

"Sırlar ortaya çıktıktan sonra hâlâ arkalarına saklanmak gerekir mi?" dedi Gamenn. "Malum, saklanmış her gerçek önce sahibinin hayatını tüketir, değil mi?"

"Neden herkes hayatta gerçeğin peşinde sanır kendini? Hakikat her zaman yarayışlı bir şey değildir. Aklınızda, ruhunuzda hakikati ağırlayabilecek yeriniz yoksa, onu davet etmemelisiniz."

"Merak etmeyin, bir polis işinin gereklerine, gerçeğe olduğundan çok daha fazla bağlıdır."

Birbirlerine gönderdikleri imalar yönünü şaşırıp yerine ulaşamadan havada asılı kalmıştı sanki. Pepqemok konuşulanları izlemekte güçlük çektiğini fark etti.

Khora güç toplamak ister gibi pencerenin dışındaki manzaraya daldığında, Gamenn onun ışıktan çok karanlığa bakmak için yaratılmış gözlere sahip olduğunu düşündü...

"Bizim de zamanımız bol," dedi. "Öğrenmek istediklerimiz için bizim de yeterince zamanımız var. Ama sizi fazla meşgul etmek istemeyiz gene de..." Cümle apaçık bir uyarı niteliği taşısa da sesi son derece uysaldı.

Bir süre düşündükten sonra birdenbire başını çevirip "Benden tam olarak öğrenmek istediğiniz nedir peki?" diye sorduğunda Khora'nın yüzü de sesi de değişmiş, adeta bir anda gençleşmişti.

Başından beri uyguladığı anları erteleme taktiği düşünüldüğünde, ondan beklenmeyecek kadar erken yapılmış bir ataktı bu. Konuşmanın akışını birdenbire hızlandırmadaki amacı ne olabilirdi? Bir teslimiyetten çok, şaşırtmaca vermeye benziyordu. "Sizden ne öğrenebilirsek onu," diyen Gamenn'in haliyse Pepqemok'u şaşırtacak ölçüde sakindi. Bu bakımdan Tauro ile onun birbirlerine çok benzediklerini düşünmeden edemedi.

"Hımın," diye başını salladıktan sonra eğilip satranç tahtasının üzerindeki taşlara baktı bir süre. "Hazırlıklı gelmişe benziyorsunuz."

"Hangi konuda?"

Konuşmanın gidişine bakılırsa ikisinin de silahlarını hemen bırakmak niyetinde olmadıkları anlaşılıyordu. Khora karşısındaki kişinin göründüğünden daha dişli biri olduğunu kavramışa benziyor, ama tartmayı sürdürüyordu. Gamenn'in, sorusuna yanıt bekleyen sabitlenmiş gözlerle sessizliğini sürdürmesi karşısında Khora, "İnkâr saptanması güç bir ihanet tarzıdır. En iyisi neyi inkâr etmem ya da neyi itiraf etmem gerektiğini siz söyleyin," dedi. "İnsan doğası çok karmaşıktır; bazı acılar kalıcı olmak ister örneğin. Bazı şeyler çimenlerin büyüyüşü gibidir, herkesin gözünün önünde olduğu halde kimse fark etmez. Hayat dediğimiz şey, çoğu kez pazarlığın inceliklerini bilmektir. Pazarlık edin benimle, ne öğrenmek istiyorsunuz?"

Gamenn'in beklemediği tuhaflıkta bir konuşmaydı bu. Khora neredeyse satranç tahtasına bakmadan uzanıp atını öne sürmüştü.

"Bize söylemek istediğiniz her şeyi dinlemeye hazırız," diyen Gamenn de bu ânı bekliyormuş gibi hiç gecikmeden önündeki vezire hamle yaptırdı.

Göz göze gelmelerinin kaçınılmaz olduğu bir durumdu bu. "Zekâmı, deneyimlerimi, geçmişimi küçümsemeyin," dedi Khora. "Sorgulama ve konuşturma taktiklerinin tarihinden geliyorum ben. Anladığım kadarıyla siz de hiç fena sayılmazsınız. Bence ikimiz de daha iyi bir dansı hak ediyoruz." Aşağılamak için değil de eğlenmek için hafif alaycı bir meydan okuma havası gelmişti sesine. Bu arada eli yeniden satranç tahtasına gitmiş, sonra nedense geri çekmişti.

"Sizce neden burada olabiliriz peki?"

"Dediğim gibi, oyun oynamayı bıraksak artık."

"Ama siz başlattınız," dedi Gamenn. Bunu söylerken güya konu

oymuş gibi önündeki satranç tahtasını göstermiş, sesine havayı yumuşatmayı amaçlayan şakacı bir ton katmayı becermişti.

"Buraya gelmeden önce onu görmüş olmalısınız," dedi Khora.

"Kimi?"

"Kardeşimi." Ardından öyle derin bir iç çekti ki o kavruk vücudu dağılıverecekti sanki.

Gamenn ile Pepqemok şaşkınlıkla birbirlerine kaçamak bir bakış attılar. Yanlış yorumlamaya açık bu bakışma üzerine, "Açık konuşalım. Sizi kardeşim mi gönderdi buraya?" dedi Khora. "Bunca yıl sonra elde etmek istediği nedir? Neyin peşinde? Verdiği zarar yetmedi mi?"

"Bizi kimse göndermedi," dedi Gamenn. "Hem kardeşiniz kim, bilmiyoruz bile."

Sinirle güldü Khora; Gamenn, onun gülmenin yakışmadığı insanlardan olduğunu geçirdi aklından. Kişnemeye çalışan yaşlı atları hatırlatıyordu. "Beni gördüğünüzde kime benzettiyseniz kardeşim o," dedi Khora.

Bir an sessizlik oldu.

"Gerçekten bilmiyorduk, bunu şimdi sizden öğrenmiş olduk," dedi Gamenn. Dönüp yeniden Pepqemok'la bakışma ihtiyacı hissetti. "Kuyuhera kardeşiniz mi gerçekten?"

Şaşırma sırası Khora'ya gelmişti. Bir an tuzağa düşüp erken konuşmuş olduğu hissine kapıldıysa da, kısa süren bir şaşkınlığın ardından hiçbir şeyi umursamazcasına uzun ve dağınık bir hikâye anlatmaya başladı. Bütün bunlar birer taktik değilse Khora'daki bu tutarsızlıkların işlerine yarayabileceğini düşündü Gamenn.

"Kardeşi olduğumu yıllardır herkesten saklar o. Benden utanır çünkü. Benden hayatı boyunca utanmıştır. Ben Aoi'de çalışırken oradakiler de bilmezdi. Benzerliğimizi, Wynmock'lu olduğumuza verirlerdi, gerçekten de Wynmock'lular bir tabiat şakası gibi birbirlerine fazla benzerler. Yabancılar kolay ayırt edemez onları. İkimiz de DoXsa'nın öğrencilerindendik, ama onun gözdesi Kuyuhera idi. Zaten her zaman, herkesin gözdesi o oldu. Kendisine soracak olursanız, inkâr eder ama ben saklayacak değilim: Aramızda her ikimizin de adlandırmaktan çekinmediği bir düşmanlık vardı. Bu hiç değişmedi. Bakın şimdi bile."

Duyduğu kinin kayganlaştırdığı bir sesle söz ediyordu kardeşin-

den. "Yoksa beni hâlâ uzaktan uzağa takip ettirmesinin başka ne gibi bir anlamı olabilir ki?" Bunları söylerken onları Kuyuhera'nın göndermemiş olduğuna hâlâ tam olarak ikna olmadığını belli etmek ister gibiydi.

"Siz niye Aoi'den ayrılmıştınız? diye sordu Gamenn. Bir el hareketiyle dikkatini yeniden satranç tahtasının üzerine çekmeye çalışmış ama Khora oralı olmamıştı.

"Kuyuhera başarıya tapanlardandır, evet, geçmişte bazı başarısızlıklarım olduğunu kabul ediyorum, ama bunları düzeltmem için hiç fırsat ve şans tanınmadı bana. Onun emriyle sürüldüm Aoi'den, hayatım karartıldı. Onun kendi ölçüleri içinde yaptığı işte başarılı olduğunu kabul ediyorum tabii, topyekûn inkârcı biri değilimdir, gerçi yöntemleri eski ve hantaldır, hiçbir risk almadan fazla sağlamcı tekniklerle çalışır, her şeyi uzun zamanlara yayarak sonuç almaya bakar. Önünü keseceğimden, onu geride bırakıp öne geçeceğimden korktu o! Evet, arayı kapatmam gerektiğini düşündüğümü, bunun için zaman zaman aceleci davrandığımı itiraf etmeliyim. Sonuçta bu, bir yarıştı. Gözüpektim, ataktım. Belki yeterince sınanıp denenmemiş yöntemleri erken uygulamaya koydum ama, bana biraz daha zaman verilseydi tekniğimdeki zaafları giderebilirdim. Her işte kurban verilir, ne var bunda? Hasar vermeden hangi yenilik, hangi zafer gerçekleştirilebilir ki? Hele işiniz insan ruhuysa, sakatlanmaların olması kaçınılmazdır. Ama bunu ben yapınca her şey çok abartıldı. Güya başarısız olmuşum! Başarı ne demekse artık! Her insanı başarılı olmaya mahkûm eden bu anlayışı hiç insani bulmadığımı da söylemeliyim ayrıca. Başarısızlık da bizler içindir, insanlar için, kenarda kalmışlar için, ikinci çocuklar için... Gölgedekiler için."

Sözcükler çok beklemiş bir yanardağdan püskürüyor gibi çıkmaya başlamıştı ağzından. Onun yaşama gücünü öfkesinden, hıncından alan kara ruhlu insanlardan olduğunu düşündü Gamenn; hayata karşı duyduğu bu derin kin ona enerjisini veriyordu anlaşılan. Dili, dudağı kurumuş olduğu için değil de şimdi tam sırasıymış gibi çayından birkaç yudum aldı.

Gamenn, onun yorulana, bitkin düşene kadar konuşmasına izin vermenin iyi olacağını düşünerek sözünü kesmemeye, araya girmemeye karar verdi. Bunca zamandır kapandığı yalnızlık içinde dinleyi-

ciye susamış olduğu anlaşılıyordu... Kelimeleri çok özlemiş gibi konuşuyordu. Mutlaka bir yerlerde açık verecekti.

"Odragend'in girişindeki kuruluş efsanelerinden kalma, içinde yaradılış iradesini temsil ettiğine inanılan o iki çekim taşını bilirsiniz. Kimileri, onların iki kardeşi temsil ettiğine inanır; yerkürede yalnızca anne baba ve iki çocuk olmak üzere dört kişinin yaşadığı ilk zamanlardan kalma kardeşliğin ve kıskançlığın anıtları olduğunu söyler."

Kişisel sorunlarından değil de, anlayış gösterilmesi gereken genel bir insanlık halinden söz ettiğini anlatmaya çalışıyor gibiydi; ne de olsa tüm insanlığa mal edilen zaafların bağışlatıcı sığınağında herkese yer vardı.

"Kimse sandığı kadar dayanıklı değildir. Herkes bir gün incitilir," dedi. Bunu kime ve ne için söylediği belli değildi.

Zamanı ağdalaştıran kıvamlı bir sessizlik oldu. Sanki sımsıkı bağlıymış da, etini kesen iplerden kurtulmak istiyormuş gibi oturduğu yerde sağa sola silkinmeye çalıştı Khora. Karşısındakiyle değil de zihninden geçen biriyle konuşuyormuş gibi, "Olgunlaşmamış bir stratejinin nasıl bir üzüntü kaynağı olabileceğini kimse kestiremez," dedi. Bundan ne anlamaları gerektiğini sorar gibi Gamenn'e dikti gözlerini Pepqemok. Her zamanki gibi oralı olmadı Gamenn.

Khora'nın sessizlikler karşısında dayanıksız olduğunu anlamış, bunu bir taktiğe dönüştürmüştü.

Gamenn'in bir süredir dinledikleri karşısında hiç değişmeyen yüzündeki tarafsız ifade onu kışkırtmış olmalıydı, "Ne görüyorsunuz bende? Çekinmeden söyleyin," dedi. Uyuşuk, yaşlı bir adam gibi görünmekten vazgeçmiş, yeniden dikleşip dinçleşmişti.

"Kibrin kabuğunu mu? Kristalleşmiş bir kin mi? Hiçbir zaman doyurulmamış ödünç arzular mı? Bense kendime baktığımda bir gücün adres değişikliğini görüyorum yalnızca. Hayatta ne avutabilir ki beni artık? Gösteriş ve teslimiyet çağının içinden geçeli çok oldu, cinsel arzuların taşıyıcı dalgasının dışına çıkalı da çok oldu, hayallerimin beni çıkarabileceği bir sahil de yok artık. Melankoli anları bana hiç uğramadı. İnanın ikinci el hırçınlıkların, düzayak kıskançlıkların da bir ömrü vardır. Gece uykularını güvence altına almak için düşünebileceğim tek bir şey gelmiyor aklıma; hissizleştirilmiş bir maziyle baş başayım şimdi. Hiçbir yere bağlanmayan kadersizleştirilmiş bir

hayat sürdüm bunca yıl. Her insan yaşamı boyunca güç yüzüğünü arar, ama güç yüzüğünü bulmak yalnız kalmak demektir. Yüzüğü bulmadan yalnız kalmanın ne demek olduğunu ise ancak yenilmişler bilir. Benim gibi yenilmişler! Mutsuzluk karşısında cesur da olmayı bilmek gerekir. Kendi mutsuzluğuna karşı samimi ve cesur olmayı bilmekse birçok şeyden daha önemlidir. Eskilerden bir büyük ustanın dediği gibi, 'İnsanın en büyük trajedisi bir zamanlar çocuk olmasında yatar' ve unutmayın aile yaraları hiçbir zaman iyileşmez."

Sustu. Anlatacakları tükenmiş gibi değil de varmak istediği bir yer kalmamış gibi sustu.

Şimdi sırası geldiğini düşünen Gamenn'in yaptığı baş işareti üzerine Pepqemok çantasından çıkardığı resmi Khora'ya gösterdi.

Resimdeki kişiyi dün burada görüp kendisini ele verdiği için Pepqemok'a gücenik baktı Khora.

"Neden Yasnura'nın peşindesiniz? Çok acı çekti o, onu rahat bırakmalısınız," dedi. Sözleri karşısındakileri ikna edememişe benziyordu. "Neden soruşturuyorsunuz ki onu? Daha dün bu genç adama da anlattım. Kim olduğunu kendi de bilmez, çocukluğuna ilişkin hiçbir şey hatırlamıyor, uydurduğu bir sürü adı ve birbirine benzemeyen bir sürü hayatı var onun. Hiçbir zaman kendisinin olmayan bir hayatı yaşamaya mahkûm olmuş bir talihsiz o."

"Peki siz kim olduğunu biliyor musunuz?"

"Gölge kuşunu bilir misiniz? Toprağa düşen gölgesi hiçbir insan tarafından çiğnenemez o kuşun," diye bilinir hani. Yasnura'nın da içinde gölgeler var, kim olduğunu bulmak için sürekli o gölgelerin birinden diğerine umutsuzca sıçrayarak kendi etrafında dönüp duruyor. Ona sadece acımalısınız."

"Anladığım kadarıyla ortak rüya havuzunda toteh kristaliyle yapılan deneylerde rüyaya yatmış..."

Khora'nın yüzünde, karşısındaki adamın kendi hakkında sandığından fazla şey bildiğini anladığı bir ifade harelenip dalgalandı.

"Aoi'ye getirildiğinde kendini çoktan kaybetmişti zaten. Kim olduğunu hatırlamıyordu. Ödünç hafızalar arasında gidip geliyordu. Bana gelmeden önce katıldığı yer değiştirme ayinlerinde kendi benliğine dönemediği Sağlık Yurdu'ndaki herkesçe biliniyordu, bu yarı meczup halini bana mal edemezler! Ama dediğim gibi, kendi halinde

yaşayan zararsız biridir inanın. Gündüzleri saklanır insanlardan, pek çıkmaz ortalıklara."

Konuyu yeniden kendine getirdi: "Bu arada biliyor musunuz, hayat her konuda alay etti benimle, onca kişinin rüyasının başını beklemiş biri olarak yıllardır uykusuzluk hastalığının pençesindeyim örneğin." Yüzünde dolanan bir ağrıyı dindirmek ister gibi burunkökünü tuttu yeniden.

"Ne iş yapar peki?"

"Kim? Yasnura mı? Her işi yapar. El işlerinde çok beceriklidir, o yarı meczubun bu kadar çok şeyi nasıl bildiğine siz de şaşarsınız, ama zihnini uzun süre toplayamadığından hiçbir yerde fazla kalamaz, dağınık düzen orda burda çalışır."

"Ona ilişkin tuttuğunuz rüya defterlerini görebilir miyiz?"

Khora'nın inkâr edecek gibi olduğunu gören Pepqemok atıldı: "Dün sizde olduklarını söylemiştiniz."

İlkin Pepqemok'a, sonra Gamenn'e küçümser gibi baktı Khora. "Ben yıllarca çözemedim onları, siz nasıl kalkacaksınız altından?"

"Bizim defterlerde aradığımız başka bir şey," dedi Gamenn. "Sizin yaptığınız işi zaten yapamayız." Kendince onun hakkını teslim eden bir uzmanlık alanı ayırması yapıp gururunu kollamıştı. "Şimdi nerede olduğunu biliyor musunuz onun?" Khora bu soruyu duymamış gibi yaptı. Başka bir konu açacakken aynı soruyu Gamenn'in daha kesin bir sesle tekrar etmesi üzerine, "Bilmiyorum," dedi. "Dün bu genç adama da söyledim, benim yanıma ancak beni hatırladıkça gelir, örneğin yarın sorsanız beni tamamen unutmuş bile olabilir. Kaç yıldır zihnine girmeyi başaramadığım birinden söz ediyoruz burada."

"Bakın onu bir an önce bulmamız gerekiyor," dedi Gamenn. "Kaç gündür kaldığı hana gitmediğini biliyoruz. Nerede olduğunu gerçekten bilmiyor musunuz?"

"Onun aradığınız kayıp kişilerle ne gibi bir alakası olabilir ki!"

"Gittiği yerlerde o kişilerin, en azından bir bölümünün kimliklerini kullanmış."

"Şu koca Anakara'da bunu yapan tek kişinin o olduğunu sanmıyorum."

"Bakın sizinle sohbet etmek bir zevk, ama bu konuşmayı uzun boylu akıl oyunlarına dönüştürmek niyetinde değilim. Onu ne kadar

yakından tanıdığınızı, yaptığı şeyler hakkında neler bildiğinizi tam olarak öğrenmek istiyorum." Geldiğinden beri ilk kez bu kadar sert çıkmıştı sesi.

"Kim kimi gerçekten yakından tanıyabilir ki!"

"Tam da bundan söz etmeye çalışıyorum zaten. Onu tanıdığınızı sanıyorsunuz!"

"Tanıyorum elbet. Neyin peşinde olduğunuzu biliyorum. Remzganan'ı o öldürmedi, Remzganan ortak rüya havuzunda kendi öldü; rüyasında öldü."

Bu sözler bir süre havada asılı kaldı. Gamenn de Pepqemok da yeniden yerlerine oturma ihtiyacı hissettiler. Bu hikâye iyice anlaşılmaz bir hal almaya başlamıştı.

"Remzganan'ın Sağlık Yurdu'na yeni geldiği günlerdi. Onun çok hırpalanmış bir ruh taşıdığını, eli kanlı bir katil olduğunu anlamak zor değildi. Nedense ilk geldiği günden itibaren Yasnura ile ikisinin arasında anlamadığım, çok özel bir bağ olduğunu sezmiştim. Bu nedenle bir gece yalnız ikisini yatırdım ortak rüya havuzuna... Remzganan sağ çıkamadı havuzdan. Ben bir süre sonra havuzun başına inip yanlarına geldiğimde, Yasnura hâlâ uykudaydı, rüya görmeye devam ediyordu. Her zaman yaptığım gibi her ikisinin de kristallerine dokunarak uyandırmak istedim onları. Yasnura gözlerini açtığında, benim hâlâ Remzganan'ı uyandırmaya çalıştığıma şaşırarak 'Öldü o,' dedi. 'Cezasını çekti!' Önce anlamadım, gördüğü rüyanın bir parçası sandım söylediklerini. Herhangi bir yara, bere, kesik, darbe ya da boğulma izi yoktu Remzganan'ın hiçbir yerinde, ama yüzünde feci biçimde hırpalanmış, ızdırap içinde kıvranarak ölmüş birinin ifadesi vardı. 'Ölümlerin en korkuncuyla öldü,' dedi Yasnura, 'Uzun süren bir ölümle... defalarca öldü... insanlar bu kadar uzun... bu kadar korkunç ancak rüyalarda ölür.' Ne de olsa aynı rüyanın içindeydi ve her şeyi görmüştü; ona inanmamam için bir neden yoktu. Yasnura'nın yüzündeki o güne dek görmediğim huzur ve mutluluk ifadesine o an bir anlam veremediysem de bunun üzerinde duracak zamanım yoktu. Remzganan'ın gerçekten ölmüş olduğunu anlayınca çok korktum, çalışmalarım yüzünden yönetimle ilişkimin bozulmaya başladığı bir dönemdi, bu olayın ortaya çıkmasını göze alamazdım. Her şeyin sonu olurdu bu. Yasnura'dan bana yardım etmesini istedim. Cesedi geceyarısı İyileştirme Bah-

çeleri'nde bir yere gizlice gömdük. İyileştirme Bahçeleri'ne ceset gömmek! Bu bir tek benim başıma gelebilirdi. O geceden sonra aramızda çok özel bir bağ oluştu Yasnura'yla. Belki bu yüzden beni hiç unutmuyor. Sonra Remzganan'ın kayıtlarını sildim, yeni gelmiş olduğu için yokluğu da pek fark edilmedi. Yasnura ise daha ertesi gün her şeyi unutmuşa benziyordu. Bir daha konusu bile geçmedi aramızda. Remzganan'ın şimdi yıllar sonra kazandığı bu önemi anlamış değilim. Bütün Odragend'in duvarlarında onun arandığını duyuran kâğıtlar asılıymış, ama söylediğim gibi Yasnura'nın hiçbir suçu yok, inanın benim de... Bu bir tesadüftü, en fazla bir kazaydı, diyebiliriz. Kuyuhera yıllar öncesinin bu karanlık olayını ortaya çıkararak beni mahvetmek istiyor değil mi? Kendi köşemde rahat ölmeme izin vermiyor. İşte şimdi her şeyi söyledim size, biz suçsuzuz."

"Karşımızda düzensiz aralıklarla şairleri öldüren bir katil var. Odragend'in duvarlarına asılı duyurulardan haberdar olduğunuza göre şair cinayetlerini duymamış olamazsınız."

"Bunun bizimle ne ilgisi var?"

"Sizinle değil Yasnura'yla. Ya da Abraxa'yla ya da Remzganan'la, gerçekte kim olduğunu bilmeyen birçok adı, birçok hayatı olan biriyle."

Bir anda katılıp kalmıştı Khora; donuklaşan gözbebekleri buz tutmuş göl yüzeylerini andırıyordu şimdi; ulurken buz kesmiş kış kurtları gibi dumanlı bir dalgınlık içinde bakıyordu Gamenn'in yüzüne. Ardından birçok şey ifade eden hızlı bir el hareketiyle arınır gibi birkaç kez yüzünü sıvazladı. "Neden söz ediyorsunuz?" derken incinmiş görünüyordu, giderek yüzüne ve sesine, iftiraya uğramış birini savunmaya hazır yırtıcı bir tavır yerleşmeye başlamıştı. "Ben kaç yıldır onu görüyor, tanıyor, izliyorum biliyor musunuz siz!" Buzunu çözmüş bakışlarında köşeye sıkıştırılmış vahşi bir hayvanın pençeleri vardı şimdi.

"Katilin elinden kurtulmayı başaran tek kişi olan Dehamar onu bu resimden teşhis etti. Ayrıca Makrakamash'taki saldırıdan sonra onunla aynı handa kalan biri de varlığına tanıklık ediyor."

Duydukları karşısında kalbi değil aklı yaralanmış gibiydi Khora'nın. Bir eli şakaklarında nasıl düşünmesi gerektiğini kestirmeye çalışırken birden kendisinden beklenmeyecek biçimde ulur gibi "Bu olamaz!" diye haykırmaya başladı. Sanki içinde bir şey patlamış ve

dizginlenmiş olan tüm enerjisi açığa çıkmıştı. "Hayır, bu olamaz!" Sonra ağzını kapattı iki eliyle. Bir şeyi ağzının içine hapsetmeye çalışır gibi sürekli ellerini ağzına sımsıkı bastırarak kendi etrafında dönüyordu. Gölge kuşunun gölgesine basmaya çalışanlar da böyle mi yapıyordu? Gamenn bir an onun kimsenin bilmediği bir şeyi bildiği, ama söyleyemediği için böyle davrandığını düşündüyse de sonradan kendi yanılgısı karşısında kapıldığı bir bozgunu yaşadığına hükmetti. Yasnura'nın bunca yıldır aranan bir katil olması ihtimali, ömrünün sonuna yaklaştığı günlerde, yaşam boyu sürmüş başarısızlığının karanlık tacı olacaktı. Bir uğursuzluğu kovar gibi iki yana çırpınarak sallanıp dururken Yasnura'sını koruma isteğinden çok, yanılmış olduğu gerçeğiyle başa çıkmaya, kendini yatıştırmaya çalışıyor görünüyordu. Az önceki konuşmaların ışığında düşünülecek olduğunda, başarı konusunu yaşam boyu kendine dert etmiş kişinin Kuyuhera değil Khora olduğu çıkıyordu ortaya; Gamenn'in kendi meslek yaşamından bildiği gibi, başarıyı tadanlar günün birinde aşıp geçerlerdi onu, ömürlerini başarı düşüncesinin yapışkan ağında sinekler gibi geçirenler onu hiç tatmamış olanlardı.

Khora'yı kendi sarsıntısında bir süre yalnız bıraktılar. Biraz sakinleşir gibi olduğunda son bir çabayla "O bir karıncayı bile incitmez inanın," derken sanki bakmıyor da gözlerine yuvalanmış bakışları ezbere tekrar ediyor gibiydi. Neden sonra söylemesi gereken en önemli şey buymuş gibi, "İnanır mısınız bir tek onu sevdim şu hayatta," dedi.

"Çünkü ulaşılabilecek bir yerde değildi," dedi Gamenn. "Bu duyguyu tanırım."

"Dün benden sonra gördünüz mü onu?" dedi Pepqemok.

"Hayır görmedim. Burada kalmadı. Eğer sormak istediğiniz buysa. Onu hiç anlamamış olabilir miyim bunca zaman, gerçekten olabilir miyim?"

"Gerçekten olabilir misiniz?" diye sordu Gamenn. "Hiç mi şüphelenmediniz ondan? Belki içinizde bir yer her şeyi ta en baştan beri biliyordu."

"Kötü biri olduğumu biliyorum merak etmeyin," dedi acılaşmış bir gülümsemeyle Khora. "Ama sizin ima ettiğiniz, benim kaldırabileceğim cinsten bir kötülük değil. Zeki, akıllı, hırslı insanların başarısızlıklarında günün birinde mutlaka kötülüğe açılan bir kapı vardır.

İyilerin işi her zaman daha kolay olmuştur. Unutmayı bilirler çünkü, üzerinden atlamayı, kayıtsız kalmayı, gerisini hayata bırakmayı, omuz silkip kendi yollarına devam etmeyi, gerektiğinde bağışlamayı... Başkalarının kötülüğüyle mücadele etmek kolaydır, asıl zor olan insanın kendi içindeki kötülükle baş etmesidir! Yıllarca akıtmakla tüketemediğin bir zehrin sahibinin içinde birikmesi, yavaş yavaş onu kemirip eritmesi... Bu nasıl bir azaptır, bilemezsiniz."

Gamenn hayatında ilk kez bu ölçüde kendinin sonuna gelmiş biriyle karşı karşıya olduğu duygusuna kapıldı. Her insan günün birinde böyle kendinin sınırlarına ulaşabilir miydi?

"Söz şüphe etmekten açılmışken," dedi Khora. "Elinizde bir resimle kapı kapı aradığınız adama ne kadar benzediğinizin farkında mısınız? Siz bu benzerlikten hiç şüpheye kapılmadınız mı? Belki sizin de içinizde bir yer her şeyi ta en baştan beri biliyordu."

Elinde olmadan "Hii!" diye bir ses çıktı Pepqemok'un ağzından. Hemen ardından bir eliyle ağzım örtme ihtiyacı hissetti.

Gamenn ilk kez başını öne eğip ne düşüneceğini bilemeden ayak uçlarına baktı.

Khora'nın sesi güçsüzleşmişti artık.

"Yerkürede iyilik ve kötülük, şiir ve cinayet hep bir arada olagelmiştir. Onca yıl şiirle, erdemle, bilgelikle, güzellikle, emek ve zahmetle büyüttüğünüz birileri, günün birinde kötülüğün sinsi karanlığından çıkıveren başka birilerinin darbesiyle öldürülüverir. Onca şiir, erdem, bilgelik, güzellik bir anda ölüverir. Bugüne kadar hayatını kaybeden bütün şairler için çok üzgünüm, onlar için elimden bir şey gelmez ama, sizden iki şey isteyeceğim şimdi. Bir, Yasnura'yı bulduğunuzda ona zarar vermemenizi... İki, eğer haklıysanız, yani o aradığınız katilse, benim Kuyuhera'nın kardeşi olduğumu herkese söylemenizi... Ortada utanılacak bir şey varsa Kuyuhera da bundan payını almalı! Herkes bilip öğrenmeli ikimizin özbeöz kardeş olduğunu. Ne diyorsunuz bu teklifime, o defterleri hâlâ istiyor musunuz?"

Gamenn fazla düşünmeden onaylar anlamda başını salladı.

Arka odaya giderken artık yürümüyor da ruhu vücudundan emilip çıkarılmış, geriye bir boşluk bırakılmış gibi iki yana sallanıyordu. Bir süre gözden kaybolduktan sonra, yaşlı ağaç kökleri kadar sert parmaklarının arasında sımsıkı tuttuğu defterlerle çıkageldiğinde, kaz-

ma darbeleri karşısında bile hazinesi vermek istemeyen kuru toprak gibi titriyordu. Hiçbir şey söylemeden getirip hepsini Gamenn'in kucağına bıraktı. Bunun kendisi için hiç de kolay bir iş olmadığını anlatan yaralı, manidar bir ifade vardı yüzünde. Yaşadığı yıllar bir kez daha elinden alınmış gibi küskün bakıyordu artık bir başkasının kucağında duran solgun yüzlü defterlere. "İşte bunlar," dedi. "Hepsi bu kadar, umarım içinde işinize yarayacak bir şeyler bulabilirsiniz."

Yerine geçip koltuğuna yığılır gibi çöktüğünde, "Uzun zaman önce ölmem gerekiyordu," dedi. "Gereğinden uzun yaşadım; çok uzun. Bazı ömürler cezadır." Bir şey hatırlamış gibi, "Çift başlı yılanların biri kör olur bilir misiniz," diye ekledi. "Ben yıllar yılı kör olanımızı Kuyuhera sanmıştım."

Sözünü ettiği o fazladan yaşanmış yılların bütün ağırlığı bir anda üstüne çökmüş, çukura kaçmış gözlerinden süzülen gölgeler yüzünün geri kalanına yayılarak yüzünün ifadesini teslim almıştı. Artık hiçbir önemi kalmamış gibi satranç tahtasının üstündeki taşları gelişigüzel toplayıp torbasına koyarken, "Hayatta kimsenin görmek istemediği kadar çok acı vardır. Siz yalnızca seçtiklerinizi fark edersiniz. Wynmock'lular 'Hikâyeni ancak bir anlatıcıya teslim ettikten sonra gidebilirsin,' derler. En iyi dinleyicilerse yabancılardır. Hikâyemi anlattığımı kabul edin."

Sonra derin bir soluk alıp, "Yasnura her yıl bugün Güçler Dengesi Meydanı'nda Oreganu heykelinin önündeki uçurumun yanı başında uçurtma uçurmaya gider," dedi. "Nedenini bilmiyorum. Kendi de bilmez. Onu orada bulabilirsiniz."

Son anda Gamenn'e dönüp, "Gözleriniz bana onu zaten incitmeyeceğinizi söylüyor," dedi. "Dolayısıyla onu ele vermiş olmuyorum, sizin ellerinize teslim ediyorum."

Uçurum ipi

Yaşlılar Yurdu'nun girişindeki binek hayvanları için ayrılan sayvanların altında bekleyen Sys'in üzerine atladığı gibi hızla tepedeki yola vurdu kendini Gamenn.

İçeride epey uzun kaldıklarını düşünen Tauro sabırsızlanmaya başlamıştı. Khora'nın evinden çıktıklarında kendisinden bir açıklama bekleyen Tauro ve diğerlerini "Pepqemok anlatır size olanları," anlamına gelebilecek bir işaretle başından savıp hızla yoluna devam eden Gamenn herkesin ağzını açık bırakmış; diğerleri ardından bakakalmışlardı. Son anda omzunun üstünden dönüp "Sonra peşimden gelirsiniz," diye eklemişti.

Odragend'i kuzeyindeki şehirlerine bağlayan tepedeki koruluk yolunu kullanarak zaman kazanacağını, yukarıda bir yarım ay çizdikten sonra kente inen sapaktan Oreganu heykelinin bulunduğu Güçler Dengesi Meydanı'na çıkacağını hesapladı. Sabahın bu saatinde o yolda kimseler olmaz, kendi istediği hızda at koşturabilirdi. Niyeti onu yalnız görmekti. Kısa süreli de olsa baş başa olacakları bir zaman dilimine ihtiyacı vardı.

Meydana varması çok sürmemekle birlikte onun için sanki yüzyıllar geçmişti. Her tarafı sessizliğin kuşattığı sabahın bu erken vaktinde ortalıkta pek kimseler görünmüyordu. Atını meydanın arka taraflarında bir ağaca bağlayıp öteki ucunda Oreganu heykeli bulunan iki yanı kemerli sütunlarla süslenmiş taş zeminli ana geçite çıktığında, uçurumun olduğu tarafta bir uçtan diğerine koşarak uçurtma uçururken üzerindeki harmani de kanatlanır gibi açılan bir gölgenin olduğunu gördü. Sabahın kıvamını yeni bulmaya başlayan ışığında ürpertici bir görünümdü bu.

Kafasında yaptığı plana göre, mümkün olduğunca ses çıkarmadan yakınına dek sokulmalı, yüzünü yakından görmeliydi. Sanki yüzünü gördüğü anda nicedir kilitli kaldığı bir rüyadan uyanacaktı. Oysa ona doğru ilerledikçe yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayan siluet karşısında adımlarının kurşun gibi ağırlaştığını, dizlerinin titrediğini, soluğunun kesildiğini, rüyasına daha çok gömülmekte olduğunu fark etti.

Uçurumun kıyısındaki adam neden sonra durdu, ipini önce biraz toplayıp sonra yeniden bırakarak havalandırdığı uçurtma daha yükseklere çıktı. Oreganu heykelinin sonsuz bir sabırla gözlerini diktiği gökyüzünde çokparçalı, gür saçaklı, rengârenk bir uçurtma ışımakta olan sabahın esintisinde bir o yana bir bu yana süzülüp duruyordu şimdi. Adam durduğunda omuzuna çaprazlama asılmış çantayı fark etti. Bu, dün gece Bendag'ın sözünü ettiği o taoma domuzu derisi çanta olmalıydı. Adam hareketsizliğini koruyor, ipini bileğine doladığı uçurtmayı esintinin keyfine bırakmış, arada bir kolunu dalgalandırıp ona zikzaklar yaptırmakla yetiniyordu şimdi.

Gamenn iyice yaklaştığında arkasında biri olduğunu hissederek dikkat kesildi, başını hafifçe çevirip arka tarafa kulak kabarttı. Hafifleyen esintide uçurtması düşecek gibi olduğu halde hiç kımıldamadı yerinden. Esintinin yeniden güçlenmesiyle birlikte elindeki ipi biraz daha boşaltıp iyice yükselmesini sağladı uçurtmanın, sonra elinde bir anda biten bir bıçakla beklenmedik bir hızla ardına döndü.

Yüz yüzeydiler şimdi. İkisi de aynı nedenle ürkmüştü. Kendilerini biraz farklı gösteren bir aynaya bakıyor gibiydiler. Gamenn'in bir anda bütün kanı çekilmişti. Yazgının kötücül bir şakasının kurbanı olmanın sersemletici inanmazlığıyla bakıyordu karşısında duran adama. Nihayet rüyasından uyanmış, ama kendisini başka bir rüyanın içinde bulmuştu. Bu, oydu. Hem oydu, hem bir başkası. Yüzünde onları ayıran yaradan daha fazla bir şey vardı; tüm yaşadıkları yüzüne onu başkalaştıran sert bir kabuk kazandırmış gibiydi. Gamenn kendisini, ruhu alınmış ama hâlâ geçmişin gövdesiyle çalışan biri karşısında duruyormuş hissetti. Kirli ve kederli bir anıdan seslenen suhuma kuşlarının hınç dolu çığlıkları kulaklarında uğulduyor, yaylarından boşalan oklar bu kez kendi etine saplanıyordu.

Birden karşısındaki adamın gözlerine çok eskiden kalma tanıdık

bir ışık geldi. Bir an, çok kısa bir an da olsa bir şey hatırlamanın güçlü parıltısıydı bu.

"Tagan," dedi Gamenn. "Tagan, benim, kardeşin, kardeşin Gamenn, tanımadın mı beni?" Ama bunu söylerken kendi sesi tanıdık gelmemişti kulaklarına.

Gözleri yeniden soğuyup katılaşmıştı. Söylenenleri hiç anlamamış gibi bakarak bir adım geriledi Tagan. Kelimeler yardımıyla değil hisleriyle kavradığı güçlü, baş edilmez bir şeyle karşı karşıya olduğunu fark edip ürkmüştü. Onun için sürekli birbirlerinin üzerinden kayıp giden kelimelerin bir anlamı yoktu zaten. İnsanların kelimeler yüzünden öldürüldüğü uzak bir geçmişin zalim ve karanlık hatıraları belli belirsiz üzerine dökülürken yavaş yavaş gerilemeyi sürdürdü.

O sırada Tagan'ın üzerindeki harmaninin iki yakasını tutturan tokaya ilişti Gamenn'in gözleri. Kendi adının baş harfinin kazılı olduğu tokayı görür görmez tanıdı: "G". Yıllar önce Cadebra'dan yola çıkarken hep yanında olacağını söyleyerek vermişti bunu ona.

Geri geri giderken hatırlamasına hafızasının yardım etmediği bir geçmişe kaslarının bilgisiyle ulaşmaya çalışır gibiydi Tagan. Bir adım daha gerilemeden önce gözleri yeniden parlayacak gibi oldu. Omuzuna asılı çantayı çıkarıp emanet eder gibi Gamenn'e uzattı, ikisinin de hareketlerine törensi bir hava gelmişti. Şaşkın bakışlarla çantayı aldı Gamenn. Bu arada Tagan'ın bakışları Gamenn'in omzunun üstünden geride bir noktaya kaymıştı; birilerini görmüş olmalıydı, arkada giderek güçlenmeye başlayan ayak sesleri Tagan'ın bakışlarını doğruluyordu. Geliyorlardı. Nasıl davranması gerektiği konusunda hissedilir bir çaresizlikte Tagan'a yaklaştı Gamenn, bütün bu olanlara inanmak ister gibi uzanıp parmak uçlarıyla tokaya dokundu. Tagan yalnızca o an, çok kısa bir an yabancı gibi bakmadı Gamenn'e. Gözlerinin içinde yıllar önce kaybolmuş bir çocuk uyandı sanki, sonra kendini hızla geri çekince toka Gamenn'in elinde kaldı; harmanisi omuzlarından çözülüp yere düştü, iki adımda uçurumun kıyısına varan Tagan ardına dönüp aynı zamanın içinde birlikte kalmaları imkânsızmış gibi çaresizce gülümsedi kardeşine, sonra tutunup gökyüzüne tırmanacakmış gibi elinde tuttuğu uçurtmanın ipiyle boşluğa bıraktı kendini. Tagan'ın son anda hatırladığı, bunun Oreganu'nun yüzünü tam karşıdan ikinci görüşü olduğuydu.

Gamenn elinde bir toka ve kucağında bir çantayla uçurumun kıyısında kalakaldı bir süre; olanları şaşkın bakışlarla izleyen Tauro, Pepqemok ve diğerleri yanına geldiğinde, uçurumun kıyısında taş kesilmişçesine duran hiç tanımadıkları bir adamın heykelini bulmuş gibiydiler.

Terazinin sessizliği

Her sabah uyandığında göz çukurlarında biriken damlayı alırken kendisine anlatılanı hatırlıyor Gamenn: Rüyasında ağlayanların uyandıklarında göz çukurlarında buldukları yaşa "yasnura" denirmiş.

Sonraki günlerde gözlerine başkalarından merhamet dilenen değil, kendi acısıyla başa çıkabilecek soylu bir keder yerleşmişti. Şimdilik acısını askıya aldığını, yasını ertelediğini biliyor, bütün bu olanlar için üzüleceği, çok üzüleceği daha geniş zamanların geleceğini hissediyordu."Bu yorgun acı biraz daha beklesin," diyordu. "Şimdi değil. Daha sonra, daha sonra. Her şey için çok vaktim olacak."

Zayıf düştüğü anlarda çektiği acının derinliğini gözler önüne sermemek için, gözlerini başka tarafa kaçırıyordu.

Altın bezekli dikmelerle desteklenen çatı kemerinin altından geçilerek giriliyordu Odragend'in gösterişli satraplık sarayına...

Olayların ertesi günü yanlarına Bendag'ı da alan Tauro, Gamenn ve Pepqemok Satrap Nèperr'e olup biten her şeyi bütün ayrıntılarıyla anlatmak üzere yola düşmüşlerdi. Bu konuyu kendi aralarında apaçık konuşmasalar da Tagan'ın kimliğinin ortaya çıkması ve olanların polis kayıtlarına nasıl geçirileceği konusunda kararsızdılar. Nèperr ile yapacakları konuşmanın sonunda varılacak kararın bu olağandışı duruma herkesi hoşnut edecek bir çözüm getirmesini umuyorlardı.

Onları kabul odasının kapısında karşılayan Nèperr'in üzerinde simli ipliklerle dilimlenmiş baklava desenli koyu renk bir üstlük vardı. Sağ omuzunda, aşağı doğru döküm yapıp koluna dolanan satraplık şeriti asılıydı. Her halinden Bendag'ı heyecanla beklediği anlaşılıyordu; sevgi ve saygısını ona sıcak bir ilgiyle sunduktan sonra, odadaki-

lerin tek tek anlattıklarını bir satrabın ödünsüz ciddiyetiyle dinleyip kararını hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak kesinlikte açıklamıştı. Onun söyledikleri aslında odada bulunan herkesin yüreğinin gizlice talep ettiği, ama onun ağzından duymak istediği şeydi: Şairleri öldüren katilin izinin sürülüp Güçler Dengesi Meydanı'nda kıstırıldığı, yakalanacağını anladığı anda da kendisini uçuruma atarak intihar ettiği, böylelikle şair cinayetlerinin artık son bulmuş olduğu halka bu biçimiyle açıklanacaktı. Söylediklerinin gerçeği olduğu gibi yansıtan buraya kadarki kısmında zaten kimseyi huzursuz edecek bir yan yoktu. Ancak katilin gerçek kimliği kesinlikle halka açıklanmayacak, "Tagan" adı şu an bu odada bulunanlar dışında herkesten saklanacaktı. Nèperr'e göre Tagan da bir kurbandı. Güçler Dengesi Meydanı'ndaki anıtta heykeli dikili olan çocukla, uçurumun dibinde ölen katil aynı kişi değildi. Bu odadakilerin gerçeği bilmesi, hakikatin kendisine yetmeliydi. Bu özel bilgiyi tüm Anakara'yla paylaşmak gereksizdi. Adaletin bir tek çeşidi yoktu. Tagan'ın ailesinin ve hatırasının incitilmesine asla izin vermeyecekti.

"Hakkında konuşamadığımız bir şey konusunda susmayı bilmeliyiz," dedi. "Bunun bir sır olarak kalmasının kimseye bir zararı yok. Diktiğimiz utanç anıtının borcumuzu ödemeye yetmediğini düşünüyorum, bazen tarihe karşı sorumluluğumuz, şimdiye olan sorumluluğumuzdan çok daha önemlidir," diyerek son noktayı koymuştu. Bu sözlerle Tauro, katilin polis kayıtlarına "Yarı Meczup" Abraxa adıyla geçirileceği onayını bizzat kentin satrabından almış oldu.

Gamenn ile Tauro, odadakiler arasında yalnızca ikisini birleştiren ortak bir duyguyla göz göze geldiler. Onları, bir polis olarak başka koşullar altında asla kabul edemeyecekleri böyle bir kararı şimdi onaylamak, hatta gönülden desteklemek zorunda bırakan hayat, ikisine de zalim bir çalım atmıştı. Onca deneyim, yaşanılanlardan çıkarılan onca ders, gafil avlanmalara karşı yaşam boyunca alınan onca önlem günün birinde beklenmedik olanın tuzağına düşüveriyor, hiçbir şey hayatın hesaplanamaz olma hakkını elinden alamıyordu.

Nèperr'in verdiği karar odadaki herkesin yüzünü ve yüreğini yumuşatmıştı. Gamenn içinin şükranla dolduğunu hissetmiş, konuşmaya başlarsa kendini tutamamaktan çekindiği için Satrap Nèperr'e hemen teşekkür edememişti. Kardeşinin bütün hayatını çalmış yazgının

karanlık elinden hiç olmazsa onun mezarını ve hatırasını kurtarabilmişti. Nèperr tüm Anakara'ya açıklanması gereken asıl sırrın Serhenas'ın defterleri olduğunu söylemiş, On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin açılış töreninde bunun bizzat Bendag tarafından yapılmasının etkili olacağını belirterek, Bendag'tan bu konuda bir konuşma yapmasını rica etmişti. "Onların hatırasının bunu hak ettiğini siz de takdir edersiniz Bilge Şair," demişti. "Bazı durumlarda adaletin bir tek çeşidi vardır."

Konukları gitmek üzere ayaklandığında, masasının üzerindeki küçük sandıktan kadife örtülere sarılı avuç içi büyüklüğünde iki küçük paket çıkaran Nèperr, birini Bendag'a, diğerini Gamenn'e uzatıp "Bunlar size birer küçük armağan," demişti. "İkinizin de yolunuzun bundan sonrasında yeni başlangıç güçlerine ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Anakara'da çok zor bulunan Dagameyist taşı var bunların içinde. Dargın Göller Bölgesi'nden sökülüp getirilmişler."

"Güvercinin kaybolan kolyesinde kullanılan taşlar mı bunlar?" diye sormuştu Gamenn.

Gülümseyerek başıyla onaylamıştı Nèperr. "Dargın Göller'den geldiğine bakmayın, insanı hayatla barıştırır bu taşlar. Daha önce hiç kullanılmamışlar; hiçbir hayatın hatırasını, hiçbir büyünün hafızasını taşımıyorlar. Sizin ellerinizde başlayacak onların hayatları, hatıraları."

Bendag da, Gamenn de benzer bir mahcubiyet içinde teşekkür edip alıyor; ardından ikisi de sözleşmişçesine pencereden dışarı bakıyorlar. Her ikisi de dışarıda kendilerini bekleyen hayatın artık aynı olmadığını biliyorlar.

On üç dolunaylı yıl

Yavaş yavaş akşamüstünün alaca renklerini almaya başlayan Odragend'in göğüne önce Lelalu'nun Micla'dan uçurduğu güvercinleri geldi, gelip bir süre Atalagaya Meydanı'nın üzerinde durup, ardından üst üste taklalar atıp kanat çırptılar; alanı doldurmaya başlayanların onları coşkulu alkışlarla selamlaması üzerine meydanın üzerinde gösterişli kanat hareketleriyle geniş halkalar çizerek birkaç tur attıktan sonra civardaki yüksek yapıların saçaklarına, anıtların alınlıklarına, çevredeki çeşitli yontulara konarak kendilerince şenlik düzeni içindeki yerlerini aldılar. İçlerinden bazıları yıllar önce ilk kez Samarakad Surları'nda dalgalanmış olup şimdi Gurur Anıtı'nı süsleyen üzerinde "Kagemusha" şiirinin yazılı olduğu bayrağın üzerine kondu.

Lelalu her yıl şenliğe bütün güvercinlerini yollar, her birinin ayağına zar inceliğindeki parşömenlere yazılı şiirler bağlayıp meydandaki herkesi Bahira'daki güvercin çiftliğinde henüz küçük bir kız çocuğu iken yazdığı bir dizeyle selamlardı: "Adım bir kuş biçimi alacak, sonra başka bir dile konacak."

Bu gece Ehiyu'nun elinden "Yaşam boyu başarı ve onur ödülü" alacak olan Agabu şenliğin en önemli konuğu olarak kendisine ayrılan özel tenteli locada kayıtsız görünmeye çalışan mağrur bir ifadeyle oturuyor. Bu özel gece için hayli özenmiş olduğu belli, kendisinin ve yanındakilerin üzerlerinde güzel sepilenmiş derilerden pahalı giyitler var; ayrıca kemer tokasında bir zamanların Yeşilalaylar komutanı babası Settu'nun arması ışıyor. Başındaki asker-şairlere özgü sorguçlu başlığı bir imparator tacı gibi taşıyor. Sakin, vakur, azametli görünüyordu şimdi. İçini sakinleştirmişti. Son zamanlarda yakasına yapışmış olan kâbuslarının kendisini hırpalamasına izin vermemek konu-

sunda kararlıydı. Beyninde bir mandal indirmiş, kuşkuların, kaygıların, kuruntuların zihnine sızmasına izin vermiyor.

Hemen yanı başındaki Avona'nın görünüşüyse amforaların üzerine resmedilmiş zamansız masal perilerini andırıyor; dikkat çekici bir duygusuzlukla bakıyor çevresine... Hem herkesten çok orada, hem hiç orada değilmiş gibi... İpekten iplere dizili, ateşini içinde hâlâ canlı tutan kor kırmızısı taşların arasına mercanlar serpiştirilmiş, gözalıcı bir gerdanlık var boynunda. Bu ölçüde gözalıcı bir gerdanlık takıldığında sadeliğin şıklığını taşıyan, süsüne kaçılmamış bir giysiyle yetinilmesi gerektiğini akıl edecek ölçülü kadınlardan biri olduğu belli. Giysinin geniş dekoltesiyle gerdanlığın kor kırmızısı zaten yapacağını yapıyor bakan gözlere. Aynı zarafet bilgisiyle kulağından daha büyük küpeler takmaması gerektiğini de öğrenmiş. Kıl inceliğinde som altından teller salkımlanıyor kulaklarında. İnce, uzun parmaklarını süsleyen yüzüklerin taşlarından çıkan ışınımlar arada bir havada çarpışıp dört yana saçılarak yeniden kendisine döndürüyor bakışları. Eregion demircilerinin dövdüğü kudret yüzükleri nasıl görünmez ediyorsa parmağına takanı, Avona'nın taktığı yüzükler de sanki o ölçüde görünür kılıyor onu.

Tepeden tırnağa dikkatle gözetilmiş bu giysi ve takı kompozisyonuyla ateş ve güneş çağrıştırıyor Avona. Ölçülü olmasına özen gösterdiği bir vakar ve gururla, bu mutlu gününde kocasının yanında durmayı görev bilen alçakgönüllü bir eş tutumu sergiliyor. Eşine karşı ne denli saygılı ve uysal görünse de daha ilk bakışta, yanında erkeği olmadan da dimdik ayakta durabilecek bir kadın olduğunu bildiren bir güç yayıyor çevresine. Bazen bir kadının yüzü kalbindeki erkeğin ne kadar yer kapladığını söyler, Avona'mn yüzü bir şey söylemiyor. Tam karşılarına düşen locadaki Ehiyu bir tılsıma tutulmuş gibi gözlerini alamıyor ondan; her bakışında Avona'nın ne kadar Zeheyra'ya benzediğine bir kez daha şaşırarak külleri geçmişte kalmış bir ateşin anısıyla hafızası sızlıyor.

Dışarıya karşı göstermemeye çalıştığı bir gurur ve hayranlıkla arada bir gözucuyla yanı başında duran karısına bakıyor Agabu, ama yaşlandıkça bu gururu saklamakta zorlanır olmuş. Düşünüyor da: Sanki yaralanamazdı Avona, hiçbir şey onu incitemezdi. Onun varlığında Agabu'yu en etkileyen şey de buydu galiba; adlandırmakta, ni-

telemekte zorlandığı, hatta kendisinde belli belirsiz ürküntü yaratan bu tılsımlı güç... Her şeyde olduğu gibi, bir kadında da en çok güce tutuluyordu Agabu. Kaynağı, niteliği ne olursa olsun, mutlak bir güce...

Başka bir tenteli locada eşiyle birlikte Qkhanyus, Haritacı Kaa ve Horad, bu özel günde onu herkesten korumak istercesine gönüllü muhafızlar gibi Gamenn'in iki yanında dizili duruyorlar.

Az sonra Odragend gibi büyük bir kentin satraplığını yıllardır büyük bir başarıyla sürdüren Nèperr beliriyor meydanın ortasında. İnsanda kendiliğinden bir hayranlık ve itaat uyandıran adeta etrafını saran görünmez bir güç kabuğu var Nèperr'in. Kent üzerindeki egemenliğine nişan düşüren boynundaki satraplık kolyesinin ucundaki çekim taşı, deniz dibinin ezici gücünden korunmayı bilmiş nadide bir mücevher gibi var gücüyle ışıyor; tören gereği kirpiklerine hacim ve parlaklık kazandırmak için sürdüğü antimuan yağı ve göz çevresindeki antimuan karası sürme bakışlarını iyice keskinleştiriyor.

Gökyüzünde ilk dolunay göründüğünde âdet olduğu üzre Şenlik Yöneticisi Riyyani'nin elinden aldığı meşaleyle şenlik ateşini tutuşturuyor Nèperr; ardından dört bir yana püsküren kıvılcım sağanağı sarıyor ortalığı.

Güneşin tamamen sönmesiyle birlikte adeta sözleşmişler gibi gökyüzünün atlasında nice yıldır ezber ettikleri dansın adımlarıyla bir sağdan, bir soldan, bir yukarıdan, bir aşağıdan, kimi daha uzaktan kimi daha yakından gelen irili ufaklı aylar gün gibi ışıtmaya başlıyorlar ortalığı. Suyun kadim efsanesi gereği meydan havuzlarında ay aydınlığında yıkanan çırılçıplak çocukların, sevinç içinde çığlıklar atarak suyun içinde zıplayıp durdukları görülüyor.

Meydanı dolduranlar, şifa ve eğlencenin biraradalığını vurgulayan törensi hareketlerle kendilerinin ve birbirlerinin etrafında dönmeye başlıyor. Topluca yapılan danslardaki herkesi kuşatan esrime vaadine kapılarak insanın görme ve duyma yetisinden saklanan uzak bir âlemi dinler gibi dans ediyor; kasların bilgisiyle daha kolay ulaşılan köklü bir gerçeğe ulaşır gibi bedenlerinin çalkalanışlarına bırakıyorlar kendilerini. Dilden, yazıdan önceki dönemlerde insanın gövdesine kazandırdığı ifade bilgisiyle varoluşa; et, kan, kemikten yapılma cisme ve dansa teşekkür ediyorlar. Meydana yeni gelenlerin, ilk çağların gecesinden kalma bedensel çalkalanmalar içeren danslarıy-

la, benlik esritici bir aşkla kalabalığın ruhuna katıldıkları görülüyor. Boğaböğürten dedikleri davulların, çift katlı zilli teflerin ve boynuzdan yapılma üflemelilerin sesi çınlatıyor ortalığı. Birbirine bağlanarak salkım haline getirilmiş kemiklerin belli bir tartımla havada döndürülmesinden çıkan sesler, dans edenlerin etini aralayıp onların yaşayan kemikleriyle tokuşuyor sanki. Ölülerin ve dirilerin zamanları böyle buluşuyor.

On üç dolunay karşılanmış, ilerleyen zamanda bedenler yorgun düşmüştür. Şifalı bitki ve sebze sularıyla insanların içini yıkamasının zamanı gelmiştir.

Ortalık durulur gibi olduğunda yeniden On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nin Yöneticisi Riyyani beliriyor yükseltinin üzerinde; omuzlarını geleneksel "Mold Şalı" denilen altın şal örtüyor. Yaprak inceliğinde dövülmüş altın pullardan oluşan bu şalın uçları iki elinin ortaparmağında, şehrin mührünü simgeleyen kalın yüzüklere düğümlenmiş.

Ufak tefek bir kadın olmasına karşın, bulunduğu her yerde çevresine bir güç dalgası yaymayı beceren biri olarak göründüğü anda sessizliği sağlıyor. Kalabalık karşısındaki konuşmasına başlamadan önce geleneksel selamını vermek için dirsekten kırdığı kollarını iki yana açtığında omuzlarını örten gösterişli Mold Şalı'nm pul pul ışıyan altın kanatları herkesi kucaklar gibi iki yana açıldı; onun bu hareketi üzerine rengârenk bir denizi andıran kalabalık şöyle bir uğuldayıp dalgalandı. Basmakalıp birkaç söz, dilek, teşekkür ve temenniyle hayli kısa tuttuğu açılış konuşmasını bu yıl çok önemli, değerli bir konukları olduğunu, kendilerinin de hiç beklemedikleri büyük bir sürprizle karşılaştıklarını, sözü çok uzatmadan yerini, bugün, burada, aralarında bulunmasının herkesi çok heyecanlandırıp mutlu edeceğinden emin oldukları bir konuğa bırakacağını söyleyerek tamamladı. Bu konuğun Odragend'deki varlığının onu heyecanlandırmış olduğu sesinin tonundan anlaşılıyordu.

Yakaları sırmalı konuşma cüppesinin içinde iyice kaybolmuş görünen Bendag sakin görünmeye çalışan ağır adımlarla ilerleyip kürsüdeki yerini aldığında, kalabalıkta herhangi bir şaşkınlık ve dalgalanma belirtisi olmadığına bakılırsa, onu tanıyan birileri çıkmamıştı. Onu Tau'daki malum geceden hatırlayan, o gece kuzey çadırında şiirlerini dinlemiş birileri olmalıydı kalabalık arasında, onlar bulunduk-

ları yerden herhangi bir tepki gösterdiyseler bile şu insan denizinde fark edilmemişti.

Kalabalıklar karşısında ayakta yapılan konuşmalarda âdet olduğu üzere, o da kollarını dirsekten kırıp iki yana açarak kendisini dinleyenleri selamladıktan sonra söze başladığında, kalabalığın dikkat kesilmiş bakışları karşısında kafasında sıraladığı bütün cümlelerin bir anda uçup gittiğini, şimdi aklından dağınık düzen geçenleri yeni baştan biçimlendirmesi gerektiğini hissetti. Zihni tamamen boşalmıştı sanki. Aslında savruk da olsa içinden geldiği gibi konuşacaktı. Galiba en doğrusu buydu.

"Dostlarım, Odragend'liler, Anakara'lılar, her yıl olduğu gibi uzak yakın hemen her yerden buraya akın etmiş olan herkesi bu kutlu gecede, on üç dolunayın parlak ışığı altında yürek dolgunluğuyla selamlıyorum.

"Hayatın bir adaleti var mı, emin değilim, ama şiirsel adalete her zaman inandım. Ne olursa olsun bir gün dönüp gelecek olanın telafi gücüne inandım. Hakikati şiirle arayanların, yaşadıklarını şiirle geri verenlerin, hayata anlam borcunu ödeyenlerin bu sözümü derinden kavrayacaklarından kuşku duymuyorum. Yıllar sonra bugün burada olmamın, şimdi karşınızda durmamın benim hiçbir zaman tam olarak kavrayamayacağım, hayatın adaletine ilişkin köklü bir anlamı olmalı. Ben yalnızca şu an hissettiklerimi, sözcüklerin yoksullaştırdığı duygularımı dillendirebilirim size. 'Şimdi yapılması gereken şey'in yükü, bazen bütün bir hayatı kuşatır. Ben de 'şimdi yapılması gereken'i yapacağım. Size açıklanması gerekeni açıklayacağım.

"Çoğu zaman farkına varmasak da hepimizin hayatında yaşam deneyimimizin açıklamaya yetmediği doğaüstü denebilecek bir şeyin huzurunda olduğu duygusuna kapıldığı varlığımızı kamaştıran bir an vardır. Benim için şu an böyle işte.

"Biraz sonra siz de anlayacaksınız ki benim için de, sizin için de hayli gecikmiş bir buluşma bu. Buraya geleceğime bundan tam elli yıl önce söz vermiştim, oysa ancak şimdi gelebiliyor, karşınıza ancak şimdi çıkabiliyorum. Kusura bakmayın dostlarım, biraz geciktim; belki bu gecikme de hayatın şiirsel adaleti gereğidir.

"Sanırım artık sabrınızı fazla taşırmadan size kim olduğumu açıklamam gerekiyor. Yıllar önce aranızdan ayrılıp uzaklara giden, başka

diyarlarda izini kaybettiren, kendisinden bir daha hiç haber alınamayan, birçoğunuzun artık ölmüştür sandığı eski bir şairim ben. Adımı kendim söylemektense, bir şiirim beni size hatırlatsın isterim. Anakara'ya döndüğümde beni ilk karşılayan şu yaşlılık yıllarımda bana kaderin hediyesi olan güzel bir kadın ve şimdi size okuyacağım bu şiir oldu. O gün güzel bir kadının kuşağından çıkardığı bir parşömenden denize karşı okunmuştu. Ben de şimdi karşımdaki insan denizine karşı okumak isterim," deyip adı "İpliğin Cesareti" olan şiirini okumaya başladı.

Daha şiirin ilk dizeleriyle birlikte sesi şaşkınlıkla yükselen bir uğultunun arkasında kalmıştı şimdi. Birdenbire kabaran bir denizin görkemiyle rengârenk bir uğultuyla dalgalandı kalabalık. Sevincin havaifişekleri, mutluluğun kıvılcım püskürmeleri, neşenin ruhu kapladı meydanı, göğü... Bendag'ın bir anda üzerlerine gerilen varlığı Odragend'in göğünde yeni bir dolunay gibi ışımaya başladı. Kalabalığın dinmeyen uğultusunda, yıllarca beklemiş bir heyecanın kendi üzerine katlanarak büyüyen yankısı vardı. Bu yankı meydandan yollara, ara sokaklara, şehrin arka mahallelerine taşıp, oradan kırlara ve uzaklara; daha şimdiden geleceğe kalacağı anlaşılan efsane katında bir hikâyeye doğru süzülüp kanatlandı.

Bendag'ın coşkulu kalabalığı yatıştırmak için havaya kaldırdığı elleri, bu nedenle birkaç kez boşlukta asılı kaldı.

"Yıllar sonra Anakara'ya dönmekteki amacım, doğduğum yerde sessizce ölmekti aslında. Bu yolculuk sırasında Odragend'e uğrayıp burayı son bir kez görmek, On Üç Dolunaylı Yıl Şenliği'ni son bir kez sizlerin arasında kutlamak istediğimi biliyordum elbet, ama bu kürsüde olacağım, böyle bir konuşma yapacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Yazgımız, başkalarının yazgılarıyla ne zaman kesişir, kararlarımızı neler biçimlendirir, yolumuzu ne böler, kim değiştirir, bilinmez. Uzaklardayken çok şey öğrendim, başka hayatlar ve varoluşlar keşfettim, ama bugün burada hayat hakkında konuşurken nerdeyse bir çocuk kadar saf ve şaşkınım; yaşamın bilinmezlikleri, tuhaflıkları, bize oynadığı oyunlar karşısında ne denli silahsız, savunmasız olduğumuzu şu kocamış yaşımda bir kez daha anlamış bulunuyorum."

Bir an durdu, soluklandı. Yüzü önemli bir şey açıklamaya hazırlanan birinin yüzüydü şimdi.

"Benim Anakara'yı terk edip uzaklara gittiğim yıl, burada şiir filozofu Moottah ve çırakları Zeey ile Tagan'ın hunharca katledildiklerini bilmiyordum, bunu ancak yıllar sonra buraya döndüğümde, hatta onların hatırasına diktiğiniz anıt heykeli gördüğümde öğrendim. Zaten bugün burada, bu kürsüde bulunmamın asıl nedeni size döndüğümü haber vermek değildi aslında, yoksa kimselere görünmeden geçip gidecektim buralardan. Vicdanınızda hâlâ yükünü olanca ağırlığıyla taşıdığınız yıllar önce işlenmiş bu hunharca cinayete ait bir sırrı açıklamak, kaderin tuhaf bir cilvesi olarak meğer bana düşmüş, ben sanki şiirin adaleti gereği bu işle görevlendirilmişim.

"Elli yıl önce öldürülmüş birinin o zaman yapmayı tasarladığı konuşmayı, yıllar sonra doğduğu topraklara geri dönen bir kayıp şairin yapmasında, kaderin ve şiirin bir bildiği olsa gerek. Belki de tek borçlu olduğumuz adalet, şiirsel adalettir!

"Bizzat kendisinin kaleme alıp bir defter kapağına mühürleyerek sakladığı şu elimde gördüğünüz konuşmayı, o zaman öldürülmeseymiş elli yıl önce Moottah'ın bizzat kendisi yapacakmış sizlere. Yıllar sonra bulunan bu konuşmayı şimdi onun ruhuna ve anısına layık biçimde okumaya çalışacağım."

Konuşmasının bundan sonrasında Bendag, Moottah'ın "Dostlarım bugün burada, size önemli bir gerçeği açıklamak için bulunuyorum. Yıllardır zalimce kandırılmış olan sizleri bir konuda aydınlatmak için çıktım buraya," diye başlayan ve daha sonra başta "Kagemusha", "Gölgelerin Anadili" olmak üzere onca zaman nice şehrin surlarında, insanların kalplerinde ve hatıralarında dalgalanan Agabu'nun sanılan şiirlerin asıl sahibinin Serhenas olduğundan, Zeheyra'nın verdiği bilgilerin ışığında onun çift kılıçlı armasının Tarkusyu tarafından keşfinden ve Serhenas'ın kuşkulu ölümünden söz eden konuşma metnini tane tane okudu. Söylediklerinin kanıtı olarak gene Serhenas'ın yıllar sonra bulunan defterlerini herkesin başının üstünden gezdirir gibi havaya tutarak bir yarım ay çizdikten sonra Moottah'ın da yıllar önce aynen böyle yapacağını tahmin ederek, "Suçunun ve günahının sugötürmez kanıtları olarak "Agabu'nun bizzat kendisi tarafından yıllarca kilit altında tutulan bu defterlerin kendisine Zeheyra tarafından teslim edilmiş olduğu, bu sırrın artık açıklanmasını istediği bölümü oku-

du. Ardından Bendag, yetkililerin kuşkusunu dile getirir biçimde Agabu'nun o zamanki karısı Zeheyra'nın tam da o günlerde kaybolup, ölüsünün nice sonra bulunmasındaki kuşkulu duruma, bütün bunların bir tesadüf olduğuna inanmanın güçlüğüne dikkat çekti. Bütün bu açıklamaların Agabu'nun tam da yaşam boyu onur ödülü alacağı bir güne denk gelmesindeki şiirsel adalete bir kez daha vurgu yapma gereği duydu. Her şey dramatik oyunların yaşamdan süzülen kuralları-na uygun olmalıydı.

Bendag'ın konuşmasının bir noktasında Agabu oradan kopup tamamen uzaklarda bir yere çekilmiş gibiydi artık; söylenenlerin kendisiyle hiçbir ilgisi yoktu sanki. Yorgun omuzları için bu yük hem çok fazlaydı, hem artık pek bir şey ifade etmiyordu; hatta bir şeylerden kurtulmuş gibi tuhaf bir rahatlama duyduğu bile söylenebilirdi. Yıllardır bir türlü bulunamayan o uğursuz defterler şimdi Bendag'ın ellerinde havaya kalkmış Agabu'nun boynuna inecek bir kılıç gibi sallanıp duruyordu. Aslında gülmek istiyordu, bütün bu saçma sapan şeylere böğürürcesine gülmek! Karanlıkta beklemiş bir güç, son sözü söylemek için ansızın ortaya çıkmış, onu bir anda yolun sonuna getirmişti. Kendi oradaydı, ama suyun altından bakar gibi bakıyordu etrafa. Gerçekten bu kadar sakin olabilir miydi? Belki de gördüğü kâbuslar kılık değiştirmiş olarak sürüyordu; gözlerini açtığında kendisini yatağında gene ter içinde sırılsıklam bulacak, bunun da bir rüya olduğunu anlayıp üstünü değiştirmek üzere yatağından kalkarken bir kez daha geçmişin hayaletleriyle boğuşmak zorunda kalacaktı. Gururunu yıllar önce şiirle değiştirmişti aslında. Bu nedenle artık yara almaz sanıyordu, şimdiyse yara alan yerinin neresi olduğunu bilmiyordu. Başka birinin şiirinde bedenleneli beri kaybettiği kendi vücudu, yavaş yavaş bütün hasarlarıyla geri geliyordu sanki.

O esnada herkes gibi Bendag'ın konuşmasını dikkatle dinleyen Avona'nın yüzündeki –epey güçsüzleşmiş de olsa tamamen silinmemiş– o belirsiz gülümsemeye takıldı gözü; bu maske gülümseme karşısında içinin birdenbire öfkeyle dolduğunu hissetti. İçinin kuytusundan beklenmedik bir hızla ortaya çıkan güçlü, sarsıcı duygular ve herhangi bir yoruma, yanlış anlamaya pay bırakmayacak berraklıkta apaçık sözcüklerle bu kadından her zaman ölesiye nefret etmiş oldu-

ğunu fark etti. Kendisini başkasının şiirleriyle kazanılmış bir şöhretin ağırlığına ve onun sahte hayatına bağlayan her şeyden kurtulup özgür kalmış ruhu, Avona'ya karşı tepeden tırnağa kinle bilenmiş olduğunu kabul etmekte de özgür kalmıştı. Agabu artık kendisi olabilirdi; yalnızca kendisi. Avona'ya bu duygularla bakıyordu şimdi. Bendag'ın anlattıklarının dehşetine hâlâ uzak kalabilen bu kımıltısız yüzde hayatını mahveden her şey saklıydı sanki; Zeheyra'ya benzeyen ve benzemeyen yanlarıyla başına gelen her şeyin sebebi oydu; her şeyi o berbat etmişti! Hayatını zindana çevirmiş olan bütün sırlar, karmaşalar bir kagemushanınki kadar acımasız ve riyakâr olan bu kayıtsız yüzde yıllarca saklandığı halde, o şimdi olan bitenlerin tamamen dışındaymış, hiçbir sorumluluğu yokmuş gibi yapabiliyordu.

Bazen apaçık soran gözlerle, bazen gözucuyla arada bir dönüp kendilerine bakanlara Avona, bu fırtınayı da göğüsleyip atlatmaya hazır, her durumda kocasının yanında durup destek olacak anlayışlı, şefkatli bir eşin güven veren ifadesiyle karşılık veriyordu. Agabu o an karşı konulmaz bir arzuyla karısına saldırmak, yüzündeki o mel'un ifade silinene kadar boğazını sıkmak istedi. Öte yandan onu öldürüp parçalarına ayırsa, etini lime lime etse bile bir masal hayvanına aitmiş gibi havanın boşluğunda bir görünüp bir kaybolan bu gülümsemenin hiçbir yere kaybolmayacağına ve ölene kadar kendisine işkence etmeye devam edeceğine inanıyordu.

Agabu'nun son hatırladığı, kınından sıyırdığı hançerle karısının üstüne saldırdığında etrafını bir anda sarıp hançerini elinden alan Tauro ve adamlarının arkasında, kendisine acımaklı gözler ve aynı gülümsemeyle bakan Avona'nın parmağının ucuyla eteğini şöyle bir kaldırıp, boynunu hafifçe kırarak bunun da atlatılabileceğini ima eden davranışı oldu.

Kapanmayan gözler

O gece kötülük dolu bir sevinç içinde öldü Ehiyu. Yaşamı boyunca kendine ait başarıların hiçbiri, Agabu'nun bütün yaşamını hiçe çıkaran bu bozgun karşısında duyduğu sevinç kadar mutlu etmemişti onu.

Yaşadığı yüz yirmi küsur yılın ruhundaki yükü, etindeki kemiğindeki ağırlığı bir anda üzerinden kalkmış, damarlarında donmaya yüz tutmuş kan tutkuyla tazelenmiş; adeta yaşama yeni başlayan hınç ve hırs dolu genç bir adam oluvermişti. Duyduğu amansız sevinçten tüm varlığı ürperiyor, enez sakalının canlanmış tüyleri sımsıkı bağlandıkları kurdeleler içinde bile tek tek titriyordu. Bir türlü yerinde duramıyor, yaşına ve konumuna yakışmayan bir ivecenlikle oradan oraya nedensiz bir biçimde koşturarak coşkusunu yatıştırmaya, içini dizginlemeye çalışıyordu. Tutuşmuş yağ gibi parlayan gözbebekleri büyümüş, kaçtıkları göz çukurundan dışarı fırlayıp yeniden hayata karışmaya çalışıyor gibiydiler. Herkesin, kendi kötülüğünün karanlık batağında yavaş yavaş çürüyerek öleceğini sandığı bu adam bir anda gençleşmiş, ama kaderin son bir hediyesi sayılacak bu dipdiri mutluluk ve sevinç yaşlı kalbine ağır geldiği için olduğu yere yığılıp ölüvermişti. İnanılır gibi değildi ama hayallerini, umutlarını, heveslerini yıllar önce tüketmiş, içinin hiçbir ışığı kalmamış bu adam sahiden sevinçten ölmüştü! Sanki bunca yıl bilmeden için için bugünü, bu anı beklemiş, can düşmanının yıkımına tanıklık etmeden göçüp gitmek istememişti. Yıllar yılı kıskandığı, bir tek kişiye bile "muhteşem" olduklarını söyleyemediği o şiirleri Agabu'nun yazmamış olduğunu bilmek yetmişti ona. Bu saatten sonra şiirlerin asıl sahibinin kim olduğu önemli değildi, sözü edilen kişiyi tanımıyordu bile! Hiç bilmediği, duymadığı; duymuşsa bile aklında yer etmemiş, hiç hatırası ol-

mamış, ölüsü bile çok gerilerde kalmış biri için bundan sonra hiçbir şey hissedemezdi zaten. Buna vakti kalmamıştı.

Yığıldığı yerde artık sonunun yaklaştığını hissettiğinde tek üzüntüsü, Agabu'nun nasıl rezil ve perişan olduğunu görmenin mutluluğunu bir süre daha yaşayamayacak olmasıydı. Çırpınmaları yavaşlayıp son nefesini verdiğinde başında duran dört oğlu onca çabalarına karşın babalarının gözlerini kapatamadılar; bir anda kaskatı kesilmiş gözkapakları, dördünün de ellerinin yaşayan kudretine direnerek artık göremeseler bile Agabu'nun mahvolduğu bir hayata açık kalmayı sürdürmek niyetindeydiler.

Defterlerdeki hayat

Yazgının bu acımasız oyununda kendisinin de bir kurban olduğunu düşünmeye başlamıştı Gamenn. Yıllardır onca suçlunun izinde at sürdüğü yollarda bunu idrak edeceği bir âna doğru yürümüştü demek. Aştığı onca dağ, geçtiği onca ırmak, atının ayaklarından süzülen Şmna'nın kutlu suları, teptiği onca sarp yol, geceler boyu üzerine dökülen tozyıldızları bu an için miydi? Onca yılı tek bir an söndürsün diye miydi? Neye isyan etmesi, kimi suçlaması gerektiğini; içini nasıl yatıştıracağını bilemiyordu. İnsan hayatını telafisi olmayacak şekilde değiştiren bazı olaylar vardır. Bu da onlardan biri olmalıydı. Belki de yaşam kendisine bundan böyle bütün hayatını değiştirmesi gerektiğini söyleyen bir işaret ışığı yakmıştı. Hayatında dağ, ırmak, yol susacaktı. Sys'in kapı önüne bağlanıp dinlenme zamanı gelmişti belki de... Belki de yaşamının geri kalanında Ümma'nın elma ağaçlarının altına uzanıp gaveleana menekşelerinin kokusunu içine çekerek yaşlanacaktı.

Bu olanlarda hayatın bütün uğursuz tahminlerini aşan karanlık bir ceza vardı. Gamenn bunun, yaşamın bir insana oynayabileceği en acı oyun olduğunu düşünüyordu.

Qkhanyus, Horad ve Kaa yalnız bırakmamışlardı Gamenn'i. Khora'nın tuttuğu Tagan'ın rüya defterlerini önlerine birer define haritası gibi açmış hep birlikte kederli gözlerle bakıyorlardı. Kayıp bir hayatın içine gömüldüğü bu defterdeki bulanık şifreler belki hiçbir zaman çözülemeyecekti. Pepqemok hiç olmadığı kadar sakin ve sessizdi; herkese sıcak, soğuk içecekler, çerezler dağıtarak hizmet etmişti.

Haritacı Kaa'nın gözlerinin önünden yıllar önce bir han odasında karşılaştığı o küçük çocuğun ocağın dolgun alevleriyle ışıyan yüzü

gitmiyordu. Kendi tenine dövmelenmiş yolların tarifiyle Sued'a uğurlamıştı onları. Moottah'ın çıraklarını yıllarca hep o geceki akıllı, sevimli, hayat dolu halleriyle hatırlamış, her hatırladığında içi yanmıştı.

Önündeki defterlerin birinde, "Kaney'in elli birinci yılının altıncı ayının bir sed günündeyiz," diye başlayan bir cümleye takılmıştı Gamenn'in gözü; yabancı dilde yazılmış bir kitabın satırları arasında kaybolurcasına zihni ve bakışları bulanmıştı. Bundan böyle bu defterlerin, toprak altından çıkarılan şair levhalarının şifreleri gibi yaşamının merkezine yerleşeceğini düşündü. Sanki kendi hayatı tamamlanıp bitmiş, şimdi ömrünün geri kalanını, kardeşinin kayıp yıllarının gizini çözmeye adayacağı başka birinin hayatı başlamıştı. İpucu yerine geçebilecek ayrıntıların el yordamı izini sürerek, sayfalar, satırlar arasında rastlayacağı tahmini kanıtlarla çeşitli olasılıkları sıraya koymanın zalim bulmacaları kalmıştı ona. Yeraltından çıkartılan bir buluntunun parçalarını yerleştirir gibi defterlerin bulanık sayfaları arasına dağılmış onca kayıp rüya, kırılıp iç içe geçmiş onca anı parçasından yıllar önce öldü sandığı kardeşinin yaşadığı hayat hakkında fikir verecek bütünlüklü bir hikâye çıkarmak mümkün müydü? Hem o korkunç hayatın yıkıntıları arasında gezip tahmini bir yaşamöyküsü kurmaya çalışmak neyi değiştirecekti? Qkhanyus ve diğerlerinin dediği gibi, o artık kardeşi değildi ki! O başka biriydi, yaşamın, kazanın, kaderin değiştirdiği bambaşka biri! Gamenn'e bu kötü rastlantının kendisini teslim alıp hayatını zehretmesine izin vermemesi gerektiğini söyleyen Qkhanyus ve diğerleri, "Bırak her şey toprak altında kalsın," diyorlardı. "Bu hayatın levhalarından kendini acıtacak şeyler dışında bir şey çıkaramazsın. Bunu kendine yapma! Udbera'lı sır toplayıcılar gibi Kasreina yolunu tırmanmalı, geçmişin kederlerini ardında bırakmalı, kendini unutmanın gücüne emanet etmelisin!"

Oysa Gamenn bir yandan biliyordu ki bundan sonra ne kadar yaşarsa yaşasın bu ketum, yabanıl, haşin mizaç hiç sükûn bulmayacaktı içinde. İki kişi olarak doğanların yıldızı hayat boyu rahat vermezdi.

Arkadaşlarına ve kendine ne kadar söz vermiş olsa da günlerce defterlerden gözünü alamadı Gamenn... Geçici de olsa kendisini ikna etmeye yetecek kalın çizgileriyle kaba bir hikâye çıkarabilmişti okuduklarından. Rüyalarda sık tekrarlanan bir motif olarak uçurtma ipi-

ne tutunup uçmak Gamenn için anlaşılırdı. Mevsim gezmenlerinden birinin hayvan ölüleri arasında bulduğu yaralı bir çocuktan söz edilmiş olması, Tagan'm uçurumun dibindeki hayvan ölülerinin üzerine düştüğü için hayatta kaldığını açıklamaya yarayan bir ipucu yerine geçiyordu. Arada bir çeşitli vesilelerle sözünü ettiği ağzındaki kan ve tüy tadı, yarı baygın bir halde o şehirden bu şehire taşınmış olduğu günlerin anısından kalma olmalıydı. Çok sonra kayıt düşülen başka bir rüyadaysa bulduğu yaralı çocuğu kaçıran o mevsim gezmeninin kör olduğu çıkıyordu ortaya. Bir dönem bir kervan otacısının yanında uzak diyarlar dolaştığı, sonra çapulcu çetelerinin eline geçtiği anlaşılıyordu. Sonrası kim olduğunu hiçbir zaman hatırlamadan, gün günden kötüleşerek oradan oraya süreklenmiş ümitsiz bir hayatın izlerini taşıyordu. İşlenilen cinayetlere ilişkin rüyalarda resimlenen veriler Gamenn'in önceden de tahmin ettiği gibi kendi uğradığı saldırıda yaşadıklarını bu kez saldıranlar açısından canlandırıp tekrarlama üzerine kurulu olduğunu doğruluyordu. Olaylar ve zamanlar arasında büyük kopukluklar olmakla birlikte, Gamenn'in eldeki hasarlı parçalardan yaptığı çıkarsamalarla yamayabildiği hikâye kabaca buydu.

Gamenn'in zihnini en meşgul eden şey onca yıl oradan oraya savrulurken gözü gibi korumaktan vazgeçmediği Moottah'm çantası ve Serhenas'ın defterlerine ilişkin rüyalarına sızan tek bir imgeye, bir söze, bir duyguya rastlanmamış olmasıydı. Kendisine teslim edildiğine inandığı bu emanetleri adeta kendinden bile saklamış, nedenini bilmese de yerine getirmekle yükümlü olduğu bir görev ve sorumluluk duygusuyla yıllarca yanından ayırmamıştı. Nasıl işlediğine hiçbir zaman akıl yetirilemese de hep söylendiği gibi adaletin terazisi sessiz çalışırdı.

Oreganu heykelinin çevresinde ve kayalıklarda bulunan bir çocuğa ait olduğu belli derisi soyulmuş bir el, parmakları kopmuş bir ayak, kırılmış bir kemik parçasından biri Tagan'ın cesedinden artakalmış sanılmıştı o zamanlar. Ceset parçalarının büyük bir kısmı uçurumdan aşağı kayalıklara atılmış, kayalıklardaki derin yarıkların arasında kaybolmuş ya da yırtıcı kuşlara yem olmuşlardı. Tagan'm o canilerin elinden kurtulmuş olmasının nasıl bir mucize olduğunu şimdi anlıyordu Gamenn; ama ne yazık ki o mucize, hayatta bıraktığı Tagan'a bir hayat vermemiş, aklını ve ruhunu tamamen yitirmiş olarak

eline düştüğü kişilerin yanında, kendisini gün günden eli kanlı bir caniye dönüştüren ölümden beter bir hayat yaşatmıştı.

Gamenn'in tek tesellisi, Tagan'ın son anda kardeşini hatırladığına dair bir an gözlerinde parlayan o çocuk ışığıydı. Yakalandığı için değil, o ışığa dayanamadığı için kendini uçurumdan aşağı atmış olmalıydı.

Marangoz

Çatı kirişlerinden kapı pencere sövelerine, zemin tahtalarından duvar kaplamalarına varana dek evdeki her şey onun elinden çıkmaydı. Marangoz'un. "Marangoz". Adını söylemeyip ona "Marangoz" diye seslenmek Gamenn'in hoşuna gidiyordu. Elinden her iş gelen, iri yapılı, becerikli bir adamdı, bu evin tamamını o yapmıştı aslında. Kendi deyişiyle "elleriyle düşünürdü" o; kavradığı her şeye ruh ve şekil kazandıracakmış gibi görünen biçimli parmakları, damarlı elleri vardı. En sıradan tahta parçası bile onun ellerinde yepyeni bir hayat bulurdu.

Bir keresinde ortak bir tanışları için "Bazı insanlar meşe ağacı gibidirler, eğilip bükülmezler sadece kırılırlar," benzetmesini yapmıştı Köezey. Gamenn o an nedense onun kendisini de tarif ettiğini düşünmüştü. Köezey de sert ve kırılgandı çünkü; duygularını dile getirmekten hoşlanmaz, içini başkalarına açmazdı. Dinlendirici bir sükûneti, insanda güven uyandıran bir sessizliği vardı Köezey'in.

Karısı, beş çocuğu, çeşitli cinslerde birkaç köpeğiyle birlikte Eddnabari'nin büyük çayıra açılan ucunda tek başına duran iki katlı bir evde oturuyordu yıllardır... Az ötede, yarısını kereste yığdığı depo, yarısını da tezgâh ve iş aletlerinin bulunduğu atölye olarak kullandığı yüksek damlı ikinci bir yapıdan başka hiçbir şey yoktu civarda.

Az bulunan seçkin ağaçların ahşabından yontulmuş, kıvamı esnek reçinelerle biçimlendirilmiş gene kendi elinden çıkma güzel mobilyalar süslüyordu evinin salonunu. Her biri ustalığın, ince işçiliğin gösterişe kaçmayan sade zarafetiyle göz dolduruyordu.

Hep "Anakara'nın hemen hiçbir bölgesinde bu kadar çok ağaç çeşidini bir arada bulamazsın," derdi Köezey. "Bir marangozun en mutlu olacağı yerde yaşıyorum. Daha ne isterim?"

Marangoz son yıllarda işleri iyice ilerletmiş, demesine bakılırsa artık sadece dolap, kapı, mobilya değil, tek ve çift katlı posta arabaları için yeni modeller çizip uzun yol arabaları da yapmaya başlamıştı. Elinin altında bir de fırçası sağlam araba ressamı vardı. Bunu söylerken yüzünde mahcup bir çocuk uyanıyordu adeta.

Benzer konuşmalar daha önce de aralarında defalarca geçtiği halde, bunlardan ilk kez söz ediyormuş gibi her seferinde aynı heyecanla anlatırdı Marangoz. Ağaçlardan, kerestelerden, tahtalardan, ahşapla ilgili hemen her şeyden konuşmanın onu ne denli mutlu ettiğinin farkında olan Gamenn, aynı şeyleri tekrarlayıp durmasına ses çıkarmaz, hep aynı ilgiyle dinlerdi onu.

Bunca yıl tek bir sözcük bile silinmemişti sanki o eski konuşmalarından; hâlâ salondaydılar, mobilyaların arasında yığılı duruyorlardı.

Evde yalnızlar, Köezey'in çocukları, karısı ve köpekleri komşu çiftliklerden gelen arkadaşlarıyla birlikte akşam sungusu için çayırın düzüne inmişler...

Her ne kadar birbirlerine göstermemeye çalışsalar da Gamenn ile Marangoz'un varlığından bütün eve yayılan hüzün ve yeis bir top bulut gibi asılı duruyor havada.

Salonun kuzeye bakan köşesindeki geniş ağızlı büyük şöminede bastırmakta olan akşamüstü esintisinin serinliğini alacak hafif bir ateş yanıyor. Yanmadan doğrudan kor olan okaliptüs kütüklerinin kırpışıp duran ışıltısını sadece seyretmek bile insanın içini ısıtmaya, ruhunu sakinleştirmeye yetecekken şimdi ikisinin de ne tenine, ne gözlerine bir şey ifade etmiyor.

Çayırın üstünde yavaş yavaş batmaya ilerleyen güneşin akşamüstü hüznünü dolgun bir sessizlik içinde paylaşıyorlar. Öteden beri ne zaman bir araya gelseler çok az kelimeyle konuşup anlaşırlardı. Şimdi olduğu gibi aralarındaki bağın yalnızca kuvvetini hissetmek bile yetiyor ikisine; günlerce tek söz etmeden, birbirlerinden hiç sıkılmadan yan yana durabileceklerini, oldukları yerde dalgın gözlerle karşıdaki çayıra, manzaraya, göğe bakabileceklerini bunca yıllık arkadaşlığın bütün evrelerinden biliyorlar.

Gamenn, Köezey'i asla buranın dışında bir yerde hayal edemiyor. O, toprağın derinlerine kök salmış buradaki ağaçlardan biri adeta. Et-

rafı çevreleyen ormanın zenginliği, civardaki ağaç çeşitlerinin çokluğu bir yana, burada yaşaması için bir zamanlar kardeşinin buradan geçip gitmiş olması Köezey'e yetiyor.

Eddnabari'de, küçük meydanın göbeğindeki sivri kubbeli çatısı ve çevresini kuşatan çubuklu parmaklıklarıyla daha çok bir kanarya kafesini andıran, dört bir yanını kuşatan pencelerinden vuran ışıkta şeker gibi gülümseyen pastaevinin duvarında, kardeşi Zeey'in, Moottah ve Tagan'la birlikte çizilmiş bir resmi asılı. Eğreltiotları, gardenyalar, mimozalar, küpeçiçekleri arasında Moottah'm iki yanında iki çiçek gibi duruyorlar Zeey ile Tagan. O pastacının duvarında bu resmi gördüğü an Cadebra'yı bırakıp buraya yerleşmeye karar vermişti Köezey. Kardeşinin Moottah'ın eteğinde onca yer gezip dolaşmış olduğunu bilmesine rağmen, sanki Zeey, Cadebra'dan ayrıldıktan sonra yalnızca burada yaşamış gibi gelmişti ona; zamanın solgunlaştırdığı o resim pastacının duvarında durdukça Köezey de burada, Eddnabari'de yaşayacaktı; kardeşinin, Zeey'in yanı başında.

Şimdi yaptığı Eddnabari'nin posta arabalarının üzerinde pastacının duvarındaki o resmin bir kopyası mutlaka yer alıyor, her araba gittiği yere kardeşinin, Tagan'ın, Moottah'm hatırasını taşıyordu.

Hemen her yıl en az bir kere Marangoz'un yanına uğramayı şaşmaz bir alışkanlık haline getirmişti Gamenn; ikisi de yıllar önce kaybettikleri kardeşlerini çoğu kez anmaya bile gerek duymadan, ama sürekli onların varlığını yanlarında hissederek birlikte vakit geçirirlerdi. Kendi ikizlerinin yokluğunun yaşamlarında nasıl telafi edilmez bir noksanlık yarattığını birbirlerinden başka kimse bu kadar derinden anlayamazdı çünkü.

Gamenn kuşağından çıkarıp batan güneşe karşı elinde tuttuğu pelerin tokasını neden sonra dönüp kederli gözlerle gösterdiğinde, bir şey söylemesine gerek kalmadan Köezey'in gözleri dolmuş, başını öne eğmişti; hikâyesini iyi bildiği o toka, bir pelerinin iki yakasını tutturucasına sanki kaybedilmiş yılları Gamenn'in elinde bugüne bağlıyordu.

Bu yılki On Üç Dolunaylı Yıl Şenlikleri'nde olup bitenleri geldiğinde Gamenn'den dinlemişti uzun uzun. Hiçbir zaman ağzı laf yapan biri olmamıştı Köezey, ama şimdi büsbütün dilsizleşmiş, teselli yeri-

ne geçebilecek en sıradan sözleri bile bulup çıkaramaz olmuştu içinin kırçıllaşmış yumağından.

Olup bitenleri sonradan düşündüğünde Gamenn, Odragend'de başından geçenlerin aldatıcı bir rüya, bir sanrı olmaması için hiçbir neden göremiyordu. Yaşananların gerçekliğine ikna olmakta güçlük çekeceği kadar apansız ve hızlı bir biçimde olup bitmişti her şey. Kardeşini bir anda karşısında bulmasıyla kaybetmesi arasındaki süre o kadar kısaydı ki olanların, yaşadıklarının gerçekliğine inanmak için aynı şeyleri günlerce Qkhanyus, Haritacı Kaa ve Horad'la defalarca konuşma ihtiyacı duymuştu. Yaşananları ne kadar dile döküp yüksek sesle anlatırsa, her şey kendi gözünde o kadar gerçeklik ve inandırıcılık kazanacaktı sanki.

Aslında yalnızca Marangoz'u görmek için değil, kafasını toplayıp yaşamının bundan sonrasını nasıl geçireceğine karar vermek için de gelmişti buraya. Önce Köezey'i görmek, olanları önce ona anlatmak istemişti, sonra gidip Ümma'yı görecekti; yaşamının bundan sonrasında yeniden at sırtında yollara düşebileceğini sanmıyordu artık. Birdenbire önceden tanımadığı bir yorgunluk çökmüştü omuzlarına. İçindeki muamma dinmişti. Yaşam bunca yıl sonra başka yerinden yaralamıştı onu. Olanlara inanması kolay olmayacaktı. Belki de hiçbir şey yapmadan, bir şey düşünmeden bir elma ağacının altında uzun uzun dinlenmesi, kendini rüzgârın taşıdığı gaveleana menekşelerinin kokusuna ve günlerin akışına bırakması gerekiyordu. Bunun için geniş bir zamana ihtiyacı vardı. Yüreğini başka bir başlangıcın ayak seslerine açık tutmalıydı.

Köezey ile Gamenn bir şey söylemeden aynı anda dönüp teselli uman gözlerle birbirlerine baktılar, hayatın kardeş ettiği bu iki yaralı adam sonra yeniden çayırın düzüne, batan güne verdiler yüzlerini; orada, öylece oturup neredeyse hiç kımıldamadan güneş tamamen batana kadar çayırın üstünde ağır ağır solan gökyüzünü seyrettiler... Yarın kendileri için yeni bir gün olmayabilirdi, ama bugün burada batan güneş kâinatta başka bir yerde, belki de rüyasından yeni uyanmakta olan dünyada doğacaktı.

—

1995-2010

Adı Yerküre olan bir gezegen. En büyük kara parçası sayılan Anakara'da farklı yerlerden farklı nedenlerle Odragend'e varmak üzere yola çıkan gezginler. Elli yıl sonra yurduna dönen bir bilge şair. Yıllarca evinden hiç çıkmadan yaşadıktan sonra, çıraklarıyla birlikte kendisini yollara vuran bir şiir filozofu. Yalnızca şairleri öldüren bir katilin izini süren atlı polis ve yardımcısı.

Yol boyu içinden geçtikleri yerler, yaşamlar. Surlarında şiir bayrakları dalgalanan şehirler. Kanatları göğün gizemlerini birbirine bağlayan kuşlar.

Sayıların, sözcüklerin, şifrelerin ardında ömür tüketen matematikçiler, dilciler, sözlükçüler, şairler... İnsanların ruhlarını sağaltan rüya terbiyecileri.

Batı'nın modern çağ fantazi romanlarıyla Doğu'nun Binbir Gece Masalları'nın özgün bir bileşimi.

Tabiata, emeğe ve şiire övgünün romanı.

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-975-342-808-8

Metis Yayınları
www.metiskitap.com